Yakan Bible

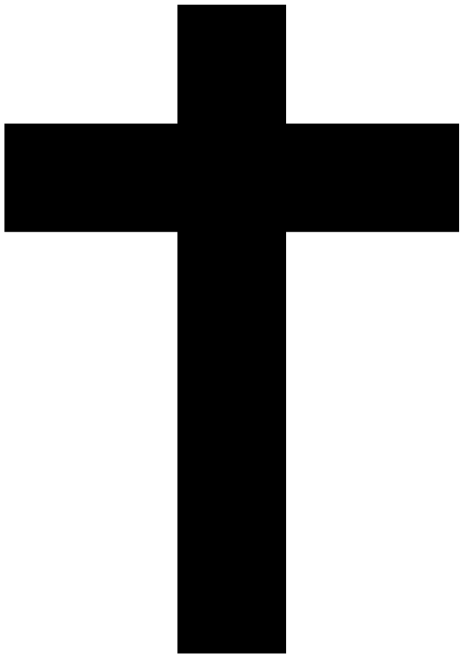

Ruth, Jonah, the New Testament, and portions of Genesis in
the Yakan language of the Republic of the Philippines

Yakan Bible

Ruth, Jonah, the New Testament, and portions of Genesis in the Yakan language of the Republic of the Philippines

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yakan

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2023 from source files dated 9 Oct 2020
0001493b-891c-5dba-a045-693804fc5034

Contents

Rut 1
Yunus 6
Mateo 9
Markus 58
Lukas 91
Yahiya 144
Hinangan 181
Roma 230
1 Korinto 255
2 Korinto 279
Galatiya 294
Epesus 303
Pilipi 311
Kolossa 317
1 Tessalonika 323
2 Tessalonika 328
1 Timoteo 331
2 Timoteo 338
Titus 343
Pilemon 346
Hibrani 348
Yakub 365
1 Petros 371
2 Petros 378
1 Yahiya 382
2 Yahiya 388
3 Yahiya 389
Judas 390
Me' Pinakita'u 392

Jūd si Rut

Pahāti sabab jūd inēnan si Rut

Istori inin istori masaley te'ed. Amban masa si Rut inin taman kuwe'itu labi me' tellumpū' ngibu tahun palabey. Tagna' inakahan hadja istori inin amban pangkat-mamangkatin taman ubus ne Sultan Da'ud magantan si lahat Isra'el. Behu sinulat inin we' a'a Isra'el.

Si Rut inin dembuwa' dende bangsa Mo'ab masaley. Bangsa Mo'ab inin tubu'an si Lot. Tabatsa sabab a'a inēnan si Mo'ab si sulat Panagna'an 19.30-38. Lahatden tudju silangan amban Tahik Matey. Kuwe'itu lahat miya'an sinakup si lahat Jordan.

Magella si Rut inin si dembuwa' lella bangsa Isra'el patenna' la'i si lahat Mo'ab. Pag matey ellanen nuhut meto'anen iye hap lahat Yahudiya. Lahat inin sinakup si lahat Isra'el bu tudju seddepan amban Tahik Matey. Nuhut iye meto'anen pegge' malasa te'ed iye si meto'ane duk ngandel si Tuhan me' bangsa Isra'elin.

Masaley si bangsa Isra'el bang niya' lella matey, dembuwa' me' usbane mapinggedin subey magkuwiraw nabangan baluhin duk ilu'-ilu'in. Saguwa' bang ga' niya' anak mamateyin atawa pungtina'ine, usba mapingged iyan subey melli bulak mamateyin. Dem sara'de masaley ga'i makajari pinabellihan bulakin si a'a seddili. Bang baluhin magella balik subey isab si ka'usbahan ellane ley. Anakde lella tagna'in kinimmatan puli' mamateyin bu bulak mamateyin ujudnen si puli' inin isab.

Pag la'i si Rut si lahat Yahudiya magella iye balik si dembuwa' usba ellane ley bu ampune tu'utin si Da'ud, iye sultan mabangsahan si Isra'elin.

Takite si istori inin we' - bisan si Rut tagna' duma'in a'a Tuhanin - tinabangan iye we' Tuhanin pegge' ngandel te'ed iye si Tuhan.

Na'omi duk si Rut

1 Masa ewwal pe, masa ga' pe niya' sultan si lahat Isra'el, niya' unus dem lahat miya'an.
Dembuwa' lella amban puweblo Betlehem la'i si Yahudiya pī dahu' hap lahat Mo'ab
patenna' la'i. Magtuhut duk andane duk duwe anakne lella. 2 Ēn lellahin Elimelek duk
ēn andanen Na'omi, ēn anakden si Mahlon duk Kilyon. Tubu' si Eprata siye amban
puweblo Betlehem la'i si Yahudiya. Pī siye hap lahat Mo'ab duk petenna' la'i.
3 Manjari pag la'i siye matey Elimelek ella Na'omihin, duk ta'amban iye duk duwe
anakne lellahin. 4 Bu maganda isab siye si dende amban lahat Mo'ab miya'an, ēn
dembuwa'in si Orpa duk dembuwa'in si Rut. Pag la'i siye patenna' me' sempū' tahun
5 matey isab disi Mahlon duk si Kilyon. Ubus luwal Na'omi matelebbihin, ga' ne niya'
ellane duk anakne.
6 Pag takalene la'i si Mo'ab we' tinabangan te'ed we' Tuhanin me' a'a Yahudiyahin
duk manjari ne te'ed tinanemden, magmemes Na'omi mole' balik magtuhut duk me'
eyu'annen. 7 Tahala' iye amban lahat bakas patenna'anden duk harap pī ne siye duk
me' eyu'annen tudju lahat Yahudiya.
8 Pag la'i siye si lān pa'in Na'omi si me' eyu'annen, "Mole' ka'am balik pī hap luma'
ina'bin. Karayaw tumbasan Tuhanin du kēmon hinanganbi mahāp bakas hininangbi si
akuhin duk si me' ellabi ley. 9 Duk karayaw ellahan pe ka'am balik duk ngasuwa' ka'am
kasanyanganbi si luma' ellabin." Ubus inūkan siye we' Na'omi. Saguwa' magtāring siye.
10 Duk pa'inde si iye, "Nuhut kami ka'u pī si lahatnu."

1:1 +lit. 'masa me' hukum pe'. Siye mangantan lahat Isra'elin masaley. **1:2** +Lahat Mo'ab inin nampal silangan amban Tahik Matey.

11 Nambung Na'omi pa'inne, “Balik ne ka'am me' anakku. We'ey ka'am mabaya' nuhut aku? Pa'inbi ke we' nganak pe ku balik duk niya' hinangbi ella? 12 Hap luma' ne ka'am, dende. Bahi' ne ku, gey ne ku ellahan. Bisan ku upama ellahan nina' duk anakan, 13 agadbi pe ke siye samanta'an gey siye hadje? Gey ka'am magella seddili? Gey makajari, me' anakku. Takite ne si me' ilabeyankun we' pinahunitan ku we' Tuhanin duk ma'ase' ku si ka'am.” 14 Nāring siye balik. Ubus inūkan we' si Orpa meto'anen duk mole' ne iye balik. Saguwa' si Rut ga'i mabaya' tahala' amban meto'anen.

15 Pa'in Na'omi si iye, “Bilasnun mole' ne balik pī si usbanen duk si tuhan-tuhan bakas sinambahayangnen. Pī ne kew nuhut iye.” 16 Saguwa' nambung si Rut pa'inne, “Da'a ku sasa'anun. Nuhut ku ka'u. Tungan-tungan papīhannu, nuhut ku. Intag-intag pala'ihannu iye isab pala'ihankun. Me' usbanun, iye isab me' usbakun. Duk Tuhannun iye isab Tuhankun. 17 Intag-intag kamateyannun, iye isab kamateyankun. Duk iye du isab pangubulan akuhin. Ambat ku pinagmulka'an we' Tuhanin bang ku pasape' amban ka'u seddili amban kamatey.” 18 Pag kata'uhan Na'omi we' ga' si Rut magduwe-duwe manuhut iyehin, ga' ne iye kebbutan.

19 Palanjal ne siye tudju Betlehem. Pag tekka siye la'i, hiyul me' a'a si puweblo miya'an. Duk pa'in me' dendehin, “Na'omi ne hati'!” 20 Nambung iye pa'inne, “Da'a ku ēnanun bi Na'omi. Ēnanun bi ku si Mara. Pegge' Tuhan Mabalakatanin inurungan ku we' ne kasigpitan. 21 Patahala'ku mabittu'uhin, kumpeleto ku. Sakayi' ku pinapitu balik we' Tuhanin, ga' niya' ine-ine. Da'a ne ku ēnanun bi Na'omi pegge' inurungan kasusehan ku we' Tuhanin, pinatekkahan bala' ku we' Mabalakatanin.”

22 Manjari sā miya'an Na'omi tabalik magtuhut duk si Rut, eyu'annen dende amban lahat Mo'ab. Tekka siye si Betlehem beytu nagna' pagpagani barley.

2

Magkinata'u si Rut duk si Bo'as

1 Manjari, niya' dembuwa' usba Na'omi inēnan si Bo'as. Suga' magusba siye sabab ellane ley si Elimelek. Bu si Bo'as inin dayahan duk pinagaddatan we' a'a. 2 Dembuwa' ellew ma'id si Rut pu si Na'omi, “Tiya' ku pī si tana' nimuk mata'amban we' me' magpaganihin. Kaw niya' a'a ma'ase' si aku bu da'akne ku nimuk.”

Pa'in Na'omi, “Awe', Anak, pī ne kew.” 3 Ubus, pī ne iye si tana' nimuk me' ta'amban we' me' magpaganihin. Katapīhannen si tana' si Bo'as, usba Elimelek. 4 Ubus, pagtiggel-tiggel ne tekka si Bo'as amban Betlehem la'i si tana'ne. Saginane a'anen pa'inne, “Karayaw ipat Tuhanin ka'am.” Nambung isab siye, pa'inde, “Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin.” 5 Ubus tilew si Bo'as kapatas magpaganihin, pa'inne, “Sine dende mabata' miya'an?” 6 Nambung kapatasin, “Dende bangsa Mo'abin, iye miya'an manuhut Na'omi amban lahat Mo'abin. 7 Ma'id iye bang makajari iye nimuk me' mata'amban we' me' magpaganihin. Ubus pitu iye si tana' bu ga' iye pahali kemuwe salung. Ī' iye si payad behu pahali du.”

8 Ubus pa'in si Bo'as pu si Rut, “Pakale kew, Dende, da'a kew pī si tana' seddili nimuk. Tu'u kew hadja nimuk tapit si me' bata'anku dendehin. 9 Payamanun bang intag pagpaganihanden duk paturul kew si siye. Ga'i da'akku me' lellahin nasew ka'u. Bu sumiyan-sumiyan kew batang nginum, pī kew hadja nginum bohe' dem poga bakas inindukan we' me' lellahin.”

1:13 +Masaley si bangsa Isra'el, bang matey lellahin bu ga' niya' anakne subey pungtina'inen maganda si baluhin. Anakde tagna'in kinimmatan puli' mamateyin. **1:20** +Hāti Na'omi mekesinna-sinna; hāti Mara pa'it. **1:22** +Barley da bayu' tinanem, magepang duk buwa' tirigu. Bang bissā Ispanyul inēnan cebada. Pinagani kuwe' paley.

2:3 +Dem sara' bangsa Hibrani masaley subey a'a miskin, a'a liyu-liyu, balu, duk ilu'-ilu' makajari nimuk me' mata'amban we' me' magpaganihin.

10 Ubus pasujud si Rut duk pa'inne pu si Bo'as, “We'ey hāp addatnun duk ma'ase' kew
si aku duk asipnu ku bu a'a liyu-liyu du ku?” 11 Nambung si Bo'as pa'inne, “Kēmon
bakas tahinangnu si meto'anun kemuwe matey ellanu ley ta'aka si aku. Inakahan ku
isab we' ambanannu sa'i-samanun duk dī lahatnun duk pitu kew patenna' si bangsa
ga' bakas kata'uhannu. 12 Karayaw tumbasan Tuhanin kew sabab tahinangnun, duk
karayaw pinahala'an kew te'ed we' Tuhanin, iye Tuhan bangsa Isra'elin. Tapitu kew si
Tuhan mata'u mangelligan ka'uhin.” 13 Nambung si Rut, pa'inne, “Hāp te'ed addatnun
si aku, Tuwan. Hāp ateykun pegge' hāp bissānu si akuhin bisan ku diyawa' amban me'
dara'akannun.”
14 Pag sōng mangan siye pa'in si Bo'as pu si Rut, “Dayi' kew mangan. Ngeddo' kew pan,
tottokanun dem binagri.” Ubus ningkolo' ne iye duk me' dara'akannen duk urungan si
Bo'as iye bēbbed barley. Mangan iye samanta'an ga' iye esso, duk niya' pe lebbine. 15 Pag
pī si Rut balik nimuk, pa'in si Bo'as si me' a'anen, “Ambat ne iye nimuk bisan si ellet
me' umpung bu da'a iye amāhanun bi. 16 Onotanun bi iye amban me' umpungbi duk
ambananun bi. Bang timukne, da'a iye pagesun bi.”
17 Manjari nimuk barley si Rut sampay kohap. Ubus di'ikanne kēmon bakas tin-
imuknen bu niya' kulang-labi sempukduwe kilu buwa' barley. 18 Bo'one kēmon buwa'
barley miya'an pī hap puweblo bu pakitehanne meto'anen. Ginuwa'an isab we' ne
lukasnen duk pangurungne iye. 19 Tinilew iye we' meto'anen, pa'inne, “Intag timuknu
kēmon inin ellew inin? Tana' sine papīhannun? Karayaw inurungan kahāpan a'a
mama'ase' si ka'uhin!” Ubus magaka si Rut we' bakas maghinang iye si dembuwa' tana'
depu'nen inēnan si Bo'as. 20 Ubus pa'in Na'omi si eyu'annen, “Karayaw iledjiki'an iye
we' Tuhanin. Bang Tuhanin, ga' iye pareheng magpakite ase'nen si kite ma'ellumin duk
si mamateyin.” Ubus tambahanne pe, pa'inne, “Lella iyan pingged pe pagusbahanten
duk iye. Iye dembuwa' me' a'a magkuwiraw nabangan kite. 21 Ubus pa'in si Rut, “Bu
pa'inne pe isab si aku, ‘Patapit kew hadja si me' dara'akankun samanta'an ga'i ubus
paganihin.’ ” 22 Nambung Na'omi, pa'inne, “Awe', Anak, hāp pe bang kew nuhut me'
dara'akanne dendehin, pegge' bang kew pī si tana' seddili kaw niya' hinangde la'at si
ka'u.” 23 Hangkan si Rut nimuk patapit si me' dara'akan si Bo'as dendehin ngeregse'
ubus pagani barley duk buwa' tiriguhin. Bu patenna'annen la'i si meto'anen.

3

Si Rut duk si Bo'as la'i si pagdi'ikan

1 Dembuwa' ellew pa'in si Na'omi pu si Rut, eyu'annen, “Subey ne kew pa'ellahanku
duk ne kew magluma'an dīnu. 2 Na, bakas kew maghinang nuhut me' dara'akan si
Bo'as bu kata'uhannu hep we' usbate iye. Pakale kew, nina' magpalid barley iye la'i si
pagdi'ikan. 3 Hangkan mandi kew bu nu magbengngi-bengngi bu asekun semmeknu
mahāpin. Ubus padurul kew pī si pagdi'ikan; saguwa' da'a kew pakite si iye samanta'an
ga'i pe iye ubus mangan duk nginum. 4 Bang pabāk ne iye payamanun duk esseb-
essebun bang intag. Ubus pī kew, lukahun mantane si bettisnen, duk pabāk kew la'i.
Ubus bugtu' akahanne kew bang ine subey hinangnu.” 5 Pa'in si Rut, “Hinangku sa'
kēmon pina'innun.”
6 Hangkan padurul iye hap pagdi'ikan duk hinangne kēmon dina'ak we' meto'anen.
7 Pag ubus si Bo'as mangan duk nginum duk sinna diyalem ateynen pī iye pabāk si

2:15 +Bang ubus kinehet batangnen we' me' lellahin, pinekkes me' umpungin we' me' dendehin ubus bu pinatengge supaya toho'. **2:17** +lit. dembuwa' ephah (da bayu' takesan masaley). **2:20** +lit. ‘usba ngalekkat kite’. A'a sā iyan subey belline bulak usbanen duk pusaka'anin ga'i tapī si a'a seddili. **2:23** +Bang siye magpagani, barley dehellu maki buwa' tirigu. Me' duwem bulan maki ubus pinaganiden. **3:4** +Hātinen masaley, meke'ipat iye.

bihing tumpuk barley tuli. Kamaya-maya si Rut hap pī, lukane mantane si bettisnen
duk pabāk iye la'i. 8 Pag nenga' bahangi ne, takeddut si Bo'as. Pag ngape iye niya'
hati' dende pabāk si bettisne! 9 "Sine kew," pa'inne. Nambung iye, pa'inne, "Si Rut
ku, Tuwan. Pegge' ka'u usba kami magkuwiraw nabangan kami hinangun ku anda."
10 Pa'in si Bo'as, "Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin, Dende. Hāp bo'ohannun
si meto'anun bu mās hāp ne kuwe'itu bo'ohannun si aku usbanun pegge' duma'in
pinihanun lella bata', miskin ke atawa dayahan. 11 Na, da'a kew suse, Dende. Tuhutku
sa' kēmon kinabaya'annun. Kata'uhan du we' kēmon a'a dem puweblohin we' ka'u dende
hāp addatnen. 12 Saguwa' bisan to'o we' pingged pagusbahan kamihin duk meto'anu
lellaley, niya' pe dembuwa' lella pesōng pingged amban aku. 13 Tu'u ne kew hadja
tiggelan ga'i pe danta'. Sumu salung payamante sa' bang ngatu a'a miya'an magkuwiraw
ngipat ka'u. Bang ngatu iye, na hāp; iye ne iyan. Saguwa' bang ga'i iye ngatu - napa ne
ku kuwe'itu bu pakale Tuhanin - aku ne iye. Pabāk ne kew hadja tu'u sampay sumu
salung."
14 Ubus pabāk si Rut la'i si antag bettisnen sampay subu-subu. Saguwa' donga' iye
lindem pe supaya ga'i iye takilale. Pegge' pa'in si Bo'as we' ga' niya' subey ngata'uhanne
we' niya' dende bakas la'i si pagdi'ikan. 15 Pa'in si Bo'as, "Pituhun olosnun duk bellatun."
Ubus isihanne ennem takesan barley duk tinabangan iye we' ne pinapī diyata' bahane.
Ubus pī iye balik hap puweblo. 16 Pag tekka si Rut si pala'ihan meto'anen tinilew iye we'
Na'omi, pa'inne, "Sa'ingge du ka'am, Anak?" Ubus inakahan iye kēmon we' si Rut bang
ine hinang si Bo'as si iyehin. 17 Ubus pa'inne pe, "Urunganne ku me' ennem takesan
barley inin pegge' ga'i ko' makajari we' mole' ku pitu bu ga' niya' tabo'oku." 18 Pa'in
Na'omi, "Da'a kew sasew, Anak, tiggelan ga'i pe kata'uhannu ka'ujudannen. A'a iyan
ga'i pahali samanta'an ga'i haregla palkala'in ellew inin."

4

Kinawin si Bo'as duk si Rut

1 Si Bo'as mana'ik pī si pagmitingan la'i si tarangka dinding puweblohin duk ningkolo'
iye la'i. Ubus palabey isab usba eymulla Elimelek dembuwa'in, iye bakas tina'at we'
si Bo'as dehelluhin. Lingananne iye, pa'inne, "Dayi' kew pitu, bagay, ningkolo' kew
tu'u." Hangkan pī iye duk ningkolo'. 2 Ubus da'ak si Bo'as sempū' me' bahi' puweblohin
ningkolo' isab la'i. Bu ningkolo' siye. 3 Ubus pa'in si Bo'as si usbane miya'an, "Si
Na'omi pitu balik amban lahat Mo'ab bu mabaya' magpabelli bulak usbate ley Elimelek.
4 Tapikilku we' subey kew akahanku. Bang baya' bellinu bulakin subey bellinu si
harapan me' a'a duk bahi' maningkolo' matu'u inin. Saguwa' bang ga'i kew mabaya',
magaka kew, supaya kata'uhanku. Pegge' ka'u mapatut dehellu mangeddo' bulakin
ubus bu aku." Nambung lellahin, pa'inne, "Awe', aku ne ngeddo'ne." 5 Ubus pa'in si
Bo'as, "Na, bang si ka'u ne bulakin, subey isab si ka'u si Rut dende balu bangsa Mo'abin,
supaya niya' puli' usbate mamateyin duk ga'i lepas bulakden amban pamilyade."
6 Nambung lellahin pa'inne, "Bang sā ī', ga'i ku. Pegge' bang eddo'ku bulakin mekelutang
aku. Si ka'u ne, bang aku, ga'i takole'ku."
7 Masa ewwalley iye addat me' bangsa Isra'elin bang niya' a'a malinda kapatutne melli
bulakin si sawe'ne, subey luwasanne tehompa'nen duk pangurungne si pamalinda-
hanne kapatutin. Iye inin tanda' we' puwas ne palkala'in. 8 Hangkan pa'in usba miya'an
pu si Bo'as, "Ka'u ne ngeddo'ne," bu luwasanne tehompa'nen. 9 Ubus pa'in si Bo'as si
me' bahi'in duk kēmon a'a mala'ihin, "Ellew inin ka'am ne saksi'kun. Kēmon maniya'

3:9 +lit. bettadun mantanun diyata'ku **3:15** +kaw 6 'omer', me' 24 kilu **4:6** +Pegge' bulakin suku' si puli' mamateyin bu makapagka'at dī pusaka'ne bang niya' pe anakne namba. **4:8** +Me' sulat sinduwehin tambahande: duk pangurungne pu si Bo'as.

pu si eymulla Elimelekley duk si Kilyon duk si Mahlon eddo'ku ne amban Na'omi.
10 Eddo'ku isab si Rut, dende bangsa Mo'ab, bakas anda si Mahlonley, duk maganda
ku si iye supaya mamateyin tege puli' duk ga'i lepas pusaka'nen duk ēn mamateyin
ga'i lepas si usbane duk si lahatne. Ellew inin ka'am ne saksi'kun." 11 Manjari me'
bahi'in duk kēmon a'a sinduwe mala'ihin missā, pa'inde, "Awe', naksi' ne kami. Karayaw
pamanjari Tuhanin dende mapa'asek si luma'nun kuwe' si Rakel duk si Le'a masaley,
siye kapapu'an kēmon bangsa Isra'elin. Karayaw ngabasagan kew si lahat Eprata duk
bantu kew si Betlehem. 12 Karayaw urungan Tuhanin ka'am tubu' duk dende mabata'
inin, duk karayaw pamilyanun kuwe' pamilya papu'ten bi si Peres, anak si Yahud duk
si Tamarin."
13 Ubus ineddo' we' si Bo'as si Rut duk hinangne anda. Pag magdembuwa' ne siye
iledjiki'an siye we' Tuhanin duk betteng ne si Rut bu nganak lella. 14 Ubus pa'in me'
dende si puweblohin pu si Na'omi, "Pudjite bi Tuhanin, ellew inin inurungan kew we'
ne ampu. Karayaw ngabantu iye diyalem bangsa Isra'el. 15 Karayaw sabab nakanak
inin ga'i ne lemma' lessanu duk ipatne kew bang kew bahi'. Pegge' inanakan iye we'
eyu'annu mamalasa si ka'uhin duk pesōng iye hāp si ka'u amban pitu' anak lella."
16 Ubus pinippi nakanakin we' Na'omi duk inipat we' ne. 17 Me' dende sawe'ne magtapit
luma'in missā, pa'inde, "Niya' ne anak Na'omi lella." Duk ēnande iye si Obed. Ujudnen si
Obed sama si Jesse, duk si Jesse sama si Da'ud.
18 Iye inin me' tubu' si Peresin: si Peres sama si Hesron, 19 si Hesron sama si Aram,
si Aram sama Amminadab, 20 Amminadab sama si Nahson, si Nahson sama si Salmon,
21 si Salmon sama si Bo'as, si Bo'as sama si Obed, 22 si Obed sama si Jesse, si Jesse sama
si Da'ud.

4:12 +Si Peres inin dembuwa' me' kapapu'an si Bo'as.

4:17 +Si Da'ud inin ujudnen manjari sultan bangsa Isra'el.

Jūd Nabi Yunus
Pahāti sabab jūd inēnan Nabi Yunus

Si Nabi Yunus inin a'a bangsa Isra'el masaley. Sulat sabab si Nabi Yunus inin seddili amban me' sulat me' nabi sinduwehin.

Aka-aka inin magpahāti sabab Nabi Yunus we' ga'i iye nuhut panganda'akan Tuhan iyehin. Kabaya'an Tuhanin we' subey iye pī hap Niniba, dembuwa' puweblo hadje la'i si lahat Asiriya. Magbanta te'ed a'a Asiriyahin duk me' a'a Isra'el. Dina'ak we' Tuhanin Nabi Yunus pī magmahalayak. Saguwa' ga'i iye mabaya'. Embes pī iye hap silangan tudju Niniba nuhut kappal iye tudju seddepan. Ubus pinatekkahan bala' iye we' Tuhanin. Iye jānnen, sabab bala' miya'an, hangkan tuhutne panganda'akan Tuhanin.

Sulat inin magpahāti we' Tuhanin magbaya' te'ed si kēmon pinapanjarinen, duk pesōng pe magpahāti we' malasa iye duk ma'ase' si kēmon manusiya'.

Lahi si Yunus

1 Niya' lapal Tuhanin pu si Yunus anak si Amittay. 2 Pa'inne, "Pī kew si puweblo
hadje inēnan Niniba. Magmahalayak kew pī si siye duk akahanun siye we' sōng siye
pinagmulka'an, pegge' tiya' ne kiteku hinangde mala'atin." 3 Saguwa' si Yunus lahi
amban Tuhan tudju lahat inēnan Tarsis. Pī iye hap pantalan si Joppa duk niya' kitene
dembuwa' kappal sōng pī hap lahat Tarsis inin. Magsukey ne iye, ubus mana'ik diyata'
kappal duk palalga' ne iye hap Tarsis supaya iye tapalahi amban Tuhan.
4 Ubus inin pinatekka we' Tuhanin baliyu pales manamal diyata' tahik, duk lahat-
lahat manamal. Agen larak kappalin. 5 Kēmon a'a magtarabahu diyata' kappal miya'an
tinalew duk ngalingan siye dangan-dangan si tuhan-tuhanden māku tabang. Ubus bu
labo'de kalgade sinduwehin pī dem tahik supaya ngalampung kappalin.

Saguwa' si Yunus andang ne la'i dem mohang kappal; pabāk iye la'i duk tuli. Leddek
tulinen. 6 Ubus kapitan kappalin pī si iye mangun iye duk pa'inne, "Tuli pe kew? Donga'
kew duk māku tabang kew si tuhannun. Kaw kite bi asipne duk kite bi ga'i matey."
7 Ubus pa'in me' magtarabahu si kappalin, "Magpuwa'an kite bi duk kata'uhante
bang amban sine jānnen hangkan inin umantag." Ubus magpuwa'an siye. Manjari
kata'uhande we' si Yunus jānnen. 8 Ubus pa'inde, "Akahanun kami bang asal ka'u ke
jānnen hangkan inin umantag. Ine pagusahanun? Bakas ambannu? Intag lahatnun?
Ine bangsanun?" 9 Sambunganne siye, pa'inne, "Aku inin bangsa Hibrani duk sam-
bahayangku Tuhanin, iye Tuhan si surga'in duk iye magpapanjari bulak duk tahikin."
10 Pa'inne pe we' lahi iye amban Tuhan. Ubus ka'umāgadan me' a'a maghinang diyata'
kappalin duk pa'inde, "La'at te'ed hinangannu iyan."
11 Sigi-sigi pe ngahadje goyakin. Ubus tilewde iye, "Ine subey hinangte si ka'u inin
duk pateddo' balik tahikin?" 12 "Lakasanun bi ku dem tahik," pa'inne, "ubus ngateddo'
iyan balik. Kata'uhanku hep we' aku jānnen hangkan tekka lahat-lahat inin si ka'am."
13 Saguwa' me' a'ahin musey pabasag manamal duk siye tapī si higad. Bu ga'i takole'de,
pegge' pesōng ngabasag tahikin amban tagna'in. 14 Ubus māku-māku isab siye si Tuhan,
pa'inde, "O Tuhan, pabuyu'-buyu' kami, da'a kami hukumun pinapatey bang bekkat
kami niyawa a'a inin. Da'a kami dusehun bisan papatey kami a'a ga' niya' dusenen.
Pegge' ka'u du magbaya'in hangkan inin umantag kēmon." 15 Ubus eddo'de si Yunus
duk labo'de dem tahik. Ubus pateddo' ne tahikin. 16 Hangkan tinalew siye si Tuhan bu
magkurban siye duk niya' tungga'de hāp si Tuhan.

17 Saguwa' Tuhanin, papīne dembuwa' kenna hadje manamal ngaloroy si Yunus. Bu
la'i si Yunus diyalem kennahin tellu ellew duk tellun sangem.

2

Ngampun-ngampun si Yunus

1 Pag la'i iye diyalem kennahin ngampun-ngampun si Yunus tudju Tuhan. 2 Pa'inne,
"Pag la'i ku dem kasusehan lingananku Tuhanin,
ubus bu sambunganne ku.
Pag la'i ku diyalem lahat me' pateyin māku tabang ku
bu pakale kew si paglingankun.
3 Lakasannu ku pī dem kalaleman
dem tengnga' sellang
duk sellegin paliput si aku;
kadebbunan ku we' kēmon goyaknun
duk me' goyak mahadjehin.
4 Kannalku, 'Pinatahala' ku
amban matanu;
ga'i ne kiteku balik
langgalnu masutsihin.'
5 Sōng lambo ku we' tahik mapaliput si akuhin
tahik malalemin paliput si aku.
Me' sabet dem tahikin palibed si kōkku.
6 Palenneb ku pī si po'on punuhin.
Pakissup bulakin pag dumiyalem ku
supaya ku ga'i lumuwas salama-lama.
Saguwa' ka'u, Tuhan, Panuhutankun,
bo'onu du ku balik amban dem kalaleman, ellum pe.
7 Pag sōng ubus ne umulkun
ta'essebte kew, Tuhan;
ngampun-ngampun ku si ka'u
duk tapī pangampunkun si ka'u
diyalem langgalnu masutsihin.
8 Sine-sine nuhut me' tuhan-tuhande mangga' niya' balinen
lebbahande ne sandelde si ka'uhin, Tuhan.
9 Saguwa' aku, magpasalamat ku
duk magkurban ku si ka'u.
Me' bakas tungga'ku si ka'uhin tumananku du.
Tuhanin hadja manimbulin."
10 Ubus inin dina'ak we' Tuhanin si Yunus pinaluwas si kennahin pī si higad tahik.

3

Pī si Yunus hap lahat Niniba

1 Ubus niya' lapal Tuhanin pu si Yunus kaminduwenen, pa'inne, 2 "Pī kew hap
puweblo hadje inēnan Niniba duk akahanun siye me' pina'inku si ka'uhin."
3 Tuhut si Yunus panganda'akan Tuhanin duk pī iye hap Niniba. Niniba inin
luha manamal. Bang kew pabutas amban puweblo iyan subey tellu ellew. 4 Pag
la'i si Yunus maglengngan-lengngan de ellew nagna' iye magaka-aka, pa'inne, "Bang
palabey ampatpū' ellew pinaka'atan du Ninibahin." 5 Pag kalede inin kahagad me' a'a

2:4 +atawa: Karayaw kiteku balik langgalnu masutsihin.

Ninibahin lapal amban Tuhanin. Magpatawag-tawag siye we' subey siye muwase; duk kēmon me' a'ahin amban me' langkew paga'anen taman diyawa' paga'anen kēmon siye magsemmek karut, tanda we' teyikutande ne duseden.
6 Pag takale sultan Ninibahin aka-aka sabab inin magtawus iye kuwat amban pan-
ingkolo'anne magbaya'in. Ānanne semmekne mahāpin duk magsemmek karut iye.
Ubus bu ningkolo' iye diyata' bulak, tanda' we' magsusun ne iye duk lebbahanne ne
dusenen. 7 Ubus bu masan iye si me' a'a Ninibahin pa'inne, "Da'akan inin amban
sultanin duk me' sawe'ne magbaya'in: Ga' niya' subey mangan bisan ine. A'a atawa
hayep, sapi' atawa bili-bili ga'i subey mangan atawa nginum. 8 Kēmon me' a'ahin subey
magsemmek karut duk me' hayepin subey du isab bettadande karut. Kēmon siye subey
basag ngampun-ngampun si Tuhan māku ampun. Kēmon siye subey teyikutande me'
hinangande mangga'i matewwa'in duk hinangande mala'atin. 9 Ga'i kata'uhante; kaw
ganti'an Tuhanin pikilannen duk lebbahanne pagamānen duk ma'ase' iye si kite bi
supaya kite bi ga'i magka'at."
10 Pag kite Tuhanin me' hinanganden duk we' teyikutande ne hinangande mala'atin,
ma'ase' ne iye duk ga' ne pala'usne mala'at bakas panungga'ne siyehin.

4

Ngamā si Yunus pegge' ma'ase' Tuhanin

1 Saguwa' si Yunus ga'i te'ed kahāpan duk astel iye. 2 Ngampun-ngampun iye si
Tuhan pa'inne, "O, Tuhan, iye hep inin bakas tapikilkun pag la'i pe ku si dī lahatku
we' sā miya'an hinangannun. Iye jānnen hangkan ku lahi palakkes pī hap lahat
Tarsis. Kata'uhanku hep we' bētabang kew duk ma'ase', we' ga'i kew mura ngamā duk
malasa kew te'ed. Mura ganti'annu pikilannun duk ga'i pala'usnu bala' panungga'nun.
3 Hangkan hep, Tuhan, ambat ne ku matey pegge' hāp pe ku matey amban ellum."
4 Saguwa' nambung Tuhanin pa'inne, "Tewwa' ke bang kew ngamā?"
5 Ubus inin paluwas si Yunus amban puweblo miya'an duk pī si lugal nampal silangan.
Ngahinang iye payad-payad duk ningkolo' iye la'i dem landung ngagad-ngagad supaya
kitene bang ine umantag si puweblohin.
6 Ubus pinatomo' we' Tuhanin dembuwa' jambangan supaya kalandungan kōk si
Yunusin duk ga'i iye kahunitan. Sinna isab si Yunus sabab jambangan miya'an.
7 Saguwa' ellew dembuwa'in, subu-subu pe pinapī we' Tuhanin dembuwa' olet duk
kakanne jambangan miya'an. Ubus ngalanes jambanganin. 8 Pag langkew ne ellewin
pinatihup isab we' Tuhanin baliyu amban silangan panas manamal. Peddi' ellewin
diyata' kōk si Yunus duk lamma ne iye te'ed. Mabaya' ne iye matey duk pa'inne, "Hāp
pe ku matey amban ellum." 9 Saguwa' pa'in Tuhanin pu si Yunus, "Tewwa' ke bang kew
ngamā sabab ma'umantag si jambangan miya'an?" "Awe'," pa'inne. "Batang matey ne
ku hawal astelkun."
10 Saguwa' pa'in Tuhanin, "Keyimanannu jambangan miya'an. Ga' kew bakas ipatne
duk duma'in ka'u matomo' iyehin. Bessuwang ne hadja tomo' duk bessuwang hadja
lanes. 11 Pesōng pe ku ma'ase' si me' a'a Niniba inin pegge' niya' labi da hatus duk
duwempū' ngibu mākanak, ga' niya' kasabutande. Duk ekka isab hayep la'i."

3:6 +atawa: dem abu bakas ilakasanden

Inin aka-aka hāp sabab Isa Almasi
Jūd inin sinulat we' Mateo
Pahāti sabab jūd sinulat we' Mateo

Masa katu'u si Isa Almasi si dunyahin, me' kalahatan Yahudihin si antanan bangsa Roma. Sultan Nakura' si Romahin magbaya' si me' Yahudihin. Hangkan hep ekka me' sundalu bangsa Roma la'i si me' kalahatan Yahudi.

Kasigpitan me' Yahudihin pegge' dina'ak siye we' Sultan Nakura'in magbayed sukey si gubelno Romahin. Iye dina'akne magpāku sukeyin me' Yahudi sinduwehin hangkan ka'astelan siye we' me' pagkaside Yahudihin, lagi' ne pegge' pinasōng we' de bayed pinākuden.

Si Mateo dangan me' magpāku-pāku sukey inin. Saguwa' sakali' iye bino'o we' si Isa, magtawus inambanan we' ne hinangne miya'an duk nuhut ne iye si Isa. Dangan isab iye si sampū' duk duwe tapene' si Isahin nuhut-nuhut iye duk magmahalayak lapalnen.

Jūd sinulat si Mateo inin sinulat we' ne para si me' pagkasine Yahudi. Inakahan siye we' ne sabab me' pamanolo' si Isahin duk sabab me' hininangnen. Pinapasti' we' ne si siye we' si Isa, a'a Nasaretin, asal Almasihin ne, iye bakas sinulat we' si Musa duk me' kanabihanin. Tasulat hep we' de sanggup Tuhanin awwalley we' papitune du si dunya Almasihin, tapene'ne magbaya' si bangsa Yahudihin duk iye manimbul siyehin. Manjari inase-ase te'ed we' me' Yahudihin panuman Tuhan sanggupne miya'an duk inagad-agad we' de papitu Almasihin. Hangkan hep sinulat we' Mateo jūd inin supaya kahagad me' Yahudihin we' si Isa asal Almasihin ne, tapene' Tuhan magbaya' si siyehin.

Me' kapapu'an si Isahin
(Lukas 3.23-38)

1 Inin ēn me' kapapu'an Isa Almasihin. Isa Almasi inin tubu' si Da'ud duk si Da'ud tubu' Ibrahim.

2-6 Amban Ibrahim sampay pī pu Sultan Da'ud, inin me' kapapu'an talistahin: Ibrahim sama si Isahak, Isahak sama si Yakub, si Yakub sama si Yuda duk me' pungtina'inen. Si Yuda sama si Peres duk Sera, (sa'iden si Tamar). Si Peres sama si Hesdon, si Hesdon sama si Aram. Si Aram sama Amminadab, Amminadab sama si Nasson, si Nasson sama si Salmon, si Salmon sama si Bowas (sa'inen si Rahab), si Bowas sama si Obed (sa'inen si Rut), si Obed sama si Jesse, si Jesse sama si Sultan Da'ud.

7-11 Amban si Da'ud pī si masa pamatahala' me' a'a Isra'il pī hap lahat Babilonin, inin me' kapapu'an talistahin: Si Da'ud sama si Sulaiman (sa'inen bakas anda si Uriya), si Sulaiman sama si Robowam, Robowam sama si Abiya, si Abiya sama si Asa, si Asa sama si Josapat. Josapat sama si Joram, si Joram sama si Usiyas, si Usiyas sama si Jotam, si Jotam sama si Ahas, si Ahas sama si Hijikiya, si Hijikiya sama si Manasse, Manasse sama si Amon, si Amon sama si Josiya, si Josiya sama si Jekoniya duk me' pungtina'inen.

12-16 Amban masa pamatahala' me' a'a Isra'il hap Babilonin, pī si panganak pu si Isahin, inin me' kapapu'an talistahin: Jekoniya sama Salati, Salati sama Serubbabel, Serubbabel sama si Abiyud, Abiyud sama si Eliyakim, Eliyakim sama si Asor, si Asor sama si Sadok, si Sadok sama si Akim, si Akim sama si Eliyud, Eliyud sama si Eleyasar, Eleyasar sama si Mattan, si Mattan sama si Yakub, si Yakub sama si Yusup ella si Mariyamin. Si Mariyam sa'i si Isa inēnan Almasihin.

17 Manjari niya' sampuk-ampat pangkat amban Ibrahim sampay si Sultan Da'ud, duk
sampuk-ampat pangkat amban Sultan Da'ud sampay masa pamatahala' siye tudju Ba-
bilonin duk sampuk-ampat pangkat amban pamatahala' siye tudju Babilonin sampay
panganak pu Almasihin.

Panganak pu si Isa Almasihin
(Lukas 2.1-7)

18 Manjari sa inin panganak pu si Isa Almasihin. Sa'inen Mariyam, taga tunang
inēnan si Yusup. Ga' pe siye takawin betteng Mariyam we' balakat Niyawa Tuhanin.
19 Tunangnen, si Yusup, bentel hinangannen. Hangkan pagkata'uhanne we' betteng
Mariyam, ga'i iye baya' we' iya' Mariyam. Hangkan tapikilne magbutas ne hadja
siye saguwa' ga'i pinabawag. 20 Sasangne mamikil-mikil inin, paguwa' pu si Yusup
mala'ikat Tuhanin pataginep si iye. Pa'in mala'ikatin, "O Yusup, tubu' Sultan Da'ud, da'a
kew magalang-alang ngawinan Mariyam, pegge' pu'unne betteng we' balakat Niyawa
Tuhanin. 21 Nganak iye iyan lella duk ēnanun iye si Isa (ma'ananen manimbulin) pegge'
iye manimbul me' bangsanen amban me' duseden."

22 Na, kēmon inin pinalabey supaya tuman bakas pina'in Tuhan pu si Nabi Isaya
awwalley, pa'inne, 23 "Niya' iyan budjang betteng duk nganak iye lella duk inēnan du
iye Immanuel." (Ma'ana Immanuelin - Tuhanin palamud si kite bi.)

24 Pagngape si Yusup, tinuhut we' ne panganda'akan mala'ikatin. Kinawinan we'
ne Mariyam. 25 Saguwa' ga' siye magulid samanta'an ga' pe ubus nganak Mariyam.
Pagnganak ne Mariyam, lella anaknen duk inēnan iye we' si Yusup si Isa.

2

Pī me' a'a amban silanganin

1 Inanakan si Isa si puweblo Betlehem si lahat Yahudiya masa si Herod sultanin. Ga'
tiggel, niya' me' a'a tekka pī si puweblo Awrusalam amban lahat silangan. Me' a'a inin
inadji'an we' de me' pote'anin. 2 Pagtekkade la'i magtilew siye, pa'inde, "Ingge nakanak
ba'ahu inanakanin, iye ujud manjari sultan me' Yahudihin? Pegge' niya' takite kami
pote'an paguwa' la'i si silangan duk pote'an miya'an tanda' we' inanakan ne iye duk
pitu kami mudji iye." 3 Pagtakale we' Sultan Herod inin, sasew te'ed pikilannen duk
sampay kēmon a'a si Awrusalamin sasew du isab. 4 Dina'ak we' sultanin magtipun
kēmon me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin. Manjari tinilew siye we' ne,
pa'inne, "Antag lahat panganakan pu Almasihin?" 5 Pa'inde, "Si puweblo Betlehem la'i
si Yahudiya, pegge' bakas tasulat we' Nabi Mika dem kitab sa inin,

6 'O me' a'a Betlehem lu'u si lahat Yahudiya, bisan diki' lahatbin ga'i du ka'am
diniyawa'an si matahan me' nakura' Yahudihin, pegge' billu'u paluwas du
dambuwa' nakura' mangantan me' a'akun bangsa Isra'ilin.' "

7 Pagtakale si Herod inin, pinasan we' ne dina'ak pī me' lella amban silangan
miya'an, bu bino'o siye we' ne magbissā, siye-siye hadja. Tinilew siye we' ne bang
sumiyan pangitede paguwa' pote'anin. Inakahan iye we' de. 8 Manjari dina'ak ne
siye hap Betlehem we' si Herod, pa'inne, "Pī ka'am, pihahun bi te'ed nakanakin. Bang
takasuwa'bi ne nakanakin, akahanun bi ku duk ku isab tapī mudji iye."

9-10 Manjari, pagubus sultanin missā, lumengngan ne me' a'a amban silangan
miya'an. Sābude maglengnganin, takitede balik pote'an bakas takitede si lahat silan-
ganin. Pagkitede pote'anin sinna te'ed siye manamal. Patuhut siye si pote'anin, ubus
bu pahali pote'anin si atag pala'ihan nakanakin. 11 Ubus padiyalem siye si luma'
miya'an duk takitede nakanakin duk sa'inen Mariyam. Pasujud siye duk pinudji we' de

nakanakin. Lukade pangisihanden duk urungande iye bulawan, kamanyan duk isellan
bengngi inēnan mira.
12 Ubus inin inakahan siye we' Tuhanin diyalem taginepde, ga'i siye dina'ak balik pī
pu si Herod. Manjari mole' siye, nuhut lān seddili.

Lahi disi Yusup hap Misil

13 Manjari paglumikut ne siye, paguwa' mala'ikat Tuhanin pu si Yusup diyalem
taginepne, pa'inne, "Iyu' sōng da'ak si Herod piniha nakanakin dina'ak pinapatey.
Donga' kew, eddo'un nakanakin duk Mariyam, sa'inen, bu lahi ka'am hap lahat Misil.
Patenna' ka'am la'i samanta'an ga'i pe ka'am da'akku tahala' billa'i."
14 Manjari donga' ne si Yusup, ineddo' we' ne nakanakin duk Mariyam bu tahala'
ne siye hap lahat Misil sangem miya'an. 15 Patenna' siye la'i sampay matey si Herod.
Tuman ne lapal Tuhan tasulat Nabi Hosea dem kitabin, pina'in, "Da'akku pitu anakkun
amban lahat Misil."

Pamapatey mākanakin

16 Manjari pagkata'uhan si Herod we' inakkalan hati' iye we' me' a'a amban silan-
ganin, astel iye manamal. Da'akne pinapatey kēmon nakanak lella duwen tahun sam-
pay pe kulang amban duwen tahun umulden la'i si lahat Betlehem duk si me' kalahatan
matapit si Betlehemin, pegge' bakas inakahan iye we' me' a'a amban silanganin bang
sumiyan paguwa' pote'anin. Ubus pinapatey ne me' mākanakin. 17 Na, tuman bakas
pina'in Nabi Jeremiyahin, pa'inne,
18 "Niya' suwala takale si lahat Rama magmatey. Nāring te'ed si Rakel sabab me'
anaknen. Ga'i iye ngatu pinahemokan pegge' matey ne me' anaknen."

Mole' balik disi Yusup

19 Manjari pagubus ne matey si Herod, paguwa' ne isab mala'ikat Tuhanin pu si
Yusup pataginep si iye la'i si lahat Misil. Pa'in mala'ikatin, 20 "Donga' kew, eddo'un
nakanakin duk Mariyam, sa'inen, duk balik ka'am pī si lahat Isra'il, pegge' ubus ne
matey me' mabaya' mapatey nakanakin." 21 Manjari donga' ne iye ngeddo' nakanakin
duk Mariyam, duk balik ne siye pī si lahat Isra'il.
22 Saguwa' pagkale si Yusup we' paganti' magsultan la'i si lahat Yahudiya anak si
Herodin inēnan Alkilas, tinalew iye hap pī. Inakahan iye balik dem taginepne, dina'ak
siye pī hap lahat Jalil. 23 Hangkan hep pī siye la'i duk patenna' siye si puweblo inēnan
Nasaret. Na, tuman binissā me' kanabihanin sabab Almasi, pa'inde, "Inēnan iye a'a
Nasaret."

3

Magmahalayak Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin
(Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18; Yahiya 1.19-28)

1 Manjari, masa miya'an tekka Yahiya magpandi-pandi a'ahin si lahat makagindew-
gindew si Yahudiya. Ekka a'a hap pī si iye duk magmahalayak iye, pa'inne,
2 "Pagsusunanun bi dusebin duk lebbahanun bi ne, pegge' sōng pitu Tuhanin magbaya'
si kite bi." 3 Bakas inaka we' Nabi Isaya sabab Yahiya inin, pa'inne,
"Niya' a'a maglingan dem lahat makagindew-gindew. Iye inin pina'innen, 'Sōng tekka
ne Panuhutanin. Palanu'un bi lān palabeyannen. Pabentelun bi lān tinuhut-
nen.' "
4 Semmek Yahiyahin bulu unta' tinennun duk kanditnen kuwit sapi'. Kinakannen
me' dulu duk bohe' buwani. 5 Hap pī si iye me' a'ahin amban Awrusalam duk amban
tibu'ukan lahat Yahudiya duk amban me' kalahatan si bihing bohe' Jordan. 6 Magbennal
siye si me' duseden duk pinandi siye we' Yahiya dem bohe' Jordan.

7 Niya' isab me' Pariseo duk me' Sadduseo hap pī, me' nakura' āgama siye. Pagkitene
ekka Pariseo duk me' Sadduseo pī makipandi si iye, pa'inne, "Ka'am iyan, addatbin
kuwe' addat sawe pangakkal. Kannalbi hatu we' ga'i ka'am tewwa' mulka' Tuhan sōng
matekkahin bang ka'am pinandi. 8 Hinangun bi hinangan mahāpin duk takite we'
tayikutanbi ne dusebin. 9 Da'a ka'am ngandel we' ga'i ka'am legga Tuhanin sewukat ne
ka'am tubu' Apu' Ibrahim. Akahante ka'am, bisan me' batu inin tahinang Tuhanin du
me' tubu' Apu' Ibrahim. 10 Kuwe' dalil kayu ka'am sōng tinebbengan si gamutne. Kēmon
kayu mangga'i magbuwa' mahāpin tinebbengan duk ilakasan dem ebbut ineggas.
11 Pinandi ka'am we' ku duk bohe' duk takite we' magsusun ne ka'am duk lebbahanbi
dusebin. Saguwa' niya' paturul pitu si aku, balakatan pe iye amban aku. Ga'i ku bisan
pata' mo'o tehompa'nen. Iye inin seddili pamandine ka'amin. Niya' ka'am papīhanne
Niyawa Sutsihin duk sinduwehin pandine duk ebbut. 12 Pagpa'ilne me' a'a mahāpin duk
me' a'a mala'atin. Kuwe' iye dalil a'a magpalid paley, pagpa'ilne linggasin duk apahin.
Me' linggasin enna'ne pinadem lukung saguwa' apahin eggasne dem ebbut ga' niya'
kapalemne."

Pamandi pu si Isahin
(Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22)

13 Manjari lumengngan si Isa amban lahat Jalil hap bohe' Jordan, duk makipandi iye
pu si Yahiya. 14 Saguwa' ga'i mabaya' si Yahiya, pa'inne, "We'ey kew pitu makipandi
si aku? Subey ka'u mamandi akuhin." 15 Saguwa' nambung si Isa, pa'inne, "Pīhun ne,
pandihun ne ku kuwe'itu pegge' subey te'ed tuhutte kēmon panganda'akan Tuhanin."
Ubus sinulut ne si Isa we' Yahiya. 16 Pagubus si Isa pinandi paguwa' iye amban dem
bohe'. Manjari paluka langitin duk takitene Niyawa Tuhanin kuwe' bantuk assang
duwa'i amban surga' duk padapu' si iye. 17 Niya' isab suwala amban surga' missā,
pa'inne, "Inin Anakku kalasahanku. Asal kasulutan ku te'ed si iye."

4

Panassat pu si Isahin
(Markus 1.12-13; Lukas 4.1-13)

1 Manjari bino'o si Isa we' Niyawa Sutsihin hap lahat makagindew-gindew supaya
iye tasassat we' nakura' seyitanin. 2 Pagla'i si Isa ga' iye mangan ampatpū' ellew duk
ampatpū' sangem. Pagpuwas miya'an inusan ne iye. 3 Manjari tekka nakura' seyitanin
duk pa'inne pu si Isa, "Bang bennal kew te'ed Anak Tuhanin, da'akun me' batu inin
manjari kinakan." 4 Nambung si Isa, pa'inne, "Tasulat dem kitab, pina'in, 'Duma'in
hadja kinakan maka'ellum manusiya'in saguwa' iye maka'ellum manusiya'in me' bissā
Tuhanin.' "
5 Ubus miya'an bino'o iye we' nakura' seyitanin hap Awrusalam duk pinatengge iye
diyata' būngan langgal hadjehin. 6 Pa'in nakura' seyitanin, "Bang bennal kew te'ed Anak
Tuhanin, palabo' kew bittu'u, pegge' tasulat du dem kitab pina'in,
'Da'ak Tuhanin kew inipat si me' mala'ikatnen duk tayakde kew supaya bisan bettisnun
ga'i peddi'an we' batu.' "
7 Pa'in si Isa, "Niya' isab tasulat sa inin, 'Da'a suleyanun Tuhanin, Panuhutannun.' "
8 Pagubus miya'an, bino'o iye we' nakura' seyitanin diyata' punu langkew manamal.
Pinakitehan si iye we' nakura' seyitanin kēmon kalahatan dem dunyahin duk alata'den
duk balakat nakura'den. 9 Pa'in nakura' seyitanin pu si Isa, "Kēmon inin pangurungku
ka'u bang kew pasujud duk nambahayang si aku." 10 Pa'in si Isa, "Tahala' kew, seyitan,
pegge' tasulat dem kitab, pina'in, 'Subey ka'am pasujud si Tuhan Panuhutanbin duk
subey hadja iye dendangan sinambahayangbin.' "
11 Ubus miya'an tahala' ne nakura' seyitanin duk tekka me' mala'ikatin ngahatul iye.

Tinagnaʻan weʻ si Isa hinangnen laʻi si lahat Jalil
(Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15)

12 Manjari inin, pagkale si Isa weʻ kinalabusu Yahiya, pī iye si lahat Jalil. 13 Gaʻ iye
patennaʻ si Nasaret, saguwaʻ pī iye patennaʻ si Kapernaum, puweblo si bihing lamew
Jalil laʻi si lahat Sebulun duk Naptali. 14 Tuman ne binissā Nabi Isaya dem kitabin,
paʻinne,
15 "Lahat Sebulunin duk lahat Naptalihin tudju seddepan duk si dambiyaʻ bohe' Jordan
inēnan isab lahat Jalil, magsewusaget meʻ kabangsahan malaʻihin.
16 Meʻ aʻa mapatennaʻ dem kalindemanin makakite dantaʻ sahaya manamal. Tekka ne
dantaʻin si meʻ aʻa dem kalindemanin, meʻ matinalew mamateyin."
17 Manjari inin, magtagnaʻ ne si Isa magmahalayak, paʻinne, "Pagsusunanun bi
dusebin duk lebbahanun bi ne, peggeʻ sōng pitu Tuhanin magbayaʻ si kite bi."

Pineneʻ weʻ si Isa meʻ tindegne tagnaʻin
(Markus 1.16-20; Lukas 5.1-11)

18 Manjari lumengngan-lengngan si Isa laʻi si susulan lamew Jalil. Sasangne malu-
mengnganin, niyaʻ takitene duwangan magpungtinaʻi. Dambuwaʻin si Simon, inēnan
isab iye Petros duk dambuwaʻin inēnan Andariyas. Magpokot siye laʻi dem lamew,
peggeʻ siye meʻ aʻa magkenna. 19 Manjari paʻin si Isa si siye, "Dayiʻ kaʻam nuhut aku.
Bahanbin mageddoʻ-eddoʻ kenna. Saguwaʻ bang kaʻam nuhut aku, toloʻante kaʻam
mageddoʻ-eddoʻ aʻa pinatuhut si aku." 20 Magtawus inambanan weʻ de meʻ pokotden
duk nuhut siye si Isa.
21 Palanjal ne si Isa. Niyaʻ isab takitene duwangan magpungtinaʻi disi Yakub duk
Yahiya, meʻ anak si Sebedehin. Dem bangkaʻ siye duk samaden, maghatul pokotden.
Ilinganan siye weʻ si Isa duk binoʻo weʻ ne. 22 Magtawus du isab siye nuhut. Inambanan
weʻ de samaden duk bangkaʻden.

Magtoloʻ si Isa duk magpakawuliʻ
(Lukas 6.17-19)

23 Manjari ilatag weʻ si Isa lahat Jalilin duk magusihat iye si meʻ kalanggal-langgalan
duk magmahalayak aka-aka hāp sabab pagbayaʻ Tuhanin. Pinakoleʻ weʻ ne meʻ aʻa
masakihin. Bisan ine-ine sakiden pinakawuliʻ weʻ ne. 24 Manjari bawag ne si Isa si
kēmon kalahatan si Siriya. Hangkan binoʻo isab weʻ meʻ aʻahin pī pu si Isa kēmon aʻa
masakihin, meʻ mapeddiʻanin duk meʻ aʻa pasayedan seyitanin, meʻ binabuy-babuyin
duk meʻ aʻa mamatey barannen. Kawuliʻan siye kēmon weʻ si Isa. 25 Tungan-tunganne,
ekka aʻa nuhut iye, meʻ aʻa amban lahat Jalil, amban meʻ sampūʻ puweblo, amban
Awrusalam duk Yahudiya duk amban dambiyaʻ bohe' Jordan.

5

Magusihat si Isa diyataʻ kūd

1 Manjari pagkite si Isa meʻ aʻa mabanesin, pataked iye diyataʻ kūd duk ningkoloʻ iye.
Patapit si iye meʻ tindegnen.

Kahāpan meʻ aʻa manuhut Tuhanin
(Lukas 6.20-23)

2 Magusihat iye si siye, paʻinne,
3 "Hāp pe meʻ aʻa mangataʻuhan weʻ gaʻi kasulutan Tuhanin si siye bang gaʻi siye ngandel
si iye, peggeʻ pagbayaʻan du siye weʻ Tuhanin.
4 "Hāp pe meʻ aʻa madukkahin, peggeʻ pinahemokan du siye weʻ Tuhanin.
5 "Hāp pe meʻ aʻa madiyawaʻ ateynen peggeʻ tasangkade du kahāpan pananggup
Tuhanin.

6 “Hāp pe me' a'a mamabaya' manuhut kabaya'an Tuhanin, pegge' dinuhulan du siye.
7 “Hāp pe me' a'a mama'ase' si sawe'den, pegge' kina'ase'an du isab siye we' Tuhanin.
8 “Hāp pe me' a'a mabentel dem ateyden, pegge' magkite du siye duk Tuhanin.
9 “Hāp pe me' a'a maghāp sawe'den, pegge' inēnan du siye anak Tuhanin.
10 “Hāp pe me' a'a bininasa sabab panuhutde panganda'akan Tuhanin, pegge' pag-
baya'an siye we' Tuhanin.
11 “Hāp pe ka'am bang ka'am binissā-bissāhan, duk pinapeddi'an duk ilimutan bu ga'i
to'o pegge' nuhut ka'am aku. 12 Magkēg ka'am manamal pegge' hadje panumbas ka'amin
si surga'. Pegge' sa miya'an du hep isab paminasa si me' kanabihan matu'uley.”

Sabab asin duk danta'
(Markus 9.50; Lukas 14.34-35)

13 “Ka'am manuhut akuhin, kuwe' asin du ka'am si kēmon manusiya'. Saguwa' bang
asinin ga' ne niya' lessane, ga'i ne ma'asin balik. Ga' ne niya' gunane. Ubus ilakasan
hadja duk di'ik-di'ikan a'a.
14 “Ka'am manuhut akuhin, kuwe' danta' du ka'am si kēmon manusiya'. Bang
puweblohin diyata' kūd, takite du we' me' a'ahin. 15 Ga' niya' mekketan payita'an bu
lekkebanne duk palanggana saguwa' bettadne diyata' tengenanne duk danta' kēmon
dem luma'in. 16 Damikkiyan isab ka'am subey ngurung danta' si manusiya'. Hātinen
maghinang ka'am hāp, supaya takite me' a'ahin me' hinanganbi mahāpin duk pudjide
du Samabi si surga'in.”

Pagtolo' sabab sara'in

17 “Da'a ka'am magpikil we' hangkan ku pitu supaya ga'i ne binali sara' si Musahin
duk me' panolo' kanabihanin. Ga'i ku pitu ngānan sara'in duk me' panolo' kanabi-
hanin saguwa' supaya tapahāti te'ed bang ine hātinen. 18 Sabennal akahante ka'am,
samanta'an tu'u pe dunyahin duk langitin, ga' niya' bisan dambuwa' batang duk
dambuwa' balis inānan amban sara'in. Ga'i makajari we' ga'i binali sara'in samanta'an
ga' pe kiyamat. 19 Hangkan sine-sine ngalanggalan sara'in, bisan me' sara' ga' niya' tantu
baline, duk tolo'anne isab sinduwehin ngalanggalanne, iye du madiyawa' te'ed dem
pagbaya'an Tuhanin. Saguwa' sine-sine nuhut sara'in duk tolo'anne isab sinduwehin
nuhut sara'in, langkew iye si pagbaya'an Tuhanin. 20 Akahante ka'am, bang pagtuyu'bi
manuhut panganda'akan Tuhanin ga'i palabi amban pagtuyu' me' guru si sara' āgamahin
duk me' Pariseohin, ga'i du ka'am tapī dem pagbaya'an Tuhanin.”

Pagtolo' sabab ngamā

21 “Bakas takalebi sabab panolo' si me' a'a dehelluhin, pina'in, ‘Da'a kew mapatey.
Sine-sine mapatey subey hinukum.’ 22 Saguwa' aku, pa'inku: sine-sine astel si sawe'nen
subey hinukum, duk sine-sine magpa'in si sawe'ne, ‘Babbal kew!’ subey bino'o si huwis,
duk sine-sine magpa'in si sawe'ne, ‘Dupang kew te'ed, ga' niya' kagunahannu!’ siya-siya
iye hinukum pinadem ebbut narka'. 23 Bang kew la'i si langgal sōng nambahayang bu
ta'essebnu we' peddi' atey sawe'nun si ka'u, 24 pī kew dahu' maghāp duk sawe'nun, meke
kew pī balik nambahayang.
25 “Bang niya' a'a nuntutan ka'u, bo'ohun ne iye maghāp sasangbi pe si lān hap pī
si paghukuman. Pegge' bang la'i ne ka'am si paghukuman, kaw kew da'ak hukumin
ineddo' si pulis bu pinadem kalabusu kew. 26 Sabennal akahante kew, we' ga'i te'ed
kew lumuwas billa'i samanta'an ga'i tapuwasannu kēmon pinamulta si ka'uhin. Bisan
dambuwa' sīn ga'i kakulangan.”

Pagtolo' sabab magjina

27 “Bakas takalebi isab panolo' inin, pina'in, ‘Da'a kew magjina.’ 28 Saguwa' aku,
pa'inku: sine-sine mayam si dende bu tapikilnen la'at, kapagjina ne iye duk dendehin
dem ateyne. 29 Bang matanu kanawanin mamo'o ka'u magdusehin, lebbahanun
pagdusenun. Dalilnen kuwe' du ugitannu matanun bu ngalakasanne. Hāp pe bang ga'
niya' matanu dambiya', amban kēmon barannun tinimanan pī dem narka'. 30 Duk bang
tangannu kanawanin mamo'o ka'u magdusehin, lebbahanun pagdusenun. Dalilnen
kuwe' du putukannu tangannun bu ngalakasanne. Hāp pe bang putuk tangannu
dambiya'in, amban kēmon barannun pinadem narka'.”

Pagtolo' sabab magbutas
(Mateo 19.9; Markus 10.11-12; Lukas 16.18)

31 “Niya' isab panolo', pina'in, ‘Sine-sine nimanan andanen subey niya' sulat pag-
pilmahande duk kata'uhan we' magbutas ne siye.’ 32 Saguwa' aku, pa'inku: bang
lellahin nimanan andanen, bu ga' bakas magjina andanen, lellahin jānnen hangkan
magjina dendehin bang magella iye balik. Duk sine-sine maganda si iye magjina du
isab.”

Pagtolo' sabab napa

33 “Bakas takalebi isab sabab panolo' si me' a'a dehelluhin, pina'in, ‘Da'a ka'am napa
bang ga'i to'o. Duk subey tumananbi bang niya' sanggupbi si pakalehan Tuhanin.’
34-35 Saguwa' aku, pa'inku: bang ka'am nanggup ine-ine, da'a ka'am napa nabbut
surga'in, pegge' la'i paningkolo'an Tuhanin. Da'a ka'am napa nabbut dunyahin, pegge'
inin pahalihan bettis Tuhanin. Da'a ka'am napa nabbut puweblo Awrusalamin, pegge'
inin puweblo inantanan Sultan Mabalakatanin. 36 Da'a ka'am napa, kuwe' upama
pa'inbi, ‘Muwekka' kōkkun bang ga'i to'o!’ pegge' duma'in ka'am mangahinang baran-
bin. Bisan da lamba kōkbin, ga'i du ka'am ta'u matomo'ne pina'ittem atawa pinapote'.
37 Pa'inun bi hadja, ‘Awe'’ atawa, ‘Ga'i.’ Ine-ine panambabi supaya ka'am kinahagad,
iyan amban nakura' seyitanin ne.”

Pagtolo' sabab males
(Lukas 6.29-30)

38 “Bakas takalebi panolo' inin, pina'in, ‘Bang niya' a'a makapagka'at mata sawe'ne,
subey isab pinagka'at matanen, duk bang niya' a'a makalupu' impen sawe'ne, subey
isab ilupu' impennen.’ 39 Saguwa' aku, pa'inku: da'a ka'am males bang niya' a'a
taga sā' si ka'am. Bang niya' a'a nampak luwenu dambiya'in patampalun isab pī si
iye dambiya'in, ambat sampakne. 40 Bang niya' a'a nuntutan ka'u supaya ta'eddo'ne
badju'nun, pangurungun du isab iye ōsnun. 41 Bang niya' a'a nganggagahan ka'u
mo'o bino'onen da kilumetro, bo'ohun duwe kilumetro. 42 Sine-sine mākuhan ka'u,
urunganun, duk sine-sine ngindam amban ka'u, pa'indamanun.”

Pagtolo' sabab lasa si me' bantahin
(Lukas 6.27-28, 32-36)

43 “Bakas takalebi panolo' inin, pina'in, ‘Kalasahanun bagaynun duk kabunsihanun
bantanun.’ 44 Saguwa' aku, pa'inku: kalasahanun bi bantabin duk māku-māku ka'am si
Tuhan para si me' mangala'at ka'amin 45 supaya addatbin neppu addat Tuhanin, Samabi
si surga'in. Pegge' Tuhanin pasilakne ellewin si me' a'a mahāpin duk me' a'a mala'atin
sali'-sali'. Duk urunganne ulan me' a'a mabentelin duk me' a'a maghinangan mala'atin.
46 Da'a ka'am ngase-ngase we' tumbasan Tuhanin ka'am bang iye hadja kinalasahanbin
me' mamalasa si ka'amin. Pegge' bisan du me' a'a magpāku-pāku sukey mangalibahin,
kalasahande du isab mamalasa si siyehin. 47 Bang iye hadja inasipbin me' bagaybin, na,
ga' du niya' tahinangbi pasōng hāpnen amban tahinang me' sinduwehin. Bisan me' a'a

mangga'i mangata'uhan Tuhanin sa iyan du isab addatden. 48 Hangkan ka'am, subey
ka'am hāp kuwe' hāpan Samabi si surga'in."

6

Pagtolo' sabab panabang me' a'a miskin

1 "Pahatul-hatul ka'am, da'a ka'am maghinang hāp supaya hadja ka'am takite we'
a'a. Pegge' bang hinangbi inin supaya hadja ka'am takite we' a'a, ga' niya' tumbasbi
amban Tuhanin, Samabi si surga'in. 2 Hangkan bang ka'am ngurung si me' a'a miskin,
da'a ka'am magpabawag kuwe' me' a'a mangurung dem langgalin duk si me' lānin
supaya siye pinudji we' a'a sinduwehin. Sabennal akahante ka'am, bang siye pudji a'a,
katumbasan ne siye, duk iye miya'an tumbas si siyehin. 3 Saguwa' ka'am, bang ka'am
ngurung si me' a'a miskin, da'a ka'am magaka-aka bisan si bagaybi manamalin 4 duk
ga'i kata'uhan pangurungbin. Samabi si surga'in kata'uhanne hininangbin bisan sipuk
duk tumbasanne du ka'am."

Pagtolo' sabab pangampunin
(Lukas 11.2-4)

5 "Bang ka'am ngampun si Tuhanin da'a ka'am kuwe' me' a'a magmā-māhin. Pegge'
sinna siye ngampun si Tuhan si langgal duk si bihing lān supaya siye takite we' a'a.
Akahante ka'am, bang siye pudji a'a, katumbasan ne siye, duk iye miya'an tumbas
si siyehin. 6 Saguwa' bang kew ngampun, pī kew dem bilik duk tambelun gawangin
duk ngampun kew si Tuhan, iye Samanu ga'i takitehin. Samanu inin, takitene du
hininangnun duk tumbasanne du kew.

7 "Bang ka'am ngampun, da'a ka'am missā pinataha' duk binalik-balik kuwe' me' a'a
mangga'i mangata'uhan Tuhanin, pegge' pa'inde we' takale Tuhanin siye bang ekka
bissāde. 8 Da'a be ka'am kuwe' siyehin pegge' kata'uhan Samabi Tuhanin du andang
bang ine me' sukalbin. 9 Bang ka'am ngampun subey kuwe' inin:

'O Amma', ka'u sama kami si surga'in, karayaw pinagaddatan ēnnun we' kēmon
manusiya'in.
10 Karayaw we' ga'i tiggel magbaya' ne kew si kēmon manusiya'.
Karayaw tinuhut kinabaya'annun tu'u si dunya sa malu'u si surga'in.
11 Urunganun kami kinakan ellew inin.
12 Ampunun me' duse kamihin kuwe' du isab pangampun kami me' makaduse si
kamihin.
13 Patalahun kami amban sassat duk elliganun kami amban nakura' seyitanin.'

14 "Pegge' bang ampunbi duse sawe'bin, inampun isab ka'am we' Samabi si surga'in.
15 Saguwa' bang ga'i ampunbi duse sawe'bin ga'i isab dusebin ampun Tuhanin."

Pagtolo' sabab magpuwase

16 "Bang ka'am muwase, da'a ka'am kuwe' bantuk suse kuwe' me' a'a magmā-māhin
hadja. Pegge' bang siye muwase, ga'i siye ngula'up atawa magsugley supaya takite we'
a'a we' magpuwase siye. Sabennal akahante ka'am, bang siye pudji a'a, katumbasan ne
siye duk iye miya'an tumbas si siyehin. 17 Saguwa' bang ka'am muwase, ngula'up ka'am
duk maglanu'-lanu' ka'am 18 supaya ga'i kata'uhan sinduwehin we' muwase ka'am.
Samabi ga'i takitehin, takitene du hininangbin duk tumbasanne du ka'am."

Sabab alata' si surga'
(Lukas 12.33-34)

19 "Da'a ka'am magtipun alata' tu'u si dunya pegge' mura magka'at. Makajari kakan
mellek atawa ginaha', atawa tinangkew bang ilangkat luma'in. 20 Saguwa' maghinang
ka'am hāp supaya niya' katekkahanbi si surga'. Duk alata'bi iyan ga'i takakan mellek,

ga'i ginaha' duk ga'i tatangkew. 21 Pegge' antag-antag pangenna'anbi alata'bin, la'i isab
patetegan ateybin."

Dalil payita'an si baran
(Lukas 11.34-36)

22 "Matateⁿ dalil payita'an si barante. Bang pasti' pamayamten, hātinen, bentel
hinanganten, kuwe' danta' tibu'ukan baranten. 23 Saguwa' bang labut pamayamten,
hātinen la'at hinanganten, kuwe' lindem tibu'ukan baranten. Bang pa'inte we' danta'
dem baranten bu lindem hati', asal lindem manamal."

Dina'ak ga'i magsuse
(Lukas 16.13; 12.22-31)

24 "Ga' niya' dara'akan makajari magbanyaga' si duwe amu, pegge' kabunsihanne
iyan dambuwa'in duk kalasahanne dambuwa'in, atawa tuhutne te'ed dambuwa'in duk
ga'i asipne dambuwa'in. Bang pilakin mamahalga' si ka'amin, ga'i ka'am makajari
maghinang isab si Tuhan.
25 "Hangkan hep pa'inku si ka'am: da'a ka'am magsuse sabab ka'ellumanbin bang
ine kinakanbin duk bang ine ininumbin supaya ka'am ellum, atawa sabab baranbin
bang ine panemmekbin. Mahalga' pe hep umulin amban kinakan, duk mahalga' pe
hep baranin amban semmek. 26 Payamanun bi me' manuk-manuk mapalayangin. Ga'i
siye magtanem atawa magpagani duk ga'i siye magenna' saguwa' pakan Tuhanin siye.
Bu ka'am, pasōng te'ed ka'am mahalga' amban me' manuk-manukin. 27 Sine ka'am
tapataha'bi umulbin bisan da ora bang ka'am magsuse? 28 We'ey pe pagsusehanbi
sabab semmekbin? Payamanun bi me' sumpingin bang sa'ingge panuligden. Ga'i siye
maghinang, ga'i siye magtennun. 29 Bu pa'in, akahante ka'am, bisan Sultan Sulaiman
madayahan awwalley, ga' du makapagsemmek hāpnen kuwe' dambuwa' me' sumping
inin. 30 Bang Tuhanin tapasemmekanne pahāp-hāp me' sumping sabetin bu ga'i du siye
natas, ellum siye kuwe'itu, pagsumu ineggas, na, ka'am pe ga'i tapasemmekanne? Asal
kulang sandelbi si Tuhanin. 31 Hangkan da'a ka'am magsuse. Da'a ka'am magpa'in,
'Ine kinakanten bi, ine ininumten bi, ine panemmekten bi.' 32 Me' a'a mangga'i
mangata'uhan Tuhanin, iye hep inin luwal pinikilden. Saguwa' ka'am, subey ka'am
ga'i magsuse pegge' kata'uhan Samabi Tuhanin we' iye inin me' sukalbin. 33 Saguwa'
iye subey pikilun bi sabab pagbaya'an Tuhanin duk sabab panuhut kinabaya'annen.
Manjari urunganne du ka'am kēmon sukalbi inin. 34 Hangkan hep da'a ka'am magsuse
sabab sumuhin, pegge' nga'ekka hadja kasusehanbin. Sarang ne susebi sabab ellew
inin."

7

Sabab ngandiyawa'an sawe'ne
(Lukas 6.37-38, 41-42)

1 "Da'a ka'am ngandiyawa'an sawe'bi duk ka'am ga'i hukum Tuhanin, 2 pegge'
bang ka'am kuwe' bantuk ngahukum sawe'bi, damikkiyan du isab ka'am hukum
Tuhanin. Duk bang sa'ingge ka'am nakesan sawe'bi, kuwe' miya'an du isab takesan si
ka'amin. 3 Ka'u, mangandiyawa'an sawe'nun, we'ey iye tatīknun hapak-hapak dem mata
sawe'nun, bu ka'u batang kayu dem matanun, bu ga'i tatīknu. 4 Sa'ingge kapagpa'innu
si sawe'nun, 'Bagay, tuhun ko', ānante hapak-hapak dem matanu lu,' bang niya' batang
kayu dem di matanun. 5 Ka'u iyan magmā-mā hadja. Ānanun dahu' batang kayuhin
amban dem matanu iyan, ubus pasti' ne pamayamnun ngānan hapak-hapak dem mata
sawe'nun.
6 "Da'a ka'am ngurung ine-ine sutsi si me' asu, kaw ka'am balikde kinekkeb. Da'a
lakasanun bi me' mutsa'bin si bawi, kaw hadja di'ik-di'ikande."

Māku-māku ka'am ubus inurungan du ka'am (Lukas 11.9-13)

7 "Māku-māku ka'am ubus inurungan du ka'am; miha ka'am ubus ngasuwa' du ka'am;
makipadiyalem ka'am ubus ilukahan du ka'am. 8 Pegge' kēmon mamākuhin inurungan
du, mamihahin ngasuwa' du, duk makipadiyalemin ilukahan du. 9 Sine ka'am tu'u,
bang anakbin māku kinakan si ka'am, urunganbi ke iye batu? 10 Atawa bang māku
iye kenna, urunganbi ke iye sawe? 11 Ka'am, bisan ka'am dusehan, ta'u du ka'am
ngurungan anakbin me' bayu'-bayu'an mahāpin. Pasōng pe te'ed Tuhanin, Samabi si
surga'in, pangurungne du si ka'am me' bayu'-bayu'an mahāpin bang ka'am māku si iye.
12 "Ine-ine kabaya'anbi hinang a'a si ka'am, damikkiyan isab hinangun bi si siye,
pegge' iyan hāti sara' si Musahin duk panolo' me' kanabihanin."

Tarangka makiputin (Lukas 13.24)

13 "Pa'asek ka'am amban tarangka makiputin. Luha tarangkahin duk mura tinuhut
lān hap narka'in. Ekka a'a nuhut lān miya'an. 14 Saguwa' kiput tarangkahin duk hunit
tinuhut lān tudju surga'in. Kulang a'a mangasuwa' iyehin."

Sabab kayu duk buwa'ne (Lukas 6.43-44)

15 "Pahatul-hatul ka'am, kaw ka'am tabo'o we' me' nabi ga'i bennal. Si luwasan hāp
addatden, saguwa' dem ateyde, la'atan siye kuwe' dalil asu bingis. 16 Takilalebi siye si
me' hinanganden, kuwe' kayuhin kata'uhan si buwa'ne. Ga'i kite bi ngeddo' buwa' ubas
amban puhung atawa buwa' biyabas amban sampinit. 17 Kayu mahāpin hāp buwa'nen
saguwa' kayu mangga'i mahāpin ga'i isab hāp buwa'nen. 18 Kayu mahāpin ga'i buwa'
ga'i hāp duk kayu mangga'i mahāpin ga'i buwa' hāp. 19 Kēmon kayu mangga'i magbuwa'
mahāpin tinebbengan duk ilakasan dem ebbut ineggas. 20 Sa iyan du isab takilalebi me'
nabi mangga'i mabennalin si me' hinanganden."

Ga'i ka'am takilaleku (Lukas 13.25-27)

21 "Duma'in kēmon luwal manabbut ēnkun tapī si pagbaya'an Tuhanin, saguwa' luwal
hadja me' a'a manuhut kabaya'an Samaku si surga'in. 22 Bang ta'abut ne ellew pan-
gahukum manusiya'in, ekka iyan a'a magpa'in si aku, 'Ka'u Panuhutan kamihin, pegge'
bakas kami magpalata' bissā Tuhanin we' balakat ēnnun, duk bakas kami magpaluwas
me' seyitan duk bakas kami maghinang ekka hinangan maka'ulali' we' balakat ēnnun.'
23 Ubus pa'inku iyan si siye, 'Ga'i ka'am takilaleku. Tahala' ka'am amban aku, kēmon
ka'am maghinangan mala'atin.' "

Duwe bayu'an magpatengge luma' (Lukas 6.47-49)

24 "Manjari, sasuku pakale si me' bissāku miya'an duk tuhutne, kuwe' iye a'a pandey
te'ed mikil ngahinang luma'ne diyata' batu. 25 Manjari tekka ulanin duk dunuk bohe'in
duk tewwa' luma'in we' baliyu mabasagin. Saguwa' ga' hebba' luma'in pegge' hininang
diyata' batu. 26 Duk sasuku pakale si me' bissāku miya'an bu ga'i du tuhutne, kuwe' iye
a'a dupang maghinang luma' diyata' umus. 27 Manjari tekka ulanin duk dunuk bohe'in
duk tewwa' luma'in we' baliyu mabasagin. Magtawus hebba' luma'in duk jadjag te'ed."
28 Pagubus inin bissā si Isa, ulali' me' a'ahin pagkalede usihatnen, 29 pegge' magbidda'
te'ed usihat si Isahin duk usihat me' guru si sara' āgamahin. Pegge' taga balakat si Isa
bang iye missā.

8

Si Isa makawuli' a'a inipul
(Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16)

1 Pagdurul si Isa amban diyata' kūd, asal banes manamal a'a nuhut iye. 2 Manjari,
niya' pī pu si Isa dambuwa' a'a inipul. Nengge a'ahin duk tu'utne magpadiyawa' pu si
Isa duk pa'inne, "O Tuwan, bang kew mabaya' tapakawuli'nu ku." 3 Pinasōng we' si Isa
tangannen duk inantan we' ne a'a inipulin, duk pa'inne, "Asal mabaya' ku. Kawuli'an ne
kew." Magtawus kawuli'an ipulnen. 4 Pa'in si Isa si iye, "Pakale kew, da'a kew magaka-
aka bisan pu sine. Saguwa' pī kew, pakitehanun barannun si imamin duk magkuluban
kew sa panganda'akan si Musahin, hinang tanda' si me' a'ahin we' asal kawuli'an ne
kew."

Pinakole' we' si Isa dara'akan kapitanin
(Lukas 7.1-10)

5 Pagsakali' si Isa padiyalem si puweblo Kapernaum, niya' dambuwa' kapitan si armi
bangsa Roma pasampang si iye māku tabang, pa'inne, 6 "O Tuwan, niya' dambuwa'
dara'akanku si luma'. Saki te'ed iye, ga'i umusa' duk peddi'an te'ed manamal." 7 Pa'in si
Isa, "Awe', nuhut ku ka'u makole' iye." 8 Saguwa' nambung kapitanin, pa'inne, "Tuwan,
da'a ne. Ga'i ku pata' papituhannu si luma'ku pegge' bangsahan kew te'ed. Missā kew
hadja duk kole' du dara'akankun. 9 Kata'uhanku, pegge' bisan aku, pagbaya'an ku
we' malangkew amban akuhin duk magbaya' ku si me' sundalukun. Bang pa'inku si
dangan, 'Pī kew,' na, pī iye. Bang pa'inku si seddili, 'Pitu kew,' pitu iye. Duk bang pa'inku
si dara'akankun, 'Hinangun inin,' hinangne ne."
10 Pagkale si Isa inin, ulali' iye si binissā kapitanin. Manjari pa'inne si me' a'a
mapatuhut si iyehin, "Sabennal akahante ka'am, bisan si bangsa Isra'il ga' ku bakas
makadugpak a'a kuwe' kapitan inin asal sandel manamal. 11 Pakale ka'am, si pasōngan
ekka iyan a'a bayu'-bayu'an bangsa amban me' lahat silangan duk seddepan ningkolo'
magkakanan duk disi Ibrahim, Isahak duk si Yakub la'i dem pagbaya'an Tuhanin.
12 Saguwa' me' a'a bangsa Isra'ilin, siye subey me' ma'umasek dem pagbaya'an Tuhanin,
ga'i siye umasek. Pinapī siye si luwasan dem kalindeman, pinatahala' amban Tuhan.
Magmatey siye la'i duk magtage'ot me' impenden hawal pagsusunden." 13 Ubus pa'in si
Isa si kapitanin, "Pī ne kew hap luma'. Tahinang ne si ka'u sa kinahagadnun." Manjari
magtawus kawuli'an dara'akannen la'i si luma'.

Ekka a'a pinakole' we' si Isa
(Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41)

14 Ubus hap pī si Isa padiyalem si luma' si Petros. Takitene mato'a si Petros dendehin
pabāk la'i, saki, ilemmun. 15 Inantanan we' ne tangan dendehin, manjari kawuli'an ne
iye. Ubus donga' iye duk pinakan siye we' ne.
16 Pagseddep ne ellewin, bino'o we' me' a'ahin ekka me' a'a pasayedan seyitan pu si
Isa. Pinaluwas we' ne me' seyitanin amban panganda'akanne hadja. Duk pinakawuli'
we' ne kēmon a'a masakihin. 17 Hinangne inin duk tuman bissā Nabi Isaya dem kitabin,
pina'in, "Iye mangānan peddi'ten bi duk iye mangānan sakiten bi."

Me' arak mapatuhut pu si Isahin
(Lukas 9.57-62)

18 Pagkite si Isa me' a'a mabanes mapaliput si iyehin, pa'inne si me' tindegnen, "Sūng
kite bi palipag pī si dambiya' lamew." 19 Ga' pe siye tumahala', niya' tekka guru si sara'
āgama pī pu si Isa, pa'inne, "Tuwan, mabaya' ku nuhut ka'u tungan-tungan papīhannu."
20 Nambung si Isa, pa'inne, "Gam pe me' pāhangin niya' lowangde, duk me' manuk-
manukin niya' sabakande. Saguwa' aku, Anak Manusiya'in, ga' niya' pahalihanku."

21 Niya' isab dambuwa' me' manuhut si Isahin missā, pa'inne, “Tuwan, pī ku dahu' hap
luma'. Pagubus kubulku samakun, balik sa' ku pitu nuhut ka'u.” 22 Saguwa' pa'in si Isa
si iye, “Ambat mamateyin kinubul we' me' a'a mangga' niya' umulde salama-lamahin.”

Si Isa mateddo' lahat-lahat
(Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25)

23 Ubus miya'an, pasakey si Isa dem bangka' duk nuhut du isab me' tindegnen.
24 Manjari bessuwang nihup baliyu mabasagin hangkan piligdu te'ed bangka'in palen-
neb, saguwa' sasang tuli si Isa. 25 Pī me' tindegnen mangun si Isa, pa'inde, “Timbulun
kite bi, Tuwan; matey kite bi inin.” 26 Pa'inne si siye, “We'ey ka'am tinalew? Kulang
sandelbi si akuhin.” Manjari donga' si Isa duk da'akne padeheng baliyuhin duk goyakin.
Magtawus lamewin teddo' ne te'ed. 27 Ulali' te'ed siye. “A'ahey inin?” pa'inde. “Bisan
baliyuhin duk goyakin nuhut panganda'akannen.”

Me' a'a amban Gadara pasayedan seyitan kawuli'an
(Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39)

28 Pagtekka disi Isa la'i si dambiya' lamew, la'i si lahat me' a'a Gadara, niya' pasampang
si iye duwe a'a pasayedan me' seyitan. Paguwa' siye amban me' lingab pagkubulan.
La'atan siye manamal, hangkan ga' niya' bahani palabey billa'i. 29 Magtawus maggasud
siye, pa'inde, “O Anak Tuhan, ga' niya' lamudnu si kami. Pitu ke kew minasa kami
bu ga' pe ta'abut janji' kamihin?” 30 Niya' tala-tala billa'i panenan bawi magsungkal.
31 Pabuyu'-buyu' me' seyitanin pu si Isa, pa'inde, “Bang da'aknu kami tahala', padiyale-
mun kami magdem baran me' bawi miya'an.” 32 Pa'in si Isa, “Pī ne ka'am.” Manjari
paluwas me' seyitanin amban a'ahin duk padiyalem siye pī magdem baran me' bawihin.
Magtawus panenan bawihin magubas padurul pī si pampang magdem lamew duk
lambo siye kēmon. 33 Manjari me' a'a magipat me' bawihin, magubas pī si puweblo,
magaka-aka si me' a'a mala'ihin sabab bakas hininang si Isa si me' a'a pasayedan
seyitanin. 34 Manjari pī me' a'a puweblo miya'an pu si Isa. Buyu'-buyu'de si Isa dina'ak
tahala' amban lahatde.

9

Si Isa makawuli' a'a matey barannen
(Markus 2.1-12; Lukas 5.17-26)

1 Pasakey si Isa magdem bangka' duk palipag siye pī si dambiya' lamew, pī balik
si puweblone. 2 Niya' me' a'a pī si iye mo'o a'a matey barannen. Pabāk iye diyata'
pabākanne. Pagtakite si Isa we' sandel te'ed siye si iye, pa'inne si a'a mamatey barannen,
“Pahāpun ateynun, bagay, ta'ampun ne me' dusenun.” 3 Niya' la'i me' guru si sara' āgama.
Pa'inde dem ateyde, “Missā a'a inin kuwe' Tuhanin iye.” 4 Saguwa' kata'uhan si Isa bang
ine pinikilden duk pa'inne si siye, “We'ey te' la'at tapikilbin? 5 Ine mamurahin, pina'in,
‘Inampun ne dusenun,’ atawa, ‘Donga' kew bu nu ne lumengngan.’ 6 Pakole'ku a'a inin
supaya kata'uhanbi we' aku, Anak Manusiya'in, taga kapatut tu'u si dunya ngampun me'
duse.” Manjari pa'in si Isa si a'a mamatey barannen, “Donga' kew, bo'ohun pabākannun
bu nu ne hap luma'.” 7 Manjari donga' a'a masakihin duk hap luma' ne iye. 8 Pagkite me'
a'ahin miya'an, asekan talew siye. Pinudji we' de Tuhanin pegge' ngurung iye kapatut
si manusiya' ngahinang kuwe' miya'an.

Bino'o Mateo we' si Isa
(Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32)

9 Palanjal ne si Isa billa'i. Na, paglanjalne, ngite iye dambuwa' a'a inēnan Mateo
ningkolo' la'i si upisinane pagbayed-bayedan sukeyin. Pa'in si Isa si iye, “Dayi' kew,
nuhut kew aku.” Manjari kuwat si Mateo duk nuhut ne iye si Isa.

10 Manjari mangan si Isa la'i si luma' Mateo. Ekka isab me' a'a magpāku-pāku sukey
duk me' a'a dusehan sinduwehin hap pī duk ningkolo' siye mangan pasumbaya' pu si
Isa duk me' tindegnen. 11 Niya' me' Pariseo la'i. Pagkitede inin, pa'inde si me' tindeg
si Isahin, "We'ey gurubin palamud magkakanan duk me' a'a magpāku-pāku sukey duk
me' a'a dusehan sinduwehin?" 12 Pagkale si Isa inin, pa'inne si siye, "Me' a'a saki hep
hap doktolin. Bang me' makole'in, ga' niya' gunane hap doktol. 13 Hapalun bi bang ine
hāti bissā inin tasulat dem kitab, pina'in, 'Ga'i mahalga' si aku kulubanin. Saguwa' iye
kabaya'ankun we' ma'ase' ka'am si sawe'bi.' " Pa'in si Isa pe, "Duma'in ku pitu miha me'
a'a mabentelin, saguwa' pitu ku miha me' a'a dusehanin."

Panilew sabab pagpuwasehin
(Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39)

14 Manjari hap pī me' tindeg Yahiyahin pu si Isa duk pa'inde, "Sa'ingge iyan, kami duk
me' Pariseohin magpuwase. We'ey ga'i magpuwase me' tindegnun?" 15 Sambungan si
Isa siye si dalilan. Pasali'ne me' tindegnen si me' a'a si pagkawinan. Pa'inne, "Suse ke
me' a'a si pagkawinanin samanta'an la'i pe si siye pangantin lellahin? Ga'i. Saguwa' si
sinōng inin, bang ineddo' ne amban siye pangantin lellahin, meke ne siye muwase."
16 Manjari magdalilan si Isa sabab panolo' matu'uhin duk panolo'nen. Pa'inne, "Ga'
niya' a'a matopak tela ba'ahu, ga' pe kadekdakan, pī si semmek andang. Pegge' bang sa
ī'ne, garet balik semmek ma'andangin duk namba ngaluha garetnen." 17 Pinasali' isab
we' si Isa tolo'nen si bohe' ubas ba'ahu inisi dem puyu' kuwit kambing. Pa'inne, "Ga' du
isab niya' ngisi bohe' ubas ba'ahu, mukal-mukal pe, dem puyu' andang. Pegge' bang sa
ī'ne, buslad puyu'in. Manjari bu'us bohe' ubasin duk magka'at puyu'in. Saguwa' subey
inisi bohe' ubas ba'ahuhin dem puyu' ba'ahu. Manjari sali'-sali' siye ga'i magka'at."

Anak si Jairusin duk dende mangantan semmek si Isahin
(Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56)

18 Sasangne pe mamissā si siyehin, niya' tekka pī dambuwa' nakura' si langgal.
Pasujud iye pu si Isa duk pa'inne, "Bahu matey du anakku dende-dendehin. Saguwa'
bisan sa ī'en, dayi' kew bettadun tangannun si iye duk ellum du iye." 19 Manjari pī ne si
Isa nuhut duk me' tindegnen.
20 Manjari, niya' la'i dende saki, luwal paguwa'an laha'. Sampū' duk duwen tahun ne
kemuwe kasakinen. Pī iye patapit si bukutan si Isa bu pī inantan we' ne tuggu badju'
si Isahin. 21 Pa'inne dem pikilanne, "Bang hadja ta'antanku badju'nen asal kawuli'an
ku." 22 Manjari padeheng si Isa duk hinarap we' ne me' a'a si dambulihannen. Pagkitene
dendehin, pa'inne si iye, "Pahāpun ateynun, dende. Kawuli'an ne kew pegge' sandel kew
si aku." Duk magtawus kawuli'an dendehin.
23 Pagtekka si Isa la'i si luma' nakura'in, ngite iye me' a'a magsuling duk banes
a'a magmatey. 24 Pa'inne si siye, "Pī ka'am tahala'. Duma'in hep matey dendehin,
saguwa' tuli hadja." Pinagsayehan iye we' de. 25 Pagubus ne dina'ak pabukut me'
a'ahin, padiyalem si Isa si bilik dendehin duk inantan we' ne tangannen duk donga' ne
dendehin. 26 Manjari, aka-aka sabab inin ngabawag si tibu'ukan lahat miya'an.

Duwe a'a pessek pinakawuli' we' si Isa

27 Palanjal ne si Isa billa'i. Sasangne si lānin, niya' duwe a'a pessek paturul si
iye. Ngalingan siye papales, pa'inde, "O tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ne kew si kami."
28 Manjari pagdiyalem si Isa dem luma', patapit pī si iye me' a'a pessek miya'an. Pa'in
si Isa si siye, "Kahagad ke ka'am we' tapakawuli'ku ka'am?" "Awe', Tuwan," pa'inde.
29 Manjari inantan we' si Isa mataden. Pa'inne, "Tahinang ne si ka'am sa kinahagadbin."
30 Manjari ngite ne siye. Sinessa'an siye we' si Isa ga'i dina'ak magaka-aka bisan pu sine.
31 Saguwa' tahala' siye duk magaka-aka siye sabab si Isa si me' kalahat-lahatan la'i.

Pinakawuliˈ weˈ si Isa aˈa umewin

32 Pagtahalaˈ meˈ aˈa miyaˈan, niyaˈ ne isab meˈ aˈa tekka pī duk niyaˈ aˈa umew binoˈo
weˈ de. Puˈunne umew pegge' pasayedan seyitan iye. 33 Pagubus pinaluwas weˈ si Isa
seyitanin, kapamissā ne aˈa maˈumewin. Ulaliˈ teˈed meˈ aˈa mabanesin. Paˈinde, “Gaˈ
pe kite bi bakas ngite sa inin si kēmon lahat Israˈil.” 34 Saguwaˈ paˈin meˈ Pariseohin,
“Kaˈurungan iye balakat weˈ nakuraˈ meˈ seyitanin hangkan iye kapagpaluwas meˈ
seyitan.”

Maˈaseˈ si Isa si meˈ aˈahin

35 Manjari lumengngan si Isa ngalatag kēmon meˈ puweblohin duk meˈ kalumaˈanin.
Magtoloˈ iye dem meˈ langgal duk magmahalayak iye aka-aka hāp sabab pagbayaˈ Tuhan
si meˈ aˈahin. Pinakoleˈ weˈ ne meˈ aˈahin bisan ine bayuˈan sakiden. 36 Pagkitene meˈ
aˈa mabanesin, maˈaseˈ iye manamal si siye, peggeˈ sasew siye bu gaˈ niyaˈ nabang siye.
Kuweˈ siye meˈ bili-bili gaˈ niyaˈ ngipat siye. 37 Manjari paˈinne si meˈ tindegnen, “Meˈ
aˈahin kuweˈ dalil tanaˈ sarang ne pinagani. Luha tanaˈin saguwaˈ kulang mamaganihin.
38 Hangkan subey kaˈam māku-māku si Tuhan, iye dapuˈ tanaˈin, supaya iye nganda'ak
meˈ aˈa pī maganine.”

10

Meˈ tindeg si Isa sampūˈ duk duwehin
(Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16)

1 Manjari ilinganan weˈ ne tindegne sampūˈ duk duwehin pī si iye duk inurungan
siye weˈ ne kapatut magpaluwas meˈ seyitan duk magpakawuliˈ kēmon bayuˈ-bayuˈan
saki. 2 Inin ēn meˈ sampuk-duwe tindegne kawakilannen: kaˈissaˈ si Simon inēnan isab
si Petros duk pungtinaˈinen si Andariyas, ubus si Yakub duk pungtinaˈinen si Yahiya,
meˈ anak Sebedehin. 3 Si Pilip duk Bartolome, si Tomas duk Mateo magpāku-pāku
sukeyin, duk si Yakub anak Alpahin. Sinduwehin si Taddeo duk 4 si Simon, iye aˈa
pangangatuhin, duk si Judas Iskariyot. Si Judas inin iye mamuddihan si Isahin.

Pinalengngan weˈ si Isa tindegne sampūˈ duk duwehin
(Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6)

5 Dinaˈak weˈ si Isa tindegne sampuk-duwe miyaˈan lumengngan. Sinessaˈan siye
weˈ ne, paˈinne, “Daˈa kaˈam pī si lahat bangsa seddili atawa si meˈ puweblo bangsa
Samariya. 6 Saguwaˈ pī kaˈam si meˈ aˈa bangsa Israˈil hadja. Iyuˈ siye kuweˈ meˈ bili-
bili lepas. 7 Pī kaˈam magmahalayak weˈ tapit ne waktu pagbayaˈ Tuhanin. 8 Pakoleˈun
bi meˈ masakihin, pakellumun bi bang niyaˈ aˈa matey, pakoleˈun bi meˈ aˈa inipulin,
paluwasun bi meˈ seyitanin. Inurungan kaˈam kapatut weˈ ku gaˈ kaˈam magbayed,
hangkan nabang kaˈam gaˈi subey binayedan. 9 Daˈa kaˈam magboˈo sīn, bisan sinsilyu
dem sabitanbi. 10 Daˈa kaˈam magboˈo bāg atawa badjuˈ pagsayinanbi atawa tehompaˈ
atawa tungkud. Aˈa maghinangin subey tinabang sukalnen.

11 “Pagtekka kaˈam si puweblo atawa kalumaˈan, miha kaˈam aˈa hāp addatnen. Laˈi
kaˈam patennaˈ si iye tiggelanbi laˈi si lahat miyaˈan. 12 Bang kaˈam manaˈik si lumaˈ,
paˈinun bi, ‘Karayaw urungan Tuhanin kaˈam kasanyangan.’ 13 Bang kaˈam inaddatan
weˈ aˈa lumaˈin, paˈamban du kasanyangan pinākubin si iye. Saguwaˈ bang gaˈi kaˈam
inaddatan, gaˈ du niyaˈ kaˈujudan pinaˈinbi miyaˈan. 14 Bang meˈ aˈahin gaˈi ngaddatan
kaˈam duk gaˈi mabayaˈ pakale si kaˈam, tahalaˈ kaˈam amban lumaˈ miyaˈan atawa
puweblo miyaˈan. Pagpaganun bi dahuˈ leppug bettisbin tandaˈ weˈ muwas ne kaˈam
si siye, ubus bu tahalaˈ ne kaˈam. 15 Sabennal akahante kaˈam weˈ pagtaˈabut ellew
pangahukum Tuhan manusiyaˈin, pasōng teˈed bohat hukuman si meˈ aˈa si puweblo

miya'an amban hukuman si me' lahat Sodom duk Gomorahin, me' lahat mabawag sabab duse me' a'anen."

Niya' sōng kabinasahan
(Markus 13.9-13; Lukas 21.12-17)

16 "Pahatul-hatul ka'am pegge' palengngante ka'am pī si me' a'a la'atan. Kuwe' ka'am dalil me' anak bili-bili pī dem ka'ekkahan asu bingis. Hangkan subey lalem akkalbin duk hāp hadja dem ateybin. 17 Papateng-pateng ka'am pegge' niya' iyan me' a'a niggew ka'am. Sōngande du ka'am si me' hukum duk paglubakande ka'am dem me' langgalde. 18 Bo'ode ka'am si harapan me' gubnul duk me' sultan pegge' nuhut ka'am aku duk ka'am makapagaka aka-aka mahāpin si siye duk si me' a'a bangsa seddili. 19 Bang ka'am bo'ode hinukum, da'a ka'am magsuse bang ine binissābin. Pinangurung du si ka'am waktu miya'an bang ine binissābin. 20 Pegge' duma'in amban ka'am binissābin saguwa' iye mamissāhin, Niyawa Samabi Tuhanin malu'u diyalem baranbin.

21 "Si pasōngan, niya' iyan me' a'a, sōngan me' pungtina'iden siye dina'ak pinapatey. Niya' isab iyan me' anak sōngan samaden siye dina'ak pinapatey. Duk me' anakin bantahande matetto'aden duk da'akde matetto'aden pinapatey. 22 Duk ka'am, me' tindegkun," pa'in si Isa, "kabunsihan du ka'am we' kēmon a'a pegge' nuhut ka'am aku. Saguwa' sine-sine nandal sampay si tamanan kabinasahan inin, taga umul du si surga' ga' niya' tamananne. 23 Bang ka'am bininasa si puweblo dambuwa', lahi ka'am pī si puweblo seddili. Akahante ka'am, ga'i pe talatagbi magmahalayak si kēmon kalahat-lahatan si Isra'ilin, pitu ne ku balik, aku Anak Manusiya'in.

24 "Mulidin ga'i langkew amban gurunen. Duk dara'akanin ga'i langkew amban amunen. 25 Hangkan mulidin subey magsukul bang sali' ne iye duk gurunen, duk dara'akanin subey magsukul bang sali' ne iye duk amunen. Bang aku, panuhutanbin ēnande nakura' seyitanin, pasōng pe la'at pangēnde ka'amin, me' tindegkun."

Sine subey katalewanin
(Lukas 12.2-7)

26 "Da'a ka'am tinalew si a'a. Ga' niya' dinebbunan we' ga'i ujud paguwa', ga' niya' tinapukan we' ga'i ujud kata'uhan. 27 Ine-ine akaku si ka'am sangem, akahun bi bang ellew, duk ine-ine takalebi bang ka'am hadja, palata'un bi si me' a'a si tabu'an. 28 Da'a ka'am tinalew si me' makapapatey baranin bu bang niyawahin ga'i du tapapateyde. Saguwa' iye subey katalewanbin, Tuhanin, pegge' duma'in hadja baran saguwa' sampay niyawa makajari paka'atanne dem narka'. 29 Niya' me' manuk-manuk diki' tabellite duwek kayu' dambuwa' sīn. Bisan mura halga'den, ga' niya' siye labo' si bulak bang ga'i amban kabaya'an Tuhan. 30 Na, pasōng ne ka'am, ga'i ka'am takayipat we' Tuhanin. Bisan kōkbin kata'uhanne bang piye lamba ekkahannen. 31 Hangkan da'a ka'am tinalew. Mahalga' pe ka'am amban me' manuk-manuk ma'ekkahin."

Magbennal nuhut Almasi
(Lukas 12.8-9)

32 "Sine-sine magbennal si harapan a'a we' patuhut iye si aku, asal magbennal du ku isab si harapan Tuhan, Samaku si surga'in, we' patuhut iye si aku. 33 Saguwa' sine-sine masuwey si harapan a'a we' ga'i iye patuhut si aku, masuwey du ku isab si harapan Samaku si surga'in we' ga'i iye patuhut si aku."

Magkuntara me' a'ahin sabab si Isa
(Lukas 12.51-53; 14.26-27)

34 "We' kannalbi pitu ku mo'o kasanyangan si dunya? Ga'i ku pitu mo'o kasanyangan saguwa' pitu ku mo'o jān pagsagga'an. 35 Sababku anak lellahin nguntarahan samanen duk anak dendehin nguntarahan sa'inen duk eyu'an dendehin nguntarahan mato'ane

dendehin. 36 A'ahin, iye bantane te'edin me' usbanen. 37 Bang a'ahin kalasahanne
sa'i-samanen pasōng amban aku, ga'i iye pata' manjari tindegku, duk bang a'ahin
kalasahanne anaknen pasōng amban aku, ga'i iye pata' manjari tindegku. 38 Bang a'ahin
ga'i nuhut aku duk mo'o olom pamapateyan iyehin, hātinen ga'i iye maglilla' nandal
kabinasahan duk bisan pe matey, ga'i iye pata' manjari tindegku. 39 Bang a'ahin ellegne
umulnen, ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' bang a'ahin ga'i ellegne umulnen duk
maglilla' pe iye matey hawal tuyu'ne manuhut akuhin, taga umul du iye salama-lama."

Tinumbasan we' Tuhanin
(Markus 9.41)

40 "Bang niya' a'a ngaddatan ka'am, aku inaddatannen. Duk bang niya' ngaddatan
aku, addatanne isab Tuhanin, mamapitu aku si dunyahin. 41 Bang niya' ngaddatan
a'a magpalata' bissā Tuhanin pegge' magpalata' hep iye bissā Tuhanin, tinumbasan du
iye kuwe' panumbas si a'a magpalata' bissā Tuhanin. Bang niya' ngaddatan a'a bentel
pegge' a'a bentel iye, tinumbasan du iye kuwe' panumbas si a'a bentelin. 42 Duk sine-
sine ngurungan dambuwa' me' manuhut aku madiyawa' paga'anen bisan da sawan
bohe' pegge' nuhut aku iye, sabennal akahante ka'am, asal tinumbasan te'ed iye hāp."

11

Me' panilew we' Yahiya magpandi-pandi a'ahin
(Lukas 7.18-35)

1 Pagubus inin tinolo'an we' si Isa si me' tindegne sampuk-duwehin, tahala' iye billa'i
duk hap pī iye si me' puweblo matapitin magtolo' duk magusihat la'i.

2 Yahiya magpandi-pandi a'ahin kinalabusu ne. Ka'akahan Yahiya sabab me' hi-
nangan Almasihin ubus bu da'akne me' tindegnen hap pī pu si Isa. 3 Pagla'i ne siye,
tilewde si Isa bang iye ne ke bakas pina'al mapitu si dunyahin atawa bang niya' pe
ke seddili subey ase-asede pitu. 4 Manjari sambungan si Isa me' tindeg Yahiyahin,
pa'inne, "Pī ne ka'am duk akahanun bi Yahiya me' bakas takalebi binissākun duk takitebi
hininangkun. 5 Akahanun bi iye we' ngite ne me' mapessekin, lumengngan ne me'
makuku'in, kawuli'an ne me' inipulin, makakale ne me' mabisuhin, ellum ne balik me'
mamateyin duk minahalayak ne aka-aka mahāpin si me' a'a maka'ase'-ase'in. 6 Duk
kēgan du sasuku ga'i magduwe-duwe si akuhin."

7 Paglumikut ne me' dina'ak Yahiyahin, missā si Isa si me' a'a mabanesin sabab
Yahiya. Pa'inne, "Ine te' bakas kabaya'anbi pinayamanin papībi pu si Yahiya si la-
hat makagindew-gindewin? Kabaya'anbi ke pinayamanin a'a ga'i teteg pamikilnen
kuwe' dalil udjung-udjung magpalehan we' baliyu? 8 Duma'in? Na, we'ey ka'am hap
pī? Mayaman a'a magsemmek mahalga'? Me' a'a magsemmek mamahalga'in la'i
patenna'anden dem me' astana'. 9 Na, we'ey te' ka'am hap pī? Mayaman nabi? Awe',
akahante ka'am nabi takitebin pasōng amban nabi sinduwehin. 10 Si Yahiya hep inin
a'a sinulat dem kitabin, pina'in la'i, 'Pa'in Tuhanin, da'akku pī pamasanankun dehellu
amban ka'u duk memesne lānnun.' 11 Sabennal, akahante ka'am," pa'in si Isa, "ga' niya'
a'a bakas inanakan tu'u si dunya bangsahan amban Yahiya magpandi-pandi a'ahin.
Saguwa' dem pagbaya'an Tuhanin bisan a'ahin diyawa' te'ed paga'anen, bangsahan pe
iye amban Yahiya. 12 Kemuwe tagna' magmahalayak si Yahiya sampay ma'in, basag
pagmahalayak sabab pagbaya'an Tuhanin, duk me' a'ahin magtuyu' te'ed duk siye
umasek pī si pagbaya'an Tuhanin. 13 Me' kanabihanin duk sara' si Musahin magaka
sabab pagbaya'an Tuhanin ngeregse' katekka Yahiyahin. 14 Bakas pina'al hep we' pitu
balik si dunya Nabi Eliyas. Bang ka'am mabaya' kahagad si bissā me' kanabihanin, si
Yahiya ne hep si Nabi Eliyas. 15 Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am.

16 “Manjari,” pa'in si Isa, “ine pangandalilanku me' a'a ellum kuwe'itu inin? Kuwe' siye mākanak magtingkolo' si tabu'an magdagey magkawin duk magkubul. Maglingan siye si me' sawe'den, pa'inde, 17 ‘Magtambul kami si ka'am, saguwa' ga' du ka'am mansak. Magmatey kami saguwa' ga' du ka'am magtangis.’ 18 Kuwe' ka'am mākanak miya'an. Pegge' pitu Yahiya bu daran iye muwase duk ga'i iye nginum makalango, na, pa'in me' a'ahin we' pasayedan seyitan iye. 19 Ubus aku, Anak Manusiya'in, pitu ku bu mangan ku duk nginum, na, pa'in me' a'ahin, ‘Payamanun bi a'a iyan, dahaga' te'ed duk palalango. Me' bagaynen me' a'a magpāku-pāku sukey duk me' a'a dusehan sinduwehin.’ Saguwa',” pa'in si Isa, “me' hinangan Tuhanin naksi' we' lalem te'ed kata'u Tuhanin.”

Ka'ase'-ase' me' a'a mangga'i makahagadin (Lukas 10.13-15)

20 Manjari nagna' inamāhan we' si Isa me' a'a si me' puweblo bakas pangahinanganne me' hinanganne ma'ekka maka'ulali'in, pegge' ga' pindahande ateyden. 21 Pa'inne, “Ka'ase'-ase' ka'am me' a'a Korasinin. Ka'ase'-ase' ka'am me' a'a Betsaidahin. Pegge' bang la'i miya'an si lahat Tiros duk Sidon pangahinanganku me' hinangan maka'ulali' tahinangku lu'u si ka'amin, tiggel ne miya'an me' a'a mala'ihin magsusun duk lebbahande duseden duk sa addatden magsemmek karut siye duk mandi duk abu pamakitede pagsusunden. 22 Akahante ka'am, pagta'abut ellew pangahukum Tuhan manusiya'in, pasōng te'ed bohat hukuman si ka'amin amban hukuman si me' a'a Tiros duk Sidonin. 23 Duk ka'am, me' a'a Kapernaumin,” pa'in si Isa, “kannalbi pinalangkew ka'am pī si surga'? Pinadiyawa' du ka'am pī dem narka'. Bang me' a'a si Sodomin takitede me' hinangan maka'ulali' takitebin, tu'u pe si' lahatden ngeregse' kuwe'itu. 24 Akahante ka'am,” pa'in si Isa, “we' pagta'abut ellew pangahukum Tuhan manusiya'in, pasōng te'ed bohat hukuman si ka'amin amban hukuman si lahat Sodomin, lahat mabawag sabab duse me' a'anen.”

Pitu ka'am si aku duk ka'am humali (Lukas 10.21-22)

25 Manjari, waktu miya'an pa'in si Isa, “O Amma', ka'u magbaya' si langit duk bulakin. Pudjite kew te'ed pegge' urungannu kata'u me' a'a ma'awamin duk tapukannu kata'u inin amban me' a'a malangkew pangadji'nen duk amban me' makasabutin. 26 Awe', Amma', asal pudjite kew pegge' kuwe' inin kinabaya'annun.” 27 Duk pa'in si Isa pe, “Bakas pinangandel ne si aku kēmon-kēmonin we' Samaku Tuhanin. Ga' niya' ngata'uhan bang sine ku, aku Anak Tuhanin, luwal hadja Samaku Tuhanin. Duk ga' isab niya' ngata'uhan bang sine Samakun, luwal hadja aku, Anaknen duk sine-sine pinene'ku pamakilalehanku Samakun. 28 Pitu ka'am si aku, sine-sine ka'am pekkeng duk kabohatan supaya ka'am humali. 29 Tayima'un bi panolo'kun duk ngaya ka'am amban aku, pegge' hāp ku duk diyawa' ateykun, manjari humali ne dem ateybin. 30 Pegge' panganda'akankun mura tinuhut duk ga'i hunit hininang.”

12

Panilew sabab ellew li'ihin (Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5)

1 Dambuwa' Sabtu', ellew li'i me' Yahudihin, pabutas disi Isa dem tana'. Pegge' inusan me' tindegnen, ngalupu' siye buwa' tana'in bu ininta' we' de. 2 Pagkite me' Pariseohin miya'an, pa'inde pu si Isa, “Payamanun be. Me' tindegnun hinangde tinaggahan sara' si ellew li'ihin.” 3 Pa'in si Isa si siye, “Ga' ke bakas tabatsabi bang ine hininang Sultan Da'udin masaley paginusan iye duk me' sawe'nen? 4 Padiyalem hep iye pī si luma' Tuhanin duk ineddo' we' ne pan binettad la'i pangurung si Tuhanin duk kinakan we'

ne duk me' sawe'nen. Bu tinaggahan hep we' sara' kinakan pan miya'an, luwal hadja
para si me' imam. 5 Duk ga' ke isab tabatsabi dem kitab Tawrat we' me' imam si
langgal hadjehin maghinang kahaba' ellew li'i bisan tinaggahan maghinangin we' sara'?
Saguwa' ga'i du siye magduse. 6 Akahante ka'am, niya' ne tu'u pasōng kapatutnen
amban sara' si langgal hadjehin. 7 Niya' tasulat dem kitab, pina'in, 'Ga'i mahalga' si
aku kulubanin saguwa' iye kabaya'ankun we' ma'ase' ka'am si sawe'bi.' Bang tasabutbi
te'ed hātine inin, ga'i labo'anbi hukuman a'a mangga' niya' dusenen. 8 Aku, Anak
Manusiya'in, taga kapatut ku magpa'in bang ine-ine mapatut hininang si ellew li'ihin."

A'a masapik tangannen
(Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11)

9 Manjari palanjal si Isa billa'i duk padiyalem iye dem langgalde. 10 La'i dem langgal
niya' a'a sapik tangannen. Niya' isab la'i me' a'a batang miha duse si Isa supaya iye
katuntutande. Hangkan tilewde iye, pa'inde, "Ngalanggalan sara' ke magpakole' si
ellew li'ihin?" 11 Nambung si Isa, pa'inne, "Ine hinangbi bang upama niya' bili-bilibi
dambuwa' du bu labo' pe dem kupung baytu ellew li'i? Ga'i ke eddo'bi maluwas bisan
ne ellew li'i? 12 Pasōng hep mahalga' a'ahin amban bili-bili. Hangkan patut maghinang
makahāp si ellew li'i." 13 Manjari pa'inne si a'a masapik tangannen, "Pahintengun
tangannun." Na, pinahinteng we' ne, manjari kawuli'an ne tangannen kuwe' tanganne
dambuwa'in. 14 Manjari paluwas me' Pariseohin amban langgal duk magisun siye bang
sa'ingge si Isa tapapateyde.

Si Isa dara'akan Tuhanin

15 Pagkata'uhan si Isa sabab isun me' Pariseohin, tahala' iye amban lahat miya'an.
Ekka a'a paturul si iye. Pinakawuli' we' ne kēmon me' a'a masakihin 16 duk sinessa'an
siye we' ne ga'i dina'ak magaka-aka sabab iye. 17 Sabab inin, tuman ne bissā Tuhan
sinulat we' Nabi Isayahin, pina'in,

18 "Inin dara'akanku bakas pinene'kun. Kalasahanku iye duk kasulutan ku te'ed si
iye. Papīku Niyawakun si iye duk magmahalayak du iye sabab hukumanku
mabentelin si kēmon bangsa. 19 Ga'i iye iyan magsasa' atawa maggasud duk ga'i
iye missā papales si me' lān. 20 Asigne me' makulang sandelnen duk tabangne me'
a'a ga' ne te'ed niya' ase-asede. Ga'i iye padeheng samanta'an ga'i tada'ag kēmon
mala'atin. 21 Iye pangandelan kēmon kabangsahan si dunyahin."

Si Isa duk Belsebul
(Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23)

22 Manjari, niya' bino'o pī pu si Isa dambuwa' a'a pessek duk umew pegge' pasayedan
seyitan iye. Kawuli'an iye we' si Isa, hangkan kapamissā ne iye duk ngite ne iye.
23 Kēmon a'ahin ulali' duk pa'inde, "Inin ne ente' tubu' Sultan Da'udin?" 24 Pagkale
me' Pariseohin inin, pa'inde, "Ka'urungan iye balakat we' Belsebul, nakura' me' sey-
itanin, hangkan iye kapagpaluwas me' seyitan." 25 Kata'uhan si Isa bang ine dem
pikilanden, hangkan pa'inne si siye, "Bang niya' pagsultanan bu magbono' me' a'anen,
magka'at pagsultanan miya'an. Duk bang me' a'a si dambuwa' puweblohin atawa me'
magtewtey-anakin ga'i magtuhut pikilan saguwa' luwal magsasa', ujudnen magkanat-
kanat siye. 26 Hangkan bang nakura' seyitanin maluwas tindegne seyitanin, hātinen we'
magkuntara ne siye duk ga'i layun pagbaya'an seyitanin. 27 Pa'inbi we' magpaluwas
ku seyitan pegge' ka'urungan ku balakat we' Belsebul, nakura' seyitanin. Bang bennal
inin, na, me' tindegbin, amban balakat sine pagpaluwasde seyitanin? Siye ne iyan
magpa'inin we' sala' pamikilbin. 28 Saguwa' iye mato'ohin, asal amban Niyawa Tuhanin
balakatku magpaluwas seyitanin. Hātine inin, Tuhanin magbaya' ne tu'u si ka'am.

29 “Nakura' seyitanin, dalilnen a'a basag. Ga' niya' tapī ngahawas si luma' a'a basag
bang ga'i dahu' ingketanne a'a mabasag miya'an, ubus meke ne iye tapangahawas.”
30 Pa'in si Isa pe, “Mangga'i mamēbbegan akuhin nguntarahan aku. Duk mangga'i
manabangan aku magtipunin, nganat-nganat du. 31 Hangkan hep akahante ka'am,”
pa'in si Isa, “ampun Tuhanin du kēmon duse a'ahin duk me' bissāde kupul si Tuhanin.
Saguwa' bang missā siye kupul si Niyawa Sutsihin, asal ga'i te'ed siye inampun.
32 Sine-sine missāhan aku, Anak Manusiya'in la'at, makajari du iye inampun, saguwa'
bang Niyawa Sutsihin binissā-bissāhannen, asal ga'i te'ed iye inampun bisan sumiyan-
sumiyan.”

Pangata'uhan kayuhin si buwa'ne
(Lukas 6.43-45)

33 “Bang upama hāp kayuhin, hāp isab buwa'nen. Damikkiyan bang ga'i hāp kayuhin,
ga'i hāp buwa'nen. Kayuhin kata'uhan si buwa'ne. 34 Ka'am iyan me' a'a pangakkal. Ga'i
ka'am makabissā hāp pegge' la'at dem ateybin. Ine-ine dem atey manusiya', iye miya'an
mapaluwas amban behenen. 35 A'a mahāpin, hāp kawul-pi'ilnen duk hāp bissānen pegge'
hāp dem ateynen. Saguwa' a'a mala'atin, pegge' la'at dem ateynen hangkan ga'i hāp
kawul-pi'ilnen duk bissānen. 36 Akahante ka'am, bang tekka ne ellew pangahukum
Tuhan manusiya'in, subey ne me' a'ahin magaka sabab kēmon bakas binissāde mangga'
niya' gunanen. 37 Amban me' bissānun kata'uhan bang ine hukuman si ka'uhin, bang
inampun ke kew atawa ilegga.”

Me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin makapakite tanda'
(Markus 8.11-12; Lukas 11.29-32)

38 Manjari, niya' me' guru si sara' āgama duk me' Pariseo la'i duk pa'inde pu si
Isa, “Tuwan, mabaya' kami ngite tanda' balakatnun.” 39 Saguwa' sambunganne siye,
pa'inne, “Ka'am me' a'a ma'ellum kuwe'itu inin la'at ka'am duk ga'i ka'am nuhut Tuhan.
Makapakite tanda' hati' ka'am. Saguwa' ga' niya' tanda' pinakitehan si ka'am luwal
hadja tanda' Nabi Yunus awwalley. 40 Pegge' kuwe' Nabi Yunusin la'i dem betteng
kenna mahadjehin tellu ellew duk tellu sangem, damikkiyan aku, Anak Manusiya'in, si
sinōng la'i ku dem bulak tellu ellew duk tellu sangem. 41 Bang tekka ellew pangahukum
Tuhan me' manusiya'in, pī iyan nengge me' a'a si lahat Niniba awwalley duk taksilde
ka'am. Pegge' siye, pagsusunande duk lebbahande duseden sakali' takalede usihat
Nabi Yunusin. Akahante ka'am, kuwe'itu niya' tu'u si ka'am pasōng langkew amban
Nabi Yunus, saguwa' ga'i tayima'bi panolo'nen duk ga'i pagsusunanbi dusebin. 42 Bang
tekka ellew pangahukum Tuhan me' manusiya'in, pī iyan nengge sultan dende amban
lahat Seba masa awwalley duk taksilne ka'am. Pegge' iye, pitu iye amban higad dunya
pegge' baya' pakalene me' bissā Sultan Sulaimanin, a'a lalem te'ed kata'unen masaley.
Akahante ka'am, kuwe'itu niya' tu'u si ka'am pasōng kata'unen amban Sulaiman,
saguwa' ga'i tayima'bi panolo'nen.”

Pabalik seyitanin
(Lukas 11.24-26)

43 “Bang niya' seyitan,” pa'in si Isa, “paluwas amban a'a, maglengngan-lengngan
iye dem lahat makagindew-gindew miha pahalihanne, saguwa' ga'i iye ngasuwa'.
44 Manjari pa'inne dem pikilanne, ‘Tiya' ku balik pī si bakas patenna'ankun.’
Pagtekkane la'i takitene we' ga' niya' patenna' la'i duk bakas pinahidan ne duk memes
ne. 45 Ubus pī iye ngeddo' pitu' me' seyitan seddili, pasōng pe la'atden amban iye, duk
pa'asek siye kēmon pī dem baran a'ahin patenna' la'i. Ka'ujudan a'a miya'an, pasōng pe
la'atan ma'umantag si iye kuwe'ituhin amban tagna'in. Kuwe' iyan du isab ma'umantag
si me' a'a mala'at kuwe'itu inin.”

Sa'i si Isahin duk me' pungtina'ine lellahin
(Markus 3.31-35; Lukas 8.19-21)

46 Sasang si Isa pe mamissā si me' a'ahin, tekka sa'inen duk me' pungtina'ine lellahin
la'i si bukut. Batang bo'ode si Isa magbissā. 47 Manjari niya' ngakahan iye, pa'inne,
"Tuwan, ī' la'i sa'inun duk me' pungtina'inun si bukut miha ka'u." 48 Saguwa' pa'in
si Isa si mangakahan iyehin, "Sine sa'ikun duk sine me' pungtina'ikun?" 49 Manjari
tinolo' we' ne me' tindegnen, pa'inne, "Siye inin sa'ikun duk me' pungtina'ikun. 50 Pegge'
sasuku maghinang kinabaya'an Samaku mala'i si surga'in, iye iyan pungtina'iku lella
duk pungtina'iku dende duk sa'iku."

13

Dalilan sabab magsabulak binihi'
(Markus 4.1-9; Lukas 8.4-8)

1 Ellew miya'an hap pī si Isa si higad lamew Jalil ningkolo' magtolo'. 2 Banes a'a
patipun si iye la'i. Hangkan pasakey iye duk ningkolo' iye dem bangka'. Me' a'a
mabanesin nengge la'i si higad lamew. 3 Magusihat iye si me' a'ahin duk ekka usihatne si
dalilan. Pa'inne, "Niya' a'a pī si tana'ne magsabulak binihi'. 4 Pagsabulakne, niya' binihi'
tapisik si 1ān. Manjari pī me' manuk-manukin manganne. 5 Me' binihi' sinduwehin
labo' diyata' batu pānas, ga'i lalem bulaknen. Mura tomo' binihi'in pegge' ga'i lalem
bulaknen. 6 Pagsilak ellewin magtawus ngingking duk pegge' ga'i lalem gamutnen,
manjari lanes. 7 Labo' binihi' sinduwehin dem kasampinitan. Samet nulig sampinitin
duk katalungan tinanemin. 8 Na, binihi' sinduwehin labo' si kahāpan bulak duk mo'o
buwa'ne. Jarinen niya' ne ekka manamal, niya' ne ekka, duk niya' isab sarang-sarang.
9 Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am."

Pu'unne magdalilan
(Markus 4.10-12; Lukas 8.9-10)

10 Manjari hap pī si iye me' tindegnen duk pa'inde, "We'ey kew magdalilan bang
kew magtolo'?" 11 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Ka'urungan ne ka'am kata'u supaya
tahātibi me' tinapukan Tuhan dem pikilannen sabab bang sa'ingge pagbaya'ne si me'
a'anen. Saguwa' me' a'a sinduwehin ga' ka'urungan. 12 Pegge' a'ahin, bang pakale
pahāp-hāp, pasōng pangahātinen. Saguwa' bang a'ahin ga'i pakale pahāp-hāp, bisan
niya' kata'uhanne kuwe'ahat, ujud tahala' du amban iye. 13 Inin sababnen hangkan
ku magdalilan bang ku magtolo' si siye, pegge' mayam siye saguwa' ga'i takitede, duk
pakale siye saguwa' ga'i takalede te'ed duk ga'i tasabutde. 14 Na, tuman ne tasulat Nabi
Isaya dem kitabin, pina'in,

'Asal pakale du ka'am saguwa' ga'i tahātibi. Asal mayam du ka'am saguwa' ga'i takilalebi.
15 Pegge' ngatuwas ne atey me' a'a inin. Tampengde tayingeden duk pakeddemde
mataden. Bang duma'in hinanganden sa iyan, takitede si' duk matade, takalede
si' duk tayingede, tasabutde si' dem ateyde duk pabalik si' siye si aku, pa'in
Tuhanin, duk ampunku si' me' duseden.'

16 Saguwa' bang ka'am, asal hāp pe ka'am," pa'in si Isa, "pegge' takilalebi takitebin duk
tahātibi takalebin. 17 Sabennal akahante ka'am, ekka me' nabi duk me' a'a suku' si Tuhan
awwalley mabaya' te'ed ngite takitebi kuwe'itu inin, saguwa' ga' inin takitede. Mabaya'
te'ed isab takalede me' takalebi kuwe'itu inin, saguwa' ga' takalede."

Pinahāti we' si Isa dalilan sabab a'a magsabulak binihi'in
(Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15)

18 "Kuwe'itu pakale te'ed ka'am duk tasabutbi bang ine hāti dalilan sabab a'a
magsabulak binihi'in. 19 Me' binihi' tapisik si lānin dalil me' a'a makakale lapal sabab

pagbaya'an Tuhanin bu ga' tasabutde. Manjari pī nakura' seyitanin ngagew lapalin amban dem pikilan me' a'a miya'an. 20 Me' binihi' malabo' diyata' batu pānasin dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin duk magtawus kinahagad we' de duk kēgan siye. 21 Saguwa' ga' nganggamut palalem lapal Tuhanin dem ateyde. Hangkan ga' siye makatatas tiggel. Pagtekka kasusehanin atawa bang bininasa siye sabab panuhutde lapalin, ga'i ne siye kahagad. 22 Duk me' binihi' malabo' dem kasampinitanin dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin, saguwa' luwal siye mikil sabab kasusehande si dunyahin. Iye mamahalga' si siyehin me' pangalata'den. Hangkan bang dalil tinanemin, katalungan lapal Tuhan bakas takaleden duk ga' magbuwa'. 23 Duk me' sinabulakan dem bulak mahāpin, siye dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin duk kinahagad we' de. Bang dalil tinanemin, lapal Tuhan bakas takaleden magbuwa' diyalem ateyde. Sinduwehin buwa'nen ekka manamal, sinduwehin ekka, duk sinduwehin sarang-sarang."

Dalilan sabab sabetin

24 Manjari magdalilan ne isab si Isa si me' a'ahin, pa'inne, "Pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil binihi' sabulakan a'a dem tana'ne. 25 Dambuwa' sangem sasang tuli ne kēmon a'ahin, hap pī bantanen bu binubudan we' ne bigi sabet pinaturul si binihi'in, ubus bu tahala' iye. 26 Manjari pagtomo' ne binihi'in duk nagna' ne buwa', takite isab me' sabetin. 27 Me' dara'akannen pī si dapu' tana'in duk pa'inde, 'O Tuwan, hāp hep me' binihi' tinanemnu si tana'nun. Amban me' sabet miya'an?' 28 Nambung dapu' tana'in, pa'inne, 'Hinangan bantakun iyan.' Pa'in me' dara'akannen, 'Mabaya' ke kew bang kami harap pī meddutan me' sabet miya'an?' 29 'Da'a,' pa'inne, 'pegge' bang beddutbi sabetin, kaw tabeddut tinanemin isab. 30 Ambat siye nulig kaduwe sampay pagani. Manjari pagta'abut ne pinagani, pa'inku sa' si me' mamaganihin: Beddutun bi dahu' me' sabet iyan duk pekkesun bi bu bi ne ngeggasne. Ubus bu paganihun bi ne buwa' tana'in duk enna'un bi dem kamaligku.' "

Dalilan sabab bigi madiki'-diki'in duk sabab pagpasulig addunin (Markus 4.30-34; Lukas 13.18-21)

31 Ubus magdalilan iye balik si siye, pa'inne, "Pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil da bayu' bigi diki'-diki' tinanem we' a'a si tana'ne. 32 Nahut manamal bigi inin saguwa' bang nulig ne, ngahadje amban kēmon jambangan duk manjari kayu ne. Hangkan makajari me' manuk-manukin pī ngahinang sabakande diyata' me' pangene."

33 Magdalilan pe iye seddili, pa'inne, "Pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil pasulig ineddo' we' dende bu pinasaget we' ne dem tirigu duwempuk-lime kilu. Ubus inaddun we' ne. Ubus nulig ne kēmon addunin." 34 Kahaba' si Isa magtolo' si me' a'a mabanesin, magdalilan hadja iye. Ga' iye missā si siye bang duma'in si dalilan. 35 Na, tuman ne sinulat dambuwa' nabi dem kitabin, pina'in,

"Magdalilan ku bang ku magtolo' si siye. Akahanku siye sabab me' mangga' kinata'uhan
kemuwe tagna' pinapanjari dunyahin."

Pinahātihan we' si Isa dalilan sabab sabetin

36 Manjari inambanan we' si Isa me' a'a mabanesin duk padiyalem iye dem luma'. Hap pī isab me' tindegnen duk pa'inde si iye, "Pahātihanun ko' kami dalilan sabab sabet si tana'in." 37 Nambung iye, pa'inne, "Aku, Anak Manusiya'in, dalil a'a magsabulak binihi' mahāpin. 38 Tana'in dunyahin. Hāti binihi' mahāpin, me' a'a manuhut pag-baya'an Tuhanin. Sabetin me' a'a manuhut nakura' seyitanin. 39 Banta a'ahin, bakas mamubudan sabetin, iye nakura' seyitanin. Waktu pagpaganihin, hātinen bang kiyamat ne dunyahin. Mamaganihin me' mala'ikatin. 40 Na, bang sabetin, tinipun du hadja duk ineggas. Kuwe' miya'an du isab ma'umantagin bang ta'abut ne ellew kiyamat. 41 Aku, Anak Manusiya'in, da'akku du me' mala'ikatkun pitu dem dunya nipun kēmon me' a'a

makapaduse sawe'den duk kēmon me' a'a maghinangan mala'atin. 42 Duk ilakasan du
siye dem ebbut narka'. Magmatey siye iyan la'i duk magtage'ot me' impenden hawal
pagsusunden. 43 Saguwa' me' a'a suku' si Tuhanin sahaya kuwe' mata ellewin la'i si
pagbaya'an Samade Tuhanin. Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am."

Dalilan sabab alata' tinapukanin

44 Magdalilan ne isab si Isa, pa'inne, "Pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil alata'
tinapukan dem bulak bu takasuwa' we' dambuwa' a'a. Dinebbunan balik we' ne duk
kēgan iye manamal hangkan pinabellihan we' ne kēmon-kēmonnen. Ubus bu binelli we'
ne bulak pala'ihan alata' takasuwa'ne miya'an."

Dalilan sabab mutsa'in

45 "Damikkiyan," pa'in si Isa, "pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil a'a magpiha,
batang melli me' mutsa' hāp. 46 Bang iye ngasuwa' dambuwa' mutsa' mahalga' mana-
mal, pabellihanne kēmon-kēmonnen duk belline mutsa' dambuwa' miya'an."

Dalilan sabab pokotin

47 "Damikkiyan," pa'in si Isa, "pagbaya' Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil pokot
tineppadan dem tahik duk maka'eddo' ekka bayu'-bayu'an kenna. 48 Pagpenno' ne
pokotin, onot me' a'ahin ne tudju higad tahik ubus ningkolo' siye bu pene'de kennahin.
Me' kenna mahāpin pinadem pangisihande duk me' mangga'i mahāpin ilakasan hadja.
49 Sa iyan du isab bang kiyamat ne. Paguwa' me' mala'ikatin duk paseddilide me' a'a
mala'atin amban me' a'a mabentelin. 50 Me' a'a mala'atin labo'de dem ebbut narka'.
Magmatey siye iyan la'i duk magtage'ot me' impenden hawal pagsusunden."
51 Tinilew we' si Isa me' tindegnen, pa'inne, "Tasabutbi ke kēmon binissāku si ka'am
miya'an?" "Awe'," pa'inde. 52 Manjari pa'in si Isa, "Bang niya' guru si sara' āgama
bu nuhut ne iye pagbaya'an Tuhanin, kuwe' dalil a'a dayahan iye, ekka alata'ne
magba'ahu-andang pegge' ta'u ne iye manolo' tolo' matu'uhin duk tolo' ba'ahuhin."

Astel me' a'a Nasaretin pu si Isa
(Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30)

53 Pagubus si Isa magdalilan inin, tahala' iye amban lahat miya'an. 54 Hap pī iye
balik si lahatne duk magusihat iye la'i dem langgal. Ulali' me' a'ahin, pa'inde, "Amban
ta'eddo' a'a inin kata'unen duk balakatne paghinangne me' hinangan maka'ulali'in?
55 Takilalete bi hep a'a inin; iye inin anak kalpenterohin. Sa'inen si Mariyam.
Pungtina'ine hep disi Yakub duk si Yoses duk si Simon duk si Judas. 56 Duk me'
pungtina'ine dendehin tiya' du hep tu'u si lahatte bi. Amban ente' ta'eddo'ne me'
kata'une inin?" 57 Duk peddi' ateyde pu si Isa. Manjari pa'in si Isa si siye, "Pagaddatan
nabihin antag-antag. Saguwa' bang si lahatne duk si luma'ne ga'i iye pagaddatan."
58 Ga'i du ekka hinangan maka'ulali' hininang si Isa si lahatnen pegge' me' a'a mala'ihin
ga'i kahagad si iye.

14

Kamatey Yahiya magpandi-pandi a'ahin
(Markus 6.14-29; Lukas 9.7-9)

1 Masa miya'an Sultan Herod magbaya' si lahat Jalilin. Manjari takalene sabab me'
hinangan si Isahin. 2 Pa'in si Herod si me' bagellalnen, "A'a miya'an asal iye ne te'ed
si Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin. Ellum iye balik. Hangkan hep tahinangne me'
hinangan balakatan miya' an." 3-4 Pegge' bakas dina'ak hep we' Sultan Herod siniggew si
Yahiya duk iningketan duk kinalabusu. Kuwe' inin kahalanne miya'an: Si Sultan Herod
inin magkabaya' duk ipalnen Herodiyas, bu ellum pe salinen si Pilip, ella Herodiyasin.
Manjari sakali' ne siye magdambuwa', inamāhan sultanin we' si Yahiya. Pa'in Yahiya

si iye, “Ga'i halal bang kew magdambuwa' duk anda pungtina'inun. Magduse kew.”
5 Kemuwe miya'an mabaya' papatey si Herod Yahiya, saguwa' tinalew iye si me' a'ahin
pegge' kahagad me' a'ahin we' nabi si Yahiya. 6 Manjari dambuwa' ellew ngahinang si
Herod pagjamu-jamuhan panābu ellew panganak si iyehin. Mansak anak Herodiyas
dendehin duk mayam me' a'a mala'ihin. Sinna manamal si Herod 7 hangkan pa'inne
si dendehin, “Sapahanku ine-ine pākunu, asal pangurungku te'ed ka'u.” 8 Pegge' bakas
sinessa'an andang we' sa'inen dendehin, hangkan pa'inne si sultanin, “Pangurungun
aku kuwe'itu kōk Yahiya magpandi-pandi a'ahin binettad diyata' talam.” 9 Magsusun
te'ed sultanin, saguwa' pegge' bakas iye napa si pana'anan me' bisitanen, hangkan
dina'ak ne we' ne pinangurung si dendehin pināk unen. 10 Dina'ak we' ne dambuwa'
sundalunen munggelan Yahiya la'i dem kalabusu. 11 Ubus bino'o ne kōknen diyata'
talam duk pinangurung si budjangin. Manjari bino'o we' budjangin pī si sa'inen.
12 Pagubus miya'an, tekka me' tindeg Yahiyahin ngeddo' bangkeynen duk kinubul we'
de. Ubus hap pī siye ngakahan si Isa.

Pamakan si Isa me' a'a lime ngibuhin
(Markus 6.30-34; Lukas 9.10-17; Yahiya 6.1-14)

13 Pagkale si Isa aka-aka sabab Yahiyahin, tahala' iye magbangka' pī si lahat
makagindew-gindew, iye dendangan. Sakali' inin takale we' me' a'a mabanesin, tahala'
siye amban me' kaluma'anin duk paturul siye amban higad lamew. 14 Pagtakas si
Isa, banes te'ed a'a kitene duk ma'ase' iye si siye duk pinakole' we' ne me' masakihin.
15 Pagkohap ne, pī me' tindegnen si iye duk pa'inde, “Lahat ga'i hep inin tantu papituhan
a'a bu iyu' ne kohap te'ed. Da'akun me' a'a inin pī si me' kaluma'an duk siye makabelli
kinakande.” 16 Pa'in si Isa, “Ga'i siye subey tahala'. Ka'am ne mamakan siyehin.”
17 Pa'in me' tindegnen, “Luwal maniya' si kamitu, lime kayu' pan duk duwe kenna.”
18 Pa'in si Isa, “Bo'ohun bi pitu si aku.” 19 Manjari dina'ak we' si Isa me' a'ahin ningkolo'
diyata' balili. Ubus miya'an ineddo' we' ne pan lime kayu'in duk kenna duwehin duk
mayam iye magdiyata' langit magpasalamat si Tuhan. Ubus bu binahagi'-bahagi' we'
ne panin duk pinangurung we' ne si me' tindegnen duk pangurungde isab si me' a'ahin.
20 Mangan siye kēmon duk esso siye. Pagubus siye mangan tinipun we' me' tindeg si
Isahin lukasden, sampū' duk duwe baka' penno'. 21 Me' a'a bakas mamanganin niya'
siye lime ngibu lellahin bukut me' dendehin duk me' mākanakin.

Lumengngan si Isa diyata' lamew
(Markus 6.45-52; Yahiya 6.15-21)

22 Puwas miya'an dina'ak we' si Isa me' tindegnen pasakey dem bangka'. Pinadehellu
siye we' ne pī si dambiya' lamew sābune pe mapole' me' a'ahin. 23 Pagubus ne siye
patahala'ne, pī iye si punu dendang-dendangan missā si Tuhan. Pagsangem ne, la'i iye
dendangan. 24 Na, bangka'in tala ne amban higad bu tewwa' we' goyak pegge' pasumbal
si siye baliyuhin. 25 Pagdayi' ellew ne, pī si Isa si siye lumengngan diyata' kuwit-
kuwit lamewin. 26 Pagkite me' tindegnen iye lumengngan diyata' kuwit-kuwit lamewin,
kadahitan siye manamal pegge' kannalde we' panyata' iye. Magkilahap te'ed siye pegge'
ka'umagadan siye. 27 Saguwa' magtawus missā si Isa si siye, pa' inne, “Pahagetun bi
ateybin. Aku hep itu'. Da'a ka'am tinalew.”
28 Manjari ngalingan si Petros, pa'inne, “Tuwan, bang ka'u iyan, da'akun ku piyu si
ka'u lumengngan diyata' bohe'.” 29 Pa'in si Isa, “Pitu ne kew.” Hangkan duwa'i si Petros
amban bangka' bu lumengngan diyata' bohe' hap pī pu si Isa. 30 Saguwa' pagkitene
goyak mahadjehin, tinalew iye duk palenneb ne iye. Magtawus iye ngalingan, pa'inne,
“Tuwan, timbulun ku.” 31 Manjari magtawus iye inantan we' si Isa bu inonot. Ubus pa'in
si Isa, “Ga'i kew tantu sandel si aku. We'ey magduwe-duwe pikilannun?” 32 Manjari

pagdiyalemde dem bangkaˈ, padeheng ne baliyuhin. 33 Pasujud si iye meˈ lella dem
bangkaˈin duk paˈinde, “Bennal Anak Tuhanin kew.”

Pinakoleˈ meˈ aˈahin weˈ si Isa laˈi si Gennesaret
(Markus 6.53-56)

34 Pagsakaliˈ ne siye lumipag, tekka siye si lahat Gennesaret. 35 Takilale si Isa weˈ meˈ
aˈa lahat miyaˈan, hangkan pinasan weˈ de meˈ aˈa masaki si meˈ kalahatan mapaliputin
duk binoˈo weˈ de pu si Isa. 36 Pabuyuˈ-buyuˈ siye pu si Isa bang makajari antan meˈ
masakihin bisan hadja tuggu semmeknen. Na, kēmon makaˈantan iyehin kawuliˈan.

15

Meˈ biˈat-biˈatan meˈ kapapuˈanin
(Markus 7.1-13)

1 Manjari niyaˈ meˈ Pariseo duk meˈ guru si saraˈ āgama amban Awrusalam hap pī pu
si Isa duk paˈinde, 2 “Weˈeyˈmeˈtindegnun gaˈi nuhut biˈat-biˈatan meˈ kapapuˈanten bi?
Mangan siye bisan siye gaˈ bakas ngosoˈ tangan makasutsi.” 3 Nambung si Isa, paˈinne,
“Na, kaˈam, weˈey gaˈi tuhutbi panganda ˈakan Tuhanin supaya iye tatuhutbin meˈ biˈat-
biˈatan kapapuˈanbin? 4 Peggeˈ bakas nganda ˈak Tuhanin, paˈinne, ‘Pagaddatanun bi
saˈi-samabin,’ duk ‘Sine-sine missāhan saˈinen atawa samanen laˈatan, subey teˈed iye
pinapatey.’ 5 Saguwaˈ kaˈam,” paˈin si Isa, “si saraˈ hininang-hinangbin hadja, paˈinbi
weˈ bang niyaˈ aˈa magpaˈin si saˈi-samanen, ‘Gaˈneˈniyaˈpanabangku kaˈam, AmmaˈˈatawaˈIna’; tapangurungku ne alataˈkun si Tuhan,’ 6 makajari ne bisan gaˈi tabangne
matettoˈanen. Sa hinanganbi iyan gaˈi pinagmasi weˈ bi panganda ˈakan Tuhanin peggeˈ
iye tinuhutbin meˈ biˈat-biˈatan kapapuˈanbin. 7 Kaˈamˈiyanˈmagmā-mā nuhut Tuhan bu
gaˈi du. Asal bennal teˈed sinulat Nabi Isaya sabab kaˈamin, paˈinne,

8 ‘Meˈ aˈa inin, pahadjede ku duk behede saguwaˈ ateyden gaˈi nuhut aku. 9 Gaˈˈgunaneˈˈˈ

21 Manjari tahala' si Isa billa'i duk hap pī iye si antag puweblo Tiros duk Sidon.
22 Niya' dende bangsa Kana'an patenna' la'i si lahat miya'an. Hap pī iye pu si Isa duk
ngalingan iye, pa'inne, “O Tuwan, tubu' si Da'ud, ma'ase' kew si aku, pegge' anakku
dende-dendehin pasayedan seyitan duk tiniksa' te'ed iye we' seyitanin.” 23 Saguwa'
ga' nambung si Isa bisan da tegtang. Manjari me' tindegnen pī pu si Isa duk pa'inde,
“Da'akun iye tahala', pegge' iyu' iye paturul-turul ngalingan si kite bi.” 24 Nambung si
Isa, pa'inne, “Pinapitu ku nabang me' a'a bangsa Isra'il hadja. Kuwe' siye dalil me' bili-
bili lepas.” 25 Saguwa' pagtakale inin we' dendehin, patapit iye pu si Isa bu pasujud,
pa'inne, “Tuwan, tabanganun ku.” 26 Sambungan si Isa iye si dalilan, pa'inne, “Ga'i
patut ineddo' kinakan me' anakin bu ilakasan pī si me' asu.” 27 “Bennal, Tuwan,” pa'in
dendehin, “saguwa' bisan du me' asuhin kakande du mapagpag amban lamisahanin.”
28 Sambungan si Isa iye, pa'inne, “O dende, basag te'ed sandelnun. Pangurung ka'u ne
pinākunun.” Na waktu miya'an du magtawus kawuli'an anakne dendehin.

Ekka a'a pakawuli' si Isa

29 Manjari palanjal si Isa billa'i bu nusul lamew Jalilin. Ubus mana'ik iye diyata' punu
duk ningkolo' iye la'i. 30 Banes a'a hap pī si iye, duk bino'o we' de me' mapengka'in, me'
makuku'in, me' mapessekin, me' ma'umewin duk ekka a'a taga saki seddili. Pinapī we'
de me' a'a masaki inin si antag bettis si Isa duk pinakawuli' siye kēmon we' ne. 31 Ulali'
te'ed me' a'ahin pagkitede we' ma'umewin makabissā ne, makuku'in kawuli'an ne,
mapengka'in makalengngan ne pahāp-hāp, duk mapessekin ngite ne. Manjari pinudji
we' de Tuhan inisbat bangsa Isra'ilin.

Makan si Isa ampat ngibu a'a
(Markus 8.1-10)

32 Manjari ilinganan we' si Isa me' tindegnen pī si iye duk pa'inne, “Ma'ase' ku si me'
a'a mabanes inin, pegge' tellum bahangi ne kuwe'itu patu'ude si akuhin bu ga' ne niya'
kakande. Ga'i ku mabaya' mapole' siye bang ga'i bakas mangan, kaw siye kinawugtu'
si lān.” 33 Pa'in me' tindegnen si iye, “Antag kite bi ngeddo' kinakan sarang pamakan
me' a'a mabanes inin tu'u si lahat makagindew-gindew inin?” 34 Pa'in si Isa si siye,
“Piyek kayu' panbi lu?” Pa'inde, “Pitu' pan duk kenna diki' bang piyek kayu'.” 35 Manjari
dina'ak we' si Isa me' a'a mabanesin ningkolo' diyata' bulak. 36 Ineddo' we' ne pan
pitu'in duk me' kennahin, duk magpasalamat iye si Tuhan. Ubus bu binahagi'-bahagi'
we' ne duk pinangurung we' ne si me' tindegnen duk pangurungde isab si me' a'ahin.
37 Mangan siye kēmon duk esso siye. Ubus bu tinipun we' de lukasin, pitu' baka' penno'.
38 Me' a'a mamanganin niya' siye ampat ngibu lellahin bukut me' dendehin duk me'
mākanakin. 39 Manjari pinapole' ne me' a'ahin we' si Isa duk pasakey iye dem bangka'
bu hap pī si lahat Magadan.

16

Me' Pariseohin makapakite tanda'
(Markus 8.11-13; Lukas 12.54-56)

1 Manjari niya' me' Pariseo duk me' Sadduseo pī pu si Isa. Batang iye kuhi-
kuhide, hangkan makapakite siye tanda' bang bennal taga kapatut iye amban Tuhan.
2 Sambungan si Isa siye, pa'inne, “Bang seddep ellewin pa'inbi, ‘Hāp lahatin sumu,
pegge' peyat-peyat langitin.’ 3 Bang salung-salung pa'inbi, ‘Ulan ellew inin pegge' peyat-
peyat langitin duk maglindem lahatin.’ Kata'uhanbi hati' bang ine hāti me' tapandogabi
si bantuk langitin saguwa' ga'i kata'uhanbi hāti me' ma'umantag si waktu kuwe'itu inin.
4 Me' a'a kuwe'itu inin la'at duk ga'i nuhut Tuhan duk māku tanda'. Saguwa' ga' niya'

tanda' pinakitehan si ka'am luwal hadja tanda' Nabi Yunus awwalley." Ubus miya'an inambanan siye we' si Isa bu tahala' iye.

Sinessa'an we' si Isa me' tindegnen dina'ak siye maghalli' si me' tolo' me' Pariseohin duk Sadduseohin
(Markus 8.14-21)

5 Pagtekka me' tindeg si Isahin si dambiya' lamew, ga' siye maka'esseb mo'o pan.
6 Pa'in si Isa si siye, "Pahatul-hatul ka'am. Halli'anun bi pasulig me' Pariseohin duk
me' Sadduseohin." 7 Magbissā-bissā me' tindegnen sabab pina'inne miya'an pegge' ga'
tahātide. Pa'inde, "Hangkan hatu iye missā kuwe' miya'an, pegge' ga' kite bi makabo'o
pan." 8 Kata'uhan si Isa bang ine pagbissā-bissāden. Hangkan pa'inne si siye, "We'ey
pagbissā-bissābin sabab ga' niya' panbi? Asal kulang te'ed sandelbi si akuhin. 9 Ga'i pe
ke tahātibi? Ga' ke ta'essebbi pamahagi'-mahagi'ku pan limehin si me' a'a lime ngibuhin
duk bang piye baka' penno' we' lukas tinipunbin? 10 Duk ga' ke ta'essebbi pan pitu'
binahagi'-bahagi'ku si me' a'a ampat ngibuhin duk bang piye baka' penno' we' lukas
tinipunbin? 11 Ulali' ku bang we'ey ga' tasabutbi we' bissāku miya'an duma'in sabab pan.
Halli'anun bi pasulig me' Pariseohin duk me' Sadduseohin." 12 Manjari bahu tahātide
we' duma'in pina'innen sabab pasulig dem pan, saguwa' subey halli'ande me' panolo'
me' Pariseohin duk me' Sadduseohin.

Magbennal si Petros sabab si Isa
(Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21)

13 Manjari pī disi Isa si lahat tapit si puweblo Kesarea Pilipi. Pagla'i siye tinilew
we' ne me' tindegnen, pa'inne, "Ine pa'in me' a'ahin? Aku, Anak Manusiya'in, sine ko'
ku?" 14 Pa'inde, "Niya' me' a'a magpa'in we' ka'u ko' si Yahiya magpandi-pandi me'
a'ahin ellum balik. Sinduwehin isab magpa'in we' Nabi Eliyas ko' kew duk niya' pe isab
magpa'in we' Nabi Jeremiya ko' kew atawa dambuwa' me' nabi awwalley." 15 "Saguwa'
bang ka'am," pa'in si Isa, "ine pa'inbi? Sine te' ku?" 16 Nambung si Simon Petros, pa'inne,
"Ka'u Almasihin, tapene' Tuhan magbaya'in. Ka'u Anak Tuhan ma'ellumin." 17 Pa'in
si Isa si iye, "Hāp pe kew, Simon, anak Yahiyahin. Pegge' duma'in amban manusiya'
pu'unnu ngata'uhanne inin saguwa' pinakata'u inin si ka'u we' Samaku si surga'in.
18 Na, inin pa'inku si ka'u, Petros. Kuwe' batu kew, duk diyata' batu inin hinangku
langgalkun, hāti langgalkun me' a'a manuhut akuhin. Ga'i siye tada'ag we' nakura'
seyitanin. 19 Urungante kew kapatut magmahalayak si kēmon manusiya' aka-aka hāp
sabab pagbaya' Tuhanin. Kuwe' kew dalil ka'urunganku kunsi' gawang padiyaleman
pī si pagbaya'an Tuhanin. Ine-ine pamagesannu tu'u si dunya, pamagesan du isab iyan
si surga', duk ine-ine panganda'akannu tu'u si dunya, panganda'akan du isab iyan si
surga'."
20 Manjari sinessa'an we' si Isa me' tindegnen we' subey siye ga'i magaka-aka bisan
pu sine we' Almasihin iye.

Pina'al we' si Isa kamateynen
(Markus 8.31—9.1; Lukas 9.22-27)

21 Manjari puwas miya'an, nagna' pahāti si Isa si me' tindegnen we' iye kahandak
Tuhanin, subey iye hap pī si Awrusalam duk ekka kabinasahan sandalanne amban me'
kabahi'anin duk me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin. Ubus pinapatey
du iye duk ellum du iye balik katellum bahanginen. 22 Bino'o si Isa we' si Petros patala-
tala bu inamāhan iye we' ne, pa'inne, "Karayaw ga'i pa'atag Tuhanin, Tuwan. Ga'i iyan
umantag si ka'u." 23 Saguwa' paharap si Isa duk pa'inne pu si Petros, "Tahala' kew
amban aku, Seyitan. Iyu' kew nassat aku si kala'atan, pegge' pikilannun pikilan amban
manusiya' hadja duma'in amban Tuhan." 24 Ubus pa'inne si me' tindegnen, "Bang niya'

a'a mabaya' nuhut aku subey iye tuhutne kinabaya'ankun duma'in kinabaya'annen. Duk subey isab iye mo'o olom pamapateyan iyehin, hātinen maglilla' iye nandal kabinasahan duk bisan pe matey. Manjari makajari ne iye nuhut aku. 25 Pegge'," pa'in si Isa, "bang a'ahin ellegne umulnen, ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' bang a'ahin ga'i ellegne umulnen duk maglilla' pe iye matey hawal tuyu'ne manuhut akuhin, na, a'a iyan taga umul du salama-lama. 26 Pegge' a'ahin, bisan pe tepe si iye kēmon alata' dem dunyahin, ga' du niya' gunane bang ga'i tepe si iye umul salama-lamahin. Pegge' ga' niya' alata' si dunya makalekkat iye supaya tepe si iye umul salama-lamahin. 27 Aku, Anak Manusiya'in, pitu du ku balik duk me' mala'ikatkun, liput we' sahaya Samaku Tuhanin. Ubus tumbasanku du kēmon a'ahin matalep si me' hinanganden." 28 Pa'in si Isa pe, "Sabennal akahante ka'am, niya' ka'am matu'u inin ga'i matey bang ga'i dahu' takitebi ku, Anak Manusiya'in, pitu magbaya' si me' a'ahin."

17

Kapinda bantuk si Isahin
(Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36)

1 Manjari ennem bahangi puwas miya'an, bino'o we' si Isa si Petros, si Yakub, duk si Yahiya pī diyata' punu langkew, siye-siye hadja. 2 Sābude mala'ihin, pinda te'ed bantuk si Isahin si pagmatahande. Luwenen sahaya kuwe' mata ellewin duk semmeknen makasilew hawal pote'nen. 3 Manjari bessuwang paguwa' si siye la'i si Musa duk si Nabi Eliyas duk magbissā siye duk si Isa. 4 Sābude magbissāhin, pa'in si Petros pu si Isa, "Tuwan, hāp te'ed pegge' tiya' kami tu'u. Bang kew mabaya', ngahinang ku tu'u tellu payad. Dambuwa' si ka'u, dambuwa' pu si Musa, duk dambuwa' pu Nabi Eliyas."

5 Manjari sasang missā pe si Petros, niya' inalak danta' paguwa' si atagde duk kalandungan siye duk niya' suwala amban inalakin magpa'in, "Inin Anakku kalasahanku te'ed. Kasulutan ku te'ed si iye. Pakalehun bi iye." 6 Pagkale me' tindegnen suwala miya'an, kadahitan siye manamal duk magtawus siye pakusu diyata' bulak. 7 Saguwa' pī si Isa si me' tindegnen duk inantan siye we' ne, pa'inne, "Nengge ka'am duk da'a ka'am tinalew." 8 Pagtongasde, ga' niya' seddili kitede luwal sa' si Isa.

9 Manjari sasangde padurul amban diyata' punu, sinessa'an siye we' si Isa, pa'inne, "Da'a ka'am magaka-aka sabab bakas takitebi diyata' punu inin, samanta'an aku, Anak Manusiya'in, ga'i pe ku ellum balik amban kamateykun." 10 Tinilew iye we' me' tindegnen, pa'inde, "We'ey te' pa'in me' guru magtolo' sara' āgamahin we' subey ko' pitu dehellu Eliyas meke Almasihin?" 11 Nambung si Isa, pa'inne, "Bennal iyan. Eliyas pitu dehellu amban Almasihin manyap kēmonin. 12 Saguwa' akahante ka'am," pa'in si Isa, "bakas pitu ne Eliyas bu ga' iye takilale me' a'ahin. Duk tahinangde ne sasuku kabaya'anden si iye. Damikkiyan aku, Anak Manusiya'in, binasade du ku isab." 13 Na, bahu kata'uhan me' tindegnen we' bissānen hati' sabab Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin.

Si Isa makawuli' nakanak lella pasayedan seyitan
(Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43)

14 Pagbalik disi Isa pī si me' a'a mabanesin, niya' a'a pī pasujud pu si Isa makitabang, pa'inne, 15 "O Tuwan, ma'ase' kew si anakkun. Binabuy-babuy iye duk makalandu' sakinen pegge' daran iye hebba' dem ebbut duk dem bohe'. 16 Bakas bo'oku iye pī si me' tindegnun, saguwa' ga'i iye tapakawuli'de." 17 Nambung si Isa, pa'inne, "Ka'am me' a'a kuwe'itu inin, sala' te'ed pamikilbin. Ga' te'ed niya' sandelbi si Tuhan. Taman sumiyan pe ku tu'u si ka'am? Taman sumiyan pe ku nandalan addatbin meke ka'am kahagad?" Manjari pa'inne si sama nakanakin, "Bo'ohun anaknun pitu." 18 Pagtekka nakanakin

la'i, inamāhan we' si Isa seyitanin, manjari paluwas seyitanin amban nakanakin duk magtawus nakanakin kawuli'an.
19 Ubus bino'o si Isa magbissā we' me' tindegnen, siye-siye hadja, pa'inde, “We'ey te' ga' tapaluwas kami seyitanin?” 20 Pa'in si Isa, “Pu'unne ga'i tapaluwasbi pegge' kulang pe te'ed sandelbi si Tuhanin. Akahante ka'am sabennal-bennal, bang sandel ka'am si Tuhan bisan hadja kuwe'ahat, dalilnen kuwe' hadja hadjehan bigi mustasa, duk da'akbi punuhin palinda, asal palinda du. Ga' niya' hunit si ka'am bang ka'am sandel. (21 Saguwa' seyitan da bayu' miya'an, ga'i tapaluwas luwal hadja bang ka'am ngampun duk muwase.)”

Inaka balik we' si Isa sabab kamateynen
(Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45)

22 Dambuwa' ellew pagla'i siye si Jalil, pa'in si Isa si me' tindegnen, “Aku, Anak Manusiya'in, sinōngan du ku iyan si antanan me' a'a. 23 Papateyde du ku. Tellum bahangi puwas kamateykun, ellum du ku balik.” Pagtakalede inin, suse manamal me' tindegnen.

Si Isa magbayed sukey langgal

24 Pagtekka siye la'i si Kapernaum, hap pī pu si Petros me' a'a magpāku-pāku sukey si langgalin, pa'inde, “Magbayed sukey ke gurubin?” 25 Nambung si Petros, pa'inne, “Awe'.” Pagdiyalem si Petros dem luma', magtawus si Isa missā si iye, pa'inne, “Ine pa'innu, Simon. Sine magbayed sukey si me' sultan si dunyahin, me' anak-usbaden atawa me' a'a seddilihin?” 26 Pa'in si Petros, “Me' a'a seddilihin.” Pa'in si Isa, “Iye hep, hātinen ga'i magbayed me' usbanen. Manjari, kite bi inin me' usba Tuhanin, hangkan makajari bisan kite bi ga'i magbayed. 27 Saguwa' ga'i hāp bang la'at ateyden si kite. Pī kew hap lamew messi. Lukahun behe kenna tagna' ta'eddo'nun duk ngasuwa' kew iyan la'i sīn sarang pamayed sukeyte si langgalin. Eddo'un sīn iyan bu nu pī si langgal mayedan sukeyten.”

18

Sine tamanan malangkewin
(Markus 9.33-37; Lukas 9.46-48)

1 Baytu miya'an hap pī pu si Isa me' tindegnen, pa'inde, “Sine tamanan malangkewin si me' a'a manuhut pagbaya'an Tuhanin?” 2 Manjari nganda'ak si Isa dambuwa' nakanak pī si siye bu pinatengge we' ne si tengnga'de. 3 Ubus pa'inne, “Sabennal akahante ka'am, ga'i ka'am sumakup dem pagbaya'an Tuhanin bang ga'i pindahanbi pikilanbin duk ka'am manjari kuwe' nakanak diki'in, ga'i malangkew dine. 4 Sine-sine madiyawa' ateyne kuwe' nakanak inin, iye tamanan malangkewin si pagbaya'an Tuhanin. 5 Bang niya' a'a bu sabab sandelne si akuhin ngaddatan dambuwa' nakanak diki' kuwe' inin, aku inaddatannen.”

Subey ilebbahan pagdusehin
(Markus 9.42-48; Lukas 17.1-2)

6 “Bang niya' a'a makapaduse si dambuwa' nakanak diki' kuwe' inin makahagad si akuhin, hāp pe si' iye miya'an tapatowengan batu hadje si kellongne bu ilabo' pī dem tahik, duk hadja ga'i tabo'one magduse. 7 Maka'ase'-ase' me' manusiya'in pegge' niya' te'ed me' sassat makapaduse siye. Bugtu' niya' te'ed me' sassat tekka. Saguwa' ka'ase'-ase' a'a manassat sawe'nen duk sawe'nen magduse, pegge' asal legga Tuhanin iye.
8 “Bang tangannun atawa bettisnun mamo'o ka'u magdusehin, lebbahanun ne pagdusenun. Dalilnen, kuwe' du putukannu tangannun duk bettisnun bu nu

ngalakasanne. Hāp pe kew pa'asek dem surga' bisan kew putuk, amban duwe tangannun atawa duwe bettisnun saguwa' tinimanan kew pī dem ebbut ga' niya' kapalemne.
9 Duk bang matanun isab mamo'o ka'u magdusehin, lebbahanun pagdusenun. Dalilnen, kuwe' du ugitannu matanun bu nu ngalakasanne. Hāp pe kew pa'asek dem surga' bisan dambuwa' sa' matanun amban duwe matanun saguwa' tinimanan kew pī dem ebbut narka'."

Dalilan sabab bili-bili masumape'in (Lukas 15.3-7)

10 "Pahatul-hatul ka'am," pa'in si Isa, "da'a diyawa'anun bi bisan dambuwa' me' nakanak madiki' inin pegge' akahante ka'am, me' mala'ikat mangipat siyehin luwal la'i si harapan Samaku si surga'in. (11 Aku, Anak Manusiya'in, akaku mapitu si dunyahin nimbul me' a'a matala amban Tuhanin.) 12 Ine pa'inbi? Sa'upama, bang niya' dambuwa' a'a taga bili-bili dahatus ekkahannen bu ne niya' dambuwa' sumape', ine ente' hinangne? Bugtu' ambananne siyampū' duk siyamin la'i diyata' punu, duk pī iye miha dambuwa' masumape'in. 13 Sabennal akahante ka'am, bang takasuwa'ne ne, sinna te'ed iye. Pasōng kasinnahanne dambuwa' miya'an amban siyampū' duk siyam mangga' bakas masumape'in. 14 A'ahin ga'i mabaya' we' lepas dambuwa' hayepnen. Na, sa iyan du isab Samabi si surga'in, ga'i iye mabaya' we' niya' bisan dambuwa' me' mākanak madiki' inin tumala amban Tuhan."

Bang magduse sawe'nun si ka'u

15 "Bang sawe'nun kapagduse si ka'u, akahanun iye sala'nen. Saguwa' subey ka'am hadja duwangan. Bang tuhutne bissānun bu magsusun iye, tatabangnu ne iye duk ga'i du usa' sandelne si Tuhanin. 16 Saguwa' bang ga'i tuhutne bissānun, mo'o kew pī dambuwa' atawa duwe sawe'nu seddili duk niya' naksi'an kēmon bissābin. 17 Bang ga'i iye pakale si siye, akahanun kēmon me' a'a mala'i si langgalin. Bang ga'i pe iye pakale bisan naksi' kēmon anak-apu' langgalin, subey ne addatbi si iyehin kuwe' addatbi si a'a mangga'i manuhut Tuhanin atawa si me' a'a magpāku-pāku sukeyin."

Pamagesan duk panganda'akan

18 "Sabennal akahante ka'am, ine-ine pamagesanbi si dunya, pamagesan du isab iyan si surga'. Ine-ine panganda'akanbi tu'u si dunya, panganda'akan du isab iyan si surga'.
19 Akahante du isab ka'am, bang niya' duwangan a'a amban ka'am magtewwa' isunden sabab ine-ine batang pākude si Tuhan, asal pangurung du si siye pinākuden we' Samaku si surga'in. 20 Pegge' bang duwangan atawa tellungan a'a magtipun, iye sababnen, pegge' nuhut siye aku, la'i du ku isab si siye."

Dalilan sabab dara'akan ga'i ngampun sawe'ne

21 Manjari pī si Petros pu si Isa duk pa'inne, "O Tuwan, mimpiye ampunku sawe'kun bang magduse iye si aku? Mimpitu'?" 22 Pa'in si Isa, "Duma'in mimpitu' saguwa' mimpitumpuk-pitu'." 23 Manjari magdalilan si Isa, pa'inne, "Pagbaya' Tuhanin kuwe' inin. Niya' dambuwa' sultan baya' lilingne me' libru dara'akannen bang hāp du ke pagantande sīnnen. 24 Tagna'ne ngaliling me' libruhin, niya' bino'o pī si sultanin dambuwa' dara'akanne utangnen ibu-ibuhan pilak. 25 Manjari ga'i umabut pilaknen pamayed utangnen. Hangkan dina'ak we' sultanin pinabellihan lellahin hinang banyaga' sampay andanen duk me' anaknen, duk dina'ak pinabellihan isab kēmon alata'nen, supaya tabayedan utangnen. 26 Magtawus dara'akan miya'an nengge duk tu'utne paharap si sultanin, muyu'-muyu', pa'inne, 'Tuwan, tangguhun ku dahu'. Bayedanku du kēmon utangku si ka'uhin.' 27 Manjari ma'ase' sultanin si dara'akannen, hangkan ga' ne da'akne binayedan utangnen, duk dina'ak ne iye hap luma'.

28 “Pagluwas dara'akan miya'an, niya' tasampangne pagkasine dara'akan taga utang
si iye saguwa' kulang du. Magtawus siniggew we' ne bu sinekkel duk pa'inne, ‘Bayeda-
nun ne utangnu si akuhin.’ 29 Magtawus dara'akan dambuwa'in nengge duk tu'utne
muyu'-muyu' si iye, pa'inne, ‘Tangguhun ku dahu'. Asal bayedante du kew.’ 30 Saguwa'
ga'i ngatu dara'akan miya'an. Dina'ak we' ne kinalabusu samanta'an ga'i tabayedanne
kēmon utangnen. 31 Manjari pagkite me' dara'akan sinduwehin ma'umantag miya'an,
gagal te'ed siye. Hap pī siye si sultanin magaka sabab miya'an. 32 Hangkan da'ak
sultanin hap pī si iye balik dara'akan taga utang ma'ekkahin. ‘Dupang kew te'ed,’
pa'inne. ‘Ga' ne kew hati' da'akku magbayed utangnun pegge' magpa'ase'-ase' kew si
aku. 33 Subey si' kew miya'an ma'ase' isab si pagkasinu dara'akanin kuwe' pama'ase'ku
si ka'uhin.’ 34 Astel te'ed sultanin duk dina'ak we' ne kinalabusu dara'akan miya'an
pangalegga iye samanta'an ga'i tabayedanne kēmon utangnen.”
35 Manjari pa'in si Isa, “Sa iyan du isab hinang Samaku si surga'in si ka'am bang ga'i
ampunbi amban dem ateybi sawe'bi makaduse si ka'amin.”

19

Si Isa magtolo' sabab pagbutasin (Markus 10.1-12)

1 Manjari pagubus miya'an bissā si Isa, tahala' iye amban Jalil duk hap pī iye si me'
kalahat-lahatan la'i si Yahudiya si lipag bohe' Jordan. 2 Banes te'ed a'a nuhut iye duk
pinakole' we' ne me' a'a masakihin la'i.
3 Niya' me' Pariseo patapit pī si iye duk panguhi-nguhide iye, tilewde iye, pa'inde,
“Dem sara', makajari ke bang a'ahin timananne andanen bisan ine jānnen?” 4 Nambung
si Isa, pa'inne, “Ga' ke bakas tabatsabi dem kitab we' tagna' pamapanjari Tuhan
manusiya'in, pinapanjari siye we' ne lella duk dende 5 duk pa'in Tuhanin, ‘Hangkan hep
tahala' lellahin amban sa'i-samanen bu padambuwa' iye si andanen duk bakas duwehin
magdambuwa' baran ne.’ 6 Manjari duma'in ne siye duwe baran,” pa'in si Isa, “saguwa'
dambuwa' baran ne. Hangkan subey te'ed ga'i magbutas a'a bakas pinagdambuwa' we'
Tuhanin.”
7 Manjari pa'in me' Pariseohin si iye, “Na, we'ey dem sara' pangandūsan si Musa
lellahin milmahan sulat pagbutasan ubus makajari ne timananne andanen?” 8 Pa'in si
Isa, “Pegge' ga'i ka'am ngatu nuhut tolo', hangkan dinūsan ka'am we' si Musa nimanan
andabin. Saguwa' amban tagna' duma'in sa iyan. 9 Akahante ka'am, sine-sine nimanan
andanen bu ga' du bakas magkadupangan andanen bu maganda iye seddili, magjina
iye.”
10 Manjari pa'in me' tindegnen si iye, “Bang sa iyan magella-andahin, hāp pe ga'i
maganda.” 11 Saguwa' pa'in si Isa, “Ga'i kēmon makatuhut iyan, luwal hadja me'
ka'urungan basag we' Tuhanin. 12 Magseddili-seddili jānnen hangkan ga'i maganda
me' a'ahin. Niya' me' a'a ga'i makajari maganda pegge' niya' salla'de amban dem
betteng. Niya' isab me' a'a bakas kinapun we' a'a. Niya' isab me' a'a ga'i maganda sabab
pinikilden hadja paghinangde si Tuhanin. Sine-sine makatuhutne, subey ne tuhutne
usihatku inin.”

Si Isa malasa si me' mākanak diki' (Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17)

13 Manjari niya' me' a'a mo'o me' anakde pī pu si Isa supaya tabettadne tangannen si
siye bu pākuhanne kahāpan amban Tuhan. Saguwa' inamāhan me' a'ahin we' me' tindeg
si Isahin. 14 Saguwa' pa'in si Isa, “Ambat pitu si aku me' mākanakin, duk da'a siye sagga'un
bi. Pegge' a'a kuwe' mākanakin ngatu du pinagbaya'an we' Tuhanin.” 15 Manjari binettad
we' ne me' tangannen si siye. Ubus bu tahala' ne iye.

A'a dayahanin
(Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30)

16 Manjari niya' dambuwa' a'a pī pu si Isa duk pa'inne, "Tuwan, ine hinangan hāp
subey hinangku supaya niya' umulku salama-lama?" 17 Pa'in si Isa si iye, "We'ey tilewnu
bang ine mahāpin? Tunggal du Tuhanin mahāpin. Bang kew mabaya' taga umul
salama-lama, tuhutun me' panganda'akan Tuhanin." 18 Pa'in lellahin, "Panganda'akan
inggehin?" Pa'in si Isa, "Da'a kew mono'; da'a kew magjina; da'a kew nangkew;
da'a kew naksi' ga'i bennal; 19 pagaddatanun sa'i-samanun; duk subey kalasahannu
sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun." 20 Pa'in lellahin, "Tatuhutku ne iyan kēmon. Ine
pe subey hininangkun?" 21 Pa'in si Isa, "Bang kew mabaya' we' hāp kew te'ed, pī kew
pabellihanun kēmon alata'nun bu pangurungun ulinen si me' mamiskinin. Manjari
niya' du iyan alata'nu la'i si surga'. Pagubus, balik kew pitu, nuhut kew aku." 22 Pagkale
lellahin inin, tahala' iye dukka, pegge' ekka te'ed alata'ne.

23 Ubus pa'in si Isa si me' tindegnen, "Sabennal akahante ka'am, asal hunit te'ed me'
madayahanin pinagbaya'an we' Tuhan. 24 Awe', akahante ka'am, mura pe unta'in pal-
abey si lowang dalum amban a'a dayahanin ngatu pinagbaya'an we' Tuhan." 25 Pagkale
me' tindegnen inin, ulali' siye manamal duk pa'inde, "Bang sa iyan, sine ne tapī si
surga'in?" 26 Manjari mayam si Isa si me' tindegnen duk pa'inne, "Bang manusiya' ga'i
te'ed makajari, saguwa' bang Tuhan, ga' niya' hunit si iye. Tahinangne kēmon."

27 Manjari missā si Petros, "Payamanun kami inin," pa'inne, "ubus ne ambanan
kami kēmon-kēmonin duk nuhut ne kami ka'u. Ine panumbas kamihin?" 28 Pa'in si
Isa, "Sabennal akahante ka'am, bang aku, Anak Manusiya'in, ningkolo' ne magbaya'
si dunya ba'ahuhin, ka'am me' tindegku sampuk-duwehin ningkolo' du isab magbaya'
si sampuk-duwe bangsa tubu' Isra'ilin. 29 Bang niya' a'a ngambanan luma'nen atawa
me' pungtina'inen lella-dende atawa sa'i-samanen atawa me' anaknen atawa bulaknen,
bang ambananne me' inin sabab lasane si akuhin, asal tumbasan Tuhanin iye pa'ekka,
duk inurungan du iye umul ga' niya' tamananne. 30 Saguwa' ekka me' dumehellu
kuwe'ituhin dumambuli du si pasōngan, duk ekka dumambuli kuwe'ituhin dumehellu
du si pasōngan."

20

Dalilan sabab me' a'a maghinang si likus bāhan ubasin

1 "Pagbaya' Tuhanin kuwe' inin. Niya' a'a taga bulak luha tinaneman bāhan
ubas. Subu pe dambuwa' ellew hap pī iye miha me' a'a magtarabahu si bulaknen.
2 Pagsanggupanden we' tangdananne siye asal tangdan para si hinang da ellewin, ubus
dina'ak ne siye pī maghinang si bulaknen. 3 Ellet lettu duk salung hap pī iye si tabu'an,
duk ngite iye la'i me' a'a nengge-nengge ga' niya' hinangde. 4 Pa'inne si siye, 'Pī ka'am
isab magtarabahu si bulakku duk tangdanante du ka'am patut si ka'amin.' 5 Ubus hap
pī ne siye. Paglettu ne ellewin, pī ne isab iye miha me' a'a maghinang si bulakne. Kuwe'
miya'an du isab hininangnen sakali' ta'abut lisag tellu kohapin. 6 Manjari pagkohap-
kohap ne, pī iye balik hap tiyanggi duk ngite iye me' a'a magtengge-tengge pe la'i.
Pa'inne si siye, 'We'ey ka'am nengge-nengge hadja tu'u kekkohapan ga' niya' hinangbi?'
7 Pa'inde, 'Pegge' ga' niya' ngeddo' kami magtarabahu.' 'Na, pī ka'am isab magtarabahu
si bulakku,' pa'inne.

8 "Pagsangem ne, pa'in dapu' bulakin si kapatasnen, 'Tawagun me' a'a mag-
tarabahuhin duk tangdananun ne siye. Iye padambulihun me' a'a ta'eddo'ku de-
helluhin.' 9 Ubus hap pī ne me' a'a ta'eddo' kohapin duk tinangdanan siye bali
kekkohapan. 10 Pagpī ne me' a'a ta'eddo' dehelluhin, kannalde we' pasōng pangurung
siyehin. Saguwa' inurungan du isab siye tangdan bali kekkohapan. 11 Pagsangkade

tangdanden, puggutande dapu' bulakin, 12 pa'inde, 'Me' a'a miya'an maghinang hadja
da ora bu kami inin maghinang kekkohapan magsandal panas ellew, ubus pagsali'nu
tangdan kamihin duk si siyehin.' 13 Saguwa' pa'in dapu' bulakin si dambuwa'in, 'Bagay,
ga' ka'am akkalanku. Pagsanggupanten we' tangdanante ka'am para si hinang da
ellewin. 14 Eddo'un bi tangdanbin bu bi ne hap luma'. Kabaya'ankun tangdananku me'
madambulihin sali' du duk tangdan si ka'amin. 15 We' ga'i ku kapagbaya' si sīnkun? Hatu
ngimbū ka'am pegge' sayu' ku?' " 16 Manjari pa'in si Isa, "Hangkan hep me' dumambuli
kuwe'ituhin dumehellu du si pasōngan, duk dumehellu kuwe'ituhin dumambuli du si
pasōngan."

Kamintellune pina'al we' si Isa sabab kamateynen (Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34)

17 Manjari inin, sasang disi Isa si lān pataked tudju Awrusalam, bino'o we' si Isa patala-
tala me' tindegne sampuk-duwehin duk pa'inne si siye, 18 "Pakale ka'am, kite bi inin
pataked hap Awrusalam. Pagla'i ne kite bi, aku, Anak Manusiya'in, sinōngan du pī si
antanan me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin. Manjari hukumande si
akuhin we' pinapatey ku. 19 Ubus sōngande du ku isab pī si antanan me' a'a duma'in
Yahudi. Duk me' bangsa seddili inin hinangde du ku dagey, duk lubakande ku ubus bu
lansangde ku diyata' olom. Saguwa' katellum bahanginen, ellum du ku balik."

Pināku si Yakub duk Yahiyahin (Markus 10.35-45)

20 Manjari anda Sebedehin pī pu si Isa magtuhut duk me' anakne lellahin. Pasujud
iye pu si Isa pegge' niya' pākune. 21 "Ine kabaya'annun?" pa'in si Isa. Pa'in dendehin,
"Kabaya'ankun bang ne kew ningkolo' magbaya', patingkolo'nu me' anakku inin si
bihingnu, dambuwa' si kanawanannu duk dambuwa' si bibangannu." 22 Nambung
si Isa, pa'inne, "Ga'i kata'uhanbi bang ine pinākubi inin. Ngatu ke ka'am bininasa
kuwe' sōng paminasa akuhin?" "Awe', ngatu kami," pa'inde. 23 Pa'in si Isa, "Asal
bininasa du ka'am kuwe' sōng paminasa akuhin. Saguwa' bang pagpatingkolo' si
kanawanankun atawa si bibangankun," pa'in si Isa, "duma'in aku magbaya'in. Saguwa'
me' paningkolo'an miya'an suku' si me' pinanyapan Samaku Tuhanin." 24 Pagkale me'
tindeg si Isa sampū'in sabab pināku duwangan magpungtina'ihin, astel siye. 25 Saguwa'
ilinganan we' si Isa me' tindegnen kēmon duk pa'inne, "Kata'uhanbi addat me' a'a si
dunyahin. Me' nakura' me' kabangsahan seddilihin magmanda te'ed si me' a'ahin
duk me' a'a malangkewin magbaya' te'ed si me' a'aden. 26 Saguwa' ka'am," pa'in si
Isa, "subey ga'i magsa miya'an. Sine-sine ka'am mabaya' pinalangkew, subey iye
dara'akanbi. 27 Duk sine-sine ka'am mabaya' manjari tamanan malangkewin, subey iye
kuwe' banyaga' nabangan sawe'nen. 28 Pegge' bisan aku, Anak Manusiya'in," pa'in si Isa,
"duma'in papituhankun makitabang si manusiya', saguwa' nabang manusiya'. Duk pitu
ku paglilla'ku umulkun pangalekkat me' a'a ma'ekkahin, supaya siye ga'i ilegga sabab
duseden."

Kawuli'an we' si Isa duwe a'a pessekin (Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43)

29 Manjari, pagtahala' siye amban puweblo Ariha, banes te'ed a'a nuhut iye. 30 Niya'
la'i duwe a'a pessek ningkolo' si higad lān palabeyanden. Pagkalede we' palabey ne
si Isa, ngalingan siye papales, pa'inde, "O tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ne kew si kami."
31 Inamāhan siye we' me' a'a ma'ekkahin, ga'i siye dina'ak magbukag. Saguwa' namba
ne papalesde paglinganden, pa'inde, "O tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ne kew si kami."
32 Padeheng si Isa duk ilinganan we' ne duwangan mapessekin duk pa'inne si siye, "Ine
kabaya'anbi hinangku si ka'am?" 33 "Tuwan," pa'inde, "kabaya'an kamihin makakite ne

kami.” 34 Ma'ase' si Isa si siye duk inantan we' ne mataden. Na, magtawus siye makakite
duk nuhut ne siye si Isa.

21

Pamahadjede si Isahin papīne si Awrusalamin
(Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40; Yahiya 12.12-19)

1 Pagtapit ne disi Isa si Awrusalam, duk takitede ne kaluma'an Betpagehin la'i si kūd
Jaitun, dina'ak padehellu we' si Isa duwangan tindegnen. 2 Pa'inne si siye, “Pī ka'am
si kaluma'an si dehelluhanbi miya'an. Pagtekkabi la'i, magtawus ka'am iyan ngite
dambuwa' asnu duk anakne dinagtel la'i. Lekkahun bi duk bo'ohun bi pitu si aku. 3 Bang
niya' nilew ka'am bang we'ey eddo'bi, pa'inun bi, ‘Niya' kagunahan Panuhutanin si iye,’
duk da'akne du iyan bino'o magtawus.” (Asnuhin kuwe' bantuk kura'.) 4 Pinalabey inin
duk tuman binissā nabi dem kitabin, pa'inne,
5 “Akahanun bi me' a'a Awrusalamin, ‘Payamanun bi, tekka du sultanbin, diyawa'
ateynen duk pasakey iye diyata' anak asnu.’ ”
6 Manjari hap pī ne me' tindegnen duk hininang we' de sa panganda'akan si Isa
siyehin. 7 Bino'o ne we' de asnuhin duk anaknen duk ilampiruhan we' de duk me'
semmekde, ubus bu pasakey ne si Isa. 8 Ekka isab me' a'a la'i. Binellat we' de me'
semmekden si lān palabeyannen. Sinduwehin noto' me' pange dawenan duk kinanat
we' de si lān pamahadjede si Isa. 9 Magellang-ellang me' a'a si dehelluhan si Isahin duk
me' si dambulihannen. Ngalingan siye, pa'inde, “Pudjite bi tubu' Sultan Da'udin. Pudjite
bi pinapitu we' Tuhanin. Pudjite bi te'ed Tuhanin.”
10 Manjari pagtekka si Isa si Awrusalam, bengngangan a'ahin kēmon duk pa'inde,
“Sine a'a inin?” 11 Pa'in me' a'a mabanesin, “Inin si Isa, nabi amban Nasaret si lahat
Jalil.”

Pī si Isa dem langgal hadjehin
(Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yahiya 2.13-22)

12 Manjari padiyalem si Isa dem langgal hadjehin duk binudjew we' ne kēmon me'
a'a magdagang duk me' magbelli diyalem luma' Tuhanin. Ilintuwadan we' ne me'
lamisahan me' a'a magsambi'-sambi' sīnin. Ilintuwadan isab we' ne me' paningkolo'an
me' a'a magdagang assang pagkulubanin. 13 Pa'inne si siye, “Tasulat dem kitab, pa'in
Tuhanin, ‘Luma'kun inēnan du luma' pangampunan.’ Saguwa' ka'am,” pa'in si Isa,
“hininang we' bi luma' Tuhanin kuwe' luma' patapukan me' a'a panangkew.”
14 Me' a'a mapessekin duk me' makuku'in pī si iye dem langgal hadjehin duk pinakole'
siye we' ne. 15 Saguwa' astel te'ed me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin pu
si Isa pagkitede me' hinanganne maka'ulali'in, duk pagkalede me' mākanakin ngalingan
la'i dem langgal magpa'in, “Pudjite bi tubu' Sultan Da'udin.” 16 Pa'inde pu si Isa,
“Takalenu ke bissā me' mākanak miya'an?” “Awe',” pa'in si Isa, “takaleku. Ga' ke bakas
tabatsabi tasulat dem kitabin, pina'in, ‘Bisan me' mākanak diki'in tinolo'an du mudji
Tuhanin.’ ” 17 Ubus inambanan siye we' si Isa duk hap pī iye si kaluma'an Betani.
Patenna' iye la'i.

Ngalanes kayuhin
(Markus 11.12-14, 20-24)

18 Pagsalung ne sasang pī iye balik si Awrusalam, inusan iye. 19 Niya' kitene po'on
kayu ēnande igira si bihing lān. Hap pī iye, saguwa' ga' niya' takitene buwa'ne luwal
hadja dawen. Pa'in si Isa, “Tinagna'an ma'in ga'i ne buwa' balik kayu inin.” Magtawus
ngalanes kayuhin. 20 Pagkite me' tindegnen miya'an, ulali' siye, pa'inde, “We'ey ente'
magtawus lanes kayu iyan?” 21 Pa'in si Isa si siye, “Sabennal akahante ka'am, bang

ka'am sandel duk ga'i te'ed duwe-duwehan, makajari hinangbi kuwe' bakas hininangku si kayu iyan. Duk duma'in hadja iyan tahinangbin. Bang pa'inbi si punu inin, 'O punu, tahala' kew duk pateppad kew pī dem tahik,' tuhutne du bissābin. 22 Bang ka'am sandel, tasangkabi du ine-ine pākubi amban Tuhan."

Tinilew we' de si Isa bang amban kapatutnen (Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8)

23 Manjari hap pī si Isa balik si langgal hadjehin duk magtolo' iye si me' a'ahin. Sasangne magtolo'in, pī me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin si iye duk pa'inde, "Ine kapatutnu ngahinang me' hininangnu ellew miya'an? Duk sine mangurungan ka'u kapatutin?" 24 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Niya' isab tilewku si ka'am. Bang ku sambunganbi, akahante ka'am isab bang ine kapatutku maghinang me' hininangku miya'an. 25 Pamandi Yahiya me' a'ahin, amban kapatutnen? Amban Tuhan ke atawa amban manusiya' hadja?" Magisun-isun siye, pa'inde, "Bang sa'upama pa'inte bi we' kapatut Yahiya pamandine me' a'ahin amban Tuhan, pa'inne iyan, 'Na, we'ey Yahiya ga' kahagadbi?' 26 Saguwa' bang pa'inte bi, 'Amban manusiya',' na tinalew kite bi si me' a'ahin, pegge' kēmon a'ahin kahagad we' Yahiya nabi Tuhanin." 27 Hangkan nambung siye, pa'inde, "Inday, ga'i kata'uhan kami bang amban kapatut Yahiyahin." Manjari pa'in si Isa si siye, "Na, ga'i isab ka'am akahanku bang amban kapatutku maghinang me' hinangku miya'an."

Dalilan sabab a'a duk anakne duwehin

28 Magdalilan si Isa, pa'inne, "Ine pa'inbi sabab inin? Niya' dambuwa' a'a duwe anaknen. Pa'inne si sakahin, 'Toto', pī kew ellew inin maghinang si bulakte bi.' 29 Pa'in sakahin, 'Ga'i ku.' Saguwa' ubus miya'an, pinda du pikilannen duk harap pī ne iye si bulakde. 30 Manjari hap pī isab a'ahin si anakne salihin duk da'akne isab kuwe' panganda'akanne sakahin. Nambung salihin, pa'inne, 'Awe', Amma', pī sa' ku.' Saguwa' ga' iye hap pī." 31 Ubus pa'in si Isa, "Sine siye manuhut kabaya'an samanen?" Pa'inde, "Sakahin." Manjari pa'in si Isa si siye, "Sabennal akahante ka'am, me' a'a madusehanin kuwe' me' a'a magpāku-pāku sukeyin duk me' dende madupangin, tayima' Tuhanin pe siye dehellu amban ka'am. 32 Pegge' pitu si ka'am Yahiya magpandi-pandi a'ahin duk tolo'anne ka'am lān mabentelin bu ga'i kahagadbi. Saguwa' me' a'a magpāku-pāku sukeyin duk me' dende madupangin kinahagad iye we' de. Duk bisan inin takitebi, ga' du pindahanbi pikilanbin bu kahagad si iye."

Dalilan sabab likus ubasin duk me' tatunggu'nen (Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19)

33 "Pakale ka'am, niya' pe isab dalilan seddili," pa'in si Isa. "Niya' a'a magtanem bāhan ubas pinaluha duk binirang we' ne. Ilowangan we' ne diyawa' pagpegga'an ubasin panawutan bohe' ubasin. Ngahinang isab iye payad langkew pamantew-mantewan likusin. Manjari pinatunggu'an we' ne likusnen si me' a'a, pagbahagi'an uli tinanemnen. Ubus bu tahala' iye pī si lahat tala. 34 Pagta'abut pagbuwa' ubasin, dina'ak we' dapu' likusin me' dara'akannen pī si me' a'a tatunggu'nen māku bahagi'ne si me' buwa' ubasin. 35 Pagtekka me' dara'akannen la'i, siniggew siye we' me' tatunggu'in. Dambuwa'in pinapeddi'an we' de, dambuwa'in pinapatey duk dambuwa'in pinagtibagan we' de. 36 Ubus nganda'ak ne isab dapu' likusin me' dara'akanne seddili hap pī si siye. Ekka siye amban me' dehelluhin. Hininang we' me' a'a tatunggu'nen si siye kuwe' hininangde si me' dara'akan dehelluhin. 37 Ujudnen da'akne hap pī anaknen. Pa'inne dem ateyne, 'Bugtu' pagaddatande anakkun.' 38 Saguwa' pagkite me' tatunggu' likusin anakne miya'an, magisun siye, pa'inde, 'Iye hep inin pinusaka'anin. Dayi' ka'am papateyte bi duk ta'eddo'te bi likusin.' 39 Manjari siniggew iye we' de duk sinōgadan pī si bukut

birang likusin duk pinapatey we' de. 40 Manjari," pa'in si Isa, "bang tekka dapu' likus
miya'an, ine ente' hinangne si me' tatunggu'nen?" 41 Nambung siye, pa'inde, "Bugtu'
papateyne me' a'a mala'at miya'an, duk patunggu'ne likusnen si me' a'a seddili, me'
mangurungan iye bahagi'nen pagta'abut pagbuwa' ubasin." 42 Pa'in si Isa si siye, "Ga'
ke bakas tabatsabi dem kitab, pina'in,

'Batu tinayikutan we' me' pandey maghinang luma' batuhin, pegge' kannalde ga'i
taguna, kuwe'itu iye ne miya'an batu tamanan maniya' kagunahannen. Hinan-
gan Tuhanin inin duk landu' te'ed hāp.'

43 Hangkan akahante ka'am," pa'in si Isa, "tagna' ka'am tapene' Tuhanin, saguwa'
pinaganti' du iyan si ka'am me' bangsa seddilihin duk tuhutde du iyan panganda'akan
Tuhanin." (44 Pa'in si Isa pe, "Kēmon malabo' diyata' batu inin posak-posak barannen.
Duk sasuku kalabo'an batu inin, pipis iye.")

45 Pagkale me' nakura' imamin duk me' Pariseohin me' dalilan miya'an, tahātide we'
siye inandigan si Isahin. 46 Batang si Isa siggewde, saguwa' tinalew siye si me' a'a
mabanesin, pegge' kahagad me' a'ahin we' nabi si Isa.

22

Dalilan sabab pagjamu-jamuhan si pagkawinanin
(Lukas 14.15-24)

1 Manjari magdalilan ne isab si Isa si siye, pa'inne, 2 "Pagbaya' Tuhanin kuwe' inin.
Niya' dambuwa' sultan magpanyap pagjamu-jamuhan hadje pegge' kinawin anakne
lellahin. 3 Pagtekka ellew pagjamu-jamuhin, dina'ak we' ne me' dara'akannen pī
ngeddo' me' a'a bakas tabatikin. Saguwa' ga'i siye mabaya' pī si pagkawinan. 4 Ubus
nganda'ak ne isab iye me' dara'akanne seddili hap pī, pa'inne, 'Akahanun bi me' a'a
bakas tabatikin we' tahak ne kinakanin, ubus ne sinumbali' me' sapi' lellahin duk
me' anak sapi' malemmekin duk panyap ne kēmon. Hangkan subey ne siye pitu si
pagjamuhan.' 5 Saguwa' ga' ngasip me' a'a tabatikin. Tahala' siye, dambuwa'in hap
pī si tana'ne, dambuwa'in si tindane, 6 duk sinduwehin siniggew we' de me' dara'akan
sultanin bu pinogpog duk pinapatey we' de. 7 Manjari astel te'ed sultanin. Dina'ak we'
ne me' sundalunen pī mono' me' a'a mapatey me' dara'akannen. Da'akne isab ineggas
puwebloden. 8 Ubus miya'an pa'in sultanin si me' dara'akannen, 'Memes ne kinakanin
saguwa' me' bakas tabatikin ga'i ne pata' pitu. 9 Na, kuwe'itu pī ka'am si me' kalān-
lānan duk bo'ohun bi kēmon a'a takasuwa'bin pitu si pagjamuhan.' 10 Manjari pī ne me'
dara'akannen si me' kalān-lānan duk bino'o we' de kēmon a'a takasuwa'den, dupang duk
petten, ga' bidda'. Hangkan penno' we' a'a luma' pagkawinanin.

11 "Pagdiyalem sultanin mayaman me' a'a mala'ihin, niya' takitene la'i lella semmek-
nen ga'i talep para si pagkawinan. 12 Pa'in sultanin si lella miya'an, 'Bagay, sa'ingge
ka'umaseknu mapituhin, bu ga' kew magbadju' para si pagkawinan?' Ga' nambung
a'ahin. 13 Manjari pa'in sultanin si me' dara'akannen, 'Ingketanun bi tangan a'a iyan duk
bettisnen duk pabukutun bi pinadem lindem. Magmatey me' a'ahin la'i duk magtage'ot
me' impenden hawal pagsusunden.' "

14 Manjari pa'in si Isa, "Ekka a'a ilinganan we' Tuhanin dina'ak patuhut si iye, saguwa'
kulang du tapene'in."

Bang maghayed sukey ke si Sultan Nakura'in atawa ga'i
(Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26)

15 Manjari tahala' me' Pariseohin duk magisun-isun siye bang sa'ingge panguhi-
nguhide si Isahin si me' bissānen. 16 Ubus dina'ak we' de me' tindegden duk me' tindeg
Sultan Herodin pī pu si Isa. Pagtekkade la'i pa'inde pu si Isa, "Tuwan, kata'uhan kami

we' bennal hadja me' bissānun duk bennal me' panolo'nu sabab me' kabaya'an Tuhan hininang manusiya'in. Ga'i kew suse bisan ine tapikil a'a si ka'uhin, bisan pe siye me' a'a taga kapatut. 17 Hangkan akahanun kami bang ine pa'innu. Patuhut ke si sara'te bi magbayed sukey si Sultan Nakura' bangsa Romahin atawa ga'i?" 18 Saguwa' kata'uhan si Isa pangakkalden. Pa'inne si siye, "Ka'am iyan magmā-mā hadja. Baya' ku kuhi-kuhibi. 19 Pakitehanun bi ku sīn pagbayed sukeyin." Ubus bino'ohan iye we' de sīn tuwas. 20 Pa'in si Isa si siye, "Patta' sine te' duk sulat sine si sīn inin?" 21 Pa'inde, "Patta' Sultan Nakura'in duk sulatnen." Manjari pa'in si Isa si siye, "Hangkan pangurungun bi si Sultan Nakura'in suku' si iyehin, duk pangurungun bi si Tuhan suku' si Tuhanin." (Hātinen, magbayed ka'am sukey duk pangurungun bi dibin dambūs-būs si Tuhan.) 22 Pagkalede inin, ulali' siye manamal duk tahala' ne siye.

Tilewde si Isa sabab ka'ellum balik me' pateyin (Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40)

23 Ellew miya'an niya' pī pu si Isa me' Sadduseo, me' Yahudi ga'i kahagad we' ellum balik me' pateyin si ellew dambuli. 24 Tilewde iye, pa'inde, "Tuwan, bakas sinulat we' si Musa, pa'inne, 'Bang niya' lella, bu matey iye ga' niya' anakne, subey ne maganda salinen si balu miya'an duk niya' tubu' sakanen.' 25 Manjari niya' miya'an pitu' lella magpungtina'i bakas patenna' tu'u si kami. Maganda sakahin saguwa' matey iye ga' niya' anakde. Ubus salinen maganda si baluhin. 26 Matey iye ga' du isab niya' anakde. Damikkiyan du isab mapasunu' si iyehin. Kapitu' magpungtina'ihin magganti' nganda baluhin duk matey siye ga' niya' anakde. 27 Ujudnen matey isab dendehin. 28 Na, Tuwan," pa'inde, "si ellew pagellum balik me' pateyin, anda sine iye, bu pitu' magpungtina'ihin maka'anda iye?"

29 Nambung si Isa, pa'inne, "Sala' ka'am. Hangkan ka'am sala' pegge' ga'i tasabutbi tasulat dem kitabin duk ga'i isab kata'uhanbi balakat Tuhanin. 30 Pegge' bang ellum ne balk me' pateyin," pa'in si Isa, "kuwe' ne siye me' mala'ikat si surga'in. Ga'i ne siye maganda atawa magella. 31 Na, pasal me' a'a matey we' pinakellum balk, ga' ke bakas tabatsabi bang ine pina'in Tuhan si ka'amin? 32 Pa'in Tuhanin, 'Aku Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim duk Isahak duk si Yakub.' Tuhanin Tuhan me' ma'ellumin, duma'in Tuhan me' pateyin." (Hātinen we' bisan disi Ibrahim duk Isahak duk si Yakub tiggel ne matey, ellum siye si surga' pegge' inisbat pe we' de Tuhanin.) 33 Pagkale inin we' me' a'a mabanesin, ulali' te'ed siye sabab panolo'nen.

Da'akan malangkewin (Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28)

34 Pagkale me' Pariseohin we' ga' ta'u me' Sadduseohin nambungan si Isa, magtipun siye duk pī siye pu si Isa. 35 Dangan siye guru pandey si sara' āgama. Niya' tilewne panuleyanne si Isa. 36 "Tuwan," pa'inne, "dem sara', inggehin da'akan malangkew amban kēmonin?" 37 Nambung si Isa, pa'inne, "Inin, 'Subey kalasahannu Tuhanin, Panuhutannun dambūs-būs ateynun duk pikilannun duk basagnun.' 38 Iye inin," pa'in si Isa, "da'akan malangkew amban kēmonin. 39 Duk panganda'akan mapasunu'in sali' du isab langkewnen, 'Subey kalasahannu sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun.' 40 Kēmon me' da'akan dem sara' pangurung Tuhan si Musahin duk kēmon panolo' kanabihanin sakup dem duwe da'akan inin."

Panilew sabab Almasihin (Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44)

41 Manjari pa'in si Isa si me' Pariseo bakas magtipunin, 42 "Ine pa'inbi sabab Almasihin, tubu' sine iye?" Pa'inde, "Tubu' Sultan Da'ud." 43 "Bang bennal iyan,"

pa'inne, “we'ey pa'in si Da'ud sābu pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin we' Almasihin
Panuhutannen? 44 Pa'inne dem kitab,
‘Missā Tuhanin si Panuhutankun.
Pa'in Tuhanin, dayi' kew, ningkolo' kew tu'u si kanawananku, tu'u si paningkolo'an
mabangsahanin.
Bettadku du me' bantanun diyawa' pat bettisnu.’ ”
45 Pa'in si Isa, “Bang Almasihin inēnan Panuhutan we' si Da'ud, sa'ingge kajarinen we'
tubu' Sultan Da'ud iye?” 46 Ubus ga'i ne siye ta'u nambungan iye duk kemuwe ellew
miya'an ga' ne niya' a'a makatawakkal nilew iye ine-ine.

23

Paghalli'anun bi me' guru si sara' āgamahin
(Markus 12.38-39; Lukas 11.43, 46; 20.45-46)

1 Manjari missā si Isa si me' a'a mabanesin duk si me' tindegnen, pa'inne, 2 “Me'
guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin taga kapatut magtolo' me' sara' si Musahin.
3 Hangkan kahagadun bi duk tuhutun bi kēmon panolo'den, saguwa' da'a ka'am nuhut
hinanganden, pegge' ga'i du tuhutde me' panolo'den. 4 Pinabohatan we' de me' a'ahin
duk me' sara' ga'i takole'de, bu ga'i siye nabang mo'one bisan kuwe'ahat. 5 Kēmon
hininangden hinangde duk siye takite we' a'a. Payamanun bi be me' pangisihande
sulat ilekkat amban dem kitabin pinekkes si lendo'de duk lengngende, hadje amban
si me' sinduwehin duk taha' isab me' jambu semmekden. 6 Bang siye si me' pagjamu-
jamuhan, kabaya'anden ningkolo' si me' paningkolo'an mabangsahanin. Bang dem
langgal, mabaya' siye ningkolo' si me' paningkolo'an para si me' a'a pinagaddatanin.
7 Sinna siye sinalam si me' tabu'an duk bang siye inēnan ‘Guru.’ 8 Bang ka'am, da'a ka'am
mabaya' inēnan ‘Guru,’ pegge' kuwe' du ka'am kēmon magpungtina'i duk dambuwa' du
hadja gurubin, aku. 9 Da'a ēnanun bi ‘Amma'’ sine-sine tu'u si dunya, pegge' dambuwa'
du samabin, iye Tuhan si surga'in. 10 Duk ga'i ka'am makajari inēnan ‘Nakura'’ pegge'
dambuwa' hadja nakura'bin, Almasihin. 11 Sine-sine ka'am mabaya' pinalangkew
te'edin subey iye dara'akanbi. 12 Sine-sine mahadje dine pinadiyawa' du, duk sine-sine
madiyawa' dine pinahadje du.”

Pinakata'u we' si Isa we' magmā-mā hadja siye
(Markus 12.40; Lukas 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 “Ka'ase'-ase' ka'am, me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' asal legga
Tuhanin du ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Binembelan we' bi me'
a'ahin supaya siye ga'i tumuhut pī si pagbaya'an Tuhanin. Ga'i du tuhutbi lān miya'an
duk pagesbi pe sasuku mabaya' nuhut lān miya'an.
(14 “Ka'ase'-ase' ka'am, me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' asal legga
Tuhanin du ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Sinigpitan we' bi me' dende
baluhin supaya ta'eddo'bi me' luma'den duk magsambahayang ka'am pataha', magmā-
mā we' a'a hāp ka'am. Bugtu' hukuman hadje tasangkabin si ahilat.)
15 “Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' asal legga
Tuhanin ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Butasanbi tahikin pī si
kalahatan seddili duk lumengngan ka'am tala magtolo' supaya niya' bisan dambuwa'
a'a nuhut panolo'bin. Saguwa' bang nuhut ne iye, pasōng pe iye pata' pinadem narka'
amban ka'am sabab me' panolo'bi si iyehin.
16 “Ka'ase'-ase' ka'am. Kuwe' ka'am me' a'a pessek nundan pagkasibi pessek. Mag-
tolo' ka'am, pa'inbi, ‘Bang napa a'ahin bu hinangne saksi' langgal hadjehin, makajari
bisan ga'i tumananne. Saguwa' bang iye hinangne saksi', me' bulawan dem langgal
hadjehin, ga'i makajari bang ga'i tumananne.’ 17 Dupang ka'am duk pessek. Inggehin

malangkewin, bulawanin atawa langgalin? Sutsi hadja bulawanin pegge' diyalem langgal. 18 Magtolo' isab ka'am, pa'inbi, 'Bang napa a'ahin bu hinangne saksi' pagkulubananin, makajari bisan ga'i tumananne. Saguwa' bang iye hinangne saksi' kuluban diyata' pamettadan iyehin, ga'i makajari bang ga'i tumananne.' 19 Pessek ka'am manamal. Inggehin malangkewin, kulubanin atawa pagbettadan kulubanin? Bang ga'i binettad hayepin diyata' pagbettadan kulubanin, duma'in hep kuluban. 20 Hangkan hep bang niya' a'a napa bu hinangne saksi' pagbettadan kulubanin, sinakup du kēmon binettad diyata'nen, 21 duk sine-sine napa, bu hinangne saksi' langgal hadjehin, sinakup du isab mapatenna' dem langgalin, hātinen, Tuhanin. 22 Duk sine-sine napa bu hinangne saksi' surga'in, iye saksi'nen paningkolo'an Tuhanin. Duk asal Tuhanin ne te'ed panapahannen pegge' Tuhanin maningkolo' mala'ihin.

23 "Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' asal legga Tuhanin du ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Magjakat ka'am bisan sampay jambanganbi pagpā-pā kinakanin. Saguwa' ga'i ka'am nuhut me' da'akan malangkewin. Ga'i ka'am bentel, ga'i ka'am ma'ase' si sawe'bi, duk ga'i ka'am tapangandelan. Hāp bang ka'am magjakat, saguwa' subey ga'i tayikutanbi me' hinangan pina'inku miya'an. 24 Pagtuyu'anbi nuhut da'akan mangga'i malangkewin saguwa' bang da'akan malangkewin ga'i hinangbi. Kuwe' ka'am a'a pessek mandu'an sawe'bin. Kuwe' ka'am a'a magsā' bohe' duk ga'i ta'inumne sanamin saguwa' taloroyne unta'in.

25 "Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' legga Tuhanin du ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Kinoso'an we' bi tikungin duk laleyin saguwa' diyalemnen haram, pegge' ta'eddo'bi me' kinakan iyan sabab pangakkalbin duk pagnapsubin. 26 Pessek ka'am, me' Pariseohin. Limpiyuhanun bi dahu' me' inisibin ubus limpiyu du isab laleybin duk tikungbin.

27 "Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pegge' legga Tuhanin du ka'am. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Kuwe' kubul pininta ka'am. Hāp-hāp bantuknen amban luwasan saguwa' diyalemnen penno' we' tolang duk isi buhuk. 28 Damikkiyan du isab ka'am, si me' a'a kuwe' bantuk bentel ka'am, saguwa' dem ateybin magdusta' hadja ka'am duk ngalanggalan sara'."

Pina'al we' si Isa we' ilegga siye (Lukas 11.47-51)

29 "Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin. Magmā-mā hadja ka'am nuhut Tuhanin. Mahāpan ka'am me' kubul me' nabihin duk me' a'a mabentelin pangaddatbi siye. 30 Duk pa'inbi, 'Bang ellum ne kami masa kapapu'an kamiley ga'i te'ed kami matuk si hinanganden mapatey me' nabihin.' 31 We' bissābi iyan magbennal ne ka'am we' tubu' me' mamapatey nabihin ka'am. 32 Pīhun bi, ubusanun bi hininang me' kapapu'anbi ley. 33 La'at te'ed ka'am. Ga'i ka'am makajari patapuk amban hukuman pinadem narka'. 34 Akahante ka'am, nganda'ak du ku iyan pī si ka'am me' nabi duk me' lella lalem kata'unen, duk me' guru. Sinduwehin papateybi iyan duk sinduwehin lansangbi si olom. Sinduwehin lubakanbi la'i dem langgalbi duk turul-turulbi pī si me' puweblo palahihanden. 35 Hangkan tewwa' hukuman ka'am sabab pamapatey me' a'a mangga' niya' dusenen, tinagna'an amban si Habil anak Apu' Adamin sampay Jakariya anak Barakihin bakas pinapateybi si ellet langgal hadjehin duk pagkulubankulubananin. 36 Sabennal akahante ka'am, kēmon me' hininangde miya'an, mole' si ka'am, me' a'a ma'ellum kuwe'itu inin."

Lasa si Isa si me' a'a Awrusalamin (Lukas 13.34-35)

37 “O, me' a'a Awrusalam, suse ku sabab ka'am. Luwal papateybi me' nabihin
duk pagtibaganbi me' dina'ak Tuhan mapiyu si ka'amin. Mimpiye ne ka'am batang
pagtipunku duk ipatku kuwe' dalil bukaran magtipun me' usuynen diyawa' pep-
pikne, saguwa' ga'i ka'am mabaya'. 38 Payamanun bi, tinayikutan ne lahatbin we'
Tuhanin. 39 Akahante ka'am we' ga'i ne ku te'ed kitebi balik samanta'an ga'i tekka ellew
pagpa'inbi, ‘Pudjite bi pinapitu Tuhanin.’ ”

24

Pina'al we' si Isa pamagka'at langgal hadjehin
(Markus 13.1-2; Lukas 21.5-6)

1 Pagluwas si Isa amban dem langgal hadjehin, hap pī si iye me' tindegnen duk
pinakitehan we' de si iye langgalin. 2 Pa'in si Isa si siye, “Awe', payamanun bi ne iyan,
pegge' sabennal akahante ka'am, niya' ellew si pasōngan ga' du iyan niya' talebbi tu'u
me' batu magbangkat-bangkat iyan, saguwa' kēmon kinanat-kanat du.”

Me' kasasewan duk kabinasahan
(Markus 13.3-13; Lukas 21.7-19)

3 Manjari sasang si Isa ningkolo' si kūd Jaitun, hap pī si iye me' tindegnen, siye-siye
hadja duk pa'inde, “Akahanun kami, sumiyan umantag me' pina'innu iyan, duk me
tanda' mapaguwa'in bang sōng pitu ne kew balik duk bang sōng kiyamat ne dunyahin?”
4 Nambung si Isa, pa'inne, “Pahatul-hatul ka'am duk ka'am ga'i ka'akkalan. 5 Pegge' ekka
iyan pitu magēnan ēnkun magpa'in we' siye ne Almasihin. Duk ekka iyan ka'akkalande.
6 Makakale ka'am iyan sabab magbono' dem lahat duk suwi-suwi sabab magbono' si
lahat tala, saguwa' da'a ka'am tinalew. Kēmon inin subey umantag saguwa' duma'in pe
inin ellew kiyamat. 7 Dambuwa' bangsa magbono' duk bangsa seddili, duk dambuwa'
pagsultanan magbono' duk pagsultanan seddili. Niya' iyan me' unus duk me' linug si
me' kalahat-lahatan si dunya. 8 Saguwa' kēmon inin panagna'an me' katiksa'anin hadja,
kuwe' dalil dende sōng nganak duk nagna' peddi'an ne.

9 “Ubus siggew me' a'a du ka'am duk sōngande ka'am ilegga duk pinapatey. Kabun-
sihan du ka'am we' kēmon manusiya' pegge' nuhut ka'am aku. 10 Ellew iyan ekka
ga'i ne nuhut aku. Pagbuddihande sawe'den duk kabunsihande sawe'den. 11 Ekka
iyan a'a tekka magmā-mā nabi siye pinapitu we' Tuhanin duk ekka a'a ka'akkalande.
12 Pegge' lumandu' ne kala'atan dem dunyahin, me' a'a ma'ekkahin ga'i ne malasa si
sawe'de. 13 Saguwa' sine-sine nandal sampay si tamanan kabinasahan inin, taga umul
du si surga' ga' niya' tamananne. 14 Duk me' aka-aka mahāp sabab pagbaya' Tuhanin
minahalayak du iyan si tibu'ukan dunya, supaya kata'uhan manusiya'in kēmon. Ubus
iyan kiyamat ne dunyahin.”

Katiksa'an mangga' niya' sali'nen
(Markus 13.14-23; Lukas 21.20-24)

15 “Bakas pina'al andang we' Nabi Daniyel we' si pasōngan niya' la'i dem langgal hadje
makapagka'at, duk ngandiyawa'an Tuhanin. (Ambat mamatsa inin sabutanne.) 16 Bang
takitebi inin subey ne me' a'a mala'i si Yahudiyahin lahi pī si me' kapunuhan. 17 Bang
niya' a'a si luwasan luma'ne subey ne iye ga'i padiyalem ngeddo' panyapnen. 18 Duk
mala'i si tana'nen subey ne ga'i balik pī si luma'ne ngeddo' semmeknen, saguwa' subey
ne iye lahi. 19 Andū', maka'ase'-ase' me' mabettengin duk me' maganak diki'in la'i si me'
ellew ī'. 20 Māku-māku ka'am si Tuhan karayaw ellew palahibin duma'in si tempo ga'i
hāp lahatin atawa si ellew li'i. 21 Pegge' si me' ellew ī',” pa'in si Isa, “niya' iyan katiksa'an
hadje, ga' niya' sali'ne kemuwe tagna' dunyahin sampay kuwe'itu. Duk puwas inin, ga'i

ne te'ed kabalikan. 22 Bang ga'i kulangan Tuhanin me' ellew katiksa'an ī', ga' niya' a'a
ellum. Saguwa' sabab me' a'a tapene'nen kulangan Tuhanin du me' ellew ī'.
23 "Bang niya' si ellew ī' magpa'in si ka'am, 'Oy, payamanun bi, tiya' Almasihin,' atawa
'ī' iye la'i,' da'a te'ed kahagadun bi. 24 Pegge' si me' ellew ī', niya' iyan paguwa' me'
a'a magpa'in we' Almasihin siye bu ga'i bennal. Niya' isab iyan me' a'a magpa'in we'
nabi siye bu ga'i to'o. Duk magpakite siye iyan me' tanda' balakatan duk me' hinangan
maka'ulali' supaya bang makajari tabo'ode pasape' bisan me' a'a tapene' Tuhanin.
25 Pakale ka'am," pa'in si Isa, "bakas ne ka'am akahanku andang sabab me' inin pādpād
ga' pe umantag. 26 Hangkan hep bang pa'inde si ka'am, 'Payamanun be, ī' iye la'i si
lahat makagindew-gindew,' da'a ka'am hap pī. Bang pa'inde, 'Payamanun be, tiya'
iye patapuk tu'u,' da'a ka'am kahagad. 27 Pegge' aku, Anak Manusiya'in, bang ne ku
pitu, takite papitukun kuwe' lalat ninagan langitin amban silangan tudju seddepan."
28 Manjari mageli'an si Isa, pa'inne, "Antag-antag kaniya'an bangkeyin la'i magtipun me'
owakin."

Papitu Anak Manusiya'in
(Markus 13.24-27; Lukas 21.25-28)

29 "Manjari si me' ellew ī'," pa'in si Isa, "pagubus me' katiksa'an miya'an, ngalindem
mata ellewin duk bulanin ga'i ne danta', duk me' pote'anin magkalabo'-labo' amban
diyata' langit duk me' bayu'an diyata' langitin tahala' amban lugalden. 30 Manjari
pagubus inin, kitede du ku, Anak Manusiya'in, pitu dem inalak. Takite me' a'ahin du
sahayakun duk balakatku mahadjehin, duk magmatey kēmon a'a amban kabangsa-
bangsahan si dunyahin. 31 Ubus niya' iyan helling kuwe' helling tabuli' pales manamal
duk da'akku pitu me' mala'ikatkun nipun me' a'a tapene'kun amban ka'ampat pidjū
alamin."

Pamintangan si po'on kayuhin
(Markus 13.28-31; Lukas 21.29-33)

32 "Pandogahanun bi kayu igirahin," pa'in si Isa. "Bang numbu' ne dawennen,
kata'uhanbi we' sōng baytu panas ne. 33 Damikkiyan isab bang takitebi ne umantag me'
pina'inku miya'an, kata'uhanbi we' asal tapit ne te'ed pabalikkun. 34 Sabennal akahante
ka'am," pa'in si Isa, "ga'i pe ubus matey kēmon a'a ma'ellum kuwe'itu inin, tekka ne me'
bakas pina'inku inin. 35 Palabey hadja langitin duk dunyahin, saguwa' bang bissākun
asal ga'i usa'."

Ga'i kata'uhan waktunen
(Markus 13.32-37; Lukas 17.26-30, 34-36)

36 "Saguwa' ga' niya' ngata'u bang ellew ine atawa waktu ine papituku balik si
pasōnganin. Bisan me' mala'ikat si surga'in ga'i kata'uhande. Bisan aku, Anak Tuhanin,
ga'i du isab kata'uhanku. Luwal Samaku Tuhanin mangata'uhin. 37 Bang ne ku pitu
balik si dunya, me' hinangan me' a'ahin kuwe' du hinangan me' a'a masa si Nu ley.
38 Masa miya'an, ga' pe tekka laseyin, ga' niya' tapikil me' a'ahin luwal mangan duk
nginum, maganda duk magella sampay ta'abut ellew padiyalem si Nu dem kappalin.
39 Ga' kata'uhande bang ine ma'umantagin duk bessuwang hadja tekka laseyin duk
lambo siye kēmon. Na, kuwe' iyan du isab me' a'ahin bang aku, Anak Manusiya'in, pitu
balik. 40 Ellew pabalikkun niya' iyan duwangan lella maghinang si tana', dambuwa'in
ineddo' duk dambuwa'in ta'amban. 41 Niya' iyan duwangan dende magtabang mag-
giling, dambuwa'in ineddo' duk dambuwa'in ta'amban. 42 Hangkan papateng-pateng
ka'am, pegge' ga'i kata'uhanbi bang ellew ine papitukun. 43 Saguwa' essebun bi inin,
we' bang kata'uhan dapu' luma'in bang waktu ine katekka panangkewin, tapagjaga iye
duk ga'i tapasagadanne luma'nen ilangkat duk inasek. 44 Damikkiyan isab ka'am, subey

ka'am luwal papateng-pateng pegge' aku, Anak Manusiya'in, tekka du ku pitu baytu ga'i ku ase-asebi."

Dara'akan tapangandelan duk dara'akan ga'i tapangandelan
(Lukas 12.41-48)

45 "Bang niya' dara'akan tapangandelan duk hantap maghinang, iye iyan tahinang amunen nakura' me' dara'akanne sinduwehin. Bang ta'abut ganta' pagurung-urungin, iye mangurung bānya' si me' dara'akanin. 46 Pagtekka amunen balik, sinna mana-mal dara'akan miya'an bang takite amunen we' tuhutne kēmon panganda'akan iye-hin. 47 Sabennal akahante ka'am we' pangandel amunen du si iye kēmon alata'nen. 48 Saguwa' bang sa'upama la'at dara'akan miya'an, duk pa'inne dem ateyne we' tiggel pe du tekka amunen, 49 ubus papeddi'anne me' pagkasine dara'akanin, duk iye bahannen, magkakan duk maginuman duk me' luwal maglangohanin. 50 Manjari bessuwang tekka amunen ellew ga' ase-asene duk waktu ga' kata'uhanne. 51 Na, manjari bininasa te'ed iye we' amunen duk pinatuhut iye pī si lugal pinasuku' si me' a'a magmā-mā manuhut Tuhanin. La'i magmatey me' a'ahin duk magtage'ot impenden."

25

Dalilan sabab me' sampū' budjangin

1 Manjari magdalilan si Isa balik, pa'inne, "Bang pitu ne ku balik, pagbaya' Tuhanin kuwe' inin. Niya' sampū' budjang mo'o payita'anden dangan-dangan hap pī nampang pangantin lellahin. 2 Lime budjangin babbal duk limehin lalem pikilannen. 3 Me' mababbalin bo'ode payita'anden saguwa' ga' siye mo'o isellan pangiside balik bang ubus ne isellan dem payita'anden. 4 Saguwa' me' budjang malalem pikilannen bo'ode payita'anden sampay isellan dem pangisihanden. 5 Pegge' tiggel tekka pangantin lel-lahin kinaru' siye duk ujud tumuli siye kēmon. 6 Pagnenga' bahangihin niya' ngalingan, pa'inne, 'Tiya' ne pangantin lellahin, dayi' ka'am sampangun bi iye.' 7 Manjari donga' me' budjangin duk memesde payita'anden. 8 Pa'in me' budjang mababbalin si me' malalem pikilannen, 'Urunganun bi kami isellan, pegge' sōng pandem ne payita'an kamihin.' 9 Saguwa' nambung me' budjang malalem pikilannen, pa'inde, 'Kaw ga'i umabut si kite bi kēmon. Pī ka'am si tinda bu bi melli isellan.' 10 Na, hap pī ne me' mababbalin melli. Sasangde mapīhin tekka ne pangantin lellahin. Me' lime budjang mamemesin nuhut padiyalem pī dem luma' pagkawinanin ubus bu dininding ne gawangin. 11 Ga' du tiggel tekka isab me' budjang sinduwehin duk pa'inde, 'O Tuwan, lukahanun ko' kami.' 12 Saguwa' nambung pangantin lellahin, pa'inne, 'Ga'i lukaku. Ga'i ka'am takilaleku.' 13 Hangkan hep," pa'in si Isa, "papateng-pateng ka'am, pegge' ga'i kata'uhanbi bang ellew ine atawa waktu ine ku pitu balik."

Dalilan sabab sīn pinangandelin
(Lukas 19.11-27)

14 "Bang pitu ne ku balik, pagbaya' Tuhanin kuwe' inin. Niya' dambuwa' a'a lu-mengngan hap lahat seddili. Sōng patahala'nen, da'akne pī si iye me' dara'akannen duk pinangandel we' ne si siye sīnnen. 15 Sīn pinangandelne si siyehin pinagtuhut duk kata'uden. Dambuwa'in inurungan we' ne lime ngibu pilak, dambuwa'in duwe ngibu, duk dambuwa'in da ngibu pilak. Ubus tahala' ne iye. 16 Dara'akan bakas inurungan lime ngibu pilakin magtawus hap pī maglitu, duk maka'untung iye lime ngibu pilak. 17 Damikkiyan du isab dara'akan taga duwe ngibuhin, maka'untung isab iye duwe ngibu. 18 Saguwa' dambuwa' bakas inurungan da ngibu pilakin, hap pī magkali bu tinapukan we' ne sīn amunen dem bulak.

19 “Pagtiggel ne te'ed, tekka ne balik amu me' dara'akan miya'an. Manjari tilewne
siye bang ine bakas hininangde duk sīnnen. 20 Dara'akanne bakas inurungan lime
ngibu pilakin pī mo'o untungne lime ngibuhin duk pa'inne, ‘Tuwan, bakas urungannu
ku lime ngibu pilak, maka'untung ku lime ngibu isab.’ 21 Pa'in amunen si iye, ‘Hāp
hininangnun. Dara'akan hāp kew duk tapangandelan kew. Tapangandelan kew si me'
kuwe'ahat hangkan pangandelku du si ka'u alata'kun pina'ekka. Dayi' kew, patuhut
kew si aku magkēg.’ 22 Ubus hap pī isab dara'akan bakas inurungan duwe ngibu pilakin.
Pa'inne, ‘Tuwan, bakas urungannu ku duwe ngibu pilak. Maka'untung ku duwe ngibu
isab.’ 23 Pa'in amunen si iye, ‘Hāp hininangnun. Dara'akan hāp kew duk tapangandelan
kew. Tapangandelan kew si me' kuwe'ahat, hangkan pangandelku du si ka'u alata'kun
pina'ekka. Dayi' kew, patuhut kew si aku magkēg.’ 24 Ubus hap pī isab dara'akan
bakas inurungan da ngibu pilakin duk pa'inne, ‘Tuwan, kata'uhanku we' ga'i kew
ma'ase' si a'a. Eddo'nu duma'in si ka'uhin duk paganinu mangga' bakas paglu'ugannun.
25 Tinalew ku si ka'u, hangkan hap pī ku napukan sīnnun dem bulak. Tiya' ne sīnnun.’
26 Nambung amunen, pa'inne, ‘Ka'u iyan dara'akan la'at duk bulasan. Kata'uhannu
hati' we' eddo'ku duma'in si akuhin duk paganiku mangga' bakas paglu'ugankun. 27 Na,
we'ey ga' papīnu sīnkun si bangku duk nganak? Manjari pagbalikku pitu ta'eddo'ku
si' sīnkun sampay anaknen.’ 28 Manjari pa'inne si dara'akanne seddilihin, ‘Eddo'un
sīnin amban iye duk pangurungun pī si dambuwa' taga sampū' ngibu pilakin. 29 A'a
tapangandelanin, inurungan pe namba duk ekka manamal si iyehin. Saguwa' mangga'i
tapangandelanin, bisan kuwe'ahat bakas pinangandel si iyehin, ineddo' du amban
iye. 30 Na, dara'akan mangga' niya' kagunahanne inin, pabukutun bi pinadem lindem.
Magmatey me' a'ahin la'i duk magtage'ot me' impenden.’ ”

Sabab ellew paghukumin

31 Manjari pa'in si Isa, “Bang aku, Anak Manusiya'in, pitu balik magtuhut duk
me' mala'ikatin kēmon, aku ne magbaya'in. Manjari ningkolo' ku si paghukuman.
32 Kēmon a'a amban kabangsa-bangsahan si dunyahin pinagtipun du si harapanku
duk pagsape'ku siye, kuwe' a'a magipat hayepin pagsape'ne me' bili-bilihin duk me'
kambingin. 33 Me' a'a mabentelin papīku si kanawananku duk me' sinduwehin si
bibanganku. 34 Manjari aku, magbaya'in, pa'inku iyan si me' a'a si kanawanankun,
‘Ka'am, me' ka'urungan kahāpan we' Samaku Tuhanin, pitu ka'am, patenna' tu'u si
pagbaya'anku pegge' inin andang pinanyap para si ka'am kemuwe tagna' dunyahin.
35 Pegge' bakas inusan ku bu pinakan ku we' bi, duk lekkakan ku bu inurungan ku
ininum we' bi, a'a liyu-liyu ku bu inaddatan ku we' bi. 36 Ga' niya' semmekku bu
pinasemmekan ku we' bi, bakas ku saki bu inipat ku we' bi, bakas ku kinalabusu
bu binisita ku we' bi.’ 37 Ubus magpa'in iyan me' a'a bentel la'i si kanawanankun,
‘Tuwan, sumiyan kew bakas takite kami inusan duk urungan kami kew kinakan, atawa
lekkakan duk urungan kami kew ininum? 38 Sumiyan kew takite kami kuwe' a'a liyu-
liyu duk inaddatan kew we' kami? Sumiyan kew kangga'an semmek duk inurungan
kew we' kami? 39 Duk sumiyan kasakinun duk pangalabusu si ka'uhin duk pī kami
misita ka'u?’ 40 Manjari aku, magbaya'in, nambung du ku, pa'inku, ‘Sabennal akahante
ka'am, sumiyan-sumiyan hinangbi inin si me' tindegku madiyawa' paga'anen, hinangbi
du te'ed si aku.’
41 “Ubus pa'inku du iyan si me' a'a si bibangankun, ‘Ka'am, me' pagmulka'an Tuhanin,
tahala' ka'am amban aku duk pī ka'am dem ebbut narka' pinanyap andang para si
nakura' seyitanin duk si me' dara'akannen. 42 Pegge' bakas inusan ku bu ga' ku
urunganbi kinakan, lekkakan ku bu ga' ku urunganbi ininum. 43 A'a liyu-liyu ku bu ga'
ku addatanbi, ga' niya' semmekku bu ga' ku urunganbi, bakas ku saki duk dem kalabusu

bu ga' ku bisitabi.' 44 Ubus tilewde du ku iyan, pa'inde, 'Tuwan, sumiyan kew takite
kami inusan atawa lekkakan? Sumiyan kew takite kami kuwe' a'a liyu-liyu, atawa ga'
niya' semmeknu atawa saki atawa dem kalabusu bu ga' kew tabangan kami?' 45 Ubus
nambung ku iyan, pa'inku, 'Sabennal akahante ka'am, bang ga' tabangbi me' tindegku
madiyawa' paga'anen, aku du ga' tinabangbin.' 46 Manjari me' a'a inin pinadem narka'
du duk magtiksa' siye salama-lama, saguwa' me' a'a mabentelin pinapī du si surga' duk
niya' umulde salama-lama."

26

Pagisun la'at para pu si Isahin
(Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yahiya 11.45-53)

1 Pagubus inin binissā we' si Isa kēmon, pa'inne si me' tindegnen, 2 "Kata'uhanbi we'
sumudde ne ellew Kādja'an Pangessebanin. Ellew iyan aku, Anak Manusiya'in, sinōngan
du ku supaya ku talansang diyata' olom."
3 Manjari magtipun ne me' nakura' imamin duk me' bahi'in la'i si astana' si Kayapas,
imam nakura'in. 4 Magisun siye bang sa'ingge paniggewde duk pamapateyde si Isahin
duk ga'i kata'uhan me' a'ahin. 5 "Da'a bang baytu kādja'anin," pa'inde, "kaw hewuhala'
me' a'ahin."

Pamu'us isellan bengngi si kōk si Isahin
(Markus 14.3-9; Yahiya 12.1-8)

6 Pagla'i si Isa si lahat Betani si luma' si Simon a'a bakas inipulin, 7 niya' dende tekka
pī magbo'o isellan bengngi. Pangisihannen batu alabaster hininangin. Sasang si Isa
mangan, hap pī dendehin mu'usan isellan bengngihin diyata' kōk si Isa. 8 Pagkite
miya'an we' me' tindeg si Isahin, astel siye duk magbissā-bissā siye, pa'inde, "We'ey
isellan bengngi miya'an pinaka'atan sa miya'an? 9 Gam pe miya'an pinabellihan
langkew bu pangurung ulinen si me' mamiskinin." 10 Kata'uhan si Isa pagbissāden duk
pa'inne, "We'ey iye sasewbi? Hāp hininangne si aku inin. 11 Pegge' mamiskinin," pa'in
si Isa, "ga'i du usa' amban ka'am, saguwa' aku, ga'i ku teteg tu'u si ka'am. 12 Binu'usan
we' ne isellan bengngi inin si baranku pamanyap aku bang ku kinubul. 13 Sabennal
akahante ka'am," pa'in si Isa, "antag-antag si tibu'ukan dunya minahalayak aka-aka
mahāpin, inaka-aka du isab tahinang dende si aku inin, pangesseb-ngesseban me' a'ahin
iye."

Pa'isun si Judas muddihan si Isa
(Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6)

14 Manjari pagubus miya'an si Judas Iskariyot, dambuwa' si me' tindeg si Isa sampuk-
duwehin, hap pī si me' nakura' imamin. 15 Pa'inne si siye, "Piye sīn ku urungbi bang
sōnganku ka'am si Isa." Binayedan iye we' de tellumpū' kayu' sīn tuwas, pilak te'ed.
16 Puwas miya'an miha ne si Judas waktu hāp panōngne si Isa si siye.

Magpanyap disi Isa para si pagjamuhan Pangessebanin
(Markus 14.12-16; Lukas 22.7-13)

17 Manjari ta'abut ne tagna' ellew kādja'anin, pagkakande pan ga'i sinagetan pasuligin.
Pī me' tindegnen pu si Isa, pa'inde, "Tuwan, antag kami kabaya'annu pī manyapan ka'u
pamanganannu kādja'an inin?" 18 Pa'in si Isa, "Pī ka'am si puweblo si a'a dambuwa'
miya'an duk pa'inun bi si iye, 'Pa'in guruhin, mabaya' ko' iye magjamu duk me' tindeg-
nen lu'u si luma'nu para si Kādja'an Pangessebanin pegge' tapit ne ko' kamateynen.' "
19 Manjari hap pī ne me' tindegnen duk hininang we' de sa panganda'akan si Isa siyehin
duk maghatul ne siye la'i kinakande para si pagjamu-jamuhan Pangessebanin.

Tamanan pamangan si Isa duk me' tindegnen
(Markus 14.17-26; Lukas 22.14-20; Yahiya 13.21-30; 1 Korinto 11.23-25)

20 Pagsangem ne, ningkolo' ne si Isa magtuhut duk tindegne sampuk-duwehin mangan. 21 Sasangde mamanganin pa'in si Isa, "Sabennal akahante ka'am, niya' dangan si ka'am muddihan aku." 22 Dukka te'ed siye duk magganti' siye nilew iye. Pa'in dangandangan, "Bugtu' duma'in aku, Tuwan, ē'?" 23 Nambung iye, pa'inne, "Sawe'ku magsawu dem pingganin, iye iyan mamuddihan akuhin. 24 Aku inin, Anak Manusiya'in," pa'in si Isa, "matey du ku pegge' iye iyan ganta'ankun, sa sinulat dem kitabin. Saguwa' maka'ase'-ase' te'ed a'a mamuddihan Anak Manusiya'in. Gam pe a'a miya'an ga' inanakan." 25 Ubus pa'in si Judas, iye sōng mamuddihan si Isahin, "Bugtu' duma'in aku, Tuwan, ē'?" Pa'in si Isa, "Ka'u hep."

26 Sasangde mamanganin, ngeddo' si Isa pan, duk pagubus iye magpasalamat si Tuhan, kinepak-kepak we' ne bu pinangurung we' ne si me' tindegnen. Pa'inne, "Ngeddo' ka'am bu mangan ka'am. Pan inin barankun." 27 Manjari ngeddo' iye sawan duk pagubus iye magpasalamat si Tuhan, pinangurung we' ne si siye, pa'inne, "Kēmon ka'am inumun bi inin, 28 pegge' inin laha'kun sōng bu'us sabab me' a'a ekka supaya inampun me' duseden. Inin tanda' we' tumanan Tuhanin du janji'nen. 29 Akahante ka'am, puwas inin ga'i ne ku nginum bohe' ubas balik samanta'an ga'i pe kite bi magtuhut nginum ininum ba'ahuhin dem pagbaya'an Tuhanin."

30 Ubus inin ngalang siye dambuwa' kalangan pamudji Tuhan ubus bu paluwas ne siye pī si kūd Jaitun.

Pina'al pamasuwey si Petrosin
(Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yahiya 13.36-38)

31 Manjari pa'in si Isa si siye, "Sangem inin kēmon ka'am ambananbi du ku, pegge' tasulat inin dem kitab, pina'in, 'Da'akku pinapatey magbantey bili-bilihin, manjari me' bili-bilinen magkanat-kanat.' 32 Saguwa' pagellum ne ku balik, magkasuwa' du kite bi. Padehellu ku amban ka'am pī si lahat Jalil." 33 Manjari pa'in si Petros si iye, "Bisan kēmon siye ngambanan ka'u, Tuwan, saguwa' aku, asal ga'i kew ambananku." 34 Pa'in si Isa si iye, "Sabennal akahante kew, sangem inin du, ga'i pe manukin makatingkowak, kapamasuwey ne kew mintellu we' ga'i ku kata'uhannu." 35 Saguwa' pa'in si Petros, "Bisan pe ku matey patuhut si ka'u, asal ga'i kew te'ed pasuweyanku." Duk kēmon tindeg si Isahin kuwe' inin isab binissāden.

Si Isa ngampun si Tuhan la'i si kabbun Getsemane
(Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46)

36 Manjari palanjal disi Isa pī si kabbun inēnan Getsemane. Pa'in si Isa si me' tindegnen, "Ningkolo' ka'am tu'u tiggelanku la'i māku-māku si Tuhan." 37 Bino'o we' ne si Petros duk me' anak Sebede duwanganin. Nagna' iye kebba-kebbahan duk sasew dem ateynen. 38 Manjari pa'inne si siye, "Ateykun dukka te'ed, agen-agen makamatey aku. Pa'amban ne ka'am tu'u duk magjaga ka'am." 39 Manjari lumengngan iye patala-tala duk pasujud iye diyata' bulak duk ngampun iye si Tuhan, pa'inne, "O Amma', bang makajari, da'a ku pasagadanun bininasa. Saguwa' duma'in tinuhutin kinabaya'ankun saguwa' kinabaya'annun." 40 Manjari balik iye pī si me' tindegnen, duk takitene siye kapatuli. Bangunne siye duk pa'inne pu si Petros, "Ga'i ka'am kapanuhut aku magjaga bisan da ora? 41 Papateng-pateng ka'am, duk māku-māku ka'am si Tuhan supaya ka'am ga'i tabo'o we' sassat. Tapikil we' atey saguwa' ga'i ka'anggawta'an we' baran." 42 Manjari tahala' ne isab si Isa duk māku-māku iye si Tuhan, pa' inne, "O Amma', bang subey te'ed ku lumabey si me' kabinasahan inin, na, tuhutku ne kinabaya'annun." 43 Ubus balik ne isab iye pī si me' tindegnen duk takitene siye kapatuli pegge' kinaru'

te'ed siye. 44 Tahala' ne isab iye balik duk māku-māku iye si Tuhanin kamintellunen,
binalik we' ne bakas binissāne si Samanen. 45 Pagbalik si Isa si me' tindegnen, pa'inne
si siye, "Tuli pe ka'am duk pahali pe? Pakale ka'am, tekka ne waktuhin. Aku, Anak
Manusiya'in, sōng sinōngan ne si antanan me' a'a dusehan. 46 Kuwat ka'am, sūng ne kite
bi. Payamanun bi, tiya' ne a'a mamuddihan akuhin."

Paniggew pu si Isahin
(Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yahiya 18.3-12)

47 Sasang missā pe si Isa, tekka ne si Judas. Dambuwa' iye si me' sampuk-duwe
tindeg si Isahin. Banes te'ed a'a nuhut si Judas magbarung duk magbo'o me' kakakal.
Siye miya'an dina'ak pī we' me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin. 48 Ka'urungan
siye indan we' si Judas. Bakas pa'inne hep si siye, "Sine-sine ūkku, iye ne iyan a'ahin.
Siggewun bi iye." 49 Pagtekka siye la'i, magtawus si Judas patapit pu si Isa duk pa'inne,
"Na, aku itu', Tuwan." Ubus bu inūk si Isa we' ne. 50 Pa'in si Isa si iye, "Bagay, hinangun
ne akanu mapituhin." Manjari patapit me' a'a sinduwehin duk siniggew we' de si
Isa duk inantan we' de pahaget. 51 Dambuwa' me' sawe' si Isahin ngurus barungnen
bu pineddang we' ne dara'akan imam nakura'in duk butas tayingenen. 52 Pa'in si
Isa si iye, "Isihun balik bessinun dem tagubanne. Pegge' sine-sine nganggguna bessi
pagbono', matey du isab iye we' bessi. 53 Ga'i ke kata'uhannu we' bang ku māku tabang
si Samaku Tuhanin, magtawus ku pabo'ohanne ibuhan mala'ikatnen? 54 Saguwa' bang
ku māku tabang ga'i tuman bissā Tuhan dem kitabin we' kēmon inin subey umantag."
55 Ubus pa'in si Isa si me' a'a mabanesin, "We' kannalbi mundu ku hangkan ka'am
pitu niggew aku magbarung duk magbo'o me' kakakal? Ellew-ellew ningkolo' ku la'i
dem langgal hadjehin magtolo', saguwa' ga' ku siggewbi la'i. 56 Saguwa' kuwe'itu inin,"
pa'inne, "umantag ne inin kēmon supaya katumanan me' tasulat we' me' kanabihan dem
kitabin." Manjari tinayikutan si Isa we' me' tindegnen kēmon duk lahi siye.

Si Isa si harapan me' kakunsihalanin
(Markus 14.53-65; Lukas 22.54-55, 63-71; Yahiya 18.13-14, 19-24)

57 Manjari bino'o si Isa we' me' a'a maniggew iyehin pī pu si Kayapas, iye imam
nakura'in. Me' guru si sara' āgamahin duk me' kabahi'anin magtipun du isab la'i.
58 Na, si Petros paturul pu si Isa saguwa' patala-tala, sampay pī si lame luma' imam
nakura'in. Padiyalem iye si lamehin duk ningkolo' iye duk me' guwaldiyahin, pegge'
mabaya' payamanne bang ine ka'ujudanne miya'an. 59 Manjari me' nakura' imamin
duk me' guru sara'in duk me' kabahi'anin miha pureba panuntutande si Isa supaya iye
tapapateyde. 60 Saguwa' ga' niya' kasuwa'de panuntutande iye bisan du ekka naksi' ga'i
bennal. Ujudnen niya' duwangan missā, pa'inde, 61 "Bakas pa'in a'a iyan we' talarakne
ko' langgal hadjehin duk tapatenggene balik dem tellu ellew." 62 Manjari nengge imam
nakura'in duk pa'inne pu si Isa, "Ga' niya' sambungnu si me' tuntutde si ka'u inin?"
63 Saguwa' ga' nambung si Isa. Ubus missā imam nakura'in balik, pa'inne, "Napa kew,
iyu' Tuhanin pakale-kale duk akahanun kami bang Almasihin ke kew, Anak Tuhanin."
64 Pa'in si Isa si iye, "To'o pina'innun, duk akahante ka'am kēmon, ga'i tiggel kitebi du
ku, Anak Manusiya'in, ningkolo' si kanawanan Tuhan Mabalakatanin. Duk kitebi du ku
iyan pitu nuhut me' inalak amban diyata' langit." 65 Manjari ginaret we' imam nakura'in
semmeknen hawal peddi' ateynen, duk pa'inne, "Missā iye kuwe' Tuhanin iye. We'ey pe
kite bi subey miha me' saksi'? Takalebi ne binissāne miya'an, kuwe' Tuhanin iye. 66 Ine
hukumanbin?" Pa'inde, "Hukuman kamihin we' pata' iye pinapatey."

67 Ubus ilura'an iye we' de si luwene duk pinagsuntukan we' de. Sinduwehin
sampakde iye 68 duk pa'inde, "Bang Almasihin kew, akahanun kami bang sine bakas
manampak ka'uhin."

Masuwey si Petros we' ga'i kata'uhanne si Isa
(Markus 14.66-72; Lukas 22.56-62; Yahiya 18.15-18, 25-27)

69 Manjari, si Petros la'i si lame ningkolo'. Niya' dambuwa' dara'akan dende hap pī
si iye duk pa'inne, "Ka'u iyan, sawe' si Isa, a'a Jalilin, du isab." 70 Saguwa' masuwey
iye si harapande kēmon, pa'inne, "Ga'i kata'uhanku bang ine binissānu iyan." 71 Ubus
hap pī iye tudju tarangka. Niya' dara'akan dende seddili ngite iye. Pagkitene si Petros,
pa'inne si me' a'a magtengge mala'ihin, "A'a iyan sawe' si Isa, a'a amban Nasaretin."
72 Saguwa' masuwey ne isab si Petros. Napa pe iye duk pa'inne, "Ga'i kata'uhanku a'a
iyan." 73 Ga' tiggel pī pu si Petros me' a'a magtengge mala'ihin duk pa'inde si iye, "Ga'i
kew kapamasuwey we' duma'in kew sawe'de, pegge' bissāhannun bissāhan a'a Jalil."
74 Saguwa' sukna'an si Petros dinen duk napa iye, pa'inne, "Asal ga'i kata'uhanku a'a
iyan." Magtawus tingkowak manukin. 75 Manjari ta'esseb si Petros bakas binissā si
Isahin, pa'inne, "Ga'i pe makatingkowak manukin sangem inin, kapamasuwey ne kew
mintellu we' ga'i ku kata'uhannu." Manjari tahala' si Petros duk magtangis te'ed iye.

27

Si Isa bino'o pu si Pilatus
(Markus 15.1; Lukas 23.1-2; Yahiya 18.28-32)

1 Pagsalung ne magisun kēmon me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin bang sa'ingge
pamapateyde si Isahin. 2 Manjari pagubus siye magisun, iningketan we' de si Isa duk
bino'o we' de pī sinōngan pu si Pilatus, iye gubnul bangsa Romahin.

Matey si Judas
(Hinangan 1.18-19)

3 Pagkata'uhan si Judas, iye mamuddihan si Isahin, we' ubus ne hinukum si Isa
pinapatey, magsusun te'ed iye duk hap pī iye si me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin
mabalik tellumpū' kayu' sīn tuwasin. 4 Pa'inne si siye, "Bakas magduse ku, pegge'
binuddihan we' ku a'a mangga' niya' dusenen bu sōng iye pinapatey." Nambung siye,
pa'inde, "Ga' ne niya' lamud kami lu'u. Baya'-baya'nu ne." 5 Manjari ilakasan we' si Judas
sīnin dem langgal hadjehin bu tahala' iye. Pī iye mowet dine duk iye matey. 6 Manjari
tinimuk we' me' nakura' imamin sīnin duk pa'inde, "Ga'i makajari sīn inin pinatampu
si sīn langgalin pegge' sīn inin bakas pagtangdan mapatey a'a." 7 Magisun siye we'
gunade sīn miya'an pamellide bulak a'a maghinang-hinang paliyukin duk hinangde
pagkubulan me' a'a liyu-liyu. 8 Hangkan hep bulak miya'an inēnan "Bulak Laha'"
sampay kuwe'itu, pegge' sīn pamelli iyehin sīn bakas pagtangdan mapatey. 9 Manjari
tuman ne bissā Nabi Jeremiya bakas sinulat dem kitabin, pa'inne, "Eddo'de tellumpū'
kayu' sīn tuwasin, iye halga' pagisunan me' a'a Isra'ilin, 10 duk gunade inin pamellide
bulak a'a maghinang paliyukin. Inin bakas panganda'akan aku we' Tuhanin."

Si Isa si harapan Pilatus
(Markus 15.2-5; Lukas 23.3-5; Yahiya 18.33-38)

11 Manjari pagla'i ne si Isa si harapan gubnulin, tinilew iye we' gubnulin, pa'inne,
"Sultan me' Yahudihin ke kew?" Nambung si Isa, pa'inne, "Iye du pina'innu iyan."
12 Saguwa' sakali' iye tinuntutan we' me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin, ga' iye
nambung. 13 Pa'in Pilatus si iye, "Ga'i takalenu kēmon tuntutde si ka'u inin?" 14 Saguwa'
ga' nambung si Isa bisan da tegtang, hangkan ulali' te'ed gubnulin.

Si Isa ilabo'an hukuman pinapatey
(Markus 15.6-15; Lukas 23.13-25; Yahiya 18.39—19.16)

15 Na, kahaba' tahun bang baytu Kādja'an Pangesseban, iye addat gubnulin maluwas
iye dambuwa' pilisu sine-sine kabaya'an me' a'ahin pinaluwas. 16 Masa miya'an, niya'

dambuwa' pilisu bantu, inēnan Barabbas. 17 Manjari pagtipun ne me' a'a mabanesin,
pa'in Pilatus si siye, "Sine kabaya'anbi pinaluwaskun, Barabbas atawa si Isa inēnan
Almasihin." 18 Hangkan siye tinilew we' ne sa miya'an pegge' kata'uhanne we' sinōngan
si Isa we' me' nakura' me' Yahudihin si iye pegge' kinimbūhan si Isa we' de.
19 Sasang ningkolo' Pilatus si siya paghukumanin, masan andanen si iye, pa'inne,
"Da'a kew maghinang ine-ine si a'a mangga' niya' dusene iyan. Pegge' dibuhi' niya'
taginepku duk magsandal ku te'ed dem taginepkun sabab iye."
20 Saguwa' me' a'a mabanesin tasege' we' me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin
we' subey pākude pinaluwas si Barabbas duk si Isa subey pinapatey. 21 Tinilew siye
balik we' Pilatus, pa'inne, "Inggehin si duwangan inin kabaya'anbi pinaluwaskun?" "Si
Barabbas," pa'inde. 22 Pa'in Pilatus si siye, "Na, inumeyku pu si Isa, inēnan Almasihin?"
Pa'inde kēmon, "Lansangun iye diyata' olom." 23 Saguwa' pa'in Pilatus, "We'ey? Ine la'at
tahinangnen?" Saguwa' pasōng ne siye magkalolop, pa'inde, "Lansangun iye diyata'
olom."
24 Kata'uhan Pilatus we' ga' niya' gunane magbissā namba, pegge' sōng hewuhala' me'
a'a mabanesin. Manjari ngeddo' iye bohe' duk kinoso'an we' ne tangannen si harapan
me' a'ahin, tanda' we' ga' iye palamud si hinanganden. Duk pa'inne, "Bang matey a'a
inin ga' niya' duseku. Ka'am dinusehin." 25 Nambung kēmon me' a'ahin, pa'inde, "Ambat
kamateynen mole' si kami duk si me' anak kamihin." 26 Ubus pinaluwas ne we' Pilatus
Barabbas pī si siye. Duk si Isa da'akne ilubakan ubus bu sinōngan ne iye we' ne supaya
iye talansang diyata' olom.

Hinang dagey we' me' sundaluhin si Isa
(Markus 15.16-20; Yahiya 19.2-3)

27 Manjari bino'o si Isa we' me' sundalu Pilatusin pī dem astana' gubnulin duk
patipun pī kēmon sundalu da kumpaniyahin. 28 Pagla'i siye kinuwantangan we' de si
Isa duk pinasemmekan iye we' de semmek taluk kuwe' bantuk semmek sultan masaley.
29 Ngalakal siye bāhan luhihan hininang kuwe' korona sultan bu pinapī we' de si kōk
si Isa. Ubus pina'antanan we' de si Isa kayu-kayu si tanganne kanawanin. Pagubus
miya'an pasujud siye magmā-mā mahadje iye duk pa'inde, "Assalamu alaikum Sultan
me' Yahudihin." 30 Ubus pinaglura'an si Isa we' de duk ineddo' we' de kayu-kayu
inantanannen bu pinogpog we' de kōknen. 31 Pagubus iye hinangde dagey, iluwasan we'
de semmek taluk miya'an duk pinasemmekan iye balik duk semmeknen. Ubus bino'o
ne iye we' de pabukut duk ne iye talansangde diyata' olom.

Si Isa ilansang diyata' olom
(Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yahiya 19.17-27)

32 Sasangde paluwas amban puweblo, niya' tadugpakde lella amban lahat Kirene,
ēnnen si Simon. Ginagahan iye we' me' sundaluhin dina'ak pinanangkit olom sōng
pangalansangan si Isahin. 33 Pagtekka siye la'i si lugal inēnan Golgota, hātinen, "Lahatan
Bungkug," 34 niya' sōng pama'inumde iye bohe' ubas sinagetan tambal pa'it, saguwa'
pagtakinamne ga' inumne. 35 Pagubus ne si Isa ilansang diyata' olom, maglegot me'
sundaluhin pagbahagi'de semmek si Isahin. 36 Ubus ningkolo' siye la'i manteyan
iye. 37 Sinulat la'i si atag kōk si Isa tuntut si iyehin, pina'in, "Inin si Isa Sultan me'
Yahudihin." 38 Niya' duwangan mundu pinasumbaya' pu si Isa ilansang diyata' olomde.
Dambuwa' olomin pinatengge si kanawananne duk dambuwa'in si bibanganne. 39 Me'
a'a mapalabeyin pinagsayehan iye we' de. Magkeleng-keleng siye duk pa'inde pu si Isa,
40 "Aha, bakas pa'innu we' talaraknu langgal hadjehin ubus bu patenggenu balik dem
tellu ellew. Na, we'ey ga'i tabangnu dinun? Bang bennal kew Anak Tuhanin, duwa'i
kew amban diyata' olom iyan." 41 Damikkiyan isab me' nakura' imamin duk me' guru

si sara' āgamahin duk me' kabahi'anin pagudji'ande iye, pa'inde, 42 "Bakas tabangne a'a
seddilihin, saguwa' dinen ga'i tatabangne. Iye ko' sultan me' Isra'ilin. Na, ambat iye
duwa'i amban olom iyan kuwe'itu duk kite bi kahagad si iye. 43 Ngandel iye si Tuhan
duk pa'inne we' Anak Tuhanin iye. Payamante bi ko' bang asal tabang Tuhanin iye."
44 Bisan me' mundu ilansang pinasumbaya' si iyehin matuk du isab missā-missāhan iye.

Kamatey si Isahin
(Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yahiya 19.28-30)

45 Na, paglettu ne ellewin maglindem dem tibu'ukan lahat miya'an sampay lisag
tellu kohapin. 46 Paglisag tellu ne magkilahap si Isa papales, pa'inne, "Eli, Eli, lama
sabachthani?" Hātinen, "O Tuhanku, we'ey ku pasagadannu?" 47 Pagtakale inin we'
me' a'a magtengge-tengge mala'ihin, pa'in sinduwehin, "Lingananne Nabi Eliyas."
48 Dangan siye magtawus magubas pī ngeddo' kuwe' gapas bu ngaleglebanne magdem
ininum. Ubus tinogsokan we' ne miya'an diyata' kayu-kayu bu sinōngan we' ne pa-
masessep pu si Isa. 49 Saguwa' sinduwehin pa'inde, "Da'a kew dahu', payamante bi bang
pitu ke Nabi Eliyas nabang iye." 50 Manjari magkilahap si Isa balik ubus bu bekkat ne
napasnen.

51 Magtawus garet semmek subuk hinang ellig dem langgal hadjehin. Garet paduwe
amban diyata' ngeregse' diyawa'. Niya' isab linug duk niya' me' batu hadje kepak.
52 Luka isab me' lingab pagkubulanin duk ekka a'a mamatey makahagad si Tuhanin
ellum balik. 53 Pagellum ne si Isa balik, paluwas siye amban lingab pangubulan siyehin
duk hap pī siye si Awrusalam. Ekka a'a ngite siye. 54 Kapitanin duk me' sundalune
mamanteyan si Isahin, pagkitede linugin duk me' ma'umantagin, tinalew te'ed siye duk
pa'inde, "Sabennal a'a inin Anak Tuhanin."

55 Ekka isab me' dende la'i mayam-mayam amban katala-talahan. Bakas siye nuhut si
Isa amban Jalil duk luwal iye tabangande. 56 Dem grupu miya'an la'i si Mariyam dende
amban Magdalahin duk Mariyam sa'i si Yakub duk si Yusupin duk anda Sebedehin.

Kinubul si Isa
(Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yahiya 19.38-42)

57 Pagkohap ne niya' tekka pī dambuwa' a'a dayahan, a'a Arimati, inēnan si Yusup.
Tindeg si Isa du isab iye. 58 A'a miya'an hap pī pu si Pilatus duk pināku we' ne bangkey
si Isahin. Ubus da'ak Pilatus ne pangurung. 59 Ineddo' bangkeyin we' si Yusup duk
sinaput we' ne duk kakana'. 60 Ubus pinabāk we' ne dem lingab batu pagkubulan
ba'ahu du hinangne pamanyapne dine. Ngaligid iye batu hadje panampeng gawang
lingabin, ubus bu tahala' ne iye. 61 Si Mariyam, dende amban Magdalahin duk Mariyam
sangeynen ningkolo' la'i paharap si kubulin.

Guwaldiya si kubul si Isahin

62 Pagellew dambuwa'in, hātinen ellew Sabtu', hap pī pu si Pilatus me' nakura' imamin
duk me' Pariseohin. 63 Pa'inde, "Tuwan, ta'esseb kami we' bakas pa'in a'a dusta'an
miya'an ka'ellumnen, we' bang iye matey, pagta'abut tellu ellew, ellum iye balik.
64 Hangkan da'akun ginuwaldiyahan kubulnen sampay katellu ellewnen, kaw hap pī
me' tindegnen nangkew bangkeynen ubus pa'inde we' ellum iye balik. Bang magdusta'
siye sa miya'an pasōng te'ed la'at pangakkalden." 65 Pa'in Pilatus si siye, "Bo'ohun bi me'
guwaldiya iyan duk guwaldiyahanun bi kubulin manamal." 66 Manjari hap pī ne siye
duk papīhande indan gawang lingabin supaya kata'uhan bang niya' bakas ngalukane
duk da'akde me' sundaluhin magguwaldiya.

28

Ellum balik si Isa
(Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12; Yahiya 20.1-10)

1 Pagpuwas ne ellew Sabtu', ellew li'ihin, subu-subu pe ellew Ahad, hap pī si Mariyam
dende amban Magdalahin duk sangeynen mayaman kubulin. 2 Bessuwang linug
manamal pegge' dambuwa' mala'ikat Tuhanin duwa'i amban surga'. Iligidan we'
ne batu hadje panampeng gawang lingabin, ubus bu ningkolo' iye diyata' batuhin.
3 Bantuknen sahaya kuwe' lalat duk semmeknen pote' manamal. 4 Tinalew manamal
me' guwaldiyahin hangkan migpid te'ed siye duk ga'i siye makasayu; kuwe' siye a'a
matey. 5 Missā mala'ikatin si me' dendehin, pa'inne, "Da'a ka'am tinalew. Kata'uhanku
pihabi si Isa bakas ilansang diyata' olomin. 6 Ga' ne iye tu'u, pegge' ellum ne iye balik
kuwe' bakas pina'innen. Pitu ka'am, payamanun bi bakas pabākannen. 7 Kuwe'itu,
palakkes ka'am pī, akahanun bi me' tindegnen we' ellum ne iye balik amban kamatey-
nen. Duk padehellu iye amban ka'am hap lahat Jalil. Kitebi du iye iyan la'i. Essebun bi
bakas inakaku si ka'amin."
8 Hangkan magdayi'-dayi' siye tahala' amban kubulin. Tinalew siye saguwa' kēgan
isab siye manamal. Magubas siye pī ngakahan me' tindegnen. 9 Bessuwang siye
sinampang we' si Isa la'i si lān duk pa'inne, "Na, ka'am ne?" Patapit siye pu si Isa duk
pasujud si iye bu inantan we' de bettisnen. 10 "Da'a ka'am tinalew," pa'in si Isa, "pī ne
ka'am, akahanun bi me' kapungtina'ihankun we' subey siye pī hap Jalil. La'i takitede du
ku."

Aka-aka me' guwaldiyahin

11 Sasang si lān pe me' dendehin, hap pī me' guwaldiya sinduwehin si puweblo
duk inaka-aka we' de si me' nakura' imamin kēmon bakas ma'umantagin. 12 Manjari
magtipun me' kabahi'anin duk me' nakura' imamin duk magisun siye. Ubus siye
magisun, inurungan we' de me' sundaluhin sīn ekka 13 duk pa'inde, "Akahanun bi me'
a'ahin, we' sasangbi tuli sangemin, pī me' tindeg si Isahin nangkew bangkeynen. 14 Bang
takale gubnulin we' tuli ka'am bu dina'ak ka'am magguwaldiya, da'a ka'am suse. Kami
ne ta'u missā si iye duk ka'am ga'i amāhanne." 15 Ineddo' we' me' sundaluhin sīnin duk
tinuhut we' de bakas panganda'akan siyehin. Sampay ellew inin iye inin suwi-suwi
pinalatag we' me' Yahudihin.

Patampak si Isa si me' tindegnen
(Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yahiya 20.19-23; Hinangan 1.6-8)

16 Manjari, me' tindeg si Isa sampuk-dambuwa'in pī hap Jalil. Pataked siye pī si
dambuwa' punu sa bakas panganda'akan si Isa siyehin. 17 Pagkitede iye, pasujud siye
pu si Isa, saguwa' niya' siye duwe-duwehan dem ateyden. 18 Patapit si Isa si siye duk
pa'inne, "Bakas ka'urungan ne ku kapatut magbaya' si dunya duk si surga'. 19 Hangkan
hep pī ka'am magaka-aka si kēmon kabangsa-bangsahan duk isab siye nuhut aku.
Pandihun bi siye hinang tanda' we' nuhut ne siye Tuhanin duk aku, Anak Tuhanin, duk
Niyawa Tuhanin. 20 Tolo'anun bi siye we' subey tuhutde kēmon bakas panganda'akanku
ka'amin. Duk essebun bi inin, luwal du ku lu'u si ka'am ngeregse' kiyamat dunyahin."

Inin aka-aka hāp sabab Isa Almasi
Jūd inin sinulat we' si Markus
Pahāti sabab jūd sinulat we' si Markus

Si Markus inin bata' pe katu'u si Isa si dunyahin. Patenna'annen la'i si puweblo Awrusalam. Luma' disi Markusin daran pagtipunan me' tindeg si Isahin bang siye ngampun-ngampun tudju Tuhan. Hangkan magkinata'u si Markus duk si Petros duk me' tindeg si Isa sinduwehin. Niya' magpa'in we' si Markus inin kahagad pu si Isa sabab si Petros.

Tagna' si Paul duk Barnabas lumengngan magmahalayak si me' kabangsahan duma'in Yahudi, nuhut siye si Markus pegge' magdanganakan si Barnabas duk si Markus. Saguwa' ga' pe talatag we' de me' lahat sōng papīhanden, hap luma' balik si Markus.

Duwen tahun puwas miya'an, sōng lumengngan ne isab si Paul duk Barnabas pī balik si me' lahat bakas pagmahalayakanden. Mabaya' bo'o Barnabas balik si Markus saguwa' ga'i baya' si Paul. Sabab pagsagga'de miya'an, magsape' ne siye duwangan. Si Barnabas bino'o we' ne si Markus duk pī siye si me' lahat seddili magmahalayak.

Bang piyen tahun palabey, ngapagen ne sandel si Markus pu si Isa Almasihin. Sakali' si Petros la'i si Roma, dangan me' sawe'nen si Markus. Ekka ta'aya si Markus amban si Petros.

Jūd inin sinulat we' si Markus kala'ine si lahat Romahin duk sinulat inin we' ne para si me' a'a duma'in bangsa Yahudi mala'i si lahat Romahin. Iye dehellu-dehellu manulat sabab me' hinangan si Isahin. Sinulat inin we' ne supaya me' a'a Romahin ngata'u sabab Isa Almasi. Ga' iye magaka tantu sabab me' panolo' si Isahin saguwa' iye inakanen sabab me' hinangan si Isa maka'ulali'in supaya kata'uhan we' si Isa balakatan. Pinahāti isab we' ne we' si Isa taga kapatut ngampun duse.

Magmahalayak Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin
(Mateo 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yahiya 1.19-28)

1 Inin aka-aka hāp sabab Isa Almasi, Anak Tuhanin. 2 Tagna'an aka-aka hāp inin
tasulat we' Nabi Isaya dem kitab. Pa'inne,
“Pa'in Tuhanin, ‘Da'akku pī pamasananku dehellu amban ka'u duk memesne lānnun.’
3 Niya' a'a maglingan dem lahat makagindew-gindew. Iye inin pina'innen, ‘Sōng
tekka ne Panuhutanin. Palanu'un bi lān palabeyannen! Pabentelun bi lān
tinuhutnen!’ ”
4 Manjari inin, tekka si Yahiya la'i dem lahat makagindew-gindew. Iye hep mamandi
me' a'ahin sakali' pagsusunande ne duk lebbahande ne me' duseden. Magmahalayak
si Yahiya la'i si me' a'ahin we' sasuku magsusun ne duk ngalebbahan me' hinanganne
mala'atin, subey iye pinandi duk ampun Tuhanin du iye. 5 Manjari ekka me' a'a amban
me' kalahat-lahatan la'i si Yahudiya duk amban Awrusalam hap pī si iye. Magbennal
siye si me' duseden duk pinandi siye we' Yahiya dem bohe' Jordan.
6 Semmek Yahiyahin bulu unta' tinennun duk kanditnen kuwit sapi'. Kinakannen
dulu duk bohe' buwani. 7 Duk magmahalayak iye kuwe' inin, “Niya',” pa'inne, “paturul
pitu si aku, balakatan pe amban aku. Ga'i ku bisan pata' pakokko' ngalekkahan ingket
tehompa'nen. 8 Pinandi ka'am we' ku duk bohe' saguwa' iye inin seddili pamandine
ka'amin. Papiyune si ka'am Niyawa Sutsihin.”

Pamandi pu si Isahin
(Mateo 3.13-17; Lukas 3.21-22)

9 Manjari inin, masa ī' tekka si Isa amban Nasaret, dambuwa' puweblo la'i si lahat Jalil.
Duk pinandi iye we' Yahiya la'i si bohe' Jordan. 10 Pagpaguwa' si Isa amban dem bohe',
takitene luka langitin duk duwa'i Niyawa Sutsihin pī si iye kuwe' bantuk assang. 11 Duk
niya' suwala amban surga' magpa'in, "Anakte kew kalasahanku. Kasulutan ku te'ed si
ka'u."

Panassat pu si Isahin
(Mateo 4.1-11; Lukas 4.1-13)

12 Manjari magtawus si Isa bino'o we' Niyawa Sutsihin hap lahat makagindew-
gindew. 13 Ampatpū' bahangi iye la'i sinassat we' nakura' seyitanin. Niya' isab me' hayep
talun la'i saguwa' hinatul si Isa we' me' mala'ikat.

Pinene' we' si Isa me' tindegne tagna'in
(Mateo 4.12-22; Lukas 4.14-15; 5.1-11)

14 Pagubus si Yahiya kinalabusu we' sultanin, hap pī si Isa si lahat Jalil. Magmahalayak
iye sabab aka-aka mahāp amban Tuhanin. 15 "Ta'abut ne waktu bakas pina'alin,"
pa'inne, "duk tapit ne waktu pagbaya' Tuhanin. Pagsusunanun bi dusebin duk lebba-
hanun bi ne. Duk kahagadun bi aka-aka mahāpin."
16 Manjari inin, sābu lumengngan si Isa si susulan lamew inēnan Jalil, niya' takitene
duwangan magpungtina'i, si Simon duk Andariyas, magpokot la'i dem lamew pegge'
siye me' a'a magkenna. 17 Pa'in si Isa si siye, "Dayi' ka'am nuhut aku. Bahanbin
mageddo'-eddo' kenna. Saguwa' bang ka'am nuhut aku, tolo'ante ka'am mageddo'-eddo'
a'a pinatuhut si aku." 18 Na, magtawus inambanan we' de me' pokotden duk nuhut ne
siye si Isa.
19 Manjari paglengnganne tala-tala, niya' isab takitene duwangan magpungtina'i, disi
Yakub duk Yahiya, me' anak Sebedehin. La'i siye dem bangka'de magmemes pokot.
20 Magtawus siye ilinganan we' si Isa duk bino'o we' ne. Manjari inambanan we' de
samaden dem bangka' duk me' a'a tinangdananden, duk nuhut ne siye si Isa.

A'a pasayedan seyitan
(Lukas 4.31-37)

21 Hap pī disi Isa si puweblo Kapernaum. Pagta'abut ellew Sabtu', ellew li'i me'
Yahudihin, hap pī si Isa si langgal magusihat si me' a'ahin. 22 Ula1i' me' a'ahin pagkalede
usihatnen. Pegge' magbidda' te'ed usihat si Isahin duk usihat me' guru si sara' āgamahin.
Pegge' taga balakat si Isa bang iye missā.
23 Manjari niya' padiyalem pī dem langgal a'a pasayedan seyitan. 24 Magkilahap iye,
pa'inne, "Da'a kami sasewun, Isa, a'a Nasaret. Ga' niya' lamudnu si kami. Pitu ke
kew maka'atan kami? Kata'uhanku du bang sine kew. Ka'u dambuwa'-buwa' masutsi
mapitu amban Tuhanin." 25 Saguwa' inamāhan we' si Isa seyitanin. Pa'inne, "Da'a kew
mabehe. Paguwa' kew amban a'a iyan." 26 Manjari magpaspadan we' seyitanin a'ahin
duk pagubus seyitanin magkilahap, paguwa' ne iye amban a'ahin. 27 Bengngangan me'
a'ahin kēmon, hangkan magtilew-tinilew siye, pa'inde, "Ine ente' inin? Tolo' ba'ahu hep
inin. Taga kapatut iye nganda'ak bisan me' seyitanin, duk tuhutde panganda'akannen."
28 Manjari kabantuhannen magtawus bawag si kēmon kalahat-lahatan la'i si lahat Jalil.

Ekka a'ahin pinakole' we' si Isa
(Mateo 8.14-17; Lukas 4.38-41)

29 Puwas miya'an, paluwas si Isa amban langgal duk pī iye padiyalem si luma' disi
Simon duk Andariyas. Magtuhut iye duk si Yakub duk Yahiya. 30 Mato'a si Simon
dendehin pabāk la'i ilemmun. Manjari magtawus akahan me' a'a mala'ihin si Isa
sababne. 31 Hap pī si Isa duk inantanan we' ne tangan dendehin bu pinakuwat we' ne.
Manjari kawuli'an ne iye. Ubus bu pinakan siye we' ne.

32 Pagseddep ne ellewin, bino'o we' me' a'ahin pī pu si Isa sasuku masakihin duk me'
a'a pasayedan we' seyitanin. 33 Duk me' a'a si puweblo miya'an, magtipun si luwasan
luma' miya'an. 34 Ekka a'a taga saki bayu'-bayu'an pinakawuli' we' si Isa duk ekka isab
me' seyitan pinaluwas we' ne. Ga'i dina'ak we' ne me' seyitanin mabehe pegge' asal
kata'uhande bang sine si Isa.

Magmahalayak si Isa si lahat Jalil
(Lukas 4.42-44)

35 Pagsasumu subu-subu pe te'ed, donga' si Isa duk paluwas iye amban luma'. Tahala'
iye amban puweblo hap pī si lugal ga' niya' a'ane duk missā iye la'i si Tuhan. 36 Manjari,
pegge' ga' iye la'i si luma', piniha iye we' disi Simon. 37 Pagtakasuwa'de ne iye, pa'inde
si iye, "Ī' la'i me' a'ahin kēmon miha ka'u." 38 Pa'in si Isa si siye, "Sūng kite bi pī si
me' kaluma'an seddili matapitin duk ku makapagusihat isab la'i. Pegge' iye hep inin
akaku mapitu si dunyahin." 39 Manjari hap pī ne si Isa si kēmon kalahatan si Jalil.
Magmahalayak iye dem me' kalanggal-langgalande duk magpaluwas iye me' seyitan
amban me' a'a.

Si Isa makawuli' a'a inipul
(Mateo 8.1-4; Lukas 5.12-16)

40 Manjari niya' pī pu si Isa dambuwa' a'a inipul. Nengge a'a inin duk tu'utne
magpadiyawa' pu si Isa duk pabuyu' te'ed, pa'inne, "Bang kew mabaya' tapakawuli'nu
ku." 41 Ma'ase' te'ed si Isa si iye. Pinasōng we' ne tangannen duk inantan we' ne a'a
inipulin duk pa'inne, "Asal mabaya' ku. Kawuli'an ne kew." 42 Magtawus ipulnen
tahala' duk kawuli'an ne iye. 43 Magtawus iye pinatahala' we' si Isa duk sinessa'an
te'ed iye we' ne. 44 Pa'in si Isa si iye, "Da'a kew pa'in magaka-aka bisan pu sine
sabab pamakawuli'ku ka'uhin. Saguwa' pī kew pakitehanun barannun si imamin duk
magkuluban kew sa panganda'akan si Musahin, hinang tanda' si me' a'ahin we' asal
kawuli'an ne kew." 45 Saguwa' lumengngan a'a bakas inipulin duk magaka-aka te'ed
iye sabab kakawuli'nen duk binawag we' ne inin. Hangkan ga'i ne si Isa tapī dem me'
puweblo paguwa' si a'a, saguwa' la'i ne hadja iye si me' lugal ga'i paglahatan a'a. Saguwa'
me' a'ahin hap pī du si iye amban me' kalahat-lahatan.

2

Si Isa makawuli' a'a matey barannen
(Mateo 9.1-8; Lukas 5.17-26)

1 Palabey bang piye ellew, balik si Isa pī si puweblo Kapernaum. Ta'aka we' la'i iye si
dambuwa' luma'. 2 Ekka me' a'a patipun pī si luma' pala'ihan si Isa miya'an. Hangkan ga'
ne niya' kasiguwehande, bisan pe si behe gawang. Minahalayak we' si Isa lapal Tuhanin
si siye. 3 Manjari niya' bino'o pī si iye a'a saki pinagtanggungan we' ampat a'a. A'a
masaki miya'an matey barannen. 4 Pegge' ga'i siye tumapit pu si Isa hawal ekka a'ahin,
manjari ilarakan we' de sapew madatag si atag kōk si Isahin. Pagubus ne siye ngahinang
pamalānan, pinatuntun we' de a'a masakihin diyata' tanggungannen. 5 Pagtakite si Isa
we' sandel te'ed siye si iye, pa'inne si a'a mamatey barannen, "Bagay, ta'ampun ne me'
dusenun."

6 Saguwa' niya' magtingkolo' la'i me' guru si sara' āgama. Ngutu'-ngutu' siye dem
ateyde pegge' missā si Isa sa ī'. 7 "Uy!" pa'inde. "Missā iye kuwe' Tuhanin iye. Sine
maka'ampun dusehin bang duma'in dambuwa'-buwa' Tuhan." 8 Magtawus kata'uhan
si Isa bang ine pinikilden duk pa'inne si siye, "We'ey ka'am magtilew-tilew sa iyan dem
ateybi? 9 Ine mamurahin, binissā si a'a mamatey baranne inin, 'Inampun ne dusenun,'
atawa 'Donga' kew, bo'ohun pabākannun bu nu ne lumengngan.' 10 Pakole'ku a'a inin

supaya kataʼuhanbi weʼ aku, Anak Manusiyaʼin, taga kapatut tuʼu si dunya ngampun meʼ duse.” 11 Manjari paʼin si Isa si aʼa mamatey barannen, “Dongaʼ kew, boʼohun pabākannun bu nu ne hap lumaʼ.” 12 Manjari dongaʼ aʼa masakihin duk magtawus eddoʼne pabākannen duk pabukut iye si pagmatahande kēmon. Bengngangan meʼ aʼahin kēmon. Pinudji weʼ de Tuhanin, paʼinde, “Gaʼ teʼed kite bi bakas ngite sa inin.”

Binoʼo si Libi weʼ si Isa (Mateo 9.9-13; Lukas 5.27-32)

13 Manjari pī ne isab si Isa si susulan lamew Jalil. Patipun pī si iye meʼ aʼa maʼekkahin duk magusihat iye si siye. 14 Na paglanjalne, takitene si Libi, anak Alpahin, ningkoloʼ laʼi si upisinane pagbayed-bayedan sukeyin. Paʼin si Isa si iye, “Dayiʼ kew, nuhut kew aku.” Manjari kuwat si Libi duk nuhut ne iye si Isa.

15 Manjari mangan si Isa laʼi si lumaʼ si Libi. Ekka isab meʼ aʼa magpāku-pāku sukey duk meʼ aʼa dusehan ningkoloʼ mangan pasumbayaʼ si iye duk meʼ tindegnen. Peggeʼ ekka siye manuhut iyehin. 16 Niyaʼ laʼi meʼ Pariseo, meʼ guru si saraʼ āgama. Pagkitede weʼ mangan si Isa magsumbayaʼ duk meʼ aʼa dusehan duk meʼ aʼa magpāku-pāku sukey, paʼinde si meʼ tindeg si Isahin, “Weʼey si Isa palamud magkakanan duk meʼ aʼa magpāku-pāku sukeyin duk meʼ aʼa dusehan sinduwehin?” 17 Pagkale si Isa inin, paʼinne si siye, “Meʼ aʼa saki hep hap doktolin; bang meʼ makoleʼin gaʼ niyaʼ gunane hap doktol. Dumaʼin ku pitu miha meʼ aʼa mabentelin saguwaʼ pitu ku miha meʼ aʼa dusehanin.”

Panilew sabab pagpuwasehin (Mateo 9.14-17; Lukas 5.33-39)

18 Manjari baytu magpuwase meʼ tindeg Yahiyahin duk meʼ Pariseohin, niyaʼ meʼ aʼa pī pu si Isa nilew iye, paʼinde, “Weʼey magpuwase meʼ tindeg Yahiyahin duk meʼ tindeg meʼ Pariseohin bu meʼ tindegnun gaʼi magpuwase?” 19 Sambungan si Isa siye si dalilan. Pasaliʼne meʼ tindegnen si meʼ aʼa si pagkawinan. Paʼinne, “Makapagpuwase ke meʼ aʼa si pagkawinanin samantaʼan laʼi pe si siye pangantin lellahin? Gaʼi. Samantaʼan laʼi pe si siye pangantin lellahin, gaʼi siye makapagpuwase. 20 Saguwaʼ si sinōng inin, bang pinatahalaʼ ne pangantin lellahin, meke ne siye muwase.”

21 Manjari magdalilan si Isa sabab panoloʼ matuʼuhin duk panoloʼnen. Paʼinne, “Gaʼ niyaʼ aʼa matopak tela baʼahu, gaʼ pe kadekdakan, pī si semmek andang. Peggeʼ bang sa īʼne, pagngekkeʼ tela baʼahuhin, garet balik semmek maʼandangin duk namba ngaluha garetnen.” 22 Pinasaliʼ isab weʼ si Isa toloʼnen si boheʼ ubas baʼahu inisi dem puyuʼ kuwit kambing. Paʼinne, “Gaʼ niyaʼ aʼa ngisi boheʼ ubas baʼahu, mukal-mukal pe, dem puyuʼ andang. Peggeʼ bang sa īʼne, buslad puyuʼin weʼ boheʼ ubasin. Manjari buʼus boheʼ ubasin duk magkaʼat puyuʼin. Saguwaʼ subey inisi boheʼ ubas baʼahuhin dem puyuʼ baʼahu.”

Panilew sabab ellew liʼihin (Mateo 12.1-8; Lukas 6.1-5)

23 Manjari dambuwaʼ Sabtuʼ, ellew liʼi meʼ Yahudihin, pabutas si Isa duk meʼ tindegnen dem tanaʼ. Paglabey meʼ tindegnen, ngalupuʼ siye meʼ buwaʼ tanaʼin. 24 Manjari paʼin meʼ Pariseohin pu si Isa, “Payamanun be. Weʼey teʼ meʼ tindegnun hinangde tinaggahan saraʼ si ellew liʼihin?” 25 Nambung si Isa, paʼinne, “Gaʼ ke bakas tabatsabi bang ine hininang Sultan Daʼudin masa Imam Abiyatar imam nakuraʼin? Kaʼinusanan hep si Daʼud duk meʼ saweʼnen duk gaʼ niyaʼ kinakande. 26 Padiyalem hep iye pī si lumaʼ Tuhanin duk kinakan weʼ ne pan binettad laʼi pangurung si Tuhanin. Bu tinaggahan hep weʼ saraʼ kinakan pan miyaʼan, luwal hadja para si meʼ imam. Duk inurungan isab weʼ si Daʼud meʼ saweʼnen. Saguwaʼ gaʼ du iye makaduse si hininangne miyaʼan.” 27 Duk paʼin si Isa si siye, “Hininang weʼ Tuhanin ellew liʼihin panabang si manusiyaʼ.

Duma'in hangkan pinapanjari manusiya'in supaya hadja tapagaddatanne ellew li'ihin.
28 Hangkan aku, Anak Manusiya'in, taga kapatut ku magpa'in bang ine-ine mapatut
hininang si ellew li'ihin."

3

A'a masapik tangannen
(Mateo 12.9-14; Lukas 6.6-11)

1 Manjari, balik si Isa pī dem langgal. Niya' la'i a'a sapik tangannen. 2 Manjari
pinateng-patengan si Isa we' me' Pariseo mala'ihin bang pakole'ne ke a'a masapik
tanganne miya'an si ellew li'i, supaya iye katuntutande. 3 Pa'in si Isa si a'a masapik
tangannen, "Pitu kew nengge tu'u." 4 Manjari tinilew we' si Isa me' a'ahin, pa'inne, "Bang
dem sara', ine mapatut hininang si ellew li'ihin? Hinangan makahāp atawa hinangan
makala'at? Nimbul a'a atawa mapatey?" Saguwa' ga' niya' nambung. 5 Pinayaman siye
we' si Isa paliput. Dukka te'ed ateynen duk astel iye pegge' ga' niya' ase'de si a'a. Manjari
pa'inne si a'a masapik tangannen, "Pahintengun tangannun." Na, pinahinteng we' ne,
manjari kawuli'an ne tangannen. 6 Magtawus paluwas me' Pariseohin amban langgal
duk pī siye magisun duk me' tindeg Sultan Herodin bang sa'ingge si Isa tapapateyde.

Bantu ne ēn si Isahin

7 Manjari tahala' si Isa duk me' tindegnen hap pī si higad lamew Jalil. Banes te'ed a'a
paturul si iye, duma'in hadja amban lahat Jalil saguwa' amban lahat Yahudiya isab 8 duk
amban Awrusalam duk amban lahat Idumeya duk amban dambiya'an bohe' Jordan
duk amban me' kalahatan si bihing puweblo Tiros duk Sidon. Me' a'a mabanes te'ed
miya'an pī pu si Isa pegge' bakas takalede sabab me' tahinangnen. 9 Dina'ak we' si
Isa me' tindegnen malebbes bangka' pasakeyanne supaya iye ga'i talaray we' me' a'a
mabanesin. 10 Pegge' ekka a'a kawuli'an we' ne, hangkan me' maniya' sakinen maglaray
pī si iye supaya ta'antande iye. 11 Duk hangkan-hangkan iye takite we' me' a'a pasayedan
seyitanin, pahebba' siye si harapanne duk magkilahap siye, pa'inde, "Ka'u iyan Anak
Tuhanin." 12 Saguwa' sinessa'an te'ed we' si Isa me' seyitanin ga'i dina'ak magaka si me'
a'a bang sine iye.

Pamene' si Isa tindegne sampū' duk duwehin
(Mateo 10.1-4; Lukas 6.12-16)

13 Manjari pataked si Isa pī si me' kakūdan duk ilinganan we' ne pī si iye me' kin-
abaya'anne manuhut iyehin. Duk pataked siye pī si iye. 14 Mene' iye sampū' duk duwe
amban me' katindegannen duk ēnanne siye me' a'a kawakilanin. Pa'inne si siye, "Ka'am
me' tapene'kun nawe'an aku duk da'akte ka'am iyan lumengngan magmahalayak lapal
Tuhanin. 15 Taga balakat du ka'am iyan pagpaluwas me' seyitan." 16 Iye inin sampū'
duk duwe pinene'nen: si Simon, inēnan isab si Petros, 17 si Yakub duk Yahiya, me'
anak Sebede, inēnan isab siye we' ne Boanerges. Hātine miya'an, me' a'a kuwe' lugung.
18 Pinene' isab we' ne si Andariyas, si Pilip, si Bartolome, si Mateo, si Tomas, si Yakub
anak Alpahin, si Taddeo, si Simon a'a pangangatuhin 19 duk si Judas Iskariyot. Si Judas
inin iye mamuddihan si Isahin.

Si Isa duk Belsebul
(Mateo 12.22-32, 46-50; Lukas 8.19-21; 11.14-23; 12.10)

20 Manjari hap luma' ne si Isa duk me' tindegnen. Saguwa' magtipun balik pī me' a'a
mabanesin, hangkan ga'i ne disi Isa sumalu' bisan mangan. 21 Pagtakale we' me' usba si
Isahin sabab inin, pī siye ngeddo' iye. Pegge' pa'in me' a'ahin we' magka'at ne pikilan si
Isahin.

22 Niya' me' guru si sara' āgama, me' mapadurul amban Awrusalamin missā, pa'inde,
"Si Isa iyan pasayedan we' Belsebul, nakura' me' seyitanin, hangkan iye kapagpaluwas
me' seyitan." 23 Manjari ilinganan me' a'a miya'an we' si Isa duk magdalilan iye
si siye. Pa'inne, "Na, sa'ingge seyitanin maluwas seyitan? Kuwe' du iye maluwas
dine. Ga'i makajari. 24 Bang sa'upama niya' pagsultanan bu magbono' me' a'anen, ga'i
layun pagsultanan miya'an. 25 Damikkiyan," pa'in si Isa, "bang magtewtey-anakin ga'i
magtuhut pikilan saguwa' luwal magsasa', ujudnen magkanat-kanat siye. 26 Hangkan
bang nakura' seyitanin magkuntara duk me' tindegne seyitanin ga'i layun pagbaya'nen
saguwa' magtamanan du. 27 Seyitanin dalilnen a'a basag. Ga' niya' tapī ngahawas si
luma' a'a basag bang ga'i dahu' ingketanne a'a mabasag miya'an, ubus meke ne iye
tapangahawas."
28 "Sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa, "ampun Tuhanin du kēmon duse a'ahin
duk sasuku bissāne la'at si Tuhan. 29 Saguwa' bang Niyawa Sutsihin binissā-bissāhannen,
asal ga'i te'ed iye inampun pegge' dusene miya'an teteg ne la'i si iye salama-lama."
30 Hangkan si Isa missā si siye sa miya'an, pegge' pa'inde we' pasayedan seyitan iye.

Sa'i si Isahin duk me' pungtina'ine lellahin
(Mateo 12.46-50; Lukas 8.19-21)

31 Na, manjari tekka la'i sa'i si Isahin duk me' pungtina'ine lellahin. Nengge siye
la'i si luwasan luma' duk da'akde iye ilinganan. 32 Na, banes a'a magtingkolo' paliput
pu si Isa. Manjari niya' ngakahan iye, pa'inne, "Tuwan, ī' la'i sa'inun duk me'
pungtina'inun si bukut miha ka'u." 33 Nambung si Isa, pa'inne, "Sine sa'ikun duk
sine me' pungtina'ikun?" 34 Manjari pinayaman we' ne me' magtingkolo' mapaliput si
iyehin duk pa'inne, "Siye inin sa'iku duk me' pungtina'iku. 35 Pegge' sasuku maghinang
kinabaya'an Tuhanin, iye iyan pungtina'iku lella, pungtina'iku dende duk sa'iku."

4

Dalilan sabab magsabulak binihi'
(Mateo 13.1-9; Lukas 8.4-8)

1 Balik ne isab si Isa magtolo' la'i si higad lamew Jalil. Banes te'ed a'a patipun si iye la'i,
hangkan pasakey iye duk ningkolo' iye dem bangka' diyata' lamew. Me' a'a mabanesin
la'i si higad lamew si katakasan. 2 Magusihat iye si me' a'ahin duk ekka usihatne si
dalilan. Pagusihatnen pa'inne si siye,
3 "Pakalehun bi inin. Niya' dambuwa' a'a pī si tana'ne magsabulak binihi'.
4 Pagsabulakne, niya' binihi' tapisik si lān. Manjari pī me' manuk-manukin manganne.
5 Me' binihi' sinduwehin labo' diyata' batu pānas, ga'i lalem bulaknen. Mura tomo'
binihi'in pegge' ga'i lalem bulaknen. 6 Pagsilak ellewin, magtawus ngingking duk pegge'
ga'i lalem gamutnen, manjari lanes. 7 Labo' binihi' sinduwehin dem kasampinitan.
Samet nulig sampinitin duk katalungan tinanemin, manjari ga' buwa'. 8 Na, binihi'
sinduwehin labo' si kahāpan bulak. Manjari me' binihi' inin tomo' duk nulig duk mo'o
buwa'ne. Jarinen niya' ne sarang-sarang, niya' ne ekka, duk niya' isab ekka manamal.
9 Na," pa'in si Isa, "amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am."

Pu'unne magdalilan
(Mateo 13.10-17; Lukas 8.9-10)

10 Manjari pagubus ne tahala' me' a'a ma'ekkahin duk luwal sa' sampū' duk duwe
tindegnen duk me' tindegne sinduwehin mala'i si iyehin, tinilew iye we' de bang ine
hāti dalilan panolo'ne miya'an. 11 Nambung si Isa, pa'inne, "Ka'urungan ne ka'am kata'u
supaya tahātibi me' tinapukan Tuhan dem pikilannen sabab bang sa'ingge pagbaya'ne

si me' a'anen. Saguwa' si me' a'a seddilihin, usihatanku siye si me' dalilan, 12 supaya siye
kuwe' tasulat dem kitabin, pina'in,
'Asal mayam siye saguwa' ga'i siye makakite. Asal pakale siye saguwa' ga'i siye
makahāti.
Pegge' bang siye makakite duk makahāti kaw siye balik si Tuhan, duk ampun Tuhanin
siye.' "

Pinahāti we' si Isa dalilan sabab a'a magsabulak binihi'in (Mateo 13.18-23; Lukas 8.11-15)

13 "Na," pa'in si Isa si siye, "asal ga'i hati' tasabutbi dalilanku miya'an. Bang sa iyan, ga'i
du isab tasabutbi kēmon dalilan pagusihatku si ka'amin. 14 A'a magsabulak binihi'in,"
pa'in si Isa, "bang hināti, iye a'a magusihat lapal Tuhan si me' a'ahin. 15 Duk me' a'a
sinduwehin dalil lān bakas kapisikan lapal Tuhanin. Pagkalede lapalin, magtawus pī
nakura' seyitanin ngagew lapalin amban dem pikilande. 16 Me' a'a sinduwehin dalil
bulak diyata' batu pānasin isab. Sinabulakan lapalin si siye. Pagkalede lapal Tuhanin,
magtawus kahagadde duk kēgan siye. 17 Saguwa' ga' nganggamut palalem lapal Tuhanin
dem ateyde. Hangkan ga' siye makatatas tiggel. Pagtekka kasusehanin atawa bang
bininasa siye sabab panuhutde lapalin, ga'i ne siye kahagad. 18 Duk me' a'a sinduwehin
isab dalil kasampinitanin. Siye me' a'a makakale lapal Tuhanin 19 saguwa' luwal siye
mikil sabab kasusehande si dunyahin. Iye mamahalga' si siyehin, me' pangalata'den.
Duk ekka bayu'-bayu'an pagnapsuhande. Hangkan bang dalil tinanemin, katalungan
lapal Tuhan bakas takaleden duk ga' magbuwa'. 20 Saguwa' me' a'a sinduwehin, dalil
bulak mahāpin. Takalede lapal Tuhanin duk kinahagad we' de. Bang dalil tinanemin,
lapal Tuhan bakas takaleden magbuwa' diyalem ateyde. Sinduwehin sarang-sarang
buwa'nen, sinduwehin ekka duk sinduwehin ekka manamal."

Payita'an ilekkeban (Lukas 8.16-18)

21 Manjari pa'in si Isa si siye, "Bang ka'am magpayita'an, lekkebanbi ke payita'anin
duk palanggana atawa bettadbi ke diyawa' kantil? Ga'i. Saguwa' bettadbi si tenge-
nanne. 22 Hāti dalilan inin, kēmon tinapukanin ujud pinaguwa' du. Kēmon mangga'i
tahāti kuwe'ituhin, ujud pinahāti du. 23 Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in
si ka'am."
24 Pa'in si Isa isab, "Asipun bi te'ed pahāp-hāp ine-ine takalebin. Pegge' bang hāp
pangasipbin, hāp isab ta'eddo'bin duk pasōng pe ta'eddo'bin. 25 Hātine inin, a'ahin bang
pakale pahāp-hāp, pasōng pangahātinen. Saguwa' bang a'ahin ga'i pakale pahāp-hāp,
bisan niya' kata'uhanne kuwe'ahat, ujud tahala' du amban iye."

Dalilan sabab binihi' manuligin

26 Pa'in si Isa pe, "Kuwe' inin pagbaya' Tuhan si me' a'anen. Dalil binihi' sabulakan
a'a diyata' bulakne. 27 Pagubus ne sabulakanne, maghinang ne iye me' hinangne
sinduwehin. Tuli iye bang sangem duk donga' iye bang ellew. Manjari binihi'in tomo'
duk nulig dihananne. Ga'i tasabut a'ahin bang sa'ingge panulignen. 28 Pegge' tomo'
binihi'in dihananne duk buwa'. Tagna' magtuglus, ubus bu betteng, ubus bu bukbus
ne. 29 Pagtahak ne buwa'nen, magtawus da'ak dapu' tana'in pinagani pegge' ta'abut ne
paganihin."

Dalilan sabab bigi madiki'-diki'in (Mateo 13.31-32, 34; Lukas 13.18-19)

30 Manjari pa'in si Isa, "Ine pamasali'ante bi pagbaya' Tuhan si me' a'anen? Duk
bang dalilte bi, ine pangandalilante bi iyehin? 31 Pagbaya' Tuhan si me' a'anen," pa'in
si Isa, "kuwe' dalil da bayu' bigi diki'-diki'. Bang tinanem nahut manamal bigi inin.

32 Saguwa' bang tatanem ne, nulig duk ngahadje amban kēmon jambangan. Ngahadje
me' pangenen, hangkan makajari me' manuk-manukin ngahinang sabakande la'i duk
pasayindung la'i." 33 Ekka me' dalilan sa miya'an guna si Isa pangusihatne lapalin si me'
a'ahin. 34 Ga' iye missā si me' a'ahin bang duma'in si dalilan, saguwa' bang didine hadja
duk me' tindegnen, pinahāti we' ne kēmon me' bissānen si siye.

Si Isa mateddo' lahat-lahat
(Mateo 8.23-27; Lukas 8.22-25)

35 Manjari ellew miya'an pagmagalib ne, pa'in si Isa si me' tindegnen, "Sūng kite bi
pī palipag si dambiya' lamew." 36 Inambanan we' de me' a'a mabanesin. Pasakey me'
tindeg si Isahin dem bangka' andang paningkolo'annen duk bino'o ne we' de patulak
si Isa. Niya' isab me' bangka' sinduwe patuhut si siye. 37 Bessuwang nihup baliyu
mabasagin duk patampo' goyakin magdem bangka', hangkan sōng penno' ne we' bohe'
bangka'in. 38 Si Isa la'i si buli' bangka' tuli. Magu'an iye. Binangun iye we' me' tindegnen.
Pa'inde, "Tuwan, ga'i ke kew gagal bisan kite bi matey?" 39 Manjari donga' si Isa duk
pinadeheng we' ne baliyuhin. Duk missā iye si lamewin, pa'inne, "Sarang ne. Pateddo'
kew." Magtawus padeheng baliyuhin duk teddo' ne te'ed lamewin. 40 "We'ey ka'am
tinalew?" pa'in si Isa si me' tindegnen. "Ga'i pe ka'am sandel si aku?" 41 Tinalew
te'ed siye. Hangkan magtilew-tinilew siye, pa'inde, "A'ahey inin? Bisan baliyuhin duk
goyakin nuhut panganda'akannen!"

5

A'a Gerasa pasayedan seyitan kawuli'an
(Mateo 8.28-34; Lukas 8.26-39)

1 Manjari tekka si Isa duk me' tindegnen si dambiya' lamew Jalil, la'i si lahat me'
a'a Gerasa. 2 Pagduwa'i si Isa amban dem bangka', niya' pasampang si iye dambuwa'
a'a amban me' kakubulan. A'a inin pasayedan seyitan. 3 Paglahatannen si me' lingab
pagkubulan duk ga'i te'ed iye ka'ingketan we' a'a bisan pe karena pangingket iyehin.
4 Daran iningketan tangannen duk bettisnen, saguwa' ubus hadja bekkat-bekkatne
karenahin. Ga' niya' a'a basag makagapus iye. 5 Ellew-sangem luwal iye magkolehak
si me' kakubulan duk si kakūdan duk ngehet dine duk batu.

6 Pagkitene si Isa amban katalahan, magubas iye pī pasujud si iye. 7-8 Manjari pa'in si
Isa si seyitanin, "Pa1uwas kew amban a'a iyan, seyitan." Maggasud seyitanin papales,
pa'inne, "Ga' niya' lamudnu si aku, Isa. Ka'u Anak Tuhanin, iye Tuhan Malangkewin.
Iyu' pakale Tuhanin, junjungku si ka'u, da'a ku binasahun." 9 Manjari tinilew iye we'
si Isa, pa'inne, "Sine ēnnun?" Nambung iye, pa'inne, "Ēnkun si Ibuhan pegge' ekka kami
inin." 10 Duk pabuyu'-buyu' te'ed me' seyitanin pu si Isa, ga'i siye makapatahala' amban
lahat miya'an.

11 Manjari niya' magsungkal la'i diyata' bīd panenan bawi, ekka manamal. 12 Pabuyu'-
buyu' me' seyitanin pu si Isa, pa'inde, "Da'akun kami pī si me' bawi miya'an duk
padiyalemun kami magdem barande." 13 Na, dina'ak ne siye we' si Isa. Manjari paluwas
me' seyitanin amban a'ahin duk padiyalem ne siye pī magdem baran me' bawihin.
Magtawus panenan bawihin magubas padurul pī si pampang magdem lamew duk
lambo siye kēmon. Me' bawihin niya' kulang-labi duwe ngibu ekkahanden.

14 Manjari me' a'a magipat me' bawi miya'an, magubas duk magaka-aka siye la'i
si puweblo duk si me' lahat diyata'. Manjari hap pī me' a'ahin mayaman bakas
ma'umantag miya'an. 15 Pagtekkade la'i pu si Isa, takitede a'a bakas pasayedan seyitan
ma'ekkahin. Ningkolo' iye la'i magsemmek ne duk hāp ne pikilannen. Manjari tinalew
siye. 16 Ubus inaka-akahan ne siye we' me' a'a bakas mangitehin sabab ma'umantag si

a'a pasayedan seyitanin, duk sabab me' bawihin. 17 Ubus pabuyu'-buyu' me' a'a lahat
miya'an pu si Isa, dina'ak iye tahala' amban lahatde.

18 Pagsakey si Isa magdem bangka', a'a bakas pasayedan seyitanin pabuyu'-buyu'
nuhut iye. 19 Saguwa' ga' iye dina'ak we' si Isa. Pa'in si Isa si iye, "Mole' ne kew pī si
lahatnu. Akahanun me' ka'usbahannun sabab hinangan hadje bakas tahinang Tuhan
si ka'uhin duk sabab ase'ne si ka'uhin." 20 Manjari lumengngan ne a'ahin duk ilatag we'
ne lahat inēnan Sampū' Puweblohin duk magaka-aka iye sabab hinangan hadje bakas
tahinang si Isa si iyehin. Kēmon me' a'a makakale inin, bengngangan te'ed.

Anak Jairusin duk dende mangantan semmek si Isahin (Mateo 9.18-26; Lukas 8.40-56)

21 Manjari palipag ne isab si Isa magbangka' pī si dambiya' lamew Jalil. Banes ne isab
te'ed a'a patipun pī si iye pagla'i iye si higad lamew. 22 Niya' a'a pī si iye inēnan si Jairus.
A'a inin dambuwa' nakura' si langgal me' Yahudihin. Pagkitene si Isa, pī iye pasujud si
antag bettisne. 23 Duk pabuyu'-buyu' te'ed iye pu si Isa, pa'inne, "Tuwan, anakku dende-
dendehin sōng ne matey. Dayi' ne kew duk bettadun me' tangannun si iye supaya du iye
kole' duk ellum du iye." 24 Manjari nuhut ne si Isa iye. Me' a'a mabanes te'edin patuhut
pu si Isa duk maglaray siye pī si iye.

25 Manjari niya' isab la'i dende saki, luwal paguwa'an laha'. Sampū' duk duwen tahun
ne kemuwe kasakinen. 26 Duk magsandal te'ed iye si antanan me' doktol ma'ekkahin
duk ubus ne tagastune kēmon sīnnen. Saguwa' ga' du iye ngahāp. Nambahi hadja pasōng
sakinen. 27 Manjari takalene aka-aka sabab si Isahin. Hangkan pī iye patapit si bukutan
si Isa palagumey si me' a'ahin. 28 Pa'inne dem pikilanne, "Bang hadja ta'antanku
badju'nen, asal kawuli'an ku." 29 Pagantanne, magtawus padeheng paglaha'nen duk
takalessane si baranne we' kawuli'an ne sakinen. 30 Magtawus isab takalessa si Isa
we' niya' balakat paluwas amban baranne. Manjari padeheng iye duk hinarap we'
ne me' a'a si dambulihanin duk pa'inne, "Sine bakas mangantan badju'kun?" 31 Pa'in
me' tindegnen si iye, "Kitenu ne, Tuwan, me' a'a mabanes mapalaray si ka'u inin,
magtilew pe kew bang sine bakas mangantan ka'uhin?" 32 Saguwa' mayam iye paliput,
mayaman bang sine bakas mangantan iyehin. 33 Manjari dendehin, pegge' kata'uhanne
we' kawuli'an ne sakinen, pī iye patapit pu si Isa migpid pegge' tinalew iye. Pasujud
iye si antag bettis si Isa duk magaka ne iye magsabennal. 34 Pa'in si Isa si iye, "Dende,
kawuli'an ne kew pegge' sandel kew si aku. Pī ne kew, da'a kew suse. Kawuli'an ne te'ed
sakinun."

35 Manjari, sasang si Isa pe mamissā si dendehin, niya' ne me' a'a tekka pī amban luma'
si Jairus. Pa'inde pu si Jairus, "Anaknu dendehin ga' ne. Da'a ne sasewun guruhin."
36 Saguwa' ga' inasip we' si Isa inakade miya'an. Pa'inne pu si Jairus, "Da'a kew tinalew.
Sandel kew hadja." 37 Ga' niya' patuhut si Isa si iye seddili, luwal si Petros duk duwe
magpungtina'ihin, si Yakub duk Yahiya. 38 Pagtekkade la'i si luma' si Jairus, takitene
me' a'a mala'ihin hewuhala'. Magtāring siye duk magmatey papales. 39 Padiyalem si Isa
duk pa'inne si siye, "We'ey ka'am iyan hewuhala' duk magmatey? Duma'in hep matey
nakanakin saguwa' tuli hadja." 40 Pinagsayehan iye we' de. Saguwa' pinaluwas siye
kēmon we' si Isa. Ubus bu bino'o we' ne sa'i-sama nakanakin duk tindegne tellunganin
padiyalem pī si bilik pala'ihan nakanakin. 41 Inantanan we' ne tangan nakanakin duk
pa'inne si iye, "Talita kumi." Bang si bissāte bi hātinen, "Endeng, pa'inku si ka'u, donga'
kew." 42 Magtawus nakanakin donga' duk lumengngan ne dem luma'. Umulnen sampū'
duk duwen tahun. Bengngangan te'ed siye. 43 Manjari sinessa'an te'ed siye we' si Isa ga'i
siye dina'ak magaka-aka si me' a'a sabab inin. Duk dina'ak we' ne pinakan nakanakin.

6

Astel me' a'a Nasaretin pu si Isa
(Mateo 13.53-58; Lukas 4.16-30)

1 Tahala' si Isa duk pī iye si lahatne, si Nasaret. Nuhut iye isab me' tindegnen. 2 Manjari
pagellew Sabtu', ellew li'i me' Yahudihin, nagna' ne isab iye magusihat dem langgal.
Ekka mapakale si iyehin ulali'. Pa'inde, "Uy, antag pangeddo'anne pangadji'ne inin?
Duk kata'u ine ne pangurung iye inin? Sa'ingge pangahinangne me' hinangan balakat
ī'en? 3 Takilalete bi hep a'a inin. Iye inin kalpentero, anak Mariyamin. Pungtina'ine
hep disi Yakub duk si Joses duk si Judas duk si Simon. Duk me' pungtina'ine dendehin
tiya' du hep tu'u si lahatte bi." Duk peddi' ateyden pu si Isa. 4 Hangkan pa'in si Isa si
siye, "Pagaddatan nabihin antag-antag. Saguwa' bang si lahatne duk dem ka'usbahanne
duk si luma'ne, ga'i iye pagaddatan." 5 Duk ga' si Isa makahinang hinangan balakatan
la'i, bukut hadja amban pamettadne me' tanganne si me' a'a saki bang piyanganin duk
pinakole' siye we' ne. 6 Ulali' te'ed iye bang we'ey me' a'a mala'ihin ga'i kahagad si iye.

Pinalengngan we' si Isa tindegne sampū' duk duwehin
(Mateo 10.5-15; Lukas 9.1-6)

Manjari lumengngan si Isa ngalatag me' kaluma'an si lahat miya'an duk magusihat
iye la'i. 7 Manjari ilinganan we' ne tindegne sampū' duk duwehin pī si iye duk dina'ak
siye we' ne lumengngan duwangan-duwangan magmahalayak lapal Tuhanin. Inurun-
gan isab siye we' ne balakat maluwas me' seyitan. 8 Duk sinessa'an siye we' ne subey siye
ga'i magbo'o ine-ine si palengngananden. Subey siye ga'i magbo'o kinakan atawa puyu'
pangisi-ngisihan atawa pilak dem sabitande. Luwal hadja tungkud makajari bo'ode.
9 Makajari siye magtehompa' saguwa' ga'i siye makajari magbo'o badju' seddili amban
si baranden. 10 Duk pa'in si Isa si siye, "Antag-antag kaluma'an katekkahanbi, bang
ka'am dina'ak mana'ik we' a'a pī si luma'ne, da'a ne ka'am usa' tiggelanbi la'i si lahat
miya'an. 11 Duk bang niya' kaluma'an papīhanbi bu me' a'ahin ga'i ngaddatan ka'am, duk
ga'i mabaya' pakale si ka'am, tahala' ka'am amban kaluma'an miya'an. Pagpaganun bi
dahu' leppug bettisbin, tanda' we' muwas ne ka'am si siye, ubus bu tahala' ne ka'am."
12 Manjari lumengngan ne siye magmahalayak we' subey me' a'ahin pagsusunande me'
duseden duk lebbahande ne me' hinangande mala'atin. 13 Ekka me' seyitan tapaluwas
we' de duk ekka a'a saki sinusutan we' de isellan duk pinakole' we' de.

Kamatey Yahiya magpandi-pandi a'ahin
(Mateo 14.1-12; Lukas 9.7-9)

14 Manjari takale we' Sultan Herod sabab me' hinangan balakat tahinang si Isahin
pegge' bawag ne hep ēn si Isahin. Magbissā-bissā me' a'ahin sabab si Isa. Niya'
magpa'in, "Ellum ne balik Yahiya magpandi-pandi a'ahin hangkan hep tahinangne me'
hinangan balakatan miya'an." 15 Saguwa' pa'in sinduwehin isab, "Nabi Eliyas hatu
miya'an." Duk niya' pe isab sinduwe magpa'in, "Nabi hep hatu iye miya'an, kuwe'
me' nabi awwalley." 16 Saguwa' pagkale si Herod inin, pa'inne, "Si Yahiya miya'an,
bakas dina'akku pinunggelanin. Ellum iye balik." 17-19 Pegge' Sultan Herod hep
manganda'ak niggew Yahiyahin duk dina'ak kinalabusu we' ne. Kuwe' inin kahalanne
miya'an: Sultan Herod inin, inanda we' ne ipalnen, Herodiyas, bu ellum pe salinen si
Pilip, ella Herodiyasin. Manjari sakali' ne siye magdambuwa', inamāhan sultanin we'
Yahiya. Pa'in Yahiya si iye, "Ga'i halal bang kew magdambuwa' duk anda pungtina'inun.
Magduse kew." Na, iye miya'an sababnen hangkan binantahan we' Herodiyas si Yahiya
duk batang papateyne. Saguwa' ga'i dina'ak we' sultanin, 20 pegge' pagaddatan we'
Sultan Herod Yahiya. Kata'uhanne we' Yahiya a'a bentel duk sutsi ateynen. Hangkan

inelligan iye we' sultanin duk inisi we' ne dem kalabusu duk iye ga'i tapapatey. Mabaya' pakale si Herod pu Yahiya magusihat, saguwa' pagkalene iye, sasew dem pikilannen.
21 Manjari dambuwa' ellew katumanan du kinabaya'an Herodiyasin. Pagtekka ellew
pangesseban panganak pu Sultan Herodin, ngahinang si Herod pagjamu-jamuhan para
si me' bagellal si pagsultanannen duk si me' kapitan kasundaluhannen, duk si me' a'a
langkew si lahat Jalil miya'an. 22 Manjari pagla'i ne siye kēmon magtipun, padiyalem pī
anak Herodiyas dendehin mansak. Na, kasulutan si Herod duk me' bisitanen. Manjari
pa'in sultanin si budjangin, "Māku kew si aku. Ine-ine kabaya'annu, pangurungku ka'u."
23 Duk napa pe iye, pa'inne, "Ine-ine pākunu si aku, asal pangurungku te'ed ka'u, bisan
pe dan tenga' pangalata'kun."
24 Paluwas budjangin duk tinilew we' ne sa'inen, pa'inne, "Ina', ine ente' pākuku?"
Nambung sa'inen, "Pākuhun kōk si Yahiya magpandi-pandi a'ahin." 25 Magtawus
padiyalem balik budjangin magdayi'-dayi' pī si sultanin māku, pa'inne, "Tuwan, iye inin
pinākukun. Pangurungun aku du'un-du'un kōk Yahiya magpandi-pandi a'ahin binettad
diyata' talam." 26 Magsusun te'ed sultanin, saguwa' ga'i iye baya' dapat si bissānen
pegge' bakas iye napa si pana'anan me' bisitanen. 27 Magtawus ne dina'ak we' sultanin
dambuwa' sundalu amban me' guwaldiyanen pī ngeddo' kōk Yahiyahin. Manjari pī ne
sundaluhin munggelan Yahiya dem kalabusu. 28 Ubus bino'o we' ne kōknen binettad
diyata' talam duk pinangurung ne we' ne si budjangin. Manjari pinangurung isab we'
budjangin si sa'inen.
29 Pagkale me' tindeg si Yahiyahin inin, pī siye ngeddo' bangkeynen duk kinubul we'
de.

Pamakan si Isa me' a'a lime ngibuhin
(Mateo 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yahiya 6.1-14)

30 Manjari me' a'a bakas kawakilan we' si Isahin magtipun ne balik pī si iye. Inaka-
akahan we' de si Isa kēmon me' bakas tahinangden duk me' pamanolo'den. Ekka hep a'a
maggew-ganti' pī si siye hangkan ga'i ne siye bisan makasalu' mangan. 31 Hangkan pa'in
si Isa si siye, "Sūng kite bi pī si lahat makagindew-gindew, kite-kite bi hadja duk ka'am
kapahali-hali daddali'." 32 Manjari tahala' siye magbangka' pī si lahat makagindew-
gindew, siye-siye hadja.
33 Saguwa' ekka a'a ngite siye patahala'den duk makakilale siye. Manjari magubas
me' a'ahin amban me' kaluma'an hap pī duk dumehellu pe siye tekka amban disi Isa
la'i si dambiya' lamew. 34 Pagtakas si Isa, banes te'ed a'a kitene duk ma'ase' iye si siye,
pegge' kuwe' siye me' bili-bili ga' niya' ngipat siye. Manjari ekka pamanolo'ne siye.
35 Pagkohap ne, pī me' tindegnen si iye duk pa'inde, "Lahat ga'i hep inin tantu pa-
pituhan a'a bu iyu' ne kohap te'ed. 36 Da'akun me' a'a inin pī si me' a'a magtinanemin la'i
si kalahatan diyata' duk si me' kaluma'an mapaliputin duk siye makabelli kinakande."
37 Saguwa' pa'in si Isa si siye, "Ka'am ne mamakan siyehin." Pa'inde si iye, "Na, inumey
inin? Sa banes a'a iyan, subey tangdan a'a maghinang dem walum bulan pamelli
panin pamakan siye iyan." 38 Tilew si Isa siye, pa'inne, "Piyek kayu' panbi lu? Pī ko',
payamanun bi." Pagsakali' ne kata'uhande, pa'inde, "Lime du panin duk duwe kenna."
39 Manjari dina'ak siye we' si Isa ningkolo' kēmon magtumpuk-tumpuk diyata' balili.
40 Hangkan ningkolo' ne siye magtumpuk-tumpuk, niya' ne dahatus-dahatus duk niya'
ne lime-limempū'. 41 Manjari ineddo' we' si Isa pan lime kayu'in duk kenna duwehin,
bu mayam iye magdiyata' langit magpasalamat si Tuhan. Ubus bu binahagi'-bahagi' we'
ne panin duk pinangurung we' ne si me' tindegnen dina'ak pangurung si me' a'ahin.
Damikkiyan isab kenna duwehin binahagi'-bahagi' we' ne si siye kēmon. 42 Mangan siye
kēmon duk esso siye. 43 Pagubus siye mangan, tinipun we' me' tindeg si Isahin lukasde

pan duk kennahin, sampūˈ duk duwe bakaˈ pennoˈ. 44 Ekkahan mamangan pan miyaˈan,
meˈ lellahin hadja niyaˈ lime ngibu.

Si Isa lumengngan diyataˈ kuwit-kuwit lamew (Mateo 14.22-33; Yahiya 6.15-21)

45 Puwas miyaˈan, magtawus dinaˈak weˈ si Isa meˈ tindegnen pasakey dem bangkaˈ.
Pinadehellu siye weˈ ne pī si dambiyaˈ lamew si puweblo Betsaida, sābune pe mapoleˈ meˈ
aˈahin. 46 Pagubus ne siye patahalaˈne, pī iye diyataˈ kūd missā si Tuhan. 47 Pagsangem
ne, laˈi ne si tengngaˈ lamew bangkaˈin. Si Isa laˈi pe diyataˈ kūd dendangan. 48 Kitene meˈ
tindegnen kahunitan teˈed pegge' pasumbal si siye baliyuhin. Pagdayiˈ ellew ne, pī si Isa
si siye lumengngan diyataˈ kuwit-kuwit lamew. Sōng hadja siye labeyanne, 49 saguwaˈ
takite meˈ tindegnen iye lumengngan diyataˈ kuwit-kuwit lamew duk kannalde weˈ
panyataˈ iye. Magkilahap teˈed siye. 50 Pegge' kēmon siye takitede iye duk kaˈumagadan
siye. Saguwaˈ magtawus si Isa missā si siye duk paˈinne, “Pahagetun bi ateybin. Aku
hep ituˈ. DaˈakaˈamtinalewDaˈa kaˈam tinalew.” 51 Manjari pasakey si Isa pī si siye magdem bangkaˈ.
Pagsakeyne, padeheng baliyuhin hangkan bengngangan teˈed meˈ tindeg si Isahin.
52 Pegge' bisan ne bakas takitede balakat si Isahin pamakanne aˈa lime ngibuhin, gaˈi
pe teˈed tasabutde bang ine hāti bakas takiteden.

Pinakoleˈ meˈ aˈahin weˈ si Isa laˈi si Gennesaret (Mateo 14.34-36)

53 Pagsakaliˈ ne siye lumipag, tekka siye si lahat Gennesaret duk padunggu' siye
si tapiyan. 54 Pagduwaˈide amban bangkaˈ, magtawus si Isa takilale weˈ meˈ aˈahin.
55 Manjari magubas meˈ aˈahin ngalatag kalahatan mapaliputin duk binoˈo weˈ de meˈ
aˈa masakihin diyataˈ tanggungande bisan antag pakakalehande palaˈihan si Isahin.
56 Antag-antag katekkahanne, si meˈ kalumaˈan ke, atawa si puweblo, atawa si lahat
diyataˈ, pinabāk weˈ de meˈ masakihin si meˈ tabuˈan duk pabuyuˈ-buyuˈ siye pu si
Isa bang makajari antan meˈ masakihin bisan hadja tuggu semmeknen. Na, kēmon
makaˈantan iyehin kawuliˈan.

7

Inggehin hāp tinuhut, biˈat-biˈatan aˈa atawa daˈakan Tuhan (Mateo 15.1-9)

1 Manjari magtipun meˈ Pariseohin pī pu si Isa magtuhut duk bang piyangan guru
si saraˈ āgama amban Awrusalam. 2 Takitede meˈ tindeg si Isahin mangan. Kaharaman
siye pegge' meˈ tindeg si Isahin mangan bu gaˈ siye ngosoˈ tangan makasutsi nuhut addat
duk panoloˈ meˈ Pariseohin.
3 Addat meˈ Pariseohin duk kēmon ne meˈ Yahudihin, gaˈi hep siye mangan bang gaˈi
dahuˈ siye kapangosoˈ tangan nuhut biˈat-biˈatan meˈ kapapuˈanden. 4 Bang siye tekka
amban tabuˈan, gaˈi siye mangan bang gaˈi dahuˈ siye kapangosoˈ kuweˈ miyaˈan. Duk
ekka pe meˈ biˈat-biˈatan seddili tuhutde kuweˈ pagkosoˈ meˈ tikung, meˈ kaldero duk meˈ
siliˈ.
5 Hangkan tinilew weˈ meˈ Pariseohin duk meˈ guru si saraˈ āgamahin si Isa, paˈinde,
“Weˈeymeˈtindegnungaˈinuhutbiˈat-biˈatanmeˈkapapuˈantenbi?Weˈeysiyemangan
bisan siye gaˈ bakas ngosoˈ tangan makasutsi?” 6 Nambung si Isa, paˈinne, “Kaˈamiyanmagmāmā nuhut Tuhan bu gaˈi du. Asal bennal teˈed bissā Tuhan sinulat Nabi Isaya
sabab kaˈamin. LaˈipaˈinTuhanin,

‘Meˈ aˈa inin pahadjede ku duk behede, saguwaˈ ateyden gaˈi nuhut aku. 7 Gaˈ gunane
pagsambahayangde si akuhin, peggeˈ meˈ pamanoloˈden hinang-hinang aˈa hadja
bu paˈinde amban aku,’ paˈin Tuhanin.

8 “Tinayikutan we' bi me' panganda'akan Tuhanin,” pa'in si Isa, “duk iye tinuhutbin
me' bi'at-bi'atan a'a. 9 Asal pandey ka'am,” pa'in si Isa. “Tinayikutan we' bi me'
panganda'akan Tuhanin supaya tatuhutbi bi'at-bi'atan kapapu'anbin. 10 Pegge', missā
hep Tuhanin dem sara' pinangurungne pu si Musa para si me' a'ahin, pa'inne, ‘Pa-
gaddatanun bi sa'i-samabin.’ Duk ‘Sine-sine missāhan sa'inen atawa samanen la'atan,
subey te'ed iye pinapatey.’ 11 Saguwa' ka'am,” pa'in si Isa, “si sara' hininang-hinangbin
hadja, pa'inbi we' bang niya' a'a magpa'in si sa'i-samanen, ‘Ga' ne niya' panabangku
ka'am, Amma' atawa Ina', kulban ne, hātinen tapangurungku ne alata'kun si Tuhan,’
12 na, bang kuwe' miya'an bissā a'ahin,” pa'in si Isa, “ga'i ne iye pahinangbi ine-ine
panabangne me' matetto'anen. 13 Na, sa hinanganbi iyan, ga'i du pinagmasi we' bi
panganda'akan Tuhanin pegge' iye pamanolo'bin me' bi'at-bi'atan kapapu'anbin. Duk
ekka pe hinanganbi sa miya'an.”

Bang ine makaharam a'ahin (Mateo 15.10-20)

14 Puwas miya'an, ilinganan ne isab balik we' si Isa me' a'ahin pī si iye duk pa'inne
si siye, “Pakale ka'am kēmon si aku duk tahātibi bissāku inin: 15 Duma'in kinakan
mapadiyalem si baran a'ahin makaharam iyehin. Saguwa' iye makaharam iyehin, me'
mapaluwas amban ateynen. 16 Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am.”
17 Pagtumahala' ne disi Isa amban me' a'ahin, padiyalem siye dem luma'. Tinilew
iye we' me' tindegnen sabab panolo'ne miya'an. 18 Pa'inne si siye, “Sampay ka'am
isab, ga'i tahātibi? Ga'i ke tahātibi we' bisan kinakan ine padiyalem dem baran a'a ga'i
makaharam iye? 19 Pegge' ga'i hep inin padiyalem dem ateyne saguwa' dem bettengne
hadja, ubus bu pinaluwas du.” Bissā si Isa miya'an magpahāti we' ga' niya' kinakan
haram, kēmon halal.
20 Pa'in si Isa pe, “Mapaluwas amban atey a'ahin, iye iyan makaharam iyehin.
21 Pegge' amban dem ateyne paguwa' me' pikilanne mala'atanin, pagjinahin, pag-
tangkewin duk pagpapateyin. 22 Damikkiyan amban dem atey a'a, paguwa' pag-
napsuhin, pagakkalin, pagba'isin, pagibegin, paglimut-limutin, paglangkew ateyin,
pagkadupanganin, duk kēmon ne hinangan mala'atin. 23 Kēmon me' mala'at inin
paluwas amban dem atey a'a duk iye makaharam iyehin.”

Sandel dende amban Penisiyahin (Mateo 15.21-28)

24 Manjari tahala' si Isa billa'i duk hap pī iye si dambuwa' lahat tapit si puweblo Tiros.
Pagla'i iye, padiyalem iye si dambuwa' luma', duk la'i iye patenna'. Kabaya'annen we'
ga' niya' ngata'u we' la'i iye. Saguwa' ujud kata'uhan du. 25 Niya' dende la'i bakas
takalene sabab si Isa. Pagkalene we' ī' la'i si Isa, magtawus iye hap pī pasujud si bettis
si Isa. Dende miya'an taga anak dende-dende pasayedan seyitan. 26 Duma'in Yahudi
dende miya'an saguwa' bangsa Penisiya iye, amban lahat Siriya. Na, manjari pabuyu'-
buyu' iye pu si Isa pakipaluwasne seyitanin amban anaknen. 27 Missā si Isa si iye si
dalilan, pa'inne, “Subey pina'esso dehellu me' anakin pegge' ga'i patut ineddo' kinakan
me' anakin bu ilakasan pī si me' asu.” 28 “Bennal, Tuwan,” pa'in dendehin. “Saguwa'
bisan du me' asu diyawa' lamisahanin, kakande du mapagpag we' me' mākanakin.”
29 Manjari pa'in si Isa si iye, “Hap luma' ne kew. Sabab bissānu iyan, paluwas ne
seyitanin amban anaknun.” 30 Hap luma' ne dendehin duk kitene anaknen pabāk-bāk
diyata' kantil. Ubus ne paluwas seyitanin amban iye.

Kawuli'an a'a mabisu duk ma'engnge'in

31 Manjari tahala' si Isa amban me' kalahatan si Tirosin balik pī si antag lamew
Jalil. Binutasan we' ne lahat Sidonin palabey amban lahat ēnande Sampū' Puweblohin.

32 Niya' dambuwa' a'a bisu duk engnge' bino'o we' a'a pī pu si Isa. Pabuyu'-buyu' siye
pu si Isa, pakibettad tangannen si iye. 33 Manjari bino'o we' si Isa a'ahin tahala' amban
dem me' ka'ekkahanin. Ubus pinapī we' ne me' timbō'nen dem tayinge a'ahin. Ngalura'
isab iye ubus bu inantan we' ne della' a'ahin. 34 Manjari mayam si Isa magdiyata'
langit duk magnapas iye pinahadje duk pa'inne si a'ahin, "Eppata!" Hātinen, "Paluka
ka'am!" 35 Magtawus tayinge a'ahin makakale duk ngaloka' ne della'nen duk pasti' ne
pamissānen. 36 Manjari sinessa'an me' a'ahin we' si Isa we' subey siye ga'i magaka-aka
pu sine-sine. Saguwa' iye-iye panessa'nen, pasōng pe te'ed pangaka-ngakade sabab inin.
37 Duk bengngangan te'ed me' a'ahin. Pa'inde, "Uy, asal hāp te'ed kēmon hinanganne
inin. Bisan a'a mabisuhin makakale we' ne duk a'a ma'umewin makabissā we' ne."

8

Makan si Isa ampat ngibu a'a
(Mateo 15.32-39)

1 Ga' tiggel puwas miya'an, banes ne te'ed isab a'a patipun pī pu si Isa bu ga' ne
niya' kakande. Manjari ilinganan we' si Isa me' tindegnen pī si iye duk pa'inne si siye,
2 "Ma'ase' ku si me' a'a mabanes inin pegge' tellum bahangi ne kuwe'itu patu'ude si
akuhin bu ga' ne niya' kakande. 3 Bang siye papole'ku ga' bakas mangan, kinawugtu'
siye iyan si lān. Bu me' sinduwe inin tala pamole'anden." 4 Pa'in me' tindegnen si iye,
"Na, antag kite ngeddo' kinakan pamakan siye tu'u si lahat makagindew-gindew inin?"
5 Manjari tilew si Isa siye, "Piyek kayu' panbi lu?" Pa'inde, "Pitu'."

6 Manjari dina'ak we' ne me' a'a mabanesin ningkolo' diyata' bulak. Ineddo' we'
ne pan pitu'in duk magpasalamat iye si Tuhan. Ubus bu binahagi'-bahagi' we' ne
panin duk pinangurung we' ne si me' tindegnen dina'ak pinangurung si me' a'ahin.
Duk pinangurung ne we' de. 7 Niya' isab kenna diki' bang piyek kayu'. Pagubus si
Isa magpasalamat si Tuhan, dina'ak isab we' ne pangurung kennahin si me' a'ahin.
8 Mangan siye kēmon duk esso siye. Ubus bu tinipun we' de lukasin, pitu' baka' penno'.
9 Niya' kulang-labi ampat ngibu me' a'a mamanganin. 10 Manjari pinapole' ne me'
a'ahin we' si Isa duk magtawus iye pasakey duk me' tindegnen dem bangka' pī si lahat
Dalmanuta.

Me' Pariseohin makapakite tanda'
(Mateo 16.1-4)

11 Pagtekka si Isa duk me' tindegnen si Dalmanuta, hap pī si iye me' Pariseohin mo'o
iye magsuweyan. Batang iye kuhi-kuhide hangkan makapakite siye tanda' bang bennal
taga kapatut iye amban Tuhan. 12 Magnapas pinahadje si Isa duk pa'inne si siye, "Me'
a'a kuwe'itu inin luwal ne hadja māku tanda'. Sabennal akahante ka'am, ga' niya' tanda'
pakitehanku si ka'am." 13 Manjari tahala' si Isa amban siye. Pasakey iye balik dem
bangka' palipag pī si dambiya' lamew.

Sinessa'an we' si Isa me' tindegnen dina'ak siye maghalli' si me' tolo' me' Pariseohin duk tolo' si Herodin
(Mateo 16.5-12)

14 Me' tindeg si Isahin ga' maka'esseb mo'o kinakan. Luwal du dambuwa' pande dem
bangka'in. 15 Manjari sinessa'an siye we' si Isa si dalilan. Pa'inne, "Pahatul-hatul ka'am.
Halli'anun bi pasulig me' Pariseohin duk pasulig Sultan Herodin." 16 Magbissā-bissā
me' tindegnen sabab pina'inne miya'an pegge' ga' tahātide. Pa'inde, "Hangkan hatu iye
missā kuwe' miya'an, pegge' ga' kite bi makabo'o pan." 17 Kata'uhan si Isa bang ine
pagbissā-bissāden. Hangkan pa'inne si siye, "We'ey pagbissābin sabab ga' niya' panbi?
Ga'i pe ke kata'uhanbi atawa tahātibi? Ga'i ka'am katolo'an? 18 Niya' matabi saguwa'
kuwe' ga'i ka'am makakite. Niya' tayingebi saguwa' kuwe' ga'i ka'am makakale. Ga'

ke ta'essebbi bakas hininangku ellew ī'en? 19 Pamahagi'-mahagi'ku pan limehin si me' a'a lime ngibuhin, piye baka' penno' we' lukas tinipunbin?" Pa'inde, "Sampuk-duwe." 20 "Duk ga' ke ta'essebbi pan pitu' binahagi'-bahagi'ku si me' a'a ampat ngibuhin? Piye baka' penno' we' lukas tinipunbin?" Pa'inde, "Pitu'." 21 "Na," pa'inne, "bu ga'i pe tahātibi."

Kawuli'an we' si Isa a'a pessekin

22 Manjari tekka siye si puweblo Betsaida. Niya' me' a'a pī si iye magbo'o a'a pessek duk pabuyu'-buyu' siye pu si Isa paki'antan si iye. 23 Manjari inantanan ne we' si Isa tangan a'a mapessekin duk tinundan we' ne bino'o paluwas amban me' kaluma'an miya'an. Pagla'i ne siye, pineppa'an we' si Isa me' mata a'ahin duk binettad we' ne me' tangannen si mata a'ahin. Ubus bu tinilew we' ne a'ahin, "Niya' ke takitenu?" 24 Mayam a'ahin patongas duk pa'inne, "Ngite ku me' a'a lumengngan-lengngan, saguwa' kuwe' siye bantuk kayu." 25 Manjari binettad balik we' si Isa me' tangannen si me' mata a'ahin. Mayam a'ahin pahantap, manjari kawuli'an iye duk pasti' ne pamayamne kēmonin. 26 Manjari pinapole' ne iye we' si Isa. Pa'in si Isa si iye, "Da'a ne kew balik pī si kaluma'an miya'an."

Magbennal si Petros sabab si Isa
(Mateo 16.13-20; Lukas 9.18-21)

27 Manjari palanjal ne si Isa duk me' tindegnen pī si me' kaluma'an mapaliput si puweblo Kesarea Pilipihin. Sasangde si lān, tinilew we' ne me' tindegnen, pa'inne, "Ine pa'in me' a'ahin, sine ko' ku?" 28 Nambung siye, pa'inde, "Niya' me' a'a magpa'in we' ka'u ko' si Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin ellum balik. Sinduwehin isab magpa'in we' Nabi Eliyas ko' kew. Duk niya' pe isab magpa'in we' ka'u ko' dambuwa' me' nabi awwalley." 29 "Saguwa' bang ka'am," pa'in si Isa, "ine pa'inbi? Sine te' ku?" Nambung si Petros, pa'inne, "Ka'u Almasihin, tapene' Tuhan magbaya'in." 30 Manjari sinessa'an te'ed siye we' si Isa we' subey siye ga'i magaka-aka bisan pu sine bang sine iye.

Pina'al we' si Isa kamateynen
(Mateo 16.21-28; Lukas 9.22-27)

31 Na, nagna' si Isa magtolo' si me' tindegnen sabab dinen. "Aku inin," pa'inne, "Anak Manusiya'in, subey ekka kabinasahan sandalanku duk ga'i du ku pinagmasi we' me' kabahi'anin duk me' nakura' me' imamin duk me' guru si sara' āgamahin. Pinapatey du ku iyan duk pagpuwas tellum bahangi, ellum du ku balik." 32 Binissā inin we' si Isa pinapasti', hangkan bino'o si Isa we' si Petros patala-tala bu inamāhan iye we' ne bang we'ey iye missā sa miya'an. 33 Saguwa' paharap si Isa si me' tindegnen duk pinayaman siye we' ne. Manjari inamāhan we' ne si Petros duk pa'inne si iye, "Tahala' kew amban aku, Seyitan. Pegge' pikilannun pikilan amban manusiya' hadja, duma'in amban Tuhan."

34 Manjari ilinganan we' si Isa pī si iye me' a'a mabanesin duk me' tindegnen. Pa'inne si siye, "Bang niya' a'a mabaya' nuhut aku, subey iye tuhutne kinabaya'ankun, duma'in kinabaya'annen. Duk subey isab iye mo'o olom pamapateyan iyehin, hātinen maglilla' iye nandal kabinasahan duk bisan pe matey. Manjari makajari ne iye nuhut aku. 35 Pegge'," pa'in si Isa, "bang a'ahin ellegne umulnen, ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' bang a'ahin ga'i ellegne umulnen duk maglilla' pe iye matey hawal tuyu'ne manuhut akuhin duk magmahalayak aka-aka mahāpin, na, a'a iyan taga umul du salama-lama. 36 Pegge' a'ahin, bisan pe tepe si iye kēmon alata' dem dunyahin, ga' du niya' gunane bang ga'i tepe si iye umul salama-lamahin. 37 Pegge' ga' niya' alata' si dunya makalekkat iye supaya tepe si iye umul salama-lamahin. 38 Sine-sine iya' magpatampal si me' a'a we' tindegku iye, duk we' nuhut iye tolo'kun, - bu me' a'a kuwe'itu inin ka'ekkahanden dusehan duk ga'i nuhut Tuhan, - aku, Anak Manusiya'in, iya' du ku isab

ngilale iye tindegku, bang ku balik pitu magtuhut duk me' mala'ikat masutsihin liput we' sahaya Samaku Tuhanin."

9

1 Pa'in si Isa pe, "Sabenna1 akahante ka'am, niya' ka'am matu'u inin ga'i matey bang ga'i dahu' takitebi pagbaya' Tuhanin duk balakatan te'ed pagbaya'nen."

Kapinda bantuk si Isahin
(Mateo 17.1-13; Lukas 9.28-36)

2 Manjari, ennem bahangi puwas miya'an, bino'o we' si Isa si Petros, si Yakub duk si Yahiya pī diyata' punu langkew siye-siye hadja. Sābude mala'ihin, pinda te'ed bantuk si Isahin si pagmatahande. 3 Semmeknen ngillap te'ed duk asal pote' manamal. Ga' niya' a'a tu'u si dunya makapapote' semmek kuwe' pote'an semmekne miya'an. 4 Manjari paguwa' si siye la'i si Nabi Eliyas duk si Musa duk magbissā siye duk si Isa. 5 Sābude magbissāhin, pa'in si Petros pu si Isa, "Tuwan, hāp te'ed pegge' tiya' kami tu'u. Ngahinang kami tellu payad-payad. Dambuwa' si ka'u, dambuwa' pu si Musa duk dambuwa' pu Nabi Eliyas." 6 Hangkan si Petros missā sa miya'an, pegge' ga'i iye magkata'u-ta'u bang ine bissāne sabab tinalew te'ed siye. 7 Manjari niya' inalak paguwa' duk kalandungan siye duk niya' suwala amban dem inalakin magpa'in, "Inin Anakku kalasahanku te'ed. Pakalehun bi iye." 8 Manjari, pagpayamde paliput, bessuwang ga' ne niya' seddili kitede la'i, luwal sa' si Isa.

9 Manjari sasangde padurul amban diyata' punu, sinessa'an siye we' si Isa we' subey siye ga'i magaka-aka bisan pu sine sabab bakas takiteden. Bang iye, Anak Manusiya'in, ellum ne balik amban kamateynen, meke ne siye makajari magaka-aka si a'a. 10 Tinuhut we' de panessa'ne miya'an, saguwa' magtilew-tinilew siye tellungan bang ine hāti pina'innen we' ellum iye balik amban kamateynen. 11 Na, tilewde si Isa, pa'inde, "We'ey te' magpa'in me' guru si sara' āgamahin we' subey ko' pitu dehellu Nabi Eliyas meke Almasihin?" 12 Nambung si Isa. "Bennal iyan," pa'inne, "Nabi Eliyas pitu dehellu amban Almasihin manyap kēmonin. Na, ine te' pa'in kitabin sabab aku, Anak Manusiya'in? Pa'in kitabin we' subey ekka kabinasahan sandalanku duk diniyawa'an ku te'ed. 13 Saguwa' akahante ka'am," pa'in si Isa, "bakas pitu ne Eliyas duk tahinang ne we' me' a'ahin sasuku kabaya'anden si iye, kuwe' du tasulat dem kitab sabab iyehin."

Si Isa makawuli' nakanak lella pasayedan seyitan
(Mateo 17.14-21; Lukas 9.37-43)

14 Pagbalikde pī si me' tindegne sinduwehin, banes te'ed a'a kitede paliput si siye. Duk niya' me' guru si sara' āgama la'i magpasuweyan duk siye. 15 Manjari pagkite we' me' a'a mabanesin si Isa, ulali' siye pegge' ga' ase-asede we' pī la'i si Isa. Magubas siye pī nagina iye. 16 Tinilew we' si Isa me' tindegnen, pa'inne, "Ine pagpasuweyanbi duk siye miya'an?" 17 Niya' nambung amban me' a'a mabanesin, pa'inne, "Tuwan, bino'o we' ku anakku inin pitu si ka'u pegge' pasayedan iye seyitan ma'umew iye. 18 Duk kahaba' iye usa' seyitanin, hinantakan iye we' ne. Magbukal behenen, magtage'ot me' impennen, duk ngoral iye. Manjari pināku we' ku si me' tindegnun pakipaluwasku seyitanin saguwa' ga' du tapaluwasde." 19 Pa'in si Isa si me' a'ahin, "Oy, ka'am me' a'a kuwe'itu inin. Ga' te'ed niya' sandelbi si Tuhan. Taman sumiyan pe ku tu'u si ka'am? Taman sumiyan pe ku nandalan addatbin meke ka'am kahagad? Bo'ohun nakanakin pitu si aku." 20 Bino'o ne we' de pī si iye.

Pagkite seyitanin si Isa, magtawus pinapaspad we' ne nakanakin. Pahantak nakanakin diyata' bulak magligidan duk magbukal behenen. 21 Tinilew we' si Isa sama nakanakin, "Sumiyan pe iye sa inin?" Nambung iye, "Kemuwe diki' pe iye.

22 Duk daran ne iye tineppadan we' seyitanin pī dem ebbut duk dem bohe' supaya
tapapateyne. Bang tahinangnu, andū' Tuwan, ma'ase' ne kew si kami duk tabangun
kami." 23 "Tilewnu bang tahinangku?" pa'in si Isa. "Bang a'ahin sandel si Tuhan,"
pa'inne, "kēmon tahinangne." 24 Magtawus sama nakanakin missā pinapales, pa'inne,
"Ngandel ne ku, Tuwan. Tabangun ku duk pasōng sandelkun."
25 Pagkite si Isa me' a'a mabanesin hap pī patipun si iye, inamāhan we' ne seyitanin.
"Ka'u seyitan," pa'inne, "seyitan magpa'umew duk magpabisu, da'akte kew paluwas
amban nakanak inin duk da'a ne kew te'ed padiyalem balik si iye." 26 Manjari
magkilahap seyitanin duk pinapaspad manamal we' ne nakanakin. Ubus paluwas
ne seyitanin amban iye. Nakanakin kuwe' ne a'a matey, hangkan ka'ekkahan me'
a'ahin magpa'in, "Matey ne iye." 27 Saguwa' inantanan we' si Isa tangan nakanakin duk
pinadonga' we' ne. Manjari nengge ne nakanakin.
28 Pagdiyalem si Isa si luma', tinilew iye we' me' tindegnen, siye-siye hadja, pa'inde,
"We'ey te' ga' tapaluwas kami seyitanin?" 29 Pa'inne si siye, "Da bayu' seyitan miya'an
ga'i tapaluwas we' ine-ine luwal hadja bang pinākuhan si Tuhan."

Inaka we' si Isa balik sabab kamateynen
(Mateo 17.22-23; Lukas 9.43-45)

30 Manjari palanjal ne disi Isa duk me' tindegnen. Pabutas siye si lahat Jalil. Ga'i
mabaya' si Isa we' niya' ngata'u bang tungan lengngannen, 31 pegge' magtolo' iye si me'
tindegnen. Pagtolo'nen, pa'inne si siye, "Aku, Anak Manusiya'in, sinōngan du ku iyan
si antanan me' a'a. Papateyde du ku. Tellum bahangi puwas kamateykun, ellum du ku
balik." 32 Saguwa' ga' tahātide bissāne miya'an duk ga' siye makatawakkal nilew iye.

Sine tamanan malangkewin
(Mateo 18.1-15; Lukas 9.46-48)

33 Manjari tekka siye si puweblo Kapernaum. Pagla'i ne siye dem luma', tinilew we' si
Isa me' tindegnen. "Ine te' pagpasuweyanbi si lānin?" pa'inne. 34 Saguwa' ga' siye nam-
bung pegge' pagpasuweyanden sabab bang sine siye tamanan malangkewin. 35 Manjari
ningkolo' si Isa duk ilinganan we' ne sampū' duk duwe tindegnen pī si bihingne. Pa'inne
si siye, "Sine-sine mabaya' pinalangkew te'edin, subey iye magpadiyawa' dine supaya
iye madiyawa' amban kēmonin, duk subey iye dara'akan kēmon a'a." 36 Manjari ngeddo'
si Isa dambuwa' nakanak diki' duk pinatengge we' ne si tengnga'de. Ubus kinekkepan
we' ne nakanakin duk pa'inne si siye, 37 "Bang niya' a'a bu sabab sandelne si akuhin
ngaddatan dambuwa' nakanak diki' kuwe' inin, aku inaddatannen. Duk bang niya'
ngaddatan aku, duma'in hadja aku inaddatannen, saguwa' damikkiyan addatanne
Tuhanin, mamapitu aku si dunyahin."

Mangga'i manguntarahan ka'amin bēbbeg amban ka'am
(Lukas 9.49-50)

38 Pa'in Yahiya si iye, "Tuwan, niya' takite kami dambuwa' a'a sabbutne ēnnun
pagpaluwasne seyitan amban me' a'a. Pinages iye we' kami pegge' ga'i iye nuhut kite
bi." 39 "Da'a iye pagesun bi," pa'in si Isa. "Pegge' sine-sine nabbut ēnkun paghinangne
hinangan balakatan, ga'i iye mura-mura makabissā la'atan sabab aku. 40 Pegge' a'a
mangga'i manguntarahan kitehin bin," pa'inne, "bēbbeg amban kite bi. 41 Sabennal
akahante ka'am we' sine-sine ngurungan ka'am bisan hadja da sawan bohe' pama'inum
ka'am pegge' ka'am tindeg Almasi, asal katumbasan te'ed iye hāp."

Subey ilebbahan pagdusehin
(Mateo 18.6-9; Lukas 17.1-2)

42 "Saguwa' sine-sine makapaduse si dambuwa' nakanak diki' kuwe' inin makahagad
si akuhin, hāp pe si' iye miya'an tapatowengan batu hadje si kellongne bu ilabo' pī dem

tahik, duk hadja ga'i tabo'one magduse. 43 Bang tangannun mamo'o ka'u magdusehin,
lebbahanun ne pagdusenun. Dalilnen, kuwe' du putukannu tangannun. Hāp pe kew
pa'asek dem surga' bisan kew putuk, amban duwe tangannun saguwa' pī kew dem
narka', dem ebbut ga' niya' kapalemne. (44 La'i pangalegga Tuhan a'ahin, ga' niya'
hāranne duk pagsandalin ga' niya' tamananne.) 45 Damikkiyan bang bettisnun mamo'o
ka'u magdusehin, lebbahanun pagdusenun. Dalilnen, kuwe' du putukannu bettisnun.
Hāp pe kew pa'asek dem surga' bisan kew putuk, amban duwe bettisnun saguwa'
tinimanan kew pī dem narka', dem ebbut ga' niya' kapalemne. (46 La'i pangalegga
Tuhan a'ahin, ga' niya' hāranne duk pagsandalin ga' niya' tamananne.) 47 Duk bang
matanun isab mamo'o ka'u magdusehin, lebbahanun pagdusenun. Dalilnen, kuwe'
du ugitannu matanun. Hāp pe kew pa'asek dem surga' bisan dambuwa' sa' matanun,
amban duwe matanun saguwa' tinimanan kew pī dem narka'. 48 La'i pangalegga Tuhan
a'ahin ga' niya' hāranne, duk pagsandalin ga' niya' tamananne."
49 Pa'in si Isa pe, "Kēmon a'ahin subey palabey dem ebbut, hātinen dem katiksa'an,
supaya ngabasag sandelden."
50 Pa'inne isab, "Kata'uhanbi du we' asinin asal hāp. Saguwa' bang asinin ga' ne niya'
lessane, ga'i ne ma'asin balik. Hangkan ka'am isab," pa'inne, "subey ka'am pahatul-
hatul supaya ga'i lepas pagaddat-inaddatbin duk pagsulut-sulutbin."

10

Magtolo' si Isa sabab pagbutasin
(Mateo 19.1-12; Lukas 16.18)

1 Manjari tahala' si Isa amban lahat Jalil duk hap pī iye si me' kalahat-lahatan la'i
si Yahudiya duk sampay si me' kalahatan si lipag bohe' Jordan. Banes ne isab a'a
patipun si iye la'i. Manjari tinolo'an siye we' si Isa, sa hinangannen. 2 Niya' me'
Pariseo patapit pī si iye duk panguhi-nguhide iye, tilewde iye, pa'inde, "Dem sara',
makajari ke bang a'ahin timananne andanen?" 3 Sambunganne siye, pa'inne, "Ine
te' da'akan pangurung si Musa ka'amin?" 4 Pa'inde, "Pangandūsan si Musa lellahin
milmahan sulat pagbutasan, ubus makajari ne timananne andanen." 5 "Bennal iyan,"
pa'in si Isa. "Saguwa' hangkan sinulat we' ne si ka'am panganda'akan iyan, sabab
ga'i ka'am ngatu nuhut tolo'. 6 Saguwa' kemuwe tagna' pamapanjari Tuhan kēmon-
kēmonin, 'pinapanjari we' ne manusiya'in lella duk dende,' sa pina'in dem kitabin.
7 'Hangkan tahala' lellahin amban sa'i-samanen bu padambuwa' iye si andanen, 8 duk
bakas duwehin magdambuwa' baran ne.' Manjari duma'in ne siye duwe baran," pa'in
si Isa, "saguwa' dambuwa' baran ne. 9 Hangkan subey te'ed ga'i pagbutas a'a bakas
pinagdambuwa' we' Tuhanin."
10 Pagla'i ne balik me' tindeg si Isahin dem luma' patenna'anden, tinilew isab we' de si
Isa sabab tolo'ne miya'an. 11 Sambunganne siye, pa'inne, "Sine-sine nimanan andanen
bu maganda seddili, magjina iye duk kapagduse iye si andane po'onin. 12 Damikkiyan
bang dendehin isab timananne ellanen bu magella iye seddili, magjina iye."

Si Isa malasa si me' mākanak diki'
(Mateo 19.13-15; Lukas 18.15-17)

13 Niya' me' a'a mo'o me' anakde pī pu si Isa supaya siye antananne. Saguwa'
pinagamāhan siye we' me' tindegnen. 14 Pagkite si Isa inin, astel iye. "Ambat pitu si aku
me' mākanakin," pa'inne, "duk da'a siye sagga'un bi. Pegge' a'a kuwe' rnākanakin ngatu du
pinagbaya'an we' Tuhanin. 15 Sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa, "bang pangandel
a'a si Tuhanin duma'in kuwe' pangandel mākanakin, na a'a iyan asal ga'i sumakup dem
pagbaya'an Tuhanin." 16 Manjari pinippi we' si Isa me' mākanakin magganti'-ganti'.
Binettad we' ne tangannen si siye duk māku-māku kahāpan iye si Tuhan para si siye.

Aʼa dayahanin
(Mateo 19.16-30; Lukas 18.18-30)

17 Manjari pagsōng lumengngan disi Isa hap kalahat-lahatan, niyaʼ aʼa magubas pī
si iye duk nengge duk tuʼutne magpadiyawaʼ pu si Isa, paʼinne, “Tuwan, aʼa hāp kew.
Ine subey hinangku duk ku pinasukuʼan umul salama-lama?” 18 Sambungan si Isa iye,
paʼinne, “WeʼeyAnaʼinnu weʼ hāp ku? Gaʼ niyaʼ hāp luwal Tuhanin dambuwaʼ-buwaʼ.
19 KataʼuhannuAnaʼinne, “meʼ panganda’akan Tuhanin. ‘Daʼa kew mono’. Daʼa
kew magjina. Daʼa kew nangkew. Daʼa kew naksiʼ gaʼi bennal. Daʼa kew ngaliba.
Pagaddatanun saʼi-samanun.’ ” 20 “Na, Tuwan,” paʼinne, “kēmon iyan tinuhut weʼ ku
kemuwe nakanak pe ku.” 21 Sasang si Isa mayaman iye, kalasahanne iye. Paʼin si
Isa, “Niyaʼ pe dambuwaʼ gaʼ tahinangnu. Pī kew, pabellihanun kēmon alataʼnun bu
pangurungun ulinen si meʼ mamiskinin. Manjari niyaʼ du iyan alataʼnu laʼi si surgaʼ.
Pagubus, balik kew pitu, nuhut kew aku.” 22 Pagkalene bissā si Isa miyaʼan, sengngel
luwenen duk tahalaʼ iye dukka, peggeʼ ekka teʼed alataʼne.

23 Manjani mayam si Isa paliputsi meʼ tindegnen duk paʼinne si siye, “Asal hunit teʼed
meʼ madayahanin ngatu pinagbayaʼan weʼ Tuhanin.” 24 Ulaliʼ teʼed meʼ tindegnen si
bissāne miyaʼan. Saguwaʼ paʼinne si siye balik, “MeʼpungtinaʼiAnaʼinne si siye balik, “Meʼ pungtinaʼi, asal hunit teʼed aʼahin
ngatu pinagbayaʼan weʼ Tuhanin. 25 Mura pe untaʼin palabey si lowang dalum amban
aʼa dayahanin ngatu pinagbayaʼan weʼ Tuhanin.” 26 Pagkalede bissāne miyaʼan, ulaliʼ
teʼed siye manamal duk paʼinde si iye, “Na, sine ne tapī si surgaʼin bang kuweʼ iyan?”
27 Manjari mayam si Isa si siye duk paʼinne, “Bang manusiyaʼ gaʼi teʼed makajari, saguwaʼ
bang Tuhanin, gaʼ niyaʼ hunit si iye. Tahinangne kēmon.”

28 Manjari missā si Petros. “Payamanun kami inin,” paʼinne. “Ubus ne ambanan kami
kēmon-kēmonin duk nuhut ne kami kaʼu.” 29 “Aweʼ,” paʼin si Isa, “sabennal akahante
kaʼam, bang niyaʼ aʼa ngambanan lumaʼnen atawa pungtinaʼinen lella-dende, atawa saʼi-
samanen, atawa meʼ anaknen, atawa bulaknen, bang ambananne meʼ inin sabab lasane
si akuhin duk supaya iye kapalumengngan moʼo aka-aka mahāpin, 30 asal tumbasan
Tuhanin iye paʼekka meʼ lumaʼ, duk meʼ pungtinaʼi lella-dende, meʼ saʼi, meʼ anak, duk
meʼ bulak, tiggelanne tuʼu si dunya. Saguwaʼ makalabey isab iye kabinasahan bang
iye nuhut aku. Saguwaʼ bisan iye bininasa,” paʼin si Isa, “inurungan du iye umul gaʼ
tamananne laʼi si ahilat. 31 Ekka meʼ dumehellu kuweʼituhin, dumambuli du si pasōngan
duk ekka dumambuli kuweʼituhin, dumehellu du si pasōngan.”

Kamintellune pinaʼal weʼ si Isa sabab kamateynen
(Mateo 20.17-19; Lukas 18.31-34)

32 Manjari paglaʼi si Isa duk meʼ saweʼnen si lān pataked tudju Awrusalam, lumengn-
gan si Isa padehellu amban siye. Kebba-kebbahan meʼ tindegnen duk meʼ mapatuhut
si iye si dambulihanin tinalew. Binoʼo ne isab weʼ si Isa patala-tala tindegne sampūʼ
duk duwehin duk inakahan siye weʼ ne sabab sōng maʼumantag si iyehin. 33 “Paka1e
kaʼam,” paʼinne. “Kite bi inin pataked hap Awrusalam. Paglaʼi ne kite bi, aku, Anak
Manusiyaʼin, sinōngan du pī si antanan meʼ nakuraʼ meʼ imamin duk meʼ guru si saraʼ
āgamahin. Manjari hukumande si akuhin weʼ pinapatey ku. Ubus sōngande du ku isab
pī si antanan meʼ aʼa dumaʼin Yahudi. 34 Duk meʼ bangsa seddili inin, hinangde du ku
dagey duk paglauraʼande ku duk lubakande ku. Ubus bu papateyde ku. Saguwaʼ puwas
tellum bahangi, ellum du ku balik.”

Pināku si Yakub duk Yahiyahin
(Mateo 20.20-28)

35 Manjari patapit pī pu si Isa si Yakub duk Yahiya, meʼ anak Sebedehin. Paʼinde
si iye, “Tuwan, niyaʼ batang pāku kami si kaʼu hinangnu para si kami.” 36 “WeʼAnaʼinne

kabaya'anbi hininangku para si ka'amin?" pa'in si Isa. 37 Nambung siye, pa'inde, "Kabaya'an kamihin, bang ne kew ningkolo' magbaya', patingkolo'nu kami si bihingnu, dambuwa' si kanawanannu duk dambuwa' si bibangannu." 38 Saguwa' pa'in si Isa si siye, "Ga'i kata'uhanbi bang ine pinākubi inin. Ngatu ke ka'am bininasa kuwe' sōng paminasa akuhin? Ngatu ke ka'am pinapatey kuwe' sōng pamapatey akuhin?" 39 "Awe', ngatu kami," pa'inde. Manjari pa'in si Isa si siye, "Asa1 bininasa du ka'am kuwe' sōng paminasa akuhin duk pinapatey du ka'am kuwe' pamapatey akuhin. 40 Saguwa' bang pagpatingkolo' si kanawanankun atawa si bibanganku n," pa'in si Isa, "duma'in aku magbaya'in. Saguwa' me' paningkolo'an miya'an suku' si me' pinanyapan Tuhanin."

41 Manjari pagkale tindeg si Isa sampū'in sabab pināku si Yakub duk Yahiyahin, astel siye. 42 Manjari ilinganan we' si Isa me' tindegnen kēmon. Pa'inne si siye, "Kata'uhanbi addat me' a'a si dunyahin. Me' nakura' me' kabangsahan seddilihin magmanda te'ed si me' a'ahin, duk me' a'a malangkewin magbaya' te'ed si me' a'aden. 43 Saguwa' ka'am," pa'in si Isa, "subey ga'i magsa miya'an. Sine-sine ka'am mabaya' pinalangkew, subey iye dara'akanbi. 44 Duk sine-sine ka'am asal mabaya' manjari tamanan malangkewin, subey iye kuwe' banyaga' nabangan sawe'nen. 45 Pegge' bisan aku, Anak Manusiya'in," pa'in si Isa, "duma'in papituhankun makitabang si manusiya' saguwa' nabang manusiya'. Duk pitu ku paglilla'ku umulkun pangalekkat me' a'a ma'ekkahin supaya siye ga'i ilegga sabab duseden."

Kawuli'an we' si Isa a'a pessekin
(Mateo 20.29-34; Lukas 18.35-43)

46 Manjari tekka si Isa duk me' tindegnen si puweblo Ariha. Pagtahala'de billa'i, ekka te'ed a'a nuhut siye. Na, niya' la'i ningkolo' si higad lān palabeyanden a'a pessek magpāku-pāku sīn. Ēnnen si Bartimiyus, anak Timiyus. 47 Pagkalene we' si Isa, a'a Nasaretin hati' mapalabey miya'an, ngalingan iye papales, pa'inne, "O Isa, tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ne kew si aku." 48 Ekka ngamāhan iye, ga'i iye dina'ak magbukag. Saguwa' namba ne papalesne paglingannen. "O tubu' Sultan Da'ud," pa'inne, "ma'ase' ne kew si aku." 49 Padeheng si Isa duk pa'inne, "Lingananun bi iye." Manjari ilinganan ne we' de a'a mapessekin. Pa'inde si iye, "Pahāpun ateynun. Kuwat kew, ī' kew linganan si Isa." 50 Magtawus inānan we' ne mantanen bu ne pahulangkad duk patapit iye pī pu si Isa. 51 Pa'in si Isa si iye, "Ine kabaya'annu hinangku si ka' u?" "Tuwan," pa'inne, "kabaya'ankun makakite ne ku." 52 Pa'in si Isa si iye, "Pī ne kew. Kawuli'an ne kew pegge' sandel kew si aku." Magtawus iye makakite duk nuhut ne iye si Isa lumengngan.

11

Pamahadjede si Isahin papīne si Awrusalamin
(Mateo 21.1-11; Lukas 19.28-40; Yahiya 12.12-19)

1 Manjari tapit ne siye si Awrusalam pegge' sōng tekka ne siye si me' kaluma'an Betpage duk Betani la'i si kūd Jaitun. Dina'ak we' si Isa duwangan tindegnen padehellu. 2 Pa'inne si siye, "Pī ka'am si kaluma'an si dehelluhanbi miya'an. Pagtekkabi la'i, magtawus ka'am iyan ngite anak asnu dinagtel, ga' pe bakas kasakeyan. Lekkahanun bi duk bo'ohun bi pitu. 3 Bang niya' nilew ka'am bang we'ey eddo'bi, pa'inun bi, 'Niya' kagunahan Panuhutanin si iye; papole'ne du balik pitu magtawus.' " 4 Na manjari pī ne duwanganin duk takitede anak asnuhin iningketan si gawang luma' si bihing kalsara. Manjari ilekkahan ne we' de. 5 Niya' me' a'a magtengge la'i. Sinduwehin nilew siye, pa'inde, "Hoy, we'ey lekkahanbi anak asnu iyan?" 6 Nambung siye kuwe' panessa' si Isa siyehin, duk pinasagadan ne we' de bino'o.

7 Manjari bino'o we' de anak asnuhin pī pu si Isa. Ilampiruhan we' de duk me'
semmekde, ubus bu pasakey ne si Isa. 8 Ekka isab me' a'a la'i. Binellat we' me'
a'ahin me' semmekden si 1ān palabeyannen. Me' sinduwehin kinanatan we' de 1ānin
duk me' pange dawenan bakas toto'de amban dem me' kabbun, pamahadjede si Isa.
9 Magellang-ellang me' a'a si dehelluhanin duk me' si dambulihanin. Pa'inde, "Pudjite
bi Tuhanin. Pudjite bi pinapitu we' Tuhanin. 10 Pudjite bi matekka inin, iye mapaganti'
si papu'te bi ley, Sultan Da'ud. Pudjite bi te'ed Tuhanin."
11 Manjari pagtekka si Isa si Awrusalam, pa'asek iye pī dem langgal mahadjehin.
Pinayaman we' ne paliput kēmon mala'i diyalemin. Ubus paluwas iye pī si Betani
magtuhut duk me' tindegne sampū' duk duwehin pegge' kohap ne.

Ngalanes kayuhin
(Mateo 21.18-19)

12 Pagsasumu sābude maglengngan amban Betani balik hap Awrusalam inusan si Isa.
13 Manjari amban katalahan niya' kitene po'on kayu ēnande igira ekka dawenne. Patapit
iye pī kaw du pa'in iye ngasuwa' buwa'ne. Pagabutne la'i, luwal hadja dawen takitenen
pegge' duma'in baytu pagbuwa' me' igira. 14 Pa'in si Isa, "Tinagna'an ma'in ga'i ne buwa'
balik kayu inin." Duk takale inin we' me' tindegnen.

Pī si Isa dem langgal hadje
(Mateo 21.12-17; Lukas 19.45-48; Yahiya 2.13-22)

15 Pagtekka siye si Awrusalam, padiyalem si Isa dem langgal hadjehin duk binudjew
we' ne me' a'a magdagang duk me' magbelli diyalem luma' Tuhanin. Ilintuwadan
we' ne me' lamisahan me' a'a magsambi'-sambi' sīnin. Ilintuwadan isab we' ne me'
paningkolo'an me' a'a magdagang assang pagkulubanin. 16 Ga'i isab iye nganda'ak
bisan sine pabutas diyalem langgal magbo'o me' kapanyapanden. 17 Magusihat si Isa,
pa'inne si me' a'ahin, "Tasulat dem kitab, pa'in Tuhanin, 'Luma'kun inēnan du luma'
pangampunan me' kēmon bangsa.' Saguwa' ka'am," pa'in si Isa, "hininang we' bi luma'
Tuhanin kuwe' luma' patapukan me' a'a panangkew."
18 Manjari ka'akahan me' nakura' me' imamin duk me' guru si sara' āgamahin sabab
hininang si Isa miya'an. Tinalew siye si iye pegge' kēmon a'a mabanesin bengngangan si
usihatnen. Hangkan miha siye lān supaya tapapateyde si Isa. 19 Pagmagalib ne, paluwas
si Isa duk me' tindegnen amban puweblo miya'an.

Magtolo' si Isa sabab pamāku-māku si Tuhan duk sabab pagampun
(Mateo 21.20-22)

20 Pagsalung ellew dambuwa'in, pagbalikde hap Awrusalam, palabey siye si antag
kayu igirahin. Takitede kayuhin lanes ne sampay pī si gamutne. 21 Manjari ta'esseb we'
si Petros bakas binissā si Isa sabab kayuhin. Pa'inne pu si Isa, "Uy, Tuwan, payamanun
be. Lanes ne kayu igira bakas sinukna'annun." 22 Pa'in si Isa si siye, "Ngandel ka'am
si Tuhan. 23 Sabennal akahante ka'am," pa'inne, "sine-sine magpa'in si punu inin, 'O
punu, tahala' kew duk pateppad kew pī dem tahik,' duk bang a'ahin ga'i duwe-duwehan
dem ateynen saguwa' ngandel te'ed iye we' tuman du binissāne miya'an, asal hininang
du miya'an para si iye. 24 Hangkan hep pa'inku si ka'am, ine-ine pākubi si Tuhan, bang
ka'am kahagad we' tasangkabi ne pinākubin, asal bugtu' tasangkabi du. 25 Saguwa' bang
ka'am sābu māku-māku si Tuhan bu niya' a'a kapeddi'an ateybi subey dahu' iye ampunbi
supaya isab dusebin ampun Tuhanin, iye Samabi si surga'in. 26 Pegge'," pa'in si Isa,
"bang ga'i siye ampunbi, ga'i isab dusebin ampun Tuhanin, iye Samabi si surga'in."

Tinilew we' de si Isa bang amban kapatutnen
(Mateo 21.23-27; Lukas 20.1-8)

27 Manjari tekka ne siye si Awrusalam. Sasang si Isa lumengngan diyalem langgal
hadjehin, patapit pī si iye me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin duk
me' kabahi'anin. 28 Pa'inde si iye, "Ine kapatutnu ngahinang me' hininangnu ellew
miya'an? Sine mangurungan ka'u kapatutin?" 29 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Niya'
isab tilewku si ka'am. Sambunganun bi ku meke ka'am akahanku bang ine kapatutku
ngahinang me' hinanganku miya'an. 30 Pamandi Yahiya me' a'ahin, amban kapatutnen?
Amban Tuhan ke atawa amban manusiya' hadja? Sambunganun bi ku."
31 Manjari magisun-isun siye, pa'inde, "Bang sa'upama pa'inte bi we' kapatut Yahiya
pamandine me' a'ahin amban Tuhan, pa'inne iyan, 'Na we'ey Yahiya ga' kahagadbi?'
32 Saguwa' bang pa'inte bi, 'Amban manusiya',' na makatalew isab." Tinalew siye si me'
a'ahin pegge' kēmon a'ahin kahagad we' Yahiya asal bennal nabi Tuhanin. 33 Hangkan
nambung siye, pa'inde, "Inday, ga'i kata'uhan kami bang amban kapatut Yahiyahin."
Manjari pa'in si Isa si siye, "Na, ga'i isab ka'am akahanku bang amban kapatutku
maghinang me' hininangku miya'an."

12

Dalilan sabab likus ubasin duk me' tatunggu'nen
(Mateo 21.33-46; Lukas 20.9-19)

1 Manjari magusihat si Isa si siye magdalilan. "Niya'," pa'inne, "a'a maglikus bāhan
ubas duk binirang we' ne. Ilowangan we' ne diyawa' pagpegga'an ubasin panawu-
tan bohe' ubasin. Ngahinang isab iye payad langkew pamantew-mantewan likusin.
Manjari pinatunggu'an we' ne likusnen si me' a'a, pagbahagi'an uli tinanemnen. Ubus
bu tahala' iye pī si lahat tala. 2 Pagta'abut pagbuwa' ubasin, dina'ak we' dapu' likusin
dambuwa' dara'akanne pī si me' a'a tatunggu'nen, māku bahagi'ne si me' buwa' ubasin.
3 Saguwa' siniggew iye we' me' tatunggu'in duk pinapeddi'an we' de. Pinapole' iye ga'
niya' tabo'one. 4 Ubus nganda'ak ne isab dapu' likusin seddili dara'akanne pī si siye.
Kinakal iye we' de diyata' kōkne duk pina'iya' we' de. 5 Manjari nganda'ak ne isab
iye seddili dara'akanne saguwa' pinapatey we' de. Ubus miya'an, ekka pe sinduwe
dara'akanne dina'ak we' ne pī. Sinduwehin pinapeddi'an we' de duk sinduwehin
pinapatey. 6 Na, dambuwa' sa' matalebbi si dapu' likusin dina'ak pī. Inin anakne
lella kalasahanne te'ed. Kakapusannen iye dina'akne mapī si siyehin. Pa'inne dem
ateyne, 'Bugtu' pagaddatande anakkun.' 7 Saguwa' pagkite me' tatunggu' likusin anakne
miya'an, magisun siye. Pa'inde, 'Iye hep inin pinusaka'anin. Dayi' ka'am, papateyte bi
duk likus inin tepe si kite bi.' 8 Manjari siniggew iye we' de, ubus bu pinapatey duk
ilakasan we' de pī si bukut birang likusin. 9 Na," pa'in si Isa, "ine ente' hinang dapu' likus
miya'an si me' tatunggu' likusnen? Hap pī iye duk papateyne siye duk patunggu'anne
likusnen si seddili."
10 Tinilew siye we' si Isa, pa'inne, "Ga' ke bakas tabatsabi ayat inin tasulat dem kitab,
pina'in,

'Batu tinayikutan we' me' pandey maghinang luma' batuhin, pegge' kannalde
ga'i taguna, kuwe'itu iye ne miya'an batu tamanan maniya' kagunahannen.
11 Hinangan Tuhanin inin, duk landu' te'ed hāp!' "

12 Manjari, me' nakura' me' Yahudi miya'an batang ne siggewde si Isa, pegge' tahātide
we' siye inandiganne si dalilan sabab likus miya'an. Saguwa' ga' iye siggewde pegge'
talew siye si me' a'a mabanesin. Hangkan inambanan iye we' de duk tahala' ne siye.

Bang magbayed sukey ke si Sultan Nakura'in atawa ga'i
(Mateo 22.15-22; Lukas 20.20-26)

13 Niya' dina'ak we' de me' Pariseo duk me' tindeg Sultan Herod pī pu si Isa nguhi-
nguhi iye si me' bissānen. 14 Pagtekkade la'i pu si Isa, pa'inde si iye, "Tuwan, kata'uhan

kami we' bennal hadja me' binissānun duk ga'i kew suse bisan ine tapikil a'a si ka'uhin, bisan pe siye me' a'a taga kapatut. Duk bennal me' panolo'nu sabab me' kabaya'an Tuhan hininang manusiya'in. Akahanun kami," pa'inde, "patuhut ke si sara'te bi magbayed sukey si Sultan Nakura' bangsa Romahin atawa ga'i?"

15 Saguwa' kata'uhan si Isa pangakkalden. Pa'inne si siye, "We'ey ku suleyanbi? Mo'o
ka'am pitu sīn tuwas duk tapayamanku." 16 Manjari bino'ohan ne we' de si Isa. Pa'inne
si siye, "Patta' sine te' duk sulat sine si sīn inin?" Pa'inde, "Patta' Sultan Nakura'in duk
sulatnen." 17 "Na," pa'in si Isa si siye, "pangurungun bi si Sultan Nakura'in suku' si
iyehin, duk pangurungun bi si Tuhan suku' si Tuhanin. (Hātinen, magbayed ka'am sukey
duk pangurungun bi dibin dambūs-būs si Tuhan.)" Manjari ulali' te'ed siye si iye.

Tilewde si Isa sabab ka'ellum balik me' pateyin
(Mateo 22.23-33; Lukas 20.27-40)

18 Puwas miya'an niya' pī pu si Isa me' Sadduseo, me' Yahudi ga'i kahagad we' ellum
balik me' pateyin si ellew dambuli. Tinilew iye we' de, pa'inde, 19 "Tuwan, niya' sara'
pangurung Musa kite bi we' bang niya' lella bu matey iye ga' niya' anakne, subey
ne maganda salinen si balu miya'an duk niya' tubu' sakanen. 20 Na manjari, niya'
miya'an pitu' lella magpungtina'i. Sakahin maganda, manjari matey iye ga' anakde.
21 Mapasunu'in maganda si baluhin duk matey iye ga' du isab niya' anakde. Damikkiyan
du isab mapasunu' si iyehin. 22 Kapitu' magpungtina'ihin magganti' nganda baluhin
duk matey siye ga' niya' anakde ambanande. Si kakapusannen, matey isab dendehin.
23 Na, Tuwan," pa'inde, "si ellew pagellum balik me' pateyin, anda sine iye? Bu pitu'
magpungtina'ihin maka'anda iye."

24 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Sala' ka'am. Hangkan ka'am sala', pegge' ga'i
tasabutbi tasulat dem kitabin duk ga'i isab kata'uhanbi balakat Tuhanin. 25 Pegge' bang
ellum ne balik me' pateyin," pa'in si Isa, "kuwe' ne siye me' mala'ikat si surga'in. Ga'i
ne siye maganda atawa magella. 26 Na, pasal me' a'a matey we' pinakellum balik, ga'
ke bakas tabatsabi dem kitab Tawrat sabab po'on puhung makayatin? Tasulat la'i we'
missā Tuhanin pu si Musa. Pa'in Tuhanin, 'Aku Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim duk si
Isahak duk si Yakubin.' 27 Tuhanin Tuhan me' ma'ellumin duma'in Tuhan me' pateyin.
(Hātinen we' bisan disi Ibrahim duk Isahak duk si Yakub tiggel ne matey, ellum siye la'i
si surga' pegge' inisbat pe we' de Tuhanin.) Sala' te'ed ka'am si pamikilbin."

Da'akan malangkewin
(Mateo 22.34-40; Lukas 10.25-28)

28 Manjari niya' guru si sara' āgama nengge-nengge la'i duk takalene pagpasuweyan-
den. Pagtapandogane we' hāp panambung si Isa siyehin, patapit iye pī nilew si Isa.
"Tuwan," pa'inne, "inggehin da'akan malangkew amban kēmonin?" 29 Nambung si
Isa, pa'inne, "Da'akan malangkew amban kēmonin inin: 'Me' a'a bangsa Isra'il, pakale
ka'am. Tuhanin, Panuhutanten bi dambuwa'-buwa' iye Tuhanin. 30 Subey kalasahannu
Tuhanin, Panuhutannun, dambūs-būs ateynun duk pikilannun duk basagnun.' Iye
inin," pa'in si Isa, "da'akan malangkew amban kēmonin. 31 Duk da'akan mapasunu'in
inin: 'Subey kalasahannu sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun.' Ga' niya' palangkew
da'akan amban da'akan duwe inin."

32 Pa'in guru sara'in pu si Isa, "Tumu'un iyan, Tuwan. Bennal binissānun we'
dambuwa'-buwa' du Tuhanin duk ga' niya' seddili amban iye. 33 Duk subey a'ahin
kalasahanne Tuhanin dambūs-būs ateynen duk pikilannen duk basagnen. Duk subey
isab kalasahanne pagkasinen kuwe' pangalasane dinen. Bang tuhutne inin, hāp pe te'ed
inin amban magkuluban iye hayep ineggas atawa nōngan ine-ine si Tuhan."

34 Pagtapandoga si Isa we' lalem pikilannen pegge' patut te'ed panambungnen,
pa'inne si iye, “Bang pasōngnu pamikilnu iyan, mura kew pagbaya'an Tuhanin.” Puwas
miya'an, ga' ne niya' a'a makatawakkal nilew si Isa ine-ine.

Panilew sabab Almasihin
(Mateo 22.41-46; Lukas 20.41-44)

35 Manjari, sābu si Isa magusihat dem langgal hadje, tilewne siye, pa'inne, “We'ey me'
guru si sara' āgamahin magpa'in we' Almasihin tubu' Sultan Da'ud ko'? 36 Bu si Da'ud ne
te'ed mamissāhin sābu pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin, pa'inne,
‘Missā Tuhanin si Panuhutankun.
Pa'in Tuhanin, dayi' kew, ningkolo' kew tu'u si kanawananku, tu'u si paningkolo'an
mabangsahanin.
Bettadku du me' bantanun diyawa' pat bettisnu.’
37 Na, payamanun bi,” pa'in si Isa, “bang si Da'ud pangēnne Almasihin Panuhutanne,
bugtu' duma'in hadja iye tubu'ne saguwa' langkew pe iye amban si Da'ud.”
Me' a'a mabanesin kēgan pakale si me' usihat si Isahin.

Paghalli'anun bi me' guru si sara' āgamahin
(Mateo 23.1-36; Lukas 20.45-47)

38 Manjari sābu magusihat pe si Isa, pa'inne, “Paghalli'-halli'anun bi me' guru si sara'
āgamahin. Sinna siye lumengngan magsemmek taha' duk sinna siye sinalam si me'
tabu'an. 39 Bang dem langgal, mabaya' siye ningkolo' si me' paningkolo'an para si me'
a'a pinagaddatanin. Damikkiyan bang siye si me' pagjamu-jamuhan, kabaya'anden
ningkolo' si me' paningkolo'an mabangsahanin. 40 Saguwa' siye,” pa'in si Isa, “sinigpitan
we' de me' dende baluhin supaya ta'eddo'de me' luma'den, duk magsambahayang siye
pataha' magmā-mā we' a'a hāp siye. Bugtu' hukuman hadje tasangkaden si ahilat.”

Sīn pangurung dende baluhin
(Lukas 21.1-4)

41 Manjari ningkolo' si Isa paharap si pangisi-ngisihan sīn dem langgal hadjehin.
Pinayam-payaman we' ne me' a'ahin ngalabo' sīn dem pangisi-ngisihanin. Ekka me'
a'a dayahan ngalabo' sīn ekka. 42 Manjari niya' tekka pī dambuwa' dende balu, miskin
te'ed. Ngalabo' iye duwek kayu' sīn peyat, kulang du halga'nen. 43 Manjari ilinganan
we' si Isa me' tindegnen pī patapit si iye. Pa'inne si siye, “Sabennal akahante ka'am,
dende balu mamiskin inin, labi pe sīn talabo'nen amban kēmon siye me' mangalabo'
sīnin. 44 Pegge' siye kēmon,” pa'in si Isa, “ngurung siye amban alata'de maglabi-labihin.
Saguwa' dende inin, bisan iye miskin, pinangurung we' ne kēmon sīnnen bisan didda'
panabangne sukalnen.”

13

Pina'al we' si Isa pamagka'at langgal hadjehin
(Mateo 24.1-2; Lukas 21.5-6)

1 Manjari sābu si Isa paluwas amban langgal mahadjehin, dambuwa' me' tindegnen
nambat, pa'inne, “Uy, Tuwan. Makasinna-sinna pahāp me' batu hinang langgal inin.
Asal hāp te'ed bantuk langgal inin.” 2 Pa'in si Isa si siye, “Langga1 mahadje inin ujud
hebba' du. Niya' ellew si pasōngan, ga' du iyan niya' ta1ebbi tu'u me' batu magbangkat-
bangkat iyan, saguwa' kēmon kinanat-kanat du.”

Me' kasasewan duk kabinasahan
(Mateo 24.3-14; Lukas 21.7-19)

3 Manjari sasang si Isa ningkolo' si kūd Jaitun paharap tudju langgal hadjehin, hap pī
si iye si Petros duk si Yakub duk Yahiya duk Andariyas, siye-siye hadja. 4 Tinilew si Isa

we' de, pa'inde, “Akahanun kami, sumiyan umantag me' pina'innu miya'an? Ine tanda' mapaguwa'in bang sōng ne umantag me' kēmon miya'an?”
5 Pa'in si Isa si siye, “Pahatul-hatul ka'am duk ka'am ga'i ka'akkalan. 6 Pegge' ekka iyan pitu magēnan ēnkun duk magpa'in we' siye ne Almasihin. Duk ekka iyan ka'akkalande.
7 Duk bang ka'am makakale sabab magbono' dem lahat, atawa suwi-suwi sabab magbono' si me' lahat tala, da'a ka'am tinalew. Kēmon inin subey umantag saguwa' duma'in pe inin ellew kiyamat. 8 Pegge' dambuwa' bangsa,” pa'in si Isa, “magbono' iyan duk bangsa seddili. Duk dambuwa' pagsultanan magbono' iyan duk pagsultanan seddili. Duk niya' iyan me' linug si me' kalahat-lahatan si dunya duk niya' unus si me' kalahatan. Saguwa' inin panagna'an me' katiksa'an si dunyahin hadja. Kēmon inin, dalil dende sōng nganak duk nagna' peddi'an ne.
9 “Subey ka'am pahatul-hatul si dibi,” pa'in si Isa. “Pegge' sōngan me' a'a du ka'am iyan si me' hukum duk paglubakande ka'am dem me' langgal. Niya' ellew si pasōngan, nengge du isab ka'am iyan si harapan me' gubnul duk me' sultan pegge' nuhut ka'am aku duk ta'akabi ne si siye aka-aka mahāp sabab akuhin. 10 Pegge' meke kiyamat dunyahin, subey dahu' aka-aka mahāpin pinasampay si kēmon kabangsa-bangsahan,” pa'in si Isa. 11 “Na, bang ka'am siniggew duk bo'ode binistiga, da'a ka'am magsuse andang bang ine binissābin pamēbbegbi dibin. Saguwa' bissāhun bi ine-ine pangurung si ka'am si waktu miya'an, pegge' duma'in amban ka'am binissābin saguwa' amban Niyawa Sutsihin. 12 Si pasōngan,” pa'inne, “niya' iyan me' a'a, sōngan me' pungtina'iden siye dina'ak pinapatey. Niya' isab iyan me' anak, sōngan samaden siye dina'ak pinapatey. Duk me' anakin bantahande matetto'aden duk da'akde matetto'aden pinapatey. 13 Duk ka'am me' tindegkun,” pa'in si Isa, “kabunsihan du ka'am we' kēmon a'a pegge' nuhut ka'am aku. Saguwa' sine-sine nandal sampay si tamanan kabinasahan inin, taga umul du si surga' ga' niya' tamananne.”

Katiksa'an mangga' niya' sali'nen
(Mateo 24.15-28; Lukas 21.20-24)

14 “Na, si pasōngan, niya' iyan takitebi makapagka'at duk ngandiyawa'an Tuhanin la'i si antag ga'i patut pala'ihannen. Bang takitebi inin subey ne me' a'a mala'i si Yahudiyahin lahi pī si me' kapunuhan. (Ambat mamatsa inin sabutanne.) 15 Duk bang niya' a'a si luwasan luma'ne, subey ne iye ga'i padiyalem ngeddo' ine-ine, saguwa' subey ne iye lahi. 16 Duk mala'i si tana'nen subey ne ga'i balik pī si luma'ne ngeddo' me' semmeknen. 17 Andū', maka'ase'-ase' me' mabettengin duk me' maganak diki'in la'i si me' ellew ī'. 18 Māku-māku ka'am si Tuhan karayaw ga'i du inin umantag si tempo ga'i hap lahatin. 19 Pegge' si me' ellew ī',” pa'in si Isa, “niya' iyan katiksa'an hadje, ga' niya' sali'ne kemuwe tagna' pinapanjari we' Tuhanin dunyahin sampay kuwe'itu. Duk puwas inin, ga'i ne te'ed kabalikan. 20 Duk bang ga'i kulangan Tuhanin me' ellew katiksa'an ī',” pa'in si Isa, “ga' niya' a'a ellum. Saguwa' sabab me' a'a tapene'nen, me' a'a manuhut iyehin, kulangan Tuhanin du me' ellew ī'.
21 “Duk bang niya' si ellew ī' magpa'in si ka'am, ‘O, payamanun bi, tiya' Almasihin!’ atawa ‘Payamanun bi, ī' iye la'i!’ - da'a te'ed kahagadun bi. 22 Pegge' si me' ellew ī', niya' iyan paguwa' me' a'a magpa'in we' Almasihin siye bu ga'i bennal. Niya' isab iyan me' a'a magpa'in we' nabi siye bu ga'i to'o. Duk magpakite siye iyan me' tanda' duk me' hinangan maka'ulali' supaya bang makajari, tabo'ode pasape' me' a'a tapene' Tuhanin.
23 Saguwa' subey ka'am papateng-pateng,” pa'in si Isa. “Bakas ne ka'am akahanku andang sabab me' inin pādpād ga' pe umantag.”

Papitu Anak Manusiya'in
(Mateo 24.29-31; Lukas 21.25-28)

24 “Manjari si me' ellew ī',” pa'in si Isa, “pagubus me' katiksa'an miya'an, ngalindem
mata ellewin, duk bulanin ga'i ne danta'. 25 Me' pote'anin magkalabo'-labo' amban
diyata' langit duk me' bayu'an diyata' langitin tahala' amban lugalden. 26 Manjari
pagubus inin, kitede du ku, Anak Manusiya'in, pitu dem inalak. Takite me' a'ahin du
sahayakun duk balakatku mahadjehin. 27 Duk da'akku du pitu me' mala'ikatin nipun
me' a'a tapene'kun amban ka'ampat pidjū alamin.”

Pamintangan si po'on kayuhin
(Mateo 24.32-35; Lukas 21.29-33)

28 “Pandogahanun bi kayu igirahin,” pa'in si Isa. “Bang numbu' me' dawennen,
kata'uhanbi we' sōng baytu panas ne. 29 Damikkiyan isab, bang takitebi umantag ne me'
pina'inku miya'an, kata'uhanbi we' asal tapit ne te'ed pabalikkun. 30 Sabennal akahante
ka'am,” pa'in si Isa, “ga'i pe ubus matey kēmon a'a ma'ellum kuwe'itu inin, tekka ne me'
bakas pina'inku inin. 31 Palabey hadja langitin duk dunyahin, saguwa' bang bissākun
asal ga'i usa'.”

Ga'i kata'uhan waktunen
(Mateo 24.36-44)

32 “Saguwa' ga' niya' ngata'u bang ellew ine atawa waktu ine papituku balik si
pasōnganin. Bisan me' mala'ikat si surga'in ga'i kata'uhande. Bisan aku, Anak Tuhanin,
ga'i du isab kata'uhanku. Luwal Samaku Tuhanin mangata'uhin. 33 Hangkan papateng-
pateng ka'am,” pa'in si Isa. “Da'a ka'am lipat pegge' ga'i kata'uhanbi bang sumiyan
inin umantag. 34 Dalilne inin, dambuwa' a'a lumengngan hap lahat seddili. Sōng
patahala'nen, pinangandel we' ne luma'nen si me' dara'akannen. Inurungan siye
dangan-dangan hinangden. Duk tunggu' gawangin da'akne ga'i lipat. 35 Hangkan hep,”
pa'in si Isa, “da'a ka'am lipat pegge' ga'i kata'uhanbi bang sumiyan tekka dapu' luma'in.
Bang magalib ke, atawa tenga' bahangi ke, atawa dayi' ellew ke, atawa salung ke.
36 Pegge' kaw iye bessuwang tekka duk tasa'utne ka'am tuli. 37 Na, pina'inku si ka'am
inin, pa'inku isab si kēmon a'a: Da'a te'ed ka'am lipat.”

14

Pagisun la'at para pu si Isahin
(Mateo 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yahiya 11.45-53)

1 Na, duwem bahangi pe meke pagkādja'an ēnande Kādja'an Pangessebanin duk kādja
'an pagkakande pan ga'i sinagetan pasuligin. Me' nakura' imamin duk me' guru si sara'
āgamahin, pinikil-pikil we' de bang sa'ingge paniggewde duk pamapateyde si Isahin duk
ga'i kata'uhan me' a'ahin. 2 “Da'a bang baytu kādja'an inin,” pa'inde, “kaw hewuhala'
me' a'ahin.”

Pamu'us isellan bengngi si kōk si Isahin
(Mateo 26.6-13; Yahiya 12.1-8)

3 Na, la'i si Isa si Betani. La'i iye mangan si luma' si Simon, a'a bakas inipulin. Manjari
sasangde mamanganin, niya' dende tekka pī magbo'o isellan bengngi. Pangisihannen
batu alabaster hininangin. Isellan bengngi miya'an inēnan narda, ga' lamud-lamudne
duk mahalga' te'ed. Manjari pinessa' we' dendehin pangisihan isellan bengngihin duk
binu'usan we' ne isellanin diyata' kōk si Isa. 4 Saguwa' niya' me' a'a mala'ihin astel
duk magbissā-bissā siye. “We'ey isellan bengngi miya'an pinaka'atan sa miya'an?”
pa'inde. 5 “Gam pe miya'an pinabellihan labi tellu hatus pilak duk ulinen pangurung
si me' mamiskinin.” Hangkan inamāhan te'ed we' de dendehin. 6 Saguwa' pa'in si
Isa si siye, “Pasagadanun bi iye. We'ey iye sasewbi? Hāp hininangne si aku inin.
7 Pegge' mamiskinin,” pa'in si Isa, “ga'i du usa' amban ka'am, duk sumiyan-sumiyan

ka'am mabaya', kapanabang ka'am si siye. Saguwa' aku, ga'i ku teteg tu'u si ka'am.
8 Dende inin, hininang we' ne tage'esnen. Inisellanan we' ne andang barankun panyap
pangubul akuhin. 9 Duk sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa, "antag-antag si
tibu'ukan dunya minahalayak aka-aka mahāpin, inaka-aka du isab tahinang dende si
aku inin, pangesseb-ngesseban me' a'ahin iye."

Pa'isun si Judas muddihan si Isa
(Mateo 26.14-16; Lukas 22.3-6)

10 Manjari pagubus miya'an, si Judas Iskariyot, dambuwa' si me' tindeg si Isa sampū'
duk duwehin, hap pī si me' nakura' me' imamin supaya tabuddihanne si Isa duk
tasōnganne si siye. 11 Na, pagkalede pina'in si Judasin, sinna te'ed siye duk nanggup siye
ngurungan iye sīn. Manjari puwas miya'an, miha ne si Judas waktu hāp panōngne si Isa
si siye.

Magpanyap disi Isa para si pagjamu-jamuhan Pangessebanin
(Mateo 26.17-19; Lukas 22.7-13)

12 Na, ta'abut ne tagna' ellew kādja'anin pagkakande pan ga'i sinagetan pasuligin.
Ellew miya'an subey me' a'ahin numbali' anak bili-bili kakande pangessebande pa-
maluwas Tuhan bangsaden amban kamatey la'i si lahat Misil awwalley. Tinilew si
Isa we' me' tindegnen, pa'inde, "Tuwan, antag kami kabaya'annu pī manyapan ka'u
pamanganannu pagkādja'an inin?" 13 Dina'ak we' si Isa me' tindegnen duwangan duk
pa'inne si siye, "Pī ka'am dem puweblo miya'an. Niya' iyan a'a tasampangbi la'i magbo'o
kombo' isihan bohe'. Nuhut ka'am iye. 14 Duk bang ne iye pa'asek dem luma', pa'inun bi
si dapu' luma' miya'an, 'Dina'ak kew tinilew we' guruhin bang antag ko' bilik pagjamu-
jamuhanne duk me' tindegnen para si Kādja'an Pangessebanin.' 15 Manjari niya' iyan
pakitehanne ka'am bilik luha la'i diyata' luma'," pa'in si Isa. "Andang ne panyap bilik
miya'an. La'i ne ka'am maghatul kinakanten bi." 16 Manjari lumengngan ne me'
tindegne duwanganin pī si puweblo duk takitede la'i sa pangaka si Isa siyehin. Duk
maghatul ne siye la'i para si pagjamu-jamuhan Pangessebanin.

Tamanan pamangan si Isa duk me' tindegnen
(Mateo 26.20-30; Lukas 22.14-20; Yahiya 13.21-30; 1 Korinto 11.23-25)

17 Pagsangem ne, hap pī ne si Isa si luma' miya'an magtuhut duk tindegne sampū' duk
duwehin. 18 Sasangde ningkolo' si lamisahan magkakan, pa'in si Isa si me' tindegnen,
"Sabennal akahante ka'am, niya' dangan si ka'am muddihan aku, sawe'ku magtuhut
mangan." 19 Magtawus siye dukka duk magganti' siye nilew iye. Pa'in dangan-dangan,
"Bugtu' duma'in aku, Tuwan, ē'?" 20 Nambung si Isa, pa'inne, "Mamuddihan akuhin
dangan ka'am duk magsawu kami mangan si dambuwa' pinggan. 21 Aku inin, Anak
Manusiya'in," pa'in si Isa, "matey du ku pegge' iye iyan ganta'ankun sa sinulat dem
kitabin. Saguwa' maka'ase'-ase' te'ed a'a mamuddihan Anak Manusiya'in. Gam pe a'a
miya'an ga' inanakan."

22 Sasangde mamanganin, ngeddo' si Isa pan duk pagubus iye magpasalamat si
Tuhan, kinepak-kepak we' ne bu pinangurung we' ne si siye. Pa'inne, "Ngeddo' ka'am.
Pan inin barankun." 23 Manjari ngeddo' iye sawan duk pagubus iye magpasalamat si
Tuhan, pinangurung we' ne si siye duk nginum siye kēmon. 24 Pa'in si Isa si siye, "Inin
laha'kun sōng bu'us sabab me' a'a ekka. Inin tanda' we' tumanan Tuhanin du janji'nen.
25 Sabennal akahante ka'am, puwas inin ga'i ne ku nginum bohe' ubas balik samanta'an
ga'i pe ku nginum ininum ba'ahuhin dem pagbaya'an Tuhanin." 26 Manjari ngalang siye
dambuwa' kalangan pamudji Tuhan, ubus bu paluwas ne siye pī si kūd Jaitun.

Pinaʼal pamasuwey si Petrosin (Mateo 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yahiya 13.36-38)

27 Paʼin si Isa si siye, “Kēmon kaʼam, ambananbi du ku. Pegge' tasulat inin dem kitab,
pinaʼin, ‘Daʼakku pinapatey magbantey bili-bilihin, manjari me' bili-bilinen magkanat-
kanat.’ 28 Saguwaʼ pagellum ne ku balik, magkasuwaʼ du kite bi. Padehellu ku
amban kaʼam pī si lahat Jalil.” 29 Manjari paʼin si Petros si iye, “Bisan kēmon siye
ngambanan kaʼu, Tuwan, saguwaʼ aku, asal gaʼi kew ambananku.” 30 Paʼin si Isa si iye,
“Sabennal akahante kew, sangem inin du, gaʼi pe manukin makatingkowak minduwe,
kapamasuwey ne kew mintellu we' gaʼi ku kataʼuhannu.” 31 Saguwaʼ pasōng si Petros
missā pinamuwakkad, paʼinne, “Bisan pe ku matey patuhut si kaʼu, asal gaʼi kew te'ed
pasuweyanku.” Duk kēmon siye, inin isab binissāden.

Si Isa ngampun si Tuhan laʼi si kabbun Getsemane (Mateo 26.36-46; Lukas 22.39-46)

32 Manjari palanjal siye pī si kabbun inēnan Getsemane. Paʼin si Isa si me' tindegnen,
“Ningkoloʼ kaʼam tuʼu tiggelanku laʼi māku-māku si Tuhan.” 33 Duk binoʼo we' ne si
Petros duk si Yakub duk si Yahiya. Nagnaʼ iye kebba-kebbahan duk sasew dem ateynen.
34 Manjari paʼinne si siye, “Ateykun dukka te'ed, agen-agen makamatey aku. Paʼamban
ne kaʼam tuʼu duk magjaga kaʼam.”
35 Manjari lumengngan iye patala-tala duk pasujud iye diyataʼ bulak duk ngampun iye
si Tuhan we' bang makajari gaʼi pinaʼantag si iye kabinasahan sōng matekka si iyehin.
36 Duk paʼinne, “O Ammaʼ, kēmon tahinangnu. Bang kew mabayaʼ daʼa ku pasagadanun
bininasa. Saguwaʼ dumaʼin tinuhutin kinabayaʼankun, saguwaʼ kinabayaʼannun.”
37 Manjari balik iye pī si me' tindegnen duk takitene siye kapatuli. Paʼinne pu si Petros,
“O, Simon, tuli kew? Gaʼi kew kapagjaga bisan da ora? 38 Papateng-pateng kaʼam duk
māku-māku kaʼam si Tuhan supaya kaʼam gaʼi taboʼo we' sassat. Tapikil we' atey saguwaʼ
gaʼi kaʼanggawtaʼan we' baran.”
39 Manjari tahalaʼ ne isab si Isa duk māku-māku iye, binalik we' ne bakas binissāne si
Samanen. 40 Ubus balik ne isab iye pī si me' tindegnen duk takitene siye kapatuli pegge'
kinaruʼ te'ed siye. Gaʼi kataʼuhande bang ine panambungde si Isahin.
41 Pagbalik si Isa kamintellunen, paʼinne si siye, “Tuli pe kaʼam duk pahali pe? Sarang
ne iyan. Tekka ne waktuhin. Aku, Anak Manusiyaʼin, sōng sinōngan ne si antanan me'
aʼa dusehan. 42 Kuwat kaʼam, sūng ne kite bi. Payamanun bi, tiyaʼ ne aʼa mamuddihan
akuhin.”

Paniggew pu si Isahin (Mateo 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yahiya 18.3-12)

43 Manjari sasang si Isa pe mamissāhin, tekka si Judas. Dambuwaʼ iye si me' sampūʼ
duk duwe tindeg si Isahin. Banes te'ed aʼa nuhut si Judas magbarung duk magboʼo
me' kakakal. Siye miyaʼan dinaʼak pī we' me' nakuraʼ imamin duk me' guru si saraʼ
āgamahin duk me' kabahiʼanin. 44 Kaʼurungan siye indan we' si Judas. Bakas paʼinne
hep si siye, “Sine-sine ūkku, iye ne iyan aʼahin. Siggewun bi iye duk boʼohun bi tahalaʼ
duk banteyanun bi pinahāp-hāp.”
45 Manjari pagtekkade laʼi, magtawus si Judas patapit pu si Isa duk paʼinne, “Tuwan.”
Bu inūk si Isa we' ne. 46 Manjari siniggew ne si Isa we' de duk inantan we' de
pahaget. 47 Saguwaʼ niyaʼ dambuwaʼ me' magtengge matapitin, ngurus barungnen duk
pineddang we' ne daraʼakan imam nakuraʼin, duk butas tayingenen. 48 Manjari paʼin
si Isa si me' maniggew iyehin, “We' kannalbi mundu ku hangkan kaʼam pitu niggew
aku magbarung duk magboʼo me' kakakal? 49 Ellew-ellew laʼi ku magusihat dem langgal
hadje. Laʼi du kaʼam saguwaʼ gaʼ ku siggewbi laʼi. Saguwa',” paʼinne, “subey katumanan

kēmon tasulat dem kitabin.” 50 Manjari kēmon tindeg si Isahin nayikutan iye duk lahi siye.

51 Manjari niya' isab la'i dambuwa' subul patuhut pu si Isa. Magdikat hadja iye. Sōng isab iye siniggew we' de. 52 Saguwa' inambanan we' ne dikatnen duk magubas iye magkuwantang.

Si Isa si harapan me' kakunsihalanin
(Mateo 26.57-68; Lukas 22.54-55, 63-71; Yahiya 18.13-14, 19-24)

53 Manjari bino'o we' de si Isa pī si luma' imam nakura'in. Duk magtipun isab la'i kēmon nakura' imamin duk me' kabahi'anin duk me' guru si sara' āgamahin. 54 Na, si Petros paturul pu si Isa saguwa' patala-tala, sampay pī diyalem lame luma' imam nakura'in. Ningkolo' iye duk me' guwaldiyahin si bihing ebbut ngindāng.

55 Manjari me' nakura' imamin duk me' kakunsihalanin miha pureba panuntutande si Isa supaya iye tapapateyde. Saguwa' ga' niya' kasuwa'de panuntutande iye. 56 Ekka naksi' kuntara pu si Isa saguwa' ga'i bennal duk ga'i maguyun me' bissāden.

57 Ubus niya' sinduwe kuwat naksi' kuntara pu si Isa ga'i du isab bennal. 58 Pa'inde, “Bakas takale kami a'a inin magpa'in we' larakne ko' langgal mahadjehin, hininang we' manusiya', duk dem tellu ellew matengge ko' iye seddili saguwa' duma'in a'a mangahinang iyehin.” 59 Saguwa' bisan pe kuwe' miya'an panaksi'den, ga' du maguyun me' bissāden.

60 Manjari nengge imam nakura'in la'i si tengnga'de nilew si Isa. Pa'inne, “Ga' niya' sambungnu si me' tuntutde si ka'u inin?” 61 Saguwa' ga' si Isa nambung. Manjari tinilew iye balik we' iman nakura'in, pa'inne, “Ka'u ne ke Almasihin, Anak Tuhanin?” 62 “Aku ne,” sambung si Isahin. “Duk kitebi du ku iyan, aku, Anak Manusiya'in, ningkolo' si kanawanan Tuhan Mabalakatanin. Duk kitebi du ku iyan pitu magtuhut duk me' inalak amban diyata' langit.” 63 Manjari ginaret we' imam nakura'in semmeknen hawal peddi' ateynen. Duk pa'inne, “We'ey pe kite bi subey miha me' saksi'? 64 Takalebi ne binissāne miya'an, kuwe' Tuhanin iye. Ine hukumanbin?” Pa'inde kēmon, “Hukuman kamihin we' subey iye pinapatey.”

65 Manjari sinduwe me' a'ahin nagna' ngalura'an iye. Binennesan isab we' de luwenen duk pinagsuntukan iye we' de. Pa'inde si iye, “Na, untukun ko', sine manuntuk ka'uhin.” Duk sinampak isab iye we' me' guwaldiyahin pangeddo'de iyehin.

Masuwey si Petros we' ga'i kata'uhanne si Isa
(Mateo 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yahiya 18.15-18, 25-27)

66 Manjari sasang si Petros la'i si lame, niya' dambuwa' dende dara'akan imam nakura'in hap pī la'i. 67 Pagkitene si Petros ngindāng, dinendengan te'ed iye we' ne duk pa'inne, “Oy, ka'u isab bakas sawe' a'a Nasaret miya'an, si Isa.” 68 Saguwa' masuwey si Petros, pa'inne, “Ga'i kata'uhanku duk ga'i tasabutku bang ine binissānu iyan.” Duk magtawus iye tahala' tudju tarangka. Manjari ningkowak manukin. 69 Takite ne isab iye balik we' dende dara'akan miya'an duk pa'in dendehin si me' a'a magtengge mala'ihin, “A'a miya'an sawe'de isab.” 70 Saguwa' masuwey ne isab si Petros. Ga' du tiggel, me' a'a magtengge mala'ihin magpa'in pu si Petros, “Ga'i kew kapamasuwey we' duma'in kew sawe'de pegge' a'a Jalil du kew isab.” 71 Saguwa' nukna'an si Petros dinen duk napa iye. Pa'inne, “Asal ga'i kata'uhanku a'a pagbissābi iyan.” 72 Magtawus tingkowak manukin. Kaminduwenen ne inin. Manjari ta'esseb we' si Petros bakas pina'in si Isa si iyehin, “Ga'i pe makatingkowak manukin minduwe, kapamasuwey ne kew mintellu we' ga'i ku kata'uhannu.” Sakali' tapikil si Petros inin, magtangis iye.

15

Si Isa si harapan Pilatus
(Mateo 27.1-2, 11-14; Lukas 23.1-5; Yahiya 18.28-38)

1 Pagsakali' ne salung, magtipun me' nakura' imamin duk me' kabahi'anin duk me' guru si sara' āgamahin. Siye me' kakunsihalan mangahukumin. Magisun siye bang inumeyde pu si Isahin. Manjari pagubus siye magisun, iningketan we' de si Isa duk bino'o we' de pī sinōngan pu Pilatus. 2 Tilew Pilatus iye, pa'inne, "Sultan me' Yahudihin ke kew?" Nambung si Isa, pa'inne, "Iye du pina'innu iyan." 3 Na, ekka tuntut me' nakura' imamin si iye. 4 Tinilew iye balik we' Pilatus, pa'inne, "Ga' niya' panambungnu? Payamanun ka'ekka tuntutde si ka'u." 5 Saguwa' ga' ne nambung si Isa, hangkan ulali' te'ed Pilatus.

Si Isa ilabo'an hukuman pinapatey
(Mateo 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yahiya 18.39—19.16)

6 Na kahaba' tahun, bang baytu Kādja'an Pangesseban, iye addat Pilatusin maluwas iye dambuwa' pilisu, sine-sine pāku me' a'ahin pinaluwas. 7 Masa miya'an, niya' la'i a'a kinalabusu. Ēnnen Barabbas. La'i iye magtuhut duk me' sawe'ne bakas manguntarahan gubelnohin duk makapapatey iye me' a'a masa miya'an. 8 Ekka me' a'a pī pu si Pilatus duk pināku we' de we' maluwas iye dambuwa' pilisu sa addat luwal hininangne tahun-tahunin. 9 Tinilew siye we' Pilatus, pa'inne, "Mabaya' ka'am paluwasku si ka'am Sultan me' Yahudihin?" 10 Hangkan siye tinilew we' ne sa miya'an pegge' kata'uhanne we' sinōngan si Isa we' me' nakura' imamin si iye, pegge' kinimbūhan si Isa we' de. 11 Saguwa' me' a'a mabanesin tasege' we' me' nakura' imamin we' subey pākude si Barabbas pinaluwasin, duma'in si Isa. 12 Pa'in si Pilatus ne isab si siye, "Inumeyku si a'a inēnanbi Sultan me' Yahudi inin?" 13 Magkalolop siye, pa'inde, "Lansangun iye diyata' olom." 14 Pa'in Pilatus si siye, "We'ey? Ine la'at tahinangnen?" Saguwa' pasōng ne siye magkalolop, pa'inde, "Lansangun iye diyata' olom." 15 Manjari kabaya'an Pilatusin we' duhulanne kabaya'an me' a'a mabanesin, hangkan pinaluwas we' ne Barabbas si siye. Duk pagubus si Isa da'akne ilubakan, sinōngan ne iye we' Pilatus supaya iye talansang diyata' olom.

Hinang dagey si Isa we' me' sundaluhin
(Mateo 27.27-31; Yahiya 19.2-3)

16 Manjari bino'o si Isa tahala' we' me' sundaluhin pī si lame astana' gubnulin. Duk ilinganan we' de patipun kēmon sundalu da kumpaniyahin. 17 Manjari pinasemmekan we' de si Isa semmek taluk kuwe' bantuk semmek sultan. Ubus ngalakal isab siye bāhan luhihan, hininang kuwe' korona sultan, bu pinapī we' de si kōkne. 18 Manjari magmā-mā pinahadje si Isa we' de, pa'inde, "Assalamu alaikum, Sultan me' Yahudihin." 19 Pinaglubakan we' de kōk si Isahin duk kayu-kayu, duk pinaglura'an iye we' de. Ubus pasujud siye si iye. 20 Pagubus iye hinangde dagey, iluwasan we' de semmek talukin bu pinasemmekan iye balik duk semmekne tagna'in. Ubus bino'o ne iye we' de pabukut duk ne iye talansang diyata' olom.

Pangalansang si Isa diyata' olomin
(Mateo 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yahiya 19.17-27)

21 Manjari niya' a'a pabutas, ēnnen si Simon, a'a amban lahat Kirene. Bakas amban lahat diyata' iye balik pī si puweblo. Si Simon inin sama Iskandal duk si Rupus. Ginagahan iye we' me' sundaluhin dina'ak pinanangkit olom sōng pangalansangan si Isahin. 22 Bino'o we' de si Isa pī si lugal inēnan Golgota. Hāti ēn miya'an, "Lahatan Bungkug." 23 Pagla'i ne si Isa, niya' sōng pama'inumde iye bohe' ubas sinagetan tambal

inēnan mira. Saguwa' ga' tayima'ne. 24 Manjari ilansang ne iye we' de diyata' olom bu
pinatengge we' de olomin. Pinagbahagi'-bahagi'an we' me' sundaluhin me' semmek
si Isahin. Maglegot siye magda'agan duk kata'uhande bang semmek inggehin da'agan
dangan-danganin. 25 Ellet lettu duk salung pangalansangde iye diyata' olomin. 26 Duk
tuntut si iyehin sinulat diyata' olom sa inin: "Inin Sultan me' Yahudihin." 27 Duk
niya' duwangan mundu pinasumbaya' pu si Isa ilansang diyata' olomde. 28 Dambuwa'
olomin pinatengge si kanawanne duk dambuwa'in si bibanganne.
29 Duk me' a'a mapalabeyin, pinagsayehan iye we' de. Magkeleng-keleng siye duk
pa'inde, "Aha. Pa'innu talaraknu langgal hadjehin, ubus bu patenggenu balik dem
tellu ellew. 30 Bang tatabangnu dinun, duwa'i kew amban olom iyan." 31 Damikkiyan
isab me' nakura' imamin duk me' guru si sara' āgamahin pagudji'ande iye, pa'inde,
"Tatabangne a'a seddilihin saguwa' dinen ga'i tatabangne. 32 Iye ko' Almasihin, sultan
me' Isra'ilin, na, ambat iye duwa'i amban olom iyan. Bang takitete iye duwa'i, na,
kahagad ne kite." Duk me' ilansang pinasumbaya' si iyehin, missā-missāhan iye du isab.

Kamatey si Isahin
(Mateo 27.45-56; Lukas 23.44-49; Yahiya 19.28-30)

33 Na, paglettu ne ellewin, maglindem dem tibu'ukan lahat miya'an sampay lisag
tellu kohapin. 34 Paglisag tellu ne, magkilahap si Isa papales, pa'inne, "Eloi, Eloi, lama
sabachthani?" Hātinen, "O Tuhanku, we'ey ku pasagadannu?" 35 Pagtakale inin we'
me' a'a magtengge-tengge mala'ihin, sala' pakakalehanden. Pa'inde, "Pakalehun bi
be. Lingananne Nabi Eliyas." 36 Magtawus niya' a'a magubas pī mo'o kuwe' gapas bu
ngaleglebanne magdem ininum. Ubus tinogsokan we' ne miya'an diyata' kayu-kayu bu
sinōngan we' ne pamasessep pu si Isa. Pa'in a'a miya'an, "Da'a dahu'. Payamante bi bang
pitu ke Nabi Eliyas maduwa'i iye amban diyata' olomin!" 37 Manjari magkilahap si Isa
mintedde papales ubus bu bekkat ne napasnen.
38 Magtawus garet semmek subuk hinang ellig dem langgal hadjehin. Garet paduwe
amban diyata' ngeregse' diyawa'. 39 Pagkite kapitan manengge mapaharap si olomin
we' sa miya'an kabekkat napas si Isahin, nambat iye, pa'inne, "Sabennal a'a inin Anak
Tuhanin."
40 Niya' la'i me' dende mayam-mayam amban katala-talahan. Dem grupu miya'an
la'i si Mariyam dende amban Magdalahin, duk si Salome. La'i isab si Mariyam, sa'i
si Joses duk si Yakub bata'in. 41 Me' dende miya'an manuhut-nuhut si Isahin duk siye
manguntul iyehin pala'ine si lahat Jalilin. Duk ekka pe isab me' dende seddili la'i, me'
bakas manuhut iye hap Awrusalamin.

Pangubul si Isahin
(Mateo 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yahiya 19.38-42)

42 Ellew Pagpanyap miya'an, hātinen, dam bahangi meke ellew li'i. Pagkohap ne ellew
miya'an, tekka la'i si Yusup. 43 Si Yusup inin a'a amban puweblo Arimati. Kunsihal
inaddatan iye. Inagad-agad we' ne katuman me' pa'alan sabab pagbaya' Tuhanin.
Manjari magtawakkal iye pī pu si Pilatus duk pināku we' ne bangkey si Isahin. 44 Ulali'
Pilatus pagkalene we' matey ne si Isa. Ilinganan we' ne kapitanin duk tinilew we' ne
bang tiggel ne ke kamateynen. 45 Pagkata'uhanne amban kapitanin we' asal matey ne
si Isa, pinangurung ne we' ne bangkeynen pu si Yusup. 46 Manjari melli si Yusup kakana'
duk pagubus ilebbes we' ne si Isa amban diyata' olomin, sinaput we' ne duk kakana'in.
Ubus pinabāk we' ne dem lingab pagkubulan, batu ilowangan. Ubus bu ngaligid iye
batu panampeng gawang lingabin. 47 La'i mayam-mayam si Mariyam dende amban
Magdalahin, duk si Mariyam sa'i si Josesin, duk takitede bang antag pangubulan si
Isahin.

16

Si Isa ellum balik
(Mateo 28.1-8; Lukas 24.1-12; Yahiya 20.1-10)

1 Pagpuwas ellew Sabtu', ellew li'ihin, si Mariyam dende amban Magdalahin, duk si
Salome, duk Mariyam sa'i si Yakubin, melli laksi' duk siye tapī ngalaksi'an bangkey si
Isahin. 2 Manjari salung-salung pe ellew Ahad, hap pī siye si kubul. 3 Magbissā-bissā siye
si lān, pa'inde, "Sine mangaligidan batu tampeng lingabin duk kite bi dumiyalem?" Bu
asal hadje batuhin. 4 Pagtekkade la'i, takitede batuhin ubus ne iligidan. 5 Padiyalem siye
dem lingab. Ngite siye la'i dambuwa' lella bata' magsemmek pote' ningkolo'-ningkolo' si
antag kanawan. Takeddut te'ed siye. 6 Pa'inne si siye, "Da'a ka'am tinalew. Kata'uhanku
pihabi si Isa, a'a Nasaret bakas ilansang diyata' olomin. Ga' ne iye tu'u. Ellum ne iye
balik. Payamanun bi bakas pamabākan iyehin. 7 Na, pī ne ka'am," pa'inne, "akahanun bi
me' tindegnen duk si Petros we' padehellu iye amban ka'am hap lahat Jalil. Kitebi du iye
iyan la'i, sa pangakane ka'amin." 8 Manjari paluwas siye duk lahi siye amban kubulin
pegge' migpid siye hawal dahitden. Ga' niya' bissāde bisan pu sine pegge' tinalew siye.

Pakite si Isa pu si Mariyam, dende amban Magdalahin
(Mateo 28.9-10; Yahiya 20.11-18)

9 Pagellum ne balik si Isa amban kamateynen ellew Ahad miya'an, paguwa' iye
dehellu pu Mariyam dende amban Magdalahin, iye ne bakas pinaluwasanne seyitan
pitu'in. 10-11 Manjari pī si Mariyam si me' tindeg si Isahin sasangde la'i magsugul duk
magtangis. Inakahan siye we' Mariyam we' ellum si Isa duk bakas takitene, saguwa' ga'
siye kahagad.

Pakite si Isa si duwangan me' tindegnen
(Lukas 24.13-35)

12 Pagubus miya'an, paguwa' si Isa si duwangan tindegnen sasangde lumengngan
hap lahat diyata'. Saguwa' pinda bantuknen. 13 Manjari balik siye hap Awrusalam
ngakahan me' sawe'den. Saguwa' ga' du isab siye kinahagad we' de.

Pakite si Isa si me' tindegne sampuk-dambuwa'in
(Mateo 28.16-20; Lukas 24.36-49; Yahiya 20.19-23; Hinangan 1.6-8)

14 Ubus miya'an, paguwa' si Isa si sampū' duk dambuwa' tindegnen sasangde mangan.
Inamāhan siye we' ne pegge' ga' siye kahagad duk pegge' tuwas kōkden. Pa'inne,
bisan siye inakahan we' me' bakas mangite iyehin we' ellum ne iye balik amban
kamateynen, ga'i du siye kahagad. 15 Manjari pa'inne si siye, "Pī ka'am si kēmon kalahat-
lahatan si dunya duk mahalayakun bi aka-aka mahāpin si kēmon manusiya'. 16 Sasuku
makahagadin duk tapandi, tanda' we' sandel ne iye si aku," pa'in si Isa, "timbul du iye.
Saguwa' mangga'i makahagadin, tewwa' hukuman Tuhanin du. 17 Duk me' masandel
si akuhin, inurungan du balakat maghinang me' hinangan maka'ulali'. Makapaluwas
siye iyan me' seyitan we' balakat ēnkun duk makabissā siye me' bissā ga'i kata'uhande.
18 Bang siye bessuwang maka'antan sawe, duk bang siye bessuwang maka'inum ine-
ine ganta' makamatey, ga'i du maka'ine siye. Duk bang bettadde tanganden si me'
masakihin, kawuli'an du siye."

Pa'angkat si Isa hap surga'in
(Lukas 24.50-53; Hinangan 1.9-11)

19 Manjari pagubus Panuhutanin si Isa missā si me' tindegnen, pa'angkat iye hap
surga' duk ningkolo' iye si kanawanan Tuhanin, lugal mabangsahanin. 20 Manjari lu-
mengngan ne me' tindegnen magmahalayak si kēmon kalahat-lahatan. Duk inurungan

siye we' Panuhutanin balakat maghinang me' hinangan balakatan, supaya kata'uhan me' a'ahin we' to'o me' panolo'den.

Inin aka-aka hāp sabab Isa Almasi
Jūd inin sinulat we' si Lukas
Pahāti sabab jūd sinulat we' si Lukas

Si Lukas inin duma'in Yahudi, bangsa Girik iye. Kēmon manulat me' jūd dem kitabin, si Lukas hadja duma'in Yahudihin. Langkew pangadji' si Lukasin duk dambuwa' iye doktol. Sandel iye pu si Isa Almasi sakali' takalene me' usihat si Paulin. Magbagay te'ed si Lukas duk si Paul. Palumengngan si Paul kaminduwenen hap pī si me' kalahatan magusihat, sampay ngeregse' pamapatey iyehin la'i si lahat Roma, ga' pasape' si Lukas amban iye. Dangan iye manuhut-nuhutan si Paulin si me' paglengnganannen.

Jūd inin sinulat we' si Lukas duk pinabo'ohan we' ne pu si Teopilus, dambuwa' a'a bangsa Girik bangsahan.

Inaka we' si Lukas tu'u dem sulat inin we' Anak Tuhanin pitu si dunya magbaran manusiya'. Kabaya'an si Lukasin we' kēmon a'ahin ngata'u we' si Isa asal Anak Tuhanin duk makajari siye timbulne amban me' duseden. Pinahātihan we' ne we' duma'in hadja me' Yahudihin tinabangan si Isahin saguwa' kēmon kabangsa-bangsahan si dunyahin tabanganne. Magaka iye bang sa'ingge panabangne me' a'a masakihin, me' a'a magtiksa'in, duk pasōng te'ed me' a'a dusehanin. Inaka we' si Lukas me' talabey si Isahin kemuwe panganak si iyehin sampay kamateynen duk ka'ellumne mabalikin.

Sulat amban si Lukas para pu si Teopilus

1 Ekka ne bakas nulat sabab me' bakas malumabey diyalem kamihin, sabab Almasihin. 2 Sinulat we' de me' bakas inaka si kamihin we' me' bakas mangite hininangne
kemuwe tagna'in, duk siye inin me' a'a magmahalayak lapal Tuhanin. 3 Na, aku isab
kuwe'itu, pegge' bakas tapaliksa'ku ne te'ed kēmon malumabey miya'an kemuwe tagna',
tapikilku isab manulat inin pinagturul-turul para si ka'u, Tuwan Teopilus, 4 supaya
kata'uhannu we' kēmon bakas sinalsila si ka'uhin asal bennal te'ed.

Pina'al panganak pu si Yahiyahin

5 Kuwe' inin tagna'nen: Matu'uhin, masa si Herod pe sultan si lahat Yahudiyahin, niya'
imam ēnnen Jakariya. Dambuwa' iye me' imam si grupu Imam Abiya ley. Andanen si
Elisabet pangkatan me' imam isab. 6 Kaduwangan siye bentel si pagmatahan Tuhan.
Tinuhut te'ed we' de kēmon sara' duk panganda'akan Tuhanin. Ga' niya' panalla'an siye.
7 Saguwa' ga' niya' anakde pegge' ga'i anakan Elisabet duk masa miya'an bahi' ne te'ed
siye sali'-sali'.

8 Manjari dambuwa' ellew, paganti' ne magimam Jakariya duk grupunen si langgal
mahadjehin. 9 Sa addat me' imamin magpuwa'an siye, duk Jakariya kapasuku'an
manugtug kamanyanin dem bilik sutsi dem langgalin. Hangkan padiyalem iye pī si
luma' Tuhanin. 10 Me' a'a mabanesin la'i si bukut ngampun-ngampun sasang panugtug
kamanyanin. 11 Manjari pabagala si iye dambuwa' mala'ikat Tuhanin nengge la'i si
kanawanan antag panugtug-nugtugan kamanyanin. 12 Pagkite Jakariya mala'ikatin,
takeddut iye duk pa'asekan talew iye. 13 Saguwa' pa'in mala'ikatin si iye, "Da'a kew
tinalew, Jakariya. Pinakale ne we' Tuhanin pangampunnun. Andanun Elisabet nganak
du we' nu dambuwa' lella duk ēnanun iye Yahiya. 14 Asal sinna kew te'ed iyan duk kēgan
kew duk ekka isab a'a kēgan paginanakan ne iye, 15 pegge' bangsahan du iye iyan si
pagmatahan Tuhan. Ga'i iye subey nginum ine-ine makalango. Kemuwe inanakan iye,
andang ne iye pa'asekan Niyawa Sutsihin. 16 Duk ekka me' a'a Isra'il tabo'one balik si

Tuhan Panuhutanden. 17 Si Yahiya anaknu inin, iye mapadehellu amban Panuhutanin.
Pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin kuwe' Nabi Eliyas masaley, duk balakatan iye
kuwe' balakat Nabi Eliyasin masaley. Sabab panolo'nen, maghāp balik me' samahin
duk me' anakden. Duk me' a'a mangga'i manuhut panganda'akan Tuhanin, sabab me'
panolo'nen, pindahande du pikilanden duk bentel ne pamikilden. Ubus niya' ne me' a'a
memes bang tekka Panuhutanin."
18 Pa'in Jakariya si mala'ikatin, "Sa'ingge pakabugtu'ku inin? Bahi' ne ku duk andakun
bahi' ne du isab." 19 Nambung mala'ikatin, pa'inne, "Jibra'il ku inin. Aku inin luwal
ku nengge si pana'anan Tuhanin. Dina'ak ku we' Tuhanin pitu missā si ka'u ngakahan
ka'u aka-aka mahāp inin. 20 Payamanun be, pegge' ga' kahagadnu inakakun, nga'umew
kew iyan duk ga'i kew makabissā samanta'an ga'i tuman pina'inku si ka'u inin. Saguwa'
kēmon bakas inakaku si ka'uhin asal tuman du bang ta'abut ne waktunen."
21 Sābu miya'an, me' a'ahin magagad pu si Jakariya duk ulali' siye bang we'ey iye
managhā' tiggel la'i diyalem langgal. 22 Pagpaguwa'ne, ga'i iye ta'u missā si siye hangkan
kata'uhande we' niya' bakas takitene pabagala si iye la'i dem langgal. Ninyas-ninyas
hadja iye si siye pegge' umew ne iye.
23 Manjari pagjukup ne ellew pagimamnen la'i si langgal mahadjehin, balik ne iye
hap lahatne. 24 Ga' du tiggel, betteng ne si Elisabet, andanen, duk dem limem bulan
ga' Elisabet paguwa'-guwa'. 25 Pa'inne, "Asal hāp Tuhanin si aku. Inānan ne we' ne
ka'iya'anku si me' a'ahin pegge' tiya' ne ku sōng anakan."

Pina'al panganak pu si Isahin

26 Pagennem bulan ne betteng Elisabetin, dina'ak we' Tuhanin mala'ikat Jibra'il hap
pī si dambuwa' puweblo la'i si lahat Jalil inēnan Nasaret. 27 Dina'ak iye pī si dambuwa'
budjang ēnnen si Mariyam. Si Mariyam inin magtunang duk dambuwa' lella ēnnen
si Yusup, tubu' Sultan Da'ud ley. 28 Pagtekka mala'ikatin la'i si pala'ihan Mariyamin,
pa'inne si dendehin, "Assalamu alaikum. Tapene' kew we' Tuhanin, Mariyam. Lu'u si
ka'u Tuhanin."
29 Pagkale Mariyam pina'in mala'ikatin, sasew te'ed dem pikilannen duk pinikil-pikil
we' ne bang ine hāti pina'inne si iye miya'an. 30 Manjari pa'in mala'ikatin si iye, "Da'a
kew tinalew, Mariyam, pegge' kasulutan te'ed Tuhanin si ka'u. 31 Sōng betteng kew iyan
duk nganak kew lella. Ēnanun iye si Isa. 32 Bangsahan te'ed iye iyan duk inēnan du
iye Anak Tuhan Tamanan Malangkewin. Duk pamanjari Tuhanin du iye sultan kuwe'
papu'ne Sultan Da'ud ley. 33 Duk magsultan du iye si me' bangsa Isra'ilin salama-lama.
Ga' niya' tamanan pagsultannen."
34 Pa'in Mariyam si mala'ikatin, "Sa'ingge kajarine inin bu ga' pe niya' ellaku?"
35 Nambung mala'ikatin, pa'inne, "Patekka du piyu si ka'u Niyawa Sutsihin duk ka-
landungan du kew we' balakat Tuhanin. Hangkan hep nakanak inanakannun sutsi
duk inēnan iye Anak Tuhan. 36 Payamanun be isab usbanun Elisabet. Betteng iye
kuwe'itu bisan ne iye bahi'. Dende pina'inde ga'i manganakin, kuwe'itu ennem bulan
ne bettengnen. 37 Pegge' bang si Tuhan ga' niya' hunit." 38 Manjari pa'in Mariyam,
"Dara'akan Tuhanin ku inin. Maglilla' ku si pina'innun." Ubus tahala' ne amban iye
mala'ikatin.

Tinindew we' Mariyam si Elisabet

39 Ga' tiggel puwas miya'an, magmemes Mariyam duk magdayi'-dayi' iye hap pī
si dambuwa' lahat diyata' la'i si Yahudiya. 40 Pagtekkane la'i, hap pī iye si luma'
Jakariya duk pa'inne pu si Elisabet, "Assalamu alaikum." 41 Pagtakale Elisabet suwala
Mariyamin, magtawus usa' nakanakin dem bettengne duk pagbaya'an iye we' Niyawa
Sutsihin, 42 duk missā iye papales pu si Mariyam, pa'inne, "Ga' niya' dende tu'u si

dunya kuwe' ka'uhin ka'urungan kahāpan maglabi-labi we' Tuhanin. Damikkiyan nakanak sōng inanakannun maglabi-labi isab kahāpan pangurung si iyehin. 43 We'ey te' ku pinahadje we' sa'i Panuhutankun, tiya' pitu nindew aku. 44 Pegge' pagtakaleku suwalanun, magtawus nakanak dem bettengkun usa' manamal hawal kēgnen. 45 Asal kēgan kew pa'in manamal pegge' kinahagad we' nu we' tumanan Tuhanin du pina'inne si ka'uhin."

Kalangan Mariyam pamudjine Tuhanin

46 Manjari pa'in Mariyam, "Asal pahadjeku te'ed Tuhanin amban dem ateyku. 47 Pinakēg ku te'ed we' Tuhan manimbul akuhin, 48 pegge' inasip ku we' ne, dara'akanne madiyawa'in. Pegge' amban kuwe'itu inin, kēmon a'a magpangkat-mamangkatin ēnande du ku dende asal makēganin. 49 Pegge' Tuhan Mabalakatanin, hinangan maka'ulali' hininangne si akuhin. Asal sutsi iye. 50 Ma'ase' te'ed iye si me' magpangkat-pangkatan mahadje iyehin. 51 Pakitehanne basagnen si me' hinangannen, pagkanat-kanatne me' malangkew ateynen. 52 Ānanne me' sultanin amban pagsultananden duk palangkewne me' madiyawa' ateynen. 53 Duhulanne duk mahāpin me' kasukalanin duk patahala'ne me' madayahanin ga' niya' tabo'ode. 54 Tinabangan du we' Tuhanin dara'akannen, bangsaten bi Isra'il. Ga' du takayipatne janji'nen we' ka'ase'anne kite bi. 55 Pegge' bakas nanggup iye si me' kapapu'anten bi, pu si Ibrahim duk me' tubu'nen, we' ka'ase'anne du kite bi salama-lama."

56 Patenna' Mariyam tellum bulan la'i pu si Elisabet, ubus hap luma' ne iye balik.

Panganak pu si Yahiyahin

57 Manjari, ta'abut ne ellew panganak Elisabetin duk nganak iye lella. 58 Pagkale me' sawe'ne magtapit luma'in duk me' ka'usbahannen we' hāp te'ed hinangan Tuhanin si iye, magkēg isab siye matuk si iye.

59 Pagta'abut ne nakanakin walum bahangi diyata' kāpan, patipun siye pangislam nakanakin duk arak ēnande nakanakin Jakariya, sa ēn samanen. 60 Saguwa' pa'in sa'inen, "Da'a. Subey iye inēnan Yahiya."

61 "We'ey?" pa'inde. "Ga' hati' niya' bisan dambuwa' me' ka'usbahannun magēn iyan." 62 Manjari magsinyas siye si sama nakanakin bang ine kabaya'anne pangēn nakanakin.

63 Ninyas isab Jakariya māku panulatan duk sinulatnen inin: "Ēnnen Yahiya." Ulali' te'ed siye kēmon. 64 Manjari magtawus ne Jakariya makabissā duk pinudji we' ne Tuhanin. 65 Pa'asekan talew kēmon sawe'de magtapit luma'in duk bawag ma'umantag inin si me' kalahat-lahatan diyata' la'i si Yahudiya. 66 Duk kēmon makakale inin, luwal pikil-pikilde duk pa'inde, "Ine ente' pangaganta' Tuhan nakanak miya'an?" Pegge' pasti' we' balakat Tuhanin la'i si nakanak miya'an.

Missā Jakariya sabab ma'umantag si pasōnganin

67 Manjari Jakariya, sama nakanakin, pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin duk pasampayne lapal Tuhanin, pa'inne, 68 "Pudjite bi Tuhanin, iye Tuhan sinambahayang bangsate bi Isra'ilin, pegge' ta'essebne du kite bi me' a'anen duk pinaluwas kite bi we' ne. 69 Papitune si kite bi dambuwa' manimbulin, balakatan du iye duk tubu' dara'akannen Sultan Da'ud ley. 70 Asal nanggup Tuhanin awwalley duk pinalata' inin we' me' nabine masutsihin. 71 Nanggup Tuhanin we' asal paluwasne kite bi amban me' bantaten bi duk amban antanan me' mabunsi si kitehin bi. 72 Pa'inne we' ka'ase'anne me' kapapu'ante bi ley duk tumananne du janji'ne masutsihin, 73 iye janji' sinapahanne si papu'ten bi Ibrahim. 74 Ngajanji' hep iye we' kite bi me' tubu' Ibrahimin, paluwasne du amban antanan me' bantaten bi duk kite bi kapaghinang si Tuhan, ga' niya' makatalew kite bi, 75 supaya tiggelante bi ma'ellumin kapaghinang kite bi si Tuhan, sutsi pagateyten, duk bentel hinanganten."

76 Manjari missā Jakariya si anaknen, pa'inne, “Ka'u Toto', inēnan du kew nabi Tuhan
Tamanan Malangkewin. Pegge' padehellu du kew amban Panuhutanin manyap lān
palabeyannen. 77 Ka'u iye mangakahan me' a'anen supaya kata'uhande we' bang
inampun ne duseden, timbul du siye. 78 Pegge' Tuhanin ma'ase' te'ed duk hāp. Papitune
si kite bi danta' amban surga'in. 79 Sinag danta' inin si kēmon mapatenna' dem lindemin,
si me' a'a matalew mamateyin, duk pandu'anne kite bi pī si lān tudju kasanyanganin.”
80 Manjari anak Jakariyahin nulig ne pa'in duk magkasōng isab pamikilnen. Duk la'i
iye patenna' dem lahat makagindew-gindew samanta'an ga' pe iye paguwa' patampak
si me' a'a Isra'ilin.

2

Panganak pu si Isa Almasihin (Mateo 1.18-25)

1 Masa ī', si Agustus Sultan Nakura' si bangsa Romahin. Manjari ngurung uldin iye
we' subey magpalista kēmon a'a dem me' kalahat-lahatan si antanannen. 2 Iye inin
tagna' pangalista me' a'ahin, duk masa si Kirinu gubnul si lahat Siriyahin paglista inin.
3 Hangkan kēmon a'ahin balik pī si lahat kapapu'anden magpalista.
4 Si Yusup lumengngan amban puweblo Nasaret la'i si lahat Jalil pataked hap pī si
lahat Yahudiya, si puweblo Betlehem, iye lahat panganakan Sultan Da'ud ley. Pī iye
magpalista la'i pegge' tubu' si Da'ud iye. 5 Magtuhut iye duk Mariyam tunangnen pī
magpalista. Si Mariyam betteng. 6 Manjari, baytude la'i si Betlehem, ta'abut nganak
Mariyam. 7 Inanakan we' ne anakne panganayenin, lella. Pinutus we' ne nakanakin
dem olos duk pinabāk we' ne dem kahun pagpakanan hayep dem kamalig pegge' ga'
niya' lānde dem luma' paghegpa'-hegpa'anin.

Me' pastul bili-bilihin duk me' mala'ikatin

8 Na, sangem miya'an, niya' me' pastul bili-bili si lahat miya'an magjaga manteyan
me' panenan bili-biliden dem kabalilihan si kahayangan. 9 Bessuwang niya' dambuwa'
mala'ikat Tuhanin pabagala si siye duk sahaya Tuhanin ninag paliput si siye hangkan
kadahitan te'ed siye. 10 Saguwa' pa'in mala'ikatin, “Da'a ka'am tinalew, pegge' pitu
ku ngakahan ka'am aka-aka hāp makakēg me' a'ahin kēmon. 11 La'i si Betlehem,
puweblo Sultan Da'ud awwalley, inanakan ne ellew inin Manimbul ka'amin. Iye
Almasi, Panuhutanin. 12 Duk iye inin indanin we' bennal aka-aka inin: kasuwa'bi du
nakanakin pinutus dem olos duk pinabāk dem kahun pagpakanan hayep.”
13 Manjari niya' magtawus takitede si bihing mala'ikatin banes te'ed mala'ikat amban
surga'. Pinudji we' de Tuhanin, pa'inde, 14 “Pata' Tuhanin pinudji si surga', duk si dunya
karayaw sanyang me' a'a makasulut iyehin!”
15 Ubus tahala' ne me' mala'ikatin balik pī si surga'. Pagtumahala' ne siye, pa'in me'
pastul bili-bilihin, “Sūng kite bi pī si Betlehem. Payamante bi bakas pinaginta'u we'
Tuhan si kite inin.” 16 Manjari magdayi'-dayi' siye pī duk takasuwa' we' de si Mariyam
duk si Yusup, duk nakanakin la'i pinabāk dem kahun pagpakanan hayep. 17 Pagkitede
nakanakin, magaka-aka siye sabab bakas inaka mala'ikat si siyehin pasal nakanak
miya'an. 18 Duk kēmon makakale inaka me' pastul miya'an, ulali' manamal. 19 Saguwa'
si Mariyam inesseb-esseb we' ne kēmon inin duk luwal pikil-pikilne. 20 Manjari balik
ne me' pastulin pī si me' hayepden. Pinudji duk sinanglitan we' de Tuhanin sabab me'
bakas takaleden duk takiteden, pegge' kēmon bakas inaka mala'ikat si siyehin to'o te'ed.

Pangislam si Isahin

21 Pagta'abut ne nakanakin walum bahangi diyata' kāpan, inislam iye duk inēnan iye
si Isa, ēn pangēn mala'ikatin ga' pe iniraman nakanakin.

Sinōngan si Isa dem langgal hadjehin

22 Puwas ampatpū' bahangi bakas panganak Mariyamin, tinuhut ne we' si Yusup
duk Mariyam addat pagsutsihin sa panganda'akan sara' si Musahin. Bino'o we' de
nakanakin pī si Awrusalam supaya iye kasōngande si Tuhan la'i. 23 Tinuhut we' de tasulat
dem sara' pinangurung Tuhanin, pina'in, "Kēmon anak lella panganayen subey sinōngan
si Tuhan." 24 Duk pī isab siye magkuluban sa panganda'akan dem sara' Tuhanin we'
duwe ko' assang atawa duwe tukmu bahu ilayangan subey sōngande hinang kuluban.
25 Na, niya' la'i a'a si Awrusalam ēnnen si Simiyun. A'a inin bentel duk luwal
nambahayang si Tuhan. Inagad-agad we' ne waktu katekka manimbul bangsa Isra'ilin.
Duk la'i si iye Niyawa Sutsihin. 26 Bakas pinaginta'u si iye we' Niyawa Sutsihin we'
ga'i iye matey samanta'an ga'i kitene Almasi, bakas pananggup Tuhanin. 27 Manjari
dina'ak iye pī dem langgal hadjehin we' Niyawa Sutsihin. Andang ne iye la'i dem langgal
pagtekka pī sa'i-sama si Isahin mo'o iye supaya tahinang si iye panganda'akan sara'in.
28 Pagkite si Simiyun nakanakin, ineddo' bu pinippi we' ne bu magsukul iye si Tuhan,
pa'inne, 29 "O Tuhan, makajari ne ku, dara'akannun, papole'nu hap ahilat pegge' tuman
ne pananggupnu si akuhin. 30 Takite mataku ne inin manimbulin 31 pinapitu we' nu
supaya takite me' manusiya'in kēmon. 32 Iye dalil danta' makitehan kabaya'annun si
me' kabangsahan sinduwehin duk sababne pinahadje du me' a'anun bangsa Isra'ilin."
33 Ulali' te'ed sa'i-sama nakanakin si me' binissā si Simiyunin sabab anakden.
34 Manjari māku-māku si Simiyun kahāpan amban Tuhan para si siye. Ubus missā iye
pu si Mariyam, sa'i nakanakin, pa'inne, "Anaknu inin, iye pangaganta' Tuhan si iyehin
we' sababne, ekka a'a si bangsa Isra'il patapit si Tuhan duk ekka isab patala amban
Tuhan. Pinapitu iye we' Tuhanin hinang tanda', saguwa' ga'i iye tinayima' we' me' a'a
ma'ekkahin. 35 Duk sababne, paluwas du bang ine te'ed pinikilden. Duk ka'u, Mariyam,
hawal dukkanun kuwe' ilogsok iyan ateynun duk kalis."
36 Niya' isab la'i dambuwa' nabi dende inēnan si Anna, anak Panu'el, pangkatan si
Aser ley. Bahi' ne te'ed iye. Pitun tahun hadja pagdambuwa'ne duk ellanen, 37 ubus
balu iye sampay kuwe'itu walumpū' duk ampat tahun ne umulnen. Luwal iye dem
langgal hadjehin sampay magpuwase duk ngampun duk magsambahayang duma'in
hadja ellew saguwa' bisan sangem. 38 Patapit iye duk magsukul iye si Tuhan duk missā
iye sabab nakanakin si me' a'ahin, sasuku ngase-ngase we' timbul Tuhanin du bangsade
Isra'ilin.

Pagbalikde pī si Nasaret

39 Pagubus ne tahinangde kēmon panganda'akan dem sara' Tuhanin, balik ne
Mariyam duk si Yusup hap Jalil pī si puwebloden Nasaret. 40 Nakanakin nulig duk
ngabasag. Pasōng kata'unen duk kasulutan te'ed Tuhanin si iye.

Si Isa la'i dem langgal hadje

41 Kahaba' tahun me' matetto'a si Isahin hap pī si Awrusalam bang baytu pagkādja'an
Pangesseban Palabey Tuhanin. 42 Pagsampū' duk duwen tahun ne umul si Isahin, hap
pī siye si pagkādja'an miya'an sa hinanganden. 43 Pagubus ne kādja'anin, hap luma' ne
siye. Saguwa' si Isa pa'amban si Awrusalam bu ga' inin kata'uhan me' matetto'anen.
44 Kannalde la'i du iye patuhut si me' sawe'de maglengnganin. Maglengngan pe siye
kekkohapan bahude miha iye la'i si me' ka'usbahanden duk me' kabagayanden saguwa'
ga' iye la'i. 45 Pegge' ga' iye kasuwa'de, balik siye hap Awrusalam miha iye. 46 Pagpuwas
tellum bahangi, takasuwa'de iye diyalem langgal hadjehin magtingkolo' duk me' guru,
pakale si siye duk nilew-nilew siye. 47 Kēmon makakale iyehin ulali' te'ed pegge' lalem
kata'unen duk tewwa' me' panambungnen. 48 Ulali' te'ed me' matetto'anen pagkitede

iye. Pa'in sa'inen si iye, “Toto', we'ey sa inin hininangnu si kamihin? Samanun duk aku suse te'ed magpiha si ka'u.”
49 “We'ey pe ku pihabi?” pa'in si Isa. “We' ga' kata'uhanbi we' subey ku tu'u si luma' Samakun?” 50 Saguwa' ga' tahātide pina'inne miya'an.
51 Manjari nuhut ne si Isa me' matetto'anen hap luma' pī si Nasaret duk tuhutne panganda'akande iyehin. Duk kēmon malumabeyin inenna'-enna' we' Mariyam dem ateyne. 52 Pasōng panulig si Isahin duk pasōng isab kata'unen. Pasōng isab kasulutan Tuhanin duk me' a'ahin si iye.

3

Pagmahalayak Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin (Mateo 3.1-12; Markus 1.1-8; Yahiya 1.19-28)

1-2 Pagsampū' duk limen tahun ne pagsultan si Tiberus, Sultan Nakura' bangsa Romahin, manjari tekka lapal Tuhanin pī pu si Yahiya anak Jakariyahin. La'i si Yahiya si lahat makagindew-gindew. Masa miya'an si Pontiyus Pilatus gubnul si lahat Yahudiya, si Herod gubnul si lahat Jalil duk pungtina'inen si Pilip gubnul si lahat Ituriya duk lahat Tarakuniti, duk Lisani gubnul si lahat Abilen. Me' imam nakura'in si Annas duk si Kayapas. 3 Ubus lumengngan Yahiya ngalatag kalahat-lahatan mapaliput si bohe' Jordanin magmahalayak si me' a'ahin we' sasuku magsusun ne duk ngalebbahan me' hinanganne mala'atin, subey iye pinandi duk ampun Tuhanin du iye. 4 Hinang Yahiya inin, andang pina'al dem sulat Nabi Isaya awwalley. Pina'in la'i:

“Niya' a'a maglingan dem lahat makagindew-gindew. Iye inin pa'inne: ‘Sōng tekka ne
Panuhutanin. Palanu'un bi lān palabeyannen. Pabentelun bi lān tinuhutnen.
5 Kēmon lebbakin subey pinenno'an duk kēmon punu duk kūdin subey dinatagan,
mabingkokin pinabentel, lān maglettud-lebbakin pinalanu'.
6 Manjari takite me' manusiya'in du kēmon bang sa'ingge panimbul Tuhan siyehin.’ ”

7 Banes te'ed a'a pī pu si Yahiya makipandi si iye. Hangkan pa'inne si siye, “Ka'am iyan, addatbin kuwe' addat sawe pangakkal. We'ey ka'am pitu? Kannalbi hatu we' ga'i ka'am tewwa' mulka' Tuhan sōng matekkahin bang ka'am pinandi. 8 Hinangun bi hinangan mahāpin duk takite we' tayikutanbi ne dusebin. Da'a ka'am ngandel we' ga'i ka'am legga Tuhanin sewukat ne ka'am tubu' Apu' Ibrahim. Akahante ka'am, bisan me' batu inin tahinang Tuhanin du me' tubu' Apu' Ibrahim. 9 Kuwe' dalil kayu ka'am sōng tinebbengan si gamutne. Kēmon kayu mangga'i magbuwa' mahāpin tinebbengan duk ilakasan dem ebbut ineggas.” 10 Tinilew iye we' me' a'a mabanesin, pa'inde, “Na, ine subey hinang kami?” 11 Sambunganne siye, pa'inne, “Taga badju' duwehin subey urunganne mangga' niya' badju'nen. Damikkiyan taga kinakanin subey isab bahagi'anne mangga' niya' kinakannen.”

12 Niya' isab me' a'a magpāku-pāku sukey para si gubelno pī pu si Yahiya makipandi duk pa'inde si iye, “Tuwan, kami inin, ine subey hinang kami?” 13 Nambung iye, pa'inne, “Da'a ka'am māku sukey labi amban panganda'akan ka'amin.” 14 Niya' isab me' sundalu nilew iye, pa'inde, “Na, kami, ine subey hinang kami?” Pa'inne si siye, “Da'a ka'am makitalew atawa nuntut ga'i bennal supaya ka'am ka'urungan pilak. Duk magsukul ka'am si suweldobin.”

15 Pagkale me' a'ahin usihat Yahiyahin, kuwe' ngase-ngase siye saguwa' kuwe' duwe-duwehan du isab dem ateyden bang si Yahiya miya'an asal Almasihin ne ke. 16 Saguwa' pa'in Yahiya si siye kēmon, “Pinandi ka'am we' ku duk bohe' saguwa' niya' dambuwa' lella sōng pitu asal balakatan iye amban aku, ga'i ku bisan matalep ngalekkahan ingket tehompa'nen. Iye inin seddili pamandine ka'amin. Niya' ka'am papīhanne Niyawa Sutsihin duk sinduwehin pandine duk ebbut. 17 Pagpa'ilne me' a'a mahāpin duk me'

a'a mala'atin. Kuwe' iye dalil a'a magpalid paley, pagpa'ilne linggasin duk apahin. Me' linggasin enna'ne pinadem lukung saguwa' apahin eggasne dem ebbut ga' niya' kapalemne."

18 Ekka pe usihat seddili guna Yahiya pagmahalayakne aka-aka mahāpin si me' a'ahin,
duk binuyu'-buyu' siye we' ne dina'ak ginanti'an kawul-pi'ilden. 19 Inamāhan isab we'
Yahiya Gubnul Herod sabab maganda iye pu si Herodiyas, bakas anda pungtina'inen,
duk sabab hinanganne sinduwe mala'atin. 20 Ubus tambahan si Herod pe me' hinan-
ganne mala'atin, kinalabusu we' ne Yahiya.

Pamandi pu si Isahin
(Mateo 3.13-17; Markus 1.9-11)

21 Masa pamandi Yahiya me' a'ahin kēmon, pinandi isab si Isa we' ne. Pagubus si
Isa pinandi, ngampun iye duk sasangne mangampunin, luka langitin, 22 duk duwa'i
Niyawa Sutsihin pī si iye kuwe' bantuk assang. Duk niya' suwala amban surga'
magpa'in, "Anakte kew kalasahanku. Kasulutan ku te'ed si ka'u."

Me' kapapu'an si Isahin
(Mateo 1.1-17)

23 Manjari nagna' si Isa magusihat, niya' me' tellumpū' tahun ne umulnen. Kannal me'
a'ahin anak si Yusup iye, si Yusup inin anak si Heli. 24 Si Heli anak si Mattat, si Mattat
anak si Libi, si Libi anak si Malki, si Malki anak si Janni, si Janni anak si Yusup. 25 Si
Yusup inin anak si Mattati, si Mattati anak si Amos, si Amos anak si Nahum, si Nahum
anak si Esli, si Esli anak si Naggay. 26 Si Naggay anak si Ma'at, si Ma'at anak Mattati,
si Mattati inin anak si Seme'in, si Seme'in anak si Yosek, si Yosek anak si Joda. 27 Si
Joda anak si Jo'anan, si Jo'anan anak si Resa, si Resa anak si Serubbabel, si Serubbabel
anak si Salati, si Salati anak si Neri, 28 si Neri anak si Malki, si Malki inin anak si Addi, si
Addi anak si Kosam, si Kosam anak si Elmadam, si Elmadam anak si Er. 29 Si Er anak si
Yussa', si Yussa' anak Eleeser, si Eleeser anak si Jorim, si Jorim anak si Mattat, si Mattat
anak si Libi, 30 si Libi anak si Simiyun, si Simiyun anak si Yuda, si Yuda anak si Yusup,
si Yusup inin anak si Jonam, si Jonam anak Eliyakim. 31 Si Eliyakim anak si Meleya,
si Meleya anak si Menna, si Menna anak si Mattata, si Mattata anak si Natan, si Natan
anak Sultan Da'ud. 32 Si Da'ud anak si Jesse, si Jesse anak si Obed, si Obed anak si Bowas,
si Bowas anak si Salmon, si Salmon anak si Nasson. 33 Si Nasson anak Amminadab, si
Amminadab anak si Admin, si Admin anak si Arni, si Arni anak si Hesdon, si Hesdon
anak si Peres, si Peres anak si Yuda. 34 Si Yuda anak si Yakub, si Yakub anak si Isahak, si
Isahak anak si Ibrahim, si Ibrahim anak si Tera, si Tera anak si Nahor. 35 Si Nahor anak
si Serug, si Serug anak si Raga, si Raga anak si Peleg, si Peleg anak si Eber, si Eber anak
si Sela. 36 Si Sela anak si Kainan, si Kainan anak si Arpaksad, si Arpaksad anak si Sem,
si Sem anak si Nu, si Nu anak si Lamek, 37 si Lamek anak Metusela, si Metusela anak si
Idris, si Idris anak si Jared, si Jared anak si Mahalalel, si Mahalalel anak si Kenan. 38 Si
Kenan anak si Enos, si Enos anak si Set, si Set anak Apu' Adam duk si Apu' Adam anak
Tuhanin.

4

Panassat pu si Isahin
(Mateo 4.1-11; Markus 1.12-13)

1 Manjari pagubus si Isa pinandi we' Yahiya, tahala' iye amban bohe' Jordan.
Pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin duk bino'o iye we' Niyawa Sutsihin hap lahat
makagindew-gindew. 2 Ampatpū' bahangi iye la'i duk sinassat iye la'i we' nakura'
seyitanin. Tiggelanne mala'ihin ga' iye mangan duk pagpuwas miya'an inusan ne iye.
3 Manjari pa'in nakura' seyitanin si iye, "Bang bennal kew te'ed Anak Tuhanin, da'akun

batu inin manjari kinakan.” 4 Sambungan si Isa iye, pa'inne, “Tasulat dem kitab, pina'in,
‘Duma'in hadja kinakan maka'ellum manusiya'in.’ ”
5 Manjari bino'o si Isa we' nakura' seyitanin padiyata' pī si lugal langkew manamal
bu pinakitehan we' ne si iye dem da kilep mata kēmon kalahatan si dunyahin. 6 Pa'in
nakura' seyitanin si iye, “Urungte kew kapatut duk kew kapagbaya' si me' kalahatan
inin duk si me' alata'den. Pegge' bakas sinōngan inin si aku duk makajari pangu-
rungku pu sine-sine kabaya'anku. 7 Bang kew pasujud si aku, si ka'u ne inin kēmon.”
8 Sambungan si Isa iye, pa'inne, “Tasulat dem kitab, pina'in, ‘Subey ka'am pasujud si
Tuhan Panuhutanbin duk subey hadja iye dendangan sinambahayangbin.’ ”
9 Ubus miya'an bino'o iye we' nakura' seyitanin hap Awrusalam duk pinatengge
iye diyata' būngan langgal hadjehin, duk pa'inne si iye, “Bang bennal kew te'ed Anak
Tuhanin palabo' kew bittu'u, 10 pegge' tasulat du dem kitab, pina'in, ‘Da'akne kew inipat
si mala'ikatnen supaya ga' niya' baya-bayanu.’ 11 Duk tasulat du isab, pina'in, ‘Tayak
me' mala'ikatin kew supaya bisan bettisnun ga'i peddi'an we' batu.’ ” 12 Sambungan si
Isa iye, pa'inne, “Pa'in kitabin, ‘Da'a suleyanun Tuhan Panuhutannun.’ ”
13 Pagubus ne kēmon bayu'an panassat nakura' seyitan pu si Isahin, tahala' dahu' iye
amban si Isa.

Tinagna'an we' si Isa hinangnen la'i si lahat Jalil (Mateo 4.12-17; Markus 1.14-15)

14 Manjari balik si Isa pī hap Jalil. La'i si iye balakat Niyawa Sutsihin, duk aka-
aka sabab iyehin palatag si me' kalahat-lahatan mapaliputin. 15 Magusihat iye si me'
kalanggal-langgalanden duk sinanglitan iye we' me' a'ahin kēmon.

Astel me' a'a Nasaretin pu si Isa (Mateo 13.53-58; Markus 6.1-6)

16 Hap pī si Isa si Nasaret, lahat kasuligannen. Pagta'abut ellew Sabtu', ellew li'i me'
Yahudihin, pī iye si langgal sa hinangannen. Manjari nengge iye supaya iye makabatsa
amban dem kitab. 17 Sinōngan si iye kitab sinulat Nabi Isayahin. Iluka we' ne kitabin
duk takasuwa' we' ne me' ayat inin bu binatsa we' ne inin, pina'in,

18 “Pagbaya'an ku we' Niyawa Tuhanin, pegge' tapene' ku we' ne magmahalayak aka-
aka mahāpin si me' a'a maka'ase'-ase'in. Dina'ak ku we' Tuhanin pitu ngakahan
me' pilisuhin we' pinaluwas ne siye, me' mapessekin we' makakite ne siye balik,
duk maluwas ku me' tiniksa'in. 19 Dina'ak ku isab pitu magpalata' we' ta'abut ne
tahun pagtimbul Tuhan me' a'anen.”

20 Ubus tinambel we' ne kitabin duk pinangurung we' ne balik pī si bilalin bu ningkolo'
iye. Kēmon a'a dem langgal miya'an ngadendengan iye. 21 Manjari nagna' iye missā si
siye. Pa'inne, “Ellew inin me' ayat binatsaku miya'an tuman ne sasangbi mapakalehin.”
22 Me' a'a dem langgalin kahāpan te'ed pu si Isa. Ulali' siye pegge' pandey iye missā.
Magbissā-bissā siye, pa'inde, “Duma'in ke inin anak si Yusupin?” 23 Pa'in si Isa si siye,
“Bugtu' bissābi si aku eli'an inin: ‘Doktol, pakole'un dinun,’ duk pa'inbi isab, ‘Hinangun
isab tu'u si di lahatnu bakas takale kami hininangnu si lahat Kapernaumin.’ 24 Sabennal
akahante ka'am,” pa'inne pe, “nabihin ga'i pagaddatan bang si di lahatne. 25 Akahante
ka'am, awwalley pe, masa Eliyas nabihin, ga' hep ulan dem tellun tahun duk tengnga'
duk inunus te'ed tibu'ukan lahat inin. Bennal ekka dende balu tu'u si lahat Isra'il
masa unus miya'an, 26 saguwa' duma'in pī si siye panganda'akan Tuhan Nabi Eliyasin
saguwa' dina'ak iye pī si dende balu duma'in bangsa Isra'il la'i si Sarepta, si lahat
Sidon. 27 Damikkiyan du isab masa si Elisa nabihin,” pa'in si Isa. “Ekka a'a inipul si
bangsa Isra'il masa miya'an saguwa' ga' niya' siye kawuli'an bisan dambuwa', luwal iye
makawuli'anin a'a amban bangsa Siriya, ēnnen si Nayman.”

28 Pagkalede inin, kēmon siye dem langgal miya'an astel manamal. 29 Kuwat siye
duk sinōgadan we' de si Isa bu bino'o we' de paluwas amban puweblo pī diyata' punu
paglahatande miya'an, supaya iye talabo'de pī si pampang. 30 Saguwa' si Isa lumabey
amban tengnga'de duk tahala' iye.

A'a pasayedan seyitan
(Markus 1.21-28)

31 Padurul si Isa amban Nasaret pī si Kapernaum, dambuwa' puweblo isab si lahat
Jalil. Pagta'abut ellew Sabtu', ellew li'i, magusihat iye si me' a'ahin dem langgal. 32 Ulali'
siye pagkalede usihatnen pegge' taga balakat iye bang iye missā. 33 La'i dem langgal
miya'an, niya' a'a pasayedan seyitan. Magkilahap iye papales, 34 pa'inne, "Allo! Da'a
kami sasewun, Isa a'a Nasaret. Ga' niya' lamudnu si kami. Pitu ke kew maka'atan
kami? Kata'uhanku du bang sine kew. Ka'u dambuwa'-buwa' masutsi mapitu amban
Tuhanin." 35 Saguwa' inamāhan we' si Isa seyitanin. Pa'inne, "Da'a kew mabehe.
Paguwa' kew amban a'a iyan!" Manjari hinantakan we' seyitanin a'ahin dem tengnga'
me' a'ahin duk pagubus, paguwa' ne iye amban a'ahin duk ga' du maka'ine a'ahin.
36 Bengngangan me' a'ahin kēmon duk magbissā-bissā siye, pa'inde, "Me' bissāhey
inin? Taga balakat iye duk taga kapatut nganda'ak me' seyitanin. Tuhutde pan-
ganda'akannen duk paguwa' siye." 37 Duk aka-aka sabab si Isahin palatag ne si me'
kalahatan mapaliputin.

Ekka a'ahin pinakole' we' si Isa
(Mateo 8.14-17; Markus 1.29-34)

38 Puwas miya'an, paluwas si Isa amban langgal duk pī iye padiyalem si luma' si
Simon. Na, saki hep mato'a si Simon dendehin maglemmun manamal, duk pākude pu si
Isa we' pakole'ne iye. 39 Pī si Isa nengge si bihing dende masakihin duk da'akne tahala'
lemmunnen duk kawuli'an ne dendehin. Magtawus iye donga' duk pinakan siye we' ne.
40 Pagseddep ellewin, kēmon me' taga bagay masakihin bisan saki ine-ine, bino'o
siye we' de pī pu si Isa. Binettad we' si Isa tangannen si siye dangan-dangan, duk
pakawuli'ne siye. 41 Duk ekka isab a'a paguwa'an seyitan duk kakilahap-kilahapan me'
seyitanin, pa'inde, "Ka'u Anak Tuhanin!" Saguwa' inamāhan siye we' si Isa ga'i siye
dina'ak mabehe, pegge' kata'uhande we' iye Almasihin.

Si Isa lumengngan magmahalayak si me' kalahat-lahatan
(Markus 1.35-39)

42 Pagellew ne, tahala' si Isa pī si lugal ga' niya' a'ane. Piniha iye we' me' a'ahin duk
pagtakasuwa'de iye, inohotan iye we' de. 43 Saguwa' pa'inne si siye, "Subey ku isab pī
si me' kalahatan seddilihin magmahalayak aka-aka hāp sabab pagbaya' Tuhanin pegge'
iye inin pu'unku pinapitu we' Tuhanin si dunya." 44 Duk magmahalayak iye dem me'
kalanggal-langgalan la'i si Yahudiya.

5

Pinene' we' si Isa me' tindegne tagna'in
(Mateo 4.18-22; Markus 1.16-20)

1 Dambuwa' ellew la'i si Isa nengge-nengge si higad lamew Gennesaret. Me' a'ahin
maglaray pī si iye pakale si lapal Tuhanin. 2 Niya' kite si Isa duwe bangka' si higad
lamew saguwa' ga' la'i dem bangka' me' a'a magkennahin. La'i siye ngoso'an me'
pokotden. 3 Dambuwa'in bangka' si Simon. Pasakey si Isa la'i duk da'akne pu si Simon
sinawunsungan kuwe'ahat amban tapiyan. Manjari ningkolo' iye duk inusihatan ne
pa'in we' ne me' a'ahin amban dem bangka'in.

4 Pagubus ne iye magusihat, pa'inne pu si Simon, “Musey kew duk me' sawe'nun pī si
kalaleman duk teppadanun bi me' pokotbin duk ka'am maka'eddo' kenna.” 5 Nambung
si Simon, pa'inne, “Tuwan, kellawan kami magtuyu' saguwa' ga' niya' ta'eddo' kami.
Saguwa' pegge' pa'innu ne, teppadan kami sa'.” 6 Pagubus teppadande me' pokotin,
ekka te'ed kenna ta'eddo'de hangkan agen-agen garet pokotden. 7 Kinawey we' de me'
sawe'de si bangka' seddilihin dina'ak pī nabangan siye ngonot. Hap pī ne siye duk
pina'isi we' de me' kennahin magdem bangka'. Penno' kaduwe bangka'in we' kenna
hangkan agen-agen palenneb. 8 Pagkite si Simon Petros kenna mabanes inin, pasujud
iye si antag bettis si Isa duk pa'inne, “O Tuwan, patala kew amban aku pegge' aku inin
dusehan.” 9 Pegge' ulali' te'ed iye duk me' sawe'nen sabab ekka kenna ta'eddo'den.
10 Ulali' du isab me' sawe' si Simon magkennahin, disi Yakub duk Yahiya, me' anak si
Sebedehin. Manjari pa'in si Isa pu si Simon, “Da'a kew tinalew. Tinagna'an kuwe'itu
bahannun mageddo'-eddo' a'a pinatuhut si aku.”
11 Pinatakas we' de me' bangka'den pī si tapiyan, ubus inambanan we' de me'
kēmonden duk nuhut ne siye si Isa.

Si Isa makawuli' a'a inipul
(Mateo 8.1-4; Markus 1.40-45)

12 Dambuwa' ellew sābu si Isa la'i si dambuwa' puweblo, niya' a'a la'i lapat we' ipul
barannen. Pagkite a'ahin si Isa, pasujud iye muyu'-muyu', pa'inne, “O Tuwan, bang
kew mabaya', tapakawuli'nu ku.” 13 Pinasōng we' si Isa tangannen duk inantan we'
ne a'a inipulin duk pa'inne, “Asal mabaya' ku. Kawuli'an ne kew.” Magtawus ipulnen
tahala'. 14 Duk sinessa'an te'ed iye we' si Isa, pa'inne, “Da'a kew magaka-aka bisan
pu sine. Saguwa' pī kew pakitehanun barannun si imamin duk magkuluban kew sa
panganda'akan si Musahin, hinang tanda' si me' a'ahin we' asal kawuli'an ne kew.”
15 Saguwa' magkasōng bawag aka-aka sabab si Isahin, hangkan banes te'ed a'a
patipun pī si iye pakale si me' panolo'nen duk makipakawuli' me' sakiden. 16 Saguwa'
bang patekka tahala' si Isa hap pī si antag ga'i tantu papīhan a'a, duk missā iye la'i si
Tuhan.

Si Isa makawuli' a'a matey barannen
(Mateo 9.1-8; Markus 2.1-12)

17 Dambuwa' ellew sasang si Isa magtolo', niya' me' Pariseo duk me' guru si sara'
āgama Yahudi magtingkolo' la'i si bihingne. Me' a'a inin amban puweblo Awrusalam
duk amban me' kaluma'an si lahat Jalil duk Yahudiya. La'i balakat Tuhanin pu si Isa
hangkan tapakawuli'ne me' masakihin. 18 Manjari niya' tekka pī me' a'a mo'o lella
saki, matey barannen. Miha siye 1ān supaya iye tabo'ode padiyalem duk tabettadde
si antag si Isa. 19 Saguwa' hawal ekka a'ahin ga' niya' palānande hangkan mana'ik siye
pī diyata' sapew luma' madatagin duk ilarakan we' de sapewin. Ubus pinatuntun we'
de a'a masakihin diyata' pabākanne pī diyalem si tengnga' me' a'ahin, si antag si Isa.
20 Pagtakite si Isa we' sandel te'ed siye si iye, pa'inne si a'a mamatey barannen, “Bagay,
ta'ampun ne me' dusenun.”
21 Pagkale me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin pina'in si Isa inin, magtawus
siye magtilew-tinilew, pa'inde, “A'ahey inin? Missā iye kuwe' Tuhanin iye. Sine
maka'ampun dusehin bang duma'in dambuwa'-buwa' Tuhan.” 22 Kata'uhan si Isa
bang ine pinikilden duk pa'inne si siye, “We'ey ka'am magtilew-tilew sa iyan dem
ateybi? 23 Ine mamurahin, pina'in, ‘Inampun ne dusenun,’ atawa ‘Donga' kew, bu nu
ne lumengngan.’ 24 Pakole'ku a'a inin supaya kata'uhanbi we' aku, Anak Manusiya'in,
taga kapatut tu'u si dunya ngampun me' duse.” Manjari pa'in si Isa si a'a mamatey
barannen, “Donga' kew. Bo'ohun pabākannun bu nu ne hap luma'.” 25 Magtawus donga'

a'a masakihin si pagmatahande, bu ineddo' we' ne pabākannen, duk hap luma' iye, mudji-mudji Tuhanin. 26 Bengngangan siye kēmon duk pinudji we' de Tuhanin. Asekan talew isab siye. Magbissā-bissā siye, pa'inde, "Asal hinangan maka'ulali' takitete bi ellew inin!"

Bino'o si Libi we' si Isa
(Mateo 9.9-13; Markus 2.13-17)

27 Pagubus inin, paluwas iye amban kaluma'an miya'an. Niya' takitene a'a magpāku-pāku sukey para si gubelno, ēnnen si Libi, ningkolo' la'i si upisinane pagbayed-bayedan sukeyin. Pa'in si Isa si iye, "Dayi' kew. Nuhut kew aku." 28 Manjari kuwat iye duk inambanan we' ne kēmonne mala'ihin duk nuhut ne iye si Isa.

29 Manjari magjamu-jamu disi Libi la'i si luma'ne pamahadjene si Isa. Ekka te'ed a'a magpāku-pāku sukey duk me' a'a seddili magtingkolo' mangan pasumbaya' si siye. 30 Niya' me' Pariseo duk me' guru si sara' āgama, me' Pariseo du isab siye, ga' siye kasulutan hangkan pa'inde si me' tindeg si Isahin, "We'ey ka'am palamud magkakanan duk me' a'a magpāku-pāku sukeyin duk me' a'a dusehan sinduwehin?" 31 Si Isa manambungan siyehin, pa'inne, "Me' a'a saki hep hap doktolin. Bang me' makole'in ga' niya' gunane hap doktol. 32 Duma'in ku pitu miha me' a'a mabentelin saguwa' pitu ku miha me' a'a dusehanin, supaya pagsusunande duk lebbahande ne me' duseden."

Panilew sabab pagpuwasehin
(Mateo 9.14-17; Markus 2.18-22)

33 Manjari pa'in me' a'ahin pu si Isa, "Me' tindeg Yahiyahin daran magpuwase duk ngampun si Tuhan. Damikkiyan isab me' tindeg me' Pariseohin, bu me' tindegnun luwal ne hadja siye mangan duk nginum." 34 Sambungan si Isa siye si dalilan. Pasali'ne me' tindegnen si me' a'a si pagkawinan. Pa'inne, "Tada'akbi ke me' a'a si pagkawinanin magpuwase samanta'an la'i pe si siye pangantin lellahin? Ga'i! 35 Saguwa' si sinōng inin bang ineddo' ne amban siye pangantin lellahin, meke ne siye muwase."

36 Manjari magdalilan si Isa sabab panolo' matu'uhin duk panolo'nen. Pa'inne, "Ga' niya' a'a nganggaret badju' ba'ahu panopakne pī si badju' andang. Pegge' bang sa ī'ne, garet ne maba'ahuhin duk ga'i isab patalep maba'ahuhin panopak semmek ma'andangin." 37 Pinasali' isab we' si Isa tolo'nen si bohe' ubas ba'ahu inisi dem puyu' kuwit kambing. Pa'inne, "Ga' niya' a'a ngisi bohe' ubas ba'ahu, mukal-mukal pe, dem puyu' andang. Pegge' bang sa ī'ne buslad puyu'in we' bohe' ubasin. Manjari bu'us bohe' ubasin duk magka'at puyu'in. 38 Saguwa' subey inisi bohe' ubas ba'ahuhin dem puyu' ba'ahu. 39 A'a mabiyaksa nginum bohe' ubas tiggel inenna'-enna'in, ga'i pihane bohe' ubas ba'ahuhin. Hāp ko' lessa bohe' ubas tiggel inenna'in."

6

Panilew sabab ellew li'ihin
(Mateo 12.1-8; Markus 2.23-28)

1 Dambuwa' Sabtu', ellew li'i me' Yahudi, pabutas si Isa duk me' tindegnen dem tana'. Paglabey me' tindegnen, ngalupu' siye buwa' tana'in duk pagubus puliyasde, ininta' we' de. 2 Niya' la'i me' Pariseo duk pa'inde, "We'ey hinangbi tinaggahan sara' si ellew li'ihin?" 3 Nambung si Isa, pa'inne, "Ga' ke bakas tabatsabi bang ine hininang Sultan Da'udin masaley paginusan iye duk me' sawe'nen? 4 Padiyalem hep iye pī si luma' Tuhanin, duk ineddo' we' ne pan binettad la'i pangurung si Tuhanin, duk kinakan we' ne, duk inurungan isab we' ne me' sawe'nen. Bu tinaggahan hep we' sara' kinakan pan miya'an, luwal hadja para si me' imam. Saguwa' ga' du iye makaduse si hininangne miya'an." 5 Duk pa'in si Isa si siye, "Aku, Anak Manusiya'in, taga kapatut ku magpa'in bang ine-ine mapatut hininang si ellew li'ihin."

Aʻa masapik tangannen
(Mateo 12.9-14; Markus 3.1-6)

6 Dambuwaʻ isab ellew liʻi, pī si Isa padiyalem si langgal magusihat. Niyaʻ laʻi aʻa
sapik tanganne kanawanin. 7 Niyaʻ isab laʻi meʻ guru si saraʻ āgama duk meʻ Pariseo.
Miha siye jān duk niyaʻ panuntutande si Isa hangkan pinateng-patengan iye weʻ de bang
makoleʻ ke iye si ellew liʻi. 8 Saguwaʻ kataʻuhan si Isa bang ine pinikilden duk paʻinne
si aʻa masapik tangannen, “Pitu kew nengge tuʻu.” Manjari kuwat iye duk nengge iye
laʻi. 9 Manjari paʻin si Isa si meʻ aʻahin, “Tilewte kaʻam, bang dem saraʻ, ine mapatut
hininang si ellew liʻihin, hinangan makahāp atawa hinangan makalaʻat? Nimbul aʻa
atawa mapatey?” 10 Pinayaman siye kēmon weʻ si Isa paliput. Manjari paʻinne si aʻahin,
“Pahintengun tangannun.” Na, pinahinteng weʻ ne, manjari kawuliʻan ne tangannen.
11 Saguwaʻ astel teʻed manamal meʻ Pariseohin duk meʻ guru si saraʻ āgamahin hangkan
magisun siye bang inumeyde pu si Isahin.

Pameneʻ si Isa tindegne sampūʻ duk duwehin
(Mateo 10.1-4; Markus 3.13-19)

12 Masa īʻ, pataked si Isa pī si kakūdan missā si Tuhan. Laʻi iye kellawan ngampun si
Tuhan. 13 Pagellew ne, ilinganan weʻ ne meʻ tindegnen pī si iye duk meneʻ iye sampūʻ
duk duwe, ēnanne siye meʻ aʻa kawakilan. 14 Meʻ aʻa tapeneʻnen inin: si Simon, inēnan
isab Petros weʻ si Isa, duk Andariyas pungtinaʻi si Simonin, si Yakub duk si Yahiya, si
Pilip duk Bartolome, 15 si Mateo duk si Tomas, si Yakub anak Alpahin duk si Simon iye
ēnande Pangangatuhin, 16 si Judas anak si Yakub duk si Judas Iskariyot, iye mamuddihan
si Isahin si pasōngan.

Magtoloʻ duk magpakawuliʻ si Isa
(Mateo 4.23-25)

17 Manjari puwas miyaʻan padurul si Isa duk meʻ tindegne bakas kawakilannen.
Nengge iye laʻi si kadatagan. Banes meʻ tindegne sinduwehin tipun laʻi duk banes isab
aʻa ngagad-ngagad laʻi amban kēmon kalahat-lahatan si Yahudiya duk amban puweblo
Awrusalam duk amban meʻ puweblo Tiros duk Sidon si higad tahikin. 18 Pī siye pakale si
meʻ panoloʻ si Isahin duk makipakawuliʻ meʻ sakiden. Duk sasuku isab siye pasayedan
seyitanin, pinaluwas weʻ si Isa seyitanin. 19 Duk kēmon meʻ aʻa mabanesin, inapas ne
paʻin weʻ de si Isa inabut duk tangande, peggeʻ niyaʻ balakat paluwas amban baranne
hangkan kawuliʻan siye kēmon.

Meʻ pagkēgan duk pagkaʻaseʻan
(Mateo 5.1-12)

20 Manjari pinayaman weʻ si Isa meʻ tindegnen duk paʻinne,
“Hāp pe kaʻam meʻ makaʻaseʻ-aseʻin, peggeʻ pagbayaʻan kaʻam weʻ Tuhanin.
21 “Hāp pe kaʻam meʻ maʻinusan kuweʻituhin peggeʻ dinuhulan du kaʻam si pasōngan.
“Hāp pe kaʻam meʻ magtangis kuweʻituhin peggeʻ magsaye du kaʻam si pasōngan.
22 “Hāp pe kaʻam bang kaʻam kabunsihan aʻa, duk bang gaʻi kaʻam tayimaʻde, duk
bang bissā-bissāhande duk pakaʻatande kaʻam si meʻ saweʻbin peggeʻ nuhut kaʻam aku,
Anak Manusiyaʻin. 23 Sa iyan du hep isab hininang meʻ kamatettoʻahanden si meʻ
kanabihanin. Bang tekka ellew kaʻumantagne inin si kaʻam, magkēg kaʻam manamal
duk palaksu du kaʻam hawal kēgbin peggeʻ hadje panumbas kaʻamin si surgaʻ.
24 “Saguwaʻ kaʻam, meʻ madayahan kuweʻituhin, makaʻaseʻ-aseʻ kaʻam peggeʻ tal-
abeybi ne pāsahan mahāpin tuʻu si dunya.
25 “Kaʻaseʻ-aseʻ kaʻam meʻ magduhul kuweʻituhin, peggeʻ niyaʻ iyan waktu si pasōngan
kaʻinusanan du kaʻam.

“Ka'ase'-ase' ka'am me' magsaye kuwe'ituhin pegge' niya' iyan waktu si pasōngan magsugul ka'am duk magtangis.
26 “Ka'ase'-ase' ka'am bang kēmon a'a nanglitan ka'am, pegge' kuwe' du ka'am me' nabi ga'i bennal matu'uley sinanglitan we' me' kapapu'anbin.”

Lasa si me' bantahin
(Mateo 5.38-48; 7.12)

27 “Saguwa' ka'am me' mapakale si akuhin, inin pa'inku si ka'am: Kalasahanun bi bantabin. Maghinang hāp ka'am si me' mabunsi si ka'amin. 28 Māku-māku ka'am kahāpan para si me' manukna'an ka'amin duk ngampun ka'am para si me' mangala'at ka'amin. 29 Bang niya' nampak luwenun dambiya', patampalun isab pī si iye dambiya'in ambat sampakne. Bang niya' ngeddo' jaketnun, pasagadanun bisan eddo'ne badju'nun. 30 Sine-sine mākuhan ka'u, urunganun. Duk bang niya' ngeddo' kēmonnun, da'a ne pākuhun balik. 31 Duk ine-ine kabaya'anbi hinang a'a si ka'am, damikkiyan isab hinangun bi si siye.
32 “Bang iye hadja kinalasahanbin me' mamalasa si ka'amin, niya' ke pananglitan ka'am? Ga'. Pegge' bisan me' a'a dusehanin, kalasahande du me' mamalasa si siyehin. 33 Duk bang iye hadja tinabanganbin me' makatabangan ka'amin, niya' ke pananglitan ka'am? Ga'. Pegge' bisan me' a'a dusehanin sa iyan du isab addatden. 34 Duk bang iye hadja pinasambi'anbin me' ta'ase-asebi maniya' pagbayedden, niya' ke pananglitan ka'am? Ga' niya'. Pegge' bisan me' a'a dusehanin masambi' du si pagkaside dusehan, ngase-ngase we' kabayedan du siye balik pamasambi'den. 35 Saguwa' iye inin pamanolo'ku si ka'amin: Kalasahanun bi bantabin duk tabanganun bi siye. Bang niya' ngutang si ka'am, pa'utanganun bi, da'a ka'am ngase-ngase bayednen. Bang hinangbi inin, hadje pahala' tasangkabin duk manjari me' anak Tuhanin ne ka'am. Pegge' hāp iye bisan si me' a'a mala'atin duk si me' a'a mangga'i magsukulin. 36 Subey ka'am ma'ase' kuwe' Samabin du isab ma'ase'.”

Sabab ngandiyawa'an sawe'ne
(Mateo 7.1-5)

37 “Da'a ka'am ngandiyawa'an sawe'bi duk ka'am ga'i hukum Tuhanin. Da'a ka'am magpa'in we' sawe'bin subey ilegga, duk ka'am ga'i legga Tuhanin. Ampunun bi sawe'bin duk isab ka'am ampun Tuhanin. 38 Ngurung ka'am duk ka'am urungan Tuhanin. Dalilnen takesan hāp, dinasek duk jinedjeg pe duk pinenno'an sampay māsey, iye pinabu'us piyu si ka'amin. Ekkahan pangurungbin iye du isab ekkahan pangurung Tuhan si ka'amin.”
39 Inakahan isab siye we' si Isa dambuwa' dalilan, pa'inne, “Makajari ke a'a pessekin nundan a'a pessek isab? Ga'i ke siye kaduwangan labo' pī dem lowang? 40 Mulidin ga'i palabi kata'unen amban gurunen. Saguwa' bang jukup ne pangadji'nen, magsali' ne iye duk gurunen. 41 Ka'u mangandiyawa'an sawe'nun,” pa'in si Isa, “we'ey iye tatīknun hapak-hapak dem mata sawe'nun, bu ka'u batang kayu dem matanun, bu ga'i tatīknu. 42 Sa'ingge kapagpa'innu si sawe'nun, ‘Bagay, tuhun ko', ānante hapak-hapak dem matanu lu,’ bang ga'i kitenu batang kayu dem di matanun? Ka'u iyan magmā-mā hadja. Ānanun dahu' batang kayuhin amban dem matanu iyan, ubus pasti' ne pamayamnun ngānan hapak-hapak dem mata sawe'nun.”

Pangata'uhan kayuhin si buwa'ne
(Mateo 7.16-20; 12.33-35)

43 Pa'in si Isa pe, “Kayu mahāpin ga'i buwa' ga'i hāp duk kayu mangga'i mahāpin ga'i buwa' hāp. 44 Kayuhin kata'uhan si buwa'ne. Ga'i kite bi mageddo' buwa' biyabas amban puhung atawa buwa' buwahan amban sampinit. 45 Manusiya'in kuwe' dalil

kayuhin du isab. A'a mahāpin hāp kawul-pi'ilnen duk hāp bissānen pegge' hāp dem ateynen. Saguwa' a'a mala'atin, pegge' la'at dem ateynen hangkan ga'i hāp kawul-pi'ilnen duk bissānen. Ine-ine dem atey manusiya', iye miya'an mapaluwas amban behenen."

Duwe bayu'an magpatengge luma'
(Mateo 7.24-27)

46 "We'ey pa'inbi we' aku Panuhutanbin, bu ga'i du hinangbi me' panganda'akanku ka'amin? 47 Sasuku pitu si aku duk pakalene me' bissākun duk tuhutne, pahātihanku si ka'am bang kuwe' sine iye. 48 Kuwe' iye a'a maghinang luma'. Ngalowang iye pinalalem sampay niya' batu ta'abutne. Ubus pinatengge we' ne me' olom luma'nen diyata' batuhin. Pagubus luma'in, dunuk bohe'in duk ta'abut luma'in we' lasey mabasagin saguwa' ga' usa' luma'nen pegge' hāp pamatenggehan iyehin. 49 Na, bang a'ahin pakale si me' bissākun bu ga'i du tuhutne, kuwe' iye a'a maghinang luma', saguwa' ga' kalihanne me' olomin duk ga' patenggene diyata' batu. Pagtekka lasey mabasagin, magtawus hebba' duk jadjag te'ed luma'in."

7

Pinakole' we' si Isa dara'akan kapitanin
(Mateo 8.5-13)

1 Pagubus inin kēmon bissā si Isa si me' a'ahin, pī iye si puweblo Kapernaum. 2 Na, la'i si puweblo miya'an niya' dambuwa' kapitan si armi bangsa Roma. Niya' dara'akanne lella legget manamal duk sōng matey ne. Asal kalasahanne te'ed dara'akanne inin. 3 Pagkale kapitanin sabab si Isa, nganda'ak iye me' bahi' me' Yahudihin pī pu si Isa nilew iye, bang makajari iye pī makole' dara'akanne miya'an. 4 Pagtekkade la'i pu si Isa, bo'ode te'ed iye duk pa'inde, "Pata' te'ed tabangannu kapitan miya'an, 5 pegge' pabagay te'ed iye si bangsate bi Yahudi duk iye hep maggastuhin pamatengge langgalte bi si puweblo inin."

6 Manjari nuhut siye ne si Isa. Pagtapit ne siye si luma', nganda'ak kapitanin me' bagayne pī pasampang pu si Isa mo'o bissānen, pina'in, "Tuwan, da'a ne kew mapekkengan dinu pegge' ga'i ku pata' papituhannu si luma'ku. 7 Pegge' bangsahan kew te'ed, hangkan pikilku ga'i ku isab pata' paguwa' piyu si ka'u. Saguwa' missā kew hadja duk kole' du dara'akankun. 8 Kata'uhanku pegge' bisan aku inin, pagbaya'an ku we' malangkew amban akuhin duk magbaya' ku si me' sundalukun. Bang pa'inku si dangan, 'Pī kew,' pī iye. Bang pa'inku si seddili, 'Pitu kew,' pitu iye. Duk bang pa'inku si dara'akankun, 'Hinangun inin,' hinangne."

9 Pagkale si Isa inin, ulali' iye si binissā kapitanin. Manjari hinarap we' ne me' a'a mabanes mapatuhut si dambulihannen, duk pa'inne si siye, "Akahante ka'am, bisan si bangsa Isra'il ga' ku bakas makadugpak a'a kuwe' kapitan miya'an asal sandel manamal." 10 Manjari balik ne me' a'a bakas dina'ak kapitanin duk pagtekkade si luma', takitede dara'akanin kole' ne.

Pinakellum balik we' si Isa anak dende baluhin

11 Ga' du tiggel puwas miya'an, hap pī si Isa si dambuwa' puweblo inēnan Nain. Nuhut iye me' tindegnen duk banes te'ed me' a'a patuhut si iye. 12 Pagtekka ne siye si tarangka pa'asekan hap puweblo miya'an, niya' me' a'a magtanggung a'a matey bino'o paluwas pī si pagkubulan. Lella mamatey miya'an anak dambuwa'-buwa' du duk sa'inen balu ne. Banes a'a amban puweblo miya'an nuhut baluhin pī ngubul anaknen. 13 Pagkite si Isa, Panuhutanin, dende balu miya'an, ma'ase' te'ed iye si dendehin duk pa'inne si iye, "Da'a ne kew magtangis, dende." 14 Ubus pasōng iye duk inantanan we' ne tanggunganin hangkan padeheng me' a'a magtanggungin. Manjari pa'inne, "Bagay, donga' kew." 15 Magtawus a'a mamateyin ellum balik duk ningkolo' iye duk missā. Duk dina'ak ne

iye we' si Isa ineddo' si sa'inen. 16 Kēmon a'a mala'ihin asekan talew duk pinudji we' de
Tuhanin. Pa'inde, “Niya' nabi balakatan tu'u si kite bi! Ta'esseb Tuhanin du kite bi me'
a'anen.” 17 Bawag bakas hininang si Isa inin si me' kalahatan si Yahudiya duk si me'
kalahatan mapaliputin.

Me' panilew we' Yahiya magpandi-pandi a'ahin (Mateo 11.2-19)

18 Ka'akahan isab Yahiya we' me' tindegnen sabab me' hinangan si Isahin. 19 Manjari
ngalingan iye duwangan me' tindegne duk da'akne siye pī pu si Isa, Panuhutanin, nilew
iye bang iye ne ke bakas pina'al mapitu si dunyahin atawa bang niya' pe ke seddili
amban iye subey ase-asede pitu. 20 Pagtekka duwanganin pī pu si Isa, pa'inde, “Dina'ak
kami pitu si ka'u we' Yahiya magpandi-pandi a'ahin pegge' batang kata'uhanne bang
ka'u ne ke bakas pina'al mapitu si dunyahin atawa bang niya' pe ke seddili subey ase-
ase kami pitu.”
21 Papīden sābu si Isa miya'an magpakawuli' me' a'a ekka taga saki bayu'-bayu'an, duk
pasayedan seyitan. Ekka isab me' a'a pessek ngite balik we' ne. 22 Manjari sambungan
si Isa duwangan tindeg Yahiyahin, pa'inne, “Pī ne ka'am duk akahanun bi Yahiya me'
bakas takitebi hininangkun duk bakas takalebi binissākun. Akahanun bi iye we' ngite ne
me' mapessekin, me' kuku'in lumengngan ne, me' inipulin kawuli'an ne, me' mabisuhin
makakale ne, me' mamateyin ellum balik, duk minahalayak ne aka-aka mahāpin si me'
a'a maka'ase'-ase'in. 23 Duk kēgan du sasuku ga'i magduwe-duwe si akuhin.”
24 Paglumikut ne me' dina'ak Yahiyahin, missā si Isa si me' a'a mabanesin sabab
Yahiya. Pa'inne, “Ine te' bakas kabaya'anbi pinayamanin papībi pu si Yahiya si lahat
makagindew-gindewin? Kabaya'anbin ke mayaman a'a ga'i teteg pamikilnen kuwe'
dalil udjung-udjung magpalehan we' baliyu? Duma'in? 25 Na, ine te' kabaya'anbi
pinayaman mapīhin? A'a magsemmek mahalga'? Me' a'a magsemmek mamahalga'in
duk maparasahan te'edin la'i patenna'anden dem astana'. 26 Na, ine te' pinayamanbi
mapīhin? Nabi? Awe', akahante ka'am, nabi takitebin pasōng amban nabi sinduwehin.
27 Si Yahiya hep inin a'a sinulat dem kitabin, pina'in la'i, ‘Pa'in Tuhanin: Da'akku pī
pamasanankun dehellu amban ka'u duk memesne 1ānnun.’ 28 Akahante ka'am,” pa'in si
Isa, “ga' niya' a'a bakas inanakan tu'u si dunya bangsahan amban Yahiya inin. Saguwa'
dem pagbaya'an Tuhanin, bisan a'ahin diyawa' te'ed paga'anen, bangsahan pe iye
amban Yahiya.”
29 Kēmon me' a'ahin duk pasōng pe me' magpāku-pāku sukeyin, pakale te'ed pu si
Isa. Siye inin bakas makipandi pu si Yahiya pegge' kahagad siye we' Tuhanin bentel.
30 Saguwa' me' Pariseohin duk me' guru si sara' āgamahin, ga' siye makipandi pu si Yahiya
pegge' ga'i siye mabaya' nuhut kinabaya'an Tuhan para si siyehin. 31 Manjari pa'in si Isa,
“Ine pangandalilku me' a'a ma'ellum kuwe'itu inin? Kuwe' ine siye? 32 Kuwe' siye dalil
mākanak magtingkolo' si tabu'an magdagey magkawin duk magkubul. Maglingan siye si
sawe'den, pa'inde, ‘Magtambu1 kami si ka'am saguwa' ga' du ka'am mansak. Magmatey
kami saguwa' ga' du ka'am magtangis.’ 33 Ka'am kuwe' me' mākanak miya'an. Pegge' pitu
Yahiya magpandi-pandi a'ahin, bu daran iye muwase duk ga'i iye nginum makalango,
pa'inbi we' pasayedan seyitan iye. 34 Ubus aku, Anak Manusiya'in, pitu ku bu mangan
ku duk nginum, pa'inbi, ‘Payamanun bi a'a iyan, dahaga' te'ed duk palalango. Me'
bagaynen me' a'a magpāku-pāku sukey duk me' a'a dusehan sinduwehin.’ 35 Saguwa',”
pa'in si Isa, “me' a'a manuhut Tuhanin naksi' we' lalem te'ed kata'u Tuhanin.”

Si Isa la'i si luma' si Simon, Pariseohin

36 Dambuwa' ellew bino'o si Isa we' dambuwa' me' Pariseohin pī si luma'ne mangan.
Pī ne si Isa duk ningkolo' iye sōng mangan. 37 Na, niya' dende si puweblo miya'an bawag

we' dusehan. Pagkata'uhan dende inin we' ī' si Isa si luma' Pariseo miya'an mangan, pī iye mo'o isellan bengngi mahalga'. Pangisihannen hininangin batu alabaster. 38 Pī iye nengge si antag bettis si Isa nangis duk basse' ne bettis si Isahin we' bohe' matanen. Manjari pinunasan we' ne duk bulu kōkne duk inūkan we' ne bettis si Isahin, ubus bu tinata'an we' ne duk isellan bengngi mahalga'in. 39 Pagkite inin we' Pariseo mamo'o si Isahin, pa'inne dem ateyne, "Bang to'o si Isa inin nabi, kata'uhanne si' bang sine dende mangantan bettisne inin. Kata'uhanne si' we' dende inin dusehan." 40 Manjari missā si Isa si iye, pa'inne, "Simon, niya' batang pa'inku si ka'u." "Ine Tuwan," pa'in si Simon. 41 Manjari pa'in si Isa, "Niya' duwangan a'a sali'-sali' taga utang si dambuwa' a'a. Dambuwa'in utangnen lime hatus pilak duk dambuwa'in limempū' pilak. 42 Pegge' ga' niya' pamayedde, pa'in a'a pangutanganden, ambat ne bisan ne siye ga'i magbayed. Na, bang si ka'u, sine si duwangan miya'an asal malasa te'ed si a'a bakas pangutanganden?" 43 Nambung si Simon, pa'inne, "Ara'-ara'ku a'a ma'ekka utangnen, iye miya'an mamalasa te'ed si iyehin." "Tewwa' sambungnu iyan," pa'in si Isa.

44 Manjari paharap si Isa si dendehin duk pa'inne pu si Simon, "Kitenu dende inin? Pitu ku dem luma'nu ensini', ga' ku bisan panyapannu bohe' pangoso'ku bettisku. Saguwa' dende inin kinoso'an we' ne bettiskun duk bohe' matane duk pinunasan we' ne duk bulu kōkne. 45 Ga' ku ūkannu sa addatten bi saguwa' dende inin, kemuwe padiyalem ku pitu, ga' iye bakas pahali ngūkan bettiskun. 46 Ga' isellanannu kōkkun pangaddatnu aku, saguwa' dende inin isellan bengngi mahalga' pe pangalatagne bettiskun. 47 Hangkan akahante kew, dende inin hadje lasane si akuhin pegge' dusene ma'ekkahin ta'ampun ne. Bang kulang du duse a'a ta'ampunin, kulang du isab lasa pinakitehannen."

48 Manjari pa'inne si dendehin, "Ta'ampun ne me' dusenun." 49 Me' sawe' si Isa magtingkolo' si lamisahanin magtilew dem ateyde, "A'ahey inin, ngampun me' duse?" 50 Saguwa' pa'in si Isa si dendehin, "Timbul ne kew pegge' sandel kew si aku. Pī ne kew, da'a kew suse."

8

Me' dende nuhutan si Isa

1 Ga' du tiggel puwas miya'an, ilatag we' si Isa me' puweblohin duk kaluma'anin magmahalayak aka-aka hāp sabab pagbaya' Tuhan si me' a'ahin. Nuhut iye tindegne sampū' duk duwehin. 2 Niya' isab me' dende nuhut iye. Me' dende miya'an, niya' siye bakas pakawuli' si Isa sakiden. Niya' isab bakas pasayedan seyitan ubus bu paluwas si Isa me' seyitanin. Dambuwa' me' dende inin si Mariyam, dende amban Magdala, bakas paluwasan seyitan pitu'in. 3 Sinduwehin si Jo'anna, anda si Kusa kapatas me' dara'akan Sultan Herodin, duk si Susanna, duk ekka pe me' dende seddili. Siye ne inin mangatasan disi Isahin.

Dalilan sabab a'a magsabulak binihi'in
(Mateo 13.1-9; Markus 4.1-9)

4 Dambuwa' ellew pagbanes a'a patipun pu si Isa, duk magkatekka siye amban me' kaluma'anin, missā si Isa si siye magdalilan. Pa'inne, 5 "Niya' a'a pī si tana'ne magsabulak binihi'. Pagsabulakne, niya' binihi' tapisik si lān. Manjari tadi'ik-di'ik duk pī me' manuk-manukin manganne. 6 Me' binihi' sinduwehin labo' diyata' batu pānas, duk sakali' ne tomo', lanes pegge' ga'i pa'essepan bohe'. 7 Sinduwehin labo' dem kasampinitan, duk nuhut nulig sampinitin manjari katalungan tinanemin. 8 Niya' isab me' binihi' sinduwehin labo' si kahāpan bulak. Me' binihi' inin tomo' duk nulig duk mo'o buwa'ne. Ekka manamal jarihannen." Manjari missā si Isa, pa'inne, "Amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am."

Pu'unne magdalilan
(Mateo 13.10-17; Markus 4.10-12)

9 Tinilew si Isa we' me' tindegnen bang ine hāti dalilan miya'an. 10 Pa'inne,
"Ka'urungan ne ka'am kata'u, supaya tahātibi me' tinapukan Tuhan dem pikilannen
sabab bang sa'ingge pagbaya'ne si me' a'anen. Saguwa' si me' a'a sinduwehin inaka
kēmon si dalilan, supaya payamande saguwa' ga'i takitede, duk supaya takalede saguwa'
ga'i tasabutde."

Pinahāti we' si Isa dalilan sabab a'a magsabulak binihi'in
(Mateo 13.18-23; Markus 4.13-20)

11 "Na, iye inin hāti dalilan miya'an," pa'in si Isa. "Binihi'in lapal Tuhanin. 12 Me'
kasabulakan si lānin, dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin, manjari pī nakura' seyitanin
ngagew lapalin amban dem pikilande supaya siye ga'i kahagad duk ga'i siye timbul.
13 Duk me' kasabulakan diyata' batu pānasin, dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin duk
magtawus kahagadde duk kēgan siye. Saguwa' kuwe' siye dalil binihi' ga' nganggamut.
Kahagad siye daddali' saguwa' pagtekka sassatin, ga'i ne siye kahagad. 14 Duk me'
binihi' malabo' dem kasampinitanin, dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin saguwa'
sābude mapasōngin, ekka makasuse siye duk alal siye we' me' alata'den duk sinna siye
magadjak. Kuwe' siye dalil me' tinanem katalungan duk ga' abutan to'e buwa'den.
15 Duk me' sinabulakan dem bulak mahāpin, dalil me' a'a makakale lapal Tuhanin,
ateyden hāp duk lunuk. Ellegde te'ed lapalin dem ateyde duk magtuyu' te'ed siye
nuhutne, hangkan dalil tinanemin buwa' siye, hātinen hāp ka'ujudanden."

Payita'an ilekkeban
(Markus 4.21-25)

16 Pa'in si Isa pe, "Ga' niya' a'a mekketan payita'an ubus bu lekkebanne duk palang-
gana atawa papīne diyawa' kantil. Saguwa' papīne payita'anin diyata' tengenanne,
supaya me' a'a mapadiyalemin kitede danta'in. 17 Pegge' ga' niya' tinapukan kuwe'itu
we' ga'i ujud pinaguwa' si pasōngan, duk kēmon mangga'i tahāti kuwe'ituhin, ujud
kata'uhan du si pasōngan. 18 Hangkan pakalehun bi pahāp-hāp. Pegge' sine-sine
makasabut, inurungan du iye duk tasabutne namba. Saguwa' sine-sine ga'i makasabut,
bisan kannalne niya' kuwe'ahat tasabutne, inānan du amban iye."

Sa'i si Isahin duk me' pungtina'ine lellahin
(Mateo 12.46-50; Markus 3.31-35)

19 Manjari tekka pī sa'i si Isahin duk me' pungtina'ine lellahin, saguwa' ga' siye
tumapit si iye hawal ekka a'ahin. 20 Niya' ngakahan si Isa, pa'inne, "Tuwan, ī'
sa'inun duk me' pungtina'inun si bukut duk batang kew kitede." 21 Pa'in si Isa si
me' a'a mala'ihin, "Sasuku pakale duk nuhut lapal Tuhanin, siye iyan sa'iku duk me'
pungtina'iku."

Si Isa mateddo' lahat-lahat
(Mateo 8.23-27; Markus 4.35-41)

22 Dambuwa' ellew pasakey si Isa duk me' tindegnen dem bangka' duk pa'inne si siye,
"Sūng kite bi pī palipag si dambiya' lamew." Hangkan patulak ne siye. 23 Sasangde
mapīhin tumuli si Isa. Bessuwang nihup baliyu mabasagin duk sōng penno' ne
bangka'den we' bohe', hangkan piligdu siye palenneb. 24 Pī siye mangun si Isa, pa'inde,
"O Tuwan, matey kite bi inin!" Manjari donga' si Isa duk pinadeheng we' ne baliyuhin
duk me' goyak mabasagin. Magtawus ne padeheng baliyuhin duk teddo' ne lamewin.
25 Ubus pa'in si Isa si me' tindegnen, "We'ey ka'am ga'i ngandel si aku?" Tinalew siye duk
ulali' te'ed siye. Magtilew-tilew siye, pa'inde, "A'ahey inin? Tada'akne bisan baliyuhin
duk goyakin duk tuhutde panganda'akannen."

A'a Gerasa pasayedan seyitanin kawuli'an (Mateo 8.28-34; Markus 5.1-20)

26 Manjari palanjal siye palipag duk tekka siye si lahat Gerasa, magantag du duk lahat
Jalil. 27 Pagduwa'i si Isa amban dem bangka', niya' pasampang si iye dambuwa' a'a
amban puweblo lahat miya'an pasayedan me' seyitan. Tiggel ne iye ga' magsemmek
duk patenna'annen duma'in si luma' saguwa' si me' lingab pagkubulan. 28 Pagkitene
si Isa, magkolehak iye duk pasujud iye si dehelluhan si Isa duk maggasud iye, pa'inne,
"Ga' niya' lamudnu si aku, Isa. Ka'u Anak Tuhanin, iye Tuhan Tamanan Malangkewin.
Junjungku si ka'u, da'a ku binasahun." 29 Missā iye sa miya'an pegge' dina'ak hep we' si
Isa seyitanin paluwas amban iye. Matu'uhin daran ne hep iye pagbaya'an we' seyitanin
duk bisan iye iningketan duk karena duk binanteyan we' me' a'a, ujud bekkat du we' ne
karenahin duk bino'o iye tahala' we' seyitanin pī si lahat makagindew-gindew.

30 Manjari tinilew iye we' si Isa, pa'inne, "Sine ēnnun?" Nambung iye, pa'inne, "Ēnkun
si Ibuhan." Pegge' ekka hep seyitan mapa'asek si a'a miya'an. 31 Duk pabuyu'-buyu' te'ed
me' seyitanin pu si Isa, ga'i siye makipapī dem narka'.

32 Niya' magsungkal la'i diyata' bīd panenan bawi, ekka manamal. Pabuyu'-buyu'
me' seyitanin pu si Isa we' pa'asek siye pī dem me' bawihin. Dina'ak ne siye we' si Isa.
33 Manjari paluwas me' seyitanin amban a'ahin duk padiyalem siye pī magdem baran
me' bawihin. Magtawus panenan bawihin magubas padurul pī si pampang magdem
lamew duk lambo siye kēmon.

34 Pagkite me' a'a magipat bawihin ma'umantag inin, magubas siye duk magaka-aka
siye la'i si puweblo duk si me' lahat diyata'. 35 Manjari pī me' a'ahin mayaman bakas
ma'umantag miya'an. Pagtekkade la'i pu si Isa, takitede a'a bakas pasayedan seyitanin
ningkolo' la'i si bihing bettis si Isa. Magsemmek ne iye duk hāp ne pikilannen. Manjari
tinalew siye. 36 Ubus inaka-akahan ne siye we' me' a'a bakas mangitehin bang sa'ingge
pamakawuli' si Isa a'a bakas pasayedan seyitanin. 37 Manjari kēmon me' a'a miya'an,
me' amban kalahat-lahatan la'i si Gerasa, dina'ak we' de si Isa tahala' pegge' pa'asekan
talew te'ed siye. Hangkan pasakey si Isa dem bangka' duk sōng patulak ne. 38 A'a
makawuli'anin pabuyu'-buyu' nuhut iye. Saguwa' papole' si Isa iye, pa'inne, 39 "Hap
luma' ne kew duk magaka-aka kew si me' a'ahin sabab hinangan hadje tahinang Tuhan
si ka'uhin." Manjari lumengngan ne a'ahin duk ilatag we' ne puweblohin magaka-aka
sabab hinangan hadje bakas tahinang si Isa si iyehin.

Anak si Jairusin duk dende mangantan semmek si Isahin (Mateo 9.18-26; Markus 5.21-43)

40 Pagbalik si Isa si dambiya' lamew, sinna me' a'ahin pasampang si iye pegge' inagad-
agad hep iye we' de. 41 Niya' tekka pī si iye dambuwa' nakura' si langgal lahat miya'an,
ēnnen si Jairus. Pasujud iye si antag bettis si Isa duk pabuyu'-buyu' te'ed iye mo'o si Isa
si luma'ne. 42 Pegge' niya' anakne dende dambuwa'-buwa', sampū' duk duwen tahun
umulnen, legget manamal duk sōng matey ne. Nuhut si Isa iye.

Sasangde mapīhin, taligpit ne si Isa we' me' a'a mabanes mapatuhut si iyehin. 43 Niya'
la'i dem ka'ekkahan a'ahin dambuwa' dende saki, luwal paguwa'an laha'. Sampū' duk
duwen tahun ne kemuwe kasakinen. Ubus ne tagastune kēmon sīnnen si me' doktol,
saguwa' ga' niya' makakawuli' iye. 44 Pī iye patapit si bukutan si Isa, duk inantan we'
ne tuggu badju' si Isahin. Magtawus padeheng paglaha'nen. 45 "Sine bakas mangantan
akuhin?" pa'in si Isa. Magga' siye kēmon. Manjari pa'in si Petros, "Tuwan, kabanes
me' a'a mapalaray si ka'u inin, magtilew pe kew?" 46 Saguwa' pa'in si Isa, "Asal niya'
bakas ngantan aku, pegge' talessaku we' niya' balakat paguwa' amban dem baranku."
47 Sakali' kata'uhan dendehin we' ga'i katapukanne bakas hininangne miya'an, patapit

iye pī migpid duk pasujud iye si antag bettis si Isa. Duk inakahan we' ne si Isa si pakalehan me' a'ahin bang we'ey iye antanne, duk inakahan isab we' ne we' kawuli'an iye magtawus. 48 Pa'in si Isa si iye, “Dende, kawuli'an ne kew pegge' sandel kew si aku. Pī ne kew, da'a kew suse.”
49 Sasang si Isa pe mamissā si dendehin, niya' ne a'a tekka amban luma' si Jairus. Pa'inne pu si Jairus, “Anaknu dendehin ga' ne. Da'a ne sasewun guruhin.” 50 Takale si Isa inin, ubus pa'inne pu si Jairus, “Da'a kew tinalew. Sandel kew hadja. Ellum du iyan anaknun.”
51 Pagtekkade la'i si luma' si Jairus, ga' niya' da'akne padiyalem luwal hadja si Petros, si Yahiya, si Yakub, duk sa'i-sama nakanakin. 52 Kēmon a'a mala'ihin magtangis duk magmatey sabab nakanakin. Saguwa' pa'in si Isa si siye, “Da'a ka'am magtangis. Duma'in matey nakanakin saguwa' tuli hadja.” 53 Pinagsayehan iye we' de, pegge' kata'uhande we' asal matey ne nakanakin. 54 Manjari inantanan we' si Isa tangan nakanakin duk pa'inne pinapales, “Endeng, donga' kew.” 55 Na, balik niyawanen duk magtawus iye donga'. Duk dina'ak iye we' si Isa pinakan. 56 Ulali' manamal sa'i-sama nakanakin. Saguwa' sinessa'an te'ed siye we' si Isa, ga'i dina'ak inaka bisan pu sine sabab miya'an.

9

Pinalengngan we' si Isa tindegne sampū' duk duwehin (Mateo 10.5-15; Markus 6.7-13)

1 Manjari ilinganan we' si Isa tindegne sampū' duk duwehin pī si iye duk inurungan siye we' ne balakat duk kapatut panganda'ag me' seyitan duk magpakawuli' me' bayu'-bayu'an saki. 2 Ubus pinalengngan siye we' ne magmahalayak sabab pagbaya'an Tuhanin. Dina'ak isab siye magpakawuli' me' masakihin. 3 Duk pa'inne si siye, “Da'a ka'am magbo'o ine-ine si palengngananbin. Da'a ka'am mo'o tungkud atawa bāg atawa kinakan atawa sīn. Duk da'a ka'am mo'o badju' pagsayinanbi. 4 Antag-antag kaluma'an katekkahanbi, bang ka'am dina'ak mana'ik we' a'a si luma'ne, la'i ne ka'am patenna' tiggelanbi la'i si lahat miya'an. 5 Duk bang niya' kaluma'an papīhanbi bu me' a'ahin ga'i ngaddatan ka'am, tahala' ka'am amban kaluma'an miya'an. Pagpaganun bi dahu' leppug bettisbin, tanda' we' muwas ne ka'am si siye, ubus bu tahala' ne ka'am.”
6 Manjari lumengngan ne me' tindeg si Isahin duk ilatag we' de me' kaluma'anin. Antag-antag katekkahande, minahalayak we' de aka-aka mahāpin duk pinakawuli' we' de me' masakihin.

Si Herod ga'i magkata'u-ta'u (Mateo 14.1-12; Markus 6.14-29)

7 Manjari inin, takale we' si Herod, sultan si lahat Jalilin, kēmon me' bakas tahinang si Isahin. Ga'i iye magkata'u-ta'u pegge' niya' me' a'a magpa'in we' si Isa miya'an si Yahiya magpandi-pandi a'ahin ko', ellum balik amban kamateynen. 8 Magpa'in isab sinduwehin we' si Nabi Eliyas miya'an pabagala tu'u si dunya. Niya' pe isab sinduwe magpa'in we' si Isa ko' miya'an dambuwa' me' nabi awwalley ellum balik. 9 Pa'in si Herod, “Si Yahiya bakas da'akku pinunggelan. Sine ente' a'a takaleku inaka-aka inin?” Duk piha-piha si Herod bang sa'ingge pakakitene si Isahin.

Pamakan si Isa me' a'a lime ngibuhin (Mateo 14.13-21; Markus 6.30-44; Yahiya 6.1-14)

10 Na, me' a'a bakas kawakilan we' si Isahin magtipun ne balik pī si iye. Inaka-akahan we' de si Isa kēmon me' bakas tahinangden. Manjari bino'o siye we' si Isa pī tudju puweblo Betsaida, siye-siye du hadja. 11 Sakali' inin kata'uhan we' me' a'a mabanesin,

paturul siye. Sinagina siye we' si Isa duk inusihatan siye we' ne sabab pagbaya'an Tuhanin, duk pinakawuli' we' ne kēmon me' masakihin.
12 Pagkohap ne te'ed, pī si iye tindegne sampū' duk duwehin duk pa'inde si iye,
"Da'akun ne me' a'a inin pī si me' kaluma'an mapaliputin duk si me' lahat diyata'in miha
kinakande duk patulihande, pegge' lahat ga'i hep inin tantu papituhan a'a." 13 Saguwa'
pa'inne si siye, "Ka'am ne mamakan siyehin." Pa'inde, "Luwal maniya' si kamitu, lime
kayu' pan duk duwe kenna - luwal bang pī kami melli kinakan para si me' a'a mabanes
inin." 14 (Pegge' niya' lime ngibu me' lella mala'ihin.) Pa'in si Isa si me' tindegnen,
"Da'akun bi siye ningkolo' lime-limempū' da tumpuk." 15 Tinuhut we' de panganda'akan
si Isahin duk pinatingkolo' ne we' de me' a'ahin kēmon. 16 Manjari ineddo' we' si Isa
pan lime kayu'in duk kenna duwehin, bu mayam iye magdiyata' langit magpasalamat
si Tuhan. Ubus bu binahagi'-bahagi' we' ne panin duk pinangurung we' ne si me'
tindegnen, dina'ak pangurung si me' a'ahin. 17 Mangan siye kēmon duk esso siye. Ubus
tinipun we' me' tindeg si Isahin lukas me' a'ahin, niya' sampū' duk duwe baka' penno'.

Magbennal si Petros sabab si Isa
(Mateo 16.13-19; Markus 8.27-29)

18 Dambuwa' ellew sābu si Isa ngampun dendangan, patapit me' tindegnen pī si iye.
Manjari tilewne siye, pa'inne, "Ine pa'in me' a'ahin, sine ko' ku?" 19 Nambung siye,
pa'inde, "Niya' me' a'a magpa'in we' ka'u ko' si Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin.
Saguwa' sinduwehin isab magpa'in we' si Nabi Eliyas ko' kew. Duk niya' pe isab
magpa'in we' ka'u ko' dambuwa' me' nabi masaley ellum balik." 20 "Saguwa' bang
ka'am," pa'in si Isa, "ine pa'inbi? Sine te' ku?" Nambung si Petros, pa'inne, "Ka'u
Almasihin, tapene' Tuhan magbaya'in."

Pina'al we' si Isa kamateynen
(Mateo 16.20-28; Markus 8.30–9.1)

21 Sinessa'an te'ed siye we' si Isa we' subey siye ga'i magaka-aka bisan pu sine bang
sine iye. 22 Duk pa'in si Isa pe, "Aku inin, Anak Manusiya'in, ekka kabinasahan subey
sandalanku duk ga'i du ku pinagmasi we' me' kabahi'anin, duk me' nakura' imamin, duk
me' guru si sara' āgamahin. Pinapatey du ku duk katellu ellewnen ellum du ku balik."
23 Manjari pa'inne si siye kēmon, "Bang niya' a'a mabaya' nuhut aku, subey iye
tuhutne kinabaya'ankun, duma'in kinabaya'annen. Duk subey isab iye mo'o olom
pamapateyan iyehin kahaba' ellew, hātinen, maglilla' nandal kabinasahan duk bisan pe
matey. Manjari makajari ne iye nuhut aku. 24 Pegge'," pa'in si Isa, "bang a'ahin ellegne
umulnen, ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' bang a'ahin ga'i ellegne umulnen
duk maglilla' pe matey hawal tuyu'ne manuhut akuhin, taga umul du iye salama-lama.
25 Pegge' a'ahin, bisan pe tepe si iye kēmon alata' dem dunyahin, ga' du niya' gunane bang
ga'i tepe si iye umul salama-lamahin duk ilegga pe iye. 26 Sine-sine iya' magpatampal
si me' a'a we' tindegku iye duk we' nuhut iye tolo'kun, aku Anak Manusiya'in, iya' du
ku isab ngilale iye tindegku bang ku balik pitu liput we' sahayaku, duk sahaya Samaku
Tuhanin, duk me' mala'ikatne masutsihin. 27 Sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa,
"niya' ka'am matu'u inin ga'i matey bang ga'i dahu' takitebi pagbaya' Tuhanin."

Kapinda bantuk si Isahin
(Mateo 17.1-8; Markus 9.2-8)

28 Palabey walum bahangi amban pamissā si Isa inin, bino'o we' ne si Petros duk
Yahiya duk si Yakub pī diyata' punu duk ngampun iye la'i si Tuhan. 29 Sasangne
mangampunin, pinda luwenen duk semmeknen sahaya te'ed duk asal pote' manamal.
30 Manjari bessuwang niya' duwe lella magbissā duk si Isa. Siye inin disi eymulla
Musa duk eymulla Eliyas. 31 Pabagala siye la'i duk sahaya du isab kēmon puhu'den.

Magbissā siye sabab sōng kamatey si Isahin la'i si puweblo Awrusalam sa panganggara'
Tuhan iyehin. 32 Na, disi Petros duk me' sawe'nen kapatuli hep, saguwa' ngape siye duk
takitede sahaya si Isahin duk duwangan manengge si bihingnen. 33 Manjari inin, sakali'
sōng tahala' ne duwanganin amban si Isa, pa'in si Petros pu si Isa, "Tuwan, hāp pegge'
tiya' kami tu'u. Ngahinang kami tellu payad-payad. Dambuwa' si ka'u, dambuwa' pu si
Musa, duk dambuwa' pu Nabi Eliyas." (Missā ne hadja iye saguwa' ga' ta'āb-ābne bang
ine binissānen.) 34 Sasangne pe mamissāhin, niya' inalak paguwa' duk kalandungan siye,
duk kadahitan siye sakali' ne siye kalandungan we' inalakin. 35 Duk niya' suwala amban
dem inalakin magpa'in, "Anakku inin pinene'kun. Pakalehun bi iye." 36 Pagubus suwala
miya'an missā, si Isa sa' dendangan takiteden. Ga' siye mabehe, duk masa ī' ga' siye
magaka bisan pu sine sabab bakas takitede miya'an.

Si Isa makawuli' nakanak lella pasayedan seyitan
(Mateo 17.14-18; Markus 9.14-27)

37 Pagsasumuhin, pagdumurul ne siye amban punuhin, banes te'ed a'a pasampang
pu si Isa. 38 Niya' lella amban dem ka'ekkahanin ngalingan, pa'inne, "O Tuwan,
pabuyu'-buyu' ku si ka'u, ka'ase'anun anakkun, anakku inin dambuwa'-buwa'. 39 Pegge'
pasayedan iye we' seyitan. Bessuwang hadja iye magkolehak ubus ngoral ne iye duk
magpaspadan sampay magbukal behenen. Duk meke iye lebbahan seyitanin bang
pekkengan ne iye duk bebbag ne puhu'nen. 40 Bakas pināku we' ku si me' tindegnu inin
pakipaluwasku seyitanin, saguwa' ga' tapaluwasde." 41 Pa'in si Isa si me' a'ahin, "Ka'am,
me' a'a kuwe'itu inin, sala' te'ed pamikilbin. Ga' te'ed niya' sandelbi si Tuhan. Taman
sumiyan pe ku tu'u si ka'am? Taman sumiyan pe ku nandalan addatbin meke ka'am
kahagad?" Manjari pa'inne si sama nakanakin, "Bo'ohun anaknun pitu." 42 Sasang
hap pī pe nakanakin, hinantakan iye diyata' bulak we' seyitanin duk magpaspadan
iye. Saguwa' inamāhan we' si Isa seyitanin duk pinakawuli' we' ne nakanakin. Ubus bu
sinōngan we' ne si samanen. 43 Kēmon a'a mala'ihin ulali' manamal pagkitede balakat
Tuhanin.

Inaka we' si Isa balik sabab kamateynen
(Mateo 17.22-23; Markus 9.30-32)

Sābu me' a'ahin pe magulali' sabab me' hinangan si Isahin, pa'in si Isa si me' tindegnen,
44 "Indananun bi te'ed me' bissāku si ka'am inin. Aku, Anak Manusiya'in, sinōngan du
ku iyan si antanan me' a'a." 45 Saguwa' ga' tahātide bissāne miya'an pegge' tinapukan
amban siye supaya ga'i tahātide. Duk ga' siye makatawakkal nilew iye bang ine hāti
pina'innen.

Sine tamanan malangkewin
(Mateo 18.1-5; Markus 9.33-37)

46 Dambuwa' ellew magsuweyan me' tindeg si Isahin bang sine siye tamanan
malangkewin. 47 Kata'uhan si Isa bang ine dem pikilanden, hangkan ngeddo' iye
dambuwa' nakanak diki' duk pinatengge we' ne si bihingne. 48 Manjari pa'inne si siye,
"Bang niya' a'a bu sabab sandelne si akuhin ngaddatan nakanak diki' kuwe' inin, aku
inaddatannen. Duk bang niya' ngaddatan aku, addatanne isab Tuhanin, mamapitu
aku si dunyahin. Sine-sine ka'am tamanan madiyawa' pagateynen, iye iyan tamanan
malangkewin."

Mangga'i manguntarahan ka'amin bēbbeg amban ka'am
(Markus 9.38-40)

49 Manjari missā Yahiya, pa'inne, "Tuwan, niya' dambuwa' a'a tadugpak kami, sab-
butne ēnnun pagpaluwasne seyitan amban me' a'a. Pinages iye we' kami pegge' duma'in

iye sawe'te bi." 50 Saguwa' pa'in si Isa si iye, "Da'a iye pagesun bi. Pegge' mangga'i manguntarahan ka'amin, bēbbeg amban ka'am."

Ga' si Isa inaddatan si kaluma'an la'i si lahat Samariya

51 Manjari inin, pegge' sōng ta'abut ne waktu pa'angkat si Isa hap surga'in, magtuyu' te'ed iye pī hap Awrusalam. 52 Niya' me' a'a da'akne pī padehellu amban iye. Hangkan lumengngan ne me' dina'akne miya'an duk hap pī siye si kaluma'an la'i si lahat Samariya manyap pahalihan si Isa la'i. 53 Saguwa' me' a'a si kaluma'an miya'an ga' ngatu patenna'an si Isa la'i, pegge' kata'uhande we' tudju Awrusalam lengngannen. 54 Pagkata'uhan inin we' duwe tindegnen, si Yakub duk Yahiya, pa'inde pu si Isa, "Tuwan, mabaya' kew bang kami nganda'ak ebbut labo' amban diyata' langit duk siye ubus matey?" 55 Saguwa' hinarap duwanganin we' ne bu inamāhan. 56 Manjari palanjal siye pī si kaluma'an seddili.

Me' arak mapatuhut pu si Isahin
(Mateo 8.19-22)

57 Sasangde malumengnganin, niya' a'a missā pu si Isa, pa'inne, "Tuwan, mabaya' ku nuhut ka'u tungan-tungan papīhannu." 58 Nambung si Isa, pa'inne, "Gam pe me' pāhangin niya' lowangde duk me' manuk-manukin niya' sabakande. Saguwa' aku, Anak Manusiya'in, ga' niya' bisan pahalihanku."

59 Pa'in si Isa si a'a dambuwa'in, "Nuhut kew aku." Saguwa' nambung a'ahin, pa'inne, "Awe', Tuwan, saguwa' pī ku dahu' hap luma'. Pagubus kubulku samakun, balik sa' ku pitu nuhut ka'u." 60 Pa'in si Isa, "Ambat mamateyin kinubul we' me' a'a mangga' niya' umulde salama-lamahin. Saguwa' ka'u, pī kew lumengngan magmahalayak sabab pagbaya'an Tuhanin."

61 Niya' isab dangan, pa'inne pu si Isa, "Nuhut ku ka'u, Tuwan, saguwa' tiya' ku dahu' pī nabiya' si me' a'a luma'kun." 62 Saguwa' pa'in si Isa si iye, "Bang a'ahin magbadja' bu luwal maghalengan, ga'i hāp. Damikkiyan bang a'ahin nuhut aku bu alal iye si me' ta'ambannen, ga'i iye pata' pinagbaya'an we' Tuhanin."

10

Panganda'akan siye pitumpū' duk duwehin

1 Puwas miya'an niya' pe pitumpū' duk duwe a'a kawakilan we' ne duk dina'ak we' ne padehellu pī si kēmon me' kalahat-lahatan sōng papīhannen. Pinalengngan siye we' ne duwangan-duwangan. 2 Pa'inne si siye, "Me' a'ahin kuwe' dalil tana' sarang ne pinagani. Luha tana'in saguwa' kulang mamaganihin. Hangkan subey ka'am māku-māku si Tuhan, iye dapu' tana'in, supaya iye nganda'ak me' a'a pī maganine. 3 Na, lumengngan ne ka'am. Saguwa' pahatul ka'am, pegge' palengngante ka'am pī si me' a'a la'atan; kuwe' ka'am dalil me' anak bili-bili pī dem ka'ekkahan asu bingis. 4 Da'a ka'am magbo'o pitaka atawa bāg atawa tehompa'. Sine-sine tasampangbi si lān, da'a ka'am subey pahali missā. 5 Duk bang niya' luma' pamana'ikanbi, pa'inun bi dahu', 'Karayaw urungan Tuhanin kasanyangan kēmon dem luma' inin.' 6 Bang niya' a'a la'i pata' inurungan kasanyangan, pa'amban du kasanyangan pināKubin la'i si iye. Saguwa' bang ga', ga' du niya' ka'ujudan pina'inbi miya'an. 7 Patenna' ka'am si dambuwa' luma' hadja. Da'a ka'am magpinda-pinda patenna'an. Mangan ka'am duk nginum ka'am ine-ine bettadande ka'am, pegge' kuwe' miya'an tangdande si ka'amin. A'a maghinangin pata' tinangdanan. 8 Kaluma'an antag-antag katekkahanbi, bang addatan me' a'ahin du ka'am, kakanun bi ine-ine bettadande ka'am. 9 Pakole'un bi me' masaki mala'ihin duk pa'inun bi si me' a'ahin, 'Ta'abut ne pagbaya' Tuhan si ka'amin.' 10 Saguwa' kaluma'an antag-antag katekkahanbi, bu ga'i ka'am addatan me' a'ahin, pī ka'am si me' kalsara

duk pa'inun bi, 11 'Pagpagan kami amban bettis kami bisan leppug bulak kaluma'anbi
inin, tanda' we' muwas ne kami si ka'am. Saguwa' subey kata'uhanbi we' asal ta'abut ne
pagbaya' Tuhanin.' 12 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "we' pagta'abut ellew pangahukum
Tuhan manusiya'in, pasōng te'ed bohat hukuman si me' a'a si kaluma'an miya'an amban
hukuman si lahat Sodomin, lahat mabawag sabab duse me' a'anen."

Ka'ase'-ase' me' a'a mangga'i makahagadin (Mateo 11.20-24)

13 "Ka'ase'-ase' ka'am me' a'a Korasinin. Ka'ase'-ase' ka'am me' a'a Betsaidahin.
Pegge' bang la'i miya'an si lahat Tiros duk Sidon pangahinanganku me' hinangan
balakatan tahinangku lu'u si ka'amin, tiggel ne miya'an me' a'a mala'ihin magsusun
duk ngalebbahan duseden duk sa addatden magsemmek karut siye duk mandi duk
abu pamakitede pagsusunden. 14 Pagta'abut ellew paghukumin, pasōng te'ed bohat
hukuman si ka'amin amban hukuman si me' a'a Tiros duk Sidonin. 15 Duk ka'am,
me' a'a Kapernaumin," pa'in si Isa, "we' kannalbi pinalangkew ka'am pī diyata' langit?
Pinadiyawa' du ka'am pī dem narka'." 16 Pa'in si Isa pe si me' tindegnen, "Sine-sine
pakale si panolo'bin, kuwe' du aku pinakalenen. Sine-sine ga'i ngasip ka'am, kuwe'
du aku mangga'i inasipnen. Duk sine-sine ga'i ngasip aku, hātinen ga'i du isab asipne
Tuhanin, iye mamapitu aku si dunyahin."

Pagbalik pitumpū' duk duwehin

17 Ga' du tiggel tekka ne balik pitumpū' duk duwehin la'i pu si Isa. Kēgan siye manamal.
Pa'inde pu si Isa, "Tuwan, bisan hati' me' seyitanin tuhutde panganda'akan kamihin
basta ta'at kami ēnnun." 18 Pa'in si Isa si siye, "Asal takiteku nakura' seyitanin labo' kuwe'
lalat. Tada'ag ne basagnen. 19 Payamanun bi, ka'urungan ka'am we' ku balakat supaya
bisan ka'am makadi'ik sawe atawa sipitkā', ga'i du maka'ine ka'am. Duk ga'i isab ka'am
tada'ag we' bantaten bi nakura' seyitanin. Ga' isab niya' makapagka'at ka'am bisan
ine. 20 Da'a iye kasinnahanbin pegge' me' seyitanin nuhut panganda'akanbin, saguwa'
subey kasinnahanbin pegge' tasulat ne ēnbin we' Tuhanin si surga'."

Magkēg si Isa (Mateo 11.25-27; 13.16-17)

21 Manjari waktu miya'an, pinakēg te'ed si Isa we' Niyawa Sutsihin duk pa'inne, "O
Amma', ka'u magbaya' si langit duk bulakin, pudjite kew te'ed pegge' urungannu kata'u
me' a'a ma'awamin duk tapukannu kata'u inin amban me' a'a malangkew pangadji'nen
duk amban me' makasabutin. Awe', Amma', asal pudjite kew pegge' kuwe' inin
kinabaya'annun." 22 Duk pa'in si Isa pe, "Bakas pinangandel ne si aku kēmon-kēmonin
we' Samaku, Tuhanin. Ga' niya' ngata'uhan bang sine ku, aku Anak Tuhanin, luwal
hadja Samakun, Tuhanin. Duk ga' isab niya' ngata'uhan bang sine Samakun, luwal
hadja aku, anaknen duk sine-sine pinene'kun, iye pamakilalehanku Samakun."
23 Manjari paharap si Isa si me' tindegnen duk pa'inne si siye hadja, "Asal hāp pe ka'am
pegge' takitebi kēmon me' takitebi inin. 24 Akahante ka'am, ekka me' nabi duk me' sultan
awwalley mabaya' te'ed ngite takitebi kuwe'itu inin, saguwa' ga' inin takitede. Mabaya'
te'ed isab takalede me' takalebi kuwe'itu inin saguwa' ga' takalede."

Dalilan sabab a'a hāp amban Samariyahin

25 Manjari niya' dambuwa' guru pandey si sara' āgama pī pu si Isa. Niya' tilewne
panuleyanne si Isa. Pa'inne, "Tuwan, ine subey hinangku supaya ku pinasuku'an umul
ga' niya' tamananne?" 26 Nambung si Isa, pa' inne, "Ine te' tasulat dem sara' Tuhan
inambanan si Musahin? Ine tabatsanun la'i?" 27 Nambung iye, pa'inne, "Pa'in sara'in:
Subey kalasahannu Tuhanin, Panuhutannun, dambūs-būs ateynun duk pikilannun duk
basagnun. Duk subey kalasahannu sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun." 28 "Tewwa'

sambungnun," pa'in si Isa. "Hinangun iyan duk pinasukuhan du kew umul ga' tamananne."
29 Manjari guru miya'an ga'i baya' tada'ag, hangkan pa'inne pu si Isa, "Sine te' sawe'ku
subey kinalasahankun?" 30 Nambung si Isa magdalilan, pa'inne, "Niya' dambuwa'
Yahudi padurul amban Awrusalam hap puweblo Ariha. Sābune si lān, ila'ugan iye
we' me' mundu. Pinapeddi'an iye we' de duk ineddo' we' de me' kēmonnen sampay
semmek si barannen. Sōng matey iye ubus bu inambanan iye we' de. 31 Duk magsāta
', niya' dambuwa' imam Yahudi nuhut lān miya'an. Pagkitene a'ahin, palibuwad iye
amban dambiya'. 32 Damikkiyan isab niya' seddili a'a lumabey si antag miya'an. A'a
inin Yahudi isab, tubu' si Libi duk hinangnen nabangan imam si langgalin. Pagkitene
a'ahin, palibuwad isab iye. 33 Ga' du tiggel niya' dambuwa' a'a bangsa Samariya, si
paglengngananne tapī iye la'i si antag miya'an. Pagkitene a'ahin, ma'ase' te'ed iye.
34 Patapit iye pī duk tambalanne bakatnen duk isellan duk bohe' ubas, ubus bu pinekkes
we' ne. Ubus binengket we' ne bu pinasakey si hayepne duk bino'o we' ne pī si luma'
paghegpa'-hegpa'an duk inuntul we' ne la'i. 35 Pagsasumuhin, ngurung iye sīn si dapu'
luma'in duk pa'inne si iye, 'Ipatun aku a'a inin. Bang kagastu kew labi amban sīn inin,
bayedante sa' kew pagbalik ku pitu.' "
36 Manjari pa'in si Isa si guruhin, "Na, si a'a tellungan miya'an, inggehin pikilnu
asal bennal mapasawe' si a'a ila'ugan we' me' munduhin?" 37 Nambung iye, pa'inne,
"Mama'ase' si iyehin duk manabang iyehin." Manjari pa'in si Isa si iye, "Pī kew,
hinangun sa hininang a'a miya'an."

Panindew si Isa si Marta duk Mariyamin

38 Palanjal disi Isa duk me' tindegnen duk tekka siye si dambuwa' kaluma'an. Niya'
la'i dambuwa' dende inēnan si Marta. Inaddatan si Isa la'i si luma'ne. 39 Niya' pungtina'i
si Marta dende inēnan Mariyam. Si Mariyam inin ningkolo' si antag bettis si Isa pakale-
kale si me' binissānen. 40 Si Marta sasew te'ed we' hinangne ma'ekkahin magpanyap
para pu disi Isa. Hangkan patapit iye pu si Isa duk pa'inne, "Tuwan, ga'i ke hinangnu
ine bisan ku tiya' pasagadan pungtina'ikun maghinang dendang-dendangan? Da'akun
be iye nabangan aku." 41 Saguwa' sambungan si Isa iye, pa'inne, "Ka'u Marta, suse kew
duk ekka makasasew ka'u bu ga' du niya' tantu kagunahanne. 42 Dambuwa' du hadja
mahadje kagunahannen. Duk tapene' we' Mariyam mahāp inin duk ga'i inin ka'ānan
amban iye."

11

Pagtolo' si Isa sabab pangampunin
(Mateo 6.9-13; 7.7-11)

1 Dambuwa' ellew ngampun si Isa. Pagubus iye ngampun, pa'in dangan me' tin-
degnen si iye, "Tuwan, tolo'anun ko' kami bang sa'ingge pangampunin, sa Yahiyahin
tinolo'an we' ne me' tindegnen." 2 Nambung si Isa, pa'inne, "Bang ka'am ngampun subey
kuwe' inin. Pa'inun bi,
'O Amma', karayaw ēnnun pinagaddatan we' kēmon manusiya'in. Karayaw we' ga'i
tiggel, magbaya' ne kew si kēmon manusiya'. 3 Urunganun kami kinakan ellew-
ellew. 4 Ampunun me' duse kamihin kuwe' du isab pangampun kami me'
makaduse si kamihin. Patalahun kami amban sassat.' "
5 Pa'in si Isa pe si siye, "Sa'upama niya' ka'am taga bagay duk pī ka'am si iye tenga'
bahangi duk pa'inbi, 'O bagay, pasambi'un ko' ku tellu kayu' pan, 6 pegge' ī' niya'
bagayku bahu tekka amban paglengngananne, bu ga' niya' pamakanku iye.' 7 Manjari
nambung iye amban diyalem, pa'inne, 'Da'a ku sasewun. Bagat ne gawangin duk tiya'
ne ku duk me' anakkun pabāk. Ga'i ku makasagga' donga' ngurungan ka'u ine-ine.'

8 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "sudda donga' du bagaybi iyan duk urunganne ka'am kēmon sukalbin, duma'in pegge' magbagay ka'am saguwa' pegge' ga'i ka'am padeheng māku. 9 Hangkan pa'inku si ka'am: Māku-māku ka'am, ubus bu inurungan du ka'am. Miha ka'am, ubus bu ngasuwa' du ka'am. Makipadiyalem ka'am, ubus bu ilukahan du ka'am. 10 Pegge' kēmon mamākuhin, inurungan du, mamihahin ngasuwa' du, duk makipadiyalemin, ilukahan du. 11 Ka'am me' taga anakin, bang māku anakbin kenna, urunganbi ke iye sawe? 12 Atawa bang māku iye pugad, urunganbi ke iye sipitkā'? 13 Ka'am, bisan ka'am dusehan, ta'u du ka'am ngurungan anakbin me' bayu'-bayu'an mahāpin. Pasōng pe te'ed Tuhanin, Samabi si surga'in, pangurungne si ka'am Niyawa Sutsihin bang ka'am māku si iye."

Si Isa duk Belsebul
(Mateo 12.22-30; Markus 3.20-27)

14 Mintedde isab, magpaluwas si Isa seyitan maka'umew. Pagluwas seyitanin, a'a ma'umewin kapamissā ne. Ulali' te'ed me' a'ahin. 15 Saguwa' pa'in me' sinduwehin, "Ka'urungan iye balakat we' Belsebul, nakura' me' seyitanin, hangkan iye kapag-paluwas me' seyitan." 16 Me' sinduwehin isab, panuleyande si Isa, makipakite hinangan maka'ulali' duk kata'uhande bang bennal iye amban Tuhan. 17 Saguwa' kata'uhan si Isa bang ine dem pikilanden hangkan pa'inne si siye, "Sa'upama bang niya' pagsultanan bu magbono' me' a'anen, suddanen magka'at pagsultanan miya'an. Duk bang magtewtey-anakin magkuntara, magka'at du isab. 18 Hangkan, bang nakura' seyitanin maluwas tindegne seyitanin, hātinen we' magkuntara ne siye duk ga'i layun pagbaya'an seyitanin. Pa'inbi we' magpaluwas ku seyitan pegge' ka'urungan ku balakat we' Belsebul, nakura' seyitanin. 19 Bang bennal inin, na me' tindegbin, amban balakat sine pagpaluwasde seyitanin? Siye ne iyan magpa'inin we' sala' pamikilbin. 20 Saguwa' iye mato'ohin, asal amban Tuhan balakatku magpaluwas seyitanin. Hātine inin, Tuhanin magbaya' ne tu'u si ka'am.

21 "Sa'upama bang niya' a'a basag duk diyalem bessi manteyan luma'nen, ga'i siya-siya me' alata'nen. 22 Saguwa' bang niya' pasōng basag amban iye hap pī nekka iye bu tada'ag iye, ineddo' amban iye me' bessi pangandelannen, duk binahagi'-bahagi' me' alata'nen we' manganda'agin pangurung pī si me' sawe'nen." 23 Pa'in si Isa pe, "Mangga'i mamēbbegan akuhin, nguntarahan aku. Duk mangga'i manabangan aku magtipunin, nganat-nganat du."

Pabalik seyitanin
(Mateo 12.43-45)

24 "Bang niya' seyitan," pa'in si Isa, "pa1uwas amban a'a, maglengngan-lengngan iye dem lahat makagindew-gindew miha pahalihanne. Bang ga'i iye ngasuwa', pa'inne dem pikilanne, 'Tiya' ku balik pī si bakas patenna'ankun.' 25 Pagtekkane la'i, takitene we' bakas pinahidan ne duk memes ne. 26 Ubus pī iye ngeddo' pitu' me' seyitan seddili, pasōng pe la'atden amban iye duk pa'asek siye kēmon pī dem baran a'ahin patenna' la'i. Ka'ujudan a'a miya'an, pasōng pe la'atan ma'umantag si iye kuwe'ituhin amban tagna'in."

Pagkēgan mabennalin

27 Manjari, pagubus hadja miya'an bissā si Isa, niya' dambuwa' dende amban dem ka'ekkahanin missā papales, pa'inne, "Asa1 kēgan manamal dende manganakan ka'uhin duk mamasusu ka'uhin." 28 Saguwa' nambung si Isa, pa'inne, "Pasōng pe te'ed kēgan a'a mapakale si lapal Tuhanin duk manuhut me' panganda'akannen."

Me' a'ahin miha tanda'
(Mateo 12.38-42)

29 Pagmagkatamba ne pa'in me' a'a mapaliput pu si Isahin, pa'inne si siye, “Ka'am
me' a'a kuwe'itu inin, la'at ka'am. Makapakite tanda' ka'am pangilalehanbi aku bang
sabennal-bennal ku amban Tuhan. Saguwa' ga' niya' tanda' pinakitehan si ka'am
luwal hadja tanda' Nabi Yunus awwalley. 30 Pegge' kuwe' si Nabi Yunus hininang
we' Tuhanin tanda' para si me' a'a Ninibahin awwalley, damikkiyan isab aku, Anak
Manusiya'in, hinang tanda' ku para si ka'am me' a'a kuwe'itu inin. 31 Bang tekka ellew
pangahukum Tuhan me' manusiya'in, pī iyan nengge sultan dende amban lahat Seba
masa awwalley duk taksilne ka'am. Pegge' iye, pitu iye amban higad dunya pegge' baya'
pakalene me' bissā Sultan Sulaimanin, a'a lalem te'ed kata'unen masaley. Akahante
ka'am, kuwe'itu niya' tu'u si ka'am pasōng kata'unen amban Sulaiman, saguwa' ga'i
tayima'bi panolo'nen. 32 Bang tekka ellew pangahukum Tuhan me' manusiya'in, pī iyan
nengge me' a'a si lahat Niniba awwalley duk taksilde ka'am. Pegge' siye, pagsusunande
duk lebbahande duseden sakali' takalede usihat Nabi Yunusin. Akahante ka'am,
kuwe'itu niya' tu'u si ka'am pasōng langkew amban Nabi Yunus, saguwa' ga'i tayima'bi
panolo'nen duk ga'i pagsusunanbi dusebin.”

Dalil payita'an si baran
(Mateo 5.15; 6.22-23)

33 Pa'in si Isa pe, “Ga' niya' a'a mekketan payita'an ubus bu tapukanne atawa lekke-
banne laga'. Saguwa' bettadne diyata' tengenanne supaya me' mapadiyalemin kitede
danta'in. 34 Mataten dalil payita'an si barante. Bang pasti' pamayamten, hātinen bentel
hinanganten, kuwe' danta' tibu'ukan baranten, saguwa' bang labut pamayamten,
hātinen la'at hinanganten, kuwe' lindem tibu'ukan baranten. 35 Hangkan pahatul ka'am
supaya ga'i sala' pamikilbin. Kaw pa'inbi we' danta' dem baranbin, ine kew lindem hati'.
36 Bang tibu'ukan barannun danta' duk ga' niya' bisan kuwe'ahat lindem, tibu'ukan
barannun danta' du manamal, kuwe' niya' payita'an ninaganne.”

Inamāhan we' si Isa me' Pariseohin duk me' guru si sara' āgamahin
(Mateo 23.1-36; Markus 12.38-40)

37 Pagubus si Isa missā, bino'o iye we' dambuwa' Pariseo hap luma'ne mangan. Pī
iye duk ningkolo' sōng mangan. 38 Ulali' Pariseohin pegge' ga' si Isa ngoso' tangan meke
mangan. 39 Pa'in si Isa si iye, “Ka'am me' Pariseohin, kinoso'an we' bi tikungin duk la-
leyin, saguwa' dem ateybin penno' we' napsu duk la'at. 40 Babbal pahāp ka'am iyan. Ga'i
ke kata'uhanbi we' duma'in hadja pinapanjari Tuhanin me' takite si bukutin saguwa'
pinapanjari isab we' ne diyalemin, me' mangga'i takitehin. 41 Saguwa' pangurungun bi
si me' mamiskinin me' diyalem tikungbin duk laleybin, manjari gī ne kēmon si ka'am.

42 “Ka'ase'-ase' ka'am me' Pariseohin. Magjakat ka'am bisan sampay me' bawing duk
saley duk me' bayu'-bayu'an pagpā-pā, saguwa' ga'i tapikilbi maghinangan bentel si
pagkasibi duk ga'i tapikilbi malasa si Tuhan. Hāp bang ka'am magjakat saguwa' subey
ga'i tayikutanbi me' hinangan pina'inku miya'an.

43 “Ka'ase'-ase' ka'am me' Pariseohin. Bang ka'am dem langgal, kabaya'anbin
ningkolo' si kōkan. Bang ka'am dem tabu'an, sinna te'ed ka'am bang ka'am sinalam we'
a'a.

44 “Ka'ase'-ase' ka'am. Pegge' kuwe' ka'am dalil me' kubul pasad ne, hangkan me'
a'ahin magbutasan diyata'ne bu ga' kata'uhande we' makabatal siye.”

45 Manjari dangan me' guru si sara' āgamahin nambungan si Isa, pa'inne, “Tuwan, bang
kew missā sa iyan, pa'iya'nu isab sampay kami.” 46 “Awe',” pa'in si Isa. “Ka'ase'-ase' isab
ka'am, me' guru si sara' āgamahin. Pegge' pinabohatan we' bi me' a'ahin duk me' sara'
ga'i takole'de, bu ga'i ka'am nabang mo'one bisan kuwe'ahat.

47 “Asal ka'ase'-ase' ka'am. Pegge' ka'am mahāpan kubul me' nabi - bu siye me' nabi
pinapatey we' me' kapapu'anbi ley. 48 Pakitehanbi we' pa'uyun ka'am si me' hinan-
gan me' kapapu'anbin. Siye mamapatey me' nabihin duk ka'am mahāpan kubulden.
49 Hangkan hep Tuhanin, iye malalem kata'unen, pa'inne, ‘Nganda'ak du ku pī si bangsa
Isra'il me' nabi duk me' a'a kawakilanku. Saguwa' sinduwe pinapīkun, papateyde du
duk sinduwehin binasade.’ 50 Hangkan hep, ka'am me' a'a kuwe'itu inin, ilegga du
ka'am sabab duse me' kapapu'anbin, pamono'de me' kanabi-nabihanin kemuwe tagna'
dunyahin pinapanjari. 51 Asal ilegga du ka'am sabab kamatey me' kanabihan ī'en,
tinagna'an amban si Habil anak Apu' Adamin sampay Jakariya, iye pinapateyde si
ellet pagkuluban-kulubananin duk langgal hadjehin. Awe', akahante ka'am, kēmon me'
hininangde miya'an mole' si ka'am, me' a'a ma'ellum kuwe'ituhin.
52 “Ka'ase'-ase' ka'am me' guru si sara' āgamahin. Binembelan we' bi me' a'ahin supaya
ga'i kata'uhande lān mabennal tudju Tuhanin. Ga'i du tuhutbi lān miya'an duk pagesbi
pe sasuku mabaya' manuhut lān miya'an.”
53 Pagtahala' si Isa amban luma' miya'an, ka'astelan te'ed iye we' me' guru si sara'
āgamahin duk me' Pariseohin duk ekka tilew-tilewde, 54 panguhi-nguhide iye kaw niya'
sala' ujud tabissāne, manjari katuntutande iye.

12

Panessa' si Isa sabab pagkamā-māhin
(Mateo 10.26-27)

1 Sābu miya'an, ibuhan me' a'a mapatipunin hangkan maglewlaray siye. Manjari
missā si Isa dehellu si me' tindegnen, pa'inne, “Pahatul-hatul ka'am kaw ka'am ka-
timbo'ohan we' hinangan me' Pariseohin. Maghinang hadja siye duk siye takite we' a'a.
Addatde iyan kuwe' pasulig palatag. 2 Ga' niya' dinebbunan we' ga'i ujud paguwa', ga'
niya' tinapukan we' ga'i ujud kata'uhan. 3 Ine-ine pagsuwi-suwibi sangem, takale du
bang ellew ne. Ine-ine pagkemotbi dem bilik, pinalata' du si me' a'a si tabu'an.”

Sine subey katalewanin
(Mateo 10.28-31)

4 “Akahante ka'am, me' bagay, da'a ka'am tinalew si me' makapapatey baranbin duk
ubus ga' du niya' tahinangde namba. 5 Saguwa' akahante ka'am bang sine subey katale-
wanbin. Iye subey katalewanbin, Tuhanin, pegge' duma'in hadja baran tapapateynen,
saguwa' taga balakat iye ngalakasan niyawabin pī dem narka'. Awe', asal iye subey
katalewanbin.” 6 Pa'in si Isa pe, “Niya' me' manuk-manuk diki' tabellite lime kayu'
duwe sīn. Bisan mura du halga'den saguwa' ga' niya' siye bisan dambuwa' takayipat
we' Tuhanin. 7 Na, pasōng ne ka'am, ga'i ka'am takayipat we' Tuhanin. Bisan kōkbin
kata'uhanne bang piye lamba ekkahannen. Hangkan da'a ka'am tinalew. Mahalga' pe
ka'am si iye amban me' manuk-manuk ma'ekkahin.”

Magbennal nuhut Almasi
(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 “Akahante ka'am,” pa'in si Isa, “we' sine-sine magbennal si harapan a'a we' patuhut
iye si aku, Anak Manusiya'in, asal magbennal du ku isab si harapan me' mala'ikat
Tuhanin we' patuhut iye si aku. 9 Saguwa' sine-sine masuwey si harapan a'a we' ga'i
iye patuhut si aku, Anak Manusiya'in, masuwey du ku isab si harapan me' mala'ikat
Tuhanin we' ga'i iye patuhut si aku. 10 Sine-sine missā la'at si aku, Anak Manusiya'in,
makajari du iye inampun. Saguwa' bang Niyawa Sutsihin binissā-bissāhannen asal ga'i
te'ed iye inampun. 11 Bang si pasōngan siggew me' a'a ka'am bu bo'ode pī si me' langgalde
hinukum, atawa bo'ode ka'am pī si harapan me' nakura'de duk me' magbaya' si lahatin,

da'a ka'am magsuse bang sa'ingge pamēbbegbi dibin atawa bang ine binissābin. 12 Pegge' panolo'an Niyawa Sutsihin du ka'am si waktu miya'an bang ine subey binissābin."

Dalilan sabab a'a madupangin

13 Manjari niya' dangan amban me' a'a mabanesin missā. Pa'inne pu si Isa, "O Tuwan, da'akun be sakakun ambat ku bahagi'anne pusaka' amban sama kamiley." 14 Saguwa' pa'in si Isa si iye, "Oy lella. Ga' ku ka'urungan kapatut ngahukum ka'am duk ga' niya' kapatutku mahagi' alata'bin." 15 Manjari pa'in si Isa si me' a'ahin, "Pahatul-hatul ka'am. Halli'anun bi kēmon bayu'-bayu'an napsu, pegge' bisan a'ahin dayahan manamal, duma'in alata' ma'ekkahin maka'ellum iyehin."

16 Ubus inakahan siye we' ne dambuwa' dalilan, pa'inne, "Niya' dambuwa' a'a dayahan taga me' bulakan. Manjari te'ed kēmon me' tinanemnen. 17 Manjari pa'inne dem ateyne, 'Ine ente' hinangku pegge' ga' ne niya' pangenna'anku jari me' tinanemkun? 18 A, kata'uhanku bang ine subey hinangku,' pa'inne. 'Larakku me' kamaligkun bu matengge ku hadje pe amban tagna'in, duk enna'ku la'i kēmon jari tinanemkun duk kēmon alata'kun. 19 Ubus pa'inku si diku: Asal hāp sukudkun. Ekka ne ta'enna'ku para si me' tahun ma'ekka si pasōnganin. Pahali-hali ne ku. Mangan ku, nginum ku duk magadjak-adjak ku.' 20 Saguwa' pa'in Tuhanin si iye, 'Asal dupang kew iyan! Sangem inin du, ineddo' ne amban ka'u umulnun. Manjari, pu sine ne me' alata' pinanyapnun?' " 21 Ubus miya'an pa'in si Isa, "Na, asal sa iyan du isab a'ahin bang nipun iye alata' para si dine bu miskin iye si matahan Tuhan."

Sabab sandel si Tuhan
(Mateo 6.25-34)

22 Manjari missā si Isa si me' tindegnen, pa'inne, "Hangkan hep pa'inku si ka'am, da'a ka'am maggagal sabab ka'ellumanbin, bang ine kinakanbin atawa sabab baranbin, bang ine panemmekbin. 23 Pegge' mahalga' pe hep umulin amban kinakan duk mahalga' pe hep baranin amban semmek. 24 Payamanun bi me' owakin. Ga'i siye magtanem atawa magpagani duk ga' niya' pagenna'-enna'ande kinakan. Saguwa' pakan Tuhanin du siye. Pasōng te'ed ka'am mahalga' amban me' manuk-manukin. 25 Sine ka'am tapataha'bi umulbin bisan da ora bang ka'am magsuse? 26 Bang ga'i du tahinangbi bisan kuwe'ahat inin, we'ey pe pagsusehanbi sinduwehin? 27 Payamanun bi me' sumpingin bang sa'ingge panuligden. Ga'i siye maghinang, ga'i siye magtennun. Bu pa'in akahante ka'am, bisan Sultan Sulaiman madayahan awwalley, ga' bakas makapagsemmek hāpnen kuwe' dambuwa' me' sumping inin. 28 Bang Tuhanin tapasemmekanne pahāp-hāp me' sumping sabetin bu ga'i du siye natas, ellum siye kuwe'itu, pagsumu ineggas, na, ka'am pe ga'i tapasemmekanne? Asal kulang sandelbi si Tuhanin. 29 Da'a ka'am suse duk da'a iye luwal pinikilbin bang ine kinakanbin atawa ininumbin. 30 Me' a'a mangga'i mangata'uhan Tuhanin, iye hep inin luwal pinikilden. Saguwa' ka'am, subey ka'am ga'i magsuse pegge' kata'uhan Samabi Tuhanin we' iye inin me' sukalbin. 31 Saguwa' iye subey pinikilbin, sabab pagbaya'an Tuhanin duk sabab panuhut kinabaya'annen. Manjari urunganne du ka'am kēmon sukalbi inin."

Alata' la'i si surga'
(Mateo 6.19-21)

32 "Ka'am, me' tindegkun," pa'in si Isa, "da'a ka'am tinalew bisan ka'am kulang. Pegge' sinna Samabi Tuhanin we' magbaya' ka'am kuwe' iyehin. 33 Pabellihanun bi alata'bin duk pangurungun bi ulinen si me' mamiskinin. Bang hinangbi inin, kuwe' du ka'am dalil ngenna' alata'bin dem pitaka ga'i nga'andang, hātinen alata'bin ga' niya' ka'ubusne la'i si surga'. Duk la'i ga' niya' a'a nangkewne duk ga' niya' aney maka'atanne. 34 Pegge' antag-antag pangenna'anbi alata'bin, la'i isab patetegan ateybin."

Me' dara'akan magjagahin

35-36 Manjari pa'in si Isa pe, "Subey ka'am luwal memes ngagadan pabalikkun, kuwe' me' dara'akan ngagadan amuden bang mole' amban pagkawinan. Magsemmek siye paghinang duk ga'i palemde payita'anin. Pagtekka amuden bu ngalingan amban bukut, magtawus iye lukahande. 37 Asal kēgan me' dara'akan miya'an bang pagtekka amuden ngape pe siye duk andang siye panyap. Sabennal akahante ka'am, we' patingkolo' amuden siye si lamisahan duk tāgadne siye. 38 Bisan tenga' bahangi atawa subu-subu katekkanen, bang kitene pe siye magjaga, bugtu' ne kēg me' dara'akan miya'an. 39 Saguwa' essebun bi inin, we' bang kata'uhan dapu' luma'in bang lisag piye katekka panangkewin, tapagjaga iye duk ga'i tapasagadanne luma'nen ilangkat duk inasek. 40 Damikkiyan isab ka'am, subey ka'am luwal panyap pegge' aku, Anak Manusiya'in, tekka du ku pitu balik baytu ga'i ku ase-asebi."

Dara'akan kapangandelan duk dara'akan ga'i kapangandelan (Mateo 24.45-51)

41 Manjari tilew si Petros iye, pa'inne, "Tuwan, dalilan inakanu miya'an, para si kami ke hadja atawa para si kēmon?" 42 Nambung si Isa magdalilan balik, pa'inne, "Bang niya' dara'akan tapangandelan, duk hantap maghinang, iye iyan tahinang amunen nakura' me' dara'akanne sinduwehin. Bang ta'abut ganta' pagurung-urungin, iye mangurung bānya' si me' dara'akanin. 43 Pagtekka amunen balik, sinna manamal dara'akan miya'an bang kite amunen we' tuhutne kēmon panganda'akan iyehin. 44 Sabennal akahante ka'am, we' pangandel amunen du si iye kēmon alata'nen. 45 Saguwa' bang sa'upama pa'in dara'akan miya'an dem ateyne, we' tiggel pe du tekka amunen, ubus bu papeddi'anne me' pagkasine dara'akanin sampay me' dendehin, duk iye bahannen, magkakan duk maginuman duk maglangohan, 46 ubus bu bessuwang tekka amunen ellew ga'i ase-asene duk waktu ga'i kata'uhanne. Na, manjari bininasa te'ed iye we' amunen duk pinatuhut iye pī si lugal pinasuku' si me' mangga'i makahagad si Tuhanin.

47 "Bang dara'akanin kata'uhanne bang ine kinabaya'an amune hininangnen, bu ga'i iye magmemes duk hinangne, ilagutan iye manamal. 48 Saguwa' bang dara'akanin awam sabab kinabaya'an amunen, bu niya' tahinangne pata' pangaleggahan iye, ilagutan isab iye saguwa' ga'i du kuwe' ingge. Sine-sine ka'urungan ekka, ekka isab inase-ase si iyehin. Duk bang pasōng pe ekka pinangandel si iyehin, pasōng pe isab ekka inase-ase si iyehin."

Si Isa jān pagsagga'an (Mateo 10.34-36)

49 Pa'in si Isa pe, "Pitu ku mo'o ebbut si dunya duk kabaya'ankun we' asal kayat ne si'. 50 Niya' me' kabinasahan subey talabeyku. Kabohatan ku te'ed samanta'an ga'i pe inin puwas. 51 We' kannalbi pitu ku mo'o kasanyangan si dunya? Duma'in kasanyangan, saguwa' akahante ka'am, pitu ku mo'o jān pagsagga'an. 52 Pegge' tinagna'an ma'in, bang niya' lime magdambuwa' luma', magsagga' du siye, tellungan kuntara duwangan duk duwangan kuntara tellungan. 53 Magsagga' siye, samahin kuntara anakne lellahin, duk anak lellahin kuntara samanen; sa'ihin kuntara anakne dendehin, duk anakne dendehin kuntara sa'inen; mato'a dendehin kuntara eyu'anne dendehin, duk eyu'an dendehin kuntara mato'ane dendehin."

Ta'u ngaka hāti me' ma'umantagin (Mateo 16.2-3)

54 Pa'in si Isa isab si me' a'a mabanesin, "Tu'u si lahatte bi inin, bang maglindem langitin si tampal seddepan, magtawus pa'inbi, 'Sōng ulan;' ubus ujud ulan du. 55 Duk bang nihup sātanin, pa'inbi, 'Sōng panas te'ed ellewin;' duk ujud panas du. 56 Ka'am iyan,

magmā-mā awam ka'am. Kata'uhanbi hati' bang ine hāti me' tapandogabi si bantuk langit duk bulakin, we'ey managhā' ga'i kata'uhanbi hāti me' ma'umantag si waktu kuwe'itu inin?"

Bo'ohun maghāp manuntutan ka'uhin
(Mateo 5.25-26)

57 "We'ey ka'am ga'i ta'u magpikil dihananbi bang ine patut hinangbi? 58 Bang sa'upama niya' a'a nuntutan ka'u sabab utangnu bu bino'o kew we' ne pī si paghukuman, iye mahāpin si ka'u, bang sābubi pe si lān, bo'onu ne maghāp manuntutan ka'uhin. Pegge' bang ga'i inin hinangnu, kaw kew lalasne pī si hukum, bu kew sōngan hukumin pī si pulis, duk isi pulisin kew dem kalabusu. 59 Akahante kew, we' ga'i te'ed kew lumuwas billa'i samanta'an ga'i tapuwasannu kēmon pinamulta si ka'uhin. Bisan dambuwa' sīn ga'i kakulangan."

13

Pagsusunanun duk lebbahanun dusenun

1 Sābu miya'an, niya' me' a'a tekka pī magaka-aka pu si Isa sabab me' a'a Jalil, dina'ak ko' siye pinapatey we' Gubnul Pilatus sasangde magsumbali' hayep pagkulubande si langgal mahadjehin. 2 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Kannalbi ke pasōng duseden amban kēmon me' a'a matu'u si Jalilin pegge' kuwe' miya'an ma'umantag si siyehin? 3 Duma'in! Saguwa' akahante ka'am, bang ga'i du pagsusunanbi duk lebbahanbi dusebin, kēmon ka'am matey du isab. 4 Duk me' a'a sampū' duk walu' mamatey la'i si Siluwamin, pegge' kahebba'an siye we' luma' malangkewin, kannalbi ke pasōng duseden amban kēmon me' a'a sinduwe mapatenna' si Awrusalamin? 5 Duma'in! Saguwa' akahante ka'am, bang ga'i du pagsusunanbi duk lebbahanbi dusebin, kēmon ka'am matey du isab."

Dalilan sabab kayu mangga'i mabuwa'in

6 Manjari aka si Isa si siye dalilan inin. Pa'inne, "Niya' dambuwa' a'a taga likus ubas duk la'i dem likus miya'an niya' dam po'on kayu igira. Dambuwa' ellew pī iye la'i miha buwa' igira saguwa' ga' niya' kasuwa'ne. 7 Hangkan pa'inne si tunggu' likusin, 'Payamanun, tellun tahun ne pagpitu-pituku si po'on igira inin miha buwa'ne, saguwa' ga' niya' kasuwa'ku. Tebbenganun ne. Iyu' hadja makasimbel me' jambangan sinduwehin.' 8 Saguwa' nambung tatunggu' bulakin, pa'inne, 'Da'a kew dahu', Tuwan. Ambat tahun inin bungkalku bulakin duk papīhanku pagpalemmek bulak. 9 Bang buwa' iye tahun mapasōng inin, hāp. Saguwa' bang ga'i du buwa', da'akun sa' tinebbengan.' "

Dende bongkok kawuli'an si ellew li'i

10 Dambuwa' ellew Sabtu', ellew li'i, la'i si Isa magusihat si langgal me' Yahudihin. 11 Niya' dende la'i saki we' seyitan dem sampū' duk walun tahun ne. Bongkok iye duk ga'i tapatiludne barannen. 12 Pagkite si Isa iye, ilinganan iye we' ne duk pa'inne, "Dende, lumuwas ne kew amban sakinu iyan." 13 Duk binettad we' si Isa tangannen si iye. Magtawus iye tumilud duk pinudji we' ne Tuhanin.

14 Saguwa' astel manamal nakura' langgal miya'an pegge' magpakole' si Isa si ellew li'i. Duk pa'inne si me' a'ahin, "Ennem ellew dem da simanahin subey kite bi maghinang. Pitu ka'am me' ellew miya'an magpakole', da'a bang ellew li'i." 15 Sambungan si Isa iye, pa'inne, "Magmā-mā hadja ka'am iyan. We' ga'i ka'am dangan-dangan lekkahanbi sapi'bin atawa kura'bin amban pangingketanbi iyehin bu bo'obi pina'inum bisan si ellew li'i? 16 Dende inin tubu' Ibrahim du kuwe' ka'amin. Iningketan iye we' nakura' seyitanin dem sampū' duk walun tahun. Ga'i ke iye sukat ilekkahan si ellew li'i?"

17 Pamissā si Isa miya'an, ka'iya'-iya'an te'ed me' kuntaranen. Saguwa' kēmon me' a'ahin
kēgan te'ed sabab me' hinangan maka'ulali' hininangnen.

Dalilan sabab bigi madiki'-diki'in
(Mateo 13.31-32; Markus 4.30-32)

18 Missā pe si Isa namba, pa'inne, "Ine pamasali'ante bi pagbaya' Tuhan si me' a'anen?
Ine pangandalilku iyehin? 19 Pagbaya' Tuhan si me' a'anen," pa'in si Isa, "kuwe' dalil da
bayu' bigi diki'-diki' te'ed tinanem we' a'a dem likusne. Tomo' inin duk manjari kayu.
Duk me' manuk-manukin ngahinang sabakande diyata' me' pangene."

Dalilan sabab pagpasulig addunin
(Mateo 13.33)

20 Duk pa'in si Isa balik, "Ine pangandalilku pagbaya' Tuhan si me' a'anen? 21 Pagbaya'
Tuhan si me' a'anen kuwe' dalil pasulig ineddo' we' dende bu pinasaget we' ne pī dem
tirigu duwempuk-lime kilu. Ubus inaddun we' ne. Ubus nulig ne kēmon addunin."

Gawang makiputin
(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Palanjal si Isa tudju Awrusalam duk pabutas iye amban me' puweblo duk me'
kaluma'an magtolo' si me' a'ahin. 23 Niya' dangan nilew iye, pa'inne, "Tuwan, kulang
du ke me' a'a matimbulin?" Nambung si Isa duk pa'inne si siye, "Pagbaya'an Tuhanin
kuwe' dalil luma' gawangnen kiput. 24 Tuyu'anun bi te'ed pa'asek amban gawang
makiputin. Pegge' akahante ka'am, we' ekka iyan nuley pa'asek, saguwa' ga'i siye
umasek. 25 Pagkumuwat ne dapu' luma'in duk tabagatne ne gawangin, manjari la'i
ne hadja ka'am si bukut nuttuk si gawang duk ngalingan, 'O Tuwan, lukahanun kami.'
Sambunganne ka'am, pa'inne, 'Ga'i kata'uhanku bang amban ka'am.' 26 Manjari pa'inbi
iyan, 'Ga'i ta'essebnu? Matu'uhin magtuhut du kite mangan duk magusihat kew la'i si
puweblo kami.' 27 Saguwa' pa'inne iyan si ka'am, 'Akahante ka'am, asal ga'i kata'uhanku
bang amban ka'am. Tahala' ka'am amban aku, kēmon ka'am maghinangan mala'atin.'
28 Manjari magmatey ka'am iyan la'i duk magtage'ot me' impenbin bang kitebi la'i
diyalem kapapu'anbin disi Ibrahim duk si Isahak duk si Yakub duk kēmon me' kanabi-
nabihanin, bu ka'am la'i hadja si bukut. 29 Duk tekka du iyan pī me' a'ahin amban ampat
pidjū alamin magtipun, duk ningkolo' siye la'i magkakanan dem pagbaya'an Tuhanin.
30 Duk payamanun bi, niya' me' a'a dumambuli kuwe'ituhin, dumehellu du si pasōngan,
duk niya' me' a'a dumehellu kuwe'ituhin, dumambuli du si pasōngan."

Lasa si Isa si me' a'a Awrusalamin
(Mateo 23.37-39)

31 Manjari niya' tekka pī me' Pariseo duk pa'inde pu si Isa, "Palanjal ne kew, pegge'
batang ko' kew papatey Sultan Herod." 32 Pa'in si Isa si siye, "Pī ka'am, akahanun bi
si Herod ma'akkalan miya'an we' ma'in duk sumu palanjalku hinangkun magpaluwas
seyitan duk magpakawuli' me' masakihin, duk si katellu ellewnen ubus ne hinangkun.
33 Saguwa' subey ku palanjal si palumengngananku ma'in, duk sumu, duk sampay
sumudde. Ga' du niya' umantag si aku tu'u. Pegge' me' nabi ma'ekkahin pinapatey la'i
si Awrusalam."
34 Manjari dukka si Isa sabab hinangan me' a'a si Awrusalamin duk pa'inne, "O me'
a'a Awrusalam, suse ku sabab ka'am. Luwal papateybi me' nabihin duk pagtibaganbi
me' dina'ak Tuhan mapiyu si ka'amin. Mimpiye ne ka'am batang pagtipunku duk
ipatku kuwe' dalil bukaran magtipun me' usuynen diyawa' peppikne, saguwa' ga'i
ka'am ngatu. 35 Payamanun bi, tinayikutan ne lahatbin we' Tuhanin. Duk akahante
ka'am we' ga'i ne ku te'ed kitebi samanta'an ga'i tekka ellew pagpa'inbin, 'Pudjite bi
pinapitu Tuhanin!' "

14

Pinakole' we' si Isa a'a masakihin

1 Dambuwa' ellew li'i, pī si Isa mangan si luma' dambuwa' nakura' me' Pariseohin.
Pagla'i iye, pinateng-patengan iye we' me' a'a mala'ihin. 2 Niya' la'i a'a saki, baha'
lengngennen duk pusu'nen. 3 Tinilew we' si Isa me' guru si sara' āgamahin duk me'
Pariseohin, pa'inne, "Ngalanggalan sara' ke magpakole' si ellew li'ihin atawa ga'i?"
4 Saguwa' ga' siye nambung. Manjari inantan we' si Isa a'a masakihin duk pinakole'
we' ne, ubus bu pinapole' ne we' ne. 5 Ubus miya'an, tilewne me' a'ahin, pa'inne,
"Ine hinangbi bang upama niya' anakbi atawa sapi'bi labo' dem kupung baytu ellew
li'i? Ara'-ara'ku asal magtawus ka'am pī nabang iye bisan ne ellew li'i." 6 Ga' ne siye
kapanganjawab.

Panolo' si me' tabatikin duk magbatikin

7 Tapandoga si Isa me' a'a tabatikin, we' pene'de me' paningkolo'an para si me'
mabangsahanin. Hangkan inakahan siye we' ne dambuwa' dalilan, pa'inne, 8 "Bang
kew tabatik pī si pagkawinan, da'a kew ningkolo' si paningkolo'an para si me' ma-
bangsahanin. Kaw-kaw pe niya' bangsahan amban ka'u tabatik. 9 Bu ne pī dapu'
pagkādja'anin duk magpa'in si ka'u, 'Palinda be kew. Ambat a'a inin ningkolo' lu'u.'
Manjari iya' kew bu subey ne kew ningkolo' si tindakan. 10 Saguwa' bang kew tabatik,
ningkolo' kew si tindakan, duk pagpī dapu' pagkādja'anin, pa'inne du si ka'u, 'Bagay,
da'a kew ningkolo' lu'u. Pī kew pakōkan.' Manjari takite du we' me' sinduwe tabatikin
we' pinahadje kew. 11 Pegge' sine-sine mahadje dine, pinadiyawa' du. Duk sine-sine
madiyawa' dine, pinahadje du."

12 Manjari pa'in si Isa si a'a makabatik iyehin, "Na, ka'u isab, bagay, bang kew
ngahinang pagjamu-jamuhan, da'a iye batikun me' bagaynun atawa me' pungtina'inun
atawa me' usbanun, atawa me' sawe'nu magtapit luma' madayahanin. Pegge' bang siye
binatiknun, batikde du kew isab iyan bang siye magkādja'an. Manjari tatumbasande
hininangnu si siyehin. 13 Saguwa' bang kew ngahinang pagjamu-jamuhan, iye batikun
me' a'a mamiskinin, makuku'in, mapengka'in, duk mapessekin. 14 Bang inin hinangnu,
kēgan du kew iyan manamal pegge' ga'i kew katumbasande. Tuhanin manumbasan
ka'uhin si ellew dambuli bang pinakellum ne balik me' a'a mabentelin."

Dalilan sabab pagjamu-jamuhan mahadjehin (Mateo 22.1-10)

15 Dangan me' mamangan mala'ihin, pagkalene me' binissā si Isa miya'an, pa'inne,
"Asal kēgan pa'in a'a mamangan si pagjamu-jamuhan dem pagbaya'an Tuhanin."
16 Manjari inakahan iye we' si Isa dambuwa' dalilan, pa'inne, "Niya' a'a bakas mag-
panyap pagjamu-jamuhan hadje duk ekka tabatiknen. 17 Pagtekka ellew pagjamu-
jamuhin, dina'ak we' ne dara'akannen pī si me' tabatiknen mo'o bissā, pina'in, 'Dayi'
ne ka'am, panyap ne kēmon.' 18 Saguwa' sali'-sali' siye kēmon magtubad. Pa'in tagna'
papīhannen, 'Ga'i ku tapī pegge' bakas ku makabelli bulak duk subey dahu' payamanku
pī. Da'a ku puggutanun.' 19 Duk pa'in dambuwa'in, 'Bakas ku makabelli sapi' sampū'
kayu' duk tiya' ku dahu' pī nginaman siye bang kapagbadja'an ke. Da'a ku hadja
puggutanun.' 20 Duk pa'in dambuwa'in, 'Ba'ahu du ku bakas kinawin, hangkan ga'i
ku tapiyu.' 21 Manjari hap luma' ne dara'akanin duk inakahan we' ne amunen. Astel
te'ed amunen pagkalene miya'an duk pa'inne si dara'akannen, 'Pakale kew, pī kew
palakkes si me' kalsara duk si me' kalān-lānan tu'u si lahat inin, duk bo'ohun pitu me'
mamiskinin, me' makuku'in, me' mapessekin, duk me' mapengka'in.' 22 Ga' tiggel tekka
ne balik dara'akanin duk pa'inne si amunen, 'Bakas hinangku ne panganda'akannun,
Tuwan, saguwa' niya' pe lugal.' 23 Manjari pa'in amuhin si dara'akannen, 'Pī kew si

me' kalān-lānan mapadiyata'in duk si me' lahat diyalemin duk buyu'-buyu'un me' a'ahin nuhut pitu supaya penno' luma'kun. 24 Pegge' akahante ka'am,' pa'inne, 'ga' niya' me' a'a tabatikku dehelluhin makakinam kinakan pinanyapkun.' "

Kahunitan patindeg pu si Isahin
(Mateo 10.37-38)

25 Palanjal ne isab si Isa si palengngananne duk banes te'ed a'a nuhut iye. Manjari paharap iye si siye duk pa'inne, 26 "Bang niya' a'a pitu mabaya' patindeg si aku, subey lasane si akuhin hadje amban lasane si sa'i-samanen, duk si anak-andanen, duk si me' pungtina'inen lella-dende. Duk bisan lasane si dinen subey ga'i pahadje amban lasane si akuhin. Bang ga'i du kuwe' inin, ga'i iye makajari tindegku. 27 Duk subey iye maglilla' nandal kabinasahan duk bisan pe pinapatey sabab panuhutne akuhin. Dalilnen, kuwe' iye mo'o olom pamapateyan iyehin. Bang ga'i iye maglilla' bu nuhut aku, ga'i iye makajari tindegku. 28 Bang niya' ka'am mabaya' matengge luma' hadje, ningkolo' dahu' ka'am ngalkulane bang piye gastubin, supaya kata'uhanbi bang ara'-ara' takole'bi du ke ngagastuhan sampay ubus atawa ga'i. 29 Pegge' bang ga'i kalkulabi dahu', pagtumengge ne me' olomnen bu ga' niya' pangubusbi, ujudnen kēmon mangite miya'an ngahinang ka'am hadja dagey. 30 Pa'inde, 'A'a inin takole'ne nagna'an luma'nen matengge saguwa' ga'i ta'ubusne.' 31 Atawa bang sa'upama niya' sultan sōng pī magbono' duk sultan seddili, ningkolo' iye mikil-mikil dahu' bang ara'-ara' maka'atu ke iye duk tindegne sampū' ngibuhin magbono' duk sultan duwempū' ngibu tindegnen. 32 Bang ara'-ara' ga'i iye maka'atu, na, tala pe kuntaranen, nganda'ak ne iye me' a'ane pī pasampang mo'o bissā we' mabaya' ne iye maghāp. 33 Damikkiyan isab ka'am," pa'in si Isa, "pikil-pikilun bi dahu' pegge' bang ga'i du ka'am maglilla' nayikutan kēmonbin, ga'i ka'am makajari tindegku."

Asin ga' niya' gunane
(Mateo 5.13; Markus 9.50)

34 Magdalilan ne isab si Isa, pa'inne, "Kata'uhanbi du we' asinin asal hāp. Saguwa' bang asinin ga' ne niya' lessane, ga'i ne ma'asin balik. 35 Ga' ne niya' kagunahanne. Ga'i bisan taguna pagpalemmek bulak. Saguwa' ilakasan hadja we' a'a. Na," pa'in si Isa, "amey-amey pakalehun bi bang niya' pina'in si ka'am."

15

Bili-bili masumape'in
(Mateo 18.12-14)

1 Dambuwa' ellew ekka me' a'a magpāku-pāku sukey para si gubelno duk me' a'a sinduwehin ga'i nuhut sara' āgama, pī siye patapit pu si Isa pegge' baya' siye pakale si usihatnen. 2 Manjari me' Pariseohin duk me' guru si sara' āgamahin ngunub-ngunub, pa'inde, "A'a inin magtuhut-tuhut duk me' a'a dusehanin duk sampay mangan mag-sawu siye." 3 Hangkan inaka we' si Isa si siye dalilan inin, pa'inne,

4 "Sa'upama, bang niya' ka'am taga bili-bili dahatus ekkahannen bu ne niya' dambuwa' sumape', ine ente' hinangbi? Bugtu' ambananbi siyampū' duk siyamin la'i si kahayangan duk pī ka'am miha dambuwa' masumape'in tiggelan ga'i takasuwa'bi. 5 Duk pagtakasuwa'bi ne, sinna te'ed ka'am hangkan pinippi we' bi bino'o hap luma'. 6 Pagtekka si luma', ilinganan we' bi me' bagaybin duk me' sawe'bi magtapit luma'in dina'ak magtipun la'i si luma'bi, duk pa'inbi si siye, 'Magkēg kite bi pegge' takasuwa'ku ne bili-biliku masumape'in.' 7 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "damikkiyan du isab pasōng magkēg mala'i si surga'in bang niya' dambuwa' a'a dusehan magsusun duk

ngalebbahan dusenen amban magkēg siye sabab siyampū' duk siyam me' a'a magpa'in we' bentel siye duk ga'i siye subey magsusun."

Dublun malepasin

8 "Atawa," pa'inne, "sa'upama niya' dende taga sampū' dublun bu ne lepas dambuwa'in, ine ente' hinangne? Bugtu' mekket iye payita'an bu pahidanne dem luma'in duk pihane pahāp-hāp tiggelan ga'i takasuwa'ne. 9 Duk pagtakasuwa'ne ne, lingananne me' bagaynen duk me' sawe'ne magtapit luma'in dina'ak magtipun si luma'ne. Duk pa'inne si siye, 'Magkēg kite bi, pegge' takasuwa'ku ne dublunku malepasin.' 10 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "damikkiyan magkēg du isab me' mala'ikat Tuhanin bang niya' dambuwa' a'a dusehan magsusun duk ngalebbahan dusenen."

Anak lella matahala'in

11 Manjari pa'in si Isa pe, "Niya' dambuwa' a'a taga anak lella duwangan. 12 Dambuwa' ellew pa'in salihin si samanen, 'Amma', bahagi'un ne alata'nun duk pangurungun ne aku bahagi'kun.' Na, iye ne miya'an, binahagi' ne we' a'ahin alata'nen si duwangan anaknen. 13 Ga' tiggel, pinabellihan we' salihin bahagi'nen, eddo'ne sīnnen, ubus bu lumengngan iye pī si lahat tala. Pagla'i iye, inubus we' ne sīnnen si me' bayu'-bayu'an ga' niya' kagunahanne. 14 Pagubus ne tagastune kēmon, bessuwang isab inunus te'ed lahat miya'an. Manjari kasukalan te'ed iye. 15 Hangkan pī iye si dambuwa' a'a si lahat miya'an duk manjari dara'akanne. Dina'ak iye pī we' a'ahin si bulakne ngipat me' bawi. 16 Hawal kawugtu'nen, mabaya' ne kakanne bisan kinakan bawihin, saguwa' ga' niya' ngurungan iye bisan ine. 17 Manjari bahune makapikil kadupangannen duk pa'inne dem ateyne, 'Kēmon dara'akan samakun, maglabi-labi kinakanden. Bu aku inin tiya' ne ku sōng matey tu'u we' kawugtu'in. 18 Hāp pe ku mole' pī pu si Amma' duk pa'inku si iye: Amma', kapagduse ku si Tuhan duk si ka'u. 19 Ga'i ne ku pata' ēnannu anaknu. Kimmatanun ne ku hadja kuwe' dambuwa' me' dara'akannun.' 20 Ubus bu tahala' ne iye duk lumengngan ne iye pī balik si samanen.

"Saguwa' tala-tala pe iye, takite ne iye we' samanen. Ma'ase' te'ed samanen si iye duk magubas iye pī ngalipunesan anaknen. 21 Pa'in anaknen si iye, 'Amma', kapagduse ku si Tuhan duk si ka'u. Ga'i ne ku pata' ēnannu anaknu.' 22 Saguwa' ilinganan we' samanen me' dara'akanin duk pa'inne si siye, 'Palakkes ka'am, bo'ohun bi pitu semmek tamanan mahāp lu duk pasemmekanun bi iye. Pasinsimanun bi isab duk patehompa'anun bi. 23 Ubus pī ka'am, eddo'un bi anak sapi' pinalemmekante bi ley bu sumbali'un bi. Magjamu-jamu kite bi duk maglami-lami. 24 Pegge' anakku inin kuwe' bakas matey, bu ellum du balik. Kuwe' iye bakas lepas, bu tapole' du.' Manjari nagna' ne siye maglami-lami.

25 "Saguwa' anakne sakahin baytu la'i miya'an si tana'. Pag hap luma' ne iye duk sakali' iye tapit, niya' takalene magkulintang duk magpansak la'i diyalem luma'den. 26 Ilinganan we' ne dangan me' dara'akanin duk tinilew we' ne bang ine paglami-lamihanin. 27 Pa'in dara'akanin si iye, 'Tekka ne salinun duk dina'ak sinumbali' we' samanun sapi' pinalemmekanin pegge' salinu inin ga' niya' baya-bayane.' 28 Saguwa' astel iye duk ga'i iye baya' padiyalem. Paluwas samanen pī muyu'-muyu' iye bino'o padiyalem. 29 Saguwa' sambunganne samanen, pa'inne, 'Payamanun Amma', piyen tahun ne paghinangku si ka'uhin kuwe' dambuwa' banyaga'nu. Ga' niya' pangganda'akannu aku we' ga'i hinangku. Saguwa' ga' ku bakas ka'urungannu bisan dambuwa' anak kambing duk ku kapagjamu-jamu duk me' bagaykun. 30 Saguwa' pagtekka pitu anaknu iyan, pagubus paka'atanne alata'nun si me' dende dupang, sinumbali' ne we' nu para si iye sapi' pinalemmekannun.' 31 'Toto',' pa'in samanen,

‘luwal du kew tu'u si aku duk kēmon maniya' si akuhin, si ka'u du. 32 Talep kite maglamilami duk magkēg, pegge' salinu iyan kuwe' bakas matey, bu ellum du balik. Kuwe' iye bakas lepas, bu tapole' du.’ ”

16

Tatunggu' malalem akkalnen

1 Manjari inakahan we' si Isa me' tindegnen dalilan seddili. Pa'inne, “Niya' dambuwa' a'a dayahan, hininang we' ne dambuwa' me' dara'akannen tatunggu' si me' alata'nen kēmon. Manjari tasumbung si iye tatunggu' miya'an we' luwal ko' ngakkal duk paka'atanne alata' amunen. 2 Hangkan pinasan iye we' ne duk pagtekka iye, pa'in amunen si iye, ‘Ine te' takaleku sabab ka'u inin? Sōnganun ne si aku listahan me' bayu'-bayu'an si antanannun duk sīn mapa'asek duk sīn mapaluwasin pegge' ga'i ne kew hinangku tatunggu'.’ 3 Pa'in dara'akanin si dine, ‘Ine ente' hinangku kuwe'itu? Tiya' ne ku patahala' amukun. Ga'i ne ku basag maghinang si bulak duk leman ku isab māku-māku sīn. 4 A, kata'uhanku ne,’ pa'inne, ‘bang ine subey hininangkun, duk bang pinatahala' ne ku amban hinangkun, niya' du me' a'a makajari papīhanku.’ 5 Manjari ilinganan we' ne dangan-dangan kēmon me' taga utang si amunen. Pa'inne si dehellu mapīhin, ‘Piye utangnun si amukun?’ 6 ‘Dahatus mital isellan,’ sambungnen. Manjari pa'inne si iye, ‘Tiya' disibunun. Ningkolo' kew padayi' bu sulatun lu'u limempū' mital hadja.’ 7 Duk pa'inne si dambuwa'in, ‘Ka'u, piye utangnun?’ Pa'inne, ‘Dahatus karut paley.’ Manjari pa'inne si iye, ‘Tiya' disibunun, sulatun lu'u walumpū'.’ 8 Pagkale amunen hininang dara'akanne mangakkal miya'an, sinanglitan pe iye we' ne pegge' akkalan iye. Ta'u ko' iye mikil para si pasōngannen.” Manjari pa'in si Isa, “Me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin akkalan te'ed amban me' a'a manuhut Tuhanin, pegge' ta'u siye ma'untungan sawe'den para si di kahāpanden.

9 “Hangkan akahante ka'am,” pa'in si Isa, “gunahun bi alata'bi tu'u si dunyahin paghinang hāp, supaya bang ta'abut ka'am matey duk ga'i ne tagunabi alata'bin, tinayima' du ka'am la'i si lahat patenna'anbi salama-lamahin. 10 Bang kapangandelan a'ahin si alata' kuwe'ahat, kapangandelan du isab iye si alata' ekka. Damikkiyan isab bang a'ahin ga'i kapangandelan si alata' kuwe'ahat, ga'i du isab iye kapangandelan si alata' ekka. 11 Na, bang ka'am pinasuku'an alata' tu'u si dunya inin bu ga'i ka'am kapangandelan, asal ga'i pinangandel si ka'am alata' mabennalin. 12 Duk bang ga'i ka'am kapangandelan ngantan alata' duma'in si ka'amin, ga'i pinangurung si ka'am suku' si ka'amin.

13 “Ga' niya' dara'akan makajari magbanyaga' si duwe amu. Pegge' kalasahanne iyan dambuwa'in duk kabunsihanne dambuwa'in. Atawa tuhutne te'ed dambuwa'in duk ga'i asipne dambuwa'in. Bang pilakin mamahalga' si ka'amin, ga'i ka'am makajari maghinang isab si Tuhan.”

Me' panolo' si Isa sinduwehin
(Mateo 11.12-13; 5.31-32; Markus 10.11-12)

14 Takale we' me' Pariseohin me' pina'in si Isa miya'an. Pinagsayehan si Isa we' de pegge' sinna siye si pilak. 15 Saguwa' pa'in si Isa si siye, “Ka'am iyan magpakite si a'a we' bentel ka'am, saguwa' kata'uhan Tuhanin du dem ateybin. Me' kinimmatan mahalga' we' me' a'ahin, ga' du niya' kagunahanne bang si Tuhan.

16 “Masa ga' pe pitu si Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin, iye minahalayakin sabab sara' si Musahin duk me' tasulat kanabihanin. Saguwa' kemuwe pitu Yahiya duk sampay ma'in iye minahalayakin aka-aka hāp sabab pagbaya'an Tuhanin duk me' a'ahin magtuyu' te'ed duk siye umasek pī si pagbaya'an Tuhanin. 17 Saguwa' sara' si

Musahin asal ga'i du pinda kapatutnen. Mura pe ilūnan bulak duk langitin amban dambuwa' balis si sara'in ginanti'an."
18 Pa'in si Isa pe, "Sine-sine nimanan andanen bu maganda seddili, magjina iye. Duk sine-sine maganda si dende bituwanan, magjina iye."

A'a dayahanin duk si Lasarus

19 Ubus pa'in si Isa, "Niya' dambuwa' a'a dayahan, luwal magsemmek mahalga' manamal duk kahaba' ellew hāp hadja kinakannen. Ga' niya' kulang si iye. 20 Duk niya' isab a'a miskin, ēnnen si Lasarus. Lapat puhu'nen we' dugsal. Kahaba' ellew bino'o iye pī si tarangka luma' a'a madayahan miya'an. 21 Pegge' kabaya'annen bang du si' iye ka'urungan me' lebbi-lebbi kinakan a'a dayahanin duk iye maka'akan. Bisan me' asuhin pī ngandelatan me' dugsalnen. 22 Manjari matey a'a mamiskin miya'an duk bino'o iye we' me' mala'ikatin pī si pala'ihan Ibrahimin si surga'. Ubus matey du isab a'a dayahanin duk kinubul iye. 23 La'i si ahilat kapeddi'an manamal a'a dayahanin. Pahangad iye duk takitene la'i si katalahan Ibrahim. Takitene isab si Lasarus la'i si bihing Ibrahim. 24 Magtawus iye ngalingan pu si Ibrahim. 'O Apu' Ibrahim,' pa'inne. 'Ma'ase' ne kew si aku. Da'akun Lasarus pitu. Ambat patottokne timbō'nen dem bohe' bu pettakanne della'kun pegge' peddi'an ku te'ed tu'u dem ebbut inin.' 25 Saguwa' pa'in Ibrahim, 'Bagay, essebun we' tasangkanu ne kēmon bayu'-bayu'an mahāpin ka'ellumnun, bu si Lasarus tasangkanen mala'atin. Saguwa' kuwe'itu hāp ne pāsahannen tu'u, bu ka'u magsandal peddi'. 26 Duk duma'in hadja inin, saguwa' si ellette bi niya' kongkong luha pinapī, supaya matu'u mabaya' mapiyuhin ga'i tapiyu, duk damikkiyan malu'uhin ga'i tapitu.' 27 Manjari pa'in a'a dayahanin, 'Bang sa iyan, Apu', ga' dapatku. Saguwa' pabuyu'-buyu' ku si ka'u, da'akun si Lasarus pī si luma' samakun, 28 pegge' niya' la'i lime pungtina'iku lella. Da'akun siye sinessa'an pu Lasarus subey pindahande kawul-pi'ilden supaya siye ga'i tapitu si lahat pagsandalan peddi' inin.' 29 Saguwa' pa'in Ibrahim, 'La'i du si siye me' tasulat si Musahin duk tasulat me' kanabihan sinduwehin. Ambat pakalede.' 30 'Ga'i be pakalede, Apu' Ibrahim,' pa'inne. 'Saguwa' bang niya' dambuwa' a'a matey ellum balik bu pī si siye, asal pagsusunande iyan duseden duk lebbahande ne.' 31 Saguwa' pa'in Ibrahim si iye, 'Bang ga'i pakalede me' tasulat si Musahin duk me' kanabihan sinduwehin, ga'i du siye iyan tasege' bisan pe niya' a'a bakas matey bu ellum balik hap pī si siye ngakahan siye.' "

17

Magduse
(Mateo 18.6-7, 21-22; Markus 9.42)

1 Manjari pa'in si Isa si me' tindegnen, "Bugtu' niya' te'ed me' sassat tekka si manusiya' makapaduse siye. Saguwa' ka'ase'-ase' a'a manassat sawe'nen duk iye makaduse, pegge' asal legga Tuhanin te'ed iye. 2 Hāp pe si' iye miya'an tapatowengan dahu' batu hadje si kellongne bu ilabo' iye pī dem tahik duk hadja ga'i tasassatne magduse dangan me' madiyawa' ateynen duk masandel si akuhin. 3 Hangkan pahatul-hatul ka'am. Bang sawe'nun kapagduse si ka'u, bo'ohun magbissā duk tolo'anun. Bang pagsusunanne dusenen duk lebbahanne dusenen ampunun iye. 4 Bang dem da ellewin kapagduse iye mimpitu' si ka'u duk mimpitu' isab iye piyu si ka'u māku ampun, subey iye ampunnu."

Sandel

5 Manjari pa'in me' tindeg si Isa bakas kawakilannen si iye, Panuhutanden, "Tuwan, pabasagun sandel kami si Tuhanin." 6 Nambung Panuhutanden, pa'inne, "Bang sandel ka'am si Tuhan bisan hadja kuwe'ahat, dalilnen kuwe' hadja hadjehan bigi mustasa,

makajari pa'inbi si po'on kayu mahadje miya'an, ‘Pabeddut kew duk palinda kew pī dem tahik,’ ubus bu tuhutne du pina'inbin.”

Suku' hininang dara'akanin

7 Pa'in si Isa pe, “Bang sa'upama dangan ka'am taga dara'akan duk hinangnen magbadja' si tana' atawa magipat hayepbi. Bang tekka iye amban paghinangannen, pa'inbi ke si iye, ‘Na, mangan ne kew?’ 8 Asal ga'i. Saguwa' iye pa'inbi si iye, ‘Magsayin ne kew bu panyapun kinakankun duk ku maka'akan. Bang ku ubus, meke ne kew mangan.’ 9 Magsampū'-sāmat pe ke ka'am si dara'akanbin pegge' hinangne panganda'akanbin? Ga'i du. 10 Damikkiyan ka'am isab, bang tahinangbi ne kēmon panganda'akan si ka'amin, pa'inun bi, ‘Kite bi inin me' dara'akan ga'i pata' sinanglitan, pegge' iye du hadja tahinangten, suku' hininangten.’ ”

Sampū' a'a inipul kawuli'an we' si Isa

11 Palumengngan si Isa hap Awrusalamin, palabey iye amban ellet lahat Samariya duk lahat Jalil. 12 Pagtapit ne iye si kaluma'an, niya' pī si iye sampū' a'a inipul. Nengge siye patala-tala, 13 duk ngalingan siye, pa'inde, “O Isa! Tuwan! Ma'ase' ne kew si kami.” 14 Pagkite si Isa siye, pa'inne si siye, “Pī ka'am si me' imamin, ambat lilingde baranbin we' kawuli'an ne.” Duk sasangde mapīhin, kawuli'an ne siye. 15 Dangan siye, pagkitene we' kawuli'an ne iye, magtawus iye balik duk pinudji we' ne Tuhanin pinapales. 16 Pasujud iye si antag bettis si Isa magpasalamat si iye. A'a inin bangsa Samariya. 17 Pa'in si Isa, “Duma'in ke sampū' a'a kawuli'anin? Antag ne siyamin? 18 We'ey a'a liyu-liyu inin du hadja mabalik mapitu magpasalamat si Tuhanin?” 19 Manjari pa'in si Isa si iye, “Nengge kew, bagay, duk palanjal ne kew. Kawuli'an kew pegge' sandel kew.”

Pasal pagbaya' Tuhanin
(Mateo 24.23-28, 37-41)

20 Dambuwa' ellew tinilew si Isa we' me' Pariseohin bang sumiyan ne Tuhanin magbaya' si me' a'ahin. Sambunganne siye, pa'inne, “Ga' niya' takite bang nagna' ne Tuhanin magbaya'. 21 Ga' iyan niya' magpa'in, ‘Payamanun bi, tiya' tu'u pagbaya'an Tuhanin!’ atawa, ‘Ī' la'i!’ Pegge' pagbaya'an Tuhanin lu'u diyalembi.” 22 Manjari pa'in si Isa si me' tindegnen, “Niya' du iyan me' ellew si pasōngan asal baya' te'ed kitebi we' aku, Anak Manusiya'in, magbaya' ne. Baya' takitebi bisan da ellew hadja, saguwa' ga'i pe takitebi. 23 Niya' iyan magpa'in si ka'am, ‘O, ī' iye la'i!’ atawa, ‘Tiya' iye tu'u!’ Da'a ka'am pī miha aku. 24 Pegge' aku, Anak Manusiya'in, bang ne ku pitu, keddut papitukun duk takite me' a'ahin kēmon, kuwe' lalat bessuwang ninagan dunyahin amban dengkepak pī si dengkepak. 25 Saguwa' meke inin umantag, subey ku dahu' magsandal kabinasahan duk ga'i ku tinayima' we' me' a'a kuwe'ituhin. 26 Si pasōngan, bang ne ku pitu balik si dunya, me' hinangan me' a'ahin kuwe' du hinangan me' a'a masa si Nu ley. 27 Masa miya'an mangan siye duk nginum, maganda siye duk magella sampay ta'abut ellew pa'asek si Nu dem kappalin. Manjari ilaseyan we' Tuhanin dunyahin duk magmula siye kēmon. 28 Damikkiyan du isab kuwe' masa si Lot ley. Mangan siye duk nginum, magbelli duk magdagang, magtanem duk magpatengge me' luma'. 29 Saguwa' pagtekka ellew patahala' si Lot amban puweblo Sodomin, labo' kuwe' ulan ebbutin duk meylangin amban diyata' langit duk magmula siye kēmon. 30 Damikkiyan du isab kuwe' miya'an hinangan me' a'a si dunyahin bang tekka ne ellew pamakite akuhin, aku Anak Manusiya'in.

31 “Pagtekka ellew miya'an, bang niya' a'a si luwasan luma'ne bu me' kēmonnen la'i diyalem luma', subey ne iye ga'i padiyalem ngeddo'ne saguwa' subey ne iye lahi. Damikkiyan isab a'a mala'i si tana'nen subey ne ga'i balik pī si luma'ne. 32 Essebun

bi bang ine ma'umantag si anda si Lot masa awwalley. 33 Sine-sine ngelleg umulne,
ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' sine-sine ga'i ngelleg umulne sababku, bisan
iye matey, niya' du umulne salama-lama. 34 Akahante ka'am, bang ne ku pitu
balik, niya' iyan duwangan magulid sangem, dambuwa'in ineddo' duk dambuwa'in
ta'amban. 35 Niya' iyan duwangan dende magtabang maggiling, dambuwa'in ineddo'
duk dambuwa'in ta'amban. (36 Niya' iyan duwangan lella maghinang si tana',
dambuwa'in ineddo' duk dambuwa'in ta'amban.)" 37 Manjari tilew me' tindegnen iye,
pa'inde, "Tuwan, antag inin umantag?" Sambungan si Isa siye duk eli'an, pa'inne,
"Antag-antag kaniya'an bangkeyin, la'i magtipun me' owakin."

18

Dalilan sabab dende baluhin duk hukumin

1 Manjari inakahan we' si Isa me' tindegnen dambuwa' dalilan pamintangande
supaya siye luwal ngampun si Tuhan duk ga'i jumu'. 2 Pa'inne, "Si dambuwa' lahat niya'
hukum ga'i tinalew si Tuhan duk ga'i magaddat si pagkasine manusiya'. 3 Niya' isab si
lahat miya'an dende balu taga palkala'. Dende inin luwal pī si hukum miya'an māku
tabang si iye duk pabuyu'-buyu' duk tapakitene kabennalannen. Pa'inne, 'Tabanganun
be ku duk ga'i nganda'ag kuntarakun.' 4 Tagna' ga'i ngatu hukum miya'an nabangan
dendehin saguwa' pagtiggel-tiggel ne, pa'inne si dine, 'Aku inin ga'i talew si Tuhan duk
ga'i magaddat si manusiya', 5 saguwa' pegge' tiya' makasasew aku balu inin, tabanganku
iye. Jumu' ne ku luwal papituhanne.' "

6 Manjari pa'in si Isa, "Na, pakalehun bi pina'in hukum mangga'i mabentel miya'an.
Tinabangan du we' ne dendehin. 7 Na, ga'i ke isab tabangan Tuhanin me' a'a tapene'nen,
mamāku-māku si iye ellew-sangemin? Magdayan-dayan pe ke iye nabangan siye?
8 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "asal palakkes Tuhanin nabangan siye. Saguwa' si
pasōngan bang aku, Anak Manusiya'in, balik pitu si dunya, ngasuwa' ente' ku me' a'a
sandel si aku?"

Dalilan sabab Pariseohin duk a'a magpāku-pāku sukeyin

9 Niya' isab dalilan inaka we' si Isa si me' a'a pangimmatde si diden we' bentel
siye duk diniyawa'an we' de me' a'a sinduwehin. 10 Pa'inne, "Niya' duwangan a'a
pataked pī si langgal hadje ngampun. Dambuwa'in Pariseo duk dambuwa'in a'a
magpāku-pāku sukey. 11 Pagla'i ne siye dem langgal, nengge Pariseohin duk ngampun
iye diyalem ateyne. Pa'inne, 'O Tuhan, magpasalamat ku si ka'u we' duma'in ku
kuwe' me' a'a sinduwehin napsuhan duk ngaliba duk magjina. Duk magpasalamat
ku isab we' duma'in ku kuwe' a'a magpāku-pāku sukey miya'an. 12 Kahaba' simana
minduwe ku magpuwase duk jakatanku kēmon usahakun.' 13 Saguwa' a'a magpāku-
pāku sukeyin, nengge patala-tala duk ga'i bisan mayam padiyata' saguwa' patondok
hadja iye. Tineppak-teppak we' ne dākannen hawal susenen duk pa'inne, 'O Tuhan,
ma'ase' kew si aku, dusehan ku.' 14 Akahante ka'am," pa'in si Isa, "we' a'a inin hap luma'
kinimmatan ne bentel we' Tuhanin duk duma'in Pariseohin mabentelin. Pegge' sine-
sine mahadje dine, pinadiyawa' du, duk sine-sine madiyawa' dine, pinahadje du."

Si Isa malasa si me' mākanak diki'
(Mateo 19.13-15; Markus 10.13-16)

15 Na, niya' me' a'a mo'o me' anakde diki' pī pu si Isa supaya siye antananne. Pagkite
inin we' me' tindegnen, pinagamāhan siye we' de. 16 Saguwa' ilinganan we' si Isa me'
mākanakin duk pa'inne si me' tindegnen, "Ambat pitu si aku me' mākanakin duk da'a
siye sagga'un bi. Pegge' a'a kuwe' me' mākanakin ngatu du pinagbaya'an we' Tuhanin.

17 Sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa, "bang pangandel a'a si Tuhanin duma'in kuwe' pangandel mākanakin, na, a'a iyan asal ga'i sumakup dem pagbaya'an Tuhanin."

A'a dayahanin
(Mateo 19.16-30; Markus 10.17-31)

18 Dambuwa' ellew niya' Yahudi bangsahan pī pu si Isa nilew iye, pa'inne, "Tuwan, a'a hāp kew. Ine subey hinangku duk ku pinasuku'an umul salama-lama?" 19 Sambungan si Isa iye, pa'inne, "We'ey pa'innu we' hāp ku? Ga' niya' hāp luwal Tuhan dambuwa'-buwa'. 20 Kata'uhannu du me' panganda'akan Tuhanin: Da'a kew magjina. Da'a kew mono'. Da'a kew nangkew. Da'a kew naksi' ga'i bennal. Pagaddatanun sa'i-samanun." 21 Pa'in lellahin si iye, "Kēmon iyan, Tuwan, tinuhut we' ku kemuwe nakanak pe ku." 22 Pagkale si Isa inin, pa'inne si iye, "Niya' pe dambuwa' ga' tahinangnu. Pī kew, pabellihanun kēmon alata'nun bu pangurungun ulinen si me' mamiskinin. Manjari niya' du iyan alata'nu la'i si surga'. Pagubus, balik kew pitu bu nuhut kew aku." 23 Pagkalene bissā si Isa miya'an, suse te'ed iye pegge' dayahan iye manamal. 24 Takite si Isa we' suse a'ahin, duk pa'inne, "Asal hunit te'ed me' madayahanin ngatu pinagbaya'an we' Tuhan. 25 Mura pe unta'in palabey si lowang dalum amban a'a dayahanin ngatu pinagbaya'an we' Tuhan." 26 Pagkale me' a'ahin pina'in si Isa miya'an, pa'inde, "Na, sine ne tapī si surga'in bang kuwe' iyan?" 27 Saguwa' pa'in si Isa, "Me' mangga'i tahinang manusiya'in, tahinang du we' Tuhanin."

28 Manjari missā si Petros. "Payamanun kami inin," pa'inne, "ubus ne ambanan kami me' luma' kamihin duk nuhut ne kami ka'u." 29 "Awe'," pa'in si Isa si siye, "sabennal akahante ka'am, bang niya' a'a ngambanan luma'nen, andanen, me' pungtina'inen, sa'i-samanen atawa me' anaknen basta sumakup iye dem pagbaya'an Tuhanin, 30 asal tumbasan Tuhanin iye tiggelanne tu'u si dunya labi pe te'ed amban inambanannen, duk inurungan du iye umul ga' tamananne la'i si ahilat."

Kamintellune pina'al we' si Isa sabab kamateynen
(Mateo 20.17-19; Markus 10.32-34)

31 Manjari bino'o we' si Isa tindegne sampū' duk duwehin patala-tala duk pa'inne si siye, "Pakale ka'am, kite bi inin pataked hap Awrusalam. Pagla'i ne kite bi, tinumanan du kēmon bakas tasulat me' kanabihan sabab aku, Anak Manusiya'in. 32 Sinōngan du ku pī si antanan me' a'a duma'in Yahudi, duk hinangde du ku dagey duk pa'iya'de ku duk paglura'ande. 33 Lubakande ku ubus bu papateyde ku. Saguwa' puwas tellum bahangi, ellum du ku balik." 34 Saguwa' ga' tahāti me' tindegnen binissāne miya'an. Ga' pasti' si siye duk ga' kata'uhande bang ine hāti pina'innen.

Kawuli'an we' si Isa a'a pessekin
(Mateo 20.29-34; Markus 10.46-52)

35 Sakali' ne siye tapit si puweblo Ariha, niya' la'i ningkolo' si higad lān palabeyanden a'a pessek magpāku-pāku sīn. 36 Pagkale a'a mapessekin me' a'a ma'ekka mapalabeyin, tilewne bang we'ey miya'an. 37 Inakahan iye, pa'inde, "Si Isa, a'a amban Nasaretin mapalabeyin." 38 Pagkalene inin magtawus iye ngalingan papales, pa'inne, "O Isa, tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ne kew si aku." 39 Inamāhan iye we' me' a'a si dehelluhanin, ga'i iye dina'ak magbukag. Saguwa' namba ne papalesne paglingannen. "O tubu' Sultan Da'ud," pa'inne, "ma'ase' ne kew si aku." 40 Manjari padeheng si Isa duk da'akne a'ahin bino'o pī si iye. Pagtapit ne a'ahin, tilew si Isa iye, pa'inne, 41 "Ine kabaya'annu hininangku si ka'uhin?" "Tuwan," pa'inne, "kabaya'ankun makakite ne ku." 42 Pa'in si Isa si iye, "Makakite ne kew. Kawuli'an kew pegge' sandel kew si aku." 43 Magtawus iye makakite duk nuhut ne iye si Isa lumengngan. Pinudji ne pa'in we' ne Tuhanin. Duk me' a'a mangite miya'an, pinudji isab we' de Tuhanin.

19

Si Isa duk si Sakkiyas

1 Pa'asek si Isa dem puwebo Ariha duk pabutas iye dem tengnga' puweblohin. 2 Niya'
a'a maglahat la'i, ēnnen si Sakkiyas. Iye nakura' me' a'a magpāku-pāku sukeyin duk
dayahan iye. 3 Batang te'ed kitene si Isa, bang sa'ingge bantuknen, saguwa' ga'i takitene
pegge' ekka te'ed a'a bu pandak iye. 4 Hangkan magubas iye padehellu amban me'
a'ahin duk mana'ik iye diyata' kayu sikamol si higad lān, supaya takitene si Isa bang
palabey la'i. 5 Pagtekka si Isa si antag kayu miya'an, padeheng iye duk pahangad duk
pa'inne, "O Sakkiyas. Duwa'i kew palakkes, pegge' subey ku pahali si luma'nu ellew
inin." 6 Hangkan magdayi'-dayi' si Sakkiyas duwa'i duk kēgan iye mo'o si Isa si luma'ne.
7 Pagkale me' a'ahin pina'in si Isa pu si Sakkiyasin, ngunub-ngunub siye, pa'inde, "Na,
we'ey dang iye nuhut pī si luma' a'a dusehan miya'an?" 8 Ubus nengge Sakkiyas duk
pa'inne pu si Isa, "Tuwan, dan tenga' alata'kun pangurungku si me' mamiskinin. Duk
bang niya' bakas tapalelongku, pabalikku si iye sīnnen ilapisan minampat." 9 Pa'in si
Isa si iye, "Ellew inin timbul ne kew duk me' anak-andanun, pegge' ka'u hep isab tubu'
Ibrahim. 10 Aku, Anak Manusiya'in, akaku mapitu si dunyahin miha me' a'a matala
amban Tuhanin duk nimbul siye."

Dalilan sabab sīn pinangandelin
(Mateo 25.14-30)

11 Sasang me' a'ahin pakale si me' binissā si Isahin, inakahan isab siye we' ne
dambuwa' dalilan pegge' tapit ne siye si Awrusalam duk kannalde we' pagtekkade la'i,
tagna'an Tuhanin ne pagbaya'ne si me' a'ahin. 12 Hangkan pa'in si Isa magdalilanin,
"Niya' dambuwa' a'a bangsahan. Hap pī iye si lahat tala duk iye tagellal sultan la'i,
ubus bu balik du iye si lahatne magsultan. 13 Sōng pataha1a'nen, ilinganan dahu' we' ne
sampū' me' dara'akannen, duk inurungan siye dangan-dangan we' ne dublun. Pa'inne
si siye, 'Paglituhun bi iyan tiggelanku ga'i tekka.' 14 Saguwa' kabunsihan a'a miya'an we'
me' a'a si lahatnen hangkan paglumikut ne iye, dina'ak sinduwehin we' de pī paturul si
iye magaka we' ga'i siye mabaya' we' magsultan a'a miya'an si siye.

15 "Saguwa' masi du iye ginellal sultan. Pagbalikne si lahatne, da'akne ilinganan pī
si iye me' dara'akanne bakas inurunganne dublunin supaya kata'uhanne bang piye
untungden dangan-dangan. 16 Pī dehelluhin si iye duk pa'inne, 'Tuwan, dublunnu
dambuwa'in maka'untung sampū' dublun.' 17 'Hāp hininangnun,' pa'in amunen, sul-
tanin. 'Dara'akan hāp kew. Tapangandelan kew si me' kuwe'ahat, hangkan urungante
kew kapatut magbaya' si sampū' puweblo.' 18 Ubus pī isab kaduwe dara'akanin si
iye duk pa'inne, 'Tuwan, dublunnu dambuwa'in maka'untung lime dublun.' 19 Pa'in
sultanin si iye, 'Hāp. Ka'u isab magbaya' kew si lime puweblo.' 20 Manjari pī isab
dambuwa'in duk pa'inne, 'Tuwan, o, tiya' du dublunnun. Pinutus we' ku pinahāp-
hāp dem panyitu duk inenna' we' ku. 21 Tinalew ku si ka'u pegge' ga'i kew ma'ase' si
a'a. Eddo'nu duma'in si ka'uhin duk paganinu mangga' bakas paglu'ugannun.' 22 Pa'in
sultanin si iye, 'Ka'u iyan dara'akan la'at duk bulasan. Si me' bissānu miya'an hukumte
kew. Kata'uhannu hati' we' ga'i ku ma'ase'. Kata'uhannu we' eddo'ku duma'in si
akuhin, duk paganiku mangga' bakas paglu'ugankun. 23 Na, we'ey ga' papīnu sīnkun
si bangku duk nganak? Manjari pagbalikku pitu, ta'eddo'ku si' sampay anaknen.'
24 Manjari pa'in sultanin si me' manengge matapitin, 'Eddo'un bi dublunin amban iye
duk pangurungun bi pī si manguntung sampū'in.' 25 'Saguwa' Tuwan,' pa'inde, 'niya'
ne sampū' dublunnen.' 26 Pa'in sultanin, 'Akahante ka'am, we' a'a tapangandelanin,
inurungan pe namba. Saguwa' mangga'i tapangandelanin, bisan kuwe'ahat bakas
pinangandel si iyehin, ineddo' du amban iye. 27 Na, me' bantaku miya'an,' pa'in

sultanin, ‘me' a'a mangga'i mabaya' we' aku magsultan si siyehin, bo'ohun bi siye pitu duk papateyun bi tu'u si matahanku.’ ”

Pamahadjede si Isahin papīne si Awrusalamin
(Mateo 21.1-11; Markus 11.1-11; Yahiya 12.12-19)

28 Pagubus inin bissā si Isa, lumengngan iye padehellu amban siye tudju Awrusalam.
29 Pagtapit ne iye si me' kaluma'an Betpage duk Betani, la'i si kūd Jaitun, nganda'ak
iye duwangan tindegne padehellu. 30 Pa'inne si siye, “Pī ka'am si kaluma'an si dehel-
luhanbi miya'an, duk pagtekkabi la'i ngite ka'am iyan anak asnu dinagtel, ga' pe bakas
kasakeyan. Lekkahanun bi duk bo'ohun bi pitu. 31 Bang niya' nilew ka'am bang we'ey
lekkahanbi, pa'inun bi, ‘Niya' kagunahan Panuhutanin si iye.’ ”
32 Manjari hap pī ne me' dina'aknen si kaluma'an miya'an duk takitede kēmon sa
pangaka si Isa si siyehin. 33 Sasangde mangalekkahan anak asnuhin, pa'in me' dapu'nen
si siye, “Hoy, we'ey lekkahanbi anak asnu iyan?” 34 Nambung siye, pa'inde, “Niya' guna
Panuhutanin si iye.” 35 Manjari bino'o ne we' de asnuhin pu si Isa duk ilampiruhan we'
de duk me' semmekde, ubus bu pasakey ne si Isa. 36 Sasangne mapīhin, binellat we' me'
a'ahin me' semmekden si lān palabeyannen.
37 Pagtapit ne si Isa si Awrusalam, la'i ne si padurulan kūd Jaitun, kēmon me' tindegne
mabanesin magsukul si Tuhan duk pinudji iye we' de pinapales sabab me' hinangan
balakat bakas takitede hininang si Isahin. 38 Pa'inde, “Pudjite bi sultan inin, iye pinapitu
we' Tuhanin! Sanyang la'i si surga' duk pinudji te'ed Tuhanin!” 39 Niya' me' Pariseo la'i
dem ka'ekkahan me' a'ahin. Pa'inde pu si Isa, “Tuwan, pagesun me' tindegnun. Da'akun
siye padeheng nanglitan ka'u.” 40 Nambung iye, pa'inne, “Akahante ka'am, we' bang ga'i
siye inin mabehe, me' batu si lān inin asal ngellang mudji aku.”

Magtangis si Isa sabab puweblo Awrusalamin

41 Pagtapit-tapit ne si Isa si puweblo Awrusalam duk takitene ne me' kaluma'anin,
magtangis iye hawal ase'ne si me' a'a puweblo miya'an. 42 Pa'inne, “Bang si' hadja
tahātibi bisan ellew inin bang ine subey hininangbin supaya ka'am ngasuwa' kasanyan-
gan. Saguwa' asal ga'i tahātibi. 43 Maka'ase'-ase' te'ed ka'am pegge' niya' du iyan me'
ellew tekka, iliput lahatbin we' me' bantabin. Ngahinang siye iyan kuta' bulak liputde
ka'am inelletan duk ka'am ga'i lumahi. 44 Lubude iyan kēmon kaluma'anbin hangkan ga'
iyan niya' nengge me' batu pinagbangkat-bangkatin dem puweblobi iyan. Duk kēmon
ka'am maglahat lu'u diyalemin, papateyde du. Umantag du inin si ka'am pegge' ga'
pegmasibi waktu pamakite Tuhan ase'ne si ka'amin.”

Pī si Isa dem langgal hadjehin
(Mateo 21.12-17; Markus 11.15-19; Yahiya 2.13-22)

45 Manjari pagtekka si Isa dem puweblo Awrusalam, pa'asek iye pī dem langgal
hadjehin duk binudjew we' ne me' a'a magdagang-dagang mala'ihin 46 duk pa'inne si
siye, “Tasulat dem kitab, pa'in Tuhanin, ‘Luma'kun inēnan du luma' pangampunan.’
Saguwa' ka'am,” pa'in si Isa, “hininang we' bi luma' Tuhanin kuwe' luma' patapukan
me' a'a panangkew.” 47 Magtolo' si Isa ellew-ellew dem langgal hadjehin. Me' nakura'
me' imamin duk me' guru si sara' āgamahin duk sampay me' a'a mabangsahanin miha-
miha lān supaya si Isa tapapateyde. 48 Saguwa' ga' niya' tahinangde pegge' kēmon a'ahin
sinna te'ed pakale si me' bissānen.

20

Tinilew we' de si Isa bang amban kapatutnen
(Mateo 21.23-27; Markus 11.27-33)

1 Dambuwa' ellew la'i si Isa magtolo' si me' a'ahin dem langgal hadjehin duk
magmahalayak isab aka-aka mahāpin si siye. Manjari patapit pī si iye me' nakura'
imamin duk me' guru si sara' āgamahin duk me' kabahi'anin. 2 Pa'inde si iye, "Ine
kapatutnu ngahinang me' hininangnu ellew miya'an? Sine mangurungan ka'u kap-
atutin?" 3 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Niya' isab tilewku si ka'am. Akahanun bi
ku, 4 pamandi Yahiya me' a'ahin, amban Tuhan ke atawa amban manusiya' hadja?"
5 Manjari magisun-isun siye. Pa'inde, "Bang sa'upama pa'inte bi we' kapatut Yahiya
pamandine me' a'ahin amban Tuhan, pa'inne iyan, 'Na, we'ey Yahiya ga' kahagadbi?'
6 Saguwa' bang pa'inte bi, 'Amban manusiya',' na, pagtibagan kite bi iyan we' me' a'ahin
kēmon, pegge' kahagad siye we' Yahiya asal nabi Tuhanin." 7 Hangkan nambung siye,
"Ga'i kata'uhan kami bang amban kapatut Yahiyahin." 8 Manjari pa'in si Isa si siye, "Na,
ga'i isab ka'am akahanku bang amban kapatutku maghinang me' hininangku miya'an."

Dalilan sabab likus ubasin duk me' tatunggu'nen (Mateo 21.33-46; Markus 12.1-12)

9 Manjari inakahan we' si Isa me' a'ahin dalilan inin. "Niya'," pa'inne, "a'a maglikus
bāhan ubas duk pinatunggu' we' ne si me' a'a, pagbahagi'an uli tinanemnen. Ubus bu
tahala' iye pī si lahat tala duk tiggel iye la'i. 10 Pagta'abut pagbuwa' ubasin, dina'ak
we' dapu' likusin dambuwa' dara'akanne pī si me' a'a tatunggu'nen māku bahagi'ne
si me' buwa' ubasin. Saguwa' pinapeddi'an dara'akanin we' de duk pinapole' iye
ga' niya' tabo'one. 11 Ubus nganda'ak ne isab dapu' likusin seddili dara'akanne pī
si siye. Pinapeddi'an du isab we' de duk pina'iya' duk pinapole' ga' niya' tabo'one.
12 Ubus nganda'ak ne isab iye dara'akanne pī kamintellunen. Inin bakat-bakat du isab
we' de, ubus bu sinōgadan we' de pī si bukut birang likusin. 13 Manjari pa'in dapu'
likusin, 'Ine ente' hinangku? Gam pe da'akku pī anakku kinalasahanku te'edin. Bugtu'
pagaddatande iye.' 14 Saguwa' pagkite me' tatunggu' likusin anakne miya'an, magisun
siye, pa'inde, 'Iye hep inin pinusaka'anin. Dayi' ka'am, papateyte bi duk likus inin tepe
si kite bi.' 15 Manjari siniggew iye we' de duk sinōgadan pī si bukut birang likusin duk
pinapatey we' de. Na," pa'in si Isa, "ine ente' hinang dapu' likus miya'an si siye? 16 Hap
pī iye duk papateyne me' tatunggu' miya'an duk patunggu'anne likusnen si seddili."
Pagkale me' a'ahin inin, pa'inde, "Karayaw patala Tuhanin!" 17 Saguwa' pinayaman siye
we' si Isa duk pa'inne, "Na, ine pa'inbi hāti ayat inin, tasulat dem kitab, pina'in,

'Batu tinayikutan we' me' pandey maghinang luma' batuhin, pegge' kannalde ga'i
taguna, kuwe'itu iye ne miya'an batu tamanan maniya' kagunahannen.' "

18 Pa'in si Isa pe, "Kēmon malabo' diyata' batu inin posak-posak barannen. Duk sasuku
kalabo'an batu inin, pipis iye."

Bang magbayed sukey ke si Sultan Nakura'in atawa ga'i (Mateo 22.15-22; Markus 12.13-17)

19 Me' guru si sara' āgamahin duk me' nakura' imamin, batang ne siggewde si Isa
du'un-du'un, pegge' tahātide we' siye inandigne si dalilan sabab likus miya'an. Saguwa'
ga' iye siggewde pegge' talew siye si me' a'a ma'ekkahin. 20 Hangkan miha-miha siye
lān supaya iye tasōngande pī si antanan gubnulin. Nangdan siye me' a'a dina'ak pī
pakale pu si Isa, magmā-mā we' siye me' a'a asal nuhut sara', supaya iye takuhide si me'
bissānen. 21 Manjari pa'in me' a'a tinangdanan miya'an pu si Isa, "Tuwan, kata'uhan
kami we' patut me' binissānun duk pamanolo'nun. Ga'i pagbidda'nu a'ahin duk bennal
me' panolo'nu sabab kahandak Tuhanin. 22 Ine pa'innu. Patuhut ke si sara'te bi bang
kite bi magbayed sukey si Sultan Nakura' bangsa Romahin atawa ga'i." 23 Saguwa'
kata'uhan si Isa pangakkalden. Pa'inne si siye, 24 "Pakitehanun bi ku sīn tuwas." Pagla'i
ne sīnin, pa'inne, "Patta' sine te' duk sulat sine si sīn inin?" Pa'inde, "Patta' Sultan

Nakura'in duk sulatnen." 25 "Na," pa'in si Isa, "pangurungun bi si Sultan Nakura'in
suku' si iyehin, duk pangurungun bi si Tuhan suku' si Tuhanin. (Hātinen, magbayed
ka'am sukey duk pangurungun bi dibin dambūs-būs si Tuhan.)" 26 Ga' iye takuhide si
me' binissāne si harapan me' a'ahin. Saguwa' ulali' te'ed siye si sambungnen, hangkan
ga' ne niya' bissāde.

Panilew sabab pagellum balik me' pateyin
(Mateo 22.23-33; Markus 12.18-27)

27 Puwas miya'an, niya' pī pu si Isa me' Sadduseo. Siye inin ga'i kahagad we' ellum
balik me' pateyin si ellew dambuli. 28 Pa'inde pu si Isa, "Tuwan, niya' sara' pangurung si
Musa kite bi, pa'inne, 'Bang niya' lella bu matey iye ga' niya' anakne, subey ne maganda
salinen si balu miya'an duk niya' tubu' sakanen.' 29 Na manjari, niya' miya'an pitu' lella
magpungtina'i. Sakahin maganda, manjari matey iye ga' anakde. 30 Ubus mapasunu'in
maganda si baluhin, duk matey iye ga' du isab niya' anakde. 31 Ubus bu katelluhin pa-
ganti' nganda baluhin, sampay kēmon siye kapitu' magpungtina'ihin magganti' nganda
baluhin, duk matey siye ga' niya' anak ambanande. 32 Si kakapusannen matey isab
dendehin. 33 Na, Tuwan," pa'inde, "si ellew pagellum balik me' pateyin, anda sine iye?
Bu pitu' magpungtina'ihin maka'anda iye."
34 Nambung si Isa, pa'inne, "Me' a'a si dunya inin maganda duk magella. 35 Saguwa'
me' a'a kinimmatan we' Tuhan mapata' pinakellum balik amban me' pateyin duk
maglahat la'i si surga'in, ga'i ne siye maganda atawa magella. 36 Pegge' ga'i ne siye
matey saguwa' kuwe' ne siye me' mala'ikatin. Me' anak Tuhanin ne siye pegge' bakas
pinakellum ne siye balik amban kamateyden. 37 Na, pasal me' a'a mamateyin we'
pinakellum balik, pinapasti' inin we' si Musa dem kitab. Sinulat hep we' ne la'i sabab
po'on puhung makayatin. Pangēnne Tuhanin la'i, 'Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim
duk si Isahak duk si Yakubin.' 38 Tuhanin Tuhan me' ma'ellumin duma'in Tuhan me'
mamateyin. (Hātinen bisan disi Ibrahim duk Isahak duk si Yakub tiggel ne matey, ellum
siye la'i si surga' pegge' inisbat pe we' de Tuhanin.) Bang si bistahan Tuhan, ellum kēmon
a'ahin." 39 Pa'in sinduwe me' guru si sara' āgamahin pu si Isa, "Tuwan, hāp sambungnu
miya'an." 40 Ga' ne siye makatawakkal nilew iye namba.

Panilew sabab Almasihin
(Mateo 22.41-46; Markus 12.35-37)

41 Manjari pa'in si Isa si siye, "We'ey me' a'ahin magpa'in we' Almasihin tubu' Sultan
Da'ud ko'. 42 Pegge' si Da'ud ne te'ed magpa'inin dem kitab Jabur, pa'inne,
'Missā Tuhanin si Panuhutankun.
Pa'in Tuhanin:
Dayi' kew, ningkolo' kew tu'u si kanawananku, tu'u si paningkolo'an mabangsahanin.
43 Bettadku du me' bantanun diyawa' pat bettisnu.'
44 Na," pa'in si Isa, "bang Almasihin inēnan Panuhutan we' si Da'ud, sa'ingge kajarinen
we' tubu' Sultan Da'ud iye?"

Paghalli'anun bi me' guru si sara' āgamahin
(Mateo 23.1-36; Markus 12.38-40)

45 Duk sasang me' a'ahin kēmon pakale, pa'in si Isa si me' tindegnen, 46 "Paghalli'-
halli'anun bi me' guru si sara' āgamahin. Sinna siye lumengngan magsemmek taha' duk
sinna siye sinalam si me' tabu'an. Bang dem langgal, mabaya' siye ningkolo' si me'
paningkolo'an para si me' a'a pinagaddatanin. Damikkiyan bang siye si me' pagjamu-
jamuhan, kabaya'anden ningkolo' si me' paningkolo'an mabangsahanin. 47 Sinigpitan
we' de me' dende baluhin supaya ta'eddo'de me' luma'den, duk panapukde hinangande
mala'at inin, magsambahayang siye pataha', magmā-mā we' a'a hāp siye. Bugtu'
hukuman hadje tasangkaden si ahilat."

21

Sīn pangurung dende baluhin (Markus 12.41-44)

1 Manjari mayam si Isa duk takitene me' a'a dayahanin ngalabo' me' sīn pangurungde
si Tuhanin pī dem pangisi-ngisihan sīn la'i dem langgal hadjehin. 2 Niya' isab takitene
dambuwa' dende balu miskin ngalabo' duwe sīn peyat. 3 Pa'in si Isa, "Sabennal
akahante ka'am, dende balu mamiskin inin, labi pe sīn talabo'nen amban kēmon
siye. 4 Pegge' siye kēmon," pa'in si Isa, "ngurung siye amban alata'de maglabi-labihin.
Saguwa' dende inin, bisan iye miskin, pinangurung we' ne kēmon sīnnen, bisān didda'
panabangne sukalnen."

Pina'al we' si Isa pamagka'at langgal hadjehin (Mateo 24.1-2; Markus 13.1-2)

5 Niya' me' tindegne sinduwehin magbissā-bissā sabab langgal hadje miya'an.
Pa'inde we' makasinna-sinna ko' me' batu ginuna pangahinang langgal miya'an duk
makasinna-sinna isab ko' me' bayu'an alat-alatne pinangurung we' me' a'ahin. Pagkale
si Isa pina'inde miya'an, pa'inne, 6 "Kēmon takitebi inin, si pasōngan pinagka'at du. Niya'
ellew, ga' du iyan niya' talebbi tu'u me' batu magbangkat-bangkat iyan, saguwa' kēmon
kinanat-kanat du."

Me' kasasewan duk kabinasahan (Mateo 24.3-14; Markus 13.3-13)

7 Manjari tinilew si Isa we' de, pa'inde, "Tuwan, sumiyan umantag me' pina'innu iyan?
Duk ine tanda' mapaguwa'in bang sōng ne umantag me' kēmon miya'an?" 8 Nambung
iye, pa'inne, "Pahatul-hatul ka'am duk ka'am ga'i ka'akka1an. Pegge' ekka iyan pitu
magēnan ēnkun duk magpa'in we' siye ne Almasihin. Duk pa'inde isab iyan, 'Kiyamat ne.'
Saguwa' da'a ka'am nuhut siye. 9 Duk bang ka'am makakale sabab magbono' duk sabab
me' sasew, da'a ka'am tinalew. Kēmon inin subey umantag dahu', saguwa' duma'in pe
inin ellew kiyamat."

10 Manjari pa'inne si siye, "Dambuwa' bangsa magbono' duk bangsa seddili, duk
dambuwa' pagsultanan magbono' duk pagsultanan seddili. 11 Duk tekka iyan me' linug
mabasagin duk me' unusin duk me' saki mala'atin si me' kalahat-lahatan tu'u si dunya.
Niya' isab iyan takite me' a'ahin me' tanda' diyata' langit maka'ulali' duk makatalew-
talew. 12 Saguwa' meke inin umantag kemōn, siggewde ka'am duk binasade ka'am.
Bo'ode ka'am pī si me' langgalde hinukum duk kalabusude ka'am. Bino'o du isab
ka'am iyan si harapan me' sultan duk me' gubnul duk hukumde ka'am pegge' nuhut
ka'am aku. 13 Bang la'i ne ka'am si harapande, ta'akabi ne si siye aka-aka mahāp
sabab akuhin. 14 Kimmatanun bi te'ed dem ateybi we' ga'i pikilbi andang bang ine
panambungbin bang ka'am binistiga. 15 Pegge' urunganku du ka'am kata'u duk ka'am
ta'u nambungan siye. Duk ga' iyan niya' me' kuntarabin makasagga' binissābin atawa
makajawab ka'am. 16 Bisan me' matetto'abin, me' pungtina'ibin, me' ba'anbin, duk me'
bagaybin, sōngande du ka'am iyan si kuntarabin. Duk niya' ka'am papateyde du. 17 Duk
ka'am, me' tindegkun," pa'in si Isa, "kabunsihan du ka'am we' kēmon a'a pegge' nuhut
ka'am aku. 18 Saguwa' ga' du iyan niya' lepas bisan da lamba kōkbin. 19 Bang ga'i usa'
sandelbin taga umul du ka'am si surga' ga' niya' tamananne."

Pina'al we' si Isa pamagka'at puweblo Awrusalamin (Mateo 24.15-21; Markus 13.14-19)

20 "Bang takitebi ne puweblo Awrusalamin liput we' me' sundalu, na, kata'uhanbi we'
sōng tekka ne bala'nen. 21 Manjari me' a'a mala'i si Yahudiyahin subey ne lahi pī si me'

kapunuhan. Me' mala'i diyalem puweblo Awrusalamin subey ne paluwas magdayi'-dayi', duk me' andang mala'i si luwasanin subey ne ga'i padiyalem pī dem puweblo.
22 Pegge' miya'an ne me' ellew pangalegga Tuhan me' a'ahin, duk tinumanan ne kēmon
tasulat dem kitabin. 23 Andū', maka'ase'-ase' te'ed me' mabettengin duk me' maganak
diki'in la'i si me' ellew ī'. Pegge' niya' iyan kasigpitan hadje tekka tu'u si lahat inin duk
me' a'anen tewwa' mulka' Tuhanin. 24 Niya' siye matey binono' we' me' sundaluhin,
duk sinduwehin siniggew duk bino'o hinang pilisu si kēmon kalahatan si dunya. Duk
puweblo Awrusalam inin pinagka'at du we' me' kabangsahan seddili, duk ga'i siye usa'
bittu'u samanta'an ga'i pe jukup ganta'an pagbaya' me' bangsa seddilihin."

Papitu Anak Manusiya'in
(Mateo 24.29-31; Markus 13.24-27)

25 "Duk niya' iyan me' tanda' takite si mata ellewin duk si bulanin duk si me'
pote'anin. Duk tu'u si dunya ka'umagadan iyan me' kabangsa-bangsahanin duk ga'i
siye magkata'u-ta'u sabab begeddu tahikin duk me' goyak mahadjehin. 26 Duk me'
a'ahin agen matey hawal talewden duk hawal pagsusede sabab me' bala' inase-asede
sōng matekka si dunyahin. Pegge' me' bayu'an diyata' langitin tahala' amban lugalden.
27 Manjari pagubus inin," pa'in si Isa, "kitede du ku, Anak Manusiya'in, pitu dem inalak.
Takite me' a'ahin du sahayakun duk balakatku mahadjehin. 28 Na, bang nagna' ne
umantag me' pina'inku inin, nengge ka'am duk patongas, pegge' ga'i ne tiggel tinimbul
ne te'ed ka'am."

Pamintangan si po'on kayuhin
(Mateo 24.32-35; Markus 13.28-31)

29 Ubus magda1ilan si Isa si siye, pa'inne, "Pandogahanun bi kayu igirahin duk me'
kayu sinduwehin. 30 Bang takitebi numbu' me' dawennen, kata'uhanbi we' sōng baytu
panas ne. 31 Damikkiyan isab bang takitebi ne me' pina'inku ensini' miya'an umantag,
na, kata'uhanbi we' tapit ne pagbaya' Tuhan tu'u si dunyahin. 32 Sabennal akahante
ka'am," pa'in si Isa, "ga'i pe ubus matey kēmon a'a kuwe'itu inin, tekka ne me' bakas
pina'inku inin. 33 Palabey hadja langitin duk dunyahin, saguwa' bang bissākun asal ga'i
usa'."

Subey papateng-pateng

34 "Subey ka'am papateng-pateng," pa'in si Isa. "Kaw iye luwal tapikilbin magadjak-
adjak duk maginuman duk magsuse sabab ka'ellumanbin. Bu bessuwang tekka ellew
pabalikkun, manjari tasa'ut ka'am si kadupangan. 35 Pegge' asal bessuwang tekka
ellew miya'an, kuwe' dalil tagen tabekkas, duk tewwa' kēmon a'a si babew dunya inin.
36 Papateng-pateng ka'am te'ed. Subey ka'am luwal ngampun we' karayaw pabasag
Tuhanin ateybin supaya tasandalbi du kēmon miya'an. Ngampun ka'am karayaw ga'
niya' ka'iya'anbi bang ka'am nengge si harapanku, Anak Manusiya'in."

37 Kahaba' ellew magtolo' si Isa dem langgal mahadjehin, saguwa' bang sangem,
paluwas iye amban puweblo miya'an duk la'i iye patenna' si antag kūd Jaitun. 38 Duk
salung-salung pe, pī ne kēmon a'ahin si langgal hadje pakale si usihatnen.

22

Pagisun la'at para pu si Isahin
(Mateo 26.1-5; Markus 14.1-2; Yahiya 11.45-53)

1 Tapit ne pagkādja'an me' Yahudihin pamangande pan ga'i sinagetan pasuligin.
Pagkādja'an miya'an inēnan Kādja'an Pangesseban. 2 Me' nakura' imamin duk me' guru
si sara' āgamahin, pinikil-pikil we' de bang sa'ingge si Isa tapapateyde duk ga'i kata'uhan
me' a'ahin. Pegge' talew siye si me' a'ahin.

Pa'isun si Judas muddihan si Isa
(Mateo 26.14-16; Markus 14.10-11)

3 Manjari pa'asek nakura' seyitanin pu si Judas. Iye inin si Judas Iskariyot, dambuwa'
me' tindeg si Isa sampū' duk duwehin. 4 Tahala' iye duk pī iye si me' nakura' me'
imamin duk si me' kapitan me' guwaldiya si langgal hadjehin mo'o siye magisun bang
sa'ingge pamuddine si Isahin duk tasōnganne si siye. 5 Sinna te'ed siye duk nanggup siye
ngurungan iye sīn. 6 Magawe' ne si Judas. Manjari kemuwe miya'an, miha ne iye waktu
hāp panōngne si Isa supaya iye tasiggewde duk ga'i kata'uhan me' a'ahin.

Magpanyap disi Isa para si pagjamu-jamuhan Pangessebanin
(Mateo 26.17-25; Markus 14.12-21; Yahiya 13.21-30)

7 Manjari ta'abut ne kādja'an pamangande pan ga'i sinagetan pasuligin. Duk si
ellew miya'an subey me' a'ahin numbali' anak bili-bili kakande pangessebande masa
pamaluwas Tuhan bangsaden amban kamatey la'i si lahat Misil awwalley. 8 Dina'ak
we' si Isa si Petros duk Yahiya, pa'inne, "Pī ka'am magpanyap kinakanten bi para si
pagjamu-jamuhan Pangesseban inin." 9 Pa'inde si iye, "Tuwan, antag kami kabaya'annu
magpanyapin?" 10 Pa'inne si siye, "Pagdiyalembi si puweblo, niya' iyan a'a tasampangbi
magbo'o kombo' isihan bohe'. Nuhut ka'am iye pī si luma' padiyalemannen, 11 duk
pa'inun bi si dapu' luma'in, 'Dina'ak kew tinilew we' guruhin bang antag ko' bilik
pagjamu-jamuhanne duk me' tindegnen para si Kādja'an Pangessebanin.' 12 Manjari
niya' iyan pakitehanne ka'am bilik luha la'i diyata' luma'," pa'in si Isa. "Andang ne
panyap bilik miya'an. La'i ka'am maghatul kinakanten bi." 13 Manjari hap pī ne siye
duk takitede la'i sa pangaka si Isa si siyehin. Duk maghatul ne siye la'i kinakande para
si pagjamu-jamuhan Pangessebanin.

Magjamu-jamu si Isa duk me' tindegnen
(Mateo 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinto 11.23-25)

14 Pagtekka ne waktu pagjamu-jamuhin, ningkolo' ne si Isa duk me' kawakilannen
mangan. 15 Manjari pa'in si Isa si siye, "Asal iye hep te'ed kinabaya'ankun kapagtuhut
kite bi mangan kinakan para si pagjamu-jamuhan Pangesseban inin meke ku nandal
kabinasahan. 16 Pegge' akahante ka'am, puwas inin ga'i ne ku mangan inin balik. Meke
ku mangan inin balik bang Tuhanin ne magbaya' si me' a'ahin duk tuman ne bang ine
asal hāti pagjamu-jamuhan inin."
17 Manjari ngeddo' iye sawan duk pagubus iye magpasalamat, pa'inne si siye,
"Eddo'un bi inin duk inumun bi magganti'-ganti'. 18 Pegge' akahante ka'am, tinagna'an
ma'in, ga'i ne ku nginum balik bohe' ubas samanta'an ga'i pe Tuhanin magbaya' si me'
a'ahin." 19 Ubus, ngeddo' iye pan duk pagubus iye magpasalamat si Tuhan, kinepak-
kepak we' ne bu pinangurung we' ne si siye. Pa'inne, "Pan inin barankun, paglilla'ku
sabab ka'am. Hinangun bi inin supaya ku luwal ta'essebbi." 20 Damikkiyan isab ubus
siye mangan, pinangurung we' ne sawanin duk pa'inne, "Ininum inin tanda' janji'
Tuhan si ka'am maba'ahuhin. Bugtu' janji' Tuhan inin sabab bu'us laha'kun para si
ka'am. 21 Saguwa', payamanun bi," pa'in si Isa, "a'a sōng mamuddihan akuhin, sawe'te
bi du magtingkolo' tu'u si lamisahan. 22 Aku inin, Anak Manusiya'in, matey du ku pegge'
inin pangaganta' Tuhan akuhin. Saguwa' maka'ase'-ase' te'ed a'a mamuddihan akuhin."
23 Manjari magtilew-tilew siye bang sine ente' siye magsakap mamuddihan iyehin.

Pagsuweyande bang sine subey pinalangkewin

24 Na, magsuweyan me' tindeg si Isahin bang sine siye subey pinalangkewin.
25 Saguwa' pa'in si Isa si siye, "Tu'u si dunya, me' sultanin magbaya' te'ed si me'
a'aden. Duk me' a'a taga kapatutin, kabaya'anden pina'in we' siye mangurung kahāpan
si lahatin. 26 Saguwa' ka'am subey ga'i magsa miya'an. Tamanan mabangsahan si

ka'amin subey bo'ohannen kuwe' iye sali-salihin. Duk nakura'in subey tapikilne dinen
kuwe' iye dara'akanin. 27 Sine te' bangsahan, maningkolo' mamanganin atawa manāgad
iyehin? Duma'in ke maningkolo' mamanganin? Saguwa' aku inin tu'u ku si ka'am kuwe'
dara'akan.
28 "Ka'am ne iyan maneteg si akuhin bisan dem me' kasusehanku. 29 Aku inin
ka'urungan kapatut we' Samaku Tuhanin magbaya' si pasōngan. Damikkiyan isab
urungante ka'am kapatut magbaya'. 30 Magtuhut kite bi magkakanan la'i dem pagsul-
tananku. Duk patingkolo'ku du ka'am si me' paningkolo'an bangsahan duk magbaya'
ka'am si sampū' duk duwe bangsa tubu' Isra'ilin."

Pina'al pamasuwey si Petrosin
(Mateo 26.31-35; Markus 14.27-31; Yahiya 13.36-38)

31 Manjari pa'in si Isa pu si Petros, "Simon, pakale kew. Bakas ka'am pāku nakura' sey-
itanin sinuleyan bang tabo'one ke ka'am si kala'atan. Panuleyannen kuwe' paley bang
tinahapan duk pinagseddili buwasin duk apanen. 32 Saguwa' bakas kew ampunanku si
Tuhan, Simon, karayaw teteg sandelnu si akuhin. Tayikutannu du ku, saguwa' pagbalik
ne kew si aku, pahagetun sandel me' pungtina'inun." 33 Pa'in si Petros, "Tuwan, ga'i
kew tayikutanku. Bang kew kinalabusu nuhut ku ka'u. Bang kew pinapatey, maglilla'
ku isab pinapatey basta magtuhut kite." 34 Pa'in si Isa, "Akahante kew Petros, ga'i
pe makatingkowak manukin sangem inin, kapamasuwey ne kew mintellu we' ga'i ku
kata'uhannu."

Pitaka, bāg duk barung

35 Pa'in si Isa pe si siye, "Matu'uhin panganda'akku ka'am malumengnganin, ga'i
magbo'o pitaka atawa bāg atawa tehompa', niya' ke kulang si ka'am?" "Ga'," pa'inde.
36 Manjari pa'inne si siye, "Saguwa' kuwe'itu, bang niya' sīnbi duk semmek pagsay-
inanbi, bo'ohun bi si paglengngananbi. Duk mangga' niya' barungnen, ambat pa-
bellihanne jaketnen pamelline barung. 37 Pegge' akahante ka'am, subey tinumanan
tasulat dem kitab sabab akuhin. Pina'in hep la'i sabab aku, 'Pinalamud iye si me' a'a
ngalanggalan sara'.' Sōng ne ta'abut katumanne inin." 38 Manjari pa'inde, "Tuwan,
payamanun, niya' tu'u duwe barung." "Sarang ne iyan," pa'inne.

Si Isa ngampun la'i si kūd Jaitun
(Mateo 26.36-46; Markus 14.32-42)

39 Manjari paluwas si Isa amban puweblo hap pī si kūd Jaitun sa hinangannen.
Patuhut me' tindegnen si iye. 40 Pagtekkane la'i si lugal papīhannen, pa'inne si me'
tindegnen, "Māku-māku ka'am si Tuhan supaya ka'am ga'i tabo'o we' sassat." 41 Ubus
patala-tala iye amban siye, talahannen niya' me' limempū' deppe duk la'i nengge iye si
tu'utne ngampun si Tuhan. 42 Pa'inne, "O Amma'. Bang kew mabaya', da'a ku pasagada-
nun bininasa. Saguwa' duma'in tinuhutin kinabaya'ankun saguwa' kinabaya'annun."
43 Manjari niya' pabagala si iye dambuwa' mala'ikat amban surga' ngurungan iye basag.
44 Pegge' dukka te'ed ateynen, ngampun te'ed iye manamal, hangkan songotnen kuwe'
laha' mettak-mettak si bulak. 45 Ubus iye ngampun, kuwat iye duk balik iye pī si me'
tindegnen. Takitene siye kapatuli pegge' pannahan siye hawal dukkaden. 46 Pa'inne si
siye, "We'ey ka'am tuli? Kuwat ka'am duk māku-māku ka'am si Tuhan supaya ka'am ga'i
tabo'o we' sassat."

Paniggew pu si Isahin
(Mateo 26.47-56; Markus 14.43-50; Yahiya 18.3-11)

47 Sasangne pe mamissāhin, banes a'a tekka. Panuhutanden si Judas, dangan si me'
sampū' duk duwe tindeg si Isahin. Patapit si Judas duk inūk we' ne si Isa. 48 Pa'in si Isā
si iye, "Kuwe' inin ke, Judas, pamuddinu Anak Manusiya'in?" 49 Pagtahāti me' tindeg si

Isa mapaliput si iyehin bang ine sōng hininang me' a'ahin, pa'inde pu si Isa, "Tuwan, guna kami ne ke barung kamihin?" 50 Duk dangan siye, pineddang we' ne dara'akan imam nakura'in duk butas tayingene kanawanin. 51 Saguwa' pa'in si Isa, "Sarang ne iyan." Manjari inantan we' ne tayinge dara'akanin duk kawuli'an we' ne. 52 Sinduwe me' a'a mapī maniggew si Isahin, me' nakura' me' imamin, duk me' kapitan guwaldiya si langgal hadjehin, duk me' bahi' me' Yahudihin. Pa'in si Isa si siye, "We' kannalbi mundu ku hangkan ka'am pitu niggew aku magbarung duk magbo'o me' kakakal? 53 Ellew-ellew la'i ku si ka'am dem langgal hadjehin, bu ga' ku siggewbi. Saguwa' iye ne inin waktu pinasuku' si ka'amin duk ku tasiggewbi, duk inin isab waktu pagbaya' nakura' seyitanin."

Masuwey si Petros we' ga'i kata'uhanne si Isa
(Mateo 26.57-58, 69-75; Markus 14.53-54, 66-72; Yahiya 18.12-18, 25-27)

54 Manjari siggewde si Isa duk bo'ode tahala' hap pī si luma' imam nakura'in. Si Petros paturul pu si Isa saguwa' patala-tala. 55 Makellum me' sundaluhin ebbut si tengnga' lame luma' imam nakura'in duk magtingkolo' siye paliput. Ningkolo' isab si Petros patuhut si siye. 56 Manjari takite iye we' dambuwa' dende dara'akan sasangne maningkolo'-ningkolo' dem kasinagan ebbutin. Dinendengan iye we' dendehin duk pa'inne, "A'a inin sawe' si Isa du isab." 57 Saguwa' masuwey si Petros, pa'inne, "Dende, ga'i iye kata'uhanku." 58 Ga' du tiggel niya' dambuwa' lella ngite iye duk pa'inne, "Sawe'de du kew isab." Saguwa' pa'in si Petros, "Duma'in, ella." 59 Paglabey niya' da ora, niya' ne isab seddili makatīk si Petros duk pa'inne, "Kata'uhanku a'a inin asal bennal sawe'ne du isab. Pegge' a'a Jalil du iye inin." 60 Saguwa' pa'in si Petros, "Lella, ga'i kata'uhanku bang ine pina'innu iyan." Magtawus tingkowak manukin sasangne pe mamissāhin. 61 Manjari pahaleng si Isa duk pinayaman we' ne si Petros, duk ta'esseb we' si Petros bakas pina'in si Isa si iyehin, "Ga'i pe makatingkowak manukin sangem inin, kapamasuwey ne kew mintellu we' ga'i ku kata'uhannu." 62 Manjari tahala' si Petros duk magtangis te'ed iye.

Hinang dagey si Isa duk pinapeddi'an
(Mateo 26.67-68; Markus 14.65)

63 Hinang dagey si Isa we' me' a'a mamanteyan iyehin, duk pinapeddi'an we' de. 64 Binennesan pe we' de luwenen duk sinampak we' de duk tilewde iye, pa'inde, "Untukun ko', sine manampak ka'uhin?" 65 Duk ekka pe bissāde seddili pama'iya'de iye.

Si Isa si harapan me' kakunsihalanin
(Mateo 26.59-66; Markus 14.55-64; Yahiya 18.19-24)

66 Pagsalung ne, magtipun me' kabahi'anin duk me' nakura' me' imamin duk me' guru si sara' āgamahin. Siye me' kakunsihalan mangahukumin. Bino'o si Isa pinaharap si siye. 67 Pa'inde pu si Isa, "Akahanun kami bang asal ka'u ne Almasihin." Pa'in si Isa si siye, "Bisan ka'am akahanku, ga'i du ku kahagadbi. 68 Duk bang niya' tilewku si ka'am, ga'i du ka'am nambung. 69 Saguwa' tinagna'an kuwe'itu aku, Anak Manusiya'in, la'i du ku ningkolo' si kanawanan Tuhan Mabalakatanin." 70 Pa'inde kēmon, "Bang sa ī', Anak Tuhanin kew?" Nambung si Isa, pa'inne, "Sa pina'inbin, aku ne." 71 Manjari pa'inde, "We'ey pe kite bi subey miha saksi' seddili? Bu kite bi ne du makakale binissānen."

23

Si Isa si harapan Pilatus
(Mateo 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Yahiya 18.28-38)

1 Manjari kēmon kakunsihalanin kuwat duk bino'o we' de si Isa pī paharap pu si Pilatus. 2 Pagtekkade la'i, tinuntutan si Isa we' de. Pa'inde, "Takuhi kami a'a

inin nimboˈohan bangsa kamihin nguntarahan gubelnohin. Gaˈi daˈakne meˈ aˈahin magbayed sukey si Sultan Nakuraˈin. Duk paˈinne pe weˈ iye koˈ Almasihin, hātinen, tapeneˈ Tuhan magsultanin.” 3 Tilew Pilatus iye, paˈinne, “Sultan meˈ Yahudihin ke kew?” Nambung si Isa, paˈinne, “Iye du pinaˈinnu iyan.” 4 Paˈin Pilatus si meˈ nakuraˈ imamin duk si meˈ aˈa mabanesin, “Gaˈ niyaˈ takasuwaˈku duse aˈa inin.” 5 Saguwaˈ pasegeˈ teˈed siye, paˈinde, “Magsasew iye si meˈ aˈahin sabab toloˈnen. Tinagnaˈan weˈ ne pagtoloˈnen laˈi si lahat Jalil, duk magtoloˈ isab iye si tibuˈukan Yahudiya, duk kuweˈitu tiyaˈ ne isab iye tuˈu si Awrusalam.”

Si Isa si harapan si Herod

6 Pagkale Pilatus inin, paˈinne, “Aˈa Jalil ke aˈa inin?” 7 “Aweˈ,” paˈinde. Pagkataˈuhan Pilatus weˈ si Isa amban lahat diyalem pagsultanan si Herod, dinaˈak weˈ ne si Isa binoˈo pī pu Sultan Herod, peggeˈ sābu laˈi iye si Awrusalam masa miyaˈan. 8 Pagkite si Herod si Isa, kēgan teˈed iye peggeˈ tiggel ne kabayaˈne mangite iyehin. Ekka aka-aka bakas takalene sabab si Isa duk bayaˈ iye ngite hinangan balakat hinangne. 9 Hangkan tiggel panilew-nilewne si Isahin, saguwaˈ gaˈ si Isa nambung. 10 Manjari meˈ nakuraˈ meˈ imamin duk meˈ guru si saraˈ āgamahin patapit pī duk pinabasag weˈ de panuntutde si Isahin. 11 Manjari hinang dagey si Isa weˈ si Herod duk meˈ sundalunen duk diniyawaˈan weˈ de. Pinasemmekan iye weˈ de juba tanam manamal, ubus bu daˈak si Herod ne iye binoˈo balik pī pu si Pilatus. 12 Ellew miyaˈan magbagay ne Pilatus duk si Herod. Matuˈuhin magbanta hep siye.

Si Isa ilaboˈan hukuman pinapatey
(Mateo 27.15-26; Markus 15.6-15; Yahiya 18.39—19.16)

13 Manjari tinawag weˈ Pilatus patipun meˈ nakuraˈ meˈ imamin duk meˈ bahiˈin duk meˈ aˈahin. 14 Paˈinne si siye, “Binoˈo weˈ bi aˈa inin pitu si aku duk paˈinbi weˈ katimboˈohan weˈ ne meˈ aˈahin nguntarahan gubelnohin. Bakas ne iye paliksaˈku tuˈu si panaˈananbi, saguwaˈ gaˈ niyaˈ kasuwaˈku duse aˈa inin kuweˈ panuntutanbi iyehin. 15 Duk bisan si Herod damikkiyan du isab, peggeˈ daˈakne ne iye binoˈo balik pitu si kite bi. Pastiˈ teˈed weˈ gaˈ niyaˈ laˈat tahinang aˈa inin talep pamapateyan iye. 16 Hangkan daˈakku hadja iye ilubakan ubus bu paluwasku ne iye.” (17 Hangkan miyaˈan paˈin Pilatus, peggeˈ iye addatnen, kahabaˈ tahun bang magkādja ˈan meˈ Yahudihin inēnande Kādjaˈan Pangessebanin, maluwas iye si meˈ aˈahin dambuwaˈ pilisu.) 18 Pagka1e meˈ aˈahin pinaˈin si Pilatus miyaˈan, magkalolop siye kēmon, paˈinde, “Papateyun aˈa iyan! Barabbas kabayaˈan kami pinaluwasin.” (19 Si Barabbas inin tahan dem kalabusu peggeˈ bakas iye nuhut meˈ aˈa nguntarahan gubelnohin laˈi dem puweblo Awrusalam, duk makapapatey iye aˈa.) 20 Bayaˈ si Isa paluwas Pilatus hangkan ngalingan iye balik si meˈ aˈahin. 21 Saguwaˈ magkalolop siye, paˈinde, “Lansangun iye diyataˈ olom. Lansangun iye diyataˈ olom.” 22 Kamintellunen paˈin Pilatus si siye, “Weˈeyˈineˈlaˈattahinangnen? Gaˈniyaˈtakasuwaˈkudusene talep pamapateyan iye. Hangkan daˈakku hadja iye ilubakan ubus bu paluwasku ne iye.” 23 Saguwaˈ pasegeˈ teˈed siye duk magkalolop ne paˈin weˈ subey si Isa ilansang diyataˈ olom. Ujudnen tatuhut du kinabayaˈanden. 24 Hangkan ngalaboˈ hukuman Pilatus weˈ subey tinuhut kinabayaˈanden. 25 Pinaluwas weˈ ne aˈa pinākude pinaluwasin, aˈa kinalabusu sabab pangatune si gubelnohin duk sabab pamapateynen. Saguwaˈ si Isa sinōngan weˈ ne si meˈ sundalu duk tahinang kinabayaˈan meˈ aˈahin.

Pangalansang si Isa diyataˈ olomin
(Mateo 27.32-44; Markus 15.21-32; Yahiya 19.17-27)

26 Manjari binoˈo ne weˈ de si Isa lumengngan tudju pī si lugal pangalansangan
iyehin. Sasangde si lān, niyaˈ tasampangde aˈa amban lahat Kirene, ēnnen si Simon.
Bakas amban lahat diyataˈ iye balik pī si puweblo. Ginagahan iye weˈ meˈ sundaluhin
duk dinaˈak pinanangkit si iye olom sōng pangalansangan si Isahin, dinaˈak binoˈo si
dambulihan si Isa.
27 Banes teˈed aˈa patuhut pu si Isa sampay niyaˈ meˈ dende magtangis duk magmatey
sababne. 28 Pahaleng si Isa duk paˈinne si siye, “O meˈ dende Awrusalam, daˈa ku
pagtangisanun bi. Iye pagtangisanun bi dibin duk meˈ anakbin. 29 Peggeˈ niyaˈ iyan meˈ
ellew tekka si pasōngan, paˈin meˈ aˈahin, ‘Hāp sukud meˈ dende manggaˈi manganakin
duk meˈ dende manggaˈ bakas manganak duk magpasusuhin.’ 30 Duk suknaˈan meˈ
aˈahin iyan diden, paˈinde, ‘WeˈeyWeˈey pe ku gaˈi tahanan punu inin. WeˈeyWeˈey pe ku gaˈi
lekkeban kūd inin.’ 31 Peggeˈ,” paˈin si Isa, “bang kuweˈ inin hininangde si aˈa manggaˈ
niyaˈ dusenen, pasōng pe iyan hininangden si meˈ aˈa taga dusehin si meˈ ellew īˈ.”
32 Niyaˈ isab duwangan aˈa seddili amban si Isa binoˈo weˈ de pinapatey. Duwangan
miyaˈan bakas ngalanggalan saraˈ. 33 Pagtekkade laˈi si lugal ēnande “Bungkug,” ilansang
weˈ de si Isa diyataˈ olom bu pinatengge weˈ de olomin. Ilansang isab weˈ de duwangan
ngalanggalan saraˈin si olomde. Dambuwaˈ olomin patenggede si kanawanan si Isa
duk dambuwaˈin si bibanganne. 34 Ngampun si Isa si Tuhan para si meˈ mangalansang
iyehin, paˈinne, “O AmmaˈAmma, ampunun siye peggeˈ gaˈi tahātide hininangde inin.” MeˈMe
sundaluhin maglegot pagbahagiˈde meˈ semmek si Isahin. 35 Sasang meˈ aˈa magtengge
malaˈihin mayam-mayam, meˈ nakuraˈ meˈ Yahudihin, pinagudjiˈan si Isa weˈ de duk
binissāhan. Paˈinde, “Tatabangne meˈ aˈa seddilihin, ambat tabangne dinen bang asal
bennal iye Almasihin, tapeneˈ Tuhan magsultanin.” 36 Hinang dagey isab iye weˈ meˈ
sundaluhin. Patapit siye pī duk sinōngan iye weˈ de ininum pamaˈinum iye. 37 Duk
paˈinde, “Bang sultan meˈ Yahudihin kew, tabangun dinun.” 38 Duk niyaˈ sinulat si olom
diyataˈan kōkne pinaˈin, “Inin sultan meˈ Yahudihin.”
39 Binissā-bissāhan isab si Isa weˈ dangan meˈ aˈa ngalanggalan saraˈ ilansangin,
paˈinne, “DumaˈinDuma ke kew Almasihin. Na, timbulun be dinun duk sampay kami isab.”
40 Saguwaˈ inamāhan iye weˈ sawe'nen, paˈinne, “WeˈeyWe'ey kew missā sa iyan? WeˈWe' gaˈi
kew talew si Tuhan? SaliˈSali'-saliˈ hep hukuman si kitehin bi tellungan. 41 Saguwaˈ
kite duwangan patut kite pinapatey kuweˈ inin peggeˈ inin tumbas meˈ hinanganten.
Saguwaˈ aˈa inin gaˈ niyaˈ laˈat tahinangne.” 42 Manjari paˈinne pu si Isa, “O Isa, daˈa ku
kayipatanun bang ne kew magsultan.” 43 Paˈin si Isa si iye, “Sabennal akahante kew,
ellew inin du, laˈi kite magtuhut si surgaˈ.”

Kamatey si Isahin
(Mateo 27.45-56; Markus 15.33-41; Yahiya 19.28-30)

44 Paglettu ellew ne, ngalindem mata ellewin duk maglindem dem tibuˈukan lahat
miyaˈan sampay lisag tellu kohapin. 45 Duk garet isab paduwe semmek subuk hinang
ellig dem langgal hadjehin. 46 Manjari ngalingan si Isa papales, paˈinne, “O AmmaˈAmma,
sōnganku niyawakun si antanannu.” Pagubus inin bissāne, bekkat ne napasnen.
47 Pagkite kapitan meˈ sundaluhin maˈumantag miyaˈan, pinudji weˈ ne Tuhanin duk
paˈinne, “Asal aˈa hāp teˈed aˈa inin!” 48 Duk kēmon aˈa malaˈi magtipun mamayamin,
pagkitede maˈumantag miyaˈan, hap lumaˈ siye neppak-neppak dākanden peggeˈ dukka
siye manamal. 49 Kēmon meˈ bagay si Isahin, sampay meˈ dende manuhut iye amban
Jalilin, laˈi siye nengge patala-tala duk takitede kēmon bakas maˈumantagin.

Pangubul si Isahin
(Mateo 27.57-61; Markus 15.42-47; Yahiya 19.38-42)

50-51 Niya' a'a la'i inēnan si Yusup amban puweblo Arimati, la'i si lahat Yahudiya. A'a
hāp iye duk bentel kawul-pi'ilnen. Inagad-agad we' ne katuman me' pa'alan sabab
pagbaya' Tuhanin. Dangan iye si me' kakunsihalanin, saguwa' ga' iye patuhut si me'
pikilande duk hinangande pamapateyde pu si Isahin. 52 Si Yusup inin pī pu si Pilatus
duk pināku we' ne bangkey si Isahin. 53 Manjari ilebbes ne we' ne duk sinaput we' ne.
Ubus bu pinabāk we' ne diyalem lingab ilowangan dem batu ga' pe bakas pangubulan.
54 Kohap Juma'at ne miya'an, duk seddep ne ellewin. Iye ne miya'an tagna'an ellew
li'ihin. 55 Me' dende manuhut si Isa amban Jalilin, paturul pu si Yusup duk takitede
kubulin duk bang sa'ingge pamettadne si Isahin diyalem kubul. 56 Manjari hap luma'
ne siye manyap me' laksi' duk me' isellan bengngi pangalaksi'de bangkey si Isahin.
Pagellew li'i ne, pahali siye sa panganda'akan sara'in.

24

Si Isa ellum balik
(Mateo 28.1-10; Markus 16.1-8; Yahiya 20.1-10)

1 Subu-subu ellew Ahadin, hap pī me' dende miya'an si kubul mo'o me' laksi'
pinanyapden. 2 Pagtekkade la'i, takitede we' ubus ne iligidan batu bakas panampeng
lingabin. 3 Padiyalem siye saguwa' takitede we' ga' ne la'i bangkey si Isahin. 4 Ga'i
siye magkata'u-ta'u sabab miya'an. Manjari bessuwang niya' nengge si bihingde
duwangan lella, semmekden makasilew manamal. 5 Kadahitan te'ed me' dendehin duk
pakusu siye. Saguwa' pa'in me' lellahin si siye, “We'ey pihabi a'a ma'ellumin tu'u si
pangubulande me' a'a mateyin? 6 Ga' ne tu'u si Isa. Ubus ne iye ellum balik. Essebun
bi pina'inne si ka'amin pala'ine pe si Jalilin. 7 Pa'inne hep we' iye, Anak Manusiya'in,
sinōngan du pī si antanan me' a'a dusehan duk lansangde iye diyata' olom duk katellu
ellewnen ellum du iye balik.” 8 Manjari ta'esseb we' me' dendehin me' bakas binissā
si Isa miya'an. 9 Tahala' siye amban kubulin duk hap luma' ne siye. Inaka we' de
kēmon inin si me' tindeg si Isa sampū' duk dambuwa'in duk si kēmon me' tindeg si Isa
sinduwehin. 10 Me' dende inin disi Mariyam, dende amban Magdalahin, si Jo'anna,
duk si Mariyam isab, sa'i si Yakubin, duk niya' isab me' dende seddili sawe'de. Siye
inin mangakahan me' tindeg kawakilan si Isahin sabab takiteden. 11 Saguwa' me'
kawakilanin, ga' kinahagad we' de inaka me' dendehin pegge' pa'inde me' koto-koto
hadja miya'an. 12 Saguwa' paghulangkad si Petros magubas pī si kubul. Pagtekkane la'i,
pakokko' iye pasīp diyalem lingabin. Luwal takitene mala'ihin me' saputin. Manjari
tahala' iye hap luma', ulali' te'ed sabab bakas ma'umantagin.

Si lān tudju Emmaus
(Markus 16.12-13)

13 Ellew miya'an du isab niya' duwangan tindeg si Isa maglengngan hap pī si
kaluma'an inēnan Emmaus, niya' sampuk-dambuwa' kilometro talahannen amban
Awrusalam. 14 Magbissā-bissā siye si lān sabab me' bakas ma'umantag ba'ahu miya'an.
15 Sasangde magbissā-bissāhin, pī si Isa patapit duk patuhut iye si siye. 16 Takitede iye
saguwa' ga' takilalede si Isa. 17 Pa'inne si siye, “Ine pagbissā-bissābi miya'an sasangbi
malumengnganin?” Padeheng siye duk takite si bantuk luwe duwanganin we' suse siye.

18 Manjari dangan siye, ēnnen si Kelopas, nambung, pa'inne, “We' ga'i kata'uhannu
ma'umantag si Awrusalam ba'ahu miya'an, bu kēmon a'a la'i ngata'u?” 19 “We'ey, ine
ma'umantagin?” pa'in si Isa. “Ma'umantag pu si Isahin be, a'a Nasaretin,” pa'inde. “Si
Isa inin nabi balakatan si matahan Tuhan duk me' a'ahin kēmon. Taga balakat iye si me'
bissānen duk si me' hinangannen. 20 Sinōngan iye we' me' nakura' me' imam kamihin
duk me' nakura' lahat kamihin pī si gubnulin duk ilabo'an iye hukuman pinapatey, ubus

bu ilansang iye we' de diyata' olom duk iye matey. 21 Bu asal ase-ase kami te'ed miya'an,
we' iye ne pinapitu Tuhan mamaluwas me' tubu' Isra'ilin. Awe', duk duma'in hadja
miya'an, saguwa' tellum bahangi ne kuwe'itu kemuwe pamapateyde iyehin. 22 Duk
niya' isab me' dende sawe' kamihin, niya' inaka we' de si kami maka'ulali' kami te'ed.
Ensini' salung, subu-subu pe, hap pī ko' siye si kubul si Isa. 23 Saguwa' ga' ne ko' la'i
baran si Isahin, duk pa'inde we' niya' ko' takitede pabagala me' mala'ikat magpa'in si
siye we' ellum ne ko' si Isa. 24 Manjari sinduwe me' sawe' kamihin hap pī si kubul, duk
takitede sa pina'in me' dendehin. Saguwa' si Isa ga' du isab takitede."

25 Manjari pa'in si Isa si siye, "Babbal pahāp ka'am iyan. We'ey ga'i kahagadbi kēmon
pina'in me' kanabihan dem kitabin? 26 Pa'in me' kanabihanin hep we' Almasihin
subey dahu' makalabey kabinasahan meke iye magsultan si kēmon-kēmonin." 27 Manjari
pinahāti we' si Isa si siye kēmon sinulat dem kitab sabab iyehin. Tinagna'an we' ne
amban me' tasulat si Musahin hap pī si me' tasulat me' kanabihanin kēmon.

28 Pagtapit ne siye si kaluma'an papīhanden, si Isa magmā-mā kuwe' sōng patalus,
29 saguwa' inohotan te'ed iye we' de, pa'inde, "Tu'u ne kew dahu' si kami pegge' iyu'
ne kohap te'ed. Sōng lindem ne." Hangkan padiyalem ne si Isa nuhut siye. 30 Manjari
inin, pagla'i siye magtingkolo' sōng mangan, ngeddo' si Isa pan duk magpasalamat iye
si Tuhan, ubus bu kinepak-kepak we' ne duk pinangurung we' ne si siye. 31 Bessuwang
hadja takilalede ne si Isa. Saguwa' magtawus iye lanyap amban bihingde. 32 Manjari
magbissā-bissā siye duwangan, pa'inde, "Hangkan du hati' landu' kēgten sābune mamissā
si kite si lānin, pagpahātine kitab si kitehin."

33 Kuwat siye du'un-du'un duk balik siye hap Awrusalam. Pagtekkade la'i, taka-
suwa'de tindeg si Isa sampū' duk dambuwa'in magtipun-tipun duk me' sinduwehin.
34 Pa'inde si duwanganin, "Asal ellum ne te'ed balik Panuhutanin duk bakas pakite iye
pu si Simon." 35 Manjari magsuwi-suwi isab duwanganin sabab malumabey si siye si
lānden, duk bang sa'ingge pakakilalede pu si Isahin. Pa'inde we' pangilalehande iyehin
pangepak-ngepakne panin.

Pakite si Isa si me' tindegnen
(Mateo 28.16-20; Markus 16.14-18; Yahiya 20.19-23; Hinangan 1.6-8)

36 Sasang magsuwi-suwi pe duwanganin, bessuwang si Isa la'i nengge si tengnga'de.
Duk pa'inne si siye, "Karayaw sanyang ka'am." 37 Takeddut siye duk kadahitan siye
pegge' kannalde panyata' takitede miya'an. 38 Saguwa' pa'inne si siye, "We'ey ka'am
takeddut duk we'ey pe ka'am duwe-duwehan? 39 Payamanun bi me' tangankun duk
me' bettiskun. Asal aku hep itu'. Antanun bi be ku duk kata'uhanbi we' duma'in ku
itu' panyata'. Pegge' panyata'in ga' hep niya' baranne. Saguwa' aku inin takitebi du
we' niya' baranku." 40 Pa'inne inin duk pinakitehan we' ne si siye me' tangannen duk
me' bettisnen. 41 Saguwa' kuwe' kahunitan siye kahagad we' asal to'o miya'an, pegge'
kēgan te'ed siye duk ulali' siye. Manjari pa'inne si siye, "Niya' ke tu'u kinakan ine-ine?"
42 Sinōngan iye we' de dambuwa' kenna tinunu'. 43 Ineddo' we' ne duk kinakan we' ne si
matahande.

44 Puwas miya'an, pa'inne si siye, "Iye ne hep inin bakas pina'inku si ka'am matu'uhin,
masa pagtuhut-tuhutten bi pe. Pa'inku hep we' subey du tinumanan kēmon bakas
tasulat sabab akuhin, iye tasulat dem sara' si Musahin duk tasulat me' kanabihanin duk
dem kitab Jabur. Na, me' ma'umantag si aku miya'an, katumanan ne me' tasulatden."
45 Manjari inurungan siye pikilan supaya tasabutde kitabin, 46 duk pa'inne si siye, "Iye
inin tasulat dem kitabin, we' Almasihin subey nandalan kabinasahan sampay pinap-
atey duk katellu ellewnen puwas kamateynen ellum balik. 47 Tasulat isab la'i we' subey
minahalayak si me' a'a amban kēmon kabangsa-bangsahan we' bang pagsusunande

duk lebbahande me' duseden, ampun Tuhanin du siye sabab tahinang Almasihin. Duk
subey nagna' minahalayak tu'u si Awrusalam. 48 Pegge' ka'am ne te'ed bakas mangite
me' ma'umantag si akuhin, hangkan subey ka'am manaksi'in," pa'in si Isa. 49 "Duk
papituku du si ka'am," pa'inne, "pananggup Samaku Tuhanin. Hangkan da'a dahu'
ka'am usa' amban puweblo Awrusalam inin samanta'an ga'i pe ka'am pa'asekan balakat
amban Tuhanin."

Pa'angkat si Isa hap surga'in
(Markus 16.19-20; Hinangan 1.9-11)

50 Manjari bino'o siye we' ne paluwas amban Awrusalam hap pī si antag kaluma'an
Betani. Pagtekkade la'i, pinadiyata' we' ne me' tangannen māku-mākuhan siye kahāpan
amban Tuhan. 51 Sasangne pe mamāku-māku si Tuhanin, tahala' ne iye amban siye
duk pa'angkat iye hap surga'. 52 Pasujud siye pu si Isa la'i, ubus bu balik ne siye hap
Awrusalam. Kēgan te'ed siye manamal, 53 duk luwal siye la'i dem langgal hadjehin mudji
Tuhanin.

Inin aka-aka hāp sabab Isa Almasi
Jūd inin sinulat we' Yahiya
Pahāti sabab jūd sinulat we' Yahiya

Si Yahiya inin dangan me' tindeg si Isa tapene'ne dina'ak magmahalayak lapalnen. Samanen si Sebede, a'a magkenna. Sa'inen si Salome, tindeg Isa Almasi isab duk dambuwa' iye me' dende mangurung bānya' pu si Isa duk me' tindegnen.

Si Yahiya bata' pe pangalingan si Isa iyehin. Sasangde duk si Yakub, pungtina'inen, maghatul pokot samaden la'i si higad lamew, palabey si Isa duk bino'o siye we' ne. Magtawus inambanan we' si Yahiya duk si Yakub samaden la'i dem bangka' duk nuhut ne siye si Isa. Dambūs-būs te'ed panuhut Yahiya si Isahin. Sampay bahi' iye ga' te'ed pinda sandelne pu si Isahin duk magesseb te'ed siye duwangan.

Inaka we' Yahiya bang we'ey sulatne jūd inin. Pa'inne supaya ko' me' a'ahin kahagad we' si Isa asal bennal Anak Tuhanin duk sabab pakahagadde inin, taga umul siye ga' tamananne. Niya' pitu' hinangan si Isa balakatan inaka we' Yahiya tu'u si sulatne inin. Duk niya' pitu' usihat si Isa inaka we' ne. Si me' hinanganne maka'ulali' miya'an, takitete we' Tuhanin mamapitu si Isahin. Si me' usihat si Isa inin, takitete isab we' Tuhanin mamapitu si Isahin.

Kabaya'an Yahiyahin we' kahagad me' a'ahin pu si Isa duk nuhut siye iye. Pegge' luwal hadja bang sandel siye pu si Isa meke siye taga umul salama-lama. Ga' niya' lān seddili.

Lapalin manjari a'a

1 Ga' pe dunya inin pinapanjari asal andang ne Lapalin. Lapalin magdambuwa' duk
Tuhanin duk Lapalin Tuhanin ne. 2 Kemuwe awwalley Lapalin duk Tuhanin dambuwa'
du. 3 Kēmon-kēmonin pinapanjari we' Lapalin amban panganda'akan Tuhanin. Ga' niya'
pinapanjari bisan ine tu'u dem alam inin bang duma'in amban Lapalin. 4 Lapalin asal
po'on umulin duk umul inin mangurung danta' si pikilan manusiya'in. 5 Danta' inin
ninag dem kalindeman duk danta'in ga'i te'ed tapalem we' lindemin.

6 Manjari, niya' a'a kawakilan we' Tuhanin, ēnnen Yahiya. 7 Dina'ak iye we' Tuhanin
pitu magaka sabab danta' inin, supaya kēmon a'ahin makakale inakanen duk kahagad.
8 Duma'in Yahiya danta' inin. Saguwa' akane mapituhin magaka-aka sabab danta'in.
9 Danta' mabennal inin, hātinen Lapalin, tiya' ne pitu si dunya ngurung danta' si pikilan
manusiya'in kēmon.

10 Saguwa' bisan ne Lapalin tu'u si dunya duk pinapanjari hep we' ne dunyahin,
ga' du Lapalin takilale we' me' a'a si dunyahin. 11 Pitu iye si lahatne, saguwa' ga'
iye tinayima' we' bangsanen. 12 Saguwa' sine-sine nayima' Lapalin duk makahagad
si iyehin, urunganne siye kapatut manjari me' anak Tuhanin. 13 Tahinang siye anak
Tuhanin duma'in kuwe' paganak manusiya' atawa amban kabaya'an manusiya' atawa
amban napsu manusiya'. Saguwa' tahinang siye anak Tuhanin amban kabaya'an
Tuhanin.

14 Manjari, Lapalin palahil tu'u si dunya taga baran manusiya' duk patenna' diyale-
man manusiya'. Kēmon lasa duk bennal la'i si iye. Takite kami balakatnen duk
sahayanen, duk balakatne duk sahayane inin talep si iye pegge' iye Anak Tuhan
dambuwa'-buwa'in.

15 Si Yahiya magaka-aka sabab Lapalin. Missā iye papales, pa'inne, “Iye ne hep inin
bakas inakaku si ka'amin, pa'inku, ‘Niya' pitu dambuli amban aku. Pasōng iye langkew
amban aku pegge' ga' pe ku inanakan, asal andang ne iye.’ ” Iye inin inaka Yahiyahin.

16 Pegge' la'i si Lapalin kēmon lasahin, kite bi kēmon makahampit isab lasanen duk
tabangnen. Lasanen duk tabangnen pinagtamba-tamba si kite bi. 17 Sara' Tuhanin
pinasampay si manusiya' we' si Musa, saguwa' lasa Tuhanin duk bennalin pinangurung
si manusiya' we' Isa Almasi, iye inēnan Lapal Tuhanin. 18 Ga' niya' bakas ngite Tuhanin.
Saguwa' pinakata'u Tuhanin si manusiya' we' Anakne dambuwa'-buwa'in, pegge' asal
Tuhan du iye duk magdambuwa' iye duk Samanen.

Inaka si Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin

Manjari niya' me' a'a pī pu si Yahiya sābune magpandi me' a'a si lipag bohe' Jordan,
si kaluma'an Betani. 19 Dambuwa' ellew niya' me' imam duk me' tabang me' imamin
dina'ak we' me' nakura' me' Yahudi si puweblo Awrusalamin hap pī pu Yahiya nilew
iye bang sine iye. 20 Ga' magellig-ellig Yahiya saguwa' magbennal te'ed iye, pa'inne,
"Duma'in ku Almasihin." 21 "Na, sine kew?" pa'inde. "Si Eliyas ke kew?" Pa'in
Yahiya, "Duma'in." Pa'in me' imamin, "Ka'u ke nabi inagad-agad bangsate bi Isra'ilin?"
Nambung Yahiya, "Duma'in." 22 Manjari pa'inde si iye, "Akahanun kami bang sine kew
te'ed. Subey kami akahannu supaya niya' pangaka kami si me' manganda'ak kami
mapituhin. Ine pa'innu sabab dinun?" 23 Sambung Yahiyahin sali' du te'ed kuwe' bakas
tasulat Nabi Isaya dem kitabin. Pa'in Yahiya, "Aku a'a maglingan papales dem lahat
makagindew-gindewin. Pa'inku: Pabentelun bi lān sōng palabeyan Tuhanin."

24 Me' imam inin bakas dina'ak pī we' me' Yahudi be-āgama te'ed inēnan me' Pariseo.
25 Manjari tinilew we' de Yahiya balik, pa'inde, "Na, we'ey kew magpandi me' a'a
bang duma'in kew Almasihin atawa si Nabi Eliyas atawa nabi inagad-agad bangsate
bi Isra'ilin?" 26 Sambungan Yahiya siye, pa'inne, "Aku inin, magpandi ku me' a'a duk
bohe'. Saguwa' niya' dambuwa' nengge lu'u si tengnga'bi saguwa' ga'i kata'uhanbi bang
sine. 27-28 Dambuli iye amban aku pitu, saguwa' ga'i ku pata' bisan ngalekkahan ingket
tehompa'nen pegge' langkew te'ed iye amban aku."

Bili-bili Tuhanin

29 Pagsasumuhin, kite Yahiya si Isa pī patudju si iye. Pagkitene si Isa, pa'in Yahiya si
me' a'a mala'ihin, "Iye ne hep inin dalil ganti' bili-bili pangurung Tuhanin pagkuluban
para si manusiya'. Iye inin mamuwasan duse manusiya'in kēmon. 30 Iye ne hep inin
bakas inakaku si ka'amin, pa'inku, 'Niya' pitu dambuli amban aku. Langkew iye amban
aku, pegge' ga' pe ku inanakan asal andang ne iye.' 31 Tagna' ga' kata'uhanku bang
sine a'a mapitu dambuli amban akuhin," pa'in Yahiya. "Saguwa' pitu ku magpandi
me' a'a duk bohe' supaya iye tapakilale si bangsa Isra'ilin. 32-33 Ga' pe iye kata'uhanku,
saguwa' pa'in Tuhan manganda'ak aku magpandi me' a'a duk bohe'in, 'Bang takitenu
Niyawa Sutsihin paduwa'i pī si dambuwa' a'a duk pateteg la'i si iye, iye iyan seddili
pamandine manusiya'in; papīne si siye Niyawa Sutsihin.' " Manjari naksi' Yahiya sabab
si Isa, pa'inne, "Bakas takiteku te'ed Niyawa Sutsihin duwa'i amban diyata' langit kuwe'
bantuk assang padapu' duk pateteg pu si Isa. 34 Asal takiteku te'ed," pa'in Yahiya,
"hangkan kasaksi'anku we' bennal-bennal te'ed si Isa inin Anak Tuhanin."

Tagna' tindeg si Isahin

35 Pagsasumuhin, la'i ne isab si Yahiya si lipag bohe' Jordan duk duwangan me'
tindegnen. 36 Takite Yahiya si Isa palabey. Magtawus pa'inne, "Iye hep miya'an dalil
bili-bili Tuhanin." 37 Takale me' tindegne duwanganin pina'in Yahiya miya'an, manjari
paturul siye pu si Isa. 38 Paghaleng si Isa, takitene duwanganin paturul si iye. Tinilew
siye we' ne, pa'inne, "Ine akabin?" Nambung siye, pa'inde, "Rabbi, (hātinen Guru) antag
patenna'annun?" 39 Pa'in si Isa, "Nuhut ka'am aku duk takitebi." Manjari nuhut ne siye
si Isa. Hatu ne miya'an me' lisag ampat kohap. Takite we' de patenna'an si Isahin duk la'i
pe siye ngeregse' lindem. 40 Dambuwa' mapaturul pu si Isahin, ēnnen si Andariyas. Si

Andariyas inin pungtina'i si Simon Petros. 41 Manjari magtawus piniha we' Andariyas
pungtina'inen. Pagtakasuwa'ne ne, pa'inne si iye, “Takasuwa' kami ne Almasihin.”
(Almasihin iye tapene' Tuhan magsultan matu'u si dunyahin.) 42 Ubus bino'o we' ne
si Simon pī pu si Isa. Pinayaman si Simon pahantap we' si Isa duk pa'inne, “Ka'u si
Simon; ēn samanun Yahiya. Saguwa' ēnante kew si Kepas.” (Ēn Kepas inin sali' du kuwe'
ēn Petros, hātinen, batu.)

Ilinganan we' si Isa si Pilip duk Natanael

43 Pagsasumuhin, tapikil si Isa hap pī si lahat Jalil. Takasuwa'ne si Pilip duk pa'inne
si iye, “Nuhut kew aku.” 44 Si Pilip inin amban Betsaida, lahat si Andariyas duk si
Petrosin. 45 Piniha we' si Pilip si Natanael. Pagtakasuwa'ne, inakahan we' ne, pa'inne,
“Takasuwa' kami ne a'a bakas inaka si Musa dem kitab Tawratin duk inaka isab we' me'
kanabi-nabihanin dem sulatden. Iye si Isa anak si Yusupin amban kaluma'an Nasaret.”
46 Pa'in Natanael, “Oy, ga' niya' a'a hāp paguwa' amban Nasaret.” Pa'in si Pilip, “Nuhut
be kew aku duk kitenu.” 47 Pagkite si Isa si Natanael tudju pī si iye, pa'in si Isa, “Tiya'
niya' dambuwa' a'a Isra'il te'ed. Ga'i iye ngakkal.” 48 Pa'in Natanael pu si Isa, “Sa'ingge
pangata'unu akuhin?” Sambungan si Isa iye, pa'inne, “Ga' pe kew linganan si Pilip,
takitete ne kew diyawa' po'on kayu igirahin.” 49 Pa'in Natanael si iye, “Tuwan, ka'u
Anak Tuhanin. Ka'u sultan bangsa Isra'ilin.” 50 Pa'in si Isa si iye, “Kahagad ke kew si
aku pegge' pa'inku we' takitete kew diyawa' po'on igirahin? Si pasōngan makakite du
kew iyan me' hinanganku labi pe maka'ulali' amban inin.” 51 Duk pa'in si Isa si siye,
“Sabennal akahante ka'am, si pasōngan takitebi du iyan surga'in luka duk takitebi isab
me' mala'ikat Tuhanin magduwa'i-mana'ik amban aku, Anak Manusiya'in.”

2

Pagkawin la'i si Kanahin

1 Pagpuwas duwem bahangi kemuwe pagbissā si Isa duk Natanaelin, niya' magkawin
la'i si kaluma'an Kana, la'i si lahat Jalil. Sa'i si Isahin la'i si pagkawinan. 2 Si Isa duk me'
tindegnen tabatik isab pī. 3 Manjari la'i si pagkawinan, ininumden bohe' ubas bu ubus
ne we' me' a'ahin ininum. Pa'in sa'i si Isahin si iye, “Ubus ne bohe' ubas ininumden.”
4 Pa'in si Isa si sa'inen, “Da'a kew magsuse sabab iyan. Aku sa' ta'u si iyan. Ga' pe
ta'abut waktu pamakiteku balakatkun.” 5 Manjari pa'in sa'inen si me' dara'akan si luma'
miya'an, “Ine-ine panganda'akan si Isa ka'am, hinangun bi.”

6 Niya' la'i ennem poga batu pangisihan bohe' pangoso'an me' Yahudihin, nuhut
addatde pagsutsihin. Dambuwa' poga isihan me' lime mital. 7 Pa'in si Isa si me'
dara'akanin, “Penno'anun bi me' poga iyan duk bohe'.” Pinenno'an ne we' de, sampay
sōng bu'us. 8 Manjari da'ak si Isa siye, pa'inne, “Nginduk ne ka'am amban me' poga iyan
bu bo'ohun bi pī si mangantan pagkādja'an inin.” Bino'o ne we' de pī si mangantan
pagkādja'anin, 9 duk kininaman we' ne bohe' mamanjari bohe' ubasin. Ga' kata'uhanne
bang amban bohe' ubas miya'an, saguwa' me' dara'akan bakas manginduk bohe'in
kata'uhande. Manjari magtawus ilinganan we' ne pangantin lellahin. 10 Pa'inne si iye,
“Iye addatin bang magtāgad, pama'inum dehellu ininum mahāpin. Manjari bang ekka
ne ta'inum me' a'ahin, meke ne pama'inum ininum mangga'i mahāpin. Saguwa' ka'u,
ta'enna'nu pe sampay kuwe'itu ininum mahāpin.”

11 Iye inin hinangan maka'ulali' tagna' hininang si Isahin. Hininang inin we' ne la'i
si Kana, si lahat Jalil. Pinakitehan we' ne balakatnen, manjari kahagad me' tindegnen
si iye. 12 Pagubus inin, padurul disi Isa hap pī si puweblo Kapernaum. Sawe'ne
magtuhutin sa'inen, me' pungtina'inen, duk me' tindegnen. La'i siye patenna' bang
piyem bahangi.

Pī si Isa si langgal hadjehin
(Mateo 21.12-13; Markus 11.15-17; Lukas 19.45-46)

13 Tapit ne pagkādja'an me' bangsa Isra'ilin ēnande Pangesseban. Hangkan pataked
si Isa duk me' tindegnen hap Awrusalam, lahat pagkādja'anin. 14 Pagtekkade la'i,
padiyalem siye dem langgal hadjehin. Iye takite si Isahin dem langgal miya'an, me'
a'a magdagang sapi' duk me' bili-bili duk me' assang para pagkuluban. Duk takitene
isab me' a'a magtingkolo' si bihing lamisahanden magsambi'-sambi' sīn. 15 Pagkite si Isa
siye la'i, ngeddo' iye lubid hinangne lalagut bu pinaluwas siye kēmon we' ne amban dem
langgalin, sampay me' bili-biliden duk me' sapi'den. Ilintuwadan isab we' ne me' lamisa-
han me' a'a magsambi'-sambi' sīnin duk kinanat we' ne sīnden. 16 Duk pa'inne si me'
a'a magdagang assangin, "Paluwasun bi me' daganganbi iyan amban dem langgal inin!
Da'a hinangun bi tabu'an langgal inin, pegge' inin luma' Samaku, Tuhanin." 17 Pagkite
me' tindeg si Isahin hininangne inin, ta'essebde we' tasulat dem kitab, pina'in la'i,
"Ellegku si luma'nun, o Tuhan, kuwe' ebbut dem ateyku makapagka'at aku." 18 Manjari
tinilew si Isa we' me' nakura' me' Yahudihin, pa'inde, "Ine kapatutnu ngahinang me'
hininangnu miya'an? Pakitehanun kami hinangan maka'ulali' tanda' kapatutnun."
19 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Larakun bi langgal inin, duk patenggeku balik dem
tellu ellew." 20 "Uy," pa'in me' nakura'in, "langgal inin, ampatpū' duk ennem tahun
pangahinang inin. Tapatenggenu balik dem tellu ellew hadja?" 21 Saguwa' hāti langgal
pina'in si Isahin, duma'in langgal miya'an, saguwa' barannen. 22 Hangkan pagellum
ne balik si Isa amban kamateynen, ta'esseb me' tindegnen we' bakas bissāne inin. Duk
kinahagad ne we' de tasulat dem kitabin duk bakas binissā si Isahin.

Kata'uhan si Isa pikilan duk diyalem atey manusiya'in

23 Pala'i si Isa si Awrusalamin, baytu Kādja'an Pangessebanin, ekka kahagad si iye
pagkitede me' hinangan maka'ulali' hininangnen. 24 Saguwa' si Isa ga' ngandel si siye,
pegge' kata'uhanne pikilan duk diyalem atey manusiya'in kēmon. 25 Bisan iye ga'i
inakahan, kata'uhanne du bang ine dem atey manusiya'in.

3

Si Isa duk Nikodemus

1 Manjari inin, niya' dambuwa' nakura' me' Yahudihin, ēnnen si Nikodemus.
Dambuwa' iye Pariseo. 2 Dambuwa' sangem pī iye pu si Isa duk pa'inne, "Tuwan,
kata'uhan kami we' ka'u dambuwa' guru dina'ak we' Tuhanin pitu. Pegge' ga'i tahi-
nangnu me' hinangan maka'ulali' hininangnun bang ga' kew ka'urungan balakat we'
Tuhanin." 3 Nambung si Isa, pa'inne, "Sabennal akahante kew, bang a'ahin ga'i
inanakan balik, ga'i takitene pagbaya'an Tuhanin." 4 Pa'in Nikodemus, "Sa'ingge a'ahin
inanakan balik bang bahi' ne iye? Ga'i iye umasek balik pī dem betteng sa'inen bu
inanakan balik." 5 Nambung si Isa, pa'inne, "Sabennal akahante kew, bang a'ahin ga'i
inanakan amban bohe' duk amban Niyawa Tuhanin, ga'i iye umasek dem pagbaya'an
Tuhanin. 6 Inanakan we' manusiya'in, manusiya' du. Saguwa' bang a'ahin inanakan
balik amban Niyawa Tuhanin, tahinang iye anak Tuhanin. 7 Da'a kew ulali' pegge'
pa'inku si ka'u we' subey ka'am kēmon inanakan balik," pa'in si Isa. 8 "Dalilnen
baliyuhin. Baliyuhin nihup tungan-tungan kabaya'anne. Ga'i kata'uhan bang amban
baliyuhin atawa bang tungan, saguwa' takalenu begeddunen. Sa miya'an du isab bang
a'ahin inanakan amban Niyawa Tuhanin, ga'i kata'uhan bang sa'ingge saguwa' to'o."
9 "Sa'ingge kajarine inin?" pa'in Nikodemus. 10 Nambung si Isa, pa'inne, "Ga'i ke inin
tahātinu bu guru bantu kew tu'u si bangsate Isra'il? 11 Sabennal akahante kew, kami
iye inaka kamihin kinata'uhan kamihin, duk iye sinaksi'an kamihin me' bakas takite

kamihin. Saguwa' ga'i kahagadbi panaksi' kamihin. 12 Sa'ingge pakahagadbi panolo'ku
sabab surga'in, bang bisan panolo'ku sabab dunyahin ga'i kahagadbi? 13 Ga' niya' bakas
tapī si surga' luwal aku, Anak Manusiya'in. Duwa'i ku pitu amban surga'. 14 Si Musa
awwalley, masa pala'ine si lahat makagindew-gindewin magtuhut duk me' bangsa
Isra'ilin, ngahinang iye bantuk sawe amban tumbaga duk pina'angkat duk binowet we'
ne diyata' olom, supaya bang payaman me' a'a bakas tatigtukin sawe miya'an, kawuli'an
siye. Damikkiyan aku, Anak Manusiya'in, subey ku isab pina'angkat diyata' olom duk
pinapatey, 15 supaya kēmon masandel si akuhin ellum salama-lama la'i si pana'anan
Tuhanin." Iye inin bissā si Isa pu Nikodemusin. 16 Kinalasahan te'ed we' Tuhanin
manusiya'in, hangkan sinōngan we' ne Anakne dambuwa'-buwa'in pinapatey, supaya
kēmon masandel si Anaknen ga'i pasape' amban Tuhan saguwa' ellum siye salama-
lama la'i si pana'anan Tuhanin. 17 Pinapitu we' Tuhanin Anaknen si dunya duma'in
ngalabo'an manusiya'in hukuman, saguwa' muwasan duseden.

18 Sine-sine sandel si Anak Tuhanin ga'i tewwa' hukuman Tuhanin. Mangga'i
masandelin, tewwa' hukuman Tuhanin ne, pegge' ga' iye sandel pu si Isa, Anak Tuhan
dambuwa'-buwa'in. 19 Iye inin jānnen hangkan siye tewwa' hukuman Tuhanin, pegge'
tiya' ne pitu si Isa si dunya ngadanta'an pikilan manusiya'in, saguwa' ga'i manusiya'in
mabaya' si danta'in. Kabaya'ande lindemin pegge' me' hinanganden la'at. 20 Kēmon
maghinang mala'atin bunsi te'ed si danta'in duk ga'i iye patapit si danta'in, pegge' ga'i
iye baya' we' takite me' hinanganne mala'atin. 21 Saguwa' kēmon maghinang mabentelin
pī dem danta' supaya pasti' takite we' me' hinangannen nuhut panganda'akan Tuhanin.

Si Isa duk Yahiya

22 Pagubus inin, hap pī si Isa duk me' tindegnen si me' kalahatan si Yahudiya. Tiggel-
tiggel siye la'i duk magpandi siye me' a'a la'i. 23-24 Ga' pe miya'an si Yahiya takalabusu.
Magpandi me' a'a isab Yahiya la'i si lahat Anon pegge' ekka bohe' la'i. Lahat Anon inin
tapit si lahat Salim. Ekka me' a'a magpīhan si iye duk pinandi siye we' ne. 25 Manjari me'
tindeg Yahiyahin magsu'al duk dambuwa' Yahudi sabab addat pagsutsihin. 26 Hap pī
me' tindeg Yahiya miya'an si iye duk pa'inde si iye, "Tuwan, ta'essebnu ke a'a sawe'nu
magtuhut la'i si lipag bohe' Jordanin, iye bakas inakanun? Na kuwe'itu magpandi
me' a'a ne iye, duk ekka te'ed a'a hap pī si iye." 27 Nambung Yahiya, pa'inne, "Ga'
niya' kapatut a'a bang duma'in pangurung Tuhan si iye. 28 Ka'am iyan magsaksi'an
aku we' bakas tapa'inku we' duma'in ku Almasihin. Pinapitu ku hadja dehellu amban
iye, magpanyap para si iye. 29 Bang upama niya' magkawin, pangantin lellahin dapu'
andahin. Saguwa' bagaynen nengge-nengge la'i duk pakale-kale. Sinna iye pagtakalene
missā pangantin lellahin. Kami duk si Isa kuwe' siye miya'an du isab," pa'in Yahiya.
"Kēgan ne ku manamal. 30 Subey iye pasōng pinahadje saguwa' aku subey ne padiyawa'-
diyawa'," pa'in Yahiya.

Mapitu amban surga'in

31 Mapitu amban surga'in langkew amban kēmon. A'a amban dunyahin, luwal
hadja sabab dunya binissānen pegge' a'a dunya iye. Saguwa' mapitu amban surga'in
langkew amban kēmon. 32 Me' panolo'nen me' bakas takitene duk takalene la'i si
surga'in, saguwa' ga' niya' kahagad si panolo'nen. 33 Bang niya' kahagad si panolo'nen,
magbennal iye sabab inin we' kēmon pina'in Tuhanin asal bennal. 34 Almasi pinapitu
we' Tuhanin, duk iye binissānen, lapal Tuhanin, pegge' pangurung si iye Niyawa
Tuhanin, Niyawa Tuhanin ga' te'ed niya' kulang pu Almasi. 35 Malasa te'ed Tuhanin
si Anaknen duk inurungan iye we' ne kapatut si kēmon-kēmonin. 36 Sine-sine sandel si
Anak Tuhanin ellum salama-lama. Saguwa' mangga'i masandel duk manuhut si Anak

Tuhanin, ga' niya' umulne salama-lama. Bisan miya'an, pateteg si iye mulka' Tuhanin salama-lama.

4

Si Isa duk dende Samariyahin

1 Manjari, takale me' Pariseohin we' mas ekka ko' a'a patindeg pu si Isa duk tapandi
we' ne amban me' mapatindeg pu si Yahiyahin. 2 (Saguwa' iye mato'ohin, duma'in si Isa
magpandi me' a'ahin saguwa' me' tindegnen hadja.) 3 Pagkata'uhan we' si Isa sabab me'
suwi-suwi inin, tahala' iye duk me' tindegnen amban lahat Yahudiya balik pī si lahat
Jalil. 4 Subey siye pabutas amban lahat Samariya.
5 Pagtekka siye si lahat Samariya, hap pī siye si dambuwa' puweblo inēnan Sikar. Tapit
puweblo inin si bulak pinangurung we' si Yakub si anaknen Yusup awwalley. 6 La'i si
antag miya'an niya' kupung bakas hininang we' si Yakub awwalley. Ningkolo' si Isa
si higad kupungin pegge' pekkeng iye si paglengnganan. Lettu ne miya'an ellewin.
7-8 Me' tindegnen ga' la'i pegge' la'i siye hap puweblo melli kinakande. Ga' tiggel niya'
tekka pī dende Samariya nginduk bohe'. Pa'in si Isa si iye, "Dende, urungun ku bohe'
inumku." 9 Nambung dendehin, pa'inne, "Oy, bangsa Yahudi kew. We'ey kew māku
bohe' si aku bu bangsa Samariya ku?" Missā dendehin kuwe' miya'an pegge' me'
Yahudihin ga'i hep baya' nangguna me' panyap me' a'a Samariyahin. 10 Nambung si
Isa, pa'inne, "Bang hadja kata'uhannu bang ine pangurung Tuhan si manusiya'in duk
bang sine ku, mamāku bohe' si ka'u kuwe'itu inin, bugtu' asal māku kew isab bohe' si aku
duk pa'inumte kew bohe' makapakellumin." 11 "Tuwan," pa'in dendehin, "antag kew
ngeddo' bohe' makapakellumin? Ga' hati' niya' panginduknu duk lalem hep kupung
inin. 12 Kupung inin ta'amban si kami we' papu'ten bi si Yakub. Siye magtewtey-anakin
duk sampay me' hayepden, tu'u si kupung inin panginumanden. We' labi kapatutnun
amban kapatut si Yakubin?" 13 Nambung si Isa, pa'inne, "Kēmon manginum bohe'
kupung inin, lekkakan du balik. 14 Saguwa' sine-sine maka'inum bohe' pama'inumku
iyehin, ga'i ne te'ed lekkakan balik. Pegge' bohe' pama'inumku iyehin manjari kuwe'
buwal neyibuwa diyalem ateyne, ngurungan iye bohe' makapakellum iye salama-
lama." 15 "Tuwan," pa'in dendehin, "urungun ku bohe' pina'innu inin inumku, duk ne
ku ga'i lekkakan balik duk ga'i ne ku subey magpituhan nginduk bohe'."
16 "Pī kew eddo'un ellanun," pa'in si Isa, "bu bo'ohun pitu." 17 "Ga' niya' ellaku,"
sambung dendehin. Pa'in si Isa si iye, "To'o pina'innu iyan. Ga' niya' ellanu. 18 Pegge'
minlime kew bakas magella saguwa' sawe'nu magdambuwa' kuwe'ituhin duma'in
ellanu. To'o pina'innun." 19 Pa'in dendehin pu si Isa, "Tuwan, bahu kata'uhanku
we' ka'u inin nabi hati'. 20 Me' kapapu'an kami bangsa Samariyahin," pa'inne, "tu'u
si punu inin lugal panambahayangande Tuhanin. Saguwa' ka'am me' Yahudihin,
pa'inbi we' subey la'i si Awrusalam panambahayangante bi Tuhanin." 21 Pa'in si Isa
si iye, "Dende, kahagadun pina'inku inin. Niya' du iyan waktu si pasōngan, bang
me' a'ahin nambahayang si Samate bi Tuhanin, duma'in tu'u si punu inin atawa la'i
si Awrusalam. 22 Ka'am me' bangsa Samariyahin, magsambahayang ka'am saguwa'
awam ka'am bang ine sinambahayangbin. Kami me' Yahudihin, kata'uhan kami
bang sine sinambahayang kamihin, pegge' manimbul me' manusiya'in paguwa' hep
amban bangsa Yahudi. 23 Saguwa' tekka du waktuhin duk kuwe'itu ne hep, we' me'
a'a manambahayang sabennalin, sambahayangde du Samate bi Tuhanin amban dem
ateyde duk asal to'o panambahayangden. Kuwe' iyan kinabaya'an Samate bi Tuhanin
panambahayang si iyehin." 24 Pa'in si Isa pe, "Tuhanin po'on niyawa, lagi' niyawa
du iye, duma'in du iye kuwe' manusiya' taga baran. Duk sasuku manambahayang si
iyehin subey sambahayangde iye amban dem ateyde duk subey to'o panambahayangde

si iyehin." 25 Pa'in dendehin pu si Isa, "Asal kata'uhanku niya' du pitu si pasōngan magsultan si kite bi, iye Almasihin. Pagtekka iye pitu, pahātihanne du si kami kēmon-kēmonin." 26 Pa'in si Isa, "Aku ne hep, iye mamissā si ka'u inin."

27 Bahu ubus bissāne inin, tekka ne me' tindeg si Isahin. Ulali' siye pegge' kitede niya' dende sawe'ne magbissā-bissā. Saguwa' ga' siye nilew dendehin bang ine akanen, atawa nilew si Isa bang we'ey iye magbissā-bissā duk dende miya'an. 28 Manjari inambanan we' dendehin kombo'ne pangisi-ngisihanne bohe'in duk balik iye pī si puweblo. Pagtekkane la'i, missā iye si me' a'a mala'ihin. 29 Pa'inne, "Dayi' be ka'am nuhut aku. Payamanun bi, niya' a'a ngakahan aku kēmon bakas tahinangku ilabeyin. Duma'in ente' iye Almasihin?" 30 Manjari paluwas me' a'a miya'an amban puweblo duk lumengngan siye pī mayaman si Isa.

31 Paglumikut ne dendehin hap puweblo, binuyu'-buyu' si Isa we' me' tindegnen dina'ak mangan. Pa'inde, "Tuwan, mangan kew." 32 Saguwa' sambungan si Isa siye, pa'inne, "Niya' du kinakanku ga'i kata'uhanbi." 33 Hangkan me' tindegnen magtilew-tinilew, pa'inde, "Niya' ente' bakas mo'ohan iye kinakan?" 34 Pa'in si Isa si siye, "Iye maka'esso akuhin, bang tahinangku kinabaya'an Tuhanin, iye mamapitu akuhin, duk subey ubusanku hinang pinahinangne si akuhin. 35 Duma'in ke niya' eli'anbi, pa'inbi, 'Ampat bulan pe meke pagani?' Saguwa' akahante ka'am," pa'in si Isa, "ta'abut ne paganihin. Pantewun bi be me' a'a mapitu iyan. Bang ibatan paleyin, tahak ne siye duk sarang ne pinagani. Hātinen sōng ne siye kahagad si aku. 36 Me' a'a magtipun siyehin bino'o si aku, tinumbasan du hāp. Duk me' a'a tinipunden inurungan umul du salama-lama. Hangkan sali'-sali' kēgan magtanemin duk magtipunin. 37 To'o eli'an inin, pa'inde, 'Sakadangan magtanemin, seddili mamaganihin.' 38 Da'akte ka'am magani ga' paglu'uganbin. Seddili maglu'ugin saguwa' makahampit ka'am amban paglu'uganden."

39 Manjari ekka me' a'a Samariya amban puweblo Sikarin kahagad pu si Isa sabab pina'in dendehin. Pa'inne hep, "Inakahan ku we' ne kēmon bakas tahinangku ilabeyin." 40 Hangkan pagtekka me' a'a Samariyahin la'i pu si Isa, inohotan iye we' de la'i dahu' si siye patenna'. Duk patenna' si Isa la'i duwem bahangi. 41 Sasang la'i pe iye, ekka pe me' a'a kahagad pu si Isa sabab panolo'ne si siyehin. 42 Pa'inde si dendehin, "Kuwe'itu kahagad ne kami pu si Isa, duma'in ne sabab inakanu si kamihin, saguwa' pegge' asal di kami ne makakale me' panolo'nen, duk kata'uhan kami we' sabennal iye manimbul me' manusiya' si dunyahin."

Si Isa makole' anak bagellal sultanin

43 Pagpuwas duwem bahangi la'i, tahala' si Isa duk me' tindegnen amban Sikar hap pī si lahat Jalil. 44 Bakas tabissā si Isa hep, pa'inne, "Basta nabi, ga'i pagaddatan we' me' a'a lahatnen." 45 Pagtekka disi Isa la'i si lahat Jalil, sinampang siye we' me' a'ahin pegge' bakas siye la'i si Awrusalam baytu Kādja'an Pangessebanin duk bakas takitede kēmon hininang si Isa mala'ihin.

46 Manjari balik si Isa pī si Kana, la'i si lahat Jalil. La'i hep si Kana bakas pinamanjari bohe' ubas we' ne bohe'in. Manjari sumābu isab la'i dambuwa' bagellal sultanin. Saki anakne lellahin la'i si puweblo Kapernaum. 47 Pagkale bagellal inin we' tekka ne si Isa la'i si lahat Jalil amban lahat Yahudiya, magtawus iye pī pu si Isa. Binuyu'-buyu' we' ne si Isa bino'o pī hap Kapernaum makole' anaknen, pegge' sōng ne matey. 48 Pa'in si Isa si iye, "Bang ka'am ga'i makakite me' tanda' duk me' hinangan maka'ulali', ga'i ka'am kahagad." 49 Pa'in bagellalin si iye, "Andū', Tuwan, nuhut ne kew aku pādpād ga' pe matey anakkun." 50 "Hap luma' ne kew," pa'in si Isa. "Kole' du anaknun." Kinahagad we' a'ahin pina'in si Isahin duk hap luma' ne iye. 51 Sasangne pe si lān hap luma'in, pasampang si iye me' dara'akannen duk inakahan iye we' de, pa'inde, "Kole'

ne anaknun." 52 Tinilew siye we' ne bang lisag piye kakole'nen duk pa'inde, "Di'ilew lisag dambuwa' kohapin, ga' ne iye maglemmun." 53 Manjari ta'esseb sama nakanakin we' iye ne te'ed miya'an ora pagpa'in si Isa si iyehin, "Anaknun kole' du." Hangkan kahagad ne iye pu si Isa duk sampay kēmon sawe'ne dambuwa' luma'in kahagad du isab. 54 Kaduwe inin ne tanda' maka'ulali' hininang si Isa si lahat Jalilin, pabalikne si Jalil amban Yahudiyahin.

5

Pamakole' a'a la'i si limbuhin

1 Ga' tiggel puwas inin, pataked disi Isa hap Awrusalam pegge' niya' kādja'an me' Yahudihin la'i. 2 La'i si Awrusalam niya' limbu, ēnnen bang si bissā Yahudi, limbu Betsata. Limbu inin si bihing dambuwa' me' tarangka padiyaleman hap Awrusalamin, inēnan tarangka bili-bili. Niya' lime luma'-luma' pasayindungan si bihing limbu miya'an. 3 Tu'u si me' luma'-luma' inin, ekka me' a'a saki pabāk. Niya' siye pessek, niya' pengka' duk niya' matey baranden. (Inagad-agad we' de paseyibuwa bohe' dem limbuhin. 4 Pegge' bang patekka niya' mala'ikat Tuhanin pī dem limbu nguta'ul bohe'in. Duk madumehellu mapī dem bohe'in, pagubus kuta'ul bohe'in, kawuli'an bisan ine sakinen.) 5 Niya' dambuwa' a'a la'i tellumpū' duk walun tahun ne sakinen. 6 Takite si Isa iye pabāk-bāk la'i duk kata'uhanne we' tiggel ne saki a'a miya'an. Manjari tilew si Isa iye, pa'inne, "Baya' ke kew kole'?" 7 Nambung a'a sakihin, pa'inne, "Awe', Tuwan. Saguwa' ga' niya' mengket aku pī dem limbu bang ne kuta'ul bohe'in. Duk sasangku pe pa'insud pī, niya' ne dumehellu amban aku." 8 Pa'in si Isa si iye, "Kuwat kew, bo'ohun pabākannun bu nu ne lumengngan." 9 Magtawus a'ahin kole'. Bino'o we' ne pabākannen bu lumengngan ne iye.

Na, ellew miya'an, ellew Sabtu', ellew li'i me' Yahudihin. 10 Hangkan pagkite me' nakura' Yahudihin a'a makawuli'anin magbo'o pabākannen, pa'inde, "Hoy! Ellew li'i ma'in. Langgalannu sara'ten bi pamo'onu pabākannu iyan." 11 Sambunganne siye, pa'inne, "A'a mamakole' akuhin, da'akne bino'o si aku pabākankun duk da'akne ku lumengngan." 12 "Sine a'a manganda'ak ka'uhin?" pa'inde. 13 Saguwa' ga' kata'uhanne bang sine, pegge' ekka te'ed a'a la'i si higad limbu duk magtawus si Isa tahala'.

14 Puwas inin, takasuwa' si Isa a'a bakas masakihin la'i dem langgal hadjehin. Pa'in si Isa si iye, "Payamanun, kole' ne kew. Hangkan lebbahanun ne dusenun, kaw pe niya' pasōng la'at tekka si ka'u." 15 Manjari tahala' a'ahin duk pī iye ngakahan me' nakura' me' Yahudihin we' si Isa makole' iyehin. 16 Hangkan hep si Isa kinuntarahan te'ed we' me' nakura' me' Yahudihin, pegge' pinakole' we' ne a'a sakihin baytu ellew li'i. 17 Manjari sambungan si Isa siye, pa'inne, "Samaku Tuhanin luwal maghinang sampay ma'in, damikkiyan aku, maghinang ku isab." 18 Pegge' kuwe' miya'an sambung si Isahin, hangkan tinuyu'an te'ed iye pinapatey we' de, duma'in hadja pegge' langgalanne sara' ellew li'ihin, saguwa' pegge' pa'inne isab we' Tuhanin Samanen, hātinen pasali'ne dinen si Tuhanin.

Kapatut Anakin

19 Sambungan si Isa me' nakura' miya'an, pa'inne, "Sabennal akahante ka'am, ga' te'ed niya' tahinangku bang baran-baranku hadja. Saguwa' ine-ine takiteku hinang Samakun, iye isab miya'an hininangkun. Kēmon hininang Samanen iye du isab hininang Anaknen. 20 Pegge' kinalasahan ku we' Samaku Tuhanin, duk pinakita'u we' ne si aku kēmon hininangnen. Duk si pasōngan pahinangne pe ku iyan me' hinangan pasōng balakatan amban me' tahinangku ilabeyin, ubus bu kēmon ka'am ulali' manamal. 21 Samaku Tuhanin makapakellum a'a matey. Damikkiyan isab aku, Anak Tuhanin, tapakellumku sine-sine kabaya'anku. 22 Duk duma'in Samakun

Tuhanin mangahukum me manusiya'in. Saguwa' pinangurung we' ne si aku kapatut mangahukum manusiya'in kēmon, 23 supaya kēmon a'ahin, pahadjede ku kuwe' pama-
hadjede Tuhanin. Sine-sine ga'i mahadje Anak Tuhanin, ga'i du isab pahadjene Samaku
Tuhanin, iye mamapitu akuhin.

24 "Sabennal akahante ka'am, sine-sine makakale me' panolo'kun duk kahagad si
mamapitu akuhin, ellum iye salama-lama. Ga'i iye tewwa' hukuman Tuhanin. Ga'i
ne iye legga Tuhanin saguwa' ellum iye salamalama. 25 Sabennal akahante ka'am,"
pa'in si Isa, "ta'abut ne waktuhin, kēmon mangga' pe makahagadin, me' dalil pateyin,
kalede suwalakun, aku Anak Tuhanin. Duk kēmon makakalehin pinakellum du.
26 Samakun po'on umulin, duk aku inin po'on umulin kuwe' Samakun du, sabab kapatut
pinangurungne si akuhin. 27 Duk ka'urungan ku isab we' Samakun kapatut ngahukum
me' manusiya'in, pegge' aku iye inēnan Anak Manusiya'in. 28 Da'a ka'am ulali' si bissāku
inin," pa'in si Isa. "Niya' waktu si pasōngan, kēmon pateyin kalede du suwalakun.
29 Pagkalede, paguwa' siye amban dem kubulde. Me' a'a bakas maghinangan mahāpin,
paguwa' duk ellum siye salama-lama si surga'. Duk me' a'a bakas maghinangan
mala'atin, paguwa' du isab duk tewwa' hukuman Tuhanin siye, duk ilegga siye."

Me' saksi' si Isahin

30 Pa'in si Isa, "Ga' niya' tahinangku bang baran-baranku hadja. Ngahukum ku
hadja kuwe' panganda'akan Samaku akuhin. Hangkan bentel hukumankun. Pegge'
duma'in tinuyu'anku hininangin kinabaya'ankun, saguwa' kinabaya'an Tuhan mama-
pitu akuhin. 31 Bang aku hadja missā sabab dikun, ga'i du ku kahagadbi. 32 Saguwa'
niya' seddili naksi'an aku. Kata'uhanku we' panaksi'ne si akuhin asal bennal." 33 Pa'in
si Isa pe, "Bakas ka'am nganda'ak me' a'abi pī pu Yahiya. Duk inaka we' Yahiya
mabennalin sabab aku. 34 Saguwa' duma'in pangandelankun saksi' manusiya'. Bissāku
hadja inin sabab Yahiya supaya ka'am timbul. 35 Si Yahiya kuwe' dalil payita'an
kayat ngurung danta' si pikilan manusiya' duk sinna ka'am si danta'nen, hātinen si
panolo'nen, bisan daddali' hadja. 36 Saguwa' niya' saksi' si aku pasōng basagnen amban
panaksi' Yahiyahin. Iye ne me' hinang bakas tahinangkun. Me' hinangku inin amban
panganda'akan Samaku Tuhanin duk da'akne si aku inubus. Asal me' hinang hini-
nangku ne inin naksi'an aku we' Samaku Tuhanin mamapitu akuhin. 37 Duk Samakun,
iye mamapitu akuhin, saksi'anne ku isab. Saguwa' ga' bakas takalebi suwalanen duk
ga' bakas takitebi bayhu'nen. 38 Duk ga' lapalnen pa'essep dem ateybi pegge' ga' ka'am
kahagad si aku, iye pinapitune si ka'amin. 39 Ka'am iyan, magtuyu' te'ed ka'am ngadji'
kitabin, pegge' tapikilbi bang ka'am ngadji' ngasuwa' umul ka'am salama-lama si surga'.
Bu kitab inin ne magaka sabab akuhin. 40 Saguwa' ga'i ka'am ngatu patuhut si aku, bu
aku maka'urungan ka'am umul ga' tamanannen."

41 Pa'in si Isa pe si me' nakura' me' Yahudihin, "Duma'in inapaskun sanglitan
manusiya' ku. 42 Saguwa' kata'uhanku bang ine dem ateybin. Kata'uhanku ga' niya'
lasabi si Tuhan. 43 Bisan ku pitu inurungan kapatut amban Samaku Tuhanin, ga'i du
ku kahagadbi. Saguwa' bang niya' a'a seddili pitu magkapatutan dine, kahagadbi iye.
44 Sa'ingge pakahagadbi si akuhin bang iye kabaya'anbin sanglitan sawe'bin ka'am?
Ga'i iye apasbi sanglit amban Tuhanin, Tuhan dambuwa'-buwa'in. 45 Da'a pikilun bi
we' sumbungte ka'am si Samaku Tuhanin la'i si ellew paghukum. Duma'in aku saguwa'
si Musa, mamasampay si ka'am sara' tinuhutbin, iye manumbung ka'amin. 46 Bang
bennal ka'am kahagad pu si Musa, subey ka'am kahagad si aku pegge' sabab aku hep
sinulatne dem kitabin. 47 Saguwa' pegge' ga'i kahagadbi me' sinulat si Musahin, sa'ingge
pakahagadbi me' bissākun?"

6

Pamakan a'a lime ngibuhin
(Mateo 14.13-21; Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17)

1-4 Dambuwa' ellew, pagtapit ne isab pagkādja'an me' Yahudi inēnande Kādja'an
Pangessebanin, palipag si Isa pī si dambiya' lamew Jalil, inēnan isab lamew Tiberi.
Banes te'ed a'a paturul si iye pegge' bakas takitede me' hinanganne maka'ulali'in
pagpakole'ne me' a'a masakihin. Manjari pataked si Isa duk me' tindegnen pī si
punu duk ningkolo' siye la'i. 5 Pagpayam si Isa, banes te'ed a'a takitene hap pī si iye.
Hangkan pa'inne pu si Pilip, dambuwa' tindegnen, "Antag kite melli kinakan pamakan
me' a'a inin kēmon?" 6 Pa'in si Isa inin panuleyanne si Pilip bang ngandel ke iye si
balakatnen. Bang si Isa, asal kata'uhanne bang ine sōng hininangnen. 7 Sambungan
si Pilip iye, pa'inne, "Tangdan a'a maghinang dem walum bulan ga'i umabut pamelli
kinakan pamakan me' a'a inin, supaya dangan-dangan maka'akan tada'ahat." 8 Manjari
nambung dambuwa' tindeg si Isa seddili, si Andariyas. Si Andariyas inin pungtina'i
si Simon Petros. 9 Pa'inne pu si Isa, "Niya' tu'u nakanak lella-lella, niya' lime kayu'
panne duk duwe kennane. Saguwa' asal ga'i umabut pamakan me' a'a inin kēmon."
10 Manjari pa'in si Isa si me' tindegnen, "Da'akun bi me' a'ahin ningkolo'." La'i si antag
miya'an luha balilinen. Ningkolo' siye kēmon la'i. Me' lellahin hadja, niya' lime ngibu
ekkahanden. Seddili pe me' dendehin duk me' nakanakin. 11 Manjari ineddo' we' si Isa
pan nakanakin bu magpasalamat iye si Tuhan, ubus bu binahagi'-bahagi' we' ne si me'
a'a magtingkolo'in. Damikkiyan isab binahagi'-bahagi' we' ne kennahin duk inurungan
siye taman kinabaya'anden. 12 Pagesso ne siye, pa'in si Isa si me' tindegnen, "Tipunun
bi me' lukasin supaya ga' niya' tapaka'at." 13 Manjari tinipun ne we' de kēmon lukasin.
Amban pan lime kayu' kinakan me' a'ahin, lukas tinipunden niya' sampuū' duk duwe
baka' penno'. 14 Pagkite me' a'a mala'ihin hinangan maka'ulali' tahinang si Isa miya'an,
pa'inde, "Asal inin ne te'ed nabi inagad-agadte bi mapitu si dunyahin." 15 Kata'uhan si
Isa we' me' a'ahin sōng pī niggew iye dina'ak magsultan si siye, hangkan magtawus iye
tahala' duk pī iye si punu dendang-dendangan.

Si Isa lumengngan diyata' lamew
(Mateo 14.22-33; Markus 6.45-52)

16 Pagsōng magalib ne, padurul me' tindegnen pī si higad lamew. 17 Lindem ne bu
ga' pe si Isa pī si siye. Manjari pasakey siye si bangka' duk palipag siye pī si dambiya'
lamew tudju lahat Kapernaum. 18 Ga' du tiggel basag ne baliyuhin duk hadje goyakin.
19 Pagubus ne siye kapamusey lime atawa ennem kilumetro talahannen, takitede si Isa
lumengngan diyata' kuwit-kuwit lamew patapit pī si bangka'de. Kadahitan te'ed siye
manamal. 20 Saguwa' pa'in si Isa si siye, "Da'a ka'am tinalew. Aku hep itu'." 21 Sinakey
we' de si Isa duk pagsumakey ne iye, magtawus siye tekka si lahat tinudjuden.

Piha me' a'ahin si Isa

22 Pagsasumuhin, me' a'a mabanes mapa'amban si dambiya' lamewin, takitede we'
dambuwa' du bangka' bakas mala'ihin; duk kata'uhande we' ga' si Isa pasakey la'i nuhut
me' tindegnen, saguwa' luwal du me' tindegnen mapatulakin. 23 Niya' me' bangka'
bahu tekka amban puweblo Tiberi padunggu' tapit si antag bakas pagkakanande panin
pagubus si Isa magpasalamat. 24 Manjari pagkite me' a'ahin we' ga' hati' la'i si Isa atawa
me' tindegnen, pasakey siye si me' bangka' miya'an miha si Isa pī si Kapernaum.

Si Isa dalil kinakan maka'ellum

25 Pagtakasuwa'de si Isa la'i si dambiya' lamew, pa'inde si iye, "Tuwan, sumiyan pa-
pitunun?" 26 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Sabennal akahante ka'am, hangkan ku pi-
habi, pegge' esso ka'am we' panin. Saguwa' ga' tahātibi hinangan maka'ulali' tahinangku

si matahanbin. 27 Da'a iye pagtuyu'anun bi kinakan mamagka'atin. Saguwa' iye subey
pagtuyu'anbin kinakan mangga'i magka'atin, kinakan maka'ellum salama-lamahin.
Aku, Anak Manusiya'in, mangurungan ka'am kinakan inin, pegge' ka'urungan ku
kapatut we' Samaku Tuhanin." 28 Manjari tinilew we' de si Isa, pa'inde, "Na, ine ne
pa'in subey hinang kami duk tatuhut kami kinabaya'an Tuhanin?" 29 Sambungan
si Isa siye, pa'inne, "Iye inin kabaya'an Tuhan subey hininangbin, we' subey ka'am
kahagad si aku, iye pinapitunen." 30-31 Pa'inde pu si Isa, "Tanda' ine pinakitehannu
si kamihin duk kami kahagad si ka'u? Me' kapapu'anten bi mangan manna la'i dem
lahat makagindew-gindew awwalley. Pa'in kitabin, 'Inurungan siye we' ne kinakan
amban surga'.' Na, ka'u," pa'inde pu si Isa, "ine hinang tahinangnun?" 32 Pa'in si
Isa si siye, "Sabennal akahante ka'am, mannahin, kinakan pinangurung si Musahin,
duma'in miya'an kinakan mabennal amban surga'in. Kinakan amban surga'in, iye
kinakan pangurung Samaku si ka'amin, duk pinangurungne inin, kinakan mabennalin.
33 Pegge' kinakan pangurung Tuhan inin, iye ne mapitu amban Tuhanin duk ngurung
umul iye si manusiya'." 34 Manjari māku me' a'a miya'an pu si Isa, pa'inde, "Tuwan,
tiggelan kami ellum, urungun kami kinakan pina'innu inin."

35 Pa'in si Isa, "Aku ne hep kinakan maka'ellumin. Sasuku manuhut akuhin ga'i ne
te'ed inusan balik. Duk sasuku makahagad si akuhin, ga'i ne te'ed lekkakan balik.
36 Na, bakas ne ka'am akahanku we' bisan ku takitebi, ga'i du ka'am kahagad. 37 Kēmon
pinasuku' Samaku si akuhin, nuhut du si aku. Duk kēmon manuhut si akuhin, ga'i
patahala'ku, 38 pegge' pitu ku duma'in ngahinang kinabaya'ankun saguwa' ngahinang
kinabaya'an Tuhanin, iye mamapitu akuhin. 39 Kabaya'an Tuhanin we' ga' te'ed niya'
lepas amban aku me' a'a pinasuku'ne si akuhin. Saguwa' subey pakellumku siye kēmon
si ellew dambuli. 40 Pegge' kabaya'an Samaku Tuhanin, we' subey ellum salama-lama
kēmon mangite duk makahagad si akuhin, Anaknen. Duk pakellumku siye si ellew
dambuli."

41 Manjari ngunub-ngunub me' a'ahin sabab pina'in si Isa miya'an pagpa'inne,
"Aku kinakan amban surga'in." 42 Pa'inde, "Duma'in ke a'a inin si Isa, anak si
Yusupin? Kata'uhante bi hep sa'i-samanen. We'ey iye magpa'in we' amban surga'
iye?" 43 Nambung si Isa pa'inne, "Da'a ka'am magkunub-kunub lu'u. 44 Ga' niya'
kapanuhut si aku bang ga'i iye urungan Tuhan mamapitu akuhin baya' nuhut aku.
Duk manuhut si akuhin pakellumku du si ellew dambuli. 45 Niya' tasulat dem kitab
kanabi-nabihanin sa inin, 'Tinolo'an du siye kēmon we' Tuhanin.' " Pa'in si Isa pe,
"Kēmon mapakale si panolo' Samaku Tuhanin, siye ne matumuhut si akuhin. 46 Duma'in
hātine inin we' niya' manusiya' bakas ngite Samaku Tuhanin. Ga' niya' bakas ngite
Samakun; luwal hadja aku, mapitu amban Tuhanin, bakas mangite iyehin. 47 Sabennal
akahante ka'am," pa'in si Isa, "sasuku makahagad si akuhin ellum salama-lama. 48 Aku
kinakan maka'ellumin," pa'in si Isa. 49 "Me' kapapu'anbin maka'akan manna la'i si lahat
makagindew-gindew, saguwa' matey du siye. 50 Saguwa' kinakan amban surga' inin,
bang niya' a'a maka'akanne, ga'i iye matey. 51 Aku ne kinakan amban surga'in. Aku ne
kinakan maka'ellumin. Bang niya' mangan kinakan inin, ellum iye salama-lama. Duk
kinakan pamakanku si iyehin isikun. Paglilla'ku barankun supaya kēmon manusiya'in
ellum salama-lama," pa'in si Isa.

52 Manjari magjawab me' Yahudihin sabab binissā si Isa miya'an. Pa'inde, "Inumey
pangurung a'a inin isinen pamakanne kite?" 53 Pa'in si Isa si siye, "Sabennal akahante
ka'am, bang ga'i du kakanbi isi Anak Manusiya'in, hātinen isikun, duk bang ga'i
du inumbi laha'kun, ga' niya' umulbi bennal. 54 Mamangan isikun duk manginum
laha'kun, ellum salama-lama. Duk pakellumku iye si ellew dambuli. 55 Pegge' isikun
asal kinakan te'edin duk laha'kun asal ininum te'edin. 56 Sasuku mamangan isikun duk

manginum laha'kun, teteg si aku, duk teteg ku si iye. 57 Samaku Tuhanin, mamapitu
akuhin, asal iye po'on umulin duk ellum ku sababne. Damikkiyan isab a'a mamangan
akuhin ellum du sababku. 58 Inin hep kinakan mapitu amban surga'in," pa'in si
Isa. "Kinakan inin ga'i magsali' duk kinakan takakan me' kapapu'anbin, pegge' bisan
kakande kinakan miya'an matey du siye. Bu kinakan amban surga' inin, sasuku
manganne ellum salama-lama." 59 Binissā inin we' si Isa sābune magtolo' dem langgal
la'i si Kapernaum.

Me' bissā makapakellun salama-lama

60 Ekka me' tindeg si Isahin makakale panolo'ne inin duk pa'inde, "Asal makalandu'
pamanolo'ne inin. Ga' niya' makasandal pakale si iyan." 61 Ga' niya' ngakahan si
Isa saguwa' kata'uhanne we' ngunub-ngunub siye sabab panolo'ne miya'an. Hangkan
pa'inne si siye, "La'at ke ateybin sabab panolo'ku miya'an? 62 Na sa'ingge ente', bang
kitebi ku, Anak Manusiya'in, balik pī si lahat bakas pala'ihanku matu'uhin? 63 Akahante
ka'am," pa'in si Isa, "Niyawa Tuhanin hep makapakellum kitehin bi. Bang kabasag
manusiya'in ga' niya' gunane, ga'i makapakellum manusiya'. Me' bakas panolo'ku si
ka'amin makapakellum pegge' paluwas inin amban Niyawa Tuhanin. 64 Saguwa' niya'
ka'am ga'i kahagad si aku," pa'in si Isa. Pa'in si Isa miya'an pegge' asal kata'uhanne
kemuwe tagna' bang sine mangga'i makahagad si iyehin duk bang sine mamuddihan
iyehin. 65 Duk pa'inne pe, "Iye hep inin sababnen hangkan bakas pa'inku si ka'am we'
ga' niya' tumuhut si aku bang duma'in Samaku Tuhanin mangurung baya' si iyehin."
66 Sabab miya'an ekka me' tindeg si Isahin tahala' amban iye duk ga'i ne nuhut
iye. 67 Hangkan pa'in si Isa si tindegne sampū' duk duwehin, "Na, ka'am, mabaya' ke
isab ka'am tahala'?" 68 Nambung si Simon Petros, pa'inne, "Tuwan, sine panuhutan
kamihin bang duma'in ka'u? Luwal du ka'u makabissā me' bissā makapakellum
salama-lamahin. 69 Kahagad ne te'ed kami duk kata'uhan kami ne te'ed we' ka'u masutsi
mapitu amban Tuhanin." 70 Pa'in si Isa si siye, "Ka'am ne iyan sampū' duk duwe me'
tindegku tapene'kun. Saguwa' dangan ka'am pa'asekan seyitan." 71 Bissā si Isa inin
sabab si Judas, anak si Simon Iskariyotin. Pegge' si Judas inin dangan si me' tindeg si
Isa sampū' duk duwehin duk iye mamuddihan si Isahin si pasōngan.

7

Si Isa duk me' pungtina'ine lellahin

1 Puwas inin, lumengngan si Isa si me' kalahatan la'i si Jalil hadja. Ga'i iye mabaya'
pī si lahat Yahudiya pegge' batang iye papatey me' nakura' me' Yahudi mala'ihin.
2 Manjari tapit ne pagkādja'an me' Yahudihin patenna'de dem me' payad-payadin.
3 Pa'in me' pungtina'i si Isa lellahin si iye, "Hāp pe kew tahala' bittu'u. Subey kew
pī si lahat Yahudiya duk isab takite me' tindegnun me' hinangnun. 4 Pegge' bang
niya' a'a mabaya' bantu, subey ga'i tapukanne me' hinangannen. Pegge' iyu' kew
maghinang me' hinangan maka'ulali', subey kew pakite si me' a'ahin kēmon." 5 Bisan
hep me' pungtina'inen, ga'i kahagad si iye. 6-7 Manjari pa'in si Isa si siye, "Ga' pe ta'abut
waktu pamakiteku dikun. Bang ka'am, bisan waktu ine makajari pegge' ga'i du ka'am
kabunsihan we' me' a'a si dunyahin. Bu aku, kabunsihan ku we' de pegge' luwal siye
pa'inanku we' me' hinanganden la'at. 8 Pī ka'am si Awrusalam si pagkādja'an," pa'in si
Isa si me' pungtina'inen. "Ga'i pe ku hap pī pegge' ga' pe ta'abut waktukun." 9 Ubus inin
bissāne, ga' iye usa' amban lahat Jalil.

Si Isa la'i si pagkādja'an patenna' me' Yahudi dem me' payad-payadin

10 Paglumikut ne me' pungtina'inen hap pī si pagkādja'an miya'an, ga' du tiggel paturul
isab si Isa pī. Saguwa' ga' iye patuhut si me' a'a ma'ekkahin hangkan ga' niya' ngata'u

papīnen. 11 Pinagpiha iye we' me' nakura' Yahudihin la'i si pagkādja'an. Magtilew siye bang antag iye. 12 Ekka me' a'a magkemot-kemot sabab si Isa la'i dem ka'ekkahan me' a'ahin. Pa'in sinduwehin, “A'a hāp si Isa.” Pa'in sinduwehin isab, “Duma'in, iyu' padupangne me' a'ahin.” 13 Saguwa' ga' niya' missā binawag sabab si Isa, pegge' tinalew siye si me' nakura'den.

14 Pagsōng nenga' ne pagkādja'anin, hap pī si Isa si langgal hadjehin duk nagna' iye magtolo' si me' a'ahin. 15 Ulali' manamal me' nakura' Yahudihin si panolo' si Isahin. Pa'inde, “Ga' hati' a'a inin bakas ngadji'. Antag pangeddo'anne kata'une inin?” 16 Sambungan si Isa siye, pa'inne, “Panolo'kun duma'in amban di kata'uku saguwa' amban Tuhan, iye mamapitu akuhin. 17 Bang a'ahin ngatu ngahinang kinabaya'an Tuhanin, kata'uhanne du bang panolo'kun amban Tuhan ke atawa bang amban di pikilanku hadja. 18 Bang a'ahin missā amban di pikilanne, iye inapasnen kabantuhannen. Saguwa' bang iye inapasnen we' binantu manganda'ak iyehin, na, a'a iyan bentel duk ga'i iye ngakkal.” 19 Pa'in si Isa pe si me' nakura' miya'an, “Duma'in ke pinangurung we' si Musa si ka'am sara'in? Saguwa' ga' du niya' ka'am nuhut sara'in. We'ey ku batang papateybi?” 20 Nambung me' a'a ma'ekkahin, pa'inde, “Iyu' kew kasayedan. Sine batang mapatey ka'uhin?” 21 Nambung si Isa, pa'inne, “Mintedde du ku ngahinang hinangan maka'ulali' baytu ellew li'i, na, iye ne inin pagulali'anbin kēmon. 22 Dina'ak we' si Musa si ka'am inislam me' anakbi lellahin. (Bu duma'in hep amban si Musa da'akan inin saguwa' amban me' kapapu'anbin du.) Manjari bang ta'abut ellew pagislamin, bisan tewwa' si ellew li'i, inislam du we' bi me' anakbi lellahin. 23 Ka'am hati', magislam ka'am me' anakbin bisan baytu ellew li'i supaya ga'i talanggalbi sara' si Musahin, na we'ey ka'am astel si aku pegge' makole' ku a'a si ellew li'i? 24 Da'a ku magtawus hukumun bi bang ga'i ka'am kapasti'an. Saguwa' bang ka'am ngahukum, tuhutun bi hukuman mabentelin.”

Inin ne ke Almasihin

25 Manjari niya' me' a'a Awrusalam magbissā-bissā, pa'inde, “Duma'in ke inin a'a batang pinapatey me' nakura'in? 26 Payamanun bi,” pa'inde, “tiya' iye missā patampal saguwa' ga'i du iye sagga' me' nakura'in. Kahagad ne ente' siye we' iye ne Almasihin? 27 Saguwa' bang Almasihin pitu,” pa'inde, “ga'i kata'uhan bang amban iye. Bu a'a inin, kata'uhante bi kēmon bang amban iye.”

28 Magtolo' pe si Isa dem langgal hadjehin, bu pinapales we' ne suwalanen, pa'inne, “We' kata'uhanbi ku te'ed duk kata'uhanbi bang amban ku? Ga' ku pitu amban di kabaya'anku. Dina'ak ku we' Tuhanin pitu, duk ga'i iye magdusta'. Ga'i iye kata'uhanbi,” pa'in si Isa. 29 “Saguwa' aku, kata'uhanku iye pegge' billa'i ku amban iye duk iye manganda'ak aku mapituhin.” 30 Manjari batang ne iye siggewde, saguwa' ga' niya' bisan maka'antan iye, pegge' ga' pe ta'abut waktu pamapatey iyehin. 31 Saguwa' ekka me' a'a mala'ihin kahagad pu si Isa. Pa'inde, “Asal inin ne Almasihin. Pegge' ga' niya' a'a makahinang me' hinangan maka'ulali' labi amban me' hininang si Isa inin.”

Me' guwaldiya dina'ak niggew si Isa

32 Pagkata'uhan we' me' Pariseohin bang ine kinemot-kemot me' a'a sabab si Isahin, magtawus siye duk me' nakura' me' imamin nganda'ak me' guwaldiya pī niggew si Isa. 33 Manjari pa'in si Isa si me' a'a mapatipun si iyehin, “Ga'i ne ku tiggel tu'u si ka'am. Sōng ne ku mole' pī si manganda'ak aku mapituhin. 34 Pihabi du ku iyan, saguwa' ga'i ku takasuwa'bi, pegge' ga'i ka'am tapi si pala'ihankun.” 35 Manjari magbissā-bissā me' nakura' Yahudihin, pa'inde, “Sōng tungan hatu a'a inin hangkan ga'i iye takasuwa'te bi? Pī ente' iye si me' bangsate bi mapatenna' si kalahatan la'i si lahat Girikin? Duk

pī ente' iye nolo'an me' bangsa Girikin? 36 Pa'inne we' pihate bi iye saguwa' ga'i ko' iye
takasuwa'te bi. Duk ga'i ko' kite bi tapī la'i si pala'ihannen. Ine ente' hāti pina'inne inin?"

Me' bohe' maka'ellum

37 Kakapusan ellew pagkādja'anin, iye ellew asal mahadjehin, nengge si Isa diyalem
langgal hadjehin duk missā iye pinapales, pa'inne, "Sine-sine ka'am lekkakan, pitu
ka'am si aku duk pa'inumte ka'am. 38 Pegge' tasulat dem kitab sabab a'a makahagad
si akuhin; pa'in kitabin, 'Niya' nubud kuwe' dalil me' bohe' amban dem ateyne, bohe'
makapakellum.' " 39 Bohe' manubud pina'in si Isa inin, hātinen Niyawa Tuhanin sōng
pinangurung ne si me' makahagad si iyehin. Saguwa' masa miya'an ga' pe tapangurung
Niyawa Tuhanin, pegge' ga' pe ta'abut waktu pamahadje si Isa we' Tuhanin.

Magseddili tapikil me' a'ahin

40 Pagkale me' a'ahin me' bissā si Isa inin, pa'in me' sinduwehin, "Asal a'a inin ne nabi
inagad-agadten bi." 41 Pa'in me' sinduwehin isab, "Inin ne Almasihin." Saguwa' niya'
sinduwe magpa'in, "Duma'in iye Almasihin. Pegge' Almasihin duma'in amban lahat
Jalil. 42 Pa'in kitabin hep we' Almasihin tubu' Sultan Da'ud duk subey iye inanakan
si kalurna'an Betlehem pegge' iye miya'an lahat si Sultan Da'udin." 43 Hangkan
magseddili-seddili tapikil me' a'ahin sabab si Isa. 44 Niya' siye mabaya' niggew iye
saguwa' ga' niya' bisan maka'antan iye.

Ga'i kahagad me' nakura'in

45 Manjari balik ne me' guwaldiyahin. Tinilew siye we' me' Pariseohin duk
me' nakura' me' imamin, pa'inde, "We'ey iye ga' bo'obi pitu?" 46 Nambung me'
guwaldiyahin, pa'inde, "Ga' te'ed niya' a'a bakas magtolo' kuwe' panolo' a'a miya'an."
47 Sambungan me' Pariseohin siye, pa'inde, "Sampay ka'am tapadupang du isab we' ne?
48 Kami me' Pariseohin, ga' niya' bisan dangan kami kahagad si iye. Duk me' nakura'
Yahudihin damikkiyan du isab. 49 Iye du makahagad si iyehin me' a'a ma'ekka ī'en
pegge' awam siye bang ine pina'in dem sara' si Musahin. Hangkan kamulka'an siye we'
Tuhanin." 50 Dangan me' Pariseo mala'ihin si Nikodemus. Iye hep miya'an bakas mapī
magbissā duk si Isa sangem ī'en. Pa'inne si me' sawe'nen, 51 "Pa'in sara'ten we' ga'i a'ahin
makajari labo'ante hukuman bang ga'i dahu' iye pinakale supaya kata'uhan bang ine
bakas tahinangnen." 52 Nambung siye, pa'inde, "We' amban Jalil kew isab? Payamanun
dem kitab, ga' tasulat dem kitab we' niya' nabi paguwa' amban lahat Jalil."

Dende tasa'ut magjinahin

53 Manjari kaniya-kaniya ne siye mole'.

8

1 Saguwa' si Isa hap pī pataked si kūd Jaitun. 2 Subu-subu pe pagsasumuhin, pī iye
balik si langgal hadjehin. Banes a'a patipun pī si iye ubus ningkolo' iye magtolo' si
siye. 3 Manjari niya' dambuwa' dende bino'o we' me' Pariseohin duk me' guru si sara'
āgamahin pī pu si Isa. Dende inin bakas tasa'ut magjina. Pinaharap iye we' de si me'
a'a ma'ekkahin. 4 Pa'inde pu si Isa, "Tuwan, dende inin bakas tasa'ut magjina. 5 Na,
bang dem sara' si Musa inambananne si kitehin bi, hukuman si me' dende kuwe' inin,
subey siye tinumbuk duk batu sampay matey. Na, bang ka'u, ine pa'innu?" 6 Bissāde
inin panguhi-nguhide si Isa kaw sala' panambungnen, manjari niya' jān panuntutande
iye. Saguwa' patondok si Isa duk nulat iye duk timbō'ne diyata' bulak. 7 Pagtinilew
ne isab iye we' de, patongas iye duk pa'inne si siye, "Sine-sine ka'am ga' niya' dusene,
ambat iye dehellu numbuk dende inin duk batu." 8 Manjari patondok iye balik duk
nulat ne isab iye duk timbō'ne diyata' bulak. 9 Pagkalede pina'in si Isa inin, tahala' siye

dangan-dangan tinagnaʻan amban mabahiʻin, duk taʻamban si Isa duk dendehin laʻi si panenggehannen. 10 Pagtongas si Isa balik, paʻinne si dendehin, “Dende, antag ne siye? Gaʻ ke niyaʻ bisan dangan taʻamban numbuk kaʻu duk batu?” 11 “Gaʻ niyaʻ, Tuwan,” iye helling dendehin. Paʻin si Isa, “Bisan aku gaʻi du kew laboʻanku hukuman pinapatey. Hap lumaʻ ne kew saguwaʻ daʻa ne kew magduse balik.”

Si Isa dantaʻ mangurung dantaʻ dem pikilan manusiyaʻin

12 Puwas miyaʻan, missā si Isa balik si meʻ Pariseohin. Paʻinne, “Aku inin dantaʻ mangurung dantaʻ dem pikilan manusiyaʻin. Sine-sine nuhut aku, salama-lama gaʻi ne teʻed iye lumengngan dem lindem, peggeʻ laʻi dem pikilanne dantaʻ makapakellum manusiyaʻin.” 13 Paʻin meʻ Pariseohin pu si Isa, “Naksiʻan kew di nu. Bang aʻahin naksiʻan dine, gaʻ niyaʻ kahagad si iye.” 14 Nambung si Isa, paʻinne, “Bisan ku naksiʻan diku, toʻo panaksiʻkun peggeʻ kataʻuhanku bang amban ku duk bang tungan ku. Saguwaʻ kaʻam, gaʻi kataʻuhanbi bang amban ku duk bang tungan ku. 15 Kaʻam, bang kaʻam ngahukum aʻa, iye tinuhutbin pikilan manusiyaʻ hadja. Aku,” paʻin si Isa, “gaʻi ku ngahukum aʻa. 16 Saguwaʻ bang saʻupama aku mangahukumin, bentel hukumankun peggeʻ dumaʻin aku dendangan mangahukumin saguwaʻ duwangan kami duk Samakun, Samaku mamapitu akuhin. 17 Tasulat dem saraʻbi,” paʻin Si Isa, “bang duwe aʻa saliʻ panaksiʻden, toʻo pinaʻinden. 18 Na, bennal bissākun. Niyaʻ duwe saksiʻku. Aku naksiʻan dikun duk Samaku mamapitu akuhin naksiʻan aku du isab.” 19 Tinilew si Isa weʻ meʻ Pariseohin, paʻinde, “Antag samanun?” Nambung si Isa, paʻinne, “Gaʻi kataʻuhanbi Samakun, duk aku, gaʻi du ku isab kataʻuhanbi. Peggeʻ bang ku miyaʻan kataʻuhanbi, kataʻuhanbi du isab Samakun.” 20 Binissā inin weʻ si Isa sasangne magtoloʻ dem langgal hadjehin, laʻi si antag pamettadan meʻ kahun pangalaboʻ-laboʻande pariyahin. Saguwaʻ gaʻ niyaʻ niggew iye peggeʻ gaʻ pe taʻabut gantaʻnen.

Gaʻi kaʻam tapī si papihankun

21 Manjari binalik weʻ si Isa bakas pinaʻinne si meʻ aʻahin, paʻinne, “Sōng tahalaʻ ne ku. Pihabi du ku iyan saguwaʻ gaʻi ku takasuwaʻbi. Matey hadja kaʻam moʻo dusebin. Gaʻi kaʻam tapī si papihankun.” 22 Hangkan magtilew-tinilew meʻ nakuraʻ Yahudihin, paʻinde, “Ine hāti binissāne miyaʻan weʻ gaʻi koʻ kite tapī si papīhannen? Papateyne enteʻ dinen?” 23 Paʻin si Isa pe, “Kaʻam iyan aʻa dunya du, bu aku inin surgaʻ lahatkun. Kēmon pikilanbin amban dunya hadja, bu pikilankun dumaʻin. 24 Hangkan hep kaʻam akahanku weʻ matey du kaʻam moʻo dusebin. Peggeʻ bang gaʻi kahagadbi pinaʻinku sabab dikun, asal matey kaʻam moʻo dusebin.” 25 “Sine teʻ kew teʻed?” paʻinde. Paʻin si Isa, “Bakas akahante ne kaʻam kemuwe tagnaʻ. 26 Ekka pe makajari paʻinku sabab addatbin,” paʻin si Isa. “Duk ekka pe dusebi laboʻanku hukuman. Saguwaʻ iye hadja inakaku tuʻu si dunya inin, meʻ bakas inaka si aku weʻ mamapitu akuhin. Duk kēmon inakanen bennal,” paʻin si Isa. 27 Saguwaʻ gaʻ tahātide weʻ binissā si Isa miyaʻan sabab Tuhanin, Samanen. 28 Hangkan paʻin si Isa si siye, “Bang ne bakas dangkatbi Anak Manusiyaʻin diyataʻ olom, meke ne kataʻuhanbi weʻ aku ne iye pinaʻinkun. Duk kataʻuhanbi du isab iyan weʻ gaʻ niyaʻ hinangku bang baran-baranku hadja duk kēmon panoloʻkun, iye hadja panganda'akan Samaku akuhin. 29 Tattap tuʻu si aku mamapitu akuhin. Gaʻi ku pasagadanne peggeʻ luwal hinangku kinabayaʻannen.” 30 Pagkalede pinaʻin si Isa miyaʻan, ekka meʻ aʻahin sandel si iye.

Meʻ aʻa banyagaʻ duk meʻ aʻa dumaʻin banyagaʻ

31 Manjari missā si Isa si meʻ Yahudi mapadūs si bissānen, paʻinne, “Bang kaʻam matuyuʻ nuhut panoloʻku si kaʻamin, bennal kaʻam tindegku. 32 Duk kataʻuhanbi

du iyan bang ine mabennal amban Tuhanin. Duk mabennal inin iye mamaluwas ka'amin amban pamanyaga'an ka'amin." 33 Nambung siye pa'inde, "Oy, kami inin me' tubu' Ibrahim. Ga' kami bakas tabanyaga' we' sine-sine. We'ey kew magpa'in we' lumuwas du kami amban pamanyaga'an kamihin?" 34 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Akahante ka'am mato'ohin, sasuku magduse, binanyaga' siye we' napsude magdusehin. 35 Banyaga' a'ahin ga'i teteg si a'ahin. Iye mateteg si iyehin anaknen. 36 Hangkan bang Anak Tuhanin mamaluwas ka'amin, bugtu' te'ed ka'am lumuwas. 37 Kata'uhanku we' ka'am iyan me' tubu' Ibrahim. Saguwa' batang ku papateybi pegge' ga'i tatayima'bi panolo'kun. 38 Me' panolo'ku si ka'am inin takaleku amban Samakun saguwa' ka'am, hininang we' bi me' takalebi amban samabin." 39 Pa'in me' Yahudihin, "Sama kamihin Ibrahim." Pa'in si Isa, "Bang ka'am bennal me' tubu' Ibrahim, neppu si' ka'am Ibrahim si me' hinangannen. 40 Saguwa' ka'am iyan, batang ku papateybi sewukat ne ka'am bakas akahanku mabennal takaleku amban Tuhanin. Ga' Ibrahim bakas maghinangan kuwe' iyan. 41 Me' hinanganbin sali' duk hinangan samabin." Magtawus me' a'a miya'an nambung, pa'inde, "Oy, dambuwa'-buwa' du sama kamihin, Tuhanin. Duk kami inin bennal me' anakne." 42 Pa'in si Isa si siye, "Bang bennal Tuhanin samabin, kalasahanbi si' ku pegge' aku amban Tuhanin hangkan ne ku tu'u. Ga' ku pitu amban baya'ku saguwa' pinapitu ku we' Tuhanin. 43 We'ey te' ga'i tahātibi binissākun? Hangkan ga'i tahātibi pegge' ga'i tasandalbi makale binissākun." 44 Pa'in si Isa pe si me' a'a miya'an, "Ka'am, samabin nakura' seyitanin duk iye kabaya'anbi tinuhutin me' kinabaya'an samabin. Kemuwe amban tagna' asal be-papatey iye. Ga' iye bakas nuhut mabennalin pegge' ga' niya' bennal la'i si iye. Iye bahannen, magdusta' pegge' inin addatnen. Dusta'an te'ed iye duk iye po'on dusta'in kēmon. 45 Saguwa' aku, bennal hadja me' bissākun hangkan ga'i ku kahagadbi. 46 Ga' niya' ka'am makapagpa'in we' dusehan ku; kēmon binissākun bennal. We'ey pe ku ga'i kahagadbi? 47 Bang a'ahin suku' si Tuhan, pakalene tolo' Tuhanin. Saguwa' ka'am duma'in ka'am suku' si Tuhan, hangkan hep ga'i ka'am mabaya' pakale."

Si Isa duk Ibrahim

48 Sinambungan si Isa we' me' Yahudihin, pa'inde, "Tewwa' te'ed pina'in kamihin we' duma'in kew iyan bennal a'a Isra'il. A'a Samariya kew duk pasayedan seyitan kew." 49 "Ga' ku itu' pasayedan seyitan," pa'in si Isa. "Pinahadje we' ku Samakun saguwa' bissā-bissāhanbi ku. 50 Duma'in inapaskun we' pinahadje ku. Niya' seddili makapikilne mahadje aku duk iye mangahukumin. 51 Sabennal akahante ka'am," pa'in si Isa, "sine-sine nuhut panolo'kun, ga'i te'ed matey salama-lama." 52 Pa'inde si iye, "Na, kabugtu'an kami ne te'ed we' pasayedan seyitan kew. Bisan Apu' Ibrahim duk me' kanabihanin kēmon matey du. Hati' pa'innu we' ga'i te'ed matey salama-lama sasuku manuhut panolo'nun. 53 We'ey, balakatan pe kew amban papu' kamihin, Ibrahim? Bisan me' kanabi-nabihanin kēmon duk bisan Apu' Ibrahim matey du. We' sine te' kew?"

54 Nambung si Isa, pa'inne, "Bang sa'upama pahadjeku dikun, ga' niya' kagunahan pamahadjeku miya'an. Iye mahadje akuhin Samakun, iye ne pina'inbi Tuhanbin. 55 Ga'i bisan kata'uhanbi Tuhanin. Saguwa' aku, kata'uhanku iye. Bang sa'upama pa'inku we' ga'i Tuhanin kata'uhanku, na kuwe' ne ku ka'amin dusta'an. Saguwa' asal kata'uhanku te'ed Tuhanin duk tuhutku te'ed kēmon panganda'akannen. 56 Papu'bin Ibrahim magkēg pegge' kata'uhanne niya' waktu si pasōngan, kitene du ku pitu si dunya. Manjari pagkitene papitukun kēgan iye." 57 Nambung siye, pa'inde, "Sa'ingge pagkitebi duk Ibrahimin? Ga' pe hati' bisan limempū' tahun umulnun." 58 Pa'in si Isa si siye, "Akahante ka'am mato'ohin, ga' pe Ibrahim inanakan, andang ne ku." 59 Manjari me' Yahudi miya'an nimuk batu panibagde si Isa. Saguwa' pa'ellig si Isa duk paluwas iye amban dem langgal hadjehin.

9

Si Isa makole' a'a pessek amban dem betteng

1 Sasang si Isa lumengngan, ngite iye dambuwa' a'a pessek amban dem betteng.
2 Tinilew si Isa we' me' tindegnen, pa'inde, "Tuwan, we'ey te' a'a inin pessek amban dem
betteng? Sabab dusene ke atawa sabab duse sa'i-samanen?" 3 Nambung si Isa, pa'inne,
"Duma'in sabab dusene atawa duse sa'i-samanen hangkan iye pessek. Saguwa' pessek
iye supaya tapakitehan Tuhanin balakatnen bang ngite ne a'a inin. 4 Pādpād ellew pe
subey hinangte me' hinang Tuhanin, Tuhan mamapitu akuhin," pa'in si Isa. "Pagta'abut
ne sangem ga' ne niya' kapaghinang. 5 Tiggelanku tu'u si dunya, aku mangurung danta'
si pikilan manusiya'in."
6 Pagubus inin bissā si Isa, ngalura' iye diyata' bulak duk pinaglagumey we' ne
lura'nen duk bulakin hinang pisak. Ubus bu pinasusut we' ne pisakin pī si mata
a'ahin. 7 Ubus pa'inne si a'ahin, "Pī kew ngula'up si bohe' Siluwam." Hāti Siluwamin
- pinabo'ohan. Manjari pī ne a'a pessekin ngula'up. Pagbalikne ngite ne iye.
8 Takite iye we' me' sawe'ne magtapit luma'in duk me' a'a bakas mangite iye magpāku-
pāku sīnin. Pa'inde, "Duma'in ke inin a'a bakas maningkolo' magpāku-pāku sīnin?" 9 Pa'in
me' sinduwehin, "Awe', iye ne." Pa'in me' sinduwehin isab, "Duma'in iye. Kuwe'
bantuknen hadja." Saguwa' nambung ne a'ahin, pa'inne, "Aku ne inin a'a bakas
mapessekin." 10 "Sa'ingge pangitenun?" pa'inde. 11 Nambung iye, pa'inne, "Niya' a'a
inēnan si Isa ngahinang pisak bu pinasusut we' ne pī si mataku. Ubus da'akne ku pī
si bohe' Siluwam ngula'up. Na, hap pī ne ku ngula'up. Pagubus ku hadja ngula'up,
magtawus ne ku ngite." 12 "Antag ne a'a miya'an," pa'inde. Nambung iye, pa'inne,
"Inday, ga'i kata'uhanku."

Binistiga we' me' Pariseohin bang sa'ingge pangite a'ahin

13 Manjari bino'o we' me' a'ahin a'a bakas mapessekin pī si me' Pariseohin. 14 Ellew
pangahinang si Isa pisakin duk pamakawuli'ne a'a pessekin, ellew Sabtu', ellew li'i.
15 Tinilew isab a'a bakas mapessekin we' me' Pariseohin, bang sa'ingge pangitenen.
Pa'inne si siye, "Binettadan we' si Isa pisak me' matakun. Ubus ngula'up ku. Pagubus ku
ngula'up, magtawus ne ku ngite." 16 Pa'in me' Pariseo sinduwehin, "A'a miya'an duma'in
amban Tuhan pegge' hininangne miya'an ngalanggalan sara' pasal ellew li'ihin."
Saguwa' pa'in me' sinduwehin, "Bang a'ahin dusehan, ga'i tahinangne me' hinangan
maka'ulali' kuwe' tahinangne miya'an." Manjari magseddili-seddili pikilanden.
17 Manjari tinilew ne isab balik a'ahin we' me' Pariseohin, pa'inde, "Pa'innu we'
kawuli'an matanun we' a'a miya'an. Na, bang ka'u, sine iye?" Pa'in a'a bakas
mapessekin, "Bang aku, dambuwa' iye nabi." 18 Saguwa' me' nakura' Yahudi miya'an
ga'i kahagad we' a'a inin asal bakas pessek bu ngite ne, hangkan ilinganan we' de sa'i-
samanen duk tinilewan we' de. 19 Pa'in me' nakura' miya'an si siye, "Anakbi ke a'a inin?
To'o ke we' pessek ko' iye amban dem betteng? We'ey managhā' ngite ne iye kuwe'itu?"
20 Nambung me' matetto'anen, pa'inde, "Awe', anak kami inin. To'o pessek iye amban
dem betteng. 21 Saguwa' ga'i kata'uhan kami bang sa'ingge pangitene kuwe'ituhin
atawa bang sine makakawuli' matanen. Tilewun bi iye. Duma'in ne du iye nakanak.
Ambat iye ne nambungan ka'am." 22 Kuwe' miya'an panambung me' matetto'anen
pegge' tinalew siye si me' nakura'den. Pegge' bakas magisun ne me' nakura'in we' bang
niya' magpa'in we' kahagad iye si Isa ne Almasihin, ga'i a'a miya'an pina'asek dem
langgal. 23 Hangkan hep pa'in me' matetto'anen, "Tilewun bi iye. Duma'in ne du iye
nakanak."
24 Manjari ilinganan ne isab balik we' me' nakura' Yahudihin a'a bakas mapessekin
duk pa'inde si iye, "Akahun mato'ohin. Iyu' Tuhanin pakale-kale. Kata'uhan kami

we' a'a magpakawuli' si ka'u miya'an dusehan." 25 Nambung a'ahin, pa'inne, "Ga'i
kata'uhanku bang dusehan ke a'a miya'an atawa ga'i. Iye hadja kata'uhankun, we'
tagna' pessek ku saguwa' kuwe'itu ngite ne ku." 26 Tilewde iye balik, "Inumeyne si
ka'uhin hangkan kew ngite?" 27 Sambunganne siye, pa'inne, "Bakas ne ka'am akahanku
bu ga' du pakalebi. We'ey pe batang takalebi balik? Hatu mabaya' isab ka'am patindeg
si iye." 28 Binissā-bissāhan iye we' me' nakura' miya'an, pa'inde, "Ka'u tindegnen. Kami
inin tindeg si Musa. 29 Kata'uhan kami we' Tuhanin missā pu si Musa saguwa' bang a'a
miya'an, ga'i bisan kata'uhan kami bang amban iye." 30 Nambung a'a bakas mapessekin,
pa'inne, "Ulali' ku si ka'am. Ga'i kata'uhanbi bang amban iye bu iye makapakite
akuhin. 31 Kata'uhante bi we' ga'i pakale Tuhanin a'a dusehanin. Iye pinakale Tuhanin
magmātabat si iyehin duk maghinang me' kinabaya'annen. 32 Kemuwe tagna' dunyahin,
ga' bakas takale we' niya' makapakite a'a pessek amban dem betteng. 33 Bang a'a
miya'an duma'in amban Tuhan, bugtu' ga'i iye kapaghinang me' hinangan kuwe' inin."
34 Jinampa iye we' de, pa'inde, "We'ey? Tolo'annu pe kami? Bu ka'u iyan, amban dem
betteng pe, andang ne kew taga duse." Manjari pinaluwas iye we' me' nakura' miya'an
amban dem langgal.

Dalil pessek me' a'ahin sabab mabennalin

35 Pagkale si Isa we' pinaluwas we' me' nakura'in a'a bakas mapessekin, magtawus
si Isa pī si iye. Pagtakasuwa'ne, pa'inne si a'ahin, "Kahagad ke kew si a'a inēnan Anak
Manusiya'in?" 36 Nambung a'ahin, pa'inne, "Sine te' iye, Tuwan? Akahanun ku duk
ku kahagad si iye." 37 Pa'in si Isa si iye, "Takitenu ne iye. Duk iye ne mamissā si ka'u
inin." 38 Magtawus a'ahin pasujud pu si Isa duk pa'inne, "O Tuwan, kahagad ku si
ka'u." 39 Pa'in si Isa, "Hangkan ku pitu si dunya, supaya pinagsape' me' a'ahin. Me' a'a
dalil mapessekin, pegge' ga'i kata'uhande mabennal sabab Tuhanin, ngite du. Duk me'
a'a magpa'inin we' ngite siye, pegge' kannalde kata'uhande mabennal sabab Tuhanin,
ngapessek du." 40 Takale pina'in si Isa inin we' me' Pariseo sinduwe mala'ihin duk
pa'inde si iye, "Ine pina'innu miya'an? We' pessek isab kami? Ngite kami inin." 41 Pa'in
si Isa si siye, "Bang ka'am pessek, hātinen ga' te'ed kata'uhanbi mabennalin, ga' ne niya'
dusebi. Saguwa' pegge' pa'inbi ngite du ka'am, hātinen kata'uhanbi du mabennalin, taga
duse pe ka'am, pegge' ga'i tuhutbi mabennalin."

10

Dalilan sabab mangipat me' bili-bilihin

1 Manjari magdalilan si Isa, pa'inne, "Sabennal akahante ka'am, bang a'ahin
padiyalem dem kural me' bili-bilihin bu ga'i palabey amban gawang saguwa' padiyalem
amban lān seddili, a'a miya'an panangkew duk ngalangpas. 2 A'a mapadiyalem amban
gawangin, iye mangipat bili-bilihin. 3 Duk ilukahan iye we' tatunggu' gawangin. Pakale
me' bili-bilihin suwalanen paglingananne ēn me' bili-bilinen dambuwa'-dambuwa',
duk bo'one siye paluwas amban dem kural. 4 Paglumuwas ne siye, padehellu iye duk
patuhut me' bili-bilihin amban dambulihanne pegge' takilalede suwalanen. 5 Bang
seddili a'a, ga'i tuhut me' bili-bili inin saguwa' lahi siye amban iye pegge' ga'i takilalede
suwalanen." 6 Dalilan inin inaka we' si Isa si me' a'ahin saguwa' ga'i tasabutde hātinen.

Si Isa pastul mahāpin

7 Hangkan missā si Isa si siye balik, pa'inne, "Sabennal akahante ka'am, aku inin dalil
gawang palabeyan bili-bilihin. 8 Me' a'a mapitu dehellu amban akuhin, me' magtolo'
mangga'i mato'ohin, kuwe' me' a'a panangkew siye duk me' a'a ngalangpas. Saguwa'
ga' siye pinakale we' me' a'a suku' si akuhin. 9 Aku dalil gawangin," pa'in si Isa. "Sine-
sine padiyalem amban aku, timbul iye. Luhaya iye padiyalem-pabukut duk inurungan

iye kahāpan. 10 A'a ngalangpasin, ga' niya' akane pitu bang duma'in nangkew, duk
mapatey, duk maka'at. Saguwa' aku, akaku mapituhin ngurungan me' manusiya'in
umul, maglabi-labi hāpnen.
11 "Aku inin," pa'in si Isa, "dalil pastul bili-bili hāp pagipatne me' bili-bilinen. Pastul
bili-bili mahāpin maglilla' matey para si me' bili-bilinen. 12 A'a tinangdanan magbantey
me' bili-bilihin, duma'in iye pastulin duk duma'in iye dapu' me' bili-bilihin. Hangkan
bang niya' takitene hayep talun hap pī si me' bili-bilihin, lahi iye duk ambananne
me' bili-bilihin. Manjari siggew hayep talunin me' bili-bilihin duk kanat-kanatne
siye. 13 Hangkan iye lahi pegge' tinangdanan hadja iye. Ga' niya' lasane si me' bili-
bilihin. 14-15 Aku inin," pa'in si Isa, "dalil pastul bili-bili, hāp pagipatne me' bili-
bilinen. Magkinata'u te'ed kami duk Samakun. Damikkiyan isab, kata'uhanku me' a'a
suku' si akuhin duk kata'uhande ku isab. Maglilla' ku matey para si me' a'a suku' si
akuhin. 16 Niya' pe me' suku'ku seddili amban me' suku'ku inin, saguwa' ga' siye tu'u si
pagipatanku inin. Subey isab siye bo'oku. Pakalede du iyan bissākun. Pagdambuwa'ku
siye manjari dambuwa' hadja pastulden.
17 "Kinalasahan ku te'ed we' Samaku Tuhanin pegge' maglilla' ku matey supaya ku
pinakellum balik. 18 Ga' niya' manusiya' taga kapatut mapatey aku, pegge' makapag-
baya' ku bang matey ku atawa ga'i. Paglilla'ku umulkun amban kabaya'anku. Taga
kapatut ku maglilla' umulkun, duk taga kapatut ku makellum barankun balik. Inin
panganda'akan Samaku Tuhanin si aku."
19 Pagkale me' a'ahin me' bissā si Isa inin, magseddili-seddili tapikil ne isab siye balik.
20 Ekka siye magpa'in, "Pasayedan seyitan iyan, duk binalew. We'ey ka'am pakale
si iye?" 21 Saguwa' pa'in me' sinduwehin isab, "Bang a'a pasayedan seyitan, ga'i iye
makabissā kuwe' binissāne miya'an. Duk bang seyitan, ga'i tapangitene a'a pessekin."

Ga' si Isa tinayima' we' me' a'ahin

22 Manjari ta'abut ne waktu pagkādja'an ēnande 'Pagsutsi langgal hadjehin' la'i si
Awrusalam. Tempo haggut masa miya'an. 23 Si Isa lumengngan-lengngan dem langgal
la'i si ēnande Simpey Sulaiman. 24 Manjari patipun pī si iye me' a'ahin duk pa'inde
si iye, "Sampay sumiyan pe kami pa'agadnu meke kami akahannu bang sine kew?
Bang asal bennal ka'u Almasihin, tapene' Tuhan magsultan si kamihin, akahanun kami
papasti'." 25 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Bakas ne ka'am akahanku saguwa' ga'i
du ku kahagadbi. Me' hinangan bakas hininangku amban kapatut Samakun, kuwe'
ngakahan ka'am ne bang sine ku. 26 Saguwa' ga'i ku kahagadbi pegge' duma'in ka'am
suku' si aku. 27 Me' a'a suku' si akuhin, me' dalil bili-bilikun, pakalede suwalakun.
Kata'uhanku siye duk nuhut siye aku. 28 Urunganku siye umul ga' tamananne. Ga'i te'ed
siye pinasape' amban Tuhan salama-lama. Duk ga' te'ed niya' maka'agew siye amban
aku. 29 Pinasuku' siye we' Samakun si aku. Samakun balakatan amban kēmon. Ga' niya'
maka'agew me' a'a suku' si akuhin amban iye. 30 Samakun duk aku dambuwa' du."
31 Pagkale me' a'ahin binissā si Isa miya'an, nimuk ne isab siye batu panibagde
si Isa. 32 Pa'in si Isa si siye, "Ekka me' hinangan hāp tapakitehanku si ka'am. Me'
hinangku miya'an pinahinang we' Tuhanin si aku. Inggehin me' hinangku miya'an
kabunsihanbi hangkan ku batang tibagbi?" 33 Nambung me' a'ahin, pa'inde, "Duma'in
sabab hinangannu hāp hangkan kew batang tibag kami, saguwa' sabab pamissānu
kupul si Tuhanin. Manusiya' kew hadja bu pa'innu Tuhan kew." 34 Pa'in si Isa si siye,
"Tasulat bisan dem kitabbi pina'in Tuhan si me' a'a mangahukumin masaley. Pa'in
Tuhanin si siye, 'Ka'am iyan me' tuhan.' 35 Na, kata'uhante bi we' kēmon tasulat dem
kitabin ga'i te'ed pinda salama-lama. Na, bang me' pangurungan Tuhan lapalnen inēnan
we' ne me' tuhan, 36 pasōng ne aku asal talep inēnan Anak Tuhan. Pegge' aku inin, tapene'

we' Tuhanin duk pinapitu ku we' ne si dunya. Na, we'ey pa'inbi we' bissāhanku Tuhanin
kupul pegge' magpa'in ku we' Anak Tuhanin ku? 37 Bang sa'upama me' hinangkun ga'i
magsali' duk me' hinang Samakun, na, da'a ku kahagadun bi. 38 Saguwa' bang magsali'
du, bisan ne ga'i kahagadbi me' bissākun basta kahagadbi hadja me' hinangkun, ujud
kata'uhanbi du duk tahātibi du te'ed we' Samakun duk aku dambuwa' du." 39 Ubus
mabaya' ne isab siye niggew si Isa sabab bissāhannen saguwa' lumahi iye.
40 Manjari pī si Isa balik si dambiya' bohe' Jordan, la'i si lugal bakas pagpandihan
Yahiya me' a'ahin. Patenna' iye la'i bang piyem bahangi. 41 Ekka me' a'a pī si iye.
Magbissā-bissā me' a'ahin, pa'inde, "Ga' niya' tahinang Yahiya me' hinangan maka'ulali',
saguwa' kēmon inakane sabab si Isahin bennal." 42 Duk ekka a'a la'i kahagad pu si Isa.

11

Kamatey si Lasarusin

1 Manjari, niya' dambuwa' lella inēnan Lasarus saki. Patenna'annen la'i si kaluma'an
Betani. La'i du isab patenna'an duwangan pungtina'ine dendehin, si Mariyam duk
si Marta. 2 Si Mariyam hep inin manata'an isellan bengngihin si bettis si Isa duk
pinunasan we' ne duk kōkne. Manjari pegge' saki pungtina'iden, 3 masan duwan-
gan magpungtina'ihin pī pu si Isa, pa'inde, "Tuwan, saki bagaynu kinalasahannun."
4 Pagkale si Isa pasan miya'an, pa'inne, "Saki si Lasarus miya'an duma'in duk iye
matey saguwa' duk du bawag balakat Tuhanin supaya bantu Anak Tuhanin." 5 Na,
kinalasahan we' si Isa tellungan magpungtina'i miya'an, disi Marta duk Mariyam duk
Lasarus. 6 Saguwa' pagkata'uhan si Isa we' saki si Lasarus, ngagad pe iye la'i duwem
bahangi si kaluma'an pala'ihannen. 7 Pagpuwas duwem bahangi miya'an, pa'in si Isa
si me' tindegnen, "Sūng kite bi balik pī si lahat Yahudiya." 8 Pa'in me' tindegnen si iye,
"Tuwan, ga' du miya'an tiggel arak kew pagtibagan me a'ahin duk kew matey, hati' balik
pe kew pī?" 9 Nambung si Isa magdalilan, pa'inne, "Da'a ka'am suse. Dem da ellewin
niya' sampū' duk duwe ora danta'. Bang kite lumengngan ellew, ga'i kite sumampuk
pegge' danta' dunyahin. 10 Saguwa' bang kite lumengngan sangem, sumampuk kite
pegge' dem lindem kite." 11 Pagubus inin bissā si Isa, pa'inne si me' tindegnen, "Si
Lasarus bagayten bi, kapatuli ne. Saguwa' pī ku mangun iye." 12 Pa'in me' tindegnen
si iye, "Tuwan, ngakole' du iye bang kapatuli iye." 13 Hāti binissā si Isa miya'an we'
asal matey ne si Lasarus. Saguwa' kannal me' tindegnen binissānen sabab tuli hadja.
14 Hangkan papasti' si Isa ne si siye, pa'inne, "Si Lasarus matey ne. 15 Duk kēgan ku,"
pa'in si Isa, "pegge' ga' ku la'i. Inin para si kahāpanbi duk ka'am kahagad. Sūng kite bi pī
si iye." 16 Manjari si Tomas, ugey-ugeynen si Kambal, missā si me' pagkasine tindeg si
Isahin. Pa'inne si siye, "Sūng kite bi kēmon nuhut guruhin duk kite bi matey nuhut iye."

Si Isa magpakellum me' pateyin duk iye po'on umulin

17 Pagtekka disi Isa si Betani, ka'ampat ellewnen ne si Lasarus dem kubul. 18 Tapit du
kaluma'an Betanihin si Awrusalam, kulang-kulang tellu kilumetro hadja. 19 Hangkan
ekka me' Yahudi pī pu si Marta duk Mariyam mahemokan siye pegge' matey
pungtina'iden. 20 Manjari pagkale si Marta we' ī' ne si Isa, pī iye pasampang. Si Mariyam
la'i hadja dem luma'. 21 Pagmagkasuwa' ne si Marta duk si Isa, pa'inne pu si Isa, "Tuwan,
bang kew miya'an tu'u, ga' si' matey pungtina'i kamihin. 22 Saguwa' kata'uhanku, bisan
kuwe'itu, duhulan Tuhanin kew bisan ine pākunu." 23 Pa'in si Isa si iye, "Ellum du balik
pungtina'inun." 24 Pa'in si Marta, "Awe', Tuwan, kata'uhanku we' pinakellum du iye
balik si ellew dambuli." 25 Pa'in si Isa si iye, "Aku magpakellum me' pateyin duk aku
po'on umulin. Sine-sine sandel si aku, ellum du iye bisan ne iye matey. 26 Duk kēmon
ma'ellumin bu sandel si aku, ga'i matey salama-lama." Manjari tilew si Isa si Marta,

pa'inne, “Kahagad ke kew?” 27 “Awe', Tuwan,” pa'in si Marta. “Kahagad ne ku we' ka'u
Almasihin, Anak Tuhanin, asal dambuwa'-buwa' inagad kami mapitu si dunyahin.”

Magtangis si Isa

28 Pagubus inin bissā si Marta, pī iye ngalingan pungtina'inen, si Mariyam, duk
kinemotan we' ne, pa'inne, “Tiya' ne guruhin duk pihane kew.” 29 Pagkale Mariyam
inin, duwa'i iye magdayi'-dayi' duk pī iye pu si Isa. 30 Ga' pe hep si Isa tekka la'i si
kaluma'an miya'an saguwa' la'i pe iye si antag pakasampangan si Marta iyehin. 31 Me'
Yahudi manawe'an si Mariyam dem luma'in duk mamahemokan iyehin, pagkitede si
Mariyam magdayi'-dayi' duwa'i, paturul siye. Kannalde pī iye si kubul pungtina'inen
magtangis la'i. 32 Saguwa' papihannen la'i pu si Isa. Pagkite Mariyam si Isa, pasujud
iye si antag bettis si Isa duk pa'inne, “Tuwan, bang kew miya'an tu'u, ga' si' matey
pungtina'i kamihin.” 33 Magtangis si Mariyam duk sampay me' sawe'ne Yahudihin
magtangis isab. Pagkite si Isa siye magtangis, hansul ateynen duk dukka te'ed iye.
34 Pa' inne, “Antag pangubulanbi iyehin?” Pa' inde, “Nuhut kew, Tuwan, duk takitenu.”
35 Manjari magtangis si Isa. 36 Magbissā-bissā me' a'a mala'ihin, pa'inde, “Payamanun
bi be, asal kalasahanne te'ed si Lasarus.” 37 Saguwa' pa'in me' sinduwehin isab, “Si Isa
inin, tapangitene me' a'a mapessekin. We'ey ga' tabangne si Lasarus duk iye ga' matey?”

Ellum balik si Lasarus

38 Hansul ne isab atey si Isahin sasangne mapī si kubulin. Kubul inin lingab tinamp-
engan duk batu. 39 Pagtekka siye si kubul, pa'in si Isa, “Ānanun bi batuhin.” Magtawus
missā si Marta, pungtina'i a'a mateyin. Pa'inne pu si Isa, “Bewwan ne iye, Tuwan,
pegge' ampat ellew ne kuwe'itu.” 40 Pa'in si Isa si iye, “Bakas ne kew akahanku we'
bang kew hadja kahagad, asal kitenu balakat Tuhanin.” 41 Manjari inānan we' de batu
tampeng kubulin. Ubus mayam si Isa padiyata' ngampun si Tuhan, pa'inne, “O Amma',
magsalamat ku si ka'u pegge' pinakale ku we' nu. 42 Kata'uhanku we' luwal ku pakalenu.
Saguwa' bissāku inin si pakalehan me' a'a matu'u inin, supaya du siye kahagad we'
asal ka'u mamapitu akuhin.” 43 Pagubus inin bissāne, ngalingan iye papales, pa'inne,
“Lasarus, paguwa' kew pitu.” 44 Magtawus paguwa' a'a bakas mamateyin dem saput pe.
Me' tangannen duk me' bettisnen pinekkes pe duk luwenen kinukuban. Pa'in si Isa si
siye, “Lekkahanun bi saputnen duk iye tapa hap luma'.”

Me' nakura'in magisun la'at para pu si Isa
(Mateo 26.1-5; Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2)

45 Ekka me' Yahudi manawe'an si Mariyamin kahagad ne pu si Isa pegge' takitede
hininang si Isa miya'an. 46 Saguwa' me' sinduwehin hap pī si me' Pariseohin duk
inaka we' de si siye bakas hininang si Isahin. 47 Hangkan magtawus magtipun me'
Pariseohin duk me' nakura' me' imamin magisun, pa'inde, “Ine ente' tahinangte bi si
a'a inin? Iyu' ne ekka tanda' maka'ulali' tahinangne. 48 Bang pasagadante bi iye,”
pa'inde, “ujud kahagad kēmon a'ahin. Duk pitu iyan me' nakura' bangsa Romahin
maka'atan langgalten bi duk sampay bangsaten bi.” 49 Niya' dambuwa' nambung, ēnnen
si Kayapas. Iye imam nakura'in tahun miya'an. Pa'in Kayapas, “Ga' niya' tasabutbi.
50 Ga'i tahātibi we' si kahāpante bi hep bang dambuwa' a'a hadja mamateyin ganti' me'
a'ahin duk duma'in tibu'ukan bangsahin magmulahin.” 51 Binissā si Kayapas miya'an
duma'in amban di pikilanne. Saguwa' pegge' iye imam nakura'in tahun miya'an, pina'al
we' ne we' subey si Isa matey ganti' bangsa Isra'ilin. 52 Duk matey iye duma'in hadja
ngaganti'an bangsa Isra'ilin, saguwa' supaya isab me' anak Tuhan makanat-kanat si me'
kalahatanin tapagdambuwa' du we' ne. 53 Manjari kemuwe ellew miya'an, isunden we'
papateyde si Isa. 54 Hangkan ga' ne si Isa patampal si me' a'a la'i si Yahudiyahin. Saguwa'

tahala' iye duk me' tindegnen pī si dambuwa' kaluma'an inēnan Epraim. Kaluma'an inin si sīng lahat ga' niya' tantu a'ane. La'i siye patenna'.

55 Manjari tapit ne pagkādja'an me' Yahudihin ēnande Kādja'an Pangesseban. Ekka me' a'a amban me' kalahatan pāngkat hap Awrusalam magsutsi baran meke siye sumakup si kādja'anin. 56 Piniha we' de si Isa la'i si Awrusalam duk pagbissā-bissāde sābude la'i dem langgal hadjehin. Pa'inde, "Ine pikilbi? Pitu ente' si Isa si pagkādja'an? Hatu ga'i, ē'?" Iye miya'an pagbissā-bissāden, 57 pegge' bakas maguldin hep me' nakura' me' imamin duk me' Pariseohin we' bang niya' ngata'uhan pala'ihan si Isahin, subey siye inakahan duk iye tasiggewde.

12

Pamu'us isellan bengngi si bettis si Isahin (Mateo 26.6-13; Markus 14.3-9)

1 Ennem ellew pe meke tinagna'an Kādja'an Pangessebanin, pī si Isa hap Betani, lahat si Lasarus a'a pinakellumne amban kamateynen. 2 Pagla'i iye si Betani, magjamu-jamu me' a'a mala'ihin pamahadjede si Isa. Si Marta nabang magtāgad si siye. Si Lasarus magtuhut mangan duk si Isa duk me' sinduwehin. 3 Manjari ngeddo' Mariyam isellan bengngi inēnan narda tenga' kilu bohatnen. Mahalga' te'ed isellan bengngi inin duk ga' niya' lamud-lamudne. Pinatata' we' Mariyam isellan bengngi inin si bettis si Isa, ubus bu pinunasan we' ne duk kōkne. Manyug bengnginen dem luma'. 4 Manjari nagga' si Judas Iskariyot, dambuwa' me' tindeg si Isahin. Si Judas hep inin mamuddihan si Isahin. 5 Pa'in si Judas, "Gam pe isellan bengngi miya'an pinabellihan, bu pangurung sīnin si me' mamiskinin. Halga'ne miya'an tangdan hinang dem dan tahun." 6 Duma'in we' ma'ase' si Judas si me' mamiskinin hangkan inin bissāne, saguwa' pegge' panangkew iye. Iye hep pinangandel magantan pangisihan sīnden duk daran iye ngeddo'. 7 Manjari pa'in si Isa, "Pasagadanun dende inin. Enna'ne isellan bengngi inin para ellew pangubul akuhin. 8 Me' mamiskinin ga'i du usa' amban ka'am duk tatabangbi siye. Saguwa' aku, ga'i ku teteg tu'u si ka'am."

Me' nakura' imamin magisun la'at para pu si Lasarus

9 Ekka me' a'a ngata'u we' la'i si Isa si Betani, hangkan hap pī siye la'i. Pī siye duma'in sabab si Isa hadja, saguwa' batang kitede isab si Lasarus, iye bakas pinakellum si Isa amban kamateynen. 10 Hangkan magisun me' nakura' me' imamin we' duma'in hadja si Isa pinapateyden saguwa' sampay si Lasarus isab. 11 Hangkan siye magisun kuwe' miya'an, pegge' sabab Lasarus ekka me' Yahudihin kahagad ne pu si Isa. Ga'i ne siye nuhut me' imamden.

Pamahadje si Isa papīne si Awrusalamin (Mateo 21.1-11; Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40)

12 Pagsasumuhin, takale we' me' a'a ma'ekka si pagkādja'an si Awrusalamin we' la'i ne si Isa si lān tudju Awrusalam. 13 Manjari ngeddo' siye kuwe' bantuk tuggu dawen lahing duk paguwa' siye pī pasampang pu si Isa. Ngalingan-ngalingan siye papales, pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Pudjite bi pinapitu we' Tuhanin. Pudjite bi Sultan bangsa Isra'ilin."
14 Ngasuwa' hep si Isa dambuwa' anak asnu (hayep kuwe' bantuk kura') duk sinakeyan we' ne. Hininang si Isa inin, maguyun duk niya' ayat tasulat dem kitab, pina'in,

15 "Ka'am, me' a'a Awrusalamin, da'a ka'am tinalew. Tiya' pitu sultanbin pasakey diyata' anak asnu."

16 Waktu miya'an, ga' tahāti me' tindeg si Isahin me' kēmon inin. Saguwa' pagtapole' ne si Isa si surga', bahu ta'essebde we' me' hininangde pu si Isahin asal tasulat hati' dem kitab. 17-18 Hangkan hep pasampang me' a'a mabanesin pu si Isa si lān, pegge' bakas

takalede sabab hininang si Isa maka'ulali'in pangalingan si Isa si Lasarusin amban dem kubulin duk pamakellumne iyehin. Pegge' me' a'a masumābu mala'ihin, siye hep magaka-aka si me' a'ahin sabab hininang si Isa inin. 19 Manjari magbissā-bissā me' Pariseohin, pa'inde, "Payamanun bi, kēmon me' a'ahin patuhut ne si iye. Ga' be niya' tahinangte bi."

Me' a'a Girik miha si Isa

20 Niya' me' a'a bangsa Girik patuhut si me' a'ahin pī nambahayang si Awrusalam
waktu pagkādja'an miya'an. 21 Pī siye pu si Pilip duk pa'inde si iye, "Tuwan, baya' kami
magkite duk si Isa." Si Pilip inin dambuwa' tindeg si Isa amban kaluma'an Betsaida la'i
si lahat Jalil. 22 Pī si Pilip ngakahan si Andariyas, ubus pī siye duwangan ngakahan si Isa.
23 Sambungan si Isa siye, pa'inne, "Ta'abut ne waktukun. Aku, Anak Manusiya'in, sōng
pinahadje ne ku. 24 Sabennal akahante ka'am, we' da lowang binihi' tattap da lowang
hadja samanta'an ga'i pinadem bulak. Saguwa' bang pinadem bulak ne, kuwe' dalil
matey bu kinubul, na, manjari tomo' duk ekka buwa'ne. 25 Damikkiyan isab a'ahin.
Bang ellegne te'ed umulne si dunya inin, ga' niya' umulne salama-lama. Saguwa' bang
ga'i du ellegne umulne si dunya inin, niya' du umulne salama-lama." 26 Pa'in si Isa, "Sine-
sine baya' da'ak-da'akku, subey iye nuhut-nuhut aku. Manjari antag-antagku, la'i isab
iye. Sine-sine ngahinang panganda'akankun, pahadje Samakun iye."

Missā si Isa sabab kamateynen

27 Missā-missā pe si Isa, pa'inne, "Suse te'ed ateykun kuwe'itu. Na, ine subey pa'inku?
Pākuku ente' si Samakun we' ga'i patekkane si aku kabinasahan inin? Ga'i inin pākuku
pegge' asal inin sababnen hangkan ku pitu, we' subey ku makalabey kabinasahan inin."
28 Manjari missā si Isa si Tuhanin, pa'inne, "O Amma', pahadjehun ēnnun." Magtawus
niya' suwala amban langit magpa'in, "Bakas ne pahadjeku ēnkun duk pahadjeku du
balik." 29 Me' a'a magtengge mala'ihin, takalede suwala inin. Pa'in me' sinduwehin,
"Uy, lugung hep ī'en." Pa'in me' sinduwehin isab, "Mala'ikat miya'an, missā si iye."
30 Saguwa' pa'in si Isa si siye, "Suwala miya'an pinakale si ka'am, duma'in si kahāpanku
saguwa' si kahāpanbi." 31 Pa'inne, "Ta'abut ne waktu pangahukum me' manusiya' si
dunyahin. Ta'abut ne waktu pangānan basag nakura' seyitanin, iye magnakura' tu'u
si dunyahin. 32 Bang ne ku pinadangkat diyata' olom," pa'in si Isa, "tabo'oku du
kēmon a'ahin nuhut aku." (33 Binissā si Isa inin, pamahātine si me' a'a mala'ihin bang
sa'ingge kamateynen.) 34 Nambung me' a'a mabanesin pu si Isa, pa'inde, "Pa'in kitab
kamihin we' Almasihin ellum salama-lama. Saguwa' pa'innu we' Anak Manusiya'in
subey pinadangkat duk pinapatey. Sine te' Anak Manusiya' inin?" 35 Nambung si Isa
pa'inne, "Tiya' pe tu'u si ka'am danta' mangurung danta' si pikilanbin, saguwa' ga'i
ne tiggel. Pādpād tu'u pe si ka'am danta'in, palanjalun bi paglengnganbin duk ka'am
ga'i ta'abut lindem. Pegge' malumengngan dem lindemin, ga'i kata'uhanne papīhannen.
36 Hangkan," pa'in si Isa, "subey ka'am sandel si danta'in pādpād tu'u pe si ka'am danta'in
duk ka'am manjari me' a'a suku' si danta'in."

Ga'i kahagad me' Yahudihin

Pagubus inin bissā si Isa, tahala' iye duk patapuk iye amban siye. 37 Bisan du ekka
me' hinangan maka'ulali' tahinang si Isa si matahan me' a'a mala'ihin, masi du siye ga'i
kahagad si iye. 38 To'o te'ed tasulat Nabi Isaya dem kitabin. Pa'inne hep la'i,

"O Tuhan, ga' niya' kahagad si me' inaka kamihin. Me' a'a mangite balakatnun, kulang
du siye makahātihin."

39 Lagi' pe, sinulat isab we' Nabi Isaya jānnen bang we'ey me' a'a mangga'i mabaya'
makahagadin ujudnen ga'i ne makajari kahagad. Pa'in Isaya,

40 “Pinessekan we' Tuhanin me' mataden duk siye ga'i ngite, duk pinababbal we' ne
pikilanden duk siye ga'i makahāti. Manjari ga'i pinda ateyden, pa'in Tuhanin,
hangkan ga'i tapuwasanku duseden.”
41 Binissā inin we' Nabi Isaya pegge' takitene sahaya si Isahin duk binissāne inin sabab
si Isa.
42 Saguwa' bisan ne sa miya'an, ekka du me' nakura' me' Yahudihin kahagad pu si Isa,
saguwa' ga' hadja siye missā patampal sabab inin, pegge' tinalew siye kaw kata'uhan
me' Pariseohin ubus ga'i ne siye pina'asek dem langgal. 43 Pegge' sinna pe siye bang
kasulutan manusiya'in si siye amban bang kasulutan Tuhanin si siye.

Me' bissā si Isahin mangahukumin

44 Manjari missā si Isa pinapales, pa'inne, “Makahagad si akuhin, duma'in hadja
aku kinahagadnen, saguwa' kahagad isab iye si Tuhan, iye mamapitu akuhin. 45 Duk
mangite akuhin, takitene isab mamapitu akuhin. 46 Pitu ku si dunya ngurung danta'
si pikilan manusiya' supaya sine-sine kahagad si aku ga'i teteg dem lindem. 47 Bang
niya' a'a makakale me' panolo'kun bu ga'i tuhutne, duma'in aku mangahukum iyehin.
Pegge' duma'in ku pitu ngahukum me' a'a si dunyahin, saguwa' pitu ku nimbul siye.
48 Si ellew dambuli, niya' du ngahukum me' mangga'i manayima' akuhin duk me'
mangga'i manuhut me' panolo'kun. Iye pangahukuman siyehin me' bakas panolo'ku si
siyehin. 49 Pegge' me' panolo'kun duma'in amban di pikilanku, saguwa' amban Samaku
mamapitu akuhin. Kēmon panolo'kun, iye hadja dina'akne si aku pamanolo'in. 50 Duk
kata'uhanku we' me' panolo'nen ngurung umul ga' tamananne la'i si surga'. Hangkan
hep ga' niya' bissāku si manusiya' seddili amban panganda'akan Samaku akuhin.”

13

Koso'an si Isa bettis me' tindegnen

1 Ga' pe tinagna'an pagjamu-jamuhin, andang ne kata'uhan si Isa we' tekka ne
ganta'annen duk subey ne ambananne dunya inin duk balik pī si Samanen. Asal amban
tagna' kinalasahan we' si Isa me' a'a suku' si iyehin, duk kuwe'itu pakitehanne du si
siye bang sa'ingge hadje lasane si siyehin. 2 Manjari pagsangem, magkakan disi Isa
duk me' tindegnen. Si Judas, anak si Simon Iskariyotin, bakas ne ka'urungan pikilan
we' seyitan nakura'in muddihan si Isa. 3 Asal du kata'uhan si Isa we' kēmon kapatut
Tuhanin tapangurung ne si iye. Duk kata'uhanne we' pitu iye amban Tuhan duk
balik du iye pī si Tuhan. 4 Manjari kuwat si Isa amban pagkakananden, bu iluwasan
we' ne da lapis badju'nen duk magdikat iye duk tuwaliya. 5 Manjari ngisi iye bohe'
dem palanggana duk kinoso'an we' ne bettis me' tindegnen duk pinunasan we' ne duk
tuwaliya pagdikatnen. 6 Pagpīne pu si Simon Petros, pa'in si Petros si iye, “Ka'u, Tuwan,
sōng koso'annu ke me' bettisku inin?” 7 Sambungan si Isa iye, pa'inne, “Ga'i tahātinu
kuwe'itu bang ine hininangku inin, saguwa' tahātinu iyan si ellew sinōng.” 8 Pa'in si
Petros, “Ga'i te'ed pakoso'ku si ka'u bettiskun.” “Bang ga'i koso'anku bettisnun,” pa'in
si Isa, “duma'in ne kew tindegku.” 9 Manjari pa'in Simon Petros si iye, “O Tuwan,
bang kuwe' iyan, duma'in hadja bettiskun saguwa' sampay me' tangankun duk kōkkun
koso'anun isab.” 10 Pa'in si Isa si iye, “A'a bakas mamandihin, gī ne barannen. Luwal
hadja bettisnen subey kinoso'an balik. Kēmon ka'am sutsi ne dem ateybin, luwal
dangan mangga'i masutsi ateynen.” 11 Andang ne hep kata'uhan si Isa bang sine
sōng mamuddihan iyehin hangkan pa'inne, “Kēmon ka'am sutsi ne dem ateybin, luwal
dangan mangga'i masutsi ateynen.” 12 Pagubus ne koso'an si Isa bettis me' tindegnen,
inasek we' ne badju'nen bu ningkolo' balik. Pa'inne si me' tindegnen, “Tahātibi ke bang
ine bakas hininangku si ka'am miya'an? 13 Pangēnbi akuhin ‘Guru’ duk ‘Panuhutan.’

Patut te'ed, pegge' aku asal gurubi duk panuhutanbi. 14 Na, bang aku panuhutanbin duk
gurubin ngoso'an bettisbin, subey ku lekkatbi. Subey ka'am magkoso'-kinoso' bettis.
15 Hininangku miya'an pinakitehan we' ku si ka'am supaya niya' pamintanganbi we'
subey diyawa' ateybin. Subey lekkatbi hininangku si ka'amin. 16 Sabennal akahante
ka'am we' banyaga'in ga'i langkew amban amunen. Duk dina'akin ga'i langkew amban
manganda'ak iyehin. 17 Kuwe'itu tahātibi ne panolo'ku si ka'am inin. Bang tuhutbi
inin, kēgan ka'am." 18 Pa'in si Isa, "Duma'in ku missā sabab ka'am kēmon. Kata'uhanku
bang sine me' a'a bakas tapene'ku manuhut akuhin. Saguwa' subey du tuman pina'in
dem kitabin, pina'in la'i, 'Binuddihan ku we' dambuwa' sawe'ku magsawu manganin.'
19 Akahante ka'am inin kuwe'itu pādpād ga' pe umantag supaya bang umantag ne,
kahagadbi du bakas pina'inku sabab dikun, bang sine ku. 20 Sabennal akahante ka'am,"
pa'in si Isa, "we' sine-sine ngaddatan a'a dina'akkun, kuwe' du aku inaddatannen. Duk
sine-sine ngaddatan aku, kuwe' du inaddatan we' ne bakas mamapitu akuhin."

Pina'al we' si Isa we' sōng iye binuddihan (Mateo 26.20-25; Markus 14.17-21; Lukas 22.21-23)

21 Pagubus inin bissā si Isa, suse te'ed dem ateynen duk pa'inne si me' tindegnen,
"Sabennal akahante ka'am, dangan ka'am muddihan aku du." 22 Magpayam me'
tindegnen. Ga'i kata'uhande bang sine binissāhannen. 23 Dangan me' tindeg si Isahin, iye
kinalasahannen, ningkolo' si bihingne. 24 Sininyasan iye we' Simon Petros duk pa'inne
si iye, "Tilewun be si Isa bang sine binissāhannen." 25 Manjari tindeg si Isa miya'an
patapit pu si Isa nilew iye, pa'inne, "Tuwan, sine te' sōng mamuddihan ka'uhin?"
26 Nambung si Isa, pa'inne, "A'a pangurunganku pan inin pagubus lebbaganku dem
pinggan, iye ne miya'an." Manjari ilebbagan we' si Isa panin ubus bu pinangurung
we' ne pu si Judas, anak si Simon Iskariyotin. 27 Pageddo' si Judas panin, magtawus
pa'asek nakura' seyitanin dem pikilanne. Pa'in si Isa si iye, "Hinangun ne padayi' sōng
hininangnun." 28 Ga' niya' bisan dangan me' tindegnen makahāti bang ine pina'in si
Isa pu si Judas miya'an. 29 Pegge' si Judas magantan sīnden, kannal me' sinduwehin we'
da'ak si Isa iye pī melli ginunade si pagkādja'anin, atawa dina'ak iye magsarakka si me'
mamiskinin. 30 Manjari pagsangka si Judas panin, magtawus iye duwa'i. Duk sangem
ne miya'an.

Da'akan ba'ahuhin

31 Paglumikut ne si Judas, pa'in si Isa, "Kuwe'itu pinakitehan ne pamahadje akuhin,
aku Anak Manusiya'in. Kuwe'itu pinakitehan ne balakat Tuhanin sabab aku. 32 Bang
tapakitehan balakat Tuhanin sababku, ga'i du tiggel pakitehan Tuhanin isab pama-
hadjene akuhin, aku Anak Manusiya'in." 33 Pa'in si Isa, "Ka'am me' tindegkun, ga'i ne
ku tiggel tu'u si ka'am. Pihabi du ku. Saguwa' sa pina'inku si me' nakura' Yahudihin,
pa'inku si ka'am kuwe'itu, 'Ga'i ka'am tapī si papīhankun.' 34 Niya' da'akan ba'ahu
ambananku si ka'am. Subey ka'am maglasa-ilasa. Maglasa ka'am kuwe' pangalasaku
si ka'amin. 35 Bang ka'am maglasa-ilasa, kata'uhan me' a'ahin kēmon we' ka'am me'
tindegku."

Pina'al we' si Isa pamasuwey si Petrosin (Mateo 26.31-35; Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34)

36 Pa'in si Petros pu si Isa, "Tuwan, hap tungan kew?" Nambung si Isa, pa'inne,
"Ga'i kew kapanuhut aku kuwe'itu si papīhankun, saguwa' paturul du kew si sinōng."
37 Pa'in si Petros si iye, "Tuwan, we'ey ku ga'i kapanuhut si ka'u kuwe'itu? Maglilla' ku
bisan ku pinapatey bang sababnu." 38 Sambungan si Isa iye, pa'inne, "Asal maglilla' ke
kew pinapatey bang sababku? Sabennal akahante kew, ga'i pe tingkowak manukin,
masuwey ne kew iyan mintellu we' ga'i ku kata'uhannu."

14

Si Isa lān mapī si Samanen

1 Pa'in si Isa si me' tindegnen, “Da'a ka'am suse dem ateybi sabab me' pina'inku
miya'an. Sandel ka'am si Tuhan duk sandel isab ka'am si aku. 2 La'i si lahat Samaku
Tuhanin, ekka patenna'an. Bang inin ga'i to'o ga'i ka'am akahanku. Pī ku manyap
patenna'anbin. 3 Manjari bang ubus ne ku magpanyap patenna'anbin, balik du ku
pitu ngeddo' ka'am duk bo'ote ka'am pī si patenna'ankun duk kite bi magdambuwa'
patenna'an. 4 Duk kata'uhanbi du lān hap pī si papīhankun.”
5 Pa'in si Tomas si iye, “Tuwan, ga'i kata'uhan kami bang tungan papīhannun. Sa'ingge
pangata'u kami lān hap pīhin?” 6 Pa'in si Isa si iye, “Aku inin lān tudju Tuhanin, aku
po'on sasuku mabennalin, duk aku po'on umulin. Ga' niya' tapī si Samaku Tuhanin
bang duma'in aku palabeyannen. 7 Kuwe'itu pegge' kata'uhanbi ne ku,” pa'in si Isa,
“kata'uhanbi du isab Samakun. Tinagna'an kuwe'itu, kata'uhanbi ne Samakun duk
takitebi ne iye.”
8 Pa'in si Pilip pu si Isa, “Tuwan, pakitehanun si kami Samanun duk kaduhulan ne
kami.” 9 Sambungan si Isa iye, pa'inne, “Katiggelku ne tu'u si ka'am, ga'i pe kata'uhannu
bang sine ku, Pilip? Sine-sine ngite aku, kuwe' Samakun ne te'ed takitenen. Hangkan
we'ey pa'innu we' subey pinakitehan si ka'u Samakun? 10 We' ga'i kew kahagad, Pilip,
we' Samakun duk aku dambuwa' du? Me' pamanolo'ku si ka'amin duma'in amban aku,
saguwa' amban Samaku mateteg tu'u si akuhin. Kēmon me' hinangkun iye mangahi-
nangin.” 11 Pa'in si Isa, “Subey kahagadbi pina'inkun we' Samakun duk aku dambuwa'
du. Bang ga'i ka'am kahagad sabab bissāku inin, kahagad ka'am hadja sabab me' hinang
bakas hininangkun. 12 Sabennal akahante ka'am,” pa'in si Isa, “sine-sine kahagad si aku,
hinangne du isab me' hinang hininangkun. Duk pasōng pe me' tahinangnen amban me'
hininangkun, pegge' pī ne ku si Samaku Tuhanin. 13 Ine-ine pākubi si Samakun sabab
sandelbi si akuhin, hinangku si ka'am supaya tapudji Samakun sabab hininangkun.
14 Ine-ine pākubi si aku sabab sandelbi si akuhin, hinangku si ka'am.”

Nanggup si Isa we' papitune Niyawa Sutsihin

15 Pa'in si Isa pe, “Bang bennal ku kalasahanbi, bugtu' tuhutbi me' panganda'akanku
si ka'amin. 16 Pākuku du si Samakun duk ka'am urunganne seddili nabangan ka'am
ganti'ku. Lu'u du iye si ka'am salama-lama. 17 Manabang inin, Niyawa Tuhanin. Iye
magaka mabennalin sabab Tuhanin. Saguwa' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin, ga'i
tatayima'de Niyawa Tuhanin pegge' ga'i iye tahātide duk ga'i iye kata'uhande. Saguwa'
ka'am, kata'uhanbi du Niyawa Tuhanin pegge' lu'u iye si ka'am duk pateteg du iye dem
ateybi. 18 Bisan ku tahala', ga'i du ka'am siya-siyaku. Balik du ku pitu si ka'am. 19 Ga'i ne
tiggel ga'i ne ku takite we' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. Saguwa' ka'am, kitebi du
ku. Duk pegge' ellum ku salama-lama, ka'am ellum du isab salama-lama. 20 Pagtekka
ellew miya'an, kata'uhanbi du we' Samakun duk aku magdambuwa'. Duk kata'uhanbi
isab we' ka'am duk aku magdambuwa'. 21 Sine-sine nayima' me' panganda'akankun duk
tuhutne du, iye iyan a'a asal mamalasa si akuhin. A'a mamalasa si akuhin kinalasahan
du iye we' Samakun. Duk kalasahanku isab iye duk pahātiku du dikun si iye.”
22 Manjari tinilew si Isa we' si Judas, duma'in si Judas Iskariyot. Pa'in si Judas,
“Tuwan, ine sababnen hangkan pahātinu dinun si kami hadja bu duma'in si me'
manusiya'in kēmon?” 23 Nambung si Isa, pa'inne, “Bang a'ahin malasa si aku, bugtu'
tuhutne me' panolo'kun. Manjari kalasahan Samakun iye, duk la'i kami duk Samakun
patenna' si iye. 24 Saguwa' a'a mangga'i malasa si akuhin, ga'i du isab tuhutne me'
pamanolo'kun. Duk me' pamanolo'ku si ka'amin duma'in amban aku saguwa' amban
Samaku mamapitu akuhin.

25 “Inaka inin kēmon we' ku si ka'am pādpād tiya' pe ku tu'u si ka'am. 26 Saguwa' papitu
Samakun du si ka'am manabangin, ganti'ku. Iye Niyawa Sutsihin. Tolo'anne du ka'am
kēmon-kēmonin duk pa'essebanne ka'am kēmon bakas panolo'ku si ka'amin.”
27 Pa'in si Isa pe, “Iye pangambanku si ka'amin atey sanyang. Kasanyangan inin
amban aku duk ga'i inin magsali' duk kasanyangan si dunyahin. Hangkan da'a ka'am
suse dem ateybi duk da'a ka'am tinalew. 28 Bakas ne ka'am akahanku we' aku inin
tahala' ne, saguwa' balik du ku pitu si ka'am. Bang ka'am asal malasa si aku, bugtu'
kēgan ka'am we' pī ku si Samakun, pegge' langkew iye amban aku. 29 Andang ne ka'am
akahanku pādpād ga' pe ta'abut waktu patahala'kun supaya bang ta'abut ne waktu
miya'an, asal kahagad ne te'ed ka'am. 30 Ga'i ne ku makajari missā si ka'am tiggel pegge'
sōng tekka ne nakura' seyitan magnakura' si dunya inin. Ga'i du ku kapagbaya'anne.
31 Saguwa' subey kata'uhan me' manusiya'in kēmon we' malasa ku si Samakun, hangkan
pagtuyu'anku kēmon hininang sa panganda'akan Samaku akuhin. Na, kuwat ne ka'am,
sūng ne kite bi,” pa'in si Isa.

15

Si Isa dalil po'on tinanem mahāpin

1 Manjari magdalilan si Isa, pa'inne si me' tindegnen, “Aku inin dalil po'on tinanem
mahāpin, duk Samakun dalil magipat tinanem inin. 2 Kēmon pangeku mangga'i
mabuwa'in toto'anne, duk kēmon pangeku mabuwa'in gawasanne duk nga'ekka
buwa'nen. 3 Ka'am iyan dalil kagawasan ne sabab me' panolo'ku si ka'amin. 4 Subey
ka'am pateteg si aku, duk teteg ku isab si ka'am. Dalil pangehin, ga'i makajari
buwa' pangehin amban dihananne, luwal bang ga'i butas amban po'onne, buwa' du.
Damikkiyan ka'am ga'i ka'am kapaghinang si kahāpan bang ga'i ka'am teteg si aku.
5 “Aku inin po'on tinanemin duk ka'am dalil me' pangehin. Bang ka'am teteg si aku
duk aku isab teteg si ka'am, ekka tahinangbi kahāpan, pegge' bang butas ka'am amban
aku, ga' niya' kasuddahan hinangbin. 6 Bang a'ahin ga'i teteg si aku, kuwe' iye dalil
pange seppak ilakasan duk ngalanes. Manjari tinipun me' pange inin bu ilakasan dem
ebbut ineggas. 7 Saguwa' bang teteg ka'am si aku duk me' panolo'kun ingketbi te'ed
dem ateybi, duhulan Tuhanin ka'am ine-ine pākubi. 8 Bang ekka kahāpan tahinangbi,
pinudji du Samakun duk kata'uhan du isab we' ka'am bennal me' tindegku. 9 Lasaku si
ka'amin kuwe' du lasa Samaku si akuhin. Patetegun bi lasabin si aku. 10 Bang tuhutbi
me' panganda'akankun, teteg du lasakun si ka'am. Kuwe' du akuhin, tinuhut we' ku me'
panganda'akan Samakun duk teteg lasanen si aku.
11 “Hangkan inin panolo'ku si ka'am, supaya talessabi isab kuwe' kēg dem ateykun
duk supaya kēgbin jukup. 12 Iye inin panganda'akanku si ka'amin, subey ka'am maglasa-
ilasa kuwe' pangalasaku si ka'amin. 13 Bang a'ahin maglilla' matey sabab lasane si
me' bagaynen, ga' niya' lasa manusiya' hadje amban inin. 14 Ka'am, me' bagayku
ka'am, bang hinangbi me' panganda'akanku si ka'amin. 15 Kuwe'itu ga'i ne ka'am
ēnanku me' dara'akanku, pegge' dara'akanin ga'i pinahātihan si siye bang ine ne pa'in
hininang amunen. Saguwa' ka'am, bakas pahātiku ne si ka'am kēmon inaka Samaku si
akuhin. Hangkan ēnanku ne ka'am me' bagayku. 16 Duma'in we' pene'bi ku, saguwa'
aku mamene' ka'amin, duk kawakilan ka'am we' ku supaya ekka hāp tahinangbi duk
me' mahāp tahinangbin ga'i pinda. Manjari, ine-ine pākubi si Samakun sabab sandelbi
si akuhin, duhulanne ka'am. 17 Na, iye inin panganda'akanku ka'amin, subey ka'am
maglasa-ilasa.”

Kabunsihan me' a'a manuhut si Isahin we' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin

18 Pa'in si Isa si me' tindegnen, “Da'a ka'am ulali' bang ka'am kabunsihan we' me'
a'a mangga'i manuhut Tuhanin. Essebun bi we' kabunsihande ku dehellu amban
ka'am. 19 Bang sa'upama magdambuwa' pikilan ka'am duk me' a'a iyan, kalasahande
hep ka'am. Saguwa' pabidda' ka'am. Tapene' ka'am we' ku duk pinaseddili ka'am
we' ku amban me' a'a iyan. Hangkan hep ka'am kabunsihan we' de. 20 Essebun
bi bakas pina'inku si ka'amin: ‘Banyaga'in ga'i langkew amban amunen.’ Bang ku
bakas bininasa we' me' a'a iyan, bugtu' binasade du isab ka'am. Bang bakas tuhutde
panolo'kun, bugtu' tuhutde du isab panolo'bin. 21 Kabunsihande ka'am duk binasade
ka'am pegge' ka'am suku' si aku duk pegge' ga' kata'uhande Tuhanin, Tuhan mamapitu
akuhin. 22 Bang ku ga' tapitu nolo'an siye, ga' pe pasti' duseden. Saguwa' kuwe'itu ga'i
ne kada'awahande duseden. 23 Sine-sine bunsi si aku bunsi du isab iye si Samakun.
24 Me' hinang hininangku si matahanden, ga' niya' a'a bakas makahinangne. Bang
ga' ku kapaghinang me' hinangan miya'an, ga'i hep pasti' duseden. Saguwa' takitede
ne me' hininangkun, duk kabunsihande ku duk Samakun. 25 Saguwa' bugtu' du ku
kabunsihande supaya tuman tasulat dem kitabin. Pa'in kitabin: ‘Kabunsihande ku ga'
niya' jānne.’

26 “Pitu du si ka'am pananabangin. Pananabang inin, Niyawa Tuhanin duk amban
Samakun iye. Magtolo' du iye mabennal sabab Tuhanin. Papituku du iye si ka'am
amban Samakun duk pagtu'u ne iye, naksi' du iye sabab aku. 27 Ka'am isab, naksi' du
ka'am sabab aku pegge' kemuwe tagna' magtuhut-tuhut kite bi.”

16

1 Pa'in si Isa si me' tindegnen, “Inaka we' ku kēmon inin si ka'am, supaya ga'i usa'
sandelbi si akuhin. 2 Niya' iyan waktu si sinōng, ga'i ne ka'am pa'asek me' nakura'
āgamahin dem langgalde. Duk tekka du waktuhin, bang niya' mapatey ka'am, kan-
nalanne we' hininangne inin kinabaya'an Tuhanin. 3 Hinangde inin si ka'am pegge'
ga'i kata'uhande Samakun atawa aku. 4 Saguwa' akahante ka'am inin supaya bang ne
tekka me' kabinasahan inin si ka'am, ta'essebbi du we' bakas ka'akahante ka'am andang
sabab inin.”

Hinang Niyawa Sutsihin

“Ga' ka'am akahanku inin tagna', pegge' tu'u pe ku si ka'am. 5 Saguwa' kuwe'itu
akahante ne ka'am pegge' sōng tahala' ne ku, pī balik si mamapitu akuhin. Bu ga'
niya' ka'am nilew aku bang tunganku. 6 Dukka te'ed ateybin kuwe'itu sabab bakas
inakaku si ka'am miya'an. 7 Saguwa' akahante ka'am mabennalin, si kahāpanbi du
bang ku tahala'. Pegge' bang upama ga'i ku tahala', ga'i pitu si ka'am pananabangin.
Saguwa' bang ku tahala', papituku du iye si ka'am. 8 Pagtu'u ne si ka'am pananabangin,
pahātihanne du si me' manusiya' si dunyahin hāti dusehin duk hāti mabentelin duk hāti
hukuman Tuhanin. 9 Papasti'ne si siye we' dusehan siye, pegge' ga'i siye kahagad si aku.
10 Papasti'ne si siye we' bentel ku, pegge' tapī ne ku si Samakun duk ga'i ne ku takitebi.
11 Papasti'ne si siye hukuman Tuhanin, pegge' tahukum ne nakura' seyitan magnakura'
tu'u si dunyahin.

12 “Ekka pe akaku si ka'am,” pa'in si Isa, “saguwa' ga'i takole'bi bang kuwe'itu.
13 Pagtekka pitu Niyawa Tuhanin, iye mamagaka mabennalin, panolo'anne du ka'am
kēmon panolo' mabennalin. Ga'i iye magtolo' amban di pikilanne saguwa' ine-ine
takalene amban Tuhanin, iye miya'an panolo'nen. Duk akahanne du ka'am bang ine
ma'umantag si sinōngin. 14 Pahadje Niyawa Tuhanin du ku, pegge' kēmon inakahanne
ka'amin asal amban aku du. 15 Ine-ine si Samakun, si aku du, hangkan hep pa'inku si
ka'am we' kēmon inakahan Niyawa Tuhan ka'amin amban aku du.”

Dukka duk kēg

16 Pa'in si Isa, “Ga'i ne tiggel, ga'i ne ku kitebi. Saguwa' ubus miya'an, ga'i tiggel kitebi
du ku balik.” 17 Magbissā-bissā sinduwe me' tindeg si Isahin, pa'inde, “Ine ente' hāti
pina'inne inin, ‘Ga'i tiggel ga'i ne ku kitebi, ubus miya'an ga'i tiggel kitebi du ku balik?’
Duk iye isab pina'inne, ‘Pegge' pī ku si Samakun?’ 18 Ine hatu hāti ‘ga'i ne tiggel’ pina'inne
inin? Ga'i kata'uhante bi bang ine hāti pina'innen.” 19 Kata'uhan si Isa we' baya' iye
tilew me' tindegnen bang ine hāti pina'innen. Hangkan pa'in si Isa si siye, “Ensini'
pa'inku, ‘Ga'i ne tiggel ga'i ne ku kitebi, ubus miya'an ga'i du tiggel, kitebi du ku balik.’
Magtilew-tilew ke ka'am bang ine hāti pina'inku inin? 20 Sabennal akahante ka'am,
magtangis ka'am iyan duk magsugul, saguwa' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin
magkēg-kēg. Suse du ka'am iyan saguwa' ginanti'an du iyan duk kēg. 21 Dalilnen kuwe'
dende nganak. Suse iye pegge' tekka ne panganaknen. Saguwa' pag si luwasan ne
anaknen, ga'i ne ta'essebne peddi' talabeynen hawal kēgnen we' niya' nakanak palahil
si dunya. 22 Damikkiyan isab ka'am, kuwe'itu suse ka'am. Saguwa' magkite du kite
bi balik. Manjari asal kēgan du te'ed ka'am iyan, duk kēgbi iyan ga' niya' maka'ānanne
amban dem ateybi. 23 Pagtekka ellew pagkiteten bi balik, ga' ne niya' tilewbi ine-ine
amban aku. Sabennal akahante ka'am, ine-ine pākubi si Samakun pegge' sandel ka'am si
aku, duhulanne du ka'am. 24 Kemuwe tagna'ley sampay kuwe'itu ga' niya' bakas pākubi
sabab sandelbi si akuhin. Māku ne ka'am ubus bu inurungan du ka'am supaya jukup
kēgbin.”

Da'ag me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin

25 Pa'in si Isa si siye, “Me' panolo'ku si ka'am inin si dalilan, saguwa' tekka du
iyan ellewin ga'i ne ku magdalilan si ka'am, duk akahanku ne ka'am pabentel sabab
Samakun. 26 Pagtekka ellew miya'an, bang niya' pākubi, ka'am ne mamāku amban
Samakun pegge' sandel ka'am si aku. Duma'in ne aku mamāku para si ka'amin, 27 pegge'
Samakun malasa du si ka'am. Kalasahanne ka'am pegge' malasa ka'am si aku duk pegge'
kahagadbi du we' pitu ku amban Tuhan. 28 Awe', pitu ku amban Samaku Tuhanin
si dunya. Duk kuwe'itu ambananku ne dunya inin duk balik ne ku pī si Samakun.”
29 Pa'in me' tindegnen si iye, “Kuwe'itu bentel ne pamissānun. Duma'in ne inin dalilan.
30 Kabugtu'an kami ne kuwe'itu we' kata'uhannu kēmon-kēmonin bisan kew ga'i tinilew.
Hangkan kahagad ne te'ed kami we' amban Tuhan kew.” 31 Pa'in si Isa si siye, “Asal
kahagad ne ke te'ed ka'am kuwe'itu? 32 Tekka du waktuhin ga'i ne te'ed tiggel, magsape'-
sape' du ka'am iyan, hap luma'ne ne dangan-dangan duk ambananbi ku dendangan.
Saguwa' iye mato'ohin, duma'in du ku dendangan pegge' Samakun teteg du tu'u si aku.
33 Kēmon inin inaka we' ku si ka'am supaya sanyang dem ateybin. Hangkan sanyang
dem ateybin, pegge' magdambuwa' ka'am duk aku. Tu'u si dunya inin, bininasa du
ka'am we' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. Saguwa' da'a ka'am tinalew. Da'ag ne
du nakura'den we' ku.”

17

Ngampun si Isa para si me' tindegnen

1 Pagubus inin bissā si Isa, mayam iye padiyata' langit duk ngampun iye si Tuhan,
pa'inne, “O Amma', ta'abut ne waktuhin. Pahadjehun ku, Anaknun, duk kew isab
tapahadjeku. 2 Ka'urungan ku we' nu kapatut magbaya' si kēmon manusiya', supaya
ka'urunganku umul ga' tamananne kēmon a'a pinasuku'nu si akuhin. 3 Duk me' a'a
ka'urungan umul ga' tamanannen, subey kew kata'uhande, ka'u Tuhan mabennalin,
Tuhan dambuwa'-buwa'in. Duk subey isab kata'uhande Isa Almasi pinapitunu si dun-
yahin. 4 Pinahadje kew we' ku tu'u si dunya pegge' ubus ne we' ku hinang pinahinangnu

si akuhin. 5 O Amma', pahadjehun ku lu'u si pana'anannu lu, sa pamahadje aku
malu'uhin masa ga' pe dunya inin pinapanjari.
6 "Bakas ne kew pinakita'u we' ku si me' a'a pinasuku'nu si aku tu'u si dunyahin. Me'
suku' si ka'u du siye, duk pinasuku' siye we' nu si aku. Tinuhut we' de lapalnun, 7 duk
bugtu' ne si siye we' kēmon pangurungnu akuhin asal bennal amban ka'u. 8 Bakas ne
pasampayku si siye lapal pinangurungnu si akuhin, duk tinayima' ne we' de. Bugtu'
ne si siye we' billu'u ku amban ka'u, duk kahagad ne te'ed siye we' ka'u asal mamapitu
akuhin.
9 "O Amma', pāku-pākuhanku siye si ka'u. Duma'in manusiya'in kēmon pinākuhankun
saguwa' me' a'a pinasuku'nu si aku inin hadja, pegge' siye inin asal suku' si ka'u du.
10 Kēmon si akuhin, si ka'u du duk kēmon si ka'uhin, si aku du. Duk pinahadje ku we'
de, sabab sandel siye si aku. 11 Aku inin sōng balik ne piyu si ka'u. Sōng ne ambananku
dunya inin. Saguwa' me' a'a pinasuku'nu si aku inin, tu'u pe si dunya. O Amma',
ka'u masutsihin, pakitehannu ku balakat ēnnun; banteyanun siye duk balakatnu inin,
supaya siye magdambuwa' atey sa kitehin. 12 Tiggelanku tu'u si siye, banteyanku me'
a'a pinasuku'nu si aku inin duk balakat ēnnun. Binanteyan siye we' ku hangkan ga'
niya' siye lepas amban ka'u, luwal du dambuwa', pegge' niya' subey lepas supaya tuman
tasulat dem kitabin. 13 Sōng balik ne ku inin piyu si ka'u hangkan pādpād tu'u pe ku si
dunya, bissāku inin supaya jukup kēgden kuwe' kēgkun. 14 Pinasampay we' ku si siye
lapalnun. Manjari kabunsihan siye we' me' a'a mangga'i manuhut ka'uhin, pegge' ga'i
siye nuhut pikilan me' a'a miya'an. Kuwe' siye akuhin, ga'i du isab tuhutku pikilan me'
a'a mangga'i manuhut ka'uhin. 15 Ga'i ku māku-māku we' eddo'nu me' a'a pinasuku'nu
si akuhin amban dunya inin. Saguwa' māku-māku ku we' banteyannu siye duk siye ga'i
kapagbaya'an we' nakura' seyitanin. 16 Kuwe' siye akuhin, ga'i siye nuhut pikilan me'
a'a mangga'i manuhut ka'uhin. 17 Paseddilihun siye duk sutsihun siye. Panutsi siyehin
panolo'nu mabennalin, iye lapalnun. 18 Da'akku ne siye pī si me' a'a si dunyahin, kuwe'
akuhin du isab dina'ak we' nu pitu si dunya. 19 Duk si kahāpande paglilla'ku umulkun si
ka'u, supaya siye te'ed me' a'a suku' si ka'uhin.
20 "Māku-māku ku duma'in hadja para si me' tindegku inin," pa'in si Isa, "saguwa' para
si kēmon makahagad si aku sabab panolo'den. 21 O Amma', karayaw magdambuwa'
atey siye kēmon; kuwe' ka'uhin teteg tu'u si aku, duk aku teteg lu'u si ka'u, damikkiyan
isab karayaw teteg siye tu'u si kite. Karayaw we' asal magdambuwa' atey siye, supaya
kahagad me' a'a si dunyahin we' asal ka'u mamapitu akuhin. 22 Pinahadje siye we'
ku sa pamahadjenu akuhin, supaya siye magdambuwa' atey kuwe' pagdambuwa'
ateyten, 23 aku teteg lu'u si siye, kuwe' ka'uhin teteg tu'u si aku, supaya siye kēmon asal
magdambuwa' atey te'ed. Manjari bang asal magdambuwa' atey ne te'ed siye, ujud
kata'uhan me' a'a si dunyahin du we' ka'u mamapitu akuhin. Duk kata'uhande du
isab we' kalasahannu me' makahagad si akuhin sa pangalasanu akuhin. 24 O Amma',
pinasuku' we' nu siye kēmon si aku. Manjari iye kabaya'ankun, subey siye la'i si aku si
pala'ihankun supaya takitede pamahadjenu akuhin duk sahaya pangurungnu akuhin,
pegge' kinalasahan ku we' nu ga' pe pinapanjari dunyahin. 25 O Amma', ka'u maben-
telin, bisan kew ga'i kata'uhan me' a'a mangga'i manuhut ka'uhin, saguwa' kata'uhante
kew duk me' tindegku inin kata'uhande we' ka'u mamapitu akuhin. 26 Bakas ne kew
pinakita'u we' ku si siye, duk pakita'ute pe kew namba, supaya lasade si sawe'den sali'
duk lasanu si akuhin duk supaya ku teteg dem ateyde."

18

Paniggew si Isahin
(Mateo 26.47-56; Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53)

1 Pagubus si Isa ngampun si Tuhan, tahala' iye duk me' tindegnen pī si dambiya' sapa'
inēnan Kidron. Niya' la'i kabbun duk hap pī siye dem kabbun miya'an. 2 Kata'uhan si
Judas antag miya'an pegge' daran hep si Isa duk me' tindegnen magtipun-tipun la'i. Si
Judas hep inin mamuddihan si Isahin. 3 Manjari pinandu'an we' si Judas me' sundalu
bangsa Romahin duk me' guwaldiya langgal hadjehin pī si kabbun miya'an. Me'
guwaldiya inin pinatuhut si iye we' me' Pariseohin duk me' nakura' imamin. Magbessi
siye duk magla'al duk magbo'o payita'an. 4 Kata'uhan si Isa kēmon sōng ma'umantag
si iyehin hangkan pī iye pasampang si siye duk pa'inne, "Sine pinihabin?" 5 Pa'inde,
"Piha kami si Isa, a'a amban lahat Nasaretin." "Aku ne hep," pa'in si Isa. Si Judas,
mamuddihan si Isahin, la'i isab nengge-nengge duk me' a'ahin. 6 Pagpa'in si Isa, "Aku
ne hep," pasuhut siye duk hebba' siye. 7 Manjari tilew si Isa siye balik, pa'inne, "Sine
te' pinihabin?" Nambung siye, pa'inde, "Si Isa, a'a amban Nasaretin." 8 Manjari pa'in si
Isa, "Bakas ne ka'am akahanku we' aku ne. Bang asal aku du a'a pinihabin, na, tiya' ne
ku. Da'a sakupun bi me' sawe'ku inin." 9 Pa'inne inin supaya tuman bakas pina'inne si
Samane, Tuhanin, pa'inne, "O Amma', ga' niya' lepas bisan dangan me' a'a pinasuku'nu
si akuhin."
10 Magbessi hep si Simon Petros. Manjari inurus we' ne bessinen duk pineddang we'
ne dara'akan imam nakura'in. Iye matewwa'in tayingene kanawanin duk magtawus
butas. Ēn dara'akan inin si Malkus. 11 Pa'in si Isa pu si Petros, "Isihun balik bessinun
dem tagubanne. Akuhanku kēmon kabinasahan inin pegge' inin pinasuku' si aku we'
Samakun."

Bino'o si Isa pu si Annas

12 Manjari siniggew si Isa we' me' sundaluhin duk me' kapitanden duk me' guwaldiya
Yahudihin duk iningketan iye we' de. 13 Bino'o iye we' de pī pu si Annas dehellu. Si
Annas inin mato'a si Kayapas, imam nakura'in tahun miya'an. 14 Si Kayapas hep inin
mangurung pikilan si me' nakura' Yahudihin pagpa'inne we' si kahāpande bang niya'
dambuwa' matey ganti' me' a'ahin kēmon.

Masuwey si Petros we' duma'in iye tindeg si Isa
(Mateo 26.69-70; Markus 14.66-68; Lukas 22.55-57)

15 Paturul si Simon Petros pu si Isa duk dambuwa' isab tindegne. Tindeg si
Isa dambuwa' inin magkilale duk imam nakura'in hangkan tumuhut iye pu si Isa
padiyalem pī si lame luma' imam nakura'in. 16 Saguwa' si Petros ta'amban la'i si bukut
tarangka. Manjari paluwas balik tindeg si Isa magkilale duk imam nakura'in, duk
ma'id iye si dende tunggu' tarangkahin, hangkan tabo'one si Petros padiyalem si lame.
17 Tinilew si Petros we' dendehin, pa'inne, "Duma'in ke kew dambuwa' me' tindeg
a'a tasiggew miya'an?" Masuwey si Petros, pa'inne, "Duma'in." 18 Sangem miya'an
haggut, hangkan me' dara'akanin duk me' guwaldiyahin magpakellum ebbut duk la'i
siye magtengge ngaliput ebbutin ngindāng. Pī isab si Petros patuhut si siye ngindāng.

Binistiga si Isa we' imam nakura'in
(Mateo 26.59-66; Markus 14.55-64; Lukas 22.66-71)

19 Manjari si Annas, iye bakas imam nakura'in, tinilew-tilew we' ne si Isa sabab me'
tindegnen duk sabab pagtolo'nen. 20 Nambung si Isa, pa'inne, "Luwal ku magtolo' si me'
ka'ekkahan a'a, kuwe' dem me' kalanggal-langgalan duk dem langgal hadje pagtipunan
kēmon me' Yahudihin. Ga' niya' bakas pagtolo'ku tinapuk. 21 We'ey aku tinilewnun?
Tilewun me' bakas makakale panolo'kun. Tilewun siye bang ine panolo'ku si siyehin.
Kata'uhande du." 22 Pagbissā si Isa inin, magtawus iye sinampak we' dambuwa' me'
guwaldiya mala'ihin duk pa'inne pu si Isa, "Ga' niya' addatnu. Da'a sambunganun
imam nakura'in sa iyan." 23 Pa'in si Isa si guwaldiyahin, "Bang sala' binissāku si imam

nakura'in, akahanun kēmon a'a si paghukuman inin bang ine masala' si binissākun. Saguwa' bang ga' sala' binissākun, we'ey ku sampaknu?" 24 Manjari dina'ak ne si Isa we' si Annas bino'o pī pu si Kayapas, imam nakura'in. Iningketan pe iye.

Masuwey balik si Petros we' duma'in iye tindeg si Isa
(Mateo 26.71-75; Markus 14.69-72; Lukas 22.58-62)

25 Si Simon Petros la'i pe nengge-nengge ngindāng. Tinilew iye we' me' sawe'ne magtenggehin, pa'inde, "Duma'in ke kew isab tindeg a'a miya'an?" Masuwey iye, pa'inne, "Duma'in." 26 Manjari dambuwa' dara'akan imam nakura'in, ba'an a'a bakas mabutas tayingene we' si Petrosin, missā. Pa'inne pu si Petros, "Duma'in ke kew bakas takiteku la'i si kabbunley nuhut iye?" 27 Masuwey balik si Petros, pa'inne, "Duma'in aku." Manjari magtawus tingkowak manukin.

Si Isa si harapan Gubnul Pilatus
(Mateo 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Lukas 23.1-5)

28 Subu-subu pe bino'o si Isa amban luma' si Kayapas pī si astana' gubnul bangsa Romahin, saguwa' ga' padiyalem me' nakura' Yahudihin dem astana' pegge' bang siye padiyalem dem luma' duma'in Yahudi, batal siye duk ga'i ne siye makajari palamud magjamu-jamu la'i si Kādja'an Pangessebanin. 29 Hangkan paluwas Gubnul Pilatus pī si siye duk tilewne siye, pa'inne, "Ine panuntutanbi a'a inin?" 30 Nambung siye, pa'inde, "Ga'i bo'o kami a'a inin pitu si ka'u bang ga' niya' dusene." 31 Pa'in Pilatus si siye, "Ka'am ne iye ngahukumne nuhut sara'bin." Nambung me' Yahudihin, pa'inde, "Ga' niya' kapatut kami ngalabo'an sine-sine hukuman pinapatey." 32 Kēmon inin umantag supaya tuman bakas pina'in si Isahin bang sa'ingge kamateynen. 33 Manjari padiyalem balik si Pilatus dem astana' duk dina'ak we' ne si Isa bino'o pī si iye. Pa'inne pu si Isa, "To'o ke we' ka'u sultan bangsa Yahudihin?" 34 Nambung si Isa, pa'inne, "Amban di pikilannu ke manilew aku inin atawa niya' ke me' a'a seddili bakas ngakahan ka'u sabab aku?" 35 Nambung Pilatus, pa'inne, "We' Yahudi ku? Me' bangsanu du duk me' nakura' imambin hep manōngan ka'u pitu si akuhin. We'ey, ine te' dusenun?" 36 Nambung si Isa, pa'inne, "Pagsultanankun duma'in tu'u si dunya. Bang pagsultanankun tu'u si dunya, asal nungka' me' tindegkun duk ku ga'i tasiggew we' me' nakura' Yahudihin. Awe', pagsultanankun duma'in tu'u si dunya inin." 37 Pa'in Pilatus, "Bang sa iyan, sultan kew hati'?" Pa'in si Isa, "Ka'u ne magpa'inin we' sultan ku. Iye sababnen hangkan ku inanakan duk hangkan ku pitu si dunya, supaya ku kapagtolo' sabab mabennalin. Kēmon manuhut mabennalin pakale du si aku." 38 Pa'in Pilatus, "Ine te' mabennalin?"

Si Isa hinukum we' pinapatey
(Mateo 27.15-31; Markus 15.6-20; Lukas 23.13-25)

Pagubus inin bissā Pilatus, paguwa' iye balik pī si me' Yahudihin duk pa'inne si siye, "Ga' niya' takasuwa'ku jānne pangahukumanku a'a inin. 39 Saguwa' katagamanbin kahaba' ta'abut Kādja'an Pangessebanin, maluwas ku dambuwa' pilisu. Baya' ke ka'am bang paluwasku ka'am sultan me' Yahudihin?" 40 Magkalolop me' a'ahin, pa'inde, "Da'a bang a'a iyan. Kabaya'an kamihin si Barabbas." Si Barabbas inin mundu.

19

1 Manjari dina'ak we' Pilatus si Isa ilagutan. 2 Ubus miya'an ngalakal me' sundaluhin bāhan luhihan, hininang kuwe' korona sultan, duk pinapī we' de si kōk si Isa. Pinasem-mekan isab iye we' de juba taluk kuwe' juba sultan. 3 Manjari hininang dagey iye we' de. Magbalik-balik siye pī si iye nalam iye, pa'inde, "Assalamu alaikum, Sultan me' Yahudihin," ubus bu pinagsampakan we' de. 4 Manjari paluwas balik si Pilatus duk pa'inne si me' a'a ma'ekkahin, "Payamanun bi, bo'oku du si Isa paluwas pitu

si ka'am supaya kata'uhanbi we' ga' niya' takasuwa'ku jānne pangahukumanku iye."
5 Manjari paluwas isab si Isa, la'i pe lakal luhihanin diyata' kōkne duk magjuba talukin
pe iye. Pa'in Pilatus si me' a'ahin, "Payamanun bi a'a inin." 6 Pagkite me' nakura'
imamin duk me' guwaldiya si langgal mahadjehin si Isa, magkalolop siye, pa'inde,
"Papateyun iye. Lansangun diyata' olom." Pa'in Pilatus si me' a'ahin, "Baya'-baya'bi
ne. Bo'ohun bi iye duk ka'am ne ngalansang iye diyata' olom. Saguwa' bang aku, ga'
niya' takasuwa'ku jānne pamapateyan iye." 7 Pa'in me' nakura' Yahudihin si iye, "Pa'in
sara' kamihin subey iye pinapatey pegge' pa'inne we' Anak Tuhanin iye." 8 Pagkale
Pilatus pina'inde inin, pasōng ne talewnen. 9 Bino'o we' ne si Isa padiyalem balik dem
astana' bu tinilew we' ne, pa'inne, "A'a amban kew?" Saguwa' ga' nambung si Isa.
10 Pa'in Pilatus si iye, "We'ey kew ga'i nambung? Ga'i ke kata'uhannu we' taga kapatut ku
maluwas ka'u? Duk taga kapatut ku isab ngalansang ka'u diyata' olom duk kew matey."
11 Nambung si Isa, pa'inne, "Bang duma'in Tuhanin mangurungan ka'u kapatutin, ga'
niya' kapatutnu ngahukum aku. Hangkan hep a'a manōngan aku pitu si ka'uhin, pasōng
hadje dusenen amban dusenun." 12 Amban miya'an, miha te'ed lān si Pilatus supaya
tapaluwasne si Isa. Saguwa' magkalolop ne pa'in me' nakura' Yahudihin, pa'inde, "Bang
paluwasnu a'a iyan, duma'in kew bagay Sultan Nakura'in. Sine-sine ngēnan dinen
sultan, kuntarahanne Sultan Nakura'in."
13 Pagkale Pilatus pina'inde miya'an, bino'o we' ne si Isa paluwas duk ningkolo' iye
si siya pangahukumanin la'i si lugal inēnan "Lame Batu." Bang si bissā Yahudi, ēnnen
"Gabbata." 14 Ellew miya'an ellew pagpanyap si Kādja'an Pangessebanin duk sōng
lettu ne. Manjari pagtingkolo' Pilatus, pa'inne si me' a'ahin, "Payamanun bi, tiya' ne
sultanbin." 15 Saguwa' magkalolop me' a'ahin, pa'inde, "Papateyun ne. Papateyun ne.
Lansangun diyata' olom." Pa'in Pilatus si siye, "Ine? Baya' ka'am da'akku ilansang
diyata' olom sultanbin?" Nambung me' nakura' imamin, pa'inde, "Ga' niya' sultan kami
seddili amban Sultan Nakura'in." 16 Manjari sinōngan ne we' Pilatus si Isa pī si siye duk
iye talansangde diyata' olom pinapatey.

Pangalansang si Isa diyata' olomin
(Mateo 27.23-44; Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43)

17 Manjari ineddo' ne we' de si Isa duk bino'o we' de paluwas amban puweblo.
Pinapanangkit we' de pu si Isa olom sōng pangalansangan iyehin, tudju pī si lugal
inēnan "Lahat Bungkug," bang si bissā Yahudi, "Golgota." 18 Pagtekka la'i, ilansang si Isa
we' me' sundaluhin diyata' olomin duk pinatengge we' de olomin diyata' bulak. Niya'
isab duwangan a'a ilansang diyata' olomde, dangan si kanawanan si Isa duk dangan
si bibanganne. 19 Niya' sinulat we' Pilatus dina'ak we' ne pinapī diyata' olom si Isahin.
Iye inin sinulatnen: "Si Isa, a'a Nasaret, Sultan me' Yahudihin." 20 Ekka a'a makabatsa
sulat inin pegge' lugal pangalansangan si Isahin tapit si Awrusalam duk sinulat inin si
bissā Yahudi, si bissā me' a'a Roma, duk si bissā Girik. 21 Manjari hap pī me' nakura'
imamin pu si Pilatus duk pa'inde si iye, "Ga'i tewwa' sinulatnu miya'an. Da'a iye sulatun
'Sultan me' Yahudihin' saguwa' sulatun, 'Pa'in a'a inin we' iye sultan me' Yahudihin.' "
22 Nambung Pilatus, pa'inne, "Bakas tasulatkun ga'i ne kapindahan." 23 Pagubus ne
ilansang we' me' sundaluhin si Isa, ineddo' we' de me' semmeknen duk binahagi' we'
de pina'ampat, da bahagi'-da bahagi' siye dangan. Saguwa' niya' pe dambuwa' badju' si
Isa, ga' niya' la'itanne, tinennun pinadambūs. 24 Pa'in me' sundaluhin si sawe'den, "Da'a
garette bi badju' inin. Saguwa' magpuwa'an hadja kite bi. Sine-sine nganda'ag, tepe
si iye badju' inin." Sabab hininang me' sundalu miya'an, tuman tasulat dem kitabin,
pina'in la'i,
"Pagbahagi'ande semmekkun duk pagpuwa'ande badju'kun."

25 La'i si bihing olom pangalansangan si Isahin, magtengge sa'i si Isahin, duk
pungtina'i sa'inen, duk Mariyam anda Kolopasin, duk Mariyam dende amban lahat
Magdalahin. 26 Takite si Isa sa'inen duk tindegne kinalasahannen la'i. Pa'in si Isa
si sa'inen, "Tindegku iyan anaknu ne." 27 Duk pa'inne si tindegne miya'an, "Iyan ne
sa'inun." Hangkan amban ellew miya'an bino'o ne we' tindeg si Isa miya'an sa'i si Isahin
pinatenna' si luma'ne.

Kamatey si Isahin
(Mateo 27.45-56; Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49)

28 Manjari inin, kata'uhan si Isa we' kēmon pinahinang si iyehin ubus ne duk jukup
ne. Manjari pa'inne, "Lekkakan ku." Pa'inne inin supaya tuman tasulat dem kitabin.
29 Niya' andang la'i binettad poga isihan ininum. Pagkale me' sundaluhin pina'in si
Isahin, ngeddo' siye kuwe' gapas bu ilebbagan we' de dem ininumin. Ubus, pinapī we'
de si tuggu kayu-kayu bu pina'abut pī si behe si Isa. 30 Pagubus miya'an tasessep si Isa,
pa'inne, "Ubus ne hinangkun." Manjari patondok iye duk bekkat ne napasnen.

Ilogsok seddi si Isahin

31 Pegge' ellew Juma'at hep miya'an, hap pī me' nakura' Yahudihin ma'id pu si Pilatus
we' da'akde ne pinolong pusu' me' a'a tellungan ilansang diyata' olomin duk siye
mura matey duk ne talebbes pādpād ga' pe ta'abut ellew li'ihin. Ga'i siye mabaya' we'
inambanan me' bangkeyin diyata' olom baytu ellew Sabtu', pegge' ellew li'i miya'an
asal ellew hadje. 32 Hangkan pī me' sundaluhin duk pinolong we' de dehellu me' pusu'
sawe' si Isa duwangan ilansang diyata' olomin. 33 Saguwa' pagtapit ne siye pu si Isa,
takitede we' matey ne hati' iye, hangkan ga' ne polongde pusu'nen. 34 Saguwa' dangan
me' sundaluhin, ilogsok we' ne duk budjakne seddi si Isahin. Magtawus pabu'us laha'in
magsaget duk bohe'. 35 (A'a mangite ma'umantag pu si Isa inin, sinulat we' ne sabab
inin supaya ka'am kahagad. A'a manulat inin kapangandelan duk bennal panaksi'nen.)
36 Sabab me' ma'umantag pu si Isa miya'an, tuman tasulat dem kitabin. Pina'in la'i, "Ga'
niya' polong bisan dambuwa' tolangne." 37 Duk niya' isab da ayat tasulat dem kitab,
pina'in, "Payamande du a'a bakas ilogsokden."

Pangubul si Isahin
(Mateo 27.57-61; Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56)

38 Manjari, niya' dambuwa' a'a amban lahat Arimati, ēnnen si Yusup. Si Yusup inin
tindeg si Isa du isab saguwa' ga' iye magpatampal pegge' tinalew iye si me' nakura'
Yahudihin. Pī iye pu si Pilatus duk pākune ngeddo' bangkey si Isahin. Dina'ak ne iye
we' Pilatus, hangkan pī iye duk ilebbes we' ne bangkey si Isahin amban diyata' olom.
39 Nuhut isab Nikodemus pu si Yusup. Iye hep a'a bakas mapī pu si Isa sangemin.
Magbo'o Nikodemus duwe bayu' laksi' ēnnen mira duk alos pinagsaget. Bohatannen
niya' limempū' kilu. 40 Ineddo' we' de bangkey si Isahin duk sinaput we' de dem kakana'
pinagtuhut duk laksi'in, sa addat bangsa Yahudihin bang siye magsaput a'a matey.
41 La'i si antag pamapateyan si Isahin, niya' kabbun. La'i dem kabbun miya'an niya'
lingab pangubulan, ba'ahu pe, ga' pe bakas kapangubulan. 42 La'i si Isa kinubul we' de
pegge' tapit du si lugal pamapateyan iyehin duk pegge' sōng ne sangem Sabtu', ellew li'i
me' Yahudihin.

20

Ka'ellum si Isa balikin
(Mateo 28.1-8; Markus 16.1-8; Lukas 24.1-12)

1 Subu-subu pe te'ed ellew Ahadin, lindem pe, hap pī si kubul si Mariyam, dende
amban Magdalahin. Takitene we' bakas inānan ne batu tampeng kubulin. 2 Hangkan

magubas iye pī ngakahan si Simon Petros duk tindeg si Isa dambuwa' kinalasahannen. Pa'inne si siye, “Ga' ne la'i Panuhutanten bi. Niya' bakas ngānanne amban dem kubul. Inday, ga'i kata'uhan kami bang antag pamo'ohande iyehin.”

3 Manjari si Petros duk tindeg dambuwa'in magtawus hap pī si kubul. 4 Magubas
siye saguwa' dambuwa'in lakkes amban si Petros duk dehellu iye tekka la'i si kubul.
5 Pakokko' iye pasīp padiyalem kubul duk takitene saput si Isahin la'i. Saguwa' ga' iye
padiyalem. 6 Manjari tekka ne si Simon Petros amban dambulihanne duk nalus pī
padiyalem kubul. Takitene saputin la'i. 7 Takitene isab pīs-pīs bakas pamutus kōk si
Isahin, ga' magdānun duk saputin saguwa' seddilihan dine ilikid. 8 Manjari dambuwa'in,
iye madumehellu matekka si kubulin, padiyalem isab. Pagkitene saputin, kahagad iye
we' ellum ne si Isa balik. 9 Niya' du tasulat dem kitab sabab si Isa we' subey iye ellum
balik amban kamateynen, saguwa' ga' pe miya'an tahātide. 10 Manjari hap luma' ne siye.

Pakite si Isa pu si Mariyam, dende amban Magdalahin (Mateo 28.9-10; Markus 16.9-11)

11 Saguwa' si Mariyam nengge-nengge ne pa'in la'i si bihing kubul magtangis.
Sasangne magtangisin, pakokko' iye pasīp dem kubul. 12 Ngite iye duwe mala'ikat
magsemmek pote' ningkolo' la'i si antag bakas pamabākan si Isahin, dangan si antag
kōkne duk dangan si antag bettisne. 13 Pa'in me' mala'ikatin si iye, “Dende, we'ey kew
magtangis?” Nambung Mariyam, pa'inne, “Pegge' iyu' ubus bo'ode tahala' bangkey
Panuhutankun, bu ga'i kata'uhanku bang antag pamo'ohande iyehin.” 14 Pagubus inin
bissāne, pahaleng iye duk takitene si Isa nengge-nengge la'i, saguwa' ga' takilalene we'
si Isa miya'an. 15 Pa'in si Isa si iye, “Dende, we'ey kew magtangis? Sine pinihanun?”
Kannal Mariyam we' a'a miya'an tunggu' kabbunin. Pa'inne si a'ahin, “Tuwan, bang
ka'u mangeddo' bangkey si Isahin, akahanun ku bang antag pamo'ohannu iyehin, duk
ku tapī ngeddo'ne balik.” 16 Pa'in si Isa si iye, “Mariyam.” Magtawus harapne si Isa duk
pa'inne si bissā Yahudi, “O Rabbuni.” Hātinen, “Guru.” 17 Pa'in si Isa si iye, “Da'a ku
kaputanun pegge' ga' pe ku tapole' pī si Samakun. Saguwa' pī kew si me' pungtina'ikun
duk akahanun siye we' mole' ku pī si Samakun duk Tuhankun. Iye du isab Samabin duk
Tuhanbin.” 18 Hangkan hap pī ne Mariyam, dende amban Magdalahin, si me' tindeg si
Isahin ngakahan siye, pa'inne, “Bakas kiteku Panuhutanten bi.” Duk inakahan ne siye
we' ne me' bakas pina'in si Isa si iyehin.

Pakite si Isa si me' tindegnen (Mateo 28.16-20; Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49)

19 Pagsangem ne ellew Ahad miya'an, magtipun me' tindeg si Isahin dem luma'.
Binagat we' de me' gawangin pegge' tinalew siye si me' nakura' Yahudihin. Bessuwang
si Isa nengge si tengnga'de duk pa'inne si siye, “Karayaw sanyang dem ateybin.”
20 Manjari pinakitehan we' ne si siye me' pali' tangannen duk pali' seddinen. Kēgan
te'ed me' tindegnen pagkitede Panuhutanden. 21 Pa'in si Isa balik si siye, “Karayaw
sanyang dem ateybin. Kuwe' panganda'ak Samaku aku mapituhin, damikkiyan iye du
isab panganda'akanku ka'amin.” 22 Ubus iye missā, nihup iye pī si siye duk pa'inne,
“Tayima'un bi ne Niyawa Sutsihin. 23 Bang ampunbi duse a'ahin ampun Tuhanin du
isab duseden. Bang ga'i ampunbi, ga'i du isab ampun Tuhanin.”

Si Isa duk si Tomas

24 Waktu paguwa' si Isa si me' tindegne miya'an, baytu ga' la'i si Tomas. Si Tomas
inin dangan me' tindeg si Isa sampū' duk duwehin, ugey-ugeynen si Kambal. 25 Manjari
inakahan si Tomas we' de, pa'inde, “Bakas takite kami Panuhutanten bi.” Saguwa' pa'in
si Tomas, “Bang ga'i du takiteku duk duwe mataku inin duk tasagsadku me' pali' lansang
si pat tangannen duk bang ga'i du ta'antanku pali' si seddinen, asal ga'i ku kahagad.”

26 Paglabey da simana, magtipun ne isab me' tindeg si Isahin dem luma' duk la'i ne
si Tomas. Bagat me' gawangin saguwa' bessuwang si Isa nengge si tengnga'de duk
pa'inne, “Karayaw sanyang dem ateybin.” 27 Manjari pa'inne pu si Tomas, “Payamanun
me' tangankun. Sagsadun. Pasōngun tangannun pitu duk antanun pali' seddikun.
Da'a ne kew duwe-duwehan. Kahagad ne kew te'ed.” 28 Sambat si Tomas sa', “Ka'u
Panuhutankun duk ka'u Tuhankun.” 29 Pa'in si Isa si iye, “Hangkan ke kew kahagad
pegge' takitenu ne ku? Asal kēgan te'ed me' makahagad si akuhin bisan ku ga' kitede.”

We'ey kitab inin sinulat

30 Ekka pe me' hinangan maka'ulali' seddili tahinang si Isa si pagmatahan me' tindeg-
nen, ga' tasulat na'an si kitab inin. 31 Saguwa' me' sinulat matu'u inin, sinulat supaya du
kahagadbi we' si Isa asal Almasihin ne, Anak Tuhanin, duk supaya ka'urungan ka'am
umul salama-lama sabab sandelbi si iyehin.

21

Pakite si Isa si me' tindegne pitu'in

1 Pagpuwas bang piyem bahangi, pakite ne isab si Isa balik si me' tindegnen la'i si
higad lamew Tiberi. Sa inin pagpakitene dinen si siye. 2 Si Simon Petros la'i miya'an
magtuhut duk si Tomas, inēnande si Kambalin duk si Natanael, a'a amban Kana la'i si
lahat Jalilin. La'i du isab nuhut siye me' anak si Sebedehin duk duwangan pe me' tindeg
si Isa seddili. 3 Pa'in si Simon Petros, “Tiya' ku pī magpokot.” “Nuhut kami,” pa'in me'
sinduwehin. Manjari pī ne siye duk pasakey siye si bangka'. Saguwa' kellawan miya'an
ga' niya' kenna ta'eddo'de. 4 Pagkellat mata ellewin, la'i si Isa nengge-nengge si higad
saguwa' ga' iye takilale we' me' tindegnen. 5 Ngalingan iye pī si siye, pa'inne, “Me'
bagay, ga' ke niya' ta'eddo'bi?” “Ga',” pa'inde. 6 Pa'in si Isa, “Teppadanun bi pokotbin
lu'u si pakanawanan bangka'bin duk ka'am maka'eddo'.” Hangkan tineppadan we' de
pokotden. Ga' takole'de ngonot pokotin pī dem bangka' hawal ekka kenna ta'eddo'den.
7 Manjari pa'in tindeg kinalasahan si Isahin pu si Petros, “Panuhutanin hep ī'.” Pagkale
si Simon Petros inin, inasek we' ne badju'nen pegge' bakas magluwas iye, bu patugpa'
iye dem lamew hap pī pu si Isa. 8 Me' sinduwehin musey tudju higad nganggguyud pokot
penno' we' kennahin. Tapit du siye si higad, niya' du me' limempū' deppe talanen.
9 Pagduwa'ide si higad, ngite siye kenna tinunu' diyata' bale duk niya' pan isab. 10 Pa'in
si Isa si siye, “Bo'ohanun bi ku pitu kenna ta'eddo'bin.” 11 Hangkan pī si Simon Petros
dem bangka' bu ilalas we' ne pokotin pī si higad. Penno' pokotin we' kenna hadje,
dahatus duk limempuk-tellu ekkahannen. Saguwa' pokotin ga' garet bisan du ekka te'ed
isinen. 12 Manjari pa'in si Isa si siye, “Dayi' ka'am pitu mangan.” Ga' niya' me' tindegnen
makatawakkal nilew iye bang sine iye, pegge' kata'uhande du we' iye Panuhutanden.
13 Pī si Isa ngeddo' panin duk kennahin duk pinangurung we' ne si siye. 14 Kamintellune
ne inin si Isa pakite si me' tindegnen kemuwe pinakellum iye balik amban kamateynen.

Si Isa duk si Petros

15 Pagubus siye mangan, pa'in si Isa pu si Simon Petros, “Simon, anak si Yahiya,
hadje ke lasanu si akuhin amban lasa me' sawe'nu inin?” “Awe', Tuwan,” pa'inne,
“kata'uhannu we' malasa ku si ka'u.” Pa'in si Isa, “Na, ipatun me' a'a suku' si akuhin,
kuwe' pastul ngipat me' anak bili-bilinen.” 16 Tinilew iye we' si Isa kaminduwenen,
pa'inne, “Simon, anak si Yahiya, malasa ke kew si aku?” “Awe', Tuwan,” pa'inne,
“kata'uhannu we' malasa ku si ka'u.” Pa'in si Isa si iye, “Na, pastulanun me' bili-bilikun,
hātinen me' a'a suku' si akuhin.” 17 Kamintellunen tilew si Isa iye, pa'inne, “Simon,
anak si Yahiya, malasa ke kew si aku?” Dukka si Petros pegge' tinilew pe iye we' si
Isa kamintellunen, “Malasa ke kew si aku?” Nambung si Petros, pa'inne, “Tuwan,

kataʹuhannu kēmon-kēmonin. Kataʹuhannu weʹ malasa ku si kaʹu." Paʹin si Isa, "Na, ipatun meʹ bili-bilikun, hātinen meʹ aʹa sukuʹ si akuhin. 18 Sabennal akahante kew," paʹin si Isa, "kabataʹnun nemmekan kew dinu, duk lumengngan kew tungan-tungan kabayaʹannu. Saguwaʹ bang bahiʹ ne kew, padeppe du kew duk seddili masemmekan kaʹuhin duk boʹone kew pī si antag gaʹi kabayaʹannu papīhan." 19 Paʹin si Isa inin pangakane bang saʹingge pamapatey si Petrosin supaya tapudji Tuhanin. Duk paʹin si Isa pe si iye, "Nuhut kew aku."

Si Isa duk tindegne dambuwaʹin

20 Manjari pahaleng si Petros duk kitene paturul tindeg kinalasahan si Isahin. Iye hep miyaʹan mapatapit pu si Isa sasangde mamangan sangemin duk manilew si Isahin, paʹinne, "Tuwan, sine teʹ sōng mamuddihan kaʹuhin?" 21 Pagkite si Petros tindeg si Isa dambuwaʹ inin, paʹinne pu si Isa, "Tuwan, saʹingge isab iye miyaʹan?" 22 Paʹin si Isa pu si Petros, "Bang saʹupama kabayaʹankun weʹ ellum iye sampay balik ku si dunya, gaʹ niyaʹ lamudnu. Nuhut kew hadja aku." 23 Manjari bawag suwi-suwihin pī si meʹ katindegan si Isahin weʹ tindegne dambuwaʹ inin gaʹi matey. Bu paʹin, gaʹ hep si Isa magpaʹin weʹ gaʹi iye matey. Iye hadja pinaʹinnen, weʹ bang saʹupama kabayaʹannen weʹ tindegne inin ellum sampay balik iye pitu si dunya, gaʹ niyaʹ lamud si Petros. 24 Tindeg si Isa sinuwi-suwi inin, iye ne inin magaka-aka sabab meʹ malumabey inin, duk iye isab manulat inin kēmon. Duk kataʹuhan kami weʹ asal toʹo meʹ inakanen.

Panambusannen

25 Ekka pe teʹed meʹ hinang seddili bakas tahinang si Isa gaʹ tasulat. Bang sinulat kēmon dem kitab, kumpasku gaʹi siguwe tuʹu si dunya kēmon kitab subey sinulatin.

Hinangan meˈ aˈa kawakilan weˈ Isa Almasihin
Jūd inin sinulat weˈ si Lukas
Pahāti sabab jūd inēnan “Hinangan meˈ aˈa kawakilan weˈ Isa Almasihin”

Jūd inin sinulat weˈ si Lukas duk inin sugpat sulatne pu si Teopilus tagnaˈin. Si Teopilus inin aˈa bangsahan.

Tuˈu si sulatne inin inaka weˈ ne meˈ hinangan meˈ aˈa bakas kawakilan si Isa magmahalayak lapalnen. Inaka-aka weˈ si Lukas tuˈu bang saˈingge aka-aka sabab si Isahin palatag si kēmon meˈ kalahat-lahatan. Inaka weˈ ne sabab pagmahalayak meˈ aˈa kawakilan si Isahin si meˈ pagkaside Yahudi dehellu, ubus bu si meˈ kabangsahan dumaˈin Yahudi isab, sampay umabut siye si meˈ kalahatan tala.

Inaka isab weˈ ne sabab Niyawa Sutsihin pinapī weˈ Tuhanin si siye. Sabab tabang Niyawa Sutsihin tahinangde kēmon dinaˈak Tuhan si siyehin. Duk Niyawa Sutsihin isab manoloˈan siyehin si meˈ hinangden.

Si Lukas inin sawеˈ si Paul maglengngan si meˈ kalahatan tala magmahalayak lapal Tuhanin. Gaˈ si Lukas pasapeˈ amban iye bisan masa pangalabusu si Paul laˈi si lahat Romahin.

Si Lukas nulat pu Teopilus

1 Sulat inin amban si Lukas pu si Teopilus.

Tuwan Teopilus, si sulatku tagnaˈin, inaka weˈ ku si kaˈu kēmon hininang duk pamanoloˈ si Isahin kemuwe tagnaˈ paghinangnen 2 ngeregseˈ ellew pamaˈangkat iye hap surgaˈin. Gaˈ pe iye paˈangkat, sinessaˈan weˈ ne meˈ aˈa tapeneˈne duk kawakilanne magmahalayak aka-aka mahāpin. Meˈ sessaˈne miyaˈan amban Niyawa Sutsihin. 3 Puwas kamateynen, dem ampatpūˈ bahangi daran hep si Isa paguwaˈ si meˈ aˈa kawakilannen. Ekka meˈ tandaˈ pinakitehan weˈ ne weˈ asal ellum iye. Takitede iye duk missā iye si siye sabab pagbayaˈ Tuhanin. 4 Mintedde sābude magtipunin, sinessaˈan siye weˈ ne, paˈinne, “Daˈaˈdahuˈkaˈam tahalaˈ amban Awrusalam. Agadun bi dahuˈ meˈ pananggup Samakun, iye bakas pinaˈinku si kaˈamin. 5 Si Yahiya, boheˈ hep pamandine meˈ aˈahin. Saguwaˈ kaˈam, pamandi si kaˈamin seddili. Palabey piyem bahangi binnaˈan, pinapiyu du si kaˈam Niyawa Sutsihin.”

Pinaˈangkat si Isa hap surgaˈ

6 Dambuwaˈ ellew, sābu si Isa magtipun duk meˈ aˈa kawakilannen, tinilew iye weˈ de, paˈinde, “Tuwan, paluhayanu ne ke kuweˈitu bangsa kami Israˈilindukpabaliknuneпagsultananin si kami?” 7 Nambung iye, paˈinne, “Gaˈisubeykataˈuhanbisabab meˈ iyan. Samakun hadja magbayaˈin si meˈ maˈumantag si dunyahin duk bang sumiyan paˈantagne. 8 Saguwaˈ inurungan du kaˈam iyan balakat pagtekka ne si kaˈam Niyawa Sutsihin. Duk kaˈam ne magaka-aka sabab akuhin laˈi si Awrusalam, si tibuˈukan lahat Yahudiya, si lahat Samariya, duk sampay si kaˈampat pidjū alam inin.” 9 Pagubus inin bissāne, paˈangkat iye hap surgaˈ sābude mamayam-mayaman iyehin. Manjari kaˈelligan iye weˈ inalak duk gaˈ ne iye takitede.

10 Sābude pe mamayam-mayaman iyehin paˈangkatne padiyataˈ langitin, bessuwang niyaˈ lella duwangan nengge si bihingde magsemmek poteˈ. 11 Paˈin duwanganin si siye, “O meˈ aˈa Jalil! Weˈeykaˈamtuˈumagtengge mayam padiyataˈ langit? Si Isa bakas

ineddoˈ amban kaˈam binoˈo hap surgaˈin, balik du pitu kuweˈ pangitebi iye paˈangkatne hap surgaˈ miyaˈan.”

Meneˈ siye dangan pinaganti ˈpu si Judas

12 Manjari tahalaˈ ne siye amban kūd Jaitun balik hap Awrusalam, tapit da
kilumetro talahannen. 13 Pagtekkade laˈi si Awrusalam, nalus siye manaˈik pī si bilik
patennaˈanden. Siye miyaˈan disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si Pilip, si
Tomas, si Bartolome, si Mateo, si Yakub anak si Alpahin, si Simon inēnan Pangangatuhin,
duk si Judas isab anak si Yakub (Yakub seddilihin). 14 Luwal siye magtipun-tipun kēmon
ngampun si Tuhan. Patuhut isab si siye meˈ kadendehanin, sampay si Mariyam saˈi si
Isahin, duk meˈ pungtinaˈi si Isa lellahin.
15 Gaˈ tiggel puwas miyaˈan, magtipun meˈ tindeg si Isahin, niyaˈ siye kulang-labi
da hatus duk duwempūˈ. Manjari nengge si Petros si tengngaˈde missā. 16 “Meˈ
kapungtinaˈihanku,” paˈinne, “subey tinumanan lapal Niyawa Sutsi pinasulatne pu si
Daˈud ley. Lapal miyaˈan sabab si Judas ley, panduˈ meˈ aˈa maniggew si Isahin. 17 Si
Judas ley bakas dambuwaˈ hep sawe'te bi duk bakas isab iye kawakilan weˈ si Isa
maghinang kuweˈ hinangte bi inin.”
18 (Libang helling, Tuwan Teopilus, pamelli bulak hep weˈ si Judas sīn panangdan iye
si hinanganne malaˈat pamuddine si Isahin. Pagtabelline bulak miyaˈan, laboˈ iye laˈi
duk matey iye. Teddak bettengnen duk paguwaˈ tinaˈinen. 19 Duk bawag si kēmon aˈa
mapatennaˈ si Awrusalamin sabab si Judas inin. Hangkan inēnan weˈ de bulak miyaˈan
si bissāde Yahudi, Akeldama. Hātinen, “Bulak Lahaˈ.”)
20 Paˈin si Petros pe, “Niyaˈ ayat tasulat si kitab Jabur, pinaˈin,

‘Subey ne patennaˈannen tinayikutan. Duk subey ne gaˈ niyaˈ patennaˈ laˈi.’
Duk niyaˈ isab seddili tasulat pinaˈin,
‘Subey niyaˈ seddili pinaganti ˈsi bakas hinangnen.’

21-22 “Hangkan hep,” paˈin si Petros, “subey niyaˈ ginellal seddili pinatuhut si kite
bi naksiˈ weˈ si Isa, Panuhutanten bi, ellum ne balik. Subey iye aˈa bakas tumuhut si
kite bi masa paglengngante bi duk si Isahin, tinagnaˈan amban pagpandi si Yahiyahin
ngeregseˈ ellew pamaˈangkat pu si Isa hap surgaˈin.”
23 Manjari duwe ēn tinaˈatde pameneˈanden. Dambuwaˈin si Yusup, inēnan du
isab Barsabbas, (inēnan isab Justus) duk dambuwaˈin si Mattiyas. 24 Manjari mākumāku disi Petros si Tuhan, paˈinde, “O Tuhan, kaˈu mangataˈuhan atey manusiyaˈin.
Toloˈanun kami bang sine pineneˈnun tuˈu si duwangan inin, 25 supaya tahinangne
hinang pinasukuˈnu si meˈ aˈa kawakilannun. Hinang inin inambanan hep weˈ si
Judas duk pī iye si lugal matalep si iyehin.” 26 Ubus miyaˈan, magpuwaˈan siye duk ēn
Mattiyasin tapuwaˈin. Hangkan pinatamba iye si meˈ aˈa kawakilan si Isa sampūˈ duk
dambuwaˈin.

2

Pinapitu weˈ Tuhanin Niyawa Sutsihin

1 Pagtekka ellew ēnande Pentekostes, magtipun meˈ tindeg si Isahin kēmon si
dambuwaˈ luma. 2 Bessuwang niyaˈ megeddu amban langit kuweˈ begeddu baliyu
basag. Duk paˈasek begeddu miyaˈan magdem lumaˈ pagtingkoloˈanden. 3 Manjari niyaˈ
takitede kuweˈ kayat ebbut magkanat-kanat, duk pabettad pī si siye dangan-dangan.
4 Manjari kēmon siye paˈasekan weˈ Niyawa Sutsihin duk nagnaˈ siye missā bayuˈ-
bayuˈan bissā bangsa seddili. Kapamissā siye kuweˈ miyaˈan weˈ balakat pinangurung
si siye weˈ Niyawa Tuhan mapaˈasek si siyehin.

5 Masa miya'an niya' la'i si Awrusalam me' Yahudi amban me' kalahat-lahatan si
dunya. Me' a'a be-āgama te'ed siye. 6 Pagkalede paghidjul diyalem luma' pagtipunan me'
tindeg si Isa miya'an, banes te'ed siye pī patipun. Ulali' te'ed siye, pegge' takalede me'
tindeg si Isahin missā kuwe' bissāhanden dangan-dangan. 7 Bengngangan siye duk ulali'
te'ed, hangkan pa'inde, "Ine inin? Me' a'a amban Jalil hep me' mamissā inin. 8 We'ey te'
siye takalete bi makabissā bissāhanten bi dangan-dangan? 9 Kite bi matu'u inin amban
kalahat-lahatan tu'u si dunya. Niya' ne amban lahat Partiya, amban Midda, amban
Elam; niya' ne amban Mesopotamiya, amban Yahudiya, amban Kappadoke, amban
Pontus, duk amban Asiya. 10 Niya' isab kite bi amban Pirigiya, amban Pampiliya, amban
Misil, duk amban me' kalahatan la'i si Libiya tapit si lahat Kirene; niya' kite bi amban
Roma. 11 Sinduwe kite bi inin me' bangsa Yahudi duk sinduwe isab duma'in Yahudi
saguwa' patuhut ne si āgama Yahudi. Duk niya' isab kite bi amban lahat Kerete duk
amban lahat Arab. Bu kēmon kite bi takalete bi siye missā si bissāhanten bi sabab me'
hinangan mahadje hininang Tuhanin." 12 Ulali' te'ed siye duk ga'i siye magkata'u-ta'u
hangkan magtilew-tinilew ne pa'in siye, pa'inde, "Ine ente' hātine inin?" 13 Saguwa'
niya' sinduwe, hinangde hadja dagey me' tindeg si Isahin. Pa'inde, "Iyu' me' a'a iyan
maglangohan."

Magmahalayak si Petros

14 Saguwa' nengge si Petros magtuhut duk sawe'ne sampū' duk dambuwa'in duk
missā iye pinapales, pa'inne, "Me' pagkasiku Yahudi duk kēmon ka'am maglahat si
Awrusalamin. Pakale ka'am pahāp-hāp duk pahātihante ka'am bang ine ma'umantag
inin. 15 Kannalbi me' a'a inin lango, bu duma'in, pegge' lisag siyam pe hadja salung.
16 Saguwa' takitebi kuwe'itu inin," pa'inne, "bakas pina'al we' Nabi Joel duk kuwe'itu
tuman ne. Pa'inne,

17 'Iye inin hinangku si ellew dambuli,' pa'in Tuhanin. 'Papiyuku Niyawakun si kēmon
manusiya'. Duk me' tubu'bin lella-dende magpalata' du lapalkun. Me' lellabi
matumbu'in niya' pabagalaku si siye duk me' lellabi mabahi'in niya' pataginepku
si siye. 18 Awe',' pa'in Tuhanin, 'bisan si me' dara'akankun lella-dende, papiyuku
du Niyawakun si me' ellew ī' duk magpalata' du siye lapalkun. 19 Duk magpakite
du ku me' maka'ulali' diyata' langit, duk me' tanda' tu'u si dunya: laha' duk
ebbut duk umbu subuk. 20 Mata ellewin,' pa'inne, 'ngalindem du, duk bulanin
ngapeyat kuwe' laha', bang sōng tekka ne ellew mahadje duk maka'ulali'in, ellew
pangahukumku me' manusiya'in. 21 Duk sine-sine manabbut ēnkun maki'ase' si
aku,' pa'in Tuhanin, 'timbul du iye.' "

22 Pa'in si Petros pe, "Me' pagkasiku a'a Isra'il, pakalehun bi binissāku inin. Si Isa,
a'a Nasaretin, kata'uhan we' asal sabennal iye pinapitu we' Tuhanin pegge' inurungan
balakat iye we' Tuhanin, hangkan iye makahinang me' hinangan balakatan duk me'
hinangan maka'ulali' duk me' tanda'. Inin asal kata'uhanbi pegge' tahinangne inin
tu'u diyalemanbi. 23 Tuhanin andang kata'uhanne duk amban baya'ne we' si Isa inin
sinōngan pī si antananbi duk inin sakapne pu si Isahin. Duk dina'ak we' bi si me' a'a
dusehan ilansang si Isa diyata' olom duk pinapatey. 24 Saguwa' pinakellum iye balik we'
Tuhanin. Pinaluhaya iye amban katiksa'anne kamateynen, pegge' asal ga'i kapagbaya'
si iye kamateyin. 25 Tasulat hep we' si Da'ud sabab Isa Almasi, pa'inne,

'Luwal talessaku Panuhutankun si bihingku. Tu'u iye si bihingku hangkan ga'i ku
suse. 26 Hangkan hep kēgan ateykun duk lapalanku kēgkun. Duk bisan matey
barankun, niya' du ase-aseku. 27 Pegge' ga'i du ku ambanannu si lahat me'
pateyin. Ga'i du pasagadannu barankun mabuhukan. Aku inin dara'akannu

masutsihin. 28 Pinanolo'an ku we' nu me' lān tudju umul salama-lamahin. Basta
lu'u ku si antagnu, kēgan ku manamal.'

29 "Na, me' kapungtina'ihanku," pa'in si Petros, "akahante ka'am papasti' sabab
papu'ten bi, Sultan Da'ud ley. Matey du iye duk kinubul, duk kubulnen tiya' pe tu'u si
kite bi sampay ma'in. 30 Pegge' nabi iye, kata'uhanne we' bakas nanggup Tuhanin si iye
duk napa pe we' si waktu sinōng niya' dangan me' tubu'nen magsultan du kuwe' iyehin.
31 Kata'uhan andang we' si Da'ud bang ine matekka si sinōngin, hangkan missā iye sabab
ka'ellum Almasi balik amban kamateynen. Pa'inne we' ga' du Almasi inambanan la'i
si pala'ihan me' pateyin, duk ga' du barannen buhuk. 32 Si Isa inin bakas pinakellum
hep balik we' Tuhanin duk kami kēmon, kasaksi'an kami we' inin bennal. 33 Pinahadje
te'ed si Isa we' Tuhanin la'i si kanawananne, lugal tamanan mabangsahanin. Duk sa
pananggup Tuhanin, tapangurung ne si iye we' Samanen Niyawa Sutsihin. Manjari
pinapitu we' ne Niyawa Sutsi inin si kami me' tindegnen. Duk me' takitebi duk takalebi
kuwe'itu inin, hinangan Niyawa Sutsi bakas pinapitune si kamihin. 34 Na, duma'in si
Da'ud mapa'angkat si surga'in, saguwa' tabissāne inin, pa'inne pe,

'Missā Tuhanin si Panuhutankun, pa'inne: Dayi' kew ningkolo' kew tu'u si
kanawananku, tu'u si paningkolo'an mabangsahanin, 35 duk bettadku du me'
bantanun diyawa' pat bettisnu.'

36 "Hangkan hep," pa'in si Petros, "subey te'ed kata'uhan me' bangsa Isra'ilin kēmon,
we' si Isa, bakas ilansangbi diyata' olomin, bakas ginellal ne we' Tuhanin Panuhutan
duk Almasi, hātinen, pinene' we' Tuhanin magbaya'."

37 Pagkale me' a'ahin inin, sasew te'ed ateyden. Pa'inde pu si Petros duk si me'
kawakilan sinduwehin, "Me' kapungtina'ihan, ine subey hininang kamihin?" 38 Pa'in
si Petros si siye, "Pagsusunanun bi duk lebbahanun bi ne me' dusebin, ga'i ne hininang-
hinang balik. Duk subey ka'am dangan-dangan pinandi, tanda' we' sandel ne ka'am
pu si Isa, supaya ampun Tuhanin me' dusebin. Duk pangurung Tuhanin du si ka'am
Niyawa Sutsihin, lasa-lasahanne si ka'amin. 39 Pegge' inin hep sanggup Tuhanin si
ka'am me' Yahudihin duk si me' tubu'bin, duk sampay si kēmon isab si me' lahat
matalahin, sasuku dina'ak we' Panuhutanten bi Tuhanin nuhut iye."

40 Ekka pe bissā si Petros si siye duk binuyu'-buyu' siye we' ne, pa'inne, "Tabangun
bi dibin duk ka'am ga'i ilegga kuwe' me' a'a mala'at kuwe'itu inin." 41 Ekka kahagad si
binissā si Petros miya'an duk pinandi siye, tanda' we' sandel ne siye pu si Isa. Ellew
miya'an, kulang-labi tellu ngibu a'a mapatamba si me' masandel pu si Isahin. 42 Sinna
te'ed siye tinolo'an we' me' a'a kawakilan we' si Isahin duk magdambuwa' dem atey siye
kēmon. Patuhut siye si me' masandelin magkakanan pan pangessebande kamatey si
Isahin, duk patuhut isab siye ngampun-ngampun si Tuhan.

Bahan-bahan me' masandel pu si Isahin

43 Ekka me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' tahinang we' me' a'a
kawakilan si Isahin, hangkan tinalew te'ed me' a'ahin si Tuhan. 44 Kēmon masandel pu
si Isahin magtuhut-tuhut, duk ine-ine niya' si siye, magurung-inurung siye bang niya'
kasukalan. 45 Pinabellihan we' de me' alata'den duk me' panyapde sinduwehin duk
binahagi'-bahagi' sīnin panabangde sukal dangan-danganin. 46 Kahaba' ellew magsābu-
sābu siye la'i dem langgal hadjehin. Magtuhut siye magkakanan si me' kaluma'ande.
Magkēg siye mamanganin duk sayu' siye magurung-inurung. 47 Luwal pinudji we' de
Tuhanin duk pagaddatan siye we' me' a'ahin kēmon. Duk kahaba' ellew niya' me' a'a
ba'ahu sandel pu si Isa, pinatamba si siye we' Tuhanin.

3

Kawuliʻan aʻa makukuʻin

1 Dambuwaʻ ellew, hap pī si Petros duk Yahiya si langgal mahadjehin waktu asal. 2 Laʻi
si tarangka langgal ēnande Tarangka Mannisan, niyaʻ dambuwaʻ lella kukuʻ kemuwe
amban dem betteng. Kahabaʻ ellew binoʻo iye pī si tarangka miyaʻan supaya iye
kapamāku sīn si meʻ aʻa mapadiyalem si langgalin. 3 Pagkitene si Petros duk Yahiya
sōng padiyalem, māku iye amban siye. 4 Pinayaman teʻed iye pahantap weʻ si Petros
duk Yahiya. Manjari paʻin si Petros, “Mayam kew pitu si kami.” 5 Mayam ne aʻahin pī si
siye ngase-ngase weʻ makasangka iye amban siye. 6 Saguwaʻ paʻin si Petros, “Gaʻ niyaʻ
teʻed sīnku. Saguwaʻ pangurungku kaʻu maniyaʻ si akuhin. Weʻ balakat Isa Almasi, aʻa
Nasaretin, daʻakte kew lumengngan.” 7 Manjari inantanan iye weʻ si Petros si tanganne
kanawan pinakuwat. Magtawus ngabasag bettisnen duk mintelnen. 8 Pahulangkad
iye nengge duk lumengngan iye. Ubus padiyalem iye nuhut disi Petros pī dem langgal.
Lumengngan iye duk maglaksuhan duk pinudji-pudji weʻ ne Tuhanin. 9 Takite iye weʻ
meʻ aʻa dem langgalin kēmon, lumengngan-lengngan mudji-mudji Tuhanin ne paʻin.
10 Sakaliʻ takilalede weʻ iye ne hatiʻ miyaʻan aʻa bakas maningkoloʻ magpāku-pāku si
Tarangka Mannisan si langgalin, bengngangan siye duk ulaliʻ teʻed siye bang weʻey ne
iye kapalengngan.

Magmahalayak si Petros dem langgal

11 Paʻantan pe aʻahin pu si Petros duk Yahiya laʻi si ēnande Simpey Sulaiman. Manjari
magubas meʻ aʻahin pī si siye laʻi magulaliʻ teʻed. 12 Pagkite si Petros meʻ aʻahin,
missā iye si siye. Paʻinne, “O meʻ aʻa Israʻil. Weʻey kami pagulaliʻanbi? Duk weʻey
kami dendenganbi? Weʻ pangannalbi balakat kami makapalengngan aʻa inin, atawa
hangkan iye makalengngan sabab sutsi atey kamihin? Dumaʻin. 13 Kataʻuhanbi,
kapapuʻanten bi disi Ibrahim, duk si Isahak, duk si Yakub, dambuwaʻ du Tuhanten bi
duk siye. Manjari Tuhan inin, pinahadje weʻ ne daraʻakannen, si Isa, saguwaʻ sinōngan
iye weʻ bi si saraʻ. Gaʻ iye tayimaʻbi laʻi si panaʻanan Gubnul Pilatus. Duk bisan iye batang
paluwas Pilatus, gaʻi kaʻam mabayaʻ. 14 Sutsi iye duk bentel, saguwaʻ gaʻ iye tayimaʻbi.
Iye pinākubi pinaluwas gubnulin, dambuwaʻ aʻa bakas mapatey. 15 Pinapatey weʻ bi
mangurung umulin, saguwaʻ pinakellum iye balik weʻ Tuhanin duk kasaksiʻan kami
inin. 16 Na, balakat si Isa hep mangurung basag si aʻa bakas makukuʻ inin,” paʻin si
Petros. “Takitebi iye duk takilalebi. Puʻunne inin kawuliʻan, sabab sandel kami pu si
Isa. Aweʻ, sandel kami pu si Isahin hep makakawuliʻ aʻa inin tuʻu si matahanbi kēmon.
17 “Meʻ kapungtinaʻihanku,” paʻin si Petros, “kataʻuhanku weʻ hininangbi duk meʻ
nakuraʻbi pu si Isahin, tahinangbi peggeʻ awam kaʻam. 18 Saguwaʻ kuweʻ miyaʻan ne
panuman Tuhan lapalne pinalataʻ weʻ meʻ kanabihan awwalley. Pinalataʻ weʻ de weʻ
Almasihin subey teʻed makalabey kabinasahan. 19 Na,” paʻin si Petros, “pagsusunanun
bi duk lebbahanun bi ne meʻ dusebin, duk balik ne kaʻam si Tuhan supaya ānanne meʻ
dusebin. 20 Manjari magkatekka du amban Tuhanin meʻ waktu pangasig ateybin, duk
papitune du balik si dunya si Isa, iye Almasi tapeneʻne magbayaʻ si kaʻamin. 21 Saguwaʻ
subey dahuʻ iye laʻi si surgaʻ tiggelan gaʻi pe tekka ellew pamahāp meʻ kēmon-kēmonin
balik kuweʻ tagnaʻin. Iye ne inin waktu bakas inaka weʻ Tuhan si meʻ kanabihanne
masutsihin awwalley. 22 Peggeʻ si Musa bakas missā hep si bangsa Israʻilin, paʻinne, ‘Si
pasōngan, mapitu du Tuhanin si kaʻam dambuwaʻ nabi kuweʻ akuhin. Aʻa bangsabi du
iye. Subey pakalebi ine-ine paʻinne si kaʻam. 23 Sine-sine gaʻi pakale si nabi miyaʻan,
pinasapeʻ du iye amban meʻ aʻa sukuʻ si Tuhanin duk magmula iye.’ 24 Damikkiyan
du isab,” paʻin si Petros, “kēmon meʻ kanabihanin, tinagnaʻan amban Nabi Samuel,
bakas makabissā du sabab meʻ ellew kuweʻitu inin. 25 Si kaʻam hep meʻ sanggup

Tuhan pinasampay me' kanabi-nabihanin. Duk sakup ka'am si janji' Tuhan duk me' kapapu'anbin. Ngajanji' hep Tuhanin si papu'ten bi Ibrahim, pa'inne, 'Amban tubu'nun urunganku kahāpan kēmon manusiya' si dunyahin.' 26 Hangkan tapene' we' Tuhanin dara'akannen, Isa Almasi duk pinapitu iye we' ne si ka'am dehellu. Patayikutne ka'am dangan-dangan amban me' hinanganbi mala'atin pegge' mabaya' ka'am urunganne kahāpan."

4

Si Petros duk Yahiya si harapan me' kakunsihalanin

1 Sābu disi Petros duk Yahiya pe mamissā si me' a'ahin, niya' patudju pī si siye me' imam duk kapitan me' guwaldiya si langgal mahadje miya'an duk me' Sadduseo. 2 Astel siye manamal pegge' disi Petros magtolo' si me' a'ahin, bugtu'ande te'ed we' pegge' ellum ne si Isa balik, ellum du isab balik me' pateyin si pasōngan. 3 Hangkan siniggew we' de si Petros duk Yahiya. Pegge' baya' kohap ne miya'an, kinalabusu siye we' de sampay salung. 4 Saguwa' ekka bakas makakale binissā disi Petrosin kahagad duk sandel ne pu si Isa. Lellahin hadja, ekkahanden niya' kulang-labi lime ngibu.

5 Pagsasumuhin magtipun me' kakunsihalanin la'i si Awrusalam. Siye miya'an me' kanakura'an me' Yahudihin, me' kabahi'anin duk me' guru si sara' āgama Yahudihin. 6 La'i isab disi Annas imam nakura'in, si Kayapas, duk si Yahiya, duk Iskandal, duk niya' pe seddili me' usba imam nakura'in. 7 Manjari dina'ak bino'o we' de si Petros duk Yahiya pī si siye. Tinilew siye we' de, pa'inde, "Sa'ingge paghinangbi miya'an? Balakat ine atawa ēn sine ginunabin?"

8 Manjari pagbaya'an si Petros we' Niyawa Sutsihin duk nambung iye, pa'inne, "Me' kanakura'an duk me' kabahi'an, 9 bang sumariyabi kami ellew inin sabab hinangan mahāp tahinang si a'a bakas makuku' inin, duk bang sa'ingge kakawuli'nen, 10 na, subey ka'am kēmon ngata'u duk kēmon a'a Isra'ilin isab, we' hangkan a'a inin nengge tu'u si harapanbi kawuli'an ne, sabab balakat si Isa Almasi, a'a Nasaretin. Si Isa inin bakas dina'ak we' bi ilansang diyata' olom, duk pinakellum iye balik we' Tuhanin. 11 Sabab si Isa hep pina'in dem kitabin, 'Batu tinayikutanbi me' pandey maghinang luma' batuhin pegge' kannalbi ga'i taguna, kuwe'itu iye ne miya'an tamanan batu maniya' kagunahannen.' 12 Duk asal iye hadja dendangan makatimbul kitehin bi. Pegge' tu'u si tibu'ukan dunya inin, ga' niya' seddili pangurung we' Tuhanin makatimbul kite bi luwal si Isa hadja."

13 Manjari, ulali' te'ed me' kakunsihalanin pagkitede we' bahani si Petros duk Yahiya missā, bu siye inin me' a'a pandak du pangadji'den duk diyawa' du paga'aden. Manjari ta'essebde ne we' siye inin bakas me' sawe' si Isa. 14 Saguwa' ga' niya' tabissāde panganjawabde siye, pegge' la'i ne takitede a'a bakas makuku'in nengge si bihing si Petros duk Yahiya. 15 Hangkan pinaluwas ne siye we' de amban bilik paghukum-hukumanin duk magisun me' kakunsihalanin didihande. 16 "Ine ente' subey hinangte bi si me' a'a inin?" pa'inde. "Bawag ne tu'u si Awrusalam we' niya' hinangan balakatan tahinangde. Duk inin ga'i tapasuweyte bi. 17 Saguwa'," pa'inde, "supaya inin ga'i magkasōng bawagnen, sessa'ante bi ne siye we' subey siye ga'i missā sabab si Isa bisan pu sine-sine."

18 Hangkan ilinganan we' de balik si Petros duk Yahiya duk sinessa'an we' de, ga'i te'ed siye dina'ak missā atawa magtolo' sabab si Isa. 19 Saguwa' sinambungan siye we' si Petros duk Yahiya, pa'inde, "Kumpasun bi ko', inggehin bentel si matahan Tuhan, ka'am tuhut kami atawa Tuhanin? 20 Pegge' ga'i kami makajari padeheng magaka-aka si me' a'a sabab bakas takite kami duk takale kamihin." 21 Manjari tinungga'an pe siye we' me' nakura'in ubus bu pinaluwas ne siye. Ga' me' nakura'in ka'ara'-ara' ngalegga siye

pegge' kēmon a'a mala'ihin, pudjide Tuhanin sabab hinangan balakatan bakas tahinang miya'an. 22 A'a makawuli'an we' hinangan balakatan miya'an labi ne hep ampatpū' tahun umulnen.

Me' masandel pu si Isahin māku-māku si Tuhan

23 Sakali' ne siye pinaluwas, hap pī si Petros duk Yahiya si me' sawe'den duk inaka we' de si siye kēmon bakas pina'in me' imam nakura'in duk me' bahi'in. 24 Pagkalede inin, māku-māku siye magsumbaya' si Tuhan. Pa'inde, "O Tuhan, ka'u magbaya'-baya'in duk ka'u magpapanjari bulak duk langitin duk tahikin, sampay kēmon bayu'-bayu'an diyalemnen. 25 Bakas pinabissā we' nu dara'akannun, si Da'ud, papu' kamihin, duk pinanolo'an iye we' Niyawa Sutsihin pamissānen, pa'inne,

'We'ey te' me' kabangsahan duma'in Yahudihin magastel. We'ey te' me' a'ahin magisun
maka'at, bu ga' niya' kapūsanne? 26 Me' kasultan-sultanan si dunyahin duk
me' nakura'in magpanyap duk magtipun nguntarahan Tuhanin duk Almasi,
tapene'ne magbaya'in.'

27 "O Tuhan," pa'inde, "bennal pina'in si Da'ud miya'an, pegge' tiya' ne hep tu'u magtipun si lahat Awrusalam inin me' Yahudihin duk me' a'a duma'in Yahudihin isab, magtuhut duk disi Sultan Herod duk Gubnul Pontiyus Pilatus. Kuntarahande si Isa, dara'akannu masutsihin, iye bakas ginellalnu Almasihin. 28 Hininang inin we' de pegge' matu'uhin pe, amban baya'nu duk balakatnu, sinakap ne we' nu we' inin subey ma'umantagin. 29 Duk kuwe'itu Tuhan, pakalehun me' tungga'de si kamihin. Tabanganun kami, me' dara'akannun, supaya kami bahani missā lapalnun. 30 Pasōngun tangannun makawuli' me' masakihin duk makite kew me' hinangan maka'ulali' duk me' hinangan balakatan amban balakat ēn si Isa, dara'akannu masutsihin." 31 Pagubus siye māku-māku si Tuhan, jedjeg we' Tuhanin luma' pagtipunande miya'an, duk pagbaya'an siye we' Niyawa Sutsihin. Manjari minahalayak we' de lapal Tuhanin ga' te'ed niya' talew-talewde si a'a.

Binahagi'an we' de me' sawe'den

32 Kēmon masandel pu si Isahin magdambuwa' pikilan duk magtuhut diyalem atey. Ine-ine niya' si dangan, ga' niya' magpa'in we' di si iye hadja miya'an, saguwa' bahagi'anne isab me' sawe'nen. 33 Duk me' kawakilanin, ga' siye pahali naksi' sabab si Isa, Panuhutanin, we' ellum balik, duk basag te'ed panaksi'den. Inurungan kahāpan te'ed siye kēmon we' Tuhanin. 34 Ga' niya' siye kasukalan bisan dangan pegge' magtekka-tekka me' taga bulakin atawa luma'in pinabellihan inin we' de duk bino'o we' de ulinen 35 pī si me' kawakilanin. Duk binahagi'-bahagi' si siye sīnin panabang sukal dangan-danganin.

36 Na, niya' a'a la'i si siye inēnan si Yusup, inanakan la'i si pū' Kiprus. Bangsa Yahudi iye, tubu' si Libi. Inēnan isab iye we' me' kawakilanin si Barnabas, (hātinen, a'a ma'asig atey). 37 Si Barnabas inin, niya' bulakne pinabellihan we' ne duk bino'o we' ne ulinen pī si me' kawakilanin.

5

Si Ananiyas duk si Sappira

1 Saguwa' niya' dambuwa' a'a inēnan Ananiyas. Andanen si Sappira. Pinabellihan we' ne niya' bulakde, 2 saguwa' inenna' we' ne uline sinduwehin para si iye. Inin kata'uhan we' andanen. Sinduwe sīnin sinōngan we' ne pī si me' kawakilanin duk pa'inne we' iye du miya'an ulinen. 3 Pa'in si Petros si iye, "Ananiyas, we'ey pasagadannu nakura' seyitanin magbaya' dem ateynu, hangkan kew magdusta' si Niyawa Sutsihin? Sabab inenna' we' nu uli bulaknun sinduwe. 4 Tiggelan ga' miya'an tapabellinu, duma'in ke miya'an si

ka'u du? Duk sakali' miya'an tapabellinu, duma'in ke ka'u du magbaya'in bang inumey ulinen? We'ey tapikilnu maghinang sa inin? Duma'in manusiya' pagdusta'annun saguwa' Tuhanin." 5 Pagkale Ananiyas me' bissā miya'an, magtawus iye hebba' matey. Duk kēmon makakale sabab kamateyne miya'an, pa'asekan talew te'ed. 6 Manjari padiyalem pī me' lella mabata'in naput Ananiyas duk bino'o we' de paluwas kinubul.

7 Paglabey niya' tellu ora, tekka anda Ananiyasin saguwa' ga' kata'uhanne bang ine bakas ma'umantagin. 8 Pa'in si Petros si iye, "Akahanun ku. Inin du ke halga' tasangkabi ulihan bulakbin?" "Awe'," pa'in dendehin, "iye du iyan ulinen." 9 Manjari pa'in si Petros, "We'ey te' pagisunanbi duk ellanun we' suleyanbi ngakkalan Niyawa Tuhanin? Pakalehun," pa'in si Petros, "iyu' ne si behe gawang me' bakas mangubul ellanun. Duk bo'ode kew isab paluwas." 10 Magtawus dendehin hebba' si antag bettis si Petros duk matey. Pagdiyalem me' lella mabata'in, kasuwa'de dendehin matey ne. Hangkan bino'o iye we' de paluwas duk kinubul we' de si bihing ellanen. 11 Kēmon masandel pu si Isahin pa'asekan talew te'ed, duk damikkiyan kēmon me' makakale sabab bakas ma'umantag miya'an talew isab.

Me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali'

12 Ekka me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' tahinang me' kawakilan si Isahin si diyaleman me' a'a si Awrusalamin. Kēmon me' masandel pu si Isahin daran magtipun la'i si Simpey Sulaiman. 13 Ga' niya' me' a'a sinduwehin makatawakkal patuhut la'i si siye, bisan du siye pinagaddatan te'ed we' me' a'ahin. 14 Saguwa' masi du magkatamba me' a'a masandel pu si Isa, Panuhutanin, maglella-dende siye. 15 Sabab me' hinangan balakatan hininang me' kawakilanin, bino'o we' me' a'ahin me' masakihin pī si me' kalān-lānan, pinabāk diyata' me' tanggungan duk diyata' me' tapo supaya bang palabey si Petros la'i, kaw du siye sinduwe-sinduwe tewwa' we' lingewnen. 16 Ekka isab me' a'a pī amban me' kalahatan mapaliput si Awrusalamin, magbo'o me' masakihin duk me' pasayedan seyitanin, duk kawuli'an siye kēmon.

Bininasa me' kawakilanin

17 Manjari, imam nakura'in duk me' sawe'ne me' Sadduseo si Awrusalamin, kinimbūhan te'ed we' de me' kawakilanin. 18 Hangkan da'akde siye siniggew duk kinalabusu. 19 Saguwa' sangem miya'an, niya' dambuwa' mala'ikat Tuhanin hap pī ngaluka me' gawang kalabusuhin maluwas siye. Pa'in mala'ikatin si siye, 20 "Pī ka'am nengge dem langgal hadjehin duk akahanun bi me' a'a mala'ihin sabab bang sa'ingge duk siye taga umul salama-lama." 21 Tinuhut we' de panganda'akan mala'ikatin duk subu-subu pe hap pī ne siye si langgal hadjehin magtolo'.

Manjari tinawag we' imam nakura'in duk me' sawe'nen, dina'ak magtipun me' kabahi'an si bangsa Isra'ilin. Siye inin me' kakunsihalanin. Ubus nganda'ak siye me' pulis pī si kalabusu ngeddo' me' kawakilanin. 22 Saguwa' pagtekka me' pulisin la'i, ga' siye kasuwa'de dem kalabusu. Hangkan balik siye pī si me' kakunsihalanin magaka. Pa'in me' pulisin, 23 "Pagtekka kami la'i si kalabusu, bagat te'ed me' gawang kalabusuhin. Duk me' guwaldiyahin la'i du nengge manteyan me' gawangin. Saguwa' pagluka kami me' gawangin, ga' siye kasuwa' kami diyalem." 24 Pagtakale inin we' kapitan me' guwaldiya si langgalin duk me' nakura' me' imamin, ulali' te'ed siye bang ine ma'umantag si me' kawakilanin. 25 Manjari niya' a'a tekka pī magaka si siye, pa'inne, "Me' a'a bakas kinalabusubin, ī' la'i dem langgal hadje magusihat si me' a'ahin." 26 Magtawus hap pī kapitanin duk me' a'anen ngeddo' disi Petros. Saguwa' ga' siye papeddi'ande pegge' talew siye kaw siye pagtibagan me' a'ahin duk batu.

27 Bino'o we' de me' kawakilanin pī pinaharap si me' kakunsihalanin. Manjari sinumariya siye we' imam nakura'in. Pa'inne, 28 "Bakas ka'am sinessa'an te'ed we'

kami, ga'i ka'am dina'ak magtolo' pasal a'a panuhutanbi miya'an. Bu ine kew, latag ne dem Awrusalamin we' tolo'bi inin, duk kami pe tinuksa'bi makamatey a'a miya'an."
29 Nambung si Petros duk me' a'a kawakilan sinduwehin, pa'inde, "Subey iye tuhut kami panganda'akan Tuhanin, duma'in panganda'akan manusiya'in. 30 Si Isa miya'an," pa'inde, "dina'ak we' bi pinapatey ilansang diyata' olom. Saguwa' pinakellum iye balik we' Tuhanin, iye asal pagtuhanan me' kapapu'anten bi. 31 Duk pinalangkew si Isa we' Tuhanin pī si kanawananne, si lugal tamanan mabangsahanin. Kuwe'itu iye Panuhutanin duk iye Manimbulin, supaya me' a'a Isra'ilin pagsusunande duk lebbahande duseden duk siye inampun. 32 Duk kami inin," pa'in si Petros, "naksi' kami we' bennal inin kēmon. Naksi' du isab Niyawa Sutsihin, iye pinangurung we' Tuhan si kēmon manuhut me' panganda'akannen."

33 Pagkale me' kakunsihalanin inin, astel te'ed siye hangkan kabaya'anden we' pinapatey me' kawakilanin. 34 Saguwa' dangan kakunsihalanin kuwat. Ēnnen Gamaliel. Dambuwa' iye Pariseo duk guru pandey te'ed si sara' āgama Yahudi, duk pagaddatan iye we' me' a'ahin kēmon. Dina'ak we' ne me' a'a sinumariya miya'an bino'o dahu' paluwas. 35 Manjari pa'inne si me' kakunsihalanin, "Ka'am, me' pagkasiku bangsa Isra'il, pahatul-hatul ka'am ine-ine sōng hinangbi si me' a'a inin. 36 Essebun bi we' ga' du miya'an tiggel, niya' dambuwa' a'a inēnan Tudas mahadje dine. Niya' ampat hatus me' a'a mapatindeg si iyehin. Saguwa' ujud pinapatey du si Tudas inin duk me' tindegnen kanat-kanat. Ga' du niya' ka'ujudande. 37 Ubus si Tudas, niya' isab pasunu' a'a Jalil inēnan si Judas, masa paglista ēn me' a'ahin. Ekka isab me' a'a tabo'one patuhut si iye, saguwa' pinapatey du isab iye duk magkanat-kanat kēmon me' tindegnen. 38 Hangkan kuwe'itu sessa'ante ka'am sabab palkala' inin," pa'in Gamaliel. "Da'a usa'un bi me' a'a inin. Pasagadanun bi siye. Pegge' bang pikilande duk hininangde inin amban manusiya', ga' du iyan niya' pasōnganne. 39 Saguwa' bang inin amban Tuhan, asal ga'i siye tapagesbi. Bisan miya'an kaw pe ka'am nungka'an Tuhanin." Manjari pinakale we' me' kakunsihalanin panessa'ne miya'an. 40 Tinawag we' de balik me' kawakilanin duk dina'ak we' de ilagutan. Ubus sinessa'an siye we' de, ga'i te'ed siye dina'ak missā balik pasal si Isa. Manjari pinaluwas ne siye we' de. 41 Tahala' me' kawakilanin amban me' kakunsihalan miya'an duk kēgan te'ed siye pegge' kuwe'itu kinimmatan ne siye we' Tuhanin pata' magsandal kabinasahan sabab sandelde pu si Isahin. 42 Duk kahaba' ellew matuyu' siye magusihat la'i dem langgal hadje duk la'i si me' kaluma'an me' a'ahin. Duk magmahalayak ne pa'in siye aka-aka hāp sabab Isa Almasihin.

6

Pitu' a'a pinasukuhan hinang

1 Masa miya'an pagmagka'ekka ne me' tindeg si Isahin, magsagga' me' Yahudi inanakan si me' lahat seddilihin, bissāhanden Girik, duk me' Yahudi mangga' ma'usa' amban lahatden, bissāhanden Hibrani. Muggut me' Yahudi amban lahat seddilihin pegge' pa'inde we' me' kadendehande baluhin takayipat ko' binahagi'an sīn pagurung-urung kahaba' ellewin. 2 Hangkan tinawag we' sampū' duk duwe kawakilanin kēmon me' tindeg si Isahin patipun. Duk pa'inde si siye, "Ga'i sukat bang ambanan kami pagmahalayak lapal Tuhanin supaya kami magbahagi'-bahagi' sīn paggastuhin. 3 Hangkan me' kapungtina'ihan," pa'inde, "subey ka'am mene' pitu' lella amban ka'am, me' a'a asal kata'uhanbi pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin duk lalem kata'uden. Pasukuhan kami siye hinang inin. 4 Manjari kami inin," pa'inde, "dambūs-būs hadja ngampun si Tuhan duk magmahalayak lapal Tuhanin." 5 Kasulutan kēmon tindeg si Isahin si bissāde miya'an. Hangkan mene' ne siye kēmon. Tapene'den si Estepan, a'a sandel te'ed si Tuhan

duk pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin. Sinduwe tapene'den pe disi Pilip, si Porokorus, si Nikanur, si Timon, si Parmenas, duk si Nikolas, a'a amban Antiyok. Si Nikolas inin duma'in Yahudi saguwa' bakas patuhut iye si āgama Yahudi. 6 Manjari bino'o we' de a'a pitu' miya'an pī paharap si me' a'a kawakilanin. Māku-māku me' kawakilanin si Tuhan para si a'a pitu' miya'an duk binettad we' de me' tanganden si siye, tanda' we' siye pinasukuhan hinang miya'an.

7 Magkasōng bawag lapal Tuhanin. Pasōng isab magka'ekka me' tindeg si Isa si Awrusalamin. Ekka isab me' imamin sandel ne pu si Isa.

Paniggew pu Estepanin

8 Si Estepan miya'an, a'a tinabangan te'ed we' Tuhanin, duk inurungan iye we' Tuhanin balakat, hangkan maghinang iye me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' diyaleman me' a'a si Awrusalamin. 9 Saguwa' niya' me' a'a nguntarahan iye. Me' a'a miya'an me' anak-apu' langgal inēnan Langgal me' A'a Luhaya. Siye me' a'a amban lahat Kirene, amban puweblo Iskandal, amban Kilikiya, duk amban lahat Asiya isab. Jinawab we' de si Estepan. 10 Saguwa' inurungan we' Niyawa Tuhanin si Estepan kata'u hangkan sakali' iye missā, ga' siye maka'atu si iye magjawab. 11 Manjari nangdan siye me' a'a dina'ak magdusta' sabab Estepan. Pa'in me' a'a dina'akde magdusta'in, "Bakas iye takale kami missā la'atan sabab si Musa ley duk sabab Tuhanin." 12 Sabab pagdusta'de miya'an, kannal me' a'ahin we' asal to'o pina'inde sabab Estepanin. Hangkan astel pu Estepan me' a'ahin, duk me' kabahi'anin, duk me' guru si sara' āgama Yahudihin. Hap pī siye niggew Estepan duk bino'o we' de pī si me' kakunsihalanin hinukum. 13 Mo'o isab siye pī me' a'a dina'ak magdusta' sabab Estepan. Pa'in me' a'a dina'akde magdusta' miya'an, "A'a inin luwal ngandiyawa'an langgalte bi masutsi inin duk luwal isab iye missā la'atan sabab sara' āgamaten bi. 14 Pegge' bakas iye takale kami magpa'in we' si Isa, a'a Nasaret ley, larakne ko' langgal hadje inin duk pindahanne ko' kēmon ka'addatan panolo' si Musa kitehin bi." 15 Manjari pagkale me' kakunsihalanin pina'inde miya'an, mayam siye kēmon pahantap pu si Estepan. Takitede luwe Estepanin ngillap kuwe' luwe mala'ikat.

7

Missā Estepan si me' kakunsihalanin

1 Manjari tinilew Estepan we' imam nakura'in, pa'inne, "Bennal ke pina'inde miya'an?" 2 Nambung Estepan, pa'inne, "Me' kapungtina'ihanku duk me' kamatetto'ahan, pakalehun bi ku. Pa'essebante ka'am sabab hininang me' kapapu'ante bi awwalley. Tuhan pinudjihin bakas hep pakite si papu'ten bi Ibrahim paglahatne si Mesopotamiyahin. Ga' pe iye miya'an maglahat si Haran. 3 Pa'in Tuhanin si iye, 'Ambananun lahatnu iyan duk me' ka'usbahannun, duk hap pī kew si lahat panolo'anku du ka'u bang inggehin.' 4 Hangkan tahala' Ibrahim amban lahatnen duk la'i iye maglahat si Haran. Pagmatey ne samanen, dina'ak iye we' Tuhanin maglalin pitu si lahat paglahatanbi ne kuwe'itu inin. 5 Ga' pe miya'an Ibrahim ka'urungan we' Tuhanin bisan dan dangew masagi' bulak lahat inin. Saguwa' nanggup Tuhanin we' pangurungne du lahat inin si iye, duk tepe si iye du duk si me' tubu'nen. Pananggup Tuhan masa miya'an, ga' pe niya' anak Ibrahim. 6 Pa'in Tuhanin pe si iye, 'Maglahat du me' tubu'nun si lahat bangsa seddili duk la'i hinang banyaga' siye duk tiniksa' te'ed siye we' bangsa miya'an dem ampat hatus tahun. 7 Saguwa' leggaku du bangsa mamanyaga' me' tubu'nun. Puwas miya'an, paluwasku du siye amban lahat pamanyaga'an siye miya'an duk balik du siye pitu si lahat inin ngisbat aku,' pa'in Tuhanin. 8 Manjari magjanji' Tuhanin duk Ibrahim duk pa'in Tuhanin pu Ibrahim we' subey me' lellahin

magislam tanda' we' pasulut siye si pagjanji'an miya'an. Hangkan paginanakan ne si Isahak, inislam iye we' Ibrahim kawalum bahanginen. Si Isahak isab inislam we' ne anaknen si Yakub, duk si Yakub inislam isab we' ne anakne sampū' duk duwehin. Siye ne inin kapapu'an bangsate bi Yahudihin.

9 "Manjari," pa'in Estepan, "si Yusup kinimbūhan we' me' sakanen, me' anak si Yakub sinduwehin. Hangkan pinabellihan iye we' de hinang banyaga' la'i si lahat Misil. Saguwa' Tuhanin la'i si iye. 10 Pinaluwas iye we' Tuhanin amban kēmon kasusehan matekka si iyehin. Inurungan isab iye we' Tuhanin kata'u duk sakali' iye pī paharap si sultan Misilin, sinna sultanin si iye. Hangkan ginellal iye we' sultanin gubnul si lahat Misil miya'an duk pinabaya' iye si me' a'a dem astana'nen. 11 Manjari, niya' tekka unus si tibu'ukan lahat Misil duk sampay si lahat Kana'an, lahat disi Yakubin. Magtiksa' te'ed me' a'ahin. Me' kapapu'anten bi ga' niya' kapamangan kasuwa'de. 12 Hangkan pagtakale si Yakub we' la'i si lahat Misil niya' kinakan, dina'ak we' ne pī melli kapamangan me' anaknen, me' kapapu'an bangsaten bi, duk inin tagna' papīde si Misilin," pa'in Estepan. 13 "Kaminduwede ne pī, pakilale ne si Yusup si me' pungtina'inen. Duk inakahan isab we' si Yusup sultanin, hangkan kata'uhan sultanin ne me' ka'usbahan si Yusupin. 14 Manjari pinasan we' si Yusup samanen si Yakub. Dina'ak we' ne si Yakub pī duk kēmon siye magtewtey-anakin hap Misil. Pitumpū' duk lime siye kēmon. 15 Hangkan hap pī ne disi Yakub hap Misil. Matey la'i ne si Yakub si lahat ī', duk la'i du isab matey me' anaknen, me' kapapu'an bangsaten bi ne. 16 Tinuranan me' bangkeyden pī si Sekem duk la'i siye kinubul si pagkubulan bakas binelli we' Ibrahim awwalley. Binelli miya'an we' ne amban me' ka'anakan si Hamor la'i si lahat Sekem.

17 "Pagsōng ta'abut ne waktu pamaluwas siye amban Misilin sa pananggup Tuhan pu Ibrahimin, ekka ne te'ed bangsate bi si Misil. 18 Manjari, niya' paganti' magsultan si lahat Misil, ga' kata'uhanne sabab si Yusup. 19 Inakkalan we' ne bangsaten bi duk bininasa manamal we' ne me' kapapu'anten bi. Ginagahan siye dina'ak pinaluwas me' anakde madiki'-diki'in amban dem luma' bu inambanan duk siye ujud matey. 20 Masa miya'an, iye panganak pu si Musahin. Nakanak hāp te'ed lella si Musa miya'an. Dem tellum bulan katapukan pe iye dem luma' matetto'anen. 21 Puwas tellum bulan pinaluwas iye amban dem luma'. Saguwa' takasuwa' iye we' anak sultan dayang-dayangin duk hinangne iye anak. 22 Kapanolo'an si Musa kēmon pangadji' bangsa Misilin duk bantu iye sabab me' bissānen duk me' hinangannen.

23 "Pagampatptū' tahun ne umul si Musahin," pa'in Estepan, "tapikilne pī maya-man me' pagkasine Yahudihin, bangsa Isra'ilin. 24 Manjari niya' takitene dambuwa' pinapeddi'an we' a'a bangsa Misil. Hap pī iye nabangan pagkasinen duk binalesan we' ne pinapatey a'a Misilin. 25 Kannalne we' tahāti du we' me' bangsanen we' guna Tuhanin iye maluhaya siye, saguwa' ga' tahātide. 26 Pagsasumuhin, niya' takitene duwangan a'a Isra'il magsuntuk. Batang siye paghāpne. 'Bagay,' pa'inne, 'sali' ka'am bangsa Isra'il. We'ey ka'am magpapeddi'?' 27 Saguwa' a'a mamapeddi'in, sinōgadan we' ne si Musa duk pa'inne, 'Sine mangurungan ka'u kapatut magnakura' si kamihin? We'ey ka'u subey mangahukum kamihin? 28 We' batang ku isab papateynu kuwe' pamapateynu a'a Misil di'ilewin?' 29 Pagkale si Musa inin, talew iye pegge' kata'uhan hati' bakas pamapateyne a'a Misilin. Hangkan lahi iye amban Misil duk maglahat iye si Midiyan. Pagla'i iye, maganda iye duk anakan iye duwe lella.

30 "Manjari," pa'in Estepan, "paglabey ampatpū' tahun tiggelan si Musa la'i si lahat Midiyan miya'an, niya' mala'ikat Tuhanin pabagala si iye dem kayat ebbut si po'on puhung. La'i miya'an si lahat makagindew-gindew tapit si punu Turusina. 31 Ulali' te'ed si Musa si takitene miya'an, hangkan pī iye patapit ngalilingne. Manjari takalene suwala Tuhanin amban dem ebbutin. Pa'in suwalahin, 32 'Aku Tuhan inisbat we' me'

kapapu'annun, si Ibrahim, duk Isahak, duk si Yakub.' Migpid si Musa hawal talewnen
duk ga' iye makatawakkal mayam. 33 Pa'in Tuhanin si iye, 'Luwasanun tehompa'nun
pegge' antag panenggehannu iyan bulak sutsi.' 34 Manjari pa'in Tuhanin pe, 'Takiteku
paminasa si me' a'aku la'i si lahat Misilin. Takaleku pamuhunden duk duwa'i ku pitu
maluwas siye. Dayi' kew, da'akte kew hap Misil.'
35 "Na," pa'in Estepan, "si Musa hep inin bakas tinayikutan me' a'a Isra'ilin. Jinampa
iye we' de. Pa'inde si iye, 'Sine mangurungan ka'u kapatut magnakura' si kamihin?
We'ey ka'u subey mangahukum kamihin?' Si Musa hep dina'ak Tuhan magnakura'in
duk mamaluhaya me' kapapu'anten bi," pa'in Estepan. "Duk tinabangan iye we'
mala'ikat takitene si po'on puhung makayatin. 36 Bino'o we' ne me' kapapu'anten bi,
me' bangsa Isra'ilin, paluwas amban Misil, lahat pamanyaga'an siyehin. Maghinang iye
me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' la'i si Misil duk la'i si Tahik Peyat,
duk damikkiyan la'i dem lahat makagindew-gindewin dem ampatpū' tahun. 37 Si Musa
ne inin bakas magpa'in si me' kapapu'anten bi, bangsa Isra'il, 'Si pasōngan mapiyu du
Tuhanin si ka'am dambuwa' nabi kuwe' akuhin, duk a'a bangsabi du iye.' 38 Si Musa ne
inin," pa'in Estepan, "mala'i magtuhut duk me' kapapu'anten bi dem lahat makagindew-
gindew ī'. Duk la'i isab iye duk mala'ikat mamissā si iye diyata' punu Turusinahin. Iye
makasangka me' lapal Tuhan mangurung umulin supaya tapangurungne si kite bi.
39 "Saguwa' me' kapapu'anten bi," pa'in Estepan, "ga' siye mabaya' patuhut pu si
Musa. Tinayikutan iye we' de duk kabaya'anden we' tabalik siye pī si lahat Misil.
40 Manjari pegge' tiggel si Musa la'i diyata' punu, pa'inde pu si Harun, 'Hinanganun kite
bi me' tuhan-tuhan duk siye padehellu mo'o kite bi. Ga'i kata'uhante bi bang ine ne
ma'umantag pu si Musa bakas mamo'o kite bi paluwas amban Misilin.' 41 Masa miya'an
hep," pa'in Estepan, "pangahinangde limbagan si bantuk anak sapi'in. Magkuluban siye
si limbagan miya'an duk maglami-lami siye pamahadjede hinangan bakas tanganden.
42 Hangkan hep tinayikutan siye, me' bangsa Isra'ilin, we' Tuhanin. Duk pinasagadan
siye we' ne numba me' pote'an diyata' langitin. Inin pinasulat we' Tuhan dem kitab
kanabihanin, pina'in,

'O me' a'a Isra'il,' pa'in Tuhanin. 'Duma'in hep si aku pagkulubananbi me' hayep
sinumbali'bi dem ampatpū' tahun kala'ibi dem lahat makagindew-gindewin.
43 Saguwa' iye bino'o-bo'obin pangenna'anbi limbagan tuhanbin si Molok, duk
limbagan bantuk pote'an tuhanbin si Rompa. Siye me' limbagan hininang we'
bi panumbahanbi. Hangkan patahala'te du ka'am hap pī si dambiya'an lahat
Babilon.'

44 "La'i si lahat makagindew-gindew ī'," pa'in Estepan, "niya' luma' kuwit hayep
panambahayangande Tuhanin pegge' si luma' miya'an pana'anan Tuhanin. Hininang
luma' miya'an sa panganda'akan Tuhan si Musahin, ilekkat bakas pinakitehan si iyehin.
45 Manjari luma' miya'an inambanan we' de si me' tubu'de magpangkat-mamangkatin.
Duk bino'o miya'an we' me' kapapu'anten bi padiyalemde duk si Yussa' mapitu si
lahat inin, pagubus ne patahala' Tuhanin me' kabangsa-bangsahan seddili maglahat
matu'uhin. Duk luma' miya'an tu'u pe sampay masa pagsultan si Da'udin. 46 Kasulutan
Tuhanin pu si Da'ud. Ma'id si Da'ud ngahinang luma' para si Tuhanin, iye isab asal
pagtuhanan papu'ten bi, si Yakub. 47 Saguwa' iye mangahinangan Tuhan luma'in, si
Sultan Sulaiman.
48 "Saguwa' Tuhan Tamanan Malangkewin," pa'in Estepan, "ga'i patenna' dem me'
luma' hinangan manusiya'. Bakas tasulat we' dambuwa' nabi pina'in Tuhanin. Pa'inne,
49 'Surga'in siya paningkolo'anku magsultanin. Duk dunyahin pahalihan bettiskun. Ga'
niya' luma' tahinangbi patenna'anku, duk ga' isab niya' tahinangbi pahalihanku,'
pa'in Tuhanin. 50 'Pegge' aku du mangahinang langit duk dunyahin.' "

51 Manjari pa'in Estepan si me' kakunsihalanin duk si me' a'ahin, “Tuwas pahāp kōkbi
iyan. Ateybin atey ga'i nuhut Tuhan. Duk bisu pahāp me' tayingebi iyan. Ga'i pakalebi
lapal Tuhanin. Kuwe' du ka'am me' kapapu'anbi masaley. Ga'i du isab pakalebi
Niyawa Sutsihin. 52 Niya' ke bisan dambuwa' nabi ga' bininasa we' me' kapapu'anbin?
Ga'. Pinapatey we' de masa awwalley me' a'a dina'ak Tuhan malata' sabab papitu
dara'akanne mabentelin. Duk pagtapitu ne dara'akanne miya'an, pinagbuddihan iye
we' bi duk pinapatey we' bi. 53 Ka'am iyan, ka'am ne makasangka sara' Tuhan amban
mala'ikatin, saguwa' ka'am ne mangga'i manuhut sara'in.”

Pagtibagande batu Estepan

54 Pagkale me' kakunsihalanin pina'in Estepan miya'an, astel te'ed siye duk pag-
tage'otde me' impenden hawal astelden. 55 Saguwa' Estepan pagbaya'an we' Niyawa
Sutsihin; mayam iye padiyata' langit duk takitene sahaya Tuhanin duk si Isa nengge
si kanawanan Tuhanin. 56 “Payamanun bi,” pa'in Estepan. “Takiteku luka surga'in
duk takiteku si Isa, Anak Manusiya'in, nengge si kanawanan Tuhanin.” 57 Saguwa'
magellang me' a'ahin papales. Tinampengan we' de me' tayingeden duk ga'i takalede
binissā Estepanin. Duk magtawus siye kēmon pī nudju iye. 58 Pinaglalasan iye we'
de pī si luwasan puweblo Awrusalam miya'an. Manjari pagla'i si luwasan tinagna'an
ne we' de pinagtibagan si Estepan duk batu. Me' a'a manaksi'in, hātinen me' manibag
iye duk batuhin, iluwasan we' de me' badju'den duk binettad we' de si antag bettis
dambuwa' lella bata' inēnan si Saul. 59 Sasang si Estepan pinagtibagan we' de, nabbut
iye si Panuhutanin, pa'inne, “O Isa, Panuhutankun, tayima'un niyawakun.” 60 Manjari
nengge iye duk tu'utne duk ngalingan iye papales, pa'inne, “O Tuhan, da'a siye leggahun
sabab dusede inin.” Pagubus inin pa'inne, magtawus iye matey.

8

Duk padūs si Saul pamapateyde Estepanin.

Bininasa we' si Saul me' masandel pu si Isahin

1-2 Kinubul si Estepan we' me' a'a be-āgama. Magmatey siye duk magtangis sabab iye.
Puwas hadja kamatey Estepanin, tinagna'an ne paminasa si me' masandel pu si Isa si
Awrusalamin. Sabab miya'an, kēmon katindegan si Isahin kanat-kanat si me' kalahat-
lahatan la'i si Yahudiya duk si lahat Samariya. Luwal du me' kawakilan sampū' duk
duwehin mangga' ma'usa' amban Awrusalamin.

3 Duk si Saul miya'an, bininasa te'ed we' ne me' a'a masandel pu si Isahin. Inasekan
we' ne me' kaluma'anden dambuwa'-dambuwa', duk siniggew we' ne siye lella-dende,
duk kinalabusu we' ne.

Minahalayak aka-aka mahāpin la'i si Samariya

4 Me' masandel pu si Isa makanat-kanatin, ilatag we' de kalahatanin duk minahalayak
we' de aka-aka mahāp sabab si Isahin. 5 Si Pilip hap pī si dambuwa' puweblo la'i si
Samariya. Magmahalayak iye la'i si me' a'ahin sabab Almasi, pinene' Tuhan mag-
baya'in. 6 Me' a'a mabanesin pakale te'ed si me' binissā si Pilipin, duk takite we' de me'
hinangan balakatan hininangnen. 7 Ekka me' a'a paguwa'an me' seyitan. Magkilahap
me' seyitanin papales sakali' siye paluwas. Duk ekka me' a'a matey baranden duk me'
kuku' kawuli'an. 8 Hangkan kēgan te'ed me' a'a si puweblo miya'an.

9 Niya' a'a maglahat la'i si puweblo miya'an inēnan si Simon. Dambuwa' iye landungan
duk ulali' te'ed me' a'a Samariyahin sabab me' hininangnen. Pa'in si Simon miya'an we'
dambuwa' ko' iye a'a balakatan. 10 Kēmon me' a'a si lahat miya'an, diyawa' ke atawa
langkew paga'anen, asal pakale te'ed si iye. Pa'in me' a'ahin sabab si Simon miya'an,
“Iye ne hatu inin taga balakat amban Tuhanin ēnande ‘Balakat Mahadjehin.’ ” 11 Tiggel

ne pagulali'de sabab me' hinangnen hangkan pinakale te'ed iye we' de. 12 Saguwa'
pagkahagad ne me' a'a miya'an si aka-aka mahāp minahalayak si Pilip sabab pagbaya'
Tuhanin duk sabab Isa Almasihin, manjari pinandi siye lella-dende tanda' we' siye suku'
pu si Isa ne. 13 Bisan si Simon kahagad isab. Duk pagubus iye pinandi, luwal ne iye
nuhut-nuhut si Pilip. Ulali' te'ed iye pagkitene me' hinangan balakatan duk maka'ulali'
hininang si Pilipin.
14 Manjari takale we' me' kawakilan mala'i si Awrusalamin we' kinahagad ne we'
me' a'a Samariyahin lapal Tuhanin. Hangkan dina'ak we' de si Petros duk Yahiya hap
Samariya. 15 Pagtekkade la'i, māku-māku siye si Tuhan para si me' masandel pu si Isahin
supaya siye pa'asekan we' Niyawa Sutsihin. 16 Pegge' ga' pe hep Niyawa Sutsihin bakas
paduwa'i pī si siye bisan dangan. Saguwa' bakas hadja siye pinandi tanda' we' siye suku'
pu si Isa. 17 Ubus binettad we' si Petros duk Yahiya tanganden pī si me' a'a Samariya
masandelin. Manjari pa'asekan ne siye we' Niyawa Sutsihin.
18 Pagkite si Simon we' pinangurung Niyawa Sutsihin si me' a'ahin pagbettad me'
kawakilanin tanganden si siye, pī iye nōngan si Petros duk Yahiya pilak. 19 Pa'inne si
siye, "Urunganun bi ku isab balakatbi iyan supaya bang bettadku me' tangankun bisan
pu sine, pa'asekan du iye we' Niyawa Sutsihin." 20 Sambungan si Petros iye, pa'inne,
"Kamulka'an kew sampay pilaknu iyan. We' kannalnu tabellinu balakat pangurung
Tuhanin? Ga'i. 21 Ga' niya' suku'nu atawa lamudnu tu'u si hinang kami inin," pa'in
si Petros, "pegge' ateynun ga'i bentel si matahan Tuhan. 22 Hangkan pagsusunanun
ne tapikilnu mala'at iyan duk māku kew ampun si Tuhan, kaw du ampunne tapikilnu
mala'at iyan. 23 Pegge' tahātiku," pa'in si Petros, "we' asal ngimbū kew te'ed duk kuwe'
kew banyaga' dusenun." 24 Manjari pa'in si Simon pu si Petros duk Yahiya, "Māku-māku
ka'am si Tuhan para si aku, supaya ga'i du tekka si aku sukna'bi miya'an."
25 Minahalayak pe we' si Petros duk Yahiya lapal Tuhanin si me' a'a mala'ihin duk
naksi' siye sabab si Isa. Puwas miya'an balik siye hap Awrusalam. Sābude si lān,
padeheng siye si me' kaluma'an si Samariya duk minahalayak we' de la'i aka-aka mahāp
sabab si Isahin.

Si Pilip duk bagellal bangsa Etiyopiyahin

26 Manjari niya' dambuwa' mala'ikat Tuhanin missā pu si Pilip. Pa'inne, "Magmemes
kew. Hap pī kew si lān amban Awrusalam tudju Gasaley." (Lān inin ga'i ne tantu ginuna
kuwe'itu.) 27 Hangkan magmemes ne si Pilip duk hap pī ne iye. Pagla'i ne iye si lān
miya'an, ngite iye dambuwa' a'a bangsa Etiyopiya bakas amban Awrusalam ngisbat
Tuhanin. A'a inin bagellal bangsahan, duk iye mangantanan pangalata' sultan dende
magbaya' si lahat Etiyopiyahin. A'a inin kapun. 28 Kuwe'itu lengngan mole' ne iye
amban Awrusalam duk la'i iye ningkolo' diyata' kalesane matsa-matsa kitab sinulat
we' Nabi Isaya. 29 Pa'in Niyawa Sutsihin pu si Pilip, "Patapit kew pī pa'abey si kalesa
miya'an." 30 Magubas ne si Pilip pī patapit duk takalene a'ahin matsa-matsa amban
kitab sinulat we' Nabi Isayahin. Tilew si Pilip iye, pa'inne, "Tahātinu ke binatsanu iyan?"
31 Nambung bagellalin, "Sa'ingge pakahātikun bang ga' niya' magpahāti si aku?" Duk
da'akne si Pilip pasakey pī ningkolo' si bihingne. 32 Me' ayat binatsanen inin:

"Kuwe' iye bili-bili nuhut hadja bang bino'o sinumbali'. Kuwe' iye anak bili-bili ga'i
bisan mabehe bang inurutan bulu. Ga' iye bisan kebbutan. 33 Diniyawa'an iye
duk ga' iye hinukum duk hukuman bentel. Sine sa' makapagaka-aka sabab me'
tubu'nen? Ga' niya'. Pegge' umulne si dunya inin magtamanan ne."

34 Manjari pa'in bagellalin pu si Pilip, "Akahanun ku. Sabab sine be binissā nabi inin?
Sabab dine ke atawa sabab a'a seddili?" 35 Manjari missā si Pilip. Duk tinagna'an amban
me' ayat bakas binatsa miya'an, sinuwi-suwihan iye we' si Pilip aka-aka mahāp sabab si

Isahin. 36 Duk sābude mapalanjal si lānin, tekka siye si kaniya'an bohe'. Pa'in bagellalin,
“Payamanun, niya' bohe' tu'u. Makajari ke ku pinandi tanda' we' suku' pu si Isa ne ku?”
(37 Pa'in si Pilip si iye, “Makajari kew pinandi bang kahagad kew pu si Isa dambūs-
būs ateynun.” Nambung iye, pa'inne, “Awe', asal kahagad ku we' Isa Almasi Anak
Tuhanin.”) 38 Manjari da'ak bagellalin pinadeheng kalesahin si me' a'anen. Duwa'i siye
duwangan pī dem bohe' duk pinandi ne iye we' si Pilip. 39 Pagguwa'de amban bohe',
bessuwang si Pilip bino'o we' Niyawa Tuhanin tahala'. Ga' ne iye kite bagellalin balik
saguwa' palanjal ne bagellalin kēgan manamal. 40 Bu si Pilip inin, ī' ne iye la'i si lahat
Asotus. Minahalayak we' ne aka-aka mahāpin si me' kaluma'an mala'ihin duk si kēmon
kalahatan palabeyannen sampay tekka iye si lahat Kesarea.

9

Patindeg si Saul pu si Isa
(Hinangan 22.6-16; 26.12-18)

1 Sābu miya'an, si Saul isab ga' dehenganne pamantane duk panungga'ne me' tindeg
si Isa, Panuhutanin. Pī iye si imam nakura'in 2 duk māku iye me' sulat bo'one si me'
kalanggal-langgalan Yahudi la'i si puweblo Damaskus. Me' sulat miya'an ngurungan
iye kapatut. Bang niya' kasuwa'ne la'i me' a'a manuhut tolo' Isa Almasihin, makajari
siye siggewne lella-dende bino'o balik pī si Awrusalam kinalabusu.
3 Manjari, sābu la'i iye si lān tapit ne si Damaskus, bessuwang niya' sahaya amban
langit sinag paliput si iye. 4 Magtawus iye hebba' diyata' bulak. Manjari makakale iye
suwala missā si iye. Pa'in suwalahin, “O Saul, Saul. We'ey ku binasanu?” 5 Nambung si
Saul, pa'inne, “Sine kew, Tuwan?” “Si Isa ku,” pa'in suwalahin. “Aku hep bininasanun.
6 Saguwa' kuwat kew,” pa'inne, “duk pī ne kew dem puweblo miya'an. Inakahan du
kew la'i bang ine subey hininangnun.” 7 Me' sawe' si Saul maglengnganin, nengge la'i
bengngangan. Takalede suwalahin saguwa' ga' niya' a'a takitede. 8 Manjari kuwat ne
si Saul amban diyata' bulak saguwa' paglukane matanen, ga'i ne iye ngite. Hangkan
tinundan ne iye we' de hap pī si Damaskus. 9 Tellum bahangi ga'i iye makakite duk ga'
iye mangan atawa nginum.
10 La'i si Damaskus niya' tindeg Isa Almasi inēnan Ananiyas. Pabagala si iye si Isa
duk pa'in si Isa, “O Ananiyas.” “We'ey, Tuwan?” pa'inne. 11 Pa'inne pu Ananiyas,
“Kuwat kew. Pī kew si kalsara inēnan Kalsara Tiludley duk tilewun la'i si luma' si Judas
sabab dambuwa' a'a amban Tarsus inēnan si Saul. Ī' iye sasang ngampun-ngampun.
12 Bakas pinakite ne we' ku si iye bang ine sōng hininangnu si iyehin. Kuwe' du kew
takitene padiyalem pī mettad me' tangannun si iye supaya iye ngite balik.” 13 Saguwa'
nambung Ananiyas, pa'inne, “Allo, Tuwan, ekka ne bakas ngakahan aku sabab si Saul
miya'an. La'atan te'ed me' hininangne si me' tindegnu si Awrusalamin. 14 Duk tiya'
iye tu'u si Damaskus kuwe'itu iban kapatutne amban me' nakura' me' imamin niggew
kēmon me' mangampun si ka'uhin.” 15 Saguwa' pa'in si Isa, Panuhutanin, pu Ananiyas,
“Pī kew, pegge' tapene'ku ne si Saul maghinang si aku. Iye magaka-aka sabab akuhin
pī si me' kabangsa-bangsahan duma'in Yahudi, duk si me' kasultananden, duk si me'
bangsa Yahudi du isab. 16 Duk pakitehanku du si iye kēmon subey sinandalannen sabab
panuhutne akuhin,” pa'in Panuhutanin.
17 Hangkan hap pī ne Ananiyas duk padiyalem iye pī dem luma' si Judas. Binettad we'
ne me' tangannen la'i pu si Saul duk pa'inne, “Saul, pungtina'ite kew. Tiya' ku dina'ak
pitu we' Panuhutanten, si Isa, bakas mapakite si ka'u si lān papitunun. Da'akne ku pitu
supaya kew ngite balik duk supaya kew pa'asekan we' Niyawa Sutsihin.” 18 Magtawus
niya' kuwe' bantuk me' sisik kenna labo' amban me' mata si Saulin duk makakite ne

iye balik. Manjari kuwat iye duk pinandi iye, tanda' we' suku' pu si Isa ne iye. 19 Ubus
mangan ne iye duk balik ne basagnen.

Magmahalayak si Saul la'i si Damaskus

Patenna' si Saul bang piyem bahangi la'i si me' tindeg si Isa si Damaskusin. 20 Manjari
magtawus iye pī si me' kalanggal-langgalan Yahudi duk magusihat iye sabab si Isa. "Si
Isa inin," pa'inne, "Anak Tuhanin." 21 Kēmon makakale iyehin ulali' te'ed. Pa'inde, "Iye
hep inin a'a mala'i si Awrusalam maminasa sasuku mangampun pu si Isahin. Duk iye
hep akane mapitu si Damaskusin, asal niggew sasuku manuhut tolo' si Isahin duk mo'o
siye balik pī si Awrusalam si me' imamin."
22 Saguwa' pasōng ne ngabasag pagusihat si Saulin. Pasti' te'ed me' purebanen we' si
Isa Almasihin ne, tapene' Tuhan magbaya'in. Hangkan me' Yahudi si Damaskusin ga'i
ta'u nambungan iye.
23 Pagtiggel-tiggel ne iye la'i, magisun me' Yahudihin we' papateyde si Saul. 24 Saguwa'
ka'akahan si Saul sabab isunde miya'an. Ellew-sangem binanteyan we' me' Yahudi-
hin me' tarangka paluwasan amban puweblo miya'an supaya si Saul tapapateyde.
25 Saguwa' dambuwa' sangem, ineddo' si Saul we' me' tindegnen bu pinatingkolo' iye we'
de dem baka' bu tinuntunan pī padiyawa' amban tendewan la'i si birang batu mapaliput
si puweblo miya'an.

La'i si Saul si Awrusalam

26 Hap pī si Saul si Awrusalam. Pagtekkane la'i, batang iye patuhut si me' tindeg si Isa
mala'ihin. Saguwa' tinalew siye si iye pegge' ga' siye kahagad we' iye asal tindeg si Isa ne.
27 Manjari tinabangan si Saul we' Barnabas duk bino'o iye we' ne pī si me' kawakilanin.
Inakahan siye we' Barnabas we' si Saul inin bakas takitene Panuhutanin, si Isa, sābune
si lān hap Damaskus duk missā isab Panuhutanin si iye, duk we' la'i si Damaskus bahani
iye magusihat si me' a'ahin sabab si Isa. 28 Hangkan si Saul patenna' ne la'i si siye duk
maglengngan iye diyalem Awrusalam. Ga' niya' talew-talewne magmahalayak si me'
a'a sabab si Isa, Panuhutanin. 29 Magbissā isab iye duk magpasuweyan duk me' Yahudi
bissāhanden Girik. Saguwa' batang si Saul papateyde. 30 Pagkata'uhan inin we' me'
pagkasine tindeg si Isahin, tinuhutan si Saul we' de padurul pī si Kesarea duk dina'ak
iye tahala' pī hap Tarsus.
31 Manjari bahune ne sanyang kēmon masandel pu si Isa si tibu'ukan lahat
Yahudiyahin, duk si lahat Jalilin duk me' mala'i si lahat Samariyahin. Tinabangan
siye we' Niyawa Sutsihin hangkan ngabasag sandelden kēmon duk pasōng isab siye
magka'ekka. Magmātabat te'ed siye si Tuhan.

La'i si Petros si lahat Lidda duk Joppa

32 Manjari maglengngan si Petros ngalatag kalahatan. Mintedde tapī iye si puweblo
Lidda nindew me' katindegan si Isa maglahat mala'ihin. 33 Niya' la'i takitene a'a inēnan
Aneyas, A'a inin ga'i dumonga' amban pabākanne dem walun tahun ne pegge' matey
barannen. 34 Pa'in si Petros si iye, "Aneyas, pakole' Isa Almasi ne kew. Donga' kew
duk lūnanun pabākannun." Magtawus Aneyas donga'. 35 Ekka te'ed me' a'a maglahat
si Liddahin duk me' maglahat si Saronin ngite iye duk patuhut ne siye pu si Isa,
Panuhutanin.
36 Na, la'i si lahat Joppa, niya' dende tindeg si Isa inēnan Tabita. (Bang si bissāhan
Girik, ēnnen si Dorkas, hātinen payew.) Luwal iye maghinangan hāp duk nabang te'ed
iye si me' mamiskinin. 37 Masa miya'an, tewwa' saki iye bu matey. Sinutsi we' de
barannen duk pinabāk we' de si dambuwa' bilik diyata' luma'. 38 Lahat Joppa miya'an
ga'i du tala te'ed amban Lidda. Pagtakale we' me' tindeg si Isa mala'i si Joppahin we'
ī' si Petros si Lidda, nganda'ak siye duwangan a'a pī pu si Petros ngeddo' iye dina'ak

pī dayi'-dayi'. 39 Pagkata'uhan si Petros miya'an, magtawus iye magmemes duk nuhut siye ne. Pagtekka la'i si Joppa, bino'o iye we' de pī si bilik diyata' luma'in. Paliput pī si iye kēmon me' dende baluhin magtangis. Pinakitehan we' de si iye me' badju' duk me' jaket bakas ila'it we' si Dorkas para si siyehin ka'ellumnen. 40 Pinaluwas siye kēmon we' si Petros amban bilik miya'an, ubus bu nengge iye duk tu'utne diyata' kāpan māku-māku si Tuhan. Manjari paharap iye si bangkeyin duk pa'inne, "Tabita, donga' kew." Pinakellat we' dendehin matanen duk pagkitene si Petros, ningkolo' iye. 41 Pinasōng we' si Petros tangannen duk pinatengge we' ne. Manjari ilinganan we' ne me' katindegan si Isahin duk me' balu dendehin duk sinōngan we' ne si Dorkas si siye ellum ne. 42 Bawag si tibu'ukan lahat Joppa miya'an sabab ka'ellum si Dorkas balikin, hangkan ekka a'a sandel ne pu si Isa, Panuhutanin. 43 Patenna' pe si Petros la'i si Joppa tiggel-tiggel. La'i iye si luma' si Simon, a'a iye hinangnen maghatul-hatul kuwit hayep.

10

Si Petros duk si Korneliyus

1 La'i si lahat Kesarea, niya' a'a inēnan Korneliyus. Dambuwa' iye kapitan si kumpaniya me' sundalu bangsa Roma inēnan "Kumpaniya Italiya." 2 A'a inin asal be-āgama. Siye kēmon magtewtey-anakin magsambahayang si Tuhan. Ekka pangurung-ngurungne panabangne me' Yahudi mamiskinin, duk luwal iye ngampun si Tuhan. 3 Dambuwa' kohap waktu asal niya' pabagala si iye dambuwa' mala'ikat Tuhanin. Takitene pasti' mala'ikatin pa'asek dem bilikne duk magpa'in si iye, "O Korneliyus." 4 Hawal talew Korneliyusin, dinendengan we' ne mala'ikatin. Manjari pa'inne, "We'ey, Tuwan?" Pa'in mala'ikatin, "Takale Tuhanin pangampunnu si iyehin duk takitene panabangnu me' mamiskinin duk tapikil du kew we' ne. 5 Kuwe'itu nganda'ak kew me' a'a pī si Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros. 6 La'i iye patenna' pu si Simon, a'a maghatul-hatul kuwit hayepin. Luma'nen si higad tahik." 7 Paglumikut ne mala'ikatin, ngalingan Korneliyus duwangan dara'akanne si luma'in duk dambuwa' sundalu bata'anne. Sundalu miya'an be-āgama. 8 Inakahan siye we' Korneliyus sabab paguwa' mala'ikatin duk dina'ak siye we' ne pī hap Joppa.

9 Pagsasumu lettu ellewin, sābude si lān tapit ne si Joppa, mana'ik si Petros pī diyata' sapew madatag si luma' pala'ihanne miya'an ngampun la'i. 10 Ga' tiggel, inusan ne iye duk batang iye mangan. Saguwa' sābu pinanyap pe kapamanganin, niya' pabagala si iye amban Tuhan. 11 Takitene langitin paluka duk niya' takitene kuwe' bantuk olos ladjab iningketan pidjūnen ka'ampat pinatuntun pinadiyawa' si dunya. 12 Diyalem olos miya'an la'i ne me' bayu'-bayu'an hayep malumengnganin, me' mapalelehin, duk me' manuk-manukin. 13 Manjari niya' suwala takalene magpa'in si iye, "Kuwat kew, Petros. Numbali' kew duk mangan kew." 14 Saguwa' pa'in si Petros, "O Tuwan, ga'i ku. Tiggelanku ellum, ga' pe ku bakas maka'akan ine-ine mukalu atawa haram." 15 Takalene ne isab suwalahin magpa'in si iye, "Da'a pa'inun haram bakas tahalal we' Tuhanin." 16 Mintellu inin pinalabey si iye ubus bu pina'angkat ne olos miya'an balik pī si langit.

17 Sābu si Petros pe magulali' bang ine hāti bakas pinabagala si iye miya'an, tekka ne la'i si luma' si Simon me' dina'ak Korneliyusin. La'i ne siye si tarangka. 18 Ngalingan siye magtilew, pa'inde, "Niya' ke lu'u patenna' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros?" 19 Sābu miya'an la'i pe si Petros mikil-mikil bang ine hāti bakas takitenen. Manjari pa'in Niyawa Tuhanin si iye, "Pakalehun be. Niya' la'i tellungan a'a miha ka'u. 20 Kuwat kew duk duwa'i kew pī. Da'a kew magalang-alang nuhut siye pegge' aku manganda'ak siye mapituhin." 21 Hangkan duwa'i ne si Petros duk pa'inne si me' a'ahin, "Aku ne hep a'a pinihabin. Ine te' akabi si akuhin?" 22 "Dina'ak kami pitu we' Kapitan Korneliyus,"

pa'inde. “A'a hāp iye. Talew iye si Tuhan duk pagaddatan iye we' me' Yahudihin kēmon. Niya' mala'ikat Tuhanin nganda'ak iye, dina'ak kew pinasan pī si luma'ne, supaya ko' takalene ine-ine bissānu.” 23 Na, dina'ak dahu' siye we' si Petros padiyalem duk inohotan siye we' ne la'i ne sangemin.

Pagsasumuhin, magmemes iye duk nuhut ne iye siye. Niya' isab me' pagkasine tindeg si Isa amban Joppa nuhutan iye. 24 Pagellew dambuwa'in, tekka ne siye si lahat Kesarea. Si Korneliyus la'i ne ngagad si luma'ne. Pinagtipun isab we' ne la'i me' ka'usbahannen duk me' bagayne inessebin. 25 Pagsōng padiyalem ne si Petros la'i, pasampang pī Korneliyus duk pasujud iye si antag bettis si Petros. 26 Saguwa' pinatengge iye we' si Petros. Pa'in si Petros si iye, “Nengge kew. Aku inin manusiya' du kuwe' ka'uhin.” 27 Magbissā-bissā siye duwangan sābude mapadiyalemin. La'i diyalem, takite si Petros me' a'a ma'ekka magtipunin. 28 Pa'inne si siye, “Kata'uhanbi, bang si āgama kami Yahudi, ga'i kami makajari palamud si me' a'a duma'in Yahudi. Ga'i kami makajari bisan patindew si me' kuwe' ka'am inin. Saguwa' pinahāti we' Tuhanin si aku,” pa'inne, “we' subey ga' niya' a'a kimmatanku batal atawa haram. 29 Hangkan hep sakali' ku pasanbi, ga' ne ku magalang-alang pitu. Manjari tilewte ka'am, ine te' pamasananbi akuhin?”

30 Nambung Korneliyus, pa'inne, “Hatu me' sa ī', tellu ellew ne palabey, tu'u ku miya'an si luma' ngampun waktu asal. Manjari bessuwang niya' a'a nengge paharap si aku ngillap te'ed semmeknen. 31 Missā a'a miya'an si aku, pa'inne, ‘O Korneliyus. Takale Tuhanin ne me' pangampunnu si iyehin duk takitene panabangnu me' mamiskinin. 32 Nganda'ak kew pī si Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros. La'i iye patenna' pu si Simon, a'a maghatul-hatul kuwit hayepin. Luma'nen si higad tahik.’ 33 Na, hangkan hep kew pasanku magtawus,” pa'in Korneliyus. “Duk magsukul ku te'ed si ka'u pegge' tiya' ne kew. Duk kuwe'itu tiya' ne kami kēmon tu'u magtipun si matahan Tuhan pakale ine-ine bissā panganda'akan Tuhanin ka'u.”

Binissā si Petrosin

34 Manjari missā si Petros si siye. Pa'inne, “Kuwe'itu mattan ne si aku we' asal bennal Tuhanin ga'i pagbidda'ne manusiya'in. 35 Bisan bangsa ine, sasuku magmātabat si Tuhan duk bentel me' hinangannen, kasulutan Tuhanin si iye. 36-37 Bakas takalebi ne hatu sabab aka-aka mahāp pinabo'ohan Tuhan si me' bangsa Yahudihin, we' niya' ne kasanyangan sabab bakas tahinang Isa Almasihin; iye hep magbaya' si kēmon-kēmonin. Kata'uhanbi bang ine ma'umantag si tibu'ukan lahat Yahudiyahin tinagna'an la'i si Jalil pagubus Yahiya magusihat pasal pandi tawubatin. 38 Kata'uhanbi sabab si Isa, a'a Nasaretin. Pinapī we' Tuhanin si iye Niyawa Sutsihin duk inurungan iye balakat. Lumengngan iye duk tungan-tunganne, maghinangan hāp iye. Pinakawuli' we' ne kēmon pasayedan we' nakura' seyitanin, pegge' la'i Tuhanin si iye. 39 Duk kami inin,” pa'in si Petros, “kasaksi'an kami kēmon bakas hininang si Isa si lahat me' bangsa Yahudihin duk la'i si Awrusalamin. Manjari pinapatey iye we' me' a'ahin, ilansang we' de diyata' olom. 40 Saguwa' katellum bahangi puwas kamateynen, pinakellum iye balik we' Tuhanin duk pinakitehan iye we' ne. 41 Ga' iye pinakite si kēmon a'a, luwal hadja si kami me' asal andang pinene' we' Tuhanin hinang saksi'. Takite kami iye. Makapagtuhut kami duk si Isa mangan duk nginum ka'ellumne mabalikin. 42 Duk dina'ak kami we' ne magmahalayak aka-aka mahāpin si me' a'a. Dina'ak isab kami naksi' we' ka'urungan iye kapatut we' Tuhanin ngahukum me' manusiya'in kēmon, me' ma'ellumin duk me' pateyin. 43 Kēmon me' kanabi-nabihanin bakas missā isab sabab si Isa Almasi. Pa'inde we' sasuku masandel pu si Isahin, inampun du me' duseden sabab bakas tahinang si Isahin.”

Tasangka we' me' a'a duma'in Yahudi Niyawa Sutsihin

44 Sasang missā pe si Petros, pa'asek Niyawa Sutsihin pī si kēmon me' a'a mapakale
si bissānen. 45 Magulali' te'ed me' Yahudi masandel pu si Isahin, iye me' sawe' si Petros
amban Joppahin. Ulali' siye pegge' pinapī isab we' Tuhanin lasa-lasahannen, Niyawa
Sutsihin, si me' a'a duma'in bangsa Yahudi. 46 Takalede hep disi Korneliyus missā
nanglitan Tuhanin si bissāhan duma'in bissāhande. Manjari pa'in si Petros, 47 "Me' a'a
inin tasangkade ne Niyawa Sutsihin sa kitehin bi isab. Ga' ne niya' makasagga' bang
siye inin pinandi." 48 Hangkan dina'ak ne siye we' si Petros pinandi, tanda' we' suku' pu
si Isa ne siye. Manjari inohotan we' disi Korneliyus si Petros la'i dahu' patenna' si siye
me' piye-piyem bahangi ne.

11

Magaka-aka si Petros si me' tindeg si Isa si Awrusalamin

1 Takale we' me' kawakilanin duk me' katindegan si Isa si tibu'ukan Yahudiyahin
we' kinahagad ne lapal Tuhanin we' me' a'a duma'in bangsa Yahudihin. 2 Pagbalik si
Petros hap Awrusalam, niya' me' Yahudi masandel pu si Isahin nganjawab iye. 3 Pa'inde,
"We'ey kew pī si luma' me' a'a ga' bakas magislam duk magkakanan kew isab duk siye?"
4 Hangkan pinahātihan siye we' si Petros kahalannen amban tagna'.
5 Pa'inne si siye, "La'i ku miya'an si lahat Joppa ngampun. Manjari niya' pabagala
si aku. Niya' takiteku kuwe' bantuk olos ladjab iningketan pidjūnen ka'ampat duk
pinatuntun amban langit padiyawa' pī si bihingku. 6 Pinayaman we' ku papasti' bang
ine mala'i diyalem olos miya'an. Iye takitekun me' hayep, me' hayep talun, me' mapalele
si bulakin, duk me' manuk-manuk isab. 7 Manjari niya' takaleku suwala missā si aku.
Pa'in suwalahin, 'Kuwat kew, Petros. Numbali' kew duk mangan kew.' 8 Saguwa'
pa'inku, 'Ga'i ku, Tuwan. Tiggelanku ellum ga' pe ku bakas maka'akan ine-ine mukalu
atawa haram.' 9 Saguwa' takaleku ne isab balik suwalahin, pa'inne, 'Da'a pa'inun haram
bakas tahalal we' Tuhanin.' 10 Mintellu inin pinalabey si aku, ubus bu pina'angkat
ne balik olosin pī si langit. 11 Sābu miya'an du, niya' tekka pī si luma' patenna'ankun
tellungan lella dina'ak pī si aku amban lahat Kesarea. 12 Dina'ak ku we' Niyawa
Tuhanin ga'i magalang-alang nuhut siye. Duk sinawe'an ku isab we' de inin, ennem
siye me' pagkasite bi tindeg si Isa amban Joppa. Pagtekka kami si Kesarea, hap pī
kami padiyalem si luma' Kapitan Korneliyus. 13 Inakahan kami we' Korneliyus we'
niya' ko' takitene mala'ikat nengge la'i dem luma'ne duk missā si iye. Pa'in mala'ikatin
ko', 'Nganda'ak kew pī si lahat Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan si Simon, inēnan
isab si Petros. 14 Niya' iyu' me' bissāne si ka'u makatimbul ka'u duk kēmon sawe'nu
magdambuwa' luma'in.' 15 Manjari sakali' ne ku missā pu disi Korneliyus," pa'in si
Petros, "pa'asek pī si siye Niyawa Sutsihin kuwe' si kite bi tagna'in. 16 Manjari ta'essebku
bakas pina'in si Isahin. Pa'inne hep, 'Bohe' pamandi si Yahiya me' a'ahin, saguwa'
ka'am,' pa'in si Isa, 'pamandi si ka'amin seddili. Pinapiyu du si ka'am Niyawa Sutsihin.'
17 Na," pa'in si Petros, "asal pasti' ne we' pinangurung isab we' Tuhanin si me' a'a
duma'in Yahudi Niyawanen, lasa-lasahan pinangurungne si kite bi me' Yahudihin,
pagsandel ne kite bi pu Isa Almasi, Panuhutanin. Hangkan ga'i tasagga'ku Tuhanin."
18 Pagkale me' Yahudihin inin, ga' ne niya' bissāde. Bisan miya'an pinudji we' de
Tuhanin. Pa'inde, "Bang sa ī', pinapikilan du isab we' Tuhanin me' kabangsahan
duma'in Yahudihin supaya pinda pagateyden duk taga umul siye salama-lama."

Sabab me' masandel pu si Isa si lahat Antiyokin

19 Masa pamapatey si Estepanin, kanat-kanat hep me' masandel pu si Isahin sabab
paminasa si siyehin. Sinduwehin umabut sampay pī si lahat Penisiya, si pū' Kiprus, duk
la'i si Antiyok. Minahalayak we' de la'i aka-aka mahāpin saguwa' si me' Yahudi hadja.

20 Me' tindeg si Isa sinduwehin, me' a'a amban Kiprus duk Kirene, hap pī siye inin si
Antiyok, duk minahalayak isab we' de si me' a'a duma'in Yahudi aka-aka mahāp sabab
si Isa, Panuhutanin. 21 La'i si siye balakat Tuhanin duk ekka te'ed a'a Antiyok kahagad
duk nuhut ne pu si Isa, Panuhutanin.
22 Takale we' me' masandel pu si Isa si Awrusalamin sabab inin, hangkan dina'ak we'
de Barnabas pī si Antiyok. 23 Pagtekka Barnabas la'i, takitene me' hininang Tuhan si me'
a'ahin sabab lasane duk ase'ne si siyehin. Hangkan kēgan iye duk tinolo'an siye we' ne
we' subey siye pateteg pu si Isa, Panuhutanin, ateyden dambūs-būs. 24 Si Barnabas inin,
a'a hāp addatnen. Pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin duk basag te'ed sandelnen. Ekka
a'a si Antiyok tabo'o we' ne sandel pu si Isa, Panuhutanin.
25 Manjari si Barnabas inin hap pī si lahat Tarsus miha si Saul. 26 Pagkasuwa'ne iye,
bino'o iye we' ne balik hap Antiyok. Niya' siye dan tahun la'i duwangan patenna' si me'
masandel pu si Isa si Antiyokin duk magusihat siye si me' a'a banes te'ed. La'i hep si
Antiyok miya'an tagna' inēnan me' tindeg si Isahin, me' a'a Almasi.
27 Masa miya'an, niya' me' a'a magpalata' bissā Tuhanin padurul amban Awrusalam
hap Antiyok. 28 Dangan siye inēnan Agabus, nengge magpa'al pinanolo'an we' Niyawa
Tuhanin. Pa'in Agabus, "Niya' unus sōng tekka si kēmon kalahat-lahatan." (Tekka
unus inin masa Sultan Kalaudi, sultan nakura'in.) 29 Hangkan me' tindeg si Isa si
Antiyokin magsakap we' magpabo'o siye dangan-dangan tamanan tapanabangden pī si
me' pagkaside tindeg si Isa si lahat Yahudiyahin. 30 Na, iye inin hininang me' katindegan
si Isa la'i si Antiyokin. Magpabo'o siye pilak pu si Barnabas duk si Saul pī si me' kabahi'an
me' masandel la'i si Awrusalamin.

12

Pasōng me' kabinasahanin

1 Masa miya'an, tinagna'an ne we' Sultan Herod bininasa me' masandel pu si Isa
sinduwehin. 2 Dina'ak we' ne pinunggelan si Yakub, pungtina'i Yahiyahin. 3 Duk
pagkitene we' kasulutan me' Yahudihin si hininangne miya'an, dina'ak isab we' ne
siniggew si Petros. Masa paniggew si Petros ī', baytu kādja'an me' Yahudi pamangande
pan ga'i sinagetan pasuligin. 4 Pagubus si Petros siniggew, dina'ak iye kinalabusu we'
sultanin. Ampat tumpuk sundalu dina'akne nangguwaldiyahan si Petrosin, ampat-
ampat da tumpuk. Sakap si Herodin we' puwas hadja kādja'an me' Yahudi miya'an,
bo'one si Petros paluwas pī si me' a'ahin hinukum. 5 Hangkan la'i dahu' si Petros tahan
dem kalabusu saguwa' me' masandel pu si Isahin māku-māku te'ed si Tuhan para si iye.

Pinaluwas si Petros amban kalabusu

6 Malam sōng pamo'o si Herod si Petros pī si me' a'ahin, tuli si Petros si ellet duwe
guwaldiya. Kinarena iye duk duwe karena. Niya' isab me' guwaldiya la'i si bukut
manteyan tarangka kalabusuhin. 7 Manjari inin, bessuwang niya' dambuwa' mala'ikat
Tuhanin nengge la'i si bihing si Petros duk danta' dem kalabusuhin. Jinedjeg we'
mala'ikatin si Petros si bahane duk binangun we' ne. "Donga' kew padayi'," pa'in
mala'ikatin. Magtawus duddag me' karenahin amban me' tangan si Petros. 8 Pa'in
mala'ikatin si iye, "Magkuwero kew duk magtehompa' kew." Magkuwero ne si Petros
duk magtehompa' ne iye. Ubus pa'in mala'ikatin, "Asekun jaketnun duk nuhut kew
aku." 9 Manjari nuhut iye ne si Petros paluwas amban kalabusu. Saguwa' ga' kata'uhan
si Petros bang to'o ke me' hinangan mala'ikat miya'an atawa ga'i. Kannalne niya'
hadja pabagala si iye. 10 Paglumabey ne siye amban guwaldiya tagna'in, ubus bu si
kaduwenen, ujudnen tekka siye si tarangka basi' paluwasan hap puweblo miya'an.
Lukahan dine tarangkahin duk paluwas ne siye. Lumengngan siye nuhut dambuwa'
kalsara manjari bessuwang lanyap mala'ikatin.

11 Paglanyap ne mala'ikatin, bahu tasayu si Petros bakas talabeynen. Pa'inne, “Asal
bennal hati' inin. Pinapitu hati' we' Tuhanin mala'ikatnen maluwas aku amban
antanan si Herod duk amban kēmon la'at inase-ase me' Yahudi sōng ma'umantag si
akuhin.” 12 Pagkata'uhan si Petros ne inin, hap pī iye si luma' si Mariyam, sa'i Yahiya
Markusin. Ekka me' a'a la'i magtipun māku-māku si Tuhan. 13 Tinuttuk we' ne gawang
si luwasanin. Niya' dara'akan dende inēnan si Roda pī nambag. 14 Takilalene suwala
si Petrosin. Kēgan te'ed iye duk hawal kēgnen, ga' dahu' lukane gawangin saguwa'
magubas iye padiyalem ngakahan siye. Pa'inne, “Ī' la'i si Petros nengge si luwasan.”
15 “Hatu kew iyan magkanap-kanap,” pa'inde pu si Roda. Saguwa' luwal balik-balikne
we' asal to'o ī' la'i si Petros. Manjari pa'inde, “Mala'ikatnen ī'.” 16 Saguwa' ga' pahali si
Petros nuttuk. Ujudnen ilukahan ne we' de gawangin. Pagkitede si Petros, asal ulali'
te'ed siye. 17 Magsinyas si Petros duk tanganne, ga'i siye dina'ak magbukag. Manjari
inakahan siye we' ne bang sa'ingge pamaluwas Tuhan iye amban kalabusuhin. Pa'in si
Petros, “Akahanun bi sa' si Yakub duk me' pagkasite bi masandel pu si Isa sinduwehin
sabab inin.” Manjari tahala' iye hap pī si lugal seddili.
18 Pagsalung ne, sasew te'ed me' guwaldiyahin. Ine ente' ma'umantag pu si Petrosin?
19 Maguldin Sultan Herod dina'ak piniha te'ed si Petros si me' guwaldiyahin. Saguwa'
ga' iye takasuwa'de. Manjari sinumariya siye we' si Herod duk pagubus, dina'ak siye
we' ne pinapatey. Puwas miya'an padurul Sultan Herod amban Yahudiya hap Kesarea
duk la'i dahu' iye patenna'.

Kamatey Sultan Herodin

20 Masa miya'an astel hep te'ed Sultan Herod si me' a'a si lahat Tirosin duk si me'
a'a si lahat Sidonin. Manjari pī me' a'a duwe lahatan miya'an magtuhut mayaman
si Herod. Binagay dahu' we' de Balastus, dambuwa' me' pangandelan dem astana'
sultanin, supaya siye bēbbeganne. Manjari hap pī ne siye pu si Herod mo'o iye maghāp,
pegge' amban lahat sultanin hep pangeddo'ande kinakanden.
21 Manjari inin, pagtekka ellew pangeddew si Herod pamissāne si me' a'ahin, inasek
we' ne semmekne mahāpin duk ningkolo' iye diyata' siya pagsultanannen. Manjari
pinaluwas we' ne bissānen si me' a'ahin. 22 Magellang-ellang me' a'ahin, pa'inde,
“Duma'in ne manusiya' mamissā iyan, saguwa' dambuwa' iye tuhan.” 23 Magtawus si
Herod pinasaki we' mala'ikat Tuhanin pegge' tinayima' we' ne sanglit me' a'ahin bu ga'
sanglitanne Tuhanin. Manjari kinaleg iye sampay tibu'ukan barannen duk matey iye.
24 Saguwa' lapal Tuhanin pasōng ne pa'in palatag duk pasōng magka'ekka me' a'a
masandel pu si Isahin. 25 Pegge' ubus ne tahinang disi Barnabas duk si Saul akade la'i si
Awrusalamin, balik ne siye hap Antiyok. Bino'o we' de Yahiya Markus.

13

Tapene' si Barnabas duk si Saul duk pinalengngan siye

1 La'i si me' masandel pu si Isa si Antiyokin, niya' me' magpalata' bissā Tuhanin
duk niya' me' magusihat. Siye miya'an disi Barnabas, si Simon ugey-ugeynen si
Ittem, si Lukiyus a'a Kirene, si Saul, duk si Manaen, bakas sawe'-sawe' Sultan Herod
kadiki'den. 2 Missā Niyawa Sutsihin si siye miya'an sābude magsambahayang si Tuhan
duk magpuwase. Pa'in Niyawa Sutsihin si siye, “Paseddilihun bi aku Barnabas duk si
Saul, niya' hinang pamasuku'anku siye.” 3 Magpuwase pe siye balik duk māku-māku
si Tuhan, ubus bu binettad we' de tanganden pī si duwanganin duk dina'ak ne siye
lumengngan.

La'i si pū Kiprus

4 Manjari, pegge' dina'ak siye we' Niyawa Sutsihin lumengngan, hangkan padurul
ne Barnabas duk si Saul hap lahat Seluki duk patulak siye billa'i hap pū' Kiprus.
5 Pagtekkade si pū' miya'an, la'i si kaluma'an inēnan Salamis, minahalayak we' de
lapal Tuhanin dem me' kalanggalan Yahudi. La'i Yahiya Markus nabangan siye si me'
hinangden. 6 Binutasan we' de pū' miya'an sampay tekka siye si kaluma'an inēnan
Papos. Makadugpak siye la'i dambuwa' landungan, ēnnen si Bar-Isa. A'a Yahudi iye
duk magmā-mā iye magpalata' bissā Tuhanin. 7 Magbagay Bar-Isa miya'an duk si
Sergus Paulus, gubnul pū' miya'an. Gubnul miya'an a'a lalem pikilannen. Tinawag
we' gubnulin si Barnabas duk si Saul pī si iye pegge' baya' iye pakale si lapal Tuhanin.
8 Saguwa' sinagga' duwanganin we' landunganin. (Ēnnen bang si bissāhan Girik, si
Elimas.) Ga'i baya' Elimas bang kahagad gubnulin si lapal Tuhanin. 9 Manjari si
Saul pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin. Si Saul duwe ēnnen. Ēnne dambuwa'in si Paul.
Pinayaman te'ed pahantap we' si Paul landunganin. 10 Pa'in si Paul si iye, "Anak nakura'
seyitanin kew. Ine-ine hāp kuntarahannu. Pangakkal kew te'ed duk la'atan ateynun.
Luwal hadja kinuyas-kuyas we' nu me' mabennal amban Tuhanin. 11 Payamanun,"
pa'in si Paul, "kuwe'itu patekkahan Tuhanin kew bala'. Ngapessek kew iyan duk tiggel-
tiggel kew ga'i makakite danta' ellew." Magtawus takalessa Elimas kuwe' niya' gabun
ittem nampengan me' matanen duk ga'i ne iye ngite. Lumengngan iye miha a'a nundan
iye. 12 Pagkite gubnulin ma'umantag miya'an, kahagad ne iye; pegge' ulali' te'ed iye si
me' usihat si Paul sabab si Isa, Panuhutanin.

Tekka disi Paul si Antiyok la'i si lahat Pisidiya

13 Manjari pagubus disi Paul magusihat la'i si Papos, patulak siye hap Perga, la'i si
lahat Pampiliya. Tekka la'i, inambanan siye we' Yahiya Markus duk mole' iye balik
hap Awrusalam. 14 Amban Perga palanjal si Paul duk Barnabas sampay tekka siye
si Antiyok, la'i si lahat Pisidiya. Pagellew Sabtu', li'i me' Yahudihin, pī siye si langgal
Yahudi duk ningkolo' siye la'i diyalem. 15 Niya' binatsa amban sara' si Musa duk
amban kitab kanabi-nabihanin. Pagubus miya'an binatsa, nganda'ak me' nakura'
langgal miya'an pī pu disi Paul magpa'in, "Me' kapungtina'ihan, bang niya' batang
bissābi pangusihatbi si me' a'ahin, missā ne ka'am." 16 Manjari nengge si Paul duk
ninyas iye duk tanganne supaya me' a'ahin pakale. Ubus bu missā ne iye. Pa'inne,
"Me' pagkasiku bangsa Isra'il duk sampay kēmon ne ka'am amban kabangsahan seddili
saguwa' nambahayang si Tuhan, pakalehun bi ku. 17 Me' kapapu'an kamihin tapene'
we' Tuhanin, iye asal pagtuhanan kami bangsa Isra'ilin. Pinahadje we' ne bangsa
Isra'ilin baytu patenna'de si Misilin, lahat bangsa seddili. Duk bino'o siye we' Tuhanin
paluwas amban lahat miya'an we' balakatne mahadjehin. 18 Ampatpū' tahun panandal-
nandal Tuhan mangga'i panuhut bangsa Isra'il tolo'nen la'i dem lahat makagindew-
gindew ī'. 19 Pitu' bangsa pinaka'atan we' Tuhanin la'i si lahat Kana'an duk pinangurung
we' ne lahat miya'an si me' a'anen, bangsa Isra'ilin, pamusaka'ne siye. 20 Amban papīde
si lahat Misilin ngeregse' patenna'de si lahat Kana'anin, niya' ampat hatus duk limempū'
tahun tiggelannen. Puwas miya'an," pa'in si Paul, "niya' me' hukum pene' Tuhanin
magbaya' si siye sampay Nabi Samuel tamanan hukumden.

21 "Manjari māku bangsa Isra'ilin sultan magbaya' si siye. Pinene' we' Tuhanin si
Saul, anak si Kis, magsultan si siye dem ampatpū' tahun. Si Saul inin tubu' Benjamin.
22 Pagubus si Saul inin inānan we' Tuhanin amban pagsultannen, iye pinaganti'ne
sultanden, si Da'ud. Iye inin pananglit Tuhan si Da'udin, pa'in Tuhanin, 'Si Da'ud, anak si
Jessehin, a'a makasulut ateykun. Hinangne du kēmon kinabaya'ankun.' 23 Amban tubu'
si Da'ud inin," pa'in si Paul, "ngurung Tuhanin si bangsa Isra'il dambuwa' nimbul siye sa
pananggupnen. Manimbul inin, iye ne si Isa. 24 Ga' pe tapitu si Isi nagna'an hinangnen,

magusihat ne Nabi Yahiya si kēmon bangsa Isra'ilin we' subey lebbahande me' duseden
duk subey siye pinandi tawubat, tanda' we' pagsusunande ne me' duseden. 25 Pagsōng
ubus ne hinang pinasuku' Tuhan pu Yahiyahin, pa'inne si me' a'a Isra'ilin, 'Bang pikilbi,
sine te' ku? Duma'in aku inagad-agadbin. Saguwa' niya' du paturul si aku, ga'i ku bisan
pata' ngalekkahan ingket tehompa'nen.'
26 "Na, me' kapungtina'ihanku," pa'in si Paul, "sasuku ka'am tubu' Ibrahimin, duk
sampay ka'am amban kabangsahan seddilihin magsambahayang si Tuhanin, si kite
bi hep pinabo'ohan aka-aka mahāpin supaya kite bi lumuwas amban me' duseten bi.
27 Me' a'a Awrusalamin duk me' nakura'den, ga' hep kata'uhande we' si Isa ne miya'an
manimbulin. Ga' isab tahātide me' bissā tasulat me' kanabi-nabihan awwalley. Bu me'
tasulat miya'an binatsa du dem langgal kahaba' ellew Sabtu'. Saguwa' bisan ga' tahātide,
asal katumanan ne we' de me' tasulat me' kanabihan miya'an, pagilabo'an ne we' de
hukuman si Isa. 28 Bisan du ga' niya' takasuwa'de sā' si Isa pata' pamapateyan iye, pākude
te'ed pu Gubnul Pilatus we' pinapatey iye. 29 Duk pagubus ne katumanande kēmon
tasulat dem kitab sabab si Isahin, ilebbes iye we' de amban diyata' olom pangalansan-
gande iyehin duk kinubul iye we' de dem lingab batu. 30 Saguwa' pinakellum iye
balik we' Tuhanin amban kamateynen. 31 Duk bang piyem bahangi puwas ka'ellumne
mabalikin, takite iye we' me' bakas sawe'ne magtuhut amban Jalil hap Awrusalamin.
Duk kuwe'itu, me' a'a inin naksi' sabab si Isa si me' bangsa Isra'ilin. 32 Na," pa'in si Paul,
"tiya' kami tu'u mo'ohan ka'am aka-aka hāp. Aka-aka mahāp inin sabab janji' Tuhan
si me' kapapu'anten bi. 33 Katumanan ne janji' miya'an si kite bi me' tubu'den, sabab
tapakellum ne we' ne si Isa balik. Tasulat dem kitab Jabur, si kalangan duwe, pa'in
Tuhanin la'i,
'Anakte kew. Ellew inin pakata'uku we' aku Samanun.'
34 Duk inin isab pina'in Tuhanin sabab pamakellumne si Isa balikin, ga'i makalabey
buhuk. Pa'inne,
'Asal pangurungku si ka'am me' kahāpan pananggupku pu si Da'udin.'
35 Si ayat seddili si kitab Jabur pina'in isab,
'Ga'i du pasagadannu ngabuhuk dara'akannu masutsihin.'
36 Si Da'ud, tiggelanne ma'ellumin hininang we' ne sakap Tuhan para si iyehin, ubus
matey du iye. Kinubul iye tapit si me' kamatetto'ahannen duk ngabuhuk du barannen.
37 Saguwa' a'a bakas pinakellum Tuhan amban kamateyin, si Isa ne miya'an, ga'
te'ed makalabey buhuk. 38-39 Na, me' kapungtina'ihanku," pa'in si Paul, "subey te'ed
kata'uhanbi kēmon we' bisan tuhutbi sara' si Musahin, ga'i te'ed inin makapuwas
dusebin. Saguwa' sasuku ka'am sandel pu si Isa, puwas ne dusebin kēmon. Hangkan
hep minahalayak si ka'am lapal sabab si Isa inin. 40 Na, pahatul-hatul ka'am supaya ga'i
du umantag si ka'am bakas tasulat me' kanabi-nabihanin, pina'in,
41 'Ka'am me' mangga'i makahagadin duk mangahinang dageyin, payamanun bi. Mag-
ulali' du te'ed ka'am si hinangkun duk magmula du ka'am,' pa'in Tuhanin, 'pegge'
si ka'ellumbi pe, niya' hinangku bu ga'i kahagadbi, bisan du ka'am inakahan.' "
42 Pagubus si Paul missā, duk pagsakali' ne siye duk Barnabas tahala' amban langgal
miya'an, dina'ak siye we' me' a'ahin balik pī Sabtu' dambuwa' ngakahan siye namba
sabab me' miya'an. 43 Pagtahala' ne me' a'ahin amban langgal, ekka siye paturul pu si
Paul duk Barnabas. Me' mapaturul miya'an me' Yahudi duk me' bangsa seddili nuhut
āgama Yahudi. Missā duwanganin si siye duk dina'ak siye pateteg sandel si Tuhan
mamalasa si siyehin.
44 Pagta'abut Sabtu' dambuwa', agen kēmon a'a si puweblo miya'an la'i patipun
pakale si lapal Tuhanin. 45 Saguwa' pagkite me' Yahudi sinduwehin me' a'a mabanes
magtipunin, ngimbū siye duk sinagang we' de binissā si Paulin. Pinahina' isab iye we'

de. 46 Saguwa' pasōng bahani si Paul duk Barnabas missā. Pa'inde, “Subey hep si ka'am,
me' bangsa Isra'ilin, inaka dehellu lapal Tuhanin. Saguwa' pegge' ga'i du tayima'bi, duk
ga'i kimmatanbi dibin pata' inurungan umul salama-lama, na, pī ne kami si me' a'a
bangsa seddili. 47 Pegge' iye du isab inin panganda'akan Tuhan si kamihin, pa'inne,
‘Kuwe' ka'am danta' binettad we' ku ninagan me' kabangsahan seddilihin, supaya
umabut si tibu'ukan dunya lapal inin, we' aku manimbul manusiya'in.’ ”
48 Pagkale me' bangsa seddilihin bissā inin, kēgan te'ed siye. Pinudji we' de lapal
Tuhan miya'an. Duk kahagad ne pu si Isa sasuku tapene' we' Tuhan inurungan umul
ga' niya' tamanannen.
49 Lapal Tuhanin palatag ne pa'in si tibu'ukan lahat miya'an. 50 Saguwa' kinawul
we' me' Yahudihin me' nakura' si lahat miya'an duk me' kadendehan mabangsahan
duma'in Yahudihin saguwa' nambahayang si Tuhan, supaya kuntarahande disi Paul
duk Barnabas. Hangkan pinatahala' we' de duwanganin amban lahatde miya'an.
51 Pinagpagan we' disi Paul leppug bettisden, tanda' we' papuwas ne siye amban me'
a'a lahat miya'an. Ubus hap pī siye si lahat Ikoni. 52 Saguwa' me' masandel pu si Isa si
Antiyokin kēgan ne pa'in duk pagbaya'an siye we' Niyawa Sutsihin.

14

La'i si Ikoni

1 La'i si lahat Ikoni sali' du isab ma'umantagin. Hap pī si Paul duk Barnabas dem
langgal Yahudi magmahalayak lapal Tuhanin. Basag te'ed pamahātide lapal Tuhanin
hangkan banes te'ed me' Yahudi duk me' a'a duma'in Yahudi sandel ne pu si Isa.
2 Saguwa' me' Yahudi mangga'i masandelin, kinawul we' de me' a'a duma'in Yahudihin
supaya kuntarahande me' masandel pu si Isahin. 3 Si Paul duk Barnabas patenna' la'i si
Ikoni tiggel-tiggel. Ga' niya' talew-talewde missā si me' a'a sabab si Isa, Panuhutanin.
Duk pinabugtu' we' Panuhutanin si me' a'ahin we' to'o lapal minahalayakde sabab
lasanen, sabab inurungan siye we' ne balakat maghinang me' hinangan balakatan duk
maka'ulali'. 4 Magpa'il me' a'a si puweblo miya'an. Sinduwehin binēbbegan we' de me'
Yahudihin duk sinduwehin binēbbegan we' de disi Paul.
5 Manjari magisun me' a'a bangsa seddilihin duk me' Yahudihin magtuhut duk me'
nakura'den, we' papeddi'ande duk pagtibagande disi Paul. 6 Pagkata'uhan inin we' disi
Paul, lahi siye duwangan hap lahat Likaona. Pagla'i ne siye, hap pī siye si puweblo
Listara duk si puweblo Derbe duk sampay si kalahatan mapaliputin, 7 duk minahalayak
we' de la'i aka-aka mahāp sabab si Isahin.

La'i si Listara

8 La'i si Listara niya' a'a kuku' kemuwe amban dem betteng duk ga' iye bakas
makalengngan. 9 Pakale te'ed iye si me' binissā si Paulin. Pinayaman iye pabentel
we' si Paul duk kata'uhan we' si Paul dem ateyne we' a'a kuku' miya'an ngandel we'
tapakawuli' iye we' si Isa. 10 Manjari missā si Paul pinapales. “Nengge kew,” pa'inne
si a'a makuku'in. Magtawus pahulangkad a'ahin nengge duk lumengngan ne iye.
11 Pagkite me' a'a mabanesin hininang si Paul miya'an, magellang-ellang siye si bissāde
Likaona, pa'inde, “Magbantuk manusiya' ne me' tuhanin duk tiya' ne siye duwa'i pitu
si kite bi.” 12 Inēnan siye we' de ēn me' tuhanden. Si Barnabas, ēnande si Seus duk si
Paul ēnande si Hermes pegge' iye luwal mamissāhin. 13 Langgal si Seus tuhanden, la'i
du si bukut tarangka puweblo miya'an. Imam si langgal miya'an, hap pī si tarangka
nundan me' sapi' lella taga me' sumping tinōtō diyata' kellongde. Imam inin duk me' a'a
ma'ekkahin batang sumbali'de me' sapi' miya'an pagkulubande pu disi Paul.

14 Saguwa' pagkata'uhan we' si Paul duk Barnabas sōng hininangde inin, ginaret-garet
we' de semmekden, tanda' we' ga'i siye kasulutan. Magubas siye pī si tengnga' me' a'a
mabanesin duk maggasud siye, 15 pa'inde, "We'ey inin hinangbi si kami? Manusiya'
du hadja kami kuwe' ka'amin. Duk hangkan kami inin pitu, ngakahan ka'am aka-aka
mahāpin supaya tayikutanbi ne me' tuhanbi iyan, me' mangga' niya' kagunahanne iyan.
Pitu kami supaya ka'am papinda nuhut Tuhan ma'ellumin, Tuhan mamapanjari langit
duk bulakin, tahikin duk kēmon bayu'an diyalemnen. 16 Masa awwalley, pinasagadan
we' Tuhanin me' kabangsa-bangsahanin nuhut ine-ine kinabaya'anden. 17 Saguwa'
bisan awwalley sampay ma'in, niya' du tanda' amban Tuhan supaya iye kata'uhan
me' manusiya'in. Tanda' miya'an, me' hinanganne mahāpin: urunganne ka'am ulan,
pamanjarine me' tinanembin si bulanne, urunganne ka'am kinakan duk pakēgne me'
ateybin." 18 Kuwe' miya'an me' bissā disi Paulin, saguwa' agen ga'i tapagesde me' a'ahin
duk siye ga'i magkuluban si siye.
19 Manjari inin, niya' tekka pī si Listara me' Yahudi amban Antiyok si Pisidiya duk
amban Ikoni. Kabumbungan we' de me' a'a mabanesin pabēbbeg si siye nguntarahan
si Paul. Pinagtibagan we' de si Paul duk batu. Ubus bu ilalas iye we' de bino'o paluwas
amban puweblo miya'an pegge' kannalde matey ne iye. 20 Saguwa' sakali' magtipun
me' masandel pu si Isahin ngaliputan si Paul, kuwat iye duk balik iye pī dem puweblo
miya'an. Pagsasumuhin hap pī siye duk Barnabas si lahat Derbe.

Balik si Paul duk Barnabas pī si Antiyok si Siriya

21 Pagla'i ne siye si Derbe, minahalayak we' de aka-aka mahāpin si me' a'a mala'ihin.
Ekka me' a'a patindeg pu si Isa la'i. Ubus balik si Paul duk Barnabas pī si Listara, bu
Ikoni, ubus bu palanjal siye hap Antiyok, iye Antiyok si lahat Pisidiyahin. 22 Bini'at we'
de me' tindeg si Isa si me' puweblo papīhande miya'an duk pinabasag we' de sandelden.
Dina'ak isab pinateteg si siye sandelden si Tuhan. "Pegge'," pa'in disi Paul, "subey
ekka kasusehan talabeyte bi meke kite bi sakup dem pagbaya'an Tuhanin." 23 Si me'
kalahatan papīhanden, antag-antag niya' me' masandel pu si Isahin, mene' disi Paul
me' a'a hinang bahi'de. Ubus, muwase disi Paul duk māku-māku si Tuhan para si me'
bahi' miya'an. Māku-māku siye we' karayaw inipat du me' masandel pu si Isahin we'
Panuhutanden, iye pangandelanden.
24 Pagtabutas we' disi Paul lahat Pisidiyahin, tekka siye si lahat Pampiliya. 25 Pī siye
hap puweblo Perga duk minahalayak we' de lapal Tuhanin la'i. Ubus bu padurul siye
hap Attaliya. 26 Manjari patulak siye balik hap Antiyok. La'i hep si Antiyok miya'an
pamāku-māku me' masandel pu si Isahin we' ipat Tuhanin disi Paul, sōng palumengn-
gande magmahalayak aka-aka mahāpin. Duk kuwe'itu ta'ubusde ne hinangde miya'an.
27 Pagtekka disi Paul la'i si Antiyok, tinipun we' de kēmon masandel pu si Isahin. Inaka-
akahan siye we' de kēmon me' tahinangden we' tabang Tuhan si siyehin. Inaka-akahan
isab siye we' de, we' kapagmahalayak ne siye si me' bangsa duma'in Yahudi sabab si Isa
duk ekka ne siye sandel pu si Isa. 28 Tiggel disi Paul patenna' la'i duk me' masandel pu
si Isa si Antiyokin.

15

Mitingde si Awrusalamin

1 Manjari inin, niya' me' a'a amban Yahudiya hap pī si Antiyok. Magtolo' siye si me'
masandel pu si Isa mala'ihin. Pa'inde, "Ga'i ka'am makajari timbul bang ga'i ka'am
inislam sa panganda'akan si Musahin." 2 Jinawab te'ed we' si Paul duk Barnabas me'
a'a miya'an duk magpasuweyan te'ed siye sabab tolo'de miya'an. Hangkan magisun
me' katindegan si Isa si Antiyokin we' subey si Paul duk Barnabas duk sinduwe me'

kapungtina'ihanin hap Awrusalam, nilew me' kawakilanin duk me' bahi'in sabab palkala' miya'an.

3 Pinalengngan ne siye we' me' masandel pu si Isa si Antiyokin. Pabutas siye amban lahat Penisiya duk amban Samariya. Sābude mapabutasin, inaka-aka we' de we' me' bangsa duma'in Yahudihin sandel ne pu si Isa. Kēgan te'ed me' masandel pu si Isahin kēmon pagkalede inin. 4 Pagtekka disi Paul si Awrusalam, sinampang siye we' me' masandelin duk me' kawakilanin duk me' kabahi'anin. Inaka-aka ne we' disi Paul si siye kēmon bakas tahinangde we' tabang Tuhan si siyehin. 5 Saguwa' niya' me' Pariseo masandel pu si Isahin nengge la'i missā. Pa'inde, "Me' masandel pu si Isa amban me' bangsa seddili miya'an subey inislam dahu' duk subey isab tuhutde sara' si Musahin."

6 Manjari magtipun me' kawakilanin duk me' kabahi'anin mikil bang inumey palkala' miya'an. 7 Pagtiggel-tiggel ne siye magisun, nengge si Petros duk pa'inne, "Me' kapungtina'ihanku, kata'uhanbi du we' matu'uhin pe, tapene' ku we' Tuhanin amban ka'am dina'ak magmahalayak pī si me' kabangsahan seddili supaya takalede duk kahagadde aka-aka mahāp sabab si Isahin. 8 Duk Tuhanin, mangata'uhan diyalem atey manusiya'in, pakitehanne we' me' kabangsahan seddilihin suku' si iye du isab, sabab pinangurung isab we' ne si siye Niyawa Sutsihin sa si kitehin bi. 9 Ga' siye pagbidda'ne duk kite bi," pa'in si Petros. "Inampun du isab we' ne me' duseden pegge' sandel siye pu si Isa. 10 Na," pa'in si Petros, "we'ey batang pa'astelbi Tuhanin sabab pahunitanbi pe me' masandel pu si Isahin. Da'akbi siye nuhut sara'in bu bisan me' kapapu'ante bi ley duk sampay kite bi ga' du tahinangte bi. 11 Da'a ne. Sandel kite bi pu si Isa, Panuhutanin, duk pinaluwas ne kite bi amban duseten bi pegge' malasa duk ma'ase' iye si kite bi. Damikkiyan isab me' a'a amban kabangsahan seddilihin."

12 Pagkalede pina'in si Petros miya'an, ga' siye kēmon kumebbut. Duk pinakale we' de Barnabas duk si Paul magaka-aka sabab me' hinangan balakatan duk maka'ulali' tahinangde we' balakat Tuhanin la'i diyaleman me' kabangsahan duma'in Yahudihin. 13 Pagubus siye missā, paganti' missā si Yakub. Pa'inne, "Me' kapungtina'ihanku, pakale ka'am si aku. 14 Bakas pahāti si Petros ne magba'ahu miya'an si ka'am sabab tagna' pamakite Tuhan lasane si me' kabangsahan duma'in Yahudihin, supaya isab niya' amban siye me' a'a suku' si Tuhan. 15 Maguyun bissā si Petros miya'an duk tasulat me' kanabi-nabihan awwalley. Tasulat hep dem kitab, pina'in,

16 'Puwas inin, balik du ku, pa'in Tuhanin, duk patenggeku du balik luma' si Da'ud bakas
mahebba'in. (Hāti luma' Da'udin pagsultanannen.) Pahāpku du malarakin duk
hinangku luma' balik. 17 Ubus kēmon me' a'a amban kabangsahan seddilihin,
pihade du ku isab pegge' tapene'ku isab siye, pa'in Tuhanin. 18 Inin lapal Tuhanin,
pinakata'u we' ne kemuwe awwalley.'

19 "Bang si pikilanku," pa'in si Yakub, "subey ga'i sasewte bi me' a'a amban kabangsahan seddili mapatuhut si Tuhanin. 20 Saguwa' subey siye pabo'ohante bi sulat ngakahan siye we' subey siye ga'i mangan ine-ine bakas paglamas si me' limbagan tuhan-tuhan, subey siye ga'i magjina, subey siye ga'i mangan hayep pikel, duk subey siye ga'i mangan laha'. 21 Me' sara' si Musa inin kemuwe matu'uhin asal minahalayak du si kēmon kalahat-lahatan duk binatsa kahaba' ellew Sabtu' dem me' kalanggal-langgalan bangsaten bi."

Sulat pī si me' masandel pu si Isa amban kabangsahan seddilihin

22 Manjari magpikilan me' kawakilanin duk me' kabahi'anin sampay kēmon me' masandel pu si Isahin, we' mene' siye me' a'a amban siye pinatuhut pu si Paul duk Barnabas hap Antiyok. Pinene' we' de si Judas Barsabbas duk si Silas. Duwangan inin

asal pinagaddatan te'ed we' me' pagkaside tindeg si Isahin. 23 Mabo'o siye sulat duk inin
pina'in dem sulatin:
"Sulat inin amban me' kapungtina'ihanbi matu'u si Awrusalamin, me' kawakilanin,
duk me' kabahi'anin. Pinasampay inin we' kami si ka'am kēmon me' kapungtina'ihan
kami amban kabangsahan seddilihin, me' maglahat lu'u si Antiyokin, si Siriyahin, duk si
Kilikiyahin. 24 Takale kami we' niya' ko' me' katindegan si Isa bittu'u amban kami bakas
piyu nasew me' pikilanbin sabab me' panolo'den. Duma'in miya'an panganda'akan
kami siye. 25 Hangkan magisun kami kēmon we' mene' kami me' a'a tu'u da'ak kami piyu
si ka'am. Patuhut kami siye pu Barnabas duk si Paul, me' bagay kinalasahan te'ed. 26 Disi
Paul inin, me' a'a ga'i ngayimanan umulden, bang si hinangde para si Panuhutanten bi,
Isa Almasi. 27 Manjari tiya' ne da'ak kami piyu si ka'am si Judas duk si Silas patampak
ngakahan ka'am sa sinulat kami inin. 28 Pegge' Niyawa Sutsihin duk kami maguyun
we' ga'i ka'am subey pinahunitan palabi amban me' da'akan subey te'ed tinuhut inin:
29 da'a ka'am mangan ine-ine bakas paglamas si me' limbagan tuhan-tuhan, da'a ka'am
mangan laha', da'a ka'am mangan hayep pikel, duk da'a ka'am magjina. Bang ga'i inin
hinangbi, hāp hinanganbin. Taman inin ne hadja. Wassalam."
30 Manjari lumengngan ne me' a'a dina'akde mamo'o sulat miya'an. Pī siye hap
Antiyok duk pagtekkade la'i, tinipun we' de me' masandel pu si Isahin duk sinōngan
we' de si siye sulatin. 31 Pagbatsade sulatin, kēgan te'ed siye sabab sulat maka'asig-
asig ateyde miya'an. 32 Si Judas duk si Silas inin, me' a'a magpalata' bissā Tuhanin.
Tiggel pangusihatde me' masandel pu si Isa mala'i si Antiyokin panabang siye, supaya
ngabasag sandelden duk asig ateyden. 33 Pagtiggel-tiggel ne disi Judas la'i, pinapole'
ne siye we' me' masandel pu si Isa mala'ihin. "Karayaw hāp du lengnganbin, ga'
baya-bayabi," pa'inde. 34 Manjari balik ne disi Judas pī si me' bakas manganda'ak
siyehin. 35 Saguwa' si Paul duk Barnabas pa'amban pe la'i si Antiyok. Magtolo' siye duk
magmahalayak lapal Tuhanin magtuhut duk me' sinduwehin.

Magsape' si Paul duk Barnabas

36 Pagpuwas bang piyem bahangi, pa'in si Paul pu Barnabas, "Sūng kite balik pī
nindew me' pagkasite tindeg si Isa si kalahat-lahatan bakas pagmahalayakante lapal
Tuhanin. Payamante bang sa'ingge du siye ley." 37 Baya' bo'o Barnabas si Yahiya
Markus. 38 Saguwa' pikilan si Paulin we' ga'i si Markus patut bino'o pegge' bakas
inambanan hep siye we' ne la'i si Pampiliya, duk ga' iye makatatas nabangan siye
sampay ubus hinangden. 39 Magjawab te'ed duwanganin hangkan magsape' ne siye.
Bino'o we' Barnabas si Markus duk patulak siye hap pū' Kiprus. 40 Si Paul isab tapene'ne
hinang sawe'in si Silas. Me' katindegan si Isa mala'ihin māku-māku si Tuhan para pu
disi Paul we' ipat Tuhanin du siye. Ubus bu lumengngan ne siye. 41 Pabutas siye si lahat
Siriya duk si lahat Kilikiya. Inusihatan we' de me' katindegan si Isa si me' lahat miya'an
supaya haget sandelden.

16

Si Timoteo nuhut si Paul duk si Silas

1 Manjari palanjal si Paul hap Derbe ubus bu hap Listara. La'i si Listara, niya'
dambuwa' a'a sandel pu si Isa inēnan Timoteo. Sa'inen bangsa Yahudi, sandel du isab
pu si Isa. Samanen bangsa Girik. 2 Kēmon masandel pu si Isa si lahat Listarahin duk si
lahat Ikonihin, hāp bissāde sabab Timoteohin. 3 Baya' si Paul mo'o Timoteo hinangne
sawe'ne maglengngan. Saguwa' kēmon Yahudi si kalahatan miya'an, kata'uhande we'
sama Timoteohin bangsa Girik, hangkan inislam dahu' we' si Paul si Timoteo supaya iye
pagaddatan me' Yahudihin. 4 Manjari lumengngan ne disi Paul pī si me' kalahat-lahatan

duk inaka we' de si me' masandel pu si Isahin me' da'akan amban me' kawakilanin duk me' kabahi'an si Awrusalamin. Dina'ak we' de tinuhut me' da'akan miya'an. 5 Hangkan hep me' masandelin ngabasag sandelden duk pasōng ellewin, pasōng isab ekkaden.

Niya' pabagala pu si Paul la'i si Toroas

6 Na, lumengngan disi Paul pabutas si lahat Pirigiya duk lahat Galatiya pegge' ga' siye dina'ak we' Niyawa Sutsihin pī si lahat Asiya magmahalayak lapal Tuhanin. 7 Pagtekkade si sīng lahat Misiya, sōng siye palanjal pī si lahat Bitiniya. Saguwa' ga' isab siye dina'ak we' Niyawa Sutsihin. 8 Hangkan pabutas siye amban tengnga' lahat Misiya bu padurul tudju lahat Toroas. 9 Manjari inin, la'i si Toroas sangem miya'an, niya' pinabagala pu si Paul we' Tuhanin dambuwa' a'a amban Makedoniya makitabang si iye. Pa'in a'a miya'an, "Palipag kew pitu si Makedoniya duk tabangun kami." 10 Pagubus takite si Paul mapabagala miya'an, magtawus kami magmemes pegge' tahāti kami we' tinawag kami we' Tuhanin hap Makedoniya magmahalayak si me' a'a mala'ihin aka-aka mahāp sabab si Isahin.

Patindeg si Lidiya pu si Isa la'i si Pilipi

11 Patulak kami amban Toroas nalus tudju pū' Samotarake. Pagellew dambuwa'in, patulak ne isab kami amban pū' miya'an tudju Neapolis. 12 Tekka la'i pataked kami hap Pilipi, puweblo hadje la'i si Makedoniya. Ekka me' a'a bangsa Roma patenna' la'i. Padeheng kami la'i bang piyem bahangi pe. 13 Pagellew Sabtu', paluwas kami amban puweblo miya'an pī si ubey bohe' pegge' tatokod kami we' niya' la'i lugal pangampunan me' Yahudihin. Ningkolo' kami la'i duk missā kami si me' dende magtipun mala'ihin. 14 Dambuwa' me' dende mapakale si kamihin, dende inēnan Lidiya amban puweblo Tatira. Bahannen magdagang-dagang semmek taluk mahalga' te'ed. Dende inin magsambahayang si Tuhan. Sābune mapakale si kamihin, inurungan iye pikilan we' si Isa, Panuhutanin, duk kinahagad we' ne binissā si Paulin. 15 Pinandi disi Lidiya duk me' sawe'ne dambuwa' luma'in, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. Ubus miya'an, inohotan kami we' si Lidiya, pa'inne, "Bang pikilbi du we' aku asal bennal ne te'ed sandel pu si Isa, Panuhutanin, nuhut dahu' ka'am patenna' si luma'ku." Duk bo'one te'ed kami.

Kinalabusu disi Paul la'i si Pilipi

16 Dambuwa' ellew, sābu kami hap pī si lugal pangampunan, niya' talanggal kami banyaga' dende pasayedan seyitan, hangkan ta'u iye magpayam. Ekka sīn ka-suwa' me' amunen sabab pagpayamne miya'an. 17 Paturul-turul iye si kami duk si Paul duk ngalingan-ngalingan iye, pa'inne, "Me' a'a inin dara'akan Tuhan Tamanan Malangkewin. Akahande ka'am bang sa'ingge katimbulbin." 18 Bang piyem bahangi luwal iye ngalingan kuwe' miya'an. Ujudnen jumu' ne si Paul pakale si iye. Hangkan hinarap iye we' si Paul duk missā iye si seyitanin, pa'inne, "Si ēn Isa Almasi da'akte kew paluwas amban dende iyan." Magtawus seyitanin paluwas. Hangkan ga'i ne ta'u dendehin magpayam. 19 Pagkite me' amunen we' ga' ne niya' usahade, siniggew we' de si Paul duk si Silas duk ilalas we' de bino'o pī si me' nakura'in la'i si tabu'an. 20 Pinaharap siye we' de si me' bagellal bangsa Romahin bu tinuntutan we' de. "Me' a'a inin mo'o sasew si lahatte bi," pa'inde. "Dagun siye inin me' bangsa Yahudi. 21 Magtolo' siye me' addat ga'i makajari tuhut me' a'a bangsa Roma kuwe' kitehin bi. Me' panolo'den kuntara si sara'te bi." 22 Me' a'a magtipun mala'ihin patuhut isab nguntarahan siye. Manjari ilarut we' me' bagellalin me' semmek si Paul duk si Silasin, duk dina'ak siye ilagutan. 23 Pagubus siye ilagutan manamal, kinalabusu siye. Dina'ak we' me' bagellalin pinahaget te'ed gawang kalabusuhin si guwaldiyahin. 24 Pagkale guwaldiyahin uldin miya'an, bino'o we' ne disi Paul pī si kalabusu diyalem te'edin duk pinasungan siye we' ne.

25 Manjari inin, pagnenga' bahangi ne, māku-māku disi Paul si Tuhan duk magkalangan siye me' kalangan mudji Tuhanin. Pakale si siye me' pilisu sinduwehin. 26 Bessuwang niya' linug basag te'ed hangkan jedjeg pabettadan kalabusu miya'an. Magtawus paluka kēmon gawangin duk tantang me' karena pilisuhin kēmon. 27 Manjari ngape guwaldiyahin duk pagkitene we' luka ne me' gawang kalabusuhin, kannalne we' lumahi ne me' pilisuhin. Hangkan inurus we' ne bessinen sōng mapatey dine. 28 Saguwa' ngalingan si Paul papales pa'inne, "Da'a kew minasa dinu. Tiya' du kami kēmon." 29 Ngalingan guwaldiyahin māku tiyew bu padayi' iye padiyalem. Pahebba' iye migpid si antag bettis si Paul duk si Silas. 30 Manjari bino'o siye we' ne paluwas duk pa'inne si siye, "Me' tuwan, ine subey hinangku duk ku timbul?" 31 Pa'in disi Paul, "Sandel kew pu si Isa Almasi, Panuhutanin, duk timbul du kew sampay me' sawe'nu dambuwa' luma'in." 32 Ubus bu minahalayak we' de lapal sabab si Isa, Panuhutanin, si guwaldiyahin duk si kēmon sawe'ne dambuwa' luma'in. 33 Duk bisan lalem bahangi ne, bino'o siye we' guwaldiyahin paluwas duk kinoso'an we' ne me' bakatden. Pagubus miya'an, pinandi we' de guwaldiyahin duk kēmon siye dambuwa' luma'in, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. 34 Ubus bino'o we' guwaldiyahin si Paul duk si Silas pī diyata' luma'ne duk pinakan siye we' ne. Kēgan te'ed siye dambuwa' luma'in pegge' Tuhanin ne pangandelanden.

35 Pagsalung ne, dina'ak we' me' bagellalin me' pulisin mo'o uldin pī si kalabusu, pina'in, "Paluwasun ne me' a'a iyu'." 36 Inaka inin we' guwaldiyahin pu si Paul. Pa'inne, "Masan me' bagellalin dina'ak ne ka'am pinaluwas. Hangkan paluwas ne ka'am duk karayaw hāp du lengnganbin." 37 Saguwa' pa'in si Paul si me' pulisin, "Di'ilew ilagutan kami we' de si ka'ekkahan a'a bisan kami ga' tapaliksa'de. Bu kami inin, a'a Roma kami. Ubus kinalabusu pe kami we' de. Hati' kuwe'itu kabaya'anden patahala'de kami sipuk? Ga'i makajari," pa'in si Paul. "Subey me' bagellal miya'an pitu maluwas kami." 38 Me' bissā si Paul miya'an inaka we' me' pulisin si me' bagellalin. Pagkalede we' si Paul duk si Silas taga sulat we' siye bangsa Roma, tinalew siye. 39 Hangkan hap pī siye māku ampun pu disi Paul. Ubus bino'o we' de disi Paul paluwas amban dem kalabusu duk binuyu'-buyu' siye we' de dina'ak tahala' ne amban puweblo miya'an. 40 Manjari hap pī si Paul duk si Silas si luma' si Lidiya. Magkasuwa' siye duk me' katindegan si Isahin la'i duk missā disi Paul si siye pangasig ateyden. Ubus bu tahala' ne siye.

17

La'i si Tessalonika

1 Manjari inin, lumengngan disi Paul pabutas amban puweblo Ampipolis duk puweblo Appolon. Ubus tekka siye si puweblo Tessalonika. Niya' la'i dambuwa' langgal Yahudi. 2 Sa hinangannen, hap pī si Paul si langgal. Tellu Sabtu' magturul-turul, magsu'al iye duk me' Yahudihin sabab me' panolo' dem kitabin. 3 Pinahātihan we' ne si siye duk ngurung isab iye pureba amban dem kitab we' subey Almasihin makalabey kabinasahan duk pinapatey duk ellum du iye balik amban kamateynen. Ubus pa'inne, "Si Isa, minahalayakku si ka'am inin, iye ne Almasihin." 4 Me' Yahudi sinduwehin kahagad duk patuhut ne pu si Paul duk si Silas. Duk ekka isab patuhut me' bangsa Girik, me' a'a magsambahayang si Tuhan. Duk ekka du isab me' dende bangsahan patuhut.

5 Saguwa' me' Yahudi sinduwehin ngimbū, hangkan tinawag we' de me' a'a dupang amban me' kalān-lānanin duk pinagtipun we' de bu jinabu we' de puweblo miya'an. Ginuhu we' de luma' si Jasonin pamihahande si Paul duk si Silas, supaya siye tabo'ode pī paluwas si me' a'ahin. 6 Saguwa' pegge' ga' siye kasuwa'de, ilalas we' de si Jason duk me' tindeg si Isa sinduwehin pī si me' bagellalin. Ngalingan siye papales, pa'inde, "Tiya' ne tekka si puweblote bi inin me' manasew kalahat-lahatanin. 7 Duk si Jason inin, inenna'

siye we' ne dem luma'ne. Kēmon siye inin langgalande sara' Sultan Nakura'in. Pa'inde we' niya' ko' sultan seddili, ēnnen si Isa." 8 Sabab bissāde miya'an, hewuhala' ne me' a'a mabanesin duk sampay me' bagellalin. 9 Manjari si Jason duk me' sawe'nen dina'ak magbayed piyansa we' me' bagellalin, ubus bu pinapole' ne siye.

La'i si lahat Berea

10 Pagsangem ne, dina'ak si Paul duk si Silas we' me' pagkaside tindeg si Isahin tahala' hap Berea. Pagtekkade si Berea, hap pī siye si langgal Yahudi. 11 Me' Yahudi mala'ihin lunuk ateyden amban me' Yahudi si Tessalonikahin. Kēgan te'ed siye pakale si me' usihat disi Paulin, duk ellew-ellew hinapal we' de kitabin pamayamande bang asal to'o ke panolo' si Paulin. 12 Ekka me' a'a Bereahin sandel ne pu si Isa, sampay me' dende bangsahan amban bangsa Girik, duk me' lella Girik isab.

13 Saguwa' pagkale me' Yahudi si Tessalonikahin we' ī' si Paul si Berea magmahalayak lapal Tuhanin, hap pī isab siye la'i nasew duk ngawul me' a'a mala'ihin. 14 Magtawus si Paul dina'ak we' me' masandel pu si Isahin padurul pī si higad tahik. Saguwa' si Silas duk Timoteo pa'amban la'i si Berea. 15 Tinuhutan si Paul hap pī si puweblo Aten. Ubus balik ne me' manuran iyehin hap Berea mo'o sessa' amban si Paul we' subey si Silas duk Timoteo paturul si iye mura.

La'i si puweblo Aten

16 Manjari inin, sābu si Paul la'i si Aten ngagadan si Silas duk Timoteo, sasew te'ed ateynen pagkitene we' la'i si puweblo miya'an ekka te'ed limbagan tuhan-tuhan. 17 Hap pī iye dem langgal duk magsu'al iye la'i duk me' Yahudi, duk me' a'a bangsa seddili isab, me' manambahayang si Tuhanin. Ellew-ellew la'i isab iye si tabu'an magsu'al duk me' a'a mala'ihin. 18 Duk niya' isab me' guru tabo'one magsu'al. Me' guru miya'an, iye tinuhutden me' panolo' a'a inēnan Epikuru duk panolo' me' a'a inēnan Istoik. Pagkalede si Paul magusihat sabab si Isa duk sabab ka'ellumne mabalik amban kamateynen, pa'in me' sinduwehin, "Ine be pinoppot a'a inin?" Pa'in sinduwehin isab, "A'a inin kuwe' magpalata' sabab tuhan seddili ga'i kata'uhan tu'u si lahatte bi inin." 19 Manjari bino'o we' de si Paul pī si kakunsihalanin, magtipun la'i si lugal ēnande Areopagus. Pa'inde pu si Paul, "Batang kami ngata'u sabab tolo' ba'ahu binissānu miya'an. 20 Me' bissānu miya'an ga' bakas takale kami, hangkan batang kata'uhan kami hātinen." (21 Kēmon hep me' a'a Atenin duk me' a'a liyu-liyu mapatenna' mala'ihin, tagihan siye magheto-heto duk pakale-kale sabab ine-ine ba'ahu.)

22 Manjari nengge si Paul si harapan me' kakunsihalanin duk pa'inne, "Ka'am me' a'a Atenin, tapandogaku we' asal be-āgama te'ed ka'am. 23 Pegge' sābuku miya'an lumengngan-lengngan tu'u si puweblobi, takiteku me' bayu'-bayu'an sinumbabin. Niya' takiteku dambuwa' lugal panumbahanbi duk tasulat bissā inin la'i, pina'in, 'Iye inin lugal panumbahan tuhan mangga'i kinata'uhanten bi.' Na," pa'in si Paul, "tuhan mangga'i kinata'uhanbin saguwa' sinumba we' bi, iye ne inin Tuhan pinahātiku si ka'am kuwe'itu inin. 24 Iye inin Tuhan magpapanjari dunyahin duk kēmon bayu'-bayu'an dem dunyahin. Iye magbaya' si surga'in duk si dunyahin. Ga'i Tuhan inin patenna' dem me' luma' panumbahan hinangan manusiya'. 25 Duk ga'i isab iye makitabang si manusiya' pegge' ga' du niya' kulang si iye. Bisan miya'an, iye pe mangurung umulin duk napasin duk kēmon bayu'-bayu'an ginuna manusiya'in. 26 A'a tagna' pinapanjari we' Tuhanin," pa'in si Paul, "iye miya'an tagna' me' kabangsa-bangsahanin kēmon duk pinalahat siye we' Tuhanin tu'u si tibu'ukan dunya. Duk andang ne ginanta'an we' ne bang sa'ingge tiggelanden duk bang lahat ingge patenna'anden. 27 Hinang Tuhanin inin si me' kabangsa-bangsahanin supaya du iye pihade duk si pagtuyu'den kaw du iye kasuwa'de. Saguwa'," pa'in si Paul, "ga'i du hep Tuhanin tala amban kite bi. 28 Pegge'

hangkan kite bi ellum, hangkan kite bi tapa'usa', hangkan kite bi taga niyawa, sabab Tuhanin. Kuwe' du isab pina'in me' a'a magkata-katahin,
'Kite bi inin me' anak Tuhanin du.'
29 Na, pegge' me' anak Tuhanin kite bi," pa'in si Paul, "subey kite bi ga'i magpikil we' Tuhanin kuwe' bantuk me' limbagan bulawan atawa pilak atawa batu, hininang amban pikilan duk kapandeyan manusiya'. 30 Matu'uhin, pegge' awam pe me' a'ahin sabab Tuhanin, ga' ne hinang ine we' Tuhanin me' hinangande miya'an. Saguwa' kuwe'itu, iye panganda'akan Tuhanin si kēmon manusiya' antag-antag, we' subey ne pagsusunande me' duseden duk lebbahande ne, ga'i ne hininang-hinang balik. 31 Pegge' bakas kineddewan ne we' Tuhanin ellew pangahukumne manusiya'in kēmon, duk hukumannen bentel. Duk bakas tapene'ne ne a'a mangahukumin. Pinabugtu' we' Tuhanin si kēmon manusiya' we' iye ne inin tapene'nen, sabab pinakellum we' ne balik a'a inin amban kamateynen."

32 Pagkalede si Paul missā sabab ellum balik me' pateyin, sinduwehin hinangde hadja dagey si Paul. Saguwa' sinduwehin isab magpa'in, "Baya' kew pakale kami missā balik sabab inin." 33 Manjari tahala' ne si Paul amban pagtipunan miya'an. 34 Niya' me' a'ahin patuhut si iye duk sandel ne pu si Isa. Sinduwehin siye disi Diyonisi, dambuwa' me' kakunsihalan miya'an, duk dambuwa' dende inēnan Damaris, duk niya' pe isab me' sinduwe.

18

La'i si puweblo Korinto

1 Puwas miya'an, tahala' si Paul amban Aten hap pī si puweblo Korinto. 2 La'i magkasuwa' siye duk dambuwa' Yahudi inēnan Akila, inanakan si lahat Pontus. Ba'ahu du tekka Akila miya'an si Korinto amban lahat Italiya magtuhut duk andanen Pirisila. Tahala' siye amban Italiya pegge' dina'ak hep we' Sultan Kalaudi tahala' kēmon Yahudihin amban Roma, puweblo hadje la'i si Italiya. Manjari hap pī si Paul nindew disi Akila. 3 Pegge' sali' ka'ellumanden maghinang-hinang tolda, patenna' ne si Paul la'i si siye duk patabang iye si hinangden. 4 Kahaba' ellew Sabtu', pī si Paul si langgal Yahudi magsu'al duk me' a'a mala'ihin. Tuyu'anne ngahumatan me' Yahudihin duk me' Girikin we' to'o te'ed me' panolo'nen.

5 Pagtekka si Silas duk Timoteo amban Makedoniya, iye hadja hinang si Paulin magmahalayak lapal Tuhanin si me' Yahudihin. Pinapasti' we' ne si siye we' si Isa asal Almasihin ne, tapene' Tuhan magbaya'in. 6 Saguwa' sinagda iye we' de duk binissā-bissāhan pe. Hangkan ileppugan we' si Paul semmeknen, tanda' we' papuwas ne iye amban siye. Pa'inne si siye, "Bang ka'am magmula dem narka', duma'in ne amban aku. Tinagna'an kuwe'itu, papinda ne ku magmahalayak pī si me' a'a bangsa seddilihin." 7 Hangkan tahala' ne si Paul amban me' Yahudihin. Pī iye patenna' si luma' a'a bangsa seddili, ēnnen si Titus Justus. A'a inin nambahayang si Tuhan. Luma'nen magtapit du duk langgal Yahudi. 8 Nakura' langgal miya'an inēnan si Kirispus. Iye duk me' sawe'ne dambuwa' luma'in sandel pu si Isa, Panuhutanin. Ekka isab me' a'a si Korinto miya'an makakale lapalin duk sandel ne pu si Isa duk pinandi siye, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye.

9 Dambuwa' sangem niya' pabagala pu si Paul, duk takalene Panuhutanin, si Isa, missā si iye. Pa'in Panuhutanin, "Da'a kew talew missā saguwa' magmahalayak ne kew pa'in. Da'a kew padeheng. 10 Pegge' lu'u du ku nuhut-nuhutan ka'u," pa'inne. "Ga' niya' makabinasa ka'u pegge' ekka me' a'aku tu'u si lahat inin." 11 Hangkan si Paul patenna' pe la'i dan tahun duk tenga'. Magtolo' ne pa'in iye lapal Tuhanin si me' a'a mala'ihin.

12 Manjari inin, sakali' ne si Galliyo gubnul si lahat Akayahin, magtuhut me' Yahudi-
hin pī niggew si Paul. Bino'o iye we' de pī si gubnulin tinuntutan. 13 Pa'inde, "A'a inin
sinege' we' ne me' a'ahin magsambahayang si Tuhan, saguwa' pagsambahayangden
kuntara si sara'te bi." 14 Arak ne si Paul missā saguwa' missā ne Gubnul Galliyo si me'
Yahudihin. Pa'inne, "Bang palkala' inin sabab hinangan la'atan atawa hinangan ga'i
bentel, pata' ka'am pakaleku. 15 Saguwa' pegge' iye pagjawabanbin sabab me' bissā
duk sabab me' ēn a'a duk sabab sara' āgamabin, maghatulan ka'am dibi. Ga'i ku baya'
maghatul me' palkala' sa inin." 16 Duk pinatahala' siye we' ne amban bilik paghukum-
hukuman miya'an. 17 Manjari siniggew we' me' a'ahin si Sostenes, nakura' langgal
Yahudihin, duk pinapeddi'an we' de la'i si harapan luma' paghukum-hukumanin.
Saguwa' ga' hinang ine we' Gubnul Galliyo.

Balik hap Antiyok

18 Si Paul patenna' pe la'i si Korinto tiggel-tiggel, ubus bu ma'id ne iye amban me'
pagkasine tindeg si Isa mala'ihin. Patulak iye hap Siriya magtuhut duk Pirisila duk
Akila. Ga' pe siye patulak, magkeke dahu' si Paul la'i si Kenkerea, panumanne niya'
da bayu' janji'ne si Tuhan. 19 Pagtekkade si Epesus, pa'amban ne si Akila duk Pirisila
la'i maglahat. Saguwa' si Paul padeheng hadja. Hap pī si Paul si langgal Yahudi duk
magsu'al iye la'i duk me' Yahudihin. 20 Inohotan iye we' de dina'ak patiggel-tiggel dahu'
la'i, saguwa' ga' iye ngatu. 21 Pa'inne si siye sōng patahala'nen, "Bang amban kabaya'an
Tuhan du, balik du ku pitu si ka'am." Ubus patulak ne iye amban Epesus.
22 Pagtekka si Paul si Kesarea, pataked iye hap Awrusalam nindew me' a'a mala'i
masandel pu si Isahin. Ubus bu pī iye hap Antiyok. 23 Pagla'i iye si Antiyok bang piyem
bahangi, tahala' iye duk ilatag we' ne me' kalahat-lahatan si Galatiya duk Pirigiyahin,
duk inasig we' ne atey me' katindegan si Isa si me' lahat ī'en.

La'i Apollos si Epesus duk Korinto

24 Masa miya'an, niya' tekka la'i si Epesus dambuwa' Yahudi inēnan Apollos. Inanakan
iye la'i si lahat Iskandal. Pandey te'ed iye missā-missā duk lalem pangadji'nen si kitab.
25 Bakas iye katolo'an sabab tolo' si Isa, Panuhutanin. Missā iye pinate'ed-te'ed duk
tumu'un pagusihatne sabab si Isahin. Saguwa' iye hadja kata'uhannen pandi panolo'
si Yahiyahin. 26 Magusihat iye dem langgal me' Yahudihin duk ga' niya' talew-talewne
missā si me' a'ahin. Pagtakale iye we' Pirisila duk Akila, bino'o iye we' de hap luma'de
duk pinahātihan iye namba we' de sabab tolo' Tuhanin. 27 Manjari magsakap si Apollos
pī si lahat Akaya. Tinabangan iye we' me' masandel pu si Isa si Epesusin, duk mabo'o
siye sulat pī si me' masandel pu si Isa si lahat Akayahin, dina'ak Apollos hinatul si siye.
Pagtekka Apollos la'i, tinabangan te'ed we' ne me' a'a masandelin. Sandel ne siye sabab
lasa Tuhan si siyehin. 28 Tinabangan siye we' ne pegge' tada'ag hep we' ne magsu'al me'
Yahudihin si ka'ekkahan a'a. Pegge' basag te'ed me' pureba pinaguwa'ne amban kitabin
we' si Isa iye Almasihin, pinene' Tuhan magbaya'in.

19

Si Paul la'i si Epesus

1 Sābu la'i si Apollos si Korinto, lumengngan si Paul pabutas si me' kalahatan diyata'
sampay tekka iye si Epesus. Makadugpak iye la'i me' tindeg si Isa. 2 Tilewne siye,
pa'inne, "Tasangkabi ke Niyawa Sutsihin sakali' ka'am sandel pu si Isa Almasi?" "Ga'ˌ"
pa'inde, "ga' kami bisan makakale we' niya' Niyawa Sutsi." 3 Pa'in si Paul, "Na, pandi
ine bakas pamandi ka'amin?" "Pandi panolo' Yahiyahin," pa'inde. 4 Pa'in si Paul,
"Pandi panolo' Yahiyahin pandi tawubat. Pinandi we' ne sasuku magsusunan duk
ngalebbahan duseden. Saguwa' inakahan isab we' ne me' a'ahin we' subey siye sandel si

mapaturul si iyehin, hātinen pu si Isa.” 5 Pagkalede inin, pinandi ne siye, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. 6 Manjari binettad we' si Paul tangannen si siye. Magtawus pa'asek Niyawa Sutsihin si siye duk missā ne siye si me' bissāhan seddili, duk pinalata' isab we' de me' bissā Tuhanin. 7 Niya' sampū' duk duwe ekkahanden.

8 Manjari padiyalem si Paul pī si langgal me' Yahudihin duk missā iye si me' a'ahin sabab pagbaya' Tuhanin. Ga' niya' talew-talewne missā si siye. Dem tellum bulan iye inin bahannen. Magsu'al iye duk siye duk hinumatan te'ed siye we' ne duk niya' ne siye sandel pu si Isa. 9 Saguwa' me' sinduwehin, tuwas te'ed kōkden duk ga'i siye kahagad. Magbissā la'atan pe siye sabab tolo' miya'an si pagharapan me' a'ahin. Hangkan tahala' si Paul amban langgal miya'an duk bino'o we' ne me' masandel pu si Isahin. Duk kahaba' ellew la'i ne iye magusihat si me' a'ahin si iskulan Tirannus. 10 Iye inin hinangannen dem duwen tahun hangkan kēmon me' a'a si tibu'ukan lahat Asiya miya'an, Yahudi ke atawa duma'in Yahudi, takalede lapal sabab si Isa, Panuhutanin.

Me' anak si Eskebahin

11 Inurungan balakat si Paul we' Tuhanin maghinang me' hinangan balakatan maka'ulali' manamal. 12 Bisan me' panyitu hadja duk me' tuwaliya bakas tagunane bang bino'o pī si me' masakihin, kawuli'an siye amban me' sakiden duk paluwas me' seyitanin amban siye.

13 Niya' isab ngalatag lahat miya'an me' Yahudi magtawal-tawal. Tawalden pag-paluwas seyitan amban a'a. Manjari suleyande ginuna ēn si Isa, Panuhutanin, pa-maluwasde seyitan. Pa'inde si me' seyitanin, “Si ēn si Isa minahalayak si Paulin, da'akte ka'am paluwas amban a'a iyan.” 14 Manjari inin, niya' pitu' lella magpungtina'i nawal sa ī'. Samaden si Eskeba, imam nakura' me' Yahudihin. 15 Sakali' ne sinuleyan we' de pinaluwas seyitanin kuwe' miya'an, nambung seyitanin, pa'inne, “Si Isa kata'uhanku, duk si Paul kata'uhanku. Saguwa' ka'am, ga'i ka'am kata'uhanku. Sine te' ka'am?” 16 Magtawus me' lella miya'an kinapangan ginansing-gansing we' a'a taga seyitanin. Ga' siye maka'atu. Magubas siye kēmon amban luma' a'a miya'an, bakat-bakat siye duk kakuwantangan ne. 17 Manjari ma'umantag inin bawag si tibu'ukan Epesus, si me' Yahudi duk si me' bangsa seddili. Pa'asekan talew siye kēmon duk pasōng bantu ēn Panuhutanin, si Isa. 18 Ekka me' masandel pu si Isahin pī patampal magbennal si me' hinangande mala'atin. 19 Ekka siye bakas me' magtawal-tawalin, bino'o we' de pinagtipun me' kitab-kitab panulatan me' tawalden, duk ineggas we' de si pagmatahan me' a'ahin. Initung we' de halga' me' kitab-kitab miya'an, niya' limempū' ngibu pilak. 20 Hangkan takite we' balakatan lapal Tuhanin duk ngalatag ne pa'in lapal Tuhanin. Duk magka'ekka me' makahagad si lapal Tuhanin.

Sasew hadje la'i si Epesus

21 Puwas miya'an, magsakap si Paul hap pī isab si lahat Makedoniya duk Akaya, ubus bu pala'us ne hap Awrusalam. “Ubus ku hap Awrusalam,” pa'inne, “subey ku isab tapī si Roma.” 22 Hangkan dina'ak we' ne duwangan me' tabangnen, si Timoteo duk Erastus, padehellu hap Makedoniya sābune dahu' la'i si Asiya.

23 Sābu miya'an, la'i si Epesus niya' sasew hadje sabab tolo' si Isahin. Kuwe' inin kahalannen. 24 Niya' dambuwa' pandey magsasal-sasal pilak, ēnnen si Demetiri. Magsasal iye luma'-luma' pilak kuwe' bantuk langgal tuhande dendehin inēnan Artemis. Demetiri duk me' a'a maghinang si iyehin, ekka sīn takasuwa'de si hinangde miya'an. 25 Tinawag siye kēmon we' Demetiri dina'ak magtipun. Tinawag isab we' ne me' seddili a'a maghinang kuwe' hinangde miya'an. Pagla'i ne siye kēmon, pa'inne si siye, “Me' bagay, kata'uhanbi we' hāp te'ed usahaten bi si hinang inin. 26 Takitebi ne duk takalebi ne bang ine hininang a'a inēnande si Paul miya'an. Magtolo' iye we' bang tuhan hinang

a'a, ga'i ko' bennal tuhan. Duk ekka ne kahagad si panolo'ne inin, duma'in hadja tu'u si Epesus, saguwa' arak si kēmon tibu'ukan Asiya. 27 Hangkan siya-siya hinangte bi inin, kaw diyawa'an me' a'ahin," pa'inne. "Duk kaw isab sampay langgal tuhante bi mabangsahanin ga'i ne pinahadje dem atey. Kuwe'itu si Artemis sinumba we' kēmon a'a si tibu'ukan Asiya duk sampay si tibu'ukan dunya. Saguwa' siya-siya kaw dumiyawa' bangsanen," pa'in Demetiri.

28 Pagkale me' a'a magtipun miya'an pina'in Demetirihin, astel te'ed siye. Ngalingan-ngalingan siye pinapales, pa'inde, "Pinahadje te'ed Artemis, tuhan me' a'a Epesusin." 29 Ujudnen hewuhala' dem tibu'ukan puweblo miya'an. Siniggew we' me' a'ahin si Gayus duk Aristarkus, me' a'a Makedoniya sawe' si Paul maglengnganin. Ilalas we' de duwanganin pī dem luma' mahadje pagtipun-tipunanin. 30 Mabaya' si Paul pī paharap si me' a'a mabanesin, saguwa' pinages iye we' me' katindegan si Isahin. 31 Bisan me' bagellal bagayne si lahat Asiya miya'an, masan pī si iye ngamey-ngamey ga'i iye dina'ak padiyalem pī si luma' mahadje pagtipun-tipunanin.

32 Sābu miya'an hidjul te'ed dem pagtipunan miya'an. Ngalingan-ngalingan sinduwehin sa inin, ngalingan-ngalingan isab sinduwehin sa miya'an. Pegge' ka'ekkahanin, ga' bisan kata'uhande bang we'ey siye miya'an la'i magtipun. 33 Manjari niya' dambuwa' a'a inēnan Iskandal pinakōkan we' me' Yahudihin, dina'ak missā si me' a'ahin. Kannal me' a'a sinduwehin we' iye pagjānan sasewin. Manjari magsinyas iye duk tanganne duk siye pakale pegge' sōng iye missā. 34 Saguwa' pagtakilale me' a'ahin we' Yahudi hati' iye, magdūs siye kēmon ngalingan-ngalingan dem duwe ora, binalik-balik bissāden, pa'inde, "Pinahadje te'ed Artemis, tuhan me' a'a Epesusin."

35 Ujud lettep siye kēmon we' bagellal magsulat-sulat si puweblo miya'an. Pa'inne si me' a'ahin, "O me' a'a Epesus. Kata'uhan du hep we' a'ahin kēmon we' kite bi me' a'a Epesusin mangantan luma' Artemisin, tuhante bi mabangsahanin, duk batu masutsi malabo' amban diyata' langitin. 36 Ga' niya' kapamasuwey sabab inin. Hangkan padeheng hadja ka'am duk da'a ka'am maghinangan ine-ine bang ga'i dahu' bakas pikilbi. 37 Tiya' bino'o we' bi me' a'a inin pitu, bu ga' du siye bakas ngahawasan langgal atawa missā la'atan sabab tuhante dendehin. 38 Bang batang tuntutan Demetiri duk me' sawe'nen me' a'a inin, niya' du me' ellew paghukum-hukuman duk ī' du la'i me' mangahukumin. Ambat siye la'i manuntutin. 39 Duk bang niya' pe palkala'bi seddili, subey la'i hinatul si pagmitingan me' a'a lahat inin. 40 Pegge' siya-siya kite bi, kaw kite bi tinuntutan sabab sasew ma'umantag ellew inin bu ga' niya' jānne. Na, ga'i kite bi makapagda'awa sabab pagtipunante bi inin." 41 Pagubus miya'an bissāne, pinapole' ne we' ne me' a'ahin.

20

Si Paul palabey amban lahat Makedoniya duk Girik

1 Pagpuwas me' sasew miya'an, tinawag we' si Paul me' katindegan si Isahin dina'ak magtipun. Missā iye si siye pangasigne ateyden, ubus bu nabiya' ne iye duk pī iye hap Makedoniya. 2 Pī iye ngalatag me' kalahatan mala'ihin duk missā iye si me' a'ahin pangasigne ateyden. Ubus pī iye si lahat Girik. 3 Patenna' iye la'i tellum bulan. Manjari magmemes iye sōng patulak hap Siriya. Saguwa' pagkata'uhanne we' magsakap hati' me' Yahudihin mapatey iye, mikil iye mole' palān balik amban Makedoniya. 4 Me' sawe'nen disi Sopater, a'a amban lahat Berea anak si Pirus, duk si Aristarkus duk Sekundus, me' a'a amban Tessalonika, duk si Gayus amban Derbe, duk disi Tikikus duk Toropimus, me' a'a amban Asiya, duk si Timoteo. 5 Padehellu siye inin hap Toroas ngagad kami la'i. 6 Pagpuwas pagkādja'an me' Yahudi pamangande pan ga'i sinagetan

pasuligin, patulak kami amban Pilipi. Puwas limem bahangi, tekka kami si me' sawe' kamihin la'i si Toroas. La'i kami patenna' da simana.

Tamanan papī si Paul hap Toroas

7 Pagsangem Sabtu', magtipun kami mangan pan binahagi'-bahagi' pangesseban kamatey si Isahin. Magsakap si Paul tahala' pagsasumuhin, hangkan magusihat iye si me' a'ahin ngeregse' tenga' bahangi. 8 Pagtipunan kamihin diyata' luma' duk ekka payita'an la'i. 9 Niya' dambuwa' lella bata' pe, inēnan Utikus, ningkolo' diyata' tendewan. Sakali' pinataha' we' si Paul bissānen, kinaru' te'ed Utikus miya'an duk ujud kapatuli. Manjari labo' iye amban katellu bangkat luma' pagtipunan kami miya'an hap pī padiyawa'. Pagbengketde iye, asal matey ne. 10 Saguwa' duwa'i pī si Paul ngapangan iye ngekkepan. Manjari pa'in si Paul, "Da'a ka'am suse. Ellum ne iye." 11 Ubus balik ne iye pī diyata' luma' ngepak-ngepak panin duk mangan iye. Missā pe iye si siye ngeregse' salung-salung, ubus bu tahala' ne iye duk me' sawe'nen. 12 Lella mabata' bakas malabo'in, bino'o we' me' sawe'nen hap luma' ellum. Duk sanyang du dem ateyden.

Amban Toroas hap Miletus

13 Padehellu kami amban si Paul hap pī si kappal duk patulak kami hap Assos, pegge' isun kamihin we' la'i ne hadja si Assos pasakey si Paul. Panganda'akanne hep miya'an pegge' pa'inne maglengngan hadja iye amban diyata' duk la'i ne kami magkasuwa' si Assos. 14 Pagtekka kami si Assos, sinampang kami we' si Paul. Manjari bino'o ne iye we' kami sinakey si kappal duk palanjal kami hap Mitilene. 15 Patulak isab kami billa'i duk pagellew dambuwa' tekka kami la'i si antag Kiyos. Pagsasumuhin pasagid kami si Samos, duk kaduwe ellewnen tekka kami si Miletus. 16 Pikilan si Paulin we' ga'i ne iye pasagid si Epesus duk iye ga'i dayan la'i si lahat Asiya. Pegge' magdayi'-dayi' iye hap Awrusalam supaya tasa'utne du pagkādja'an me' Yahudi inēnande Pentekostesin.

Panessa'-nessa' si Paul si me' bahi' amban Epesusin

17 Hangkan pagtekka kami la'i si Miletus, mabo'o si Paul bissā pī si me' bahi' masandel pu si Isa la'i si Epesusin, dina'ak siye pasampang pī si iye la'i si Miletus. 18 Pagtekka me' bahi'in, missā si Paul si siye. "Kata'uhanbi du," pa'inne, "bang ine hinanganku tiggelanku lu'u si ka'am, kemuwe tagna' katekkaku si Asiyahin. 19 Maghinang ku si Panuhutanin, diyawa' te'ed pagateykun duk daran mettak bohe' matakun," pa'inne. "Maghinang ne ku pa'in bisan ku kahunitan sabab pagisun me' Yahudi kuntara si akuhin. 20 Kata'uhanbi," pa'in si Paul, "we' asal ga' te'ed niya' tapukanku ine-ine bang si kahāpanbi du saguwa' magusihat ku duk magtolo' ku si ka'am si ka'ekkahan a'a duk si kaluma'anbi. 21 Bangsa Yahudi duk bangsa duma'in Yahudi, sali'-sali' siye sessa'anku we' subey te'ed lebbahande me' duseden duk balik ne si Tuhan. Duk subey isab siye sandel si Panuhutanten bi, si Isa. 22 Na kuwe'itu, tiya' ku hap Awrusalam pegge' inin panganda'akan Niyawa Sutsihin. Ga'i kata'uhanku bang ine ma'umantag si akuhin la'i. 23 Luwal iye kata'uhankun," pa'in si Paul, "pinabugtu' si aku we' Niyawa Sutsihin si kēmon lahat papīhankun, we' kinalabusu du ku duk bininasa. 24 Saguwa' ga'i ne ellegku umulkun supaya hadja tahinangku panganda'akan akuhin, duk ta'ubusku hinang pangurung si aku we' Panuhutanten bi si Isa. Duk hinangku inin, magmahalayak aka-aka mahāp sabab lasa duk ase' Tuhanin.

25 "Bakas ne ka'am talatagku kēmon, ngusihatan ka'am sabab pagbaya' Tuhanin. Duk kata'uhanku we' taman kuwe'itu hadja pagkiteten bi. 26 Hangkan akahante ka'am ellew inin we' bang niya' ka'am para dangan tapī si narka', ga'i ne ku kasusunan. 27 Pegge' ga' niya' tapukanku amban ka'am saguwa' inaka we' ku si ka'am kēmon sakap Tuhanin. 28 Pahatul-hatul ka'am si dibi," pa'in si Paul, "duk ipatun bi isab kēmon me' masandel

pu si Isa pina'ipat Niyawa Sutsi si ka'amin. Hatulun bi me' masandel si Panuhutanten
bi pegge' suku' si Tuhan siye sabab matey Anaknen para si siye. 29 Kata'uhanku we'
paglumikut ne ku," pa'in si Paul, "niya' iyan piyu palamud si ka'am me' guru dusta'an
duk magtolo' siye ga'i bennal. Kuwe' siye me' asu bahani, duk ga'i siye ma'ase' si
ka'am. 30 Bisan amban dem ka'ekkahanbi, niya' du iyan magdusta' supaya tabo'ode me'
masandel pu si Isahin patuhut si siye. 31 Hangkan papateng-pateng ka'am. Duk esseb-
essebun bi we' ellew-sangem dem tellun tahun, ga' ku padeheng ngusihatan ka'am
dangan-dangan duk ekka bohe' mataku bu'us sababbi.
32 "Na kuwe'itu," pa'in si Paul, "karayaw ka'am ipat Tuhanin, duk karayaw lapalne
sabab lasanen duk ase'nen makahaget sandelbi si Tuhanin. Bang tuhutbi lapalne inin,
pasuku'an Tuhanin ka'am kahāpan, iye asal pamusaka'ne si me' manuhut iye dambūs-
būsin. 33 Ga' ku bakas magnapsuhan alata' a'a, pilakne ke atawa bulawanne atawa
semmekne. 34 Ka'am, kata'uhanbi du te'ed we' maghinang ku duk niya' paggastu kami
duk me' sawe'kun. 35 Pinakitehan we' ku si ka'am," pa'in si Paul, "we' subey kite bi
maghinang pabasag supaya tatabangante bi me' mamiskinin. Subey essebte bi bakas
binissā Panuhutanten bi si Isa, pa'inne, 'Pasōng kite kēgan bang kite ngurung amban
bang kite inurungan.' "
36 Pagubus si Paul missā, nengge iye duk tu'utne magtuhut duk siye kēmon, māku-māku
si Tuhan. 37 Sakali' ne siye nabiya', magtangis siye ngalipunesan si Paul duk ngūkan iye.
38 Iye te'ed makadukka siyehin, bissānen we' ga'i ne iye kitede balik. Ubus tinuhutan iye
we' de hap pī si kappal.

21

Hap pī si Paul si Awrusalam

1 Manjari nabiya' ne kami si me' a'a Epesus miya'an duk patulak ne kami. Manalus
kami tudju Kos. Pagellew dambuwa' tekka kami si Rodos, duk billa'i palanjal kami hap
Patara. 2 La'i si Patara ngasuwa' kami kappal sōng patulak hap Penisiya. Pasakey kami
la'i duk nuhut ne kami patulak. 3 Pagkite kami ne pū' Kiprusin, palabey kami duk si
bibangan kami pū' miya'an bu palanjal kami tudju Siriya. La'i si lahat Tiros pinaduwa'i
me' duwa'an kappalin hangkan duwa'i kami la'i. 4 Ngasuwa' kami la'i me' tindeg si Isa
duk patenna' kami si siye da simana. Pegge' bakas siye pinahātihan we' Niyawa Tuhanin,
hangkan inakahan we' de si Paul ga'i iye dina'ak pala'us hap Awrusalam. 5 Pagta'abut
ne ellew patahala' kamihin, tinuhutan kami we' de kēmon paluwas amban puweblo
bino'o me' andaden duk me' anakden. Manjari nengge kami kēmon duk tu'ut kamihin si
tapiyan māku-māku si Tuhan. 6 Ubus magtabiya' ne kami duk pasakey ne kami si kappal.
Siye hap luma' ne balik.
7 Patulak kami amban Tiros hap Tolemas. Pagtekka kami la'i, sinagina we' kami me'
pagkasi kami tindeg si Isa mala'ihin duk la'i kami si siye da ellew. 8 Pagsasumuhin pat-
ulak ne isab kami duk tekka kami si Kesarea. Hap pī kami si luma' si Pilip, a'a bahannen
magmahalayak-mahalayak aka-aka mahāp sabab si Isahin. Patenna' kami la'i si iye.
Si Pilip inin dambuwa' hep amban me' a'a pitu' tapene' la'i si Awrusalam magbahagi'-
bahagi' sīn paggastuhin matu'uhin. 9 Niya' ampat anakne budjang magpalata' bissā
Tuhanin. 10 Pagla'i ne kami bang piyem bahangi, niya' tekka pī dambuwa' a'a amban
lahat Yahudiya inēnan Agabus. Magpalata' du isab iye bissā Tuhanin. 11 Pī iye si kami
duk ineddo' we' ne kandit si Paulin, bu ne mugung di bettisnen duk tangannen duk
kanditin. Ubus pa'in Agabus, "Iye inin lapal amban Niyawa Sutsihin: Dapu' kandit inin
iningketan du isab kuwe' inin we' me' Yahudi si Awrusalamin duk sōngande du iye pī si
antanan me' a'a bangsa seddilihin."

12 Pagkale kami pina'in Agabus inin, kami ne duk me' katindegan si Isa mala'ihin
buyu'-buyu' kami si Paul ga'i dina'ak pala'us hap Awrusalam. 13 Saguwa' nambung si
Paul, pa'inne, "We'ey ka'am iyan magtangis? Dukka te'ed ateykun we' bi. Maglilla' du
ku duma'in hadja iningketan saguwa' bisan pe pinapatey la'i si Awrusalam, basta sabab
Panuhutankun si Isa." 14 Ga'i te'ed iye takole' kami mages, hangkan padeheng ne hadja
kami duk pa'in kami, "Baya'-baya' Tuhanin ne."
15 Palabey bang piyem bahangi, magmemes kami duk palanjal ne kami hap
Awrusalam. 16 Niya' me' tindeg si Isa si Kesareahin nuhut kami isab duk bino'o kami we'
de pī si luma' si Manason pegge' la'i padehengan kamihin. Si Manason inin a'a Kiprus,
duk dambuwa' iye amban me' tindeg si Isa tagna'ley.

Tindew si Paul si Yakub

17 Pagtekka kami la'i si Awrusalam, kēgan te'ed me' katindegan si Isa mala'ihin
nampang kami. 18 Pagsasumuhin magtuhut kami duk si Paul pī nindew si Yakub.
La'i du isab patipun me' bahi'in. 19 Sinagina si Paul we' de, ubus bu inaka-aka ne
we' ne si siye kēmon me' bakas pinahinang Tuhan si iye diyalem me' kabangsahan
seddilihin. 20 Pagkalede inin, pinudji we' de Tuhanin. Manjari pa'inde pu si Paul,
"Bagay, kata'uhannu du we' ibuhan ne me' bangsate bi Yahudi masandel pu si Isahin.
Bēbbegande te'ed sara' si Musahin. 21 Bakas siye ka'akahan sabab ka'u, we' magtolo'
ko' kew si kēmon me' Yahudi maglahat si me' lahat kabangsahan seddilihin, we' ga'i
ne subey tuhutde sara' si Musahin. Pa'innu ko' we' ga'i ne siye subey magislam me'
anakden duk ga'i ne siye subey nuhut me' ka'addatan bangsa Yahudihin. 22 Na, ine
ente' subey hinangnu? Pegge' bugtu' takalede ne we' tiya' ne kew tekka. 23 Hangkan
hāp bang tuhutnu pina'in kami si ka'u inin," pa'in me' bahi'in. "Niya' tu'u ampat a'a
bakas ngajanji' si Tuhan duk sōng tambus ne janji'den. 24 Patuhut kew pī si siye si
langgal hadjehin duk hinangun bi addat Yahudi pasal pagsutsihin. Bayedanun gastu
pagkulubanden duk ne siye kapagkeke, tanda' we' tambus ne janji'de miya'an. Manjari
bang hinangnu inin, kata'uhan me' a'ahin du kēmon we' ga'i to'o me' takalede sabab
ka'uhin. Saguwa' kata'uhande we' asal tuhutnu du sara' si Musahin. 25 Na, pasal
me' a'a bangsa seddili masandel pu si Isahin," pa'inde, "bakas ne du siye pabo'ohan
kami sulat ngakahan siye we' subey siye ga'i mangan ine-ine bakas paglamas si me'
limbagan tuhan-tuhan, subey siye ga'i mangan laha' atawa hayep pikel, duk subey siye
ga'i magjina."
26 Manjari bino'o ne we' si Paul me' a'a ampatin, duk pagsasumuhin pī ne siye mag-
tuhut ngahinang me' addat Yahudi pasal pagsutsihin. Pagubus miya'an hinangde, pī si
Paul si langgal mahadjehin magaka si me' imamin bang sumiyan tambus pagsutsiden
duk bang sumiyan ne siye dangan-dangan magkuluban si Tuhan.

Siniggew si Paul la'i dem langgal hadjehin

27 Pagsōng ubus ne pitum bahangi pagsutsiden, niya' me' Yahudi amban Asiya ngite
si Paul la'i dem langgal hadjehin. Kinawul we' de me' a'a ma'ekkahin duk siniggew we'
de si Paul. 28 Ngalingan siye papales, pa'inde, "O ka'am me' a'a Isra'ilin, nabang ka'am.
Iye ne hep inin a'a mangalatag kalahat-lahatanin magtolo' si kēmon a'a. Me' panolo'nen
ngandiyawa'an bangsaten bi duk sara' si Musahin duk sampay langgalte bi inin. Duk
dagun," pa'inde, "tiya' pe isab niya' bo'one me' a'a duma'in Yahudi padiyalem pitu dem
langgal, mo'o sammal pitu si panambahayangante bi masutsi inin." (29 Pa'inde inin
pegge' bakas takitede Toropimus, a'a Epesusin, magtuhut duk si Paul la'i si puweblo duk
kannalde bino'o iye we' si Paul dem langgal.)
30 Manjari, hewuhala' dem tibu'ukan Awrusalamin sabab miya'an. Magubas me'
a'ahin pī niggew si Paul duk ilalas iye we' de bino'o paluwas amban langgal miya'an.

Ubus magtawus tinambel we' de gawangin. 31 Sābude sōng mamapatey si Paulin, tekka
akahin pī si kelnel me' sundalu Romahin we' hewuhala' ne tibu'ukan Awrusalamin.
32 Magtawus kelnelin mo'o me' tininti duk me' sundalu duk magdayi'-dayi' siye pī si
antag pagsasewanin. Pagkite me' a'ahin kelnelin duk me' sundaluhin, padeheng ne siye
ngalubakan si Paul. 33 Pī kelnelin patapit niggew si Paul duk dina'ak we' ne kinarena
duk duwe karena si me' sundalunen. Manjari tinilew we' ne me' a'ahin, pa'inne,
"Sine a'a inin duk ine dusenen?" 34 Niya' amban dem ka'ekkahan a'ahin nganggasud
nambung sa miya'an, sinduwehin isab nganggasud nambung sa inin. Hiyul manamal
hangkan ga'i kata'uhan kelnelin bang ine te'ed ma'umantagin. Manjari dina'ak we' ne
si Paul bino'o si me' sundalunen pī dem kuta'. 35 La'i pe hadja si Paul si haren kuta'in,
subey ne iye binengket we' me' sundaluhin hawal basag pagsōngad me' a'ahin. 36 Pegge'
paturul-turul hep siye pu si Paul duk nganggasud-nganggasud, pa'inde, "Papateyun bi
iye."

Missā si Paul pamēbbegne dinen

37 Pagsōng ne si Paul bo'ode padiyalem pī dem kuta', missā si Paul si kelnelin, pa'inne,
"Makajari ke ku missā si ka'u?" Nambung kelnelin, pa'inne, "Ta'u kew hati' missā Girik?
38 Bang kuwe' iyan," pa'inne pu si Paul, "duma'in kew hati' a'a Misil bakas mapakuntara
si gubelno Romahin ba'ahu miya'an duk mamo'o me' mundu ampat ngibu magbessihin
pī dem lahat makagindew-gindew?" 39 "Duma'in," pa'in si Paul. "Aku inin Yahudi.
Inanakan ku la'i si Tarsus si lahat Kilikiya. A'a amban lahat bangsahan ku inin. Pākuku si
ka'u, Kelnel, pabissāhun ku si me' a'a inin." 40 Dina'ak ne si Paul we' kelnelin. Hangkan
nengge iye diyata' haren duk ninyas iye duk tanganne si me' a'ahin duk siye pakale.
Sakali' ne siye padeheng maghidjul, missā si Paul si siye si bissāhan Hibrani.

22

1 "Me' kapungtina'ihan duk me' kamatetto'ahan," pa'in si Paul, "pakale ka'am si
bissāku inin pamēbbegku dikun." 2 Pagkalede iye missā si bissāhan Hibrani, pasōng
ne siye ga' maghidjul. Manjari pa'inne si siye, 3 "Aku inin a'a Yahudi du. Inanakan
ku la'i si Tarsus si lahat Kilikiya, saguwa' kasuligankun tu'u si Awrusalam. Bakas ku
mulid Gamaliel, duk katolo'an ku te'ed si sara' me' kapapu'anten bi. Duk nuhut ku
Tuhanin dambūs-būs kuwe' du ka'am kuwe'itu inin. 4 Bininasa we' ku me' a'a manuhut
tolo' si Isahin sampay niya' siye matey," pa'in si Paul. "Siniggew siye we' ku lella-
dende kinalabusu. 5 Kasaksi'an imam nakura'in duk kēmon kakunsihalanin we' to'o
pina'inku inin. Bakas ku ka'urungande me' sulat para si me' pagkasite bi Yahudi la'i
si Damaskusin. Hangkan hap pī ku si Damaskus supaya tasiggewku me' tindeg si Isa
takasuwa'ku mala'ihin duk tabo'oku siye iningketan pitu si Awrusalam bininasa tu'u."

Magaka si Paul sabab patindegne pu si Isahin
(Hinangan 9.1-19; 26.12-18)

6 "Pagtapit ne ku si Damaskus lettu ellew, bessuwang niya' sahaya danta' manamal
amban diyata' langit sinag pī si aku. 7 Hebba' ku si bulak duk niya' suwala takaleku
magpa'in, 'O Saul. Saul. We'ey ku binasanu?' 8 Tinilew we' ku, 'Sine kew, Tuwan?'
Nambung iye, 'Si Isa ku, a'a Nasaretin. Aku hep bininasanun.' 9 Na, me' sawe'kun,
takitede danta'in," pa'in si Paul, "saguwa' ga' tahātide bang ine pina'in suwala si akuhin.
10 Manjari tinilew we' ku, 'Ine subey hininangkun, Tuwan?' Pa'inne si aku, 'Kuwat kew
duk palanjal ne kew pī si Damaskus. Inakahan du kew la'i kēmon hinang pinasuku'
we' Tuhan si ka'uhin.' 11 Manjari pessek ne ku we' silew danta' miya'an," pa'in si Paul,
"hangkan tinundan ku we' me' sawe'kun pī si Damaskus.

12 "La'i si Damaskus, niya' a'a inēnan Ananiyas. Be-āgama iye duk nuhut sara'ten
bi. Pagaddatan te'ed iye we' me' Yahudi si Damaskusin kēmon. 13 Pī Ananiyas inin si

aku duk nengge iye si bihingku. Pa'inne si aku, 'Saul, pungtina'ite kew. Ngite ne kew balik.' Magtawus ku ngite balik," pa'in si Paul, "duk pinayaman iye we' ku. 14 Pa'in Ananiyas si aku, 'Tapene' kew we' Tuhanin, Tuhan inisbat we' me' kapapu'anten bi, supaya kata'uhannu kinabaya'annen. Tapene'ne kew supaya isab takitenu dara'akanne mabentelin, duk takalenu asal suwalanen missā. 15 Pegge' hinangne kew saksi', ngakahan kēmon a'ahin sabab me' bakas takitenun duk takalenun. 16 Na, da'a ne kew dayan,' pa'in Ananiyas si aku. 'Kuwat kew duk kew tapandi, tanda' we' suku' pu si Isa ne kew. Ngampun kew pu si Isa, Panuhutanin duk ampunne me' dusenun.' "

Dina'ak si Paul magmahalayak si me' a'a duma'in Yahudi

17 "Manjari balik ku pitu hap Awrusalam," pa'in si Paul. "Duk sābuku ngampun la'i dem langgal hadjehin, 18 pabagala si aku si Isa, Panuhutanin, duk missā iye si aku. Pa'inne, 'Padayi' kew duk tahala' kew bittu'u amban Awrusalam pegge' ga'i du kahagad me' a'a matu'uhin me' panaksi'nu sabab akuhin.' 19 'Saguwa' Tuwan,' pa'inku, 'asal kata'uhande du we' bakas talatagku me' kalanggalanin niggew duk mapeddi'an me' masandel si ka'uhin. 20 Duk pamapatey me' a'a pu si Estepanin, saksi'nun, la'i du ku isab padūs si hinangde miya'an, duk aku pe mamanteyan me' semmek me' a'a mamapatey iyehin.' 21 Saguwa' pa'in Panuhutanin si aku, 'Tahala' ne kew bittu'u, pegge' da'akte kew patala pī si me' kabangsahan duma'in Yahudihin.' "

22 Pakale te'ed me' a'ahin pu si Paul sampay tabissāne inin. Saguwa' ubus hadja inin bissāne, nagna' ne isab siye maggasud papales, pa'inde, "Papateyun bi iye. Ga'i iye pata' ellum." 23 Maggasud ne pa'in siye duk iliyab-liyaban we' de me' semmekden duk magsabulak leppug padiyata' hawal astelden. 24 Manjari dina'ak we' kelnelin bino'o si Paul si me' a'anen pī diyalem kuta'. Dina'ak isab we' ne ilubakan si Paul duk iye magaka bang we'ey me' Yahudihin maggasud kuwe' miya'an nguntarahan iye. 25 Pagta'ingketan ne we' de si Paul sōng ilubakan, pa'in si Paul si tininti manengge mala'ihin, "Nuhut sara' ke ka'am bang ka'am ngalubakan a'a Roma sa aku inin, bu ga' pe ku bakas tahukum?" 26 Pagkale tinintihin inin, pī iye si kelnelin duk pa'inne, "Ine te' arak hininangte inin? A'a miya'an hati' a'a Roma." 27 Manjari pī kelnelin pu si Paul nilew iye, pa'inne, "Akahanun ku mato'ohin, a'a Roma ke kew?" "Awe'," pa'in si Paul. 28 Pa'in kelnelin, "Aku inin ekka sīn tapamayedku si gubelno Romahin duk ku manjari a'a Roma." "Saguwa' aku," pa'in si Paul, "a'a Roma ku kemuwe panganak akuhin." 29 Pagkalede miya'an, magtawus tahala' amban si Paul me' a'a sōng mangalubakan iyehin. Sampay kelnelin tinalew sakali' kata'uhanne we' si Paul a'a Roma, pegge' iye hep manganda'ak si Paul kinarenahin.

Si Paul si harapan me' kakunsihalanin

30 Baya' kata'uhan kelnelin bang ine te'ed panuntutan me' Yahudi si Paulin. Hangkan pagsasumuhin dina'ak we' ne magtipun me' nakura' me' imamin duk kēmon me' kakunsihalanin. Manjari pinaluwas we' ne si Paul amban kuta' duk bino'o we' ne pinaharap pī si me' kakunsihalan miya'an.

23

1 Manjari mayam si Paul pahantap pī si me' kakunsihalanin duk pa'inne si siye, "Me' kapungtina'ihanku, bang si pikilanku, ga' te'ed niya' hatulanku salla' si Tuhan kemuwe matu'uley sampay kuwe'itu." 2 Manjari pagkale Ananiyas, imam nakura'in pina'in si Paul miya'an, magtawus dina'ak we' ne si Paul sinampak diyata' behene si me' a'a si bihing si Paulin. 3 Pa'in si Paul pu Ananiyas, "Legga Tuhanin du kew. Hāp kew hadja si luwasan saguwa' ateynun la'atan. Ningkolo' kew lu'u ngahukum aku patuhut si sara'in bu ka'u ne mangga'i manuhut sara'in, sabab dina'ak ku we' nu sinampak," pa'in si Paul. 4 Pa'in me' magtengge matapit pu si Paulin si iye, "Pahina'nu imam nakura' pinene' we'

Tuhanin?” 5 Nambung si Paul, pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku, ga' kata'uhanku we'
iye imam nakura'in. Kata'uhanku we' tasulat hep dem kitab pina'in, ‘Da'a bissāhanun bi
la'at nakura'bin.’ ”
6 Manjari inin, sakali' tapandoga si Paul we' sinduwe me' kakunsihalanin me' Sad-
duseo duk sinduwehin me' Pariseo, missā iye papales, pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku,
dambuwa' ku inin Pariseo, duk me' matetto'akun me' Pariseo du isab. Tiya' ku inin
tu'u hinukum pegge' ngase-ngase ku we' me' pateyin pinakellum du balik.” 7 Pagubus
inin pa'inne, nagna' ne magpasuweyan me' Pariseohin duk me' Sadduseohin. Hangkan
magpa'il ne me' kakunsihalanin. (8 Pegge' me' Sadduseohin, pa'inde hep we' ga'i ko' me'
pateyin pinakellum balik, duk ga' ko' niya' mala'ikat atawa niyawa, bu me' Pariseohin
kahagadde inin kēmon.) 9 Manjari ngabasag paggasudden duk niya' me' guru si sara'
āgama amban me' Pariseohin nengge duk nganjawab te'ed. Pa'inde, “Ga' niya' kasuwa'
kami la'at si a'a inin. Hatu asal bakas niya' niyawa atawa mala'ikat missā si iye.”
10 Pasōng te'ed ngabasag pagjawabden hangkan talew kelnelin kaw paglaritande si
Paul. Hangkan dina'ak we' ne me' sundalunen pī duwa'i ngagew si Paul amban siye
duk bino'o balik pī dem kuta'.
11 Sangem miya'an pabagala si Isa, Panuhutanin, si iye, nengge la'i si bihingne.
Pa'inne pu si Paul, “Da'a kew talew. Bakas ne ku kasaksi'annu tu'u si Awrusalam. Subey
ku isab saksi'annu la'i si Roma.”

Isun me' Yahudihin pinapatey si Paul

12 Pagsalung ne, niya' me' Yahudi magtipun duk magisun. Sinapahan we' de we'
ga'i siye mangan atawa nginum samanta'an ga'i tapapateyde si Paul. 13 Labi siye
ampatpū' magisun miya'an. 14 Manjari hap pī siye si me' nakura' me' imamin duk si
me' kabahi'anin magaka sabab inin. Pa'inde, “Bakas kami magsapa we' asal ga'i kami
mangan samanta'an ga'i tapapatey kami si Paul. 15 Hangkan kuwe'itu,” pa'inde, “subey
ka'am duk me' kakunsihalanin mabo'o bissā pī si kelnelin, dina'ak si Paul bino'o pitu
si ka'am. Magmā-mā ka'am we' batang bistigabi paghāp-hāp palkala'ne miya'an. Kami
isab ngahapa' ne si lān mapatey iye, ga'i pe umabut pitu si ka'am.”
16 Saguwa' niya' kamanakan si Paul lella, anak pungtina'ine dende, takalene we' si
Paul sōng hinapa'an pinapatey. Hangkan pī iye diyalem kuta' ngakahan si Paul sabab
takalene miya'an. 17 Manjari ilinganan we' si Paul dambuwa' me' tinintihin duk pa'inne
si iye, “Bo'ohun lella mabata' inin pī si kelnelin. Niya' batang akane si iye.” 18 Bino'o
ne we' tinintihin lellahin hap pī si kelnelin duk pa'inne, “Ilinganan ku miya'an we' si
Paul, pilisuhin, duk dina'ak ku we' ne mo'o lella mabata' inin pitu si ka'u pegge' niya'
ko' batang akahanne si ka'u.” 19 Inambit lellahin we' kelnelin duk bino'o we' ne patala-
tala. Ubus bu tinilew we' ne, pa'inne, “Ine te' batang inakanu si akuhin?” 20 Nambung
iye, pa'inne, “Bakas magisun me' Yahudihin we' sumu pākude ko' si ka'u bino'o si Paul pī
si me' kakunsihalanin, magmā-mā binistiga iye balik. 21 Saguwa' da'a siye pakalehun
pegge' niya' labi ampatpū' me' a'a mapatapuk sōng mangahapa'an si Paul ley,” pa'in
lellahin. “Bakas siye magsapa we' ga'i siye mangan atawa nginum samanta'an ga'i si
Paul tapapateyde. Memes ne siye ley duk iye sa' inagadden, bissānun.” 22 Pa'in kelnelin
si iye, “Da'a kew magaka pu sine-sine we' bakas ku akahannu sabab inin.” Ubus bu
pinatahala' ne iye we' kelnelin.

Pinabo'ohan si Paul pī pu Gubnul Pilik

23 Manjari ngalingan kelnelin duwangan me' tinintinen duk pa'inne si siye, “Nawag
ka'am duwe hatus sundalu, da'akun bi magmemes lumengngan hap Kesarea nina'
lisag siyam. Mo'o isab ka'am duwe hatus sundalu magbudjak duk pitumpū' magkura'.
24 Ngeddo' isab ka'am me' kura' pasakeyan si Paul duk turananun bi iye pī pu Gubnul

Pilik. Banteyanun bi iye pahāp-hāp duk ga' niya' siya-siyane si lān." 25 Nulat isab kelnelin si gubnulin. Iye inin pina'in dem sulatin:

26 "Sulat inin amban aku, si Kalaudi Lisiyas, pinasampay pu Gubnul Pilik tamanan mabangsahanin. 27 Tuwan, a'a inin siniggew we' me' Yahudihin duk sōng pinapatey we' de. Sakali' kata'uhanku we' a'a Roma iye, hap pī ku duk me' sundalukun nabang iye. 28 Baya' kata'uhanku bang ine panuntutande iyehin hangkan bino'o iye we' ku pī patampak si kakunsihalanden. 29 Pagla'i ne, bahu kata'uhanku we' panuntutan me' Yahudi iyehin sabab me' palkala' dem sara'de. Ga' du niya' bakas tahinangne talep pamapateyan iye atawa pangalabusuhan iye. 30 Manjari ta'aka si aku we' niya' isun me' Yahudihin we' papateyde a'a inin. Hangkan hep iye magtawus da'akku tinuranan piyu si ka'u. Inakahan isab we' ku me' manuntutan iyehin we' subey ne lu'u si ka'u akade tuntutde si iyehin. Taman tu'u hadja. Wassalam."

31 Manjari ineddo' ne si Paul we' me' sundaluhin sa panganda'akan siyehin. Sangem miya'an bino'o iye we' de hap lahat Antipatir. 32 Pagsasumuhin balik me' sundalu magbettisin pī si kuta' duk inambanan we' de me' magkura'in nuranan si Paul pala'us. 33 Bino'o ne we' de si Paul hap Kesarea duk pagtekka la'i, pinangurung we' de sulatin pī si gubnulin duk sinōngan ne we' de si Paul si iye. 34 Binatsa we' gubnulin sulatin duk tinilew we' ne si Paul bang amban lahat ingge iye. Sakali' kata'uhan gubnulin we' amban Kilikiya du iye, 35 pa'inne pu si Paul, "Subey ne tekka me' manuntutan ka'uhin, meke pakaleku da'awanun." Manjari dina'ak we' ne si Paul ginuwaldiyahan la'i si astana' si Herod.

24

Si Paul tinuntutan we' me' Yahudihin

1 Pagpuwas limem bahangi, hap pī Ananiyas, imam nakura'in, si Kesarea magtuhut duk bang piyangan me' bahi' duk dambuwa' abugaw inēnan Tertullus. Pī siye paharap si gubnulin duk inaka we' de tuntutde pu si Paulin. 2 Pagtatawag ne we' de si Paul, tinagna'an ne we' Tertullus inaka tuntutden. Pa'inne, "Tuwan, asal bangsahan kew. Sabab paggubnulnu mahāpin, sanyang te'ed lahat kamihin, duk ekka isab tahinangnu kahāpan si lahat inin. 3 Antag-antag duk sumiyan-sumiyan asal tayima' kami te'ed ta-bangnun, duk magsukul te'ed kami si ka'u. 4 Ga'i ku mabaya' ngalal ka'u tiggel," pa'inne, "saguwa' pakima'apanku si ka'u, pakalehun dahu' kami daddali'. 5 Tapandoga kami we' a'a inin pananasew te'ed. Iye manasew me' bangsa Yahudi si tibu'ukan dunyahin. Duk iye nakura' me' a'a manuhut tolo' a'a Nasaretin. 6 Sōng isab pagsammalanne langgal mahadjehin duk siniggew iye we' kami. Baya' iye hukum kami patuhut si sara' āgama kami, 7 saguwa' tekka Kelnel Lisiyas pī ngagew iye amban kami. 8 Ubus dina'ak we' ne me' manuntutin pitu paharap si ka'u, Tuwan. Bang sumariyanu a'a inin, kata'uhannu du iyan amban iye kēmon me' panuntutan kami iyehin." 9 Padūs isab me' Yahudihin nuntutan iye duk pa'inde we' kēmon miya'an to'o.

Pamēbbeg si Paul dinen si harapan si Pilik

10 Manjari sininyasan we' gubnulin si Paul dina'ak missā, duk missā ne iye. Pa'inne si gubnulin, "Kēgan ku missā para si diku tu'u si pagharapannu, Tuwan, pegge' kata'uhanku we' tiggel ne kew malengngan sara' tu'u si bangsa kami inin. 11 Mura du inin tapaliksa'nu, Tuwan, we' niya' du miya'an sampū' duk duwe ellew kemuwe patakedku hap Awrusalam nambahayang la'i si langgal mahadjehin. 12 Ga' ku bakas kite me' Yahudi inin magjawab duk sine-sine la'i dem langgal mahadjehin. Ga' ku kitede ngawul-ngawul me' a'ahin dem me' langgalde atawa antag-antag si puweblo Awrusalam. 13 Duk ga' du niya' pureba pangurungde ka'u si me' tuntutde si aku inin.

14 Saguwa' bennalanku si ka'u we' asal sambahayangku Tuhan me' kapapu'an kamihin
patuhut si tolo' Isa Almasihin, bu pa'inde we' ga'i tewwa' inin. Saguwa' asal kahagadku
du isab kēmon tasulat dem sara' si Musahin duk dem me' kitab kanabi-nabihanin.
15 Inase-aseku amban Tuhanin kuwe' du isab inase-aseden, we' kēmon manusiya'in, hāp
duk la'at, pinakellum du balik. 16 Hangkan hep ku magge'es te'ed supaya tabugtu'ku
dem ateyku we' ga' niya' salla'ku si Tuhan duk si pagkasiku manusiya'.
17 "Manjari, paglabey bang piyen tahun kemuweku lumikut amban Awrusalam, balik
ku pī mo'o sīn pangurung si me' a'a bangsakun duk magkuluban si Tuhan. 18 Sābuku
hep mangahinang inin," pa'in si Paul, "pangasuwa'de aku dem langgal mahadjehin.
Ba'ahu du ku miya'an ubus ngahinang me' addat pasal pagsutsihin. Kulang du me' a'a
manuhut akuhin duk ga' du isab niya' sasew. 19 Saguwa' niya' me' Yahudi amban lahat
Asiya la'i. Siye si' miya'an subey mapitu mapaharap si ka'uhin nuntutan aku, bang asal
niya' panguntarahande aku. 20 Saguwa' pegge' ga' siye tu'u, pabissāhun ne me' a'a matu'u
inin. Ambat siye magaka bang ine duse takasuwa'de si akuhin panumariya aku la'i si
kakunsihalanin. 21 Pegge' ga' niya' kata'uhande duseku, luwal hatu sābuku manengge si
pagharapanden, pa'inku hep, 'Iye sababnen hangkan ku hinukum we' bi kuwe'itu inin,
pegge' kahagad ku we' me' pateyin pinakellum du balik.' "
22 Manjari pinadeheng dahu' we' Gubnul Pilik pagbissāhin pegge' andang ne du
kata'uhanne sabab tolo' Isa Almasihin. Pa'in si Pilik, "Meke kata'uhanbi hukumankun,
bang tekka ne pitu Kelnel Lisiyas." 23 Ubus inuldinan we' ne tinintihin dina'ak gin-
uwaldiyahan si Paul, saguwa' ga'i du tantu. Duk ga'i dina'ak tinaggahan me' bagaynen
pī mo'ohan iye me' masukal si iyehin.

Si Paul si pagharapan si Pilik duk Durusilla

24 Pagpuwas bang piyem bahangi, hap pī la'i si Pilik magtuhut duk andanen Durusilla,
dende Yahudi. Dina'ak we' si Pilik ilinganan si Paul duk pakale te'ed iye sābu si Paul
magusihat sabab sandel pu si Isa Almasihin. 25 Magusihat isab si Paul we' subey a'ahin
maghinangan bentel duk subey ga'i ūtanne napsunen. Magusihat iye sabab hukuman
sōng pinatekka Tuhan si me' manusiya'in si sinōng. Pagkale si Pilik me' usihat si Paul
inin, tinalew iye duk pa'inne pu si Paul, "Makajari ne kew dahu' tahala'. Bang du ku
kasalu', linganante sa' kew balik." 26 Duk dagun isab, ngase-ngase hep Gubnul Pilik we'
urungan si Paul iye sabolno, hangkan daran si Paul lingananne duk bo'one magbissā-
bissā.
27 Pagpuwas duwen tahun, paganti' si Porkiyus Pestus pu si Pilik maggubnul. Mabaya'
si Pilik nulut-nulut me' Yahudihin, hangkan tinahan pe we' ne si Paul dem kalabusu.

25

Si Paul si harapan Gubnul Pestus

1 Pagpuwas tellum bahangi amban katekka si Pestus la'i si lahat paggubnulanne
miya'an, pī iye pataked amban Kesarea hap Awrusalam. 2 Pagla'i si Awrusalam, pī si iye
me' nakura' me' imamin duk me' nakura' me' Yahudihin mo'o me' tuntutde pu si Paulin.
3 Pākude pu si Pestus, dina'ak bino'o si Paul pī si Awrusalam. Pegge' andang ne bakas
pagisunande we' hapa'ande si Paul duk papateyde iye si lān. 4 Saguwa' sambungan si
Pestus siye, pa'inne, "Ī' si Paul ginuwaldiyahan la'i si Kesarea. Sōng balik du ku pī la'i.
5 Ambat ka'am me' taga kapatutin nuhut aku padurul pī si Kesarea duk tuntutanun bi
iye la'i bang asal niya' tahinangne la'at."
6 Patenna' pe si Pestus la'i si siye si Awrusalam me' walum bahangi atawa sampū',
ubus padurul ne iye hap Kesarea. Tekka la'i, pagellew dambuwa'in ningkolo' iye dem
bilik paghukum-hukumanin duk da'akne bino'o pī padiyalem si Paul. 7 Pagtekka si
Paul, pinagliputan iye we' me' Yahudi matekka amban Awrusalamin. Tinuntutan iye

we' de me' tuntut basag, saguwa' ga' niya' purebade. 8 Manjari missā si Paul para si
dine. Pa'inne, “Ga' niya' bakas tahinangku kuntara si sara' bangsa kami Yahudi, atawa
kuntara si langgal mahadje ī'en, atawa si Sultan Nakura' si lahat Romahin.” 9 Saguwa'
si Pestus, kabaya'annen tasulutne me' Yahudihin. Hangkan tinilew si Paul we' ne,
pa'inne, “Ngatu ke kew pataked pī si Awrusalam duk la'i ne kew hukumku sabab me'
tuntut si ka'u inin?” 10 Pa'in si Paul, “Tiya' ne ku nengge tu'u si paghukum-hukuman
Sultan Nakura'in. Subey tu'u pangahukuman akuhin. Asal kata'uhannu te'ed, Tuwan,
we' ga' niya' bakas tahinangku la'atan si me' Yahudihin. 11 Bang sabennal-bennal asal
kalanggalanku sara'in, atawa bang niya' bakas tahinangku talep pamapateyan aku,
maglilla' ku pinapatey. Saguwa' bang ga'i du to'o me' tuntutde si aku inin, ga' niya'
a'a makasōngan aku pī si antanande. Mabaya' ku hinukum we' Sultan Nakura'in.”
12 Manjari pagubus si Pestus magisun duk me' bagellalnen, sambunganne si Paul,
pa'inne, “Pegge' mabaya' kew hinukum we' Sultan Nakura'in, hangkan pinapī kew si
Sultan Nakura'in.”

Si Paul si pagharapan Sultan Agarippa duk si Bernike

13 Tiggel-tiggel puwas miya'an, tekka la'i si Kesarea Sultan Agarippa duk si Bernike,
pungtina'ine dende. Pī siye patindew pu si Pestus pangaddatde iye. 14 Paglabey bang
piyem bahangi, inakahan sultanin we' si Pestus sabab palkala' si Paulin. Pa'inne, “Niya'
tu'u dambuwa' a'a tinahan we' si Pilik. 15 Pagpī ku la'i si Awrusalam, inakahan ku we'
me' nakura' me' imamin duk me' kabahi'an Yahudihin me' tuntutde si iyehin. Pākude
si aku ilabo' iye. 16 Saguwa' sambunganku siye we' duma'in addat kami bangsa Roma
ngalabo' sine-sine a'a bang ga'i dahu' iye tapagtāmpak duk me' manuntutan iyehin,
supaya kasambunganne me' tuntut si iyehin. 17 Hangkan pagtu'u ne siye magtipun, ga'
ne ku magdayan-dayan. Saguwa' pagsasumuhin ningkolo' ne ku si bilik paghukumanin
duk da'akku ne si Paul inin bino'o padiyalem. 18 Nengge me' kuntaranen nuntutan
iye. Kannalku we' tuntutde si iyehin sabab me' hinangan la'atan bakas tahinangne,
saguwa' duma'in. 19 Pagjawabanden hati' sabab āgamade du duk sabab dambuwa' a'a
matey inēnan si Isa. Saguwa' pa'in si Paul we' a'a miya'an ellum ko'. 20 Duk pegge' ga'i
ku magkata'u-ta'u bang inumey pagpaliksa'ku me' miya'an,” pa'in si Pestus, “hangkan
tinilew we' ku si Paul bang ngatu ke iye pī si Awrusalam hinukum la'i sabab me'
palkala'ne miya'an. 21 Saguwa' mabaya' iye hinukum we' Sultan Nakura' si Romahin.
Makitahan dahu' iye duk subey ko' Sultan Nakura'in nettas hukuman palkala'nen.
Hangkan dina'ak iye we' ku ginuwaldiyahan samanta'an ga'i pe iye tabo'o pī si Sultan
Nakura'in.” 22 Pa'in Agarippa pu si Pestus, “Batang isab takaleku a'a inin.” “Sumu
takalenu du iye,” pa'in si Pestus.

23 Pagsasumuhin tekka pī Agarippa duk si Bernike. Magsemmek siye duk me'
semmekde mamahalga'in duk siye pinahadje we' me' a'ahin. Padiyalem siye si bilik
paghukum-hukumanin magtuhut duk me' kapitanin duk me' a'a mabangsahan si lahat
miya'an. Manjari dina'ak ne we' si Pestus si Paul bino'o padiyalem. 24 Pagla'i ne si Paul
diyalem, pa'in si Pestus, “Sultan Agarippa, duk kēmon ka'am matu'u si kami inin, tiya'
ne takitebi a'a tinuntutan we' me' Yahudihin kēmon, me' Yahudi matu'u si lahat inin duk
me' Yahudi si Awrusalamin. Pākude te'ed we' a'a inin subey pinapatey. 25 Saguwa' sakali'
pinaliksa' we' ku, ga' niya' kasuwa'ku sababne pamapateyan iye. Duk pegge' mabaya'
iye hinukum we' Sultan Nakura'in, iye pikilankun da'akku iye bino'o pī. 26 Saguwa' ga'
niya' sababne panulatanku Sultan Nakura'in,” pa'in si Pestus. “Hangkan hep bo'oku
iye pitu paharap si ka'am, pasōng ne te'ed si ka'u, Tuwan Agarippa, supaya pagubus
tapaliksa'nu palkala' inin, kaw du pa'in niya' sulatku si Sultan Nakura'in. 27 Pegge' bang

si aku," pa'inne, "ga'i patut magpabo'o pilisu pī si Sultan Nakura'in bang ga'i inaka tuntut si iyehin."

26

Si Paul missā si harapan Sultan Agarippa

1 Pa'in Agarippa pu si Paul, "Makajari ne kew missā para si dinu." Manjari magsinyas si Paul pegge' sōng ne iye missā. Duk missā ne iye mēbbegan dine. 2 "Tuwan Agarippa," pa'inne, "kēgan ku te'ed pegge' ellew inin kapamissāku bēbbegku si diku tu'u si pana'anannu, sabab me' palkala' panuntutan me' Yahudi akuhin. 3 Pasōng te'ed ku kēgan pegge' kata'uhannu du me' addat me' Yahudihin duk me' luwal pagsagga'anden. Hangkan pakima'apanku si ka'u, pakalehun ku. Da'a kew hadja jumu'.

4 "Kēmon me' Yahudihin, kata'uhande du hatulankun kemuwe mākanak ku dem lahatku duk la'i isab si Awrusalam. 5 Tiggel ne pangata'ude hatulankun duk bang asal mabaya' siye, kasaksi'ande we' kemuwe tagna'ley, hatulankun hatulan dambuwa' Pariseo. Ga' niya' makasali' si me' Pariseohin bang panuhutde si sara' āgama Yahudihin. 6 Na kuwe'itu," pa'in si Paul, "tiya' ku tu'u hinukum sabab pangase-ngaseku we' tumanan Tuhanin du janji'ne si me' kapapu'an kamihin. 7 Iye du isab inin inase-ase me' bangsa kami Yahudi sampū' duk duwehin, hangkan nambahayang te'ed siye si Tuhan ellew-sangem. Saguwa' sabab pangase-ngaseku inin, Tuwan, tiya' ku tinuntutan we' me' pagkasiku Yahudihin. 8 We'ey te' ka'am kahunitan kahagad we' pakellum Tuhanin du balik me' pateyin?

9 "Bisan aku matu'uhin kuwe' siyehin du isab. Kannalku we' subey ku te'ed magge'es ngahinang sasuku kuntara si me' manuhut si Isahin, a'a Nasaretin. 10 Duk iye miya'an hininangkun la'i si Awrusalam tagna'. Ka'urungan ku kapatut we' me' nakura' me' imamin, hangkan ekka me' a'a masandel pu si Isahin kinalabusu we' ku. Duk padūsku isab paghinukum siye hukuman kamatey. 11 Daran papeddi'anku me' masandel pu si Isahin dem me' kalanggal-langgalan supaya lebbahande pakahagadde pu si Isahin. Duk hawal peddi' ateyku si siyehin, tinurul-turul siye we' ku bisan si me' kalahatan seddili supaya siye tabinasaku."

Inaka we' si Paul sabab patindegne pu si Isahin (Hinangan 9.1-19; 22.6-16)

12 "Iye hep miya'an akakun," pa'in si Paul, "hangkan ku hap pī si Damaskus pagubus ku ka'urungan kapatut duk me' da'akan we' me' nakura' me' imamin. 13 Manjari sābuku si lān, Tuwan, lettu ellew ne miya'an, niya' takiteku sahaya amban diyata' langit sinag pe amban ellew. Ninag danta' miya'an pī si aku duk me' sawe'ku maglengnganin. 14 Hebba' kami kēmon diyata' bulak. Manjari niya' suwala takaleku missā si aku si bissāhan Hibrani. Pa'in suwalahin, 'O Saul, Saul. We'ey ku binasanu? Ka'u hadja kahunitanin bang sagga'nu ku.' 15 'Sine kew, Tuwan?' pa'inku. Pa'inne, 'Si Isa ku. Aku hep bininasanun. 16 Saguwa' kuwat kew nengge,' pa'inne. 'Hangkan ku paguwa' si ka'u, pegge' tapene'te kew hinang dara'akanku. Subey kew magaka si me' a'a sabab pangitenu aku ellew inin duk sabab niya' pe pakitehanku si ka'u si pasōngan. 17 Timbulte du kew bang kew bininasa we' me' pagkasinu Yahudi atawa me' kabangsahan duma'in Yahudi sōng pamapīhanku ka'uhin. 18 Da'akte kew pī dalil makellat me' mataden supaya talinda siye amban lindem pī si danta', amban antanan nakura' seyitanin pī si antanan Tuhanin, duk supaya isab ta'ampun me' duseden bang sandel siye si aku,' pa'in si Isa, 'duk sumakup du siye si me' a'a tapene' Tuhanin.' "

Inaka we' si Paul sabab hinangnen

19 “Hangkan hep, Tuwan,” pa'in si Paul, “asal tinuhut we' ku bakas pinabagala si
aku amban surga' miya'an. 20 Manjari magusihat ne ku tinagna'an la'i si Damaskus,
ubus si Awrusalam, ubus bu la'i isab si me' kalahat-lahatan si Yahudiya duk sampay
si me' a'a duma'in Yahudihin. Magusihat ku si siye kēmon we' subey pagsusunande
duk lebbahande ne me' duseden duk subey ne siye nuhut Tuhanin. Duk subey
isab pakitehande si me' hinanganden we' asal pinda ne ateyden. 21 Iye hep inin
sababnen hangkan ku siggew me' Yahudihin la'i si langgal hadje duk sōng ku papateyde.
22 Saguwa' tinabangan ku we' Tuhanin sampay kuwe'itu,” pa'in si Paul, “hangkan tiya'
ku nengge tu'u magaka-aka si kēmon a'a, si me' mabangsahanin duk si me' madiyawa'
bangsanen sali'-sali'. Ga' niya' akaku palabi amban binissā me' kanabihan awwalley
duk binissā si Musa sabab ma'umantag si pasōnganin. 23 Pa'inde hep we' Almasihin
subey nandalan kabinasahan duk matey. Duk Almasihin dehellu pinakellum amban
me' pateyin, duk urunganne danta' pikilan me' Yahudihin duk me' bangsa duma'in
Yahudihin. Hātinen palata'ne si siye we' makajari ne siye timbul.”

24 Sasang si Paul missā sa miya'an mēbbegan dine, ginasudan iye we' si Pestus,
pa'inne, “Paul, binalew ne kew. Lumandu' kata'unun duk iyan makabalew ka'uhin.”
25 Nambung si Paul, pa'inne, “Tuwan Pestus, ga' ku itu' binalew. Me' bissākun ben-
nal duk tewwa'. 26 Tahāti sultanin du me' bissāku inin,” pa'in si Paul. “Hangkan
ku makatawakkal missā si iye, pegge' tabugtu'ku we' kata'uhanne du kēmon bakas
ma'umantagin. Asal du me' ma'umantag inin duma'in tinapuk. 27 Sultan Agarippa,”
pa'in si Paul. “Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin? Kata'uhanku we' kahagadnu.”
28 Pa'in Agarippa pu si Paul, “Tapikilnu hatu we' kahumatannu ku dayi'-dayi' nuhut
Almasi.” 29 “Dayi'-dayi' ne ke atawa tiggel,” pa'in si Paul, “iye pināku-pākuku si Tuhanin,
we' duma'in hadja ka'u, Tuwan, saguwa' kēmon me' mapakale si aku ellew inin, bang du
pasali' si aku nuhut Almasi, ga'i hadja isab pasali' iningketan.”

30 Manjari kuwat sultanin duk gubnulin duk si Bernike duk kēmon sawe'de magt-
ingkolo'in. 31 Pagtahala' ne siye billa'i, magbissā-bissā siye, pa'inde, “A'a miya'an ga' niya'
tahinangne pata' pamapateyan iye atawa pangalabusuhan iye.” 32 Pa'in Agarippa pu
si Pestus, “Makajari si' a'a miya'an pinaluwas bang ga' iye magpa'in we' mabaya' iye
hinukum we' Sultan Nakura'in.”

27

Patulak si Paul hap Roma

1 Sakali' pagsukatanden we' patulak kami hap lahat Italiya, sinōngan ne we' de si Paul
duk me' pilisu sinduwehin pī si antanan Juliyus, dambuwa' me' kapitan si kumpaniya
me' sundalu bangsa Roma inēnan “Kumpaniya Sultan Nakura'in.” 2 Pasakey kami si
dambuwa' kappal amban Adaramittu, tulaknen hap me' kalahatan la'i si lahat Asiya.
Manjari patulak ne kami. Nuhut kami isab si Aristarkus, a'a Makedoniya maglahat la'i
si Tessalonika. 3 Pagsasumuhin tekka kami la'i si Sidon. Hāp isab mātabat Juliyusin
pu si Paul. Pinasagadan we' ne si Paul pī nindew me' bagayne si lahat Sidon miya'an,
supaya iye tatabangande ine-ine sukal si iye. 4 Patulak kami amban Sidon, duk nusul
kami pū' Kiprusin pa'ellig-ellig pegge' pasumbal baliyuhin. 5 Ubus palabey kami tapit si
lahat Kilikiya duk Pampiliya, manjari tekka kami si Mira, puweblo la'i si lahat Likiyas,
duk duwa'i kami la'i. 6 Niya' kappal takite kapitanin la'i amban puweblo Iskandal sōng
patulak hap Italiya duk pinasakey kami we' ne la'i.

7 Lomboy te'ed duk hunit lengngan kamihin bang piyem bahangi, sampay tekka kami
tapit si puweblo Kinidus. Manjari pegge' pales baliyu mapasumbalin, ga'i kami sumōng
pī; hangkan padiya'ut kami tudju Tōng Salmone bu pa'ellig kami si dambiya' pū' Kerete.

8 Nusul-nusul higad kami duk bisan kami kahunitan ujud tekka kami si dunggu'an
inēnan bang si bissāte, ‘Me' Dunggu'an Hāp.’ Ga'i du miya'an tala amban puweblo Laseya.
9 Pegge' tiggel-tiggel ne kami miya'an si lān, siya-siya ne bang palanjal pe kami
pegge' baytu habagat ne. Sinessa'an me' a'ahin we' si Paul, pa'inne, 10 “Me' bagay,
pandogahanku we' tulakte bi amban inin asal siya-siya. Kaw kappalin duk duwa'anin
lepas duk sampay umulin.” 11 Saguwa' kapitan me' sundaluhin, kinahagad pe we'
ne pina'in kapitan kappalin duk dapu'nen amban pina'in si Paulin. 12 Padunggu'an
miya'an ga'i hāp padehengan bang baytu habagat hangkan ka'ekkahanin mabaya' ne
patulak ngapas Penisiya duk pinalabey dahu' habagatin la'i. Penisiya ī' dambuwa'
padunggu'-dunggu'an la'i si pū' Kerete ga'i tewwa' baliyu.

Habagat si tengnga' sellang

13 Manjari, pagsakali' nihup sātanin ga'i du basag, kannal me' a'ahin hāp ne patulakan.
Hangkan inonot ne we' de padiyata' gontengin duk patulak ne kami nusul-nusul pū'
Kerete miya'an. 14 Saguwa' ga' du tiggel, nihup ne baliyu mabasagin amban higad.
15 Tewwa' baliyu kappalin duk pegge' ga'i sumampang kappalin si baliyu, pinasagadan
ne hadja we' kami kappalin bo'o baliyuhin. 16 Ujudnen umellig kami si dambiya' pū'
Kauda, pū' diki'-diki'. Duk la'i, bisan kami kahunitan, tapahaget we' kami buti bakas
tinundan-tundanin. 17 Pinasakat we' de butihin diyata' kappal ubus bu ileges we' de
baran kappalin duk ingket duk ga'i kepak. Ilebbes isab we' de banugin pegge' tinalew
siye kaw sumanglad kappalin pī si tebbahan tapit la'i si Libiya. Duk pinasagadan ne
we' de kappalin bo'o baliyu. 18 Basag pe te'ed badjuhin hangkan pagsasumuhin nagna'
ilabo' we' de dem tahik me' duwa'an kappalin. 19 Katellum bahanginen, tinimanan we'
de sinduwe me' kapanyapan kappalin ilabo' magdem tahik. 20 Duk bang piyem bahangi
ga' niya' takite kami mata ellew atawa pote'an. Duk ga' palugga' baliyu mapalesin. Ga'
ne te'ed kami ngase-ngase we' timbul pe kami.
21 Manjari, pegge' tiggel-tiggel ne ga' niya' me' a'ahin maka'akan, nengge si Paul si
tengnga'de duk pa'inne si siye, “Me' bagay, bang pakalebi si' ku miya'an, ga' si' kite bi
tumulak amban pū' Kerete. Duk ga'i si' kite bi magkatiksa'an duk kalepasan. 22 Saguwa'
kuwe'itu junjungku si ka'am, papagenun bi ateybin. Ga' du ka'am iyan niya' magmula.
Luwal hadja kappalin malepasin. 23 Pegge' dibuhi',” pa'in si Paul, “niya' pabagala si
aku dambuwa' mala'ikat amban Tuhan sinambahayangkun duk suku' si iye ku. 24 Pa'in
mala'ikatin si aku, ‘Da'a kew talew, Paul. Subey du kew humarap si Sultan Nakura'in.
Duk hawal kahāp Tuhan si ka'uhin, sampay me' sawe'nu si kappal inin ellum du.’
25 Hangkan me' bagay,” pa'in si Paul, “papagenun bi ateybin. Pegge' ngandel ku si
Tuhan we' tuman du bakas pina'in si aku miya'an. 26 Saguwa' tabo'o baliyu du kite bi
sumanglad si dambuwa' pū'.”
27 Kasampū' duk ampat sangemnen kemuwe tagna' badju miya'an, la'i pe kami tabo'o-
bo'o we' baliyuhin si diya'ut tahik Adariya. Pagsōng nenga' bahangi ne, me' maghinang
si kappalin, talessa-lessade we' tapit ne kami si higad. 28 Hangkan matuntun siye
ingket iningketan bohat si tuggune supaya kata'uhan bang sa'ingge laleman tahikin.
Manjari lalemannen niya' duwempū' deppe. Ga' du tiggel, pinatuntun ne isab we' de
balik ingketin. Sampū' sa' duk limen deppe lalemannen. 29 Talew siye kaw sumanglad
kappalin pī si kabatuhan, hangkan ngalabo' siye ampat gonteng amban buli' kappalin.
Duk māku-māku siye si Tuhan karayaw mura ne ellew. 30 Me' a'a maghinang si kappalin
sōng lahi amban kappal. Magmā-mā pī siye si munda' kappalin ngalabo' me' gonteng
bu iluklusan we' de ingket panowengan butihin duk pinatuntun we' de pī si tahik.
31 Saguwa' pa'in si Paul si kapitanin duk si me' sundaluhin, “Bang tahala' me' a'a iyan

amban kappal, magmula ka'am." 32 Hangkan kinehet we' me' sundaluhin ingket butihin
duk ne humanut.
33 Pagsōng ellew ne, binuyu'-buyu' siye we' si Paul kēmon dina'ak mangan. Pa'inne,
"Sampū' ne duk ampat bahangi kuwe'itu pagsusebin. Ga' ka'am bakas mangan ine-
ine. 34 Hangkan junjungku si ka'am, mangan ka'am dahu' duk ka'am makatatas. Pegge'
ga' du ka'am iyan niya' magmula." 35 Ubus miya'an bissāne, ngeddo' si Paul pan duk
magpasalamat iye si Tuhan si matahande kēmon. Ubus bu kinepak-kepak we' ne panin
bu mangan. 36 Manjari ngahaget ne ateyden duk mangan isab siye kēmon. 37 Niya'
kami duwe hatus duk pitumpū' duk ennem me' a'a dem kappalin. 38 Pagmaka'akan ne
siye kēmon, duk esso ne, ilabo' we' de buwas tiriguhin dem tahik supaya ngalampung
kappalin.

Magka'at kappalin

39 Pagellew ne, ga' takilalede bang pū' ine takitede matapit miya'an, saguwa' niya'
takitede tahik palo'ok taga umus si higad. Iye pikilanden, bang makajari, pasangladde
kappalin la'i si umus miya'an. 40 Hangkan kinehet we' de ingket me' gontengin duk
inambanan ne dem tahik. Ilekkahan isab we' de ingket pamekkes bansān kappalin.
Ubus bu pinatengge we' de banug si munda'in duk bino'o ne we' baliyu kappalin
tudju higad. 41 Saguwa' niya' talanggalde kababewan manjari sumanglad kappalin la'i.
Munda' kappalin masumangladin duk ga'i ne umusa', saguwa' buli'nen jadjag we' basag
goyakin.
42 Pikilan me' sundaluhin papateyde me' pilisuhin kēmon, supaya ga' niya' lumangi
pī si higad paleppa. 43 Saguwa' kapitanin ga'i mabaya' we' niya' umantag pu si Paul.
Hangkan pinages we' ne me' sundaluhin, ga'i dina'ak hininang tapikilde miya'an. Bisan
miya'an, dina'ak pe we' ne kēmon me' mata'u mapalangihin patugpa' dehellu duk
palangi ne pī si higad. 44 Me' sinduwehin dina'ak paturul maggampalan diyata' me'
papan-papan atawa me' kayu mapolong amban kappalin. Kuwe' miya'an katimbul
kamihin kēmon pī si higad.

28

La'i si pū' Malta

1 Pagtekka kami si higad, niya' ne ngakahan kami we' ēn pū' miya'an Malta. 2 Me' a'a
maglahat mala'ihin ngasip te'ed si kami. Pegge' nagna' ne ulan duk haggut, magtukun
siye ebbut duk hinatul kami we' de kēmon. 3 Magtimuk si Paul me' langgas-langgas
da pekkesan. Sasangne magteppukne pī dem ebbutin, niya' sawe bisa paguwa' hawal
panas ebbutin duk patoket pī diyata' tangan si Paul. 4 Pagkite me' a'a pū' miya'an sawe
mapatoket diyata' tangan si Paulin, magbissā-bissā siye. Pa'inde, "A'a inin asal bakas
mapatey. Bisan iye lumuwas amban tahik, saguwa' ga'i katangguhan karalnen. Asal
masi du iye matey." 5 Saguwa' pinagpagan hadja we' si Paul sawehin pī dem ebbut duk
ga' du maka'ine iye. 6 Inagad-agadden we' baha' tangannen atawa bessuwang hadja iye
hebba' matey. Saguwa' pagtiggel-tiggel ne siye ngagad bu ga' du niya' takitede umantag
pu si Paul, manjari pinda ne pikilan me' a'a Malta miya'an. Pa'inde we' dambuwa' iye
tuhan.
7 Tapit la'i si antag miya'an niya' me' bulakan, dapu'nen si Publiyus, datu' la'i si
pū' miya'an. Bino'o kami si luma'ne duk hinatul kami we' ne pahāp-hāp dem tellum
bahangi. 8 Sābu miya'an, sama si Publiyusin la'i pabāk pegge' saki iye maglemmun duk
magsungi' laha'. Padiyalem si Paul pī si bilikne māku-māku si Tuhan para si iye, duk
binettad we' si Paul me' tangannen la'i si iye duk iye kawuli'an. 9 Sabab miya'an, kēmon
a'a taga saki si pū' miya'an hap pī isab pu si Paul duk kawuli'an isab siye. 10 Ekka me'

lasa-lasahan pangurung me' a'ahin kami. Duk sakali' ne kami sōng patulak, mo'o siye pī si kappal me' masukal si kamihin pamalutu'de kami.

Amban Malta hap Roma

11 Niya' tellum bulan bahu kami tumulak amban pū' miya'an. Pasakey kami si dambuwa' kappal amban puweblo Iskandal bakas padeheng baytu habagatin la'i si pū' miya'an. Ēn kappal miya'an, "Me' Tuhan Kambalin." Manjari patulak ne kami.
12 Padunggu' kami la'i si puweblo Sirakus duk la'i kami tellum bahangi. 13 Ubus patulak
kami billa'i duk tekka kami si puweblo Regiyum. Pagsasumuhin nihup sātanin, hangkan
patulak kami billa'i duk paglabey duwem bahangi tekka kami la'i si puweblo Puteyoli.
14 La'i niya' kasuwa' kami me' tindeg si Isa. Inohotan kami we' de patenna' la'i si
siye da simana. Puwas miya'an palanjal ne kami hap Roma. 15 Pagtakale we' me'
katindegan si Isa si Romahin we' tekka ne kami, maglengngan siye pasampang si kami
ngeregse' Tiyanggi Appiyus duk si kaluma'an inēnan Tellu Kaddayan. Pagkite si Paul
siye, magsukul iye si Tuhan duk ngahaget ateynen.

Tekka si Paul si puweblo Roma

16 Pagtekka kami si Roma, pinasagadan si Paul magluma'an dine. Niya' hadja
dambuwa' sundalu manteyan iye. 17 Paglabey tellum bahangi, dina'ak we' si Paul pī
magtipun me' nakura' me' Yahudi si puweblo miya'an. Pagla'i ne siye magtipun, pa'in si
Paul si siye, "Me' kapungtina'ihanku, aku inin ga' niya' duseku si pagkasiku Yahudi, duk
ga' bakas kalanggalanku me' ka'addat-addatan kapapu'anten bi. Saguwa' bisan du ga'
niya' duseku, siniggew ku duk pinilisu we' me' Yahudi si Awrusalamin duk sinōngan ku
we' de pī si antanan bangsa Roma. 18 Sinumariya ku we' me' bagellal bangsa Romahin
duk batang ne ku paluwasde pegge' ga' niya' takasuwa'de jān pamapateyan aku.
19 Saguwa' ga'i ngatu me' Yahudihin bang pinaluwas ku. Hangkan ga' niya' tapikilku
seddili amban makihukum si Sultan Nakura'in, bisan ne ga' niya' panuntutanku me'
pagkasiku Yahudihin. 20 Hangkan hep pināku we' ku magkite duk magbissā duk ka'am.
Kuwe'itu tiya' ku kinarena sabab panuhutku dambuwa' inase-asete bi bangsa Isra'ilin."
21 Pa'inde pu si Paul, "Ga' kami bakas makasangka sulat amban lahat Yahudiya sabab
ka'u. Ga' isab niya' me' Yahudi bakas mabilla'ihin mo'o aka pitu atawa missā la'at sabab
ka'u. 22 Saguwa' batang pakale kami bang ine kinahagadnun, pegge' kata'uhan kami we'
bisan antag kinuntarahan te'ed we' me' a'ahin tolo' tinuhutnu inin."

23 Manjari magkeddew siye duk si Paul bang sumiyan pamissāne si siyehin. Pagtekka
ellew pagkeddewanden, ekka siye mapī si luma' patenna'an si Paulin. Kemuwe salung
sampay sangem, pinahātihan we' si Paul si siye duk inusihatan siye we' ne sabab
pagbaya' Tuhanin. Suleyanne te'ed siye ngahumatan nuhut si Isa sābune ngusihatan
siye amban sara' si Musa duk amban kitab kanabi-nabihanin. 24 Niya' siye kahumatan
si binissānen saguwa' sinduwehin ga'i kahagad. 25 Ga' siye maguyun. Manjari pagsōng
mole' ne siye, niya' pe bissā si Paul. Pa'inne si siye, "Asal tumu'un te'ed lapal amban
Niyawa Sutsihin, iye pinalata' Nabi Isaya si me' kapapu'anbin. Pegge' pa'inne hep pu
Nabi Isaya,

26 'Pī kew si bangsa inin duk pa'inun si siye: Luwal ne hadja ka'am pakale saguwa' ga'i du
tasabutbi. Luwal ne hadja ka'am mayam saguwa' ga'i du takitebi. 27 Pegge' me' a'a
bangsa inin tuwas kōkden. Tinampengan we' de me' tayingeden, pinakeddem we'
de me' mataden. Bang ngite mataden duk makakale tayingeden duk makahāti
pikilanden, balik siye iyan pitu si aku, pa'in Tuhanin, duk pakole'ku siye.' "

28 Duk pa'in si Paul pe, "Subey kata'uhanbi, we' pinasampay ne si me' kabangsahan
duma'in Yahudihin lapal Tuhan sabab panimbulne me' manusiya'in. Duk asal pakale

du siye iyan.” 29 Pagubus inin pa'in si Paul, tahala' ne me' Yahudihin duk magjawab te'ed
siye.
30 Dem duwen tahun la'i si Paul patenna' si luma' inalkilahan. Inaddatan we' ne kēmon
a'a mapī si iyehin. 31 Magmahalayak iye sabab pagbaya' Tuhanin duk magusihat iye
sabab Isa Almasi, Panuhutanin. Ga' niya' talew-talewne magusihat duk ga' niya' mages
iye.

Sulat si Paul si me' a'a Romahin

Pahāti sabab sulat si Paul si me' a'a Romahin

Roma inin ēn puweblo hadje si lahat Italiya. Matu'uhin Italiyahin inēnan Roma du isab. La'i si puweblo Roma patenna'an Sultan Nakura'in. Sultan Nakura'in, ekka du isab me' lahat seddili mapaliput si tahik inēnan Mediterrahin antananne.

La'i si puweblo Roma ekka a'a amban me' kabangsa-bangsahan patenna' la'i. Duk niya' isab me' a'a sandel pu si Isa patenna' la'i. Mabaya' si Paul hap pī nindew siye, saguwa' tiggel iye ga'i tapī, pegge' luwal niya' maka'alal iye. Hangkan nulat iye magaka we' magsakap ne iye nindew siye ubus bu pala'us pī hap lahat Kastila' magmahalayak isab la'i aka-aka hāp sabab Isa Almasihin.

Si sulat inin pinahāti te'ed we' si Paul bang sa'ingge me' a'ahin pinaghāp duk Tuhanin: luwal sabab sandelden duma'in sabab hinanganden.

1 Sulat inin amban si Paul pinasampay piyu si ka'am si lahat Romahin. Aku inin dara'akan Isa Almasi. Tapene' ku we' Tuhanin duk kawakilan ku we' ne magmahalayak aka-aka mahāp amban iyehin. 2 Aka-aka mahāp inin pananggup Tuhanin awwalley duk dina'ak we' ne sinulat si me' nabinen dem kitab. 3 Aka-aka mahāp inin sabab Anak Tuhanin, Isa Almasi, Panuhutanten bi. Pinalahil iye si dunya tubu' Sultan Da'ud pagmanusiya' iye. 4 Saguwa' Tuhan te'ed iye. We' balakat Tuhanin pasti' we' bennal iye Anak Tuhanin pegge' pinakellum iye balik amban kamateynen. 5 Sabab si Isa Almasi inurungan ku hinang we' Tuhanin. Kawakilan ku we' ne magmahalayak aka-aka mahāpin supaya niya' tabo'oku amban kēmon me' kabangsa-bangsahanin me' a'a sandel duk nuhut pu Isa Almasi supaya iye tapudji. 6 Sakup du isab ka'am me' malu'u si lahat Romahin. Tapene' ka'am we' Tuhanin duk ka'am suku' pu si Isa Almasi.

7 Hangkan ku inin nulat si ka'am me' malu'u si lahat Romahin. Kalasahan Tuhanin ka'am duk tapene' ka'am we' ne supaya ka'am me' a'ane. Karayaw we' luwal ka'am ipat Tuhanin, Samaten bi duk Isa Almasi, Panuhutanten bi. Karayaw isab we' urungande ka'am kasanyangan dem ateybi.

Magsukul si Paul si Tuhan

8 Iye inin tagna' kabaya'anku inaka si ka'amin we' asal magsukul ku si Tuhan sababbi kēmon. Pegge' bawag ne si tibu'ukan dunya we' sandel ka'am pu Isa Almasi. Si Isa Almasi jānnen hangkan tayima' Tuhanin pagsukulkun. 9 Luwal ku māku-māku si Tuhan para si ka'am. Kata'uhan Tuhanin we' to'o pina'inku inin. Maghinang ku si iye ateykun dambūs-būs, magmahalayak ku aka-aka mahāp sabab Anaknen. 10 Pāku-pākuku si Tuhan we' bang amban baya'ne du tapiyu ne si' ku nindew ka'am. Tiggel ne kabaya'ku mapiyuhin. 11 Pegge' mabaya' te'ed ka'am kiteku duk ka'am katolo'anku me' bakas panolo' Niyawa Tuhan akuhin supaya magkasōng sandelbin. 12 Hāti pina'inkun, mabaya' ku piyu si ka'am supaya kite bi kapagasig-inasig. Asig ateybin bang kitebi sandelkun duk asig isab ateykun bang kiteku sandelbin.

13 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kabaya'ankun kata'uhanbi we' daran ku magsakap piyu nindew ka'am saguwa' niya' maka'alal aku hangkan ku ga' tapiyu. Mabaya' ku piyu supaya ku kapagmahalayak si ka'am duk du niya' me' a'a malu'uhin tabo'oku nuhut Isa Almasi kuwe' pamo'oku me' a'a amban me' kabangsahan duma'in Yahudi sinduwehin. 14 Subey ku te'ed magmahalayak sabab Isa Almasi si kēmon manusiya' bisan ine bangsanen, si me' taga pangadji'in duk si me' ma'awamin.

15 Hangkan hep mabaya' ku te'ed piyu magmahalayak aka-aka mahāpin si ka'am isab
me' maglahat malu'u si Romahin.
16 Ga'i ku te'ed iya' magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. Pegge' kēmon
makahagad si aka-aka mahāp inin, tinagna'an amban Yahudi pī si me' duma'in Yahudi,
la'i balakat Tuhanin maluwas siye amban duseden. 17 Amban aka-aka mahāp inin
kata'uhante bang sa'ingge supaya kimmatan Tuhanin me' a'ahin bentel. Subey hadja
siye sandel dambūs-būs pu Isa Almasi. Tasulat dem kitab sabab inin, pina'in, "Sine-sine
masandel si Tuhanin, kimmatan Tuhanin iye bentel duk ellum du iye."

Kēmon manusiya'in taga duse

18 Tuhanin la'i si surga' duk pakitehanne we' astel te'ed iye si me' mangga'i matalew
si iyehin duk si me' maghinangan mala'atin. Sabab hinangande mala'atin, sagga'de
me' a'a sinduwehin supaya ga'i kata'uhande tolo' mabennal sabab Tuhanin. 19 Legga
Tuhanin du siye pegge' pasti' du si siye bang ine-ine makajari kinata'uhan sabab
Tuhanin, bu Tuhanin ne te'ed magpapasti' si siyehin. 20 Kemuwe pinapanjari we'
Tuhanin dunyahin, pasti' si me' a'ahin we' Tuhanin taga balakat ga'i tahala' bisan du
ga'i takitede balakatnen, duk pasti' isab si siye we' iye Tuhan mabennalin bisan du
iye ga'i takitede. Tahāti me' a'ahin sabab Tuhanin duk sabab balakatnen si me' bayu'-
bayu'an bakas pinapanjarinen. Hangkan ga'i siye kapagda'awa sabab hinanganden.
21 Kata'uhande hep sabab Tuhanin, saguwa' bisan du kata'uhande we' asal pata' iye
pinahadje pegge' iye Tuhanin, ga'i iye pahadjede. Ga'i siye bisan magsukul si iye sabab
me' tahinangnen. Saguwa' iye hadja pinikilden me' mangga' niya' gunanen. Lanab
pikilanden hangkan ga'i tahātide mabennalin. 22 Pa'inde we' lalem pikilanden bu pa'in
dupang hati' siye. 23 Ga'i pahadjede Tuhan mangga'i mamateyin. Iye pinahadjeden
limbagan manusiya' mamateyin duk limbagan manuk-manuk, limbagan hayep, duk
limbagan me' mapalele diyata' bulakin.
24 Hangkan hep pasagadan Tuhanin siye maghinang me' kasabulan kinabaya'an
ateyde hininangin. Magkahinangan siye maka'iya'-iya' duk me' pagkasiden. 25 Ga'i
kahagadde mabennal sabab Tuhanin saguwa' iye kinahagadden mangga'i mabennalin.
Tuhanin magpapanjari kēmon-kēmonin saguwa' ga'i iye pahadjede duk ga'i iye tuhutde.
Iye pinahadjeden me' bayu'an bakas pinapanjarinen. Saguwa' Tuhanin subey pinudji-
hin salama-lama. Amin.
26 Hangkan hep pinasagadan siye we' Tuhanin maghinangan maka'iya'-iya' ngūtan
napsu baranden. Bisan me' dendehin ga'i mabaya' si lella. Iye kinabaya'anden
pagkaside dende duk magkahinangan siye la'at. Bu ga'i inin patut. 27 Damikkiyan isab
me' lellahin ga'i ne mabaya' si dendehin saguwa' iye kinabaya'anden pagkaside lella
duk magkahinangan siye la'at. Lella magkahinangan maka'iya'-iya' duk lella. Tumbas
si siyehin matalep si hinangande mala'at inin.
28 Pegge' ga'i baya' essebde me' tolo' mabennal sabab Tuhanin, manjari pinasagadan
siye we' ne magpikilan me' mala'atin. Hangkan maghinang siye me' hinangan
mangga'i subey hininangden. 29 Penno' dem ateyden we' bayu'-bayu'an duse duk
sasuku mala'atin. Napsuhan siye duk maghinang siye la'at si sawe'de. Luwal siye
ngimbūhan sawe'de. Mapatey siye. Luwal siye magsasa' duk ngakkalan siye sawe'de.
Kabaya'anden la'at matekka si sawe'den. Luwal siye magkoto-koto. 30 Luwal siye ngal-
imutan sawe'de. Bunsi siye si Tuhan duk ngandiyawa'-ngandiyawa'an siye sawe'de.
Langkew te'ed ateyden duk abbuhan siye. Luwal siye magpikil bang sa'ingge pa-
masōngde me' hinangande mala'atin. Ga'i siye nuhut tolo' matetto'ade. 31 Me' a'a dupang
siye. Ga'i tumanande bang niya' bissāde. Ga'i siye malasa duk ma'ase' si pagkaside.
32 Kata'uhande we' pa'in sara' Tuhanin we' sasuku maghinangan me' duse inin asal pata'

matey. Saguwa' bisan kata'uhande inin, magduse pe siye namba duk sinna isab siye bang niya' maghinangan kuwe' siyehin.

2

Hukum duk legga Tuhanin kēmon me' manusiya'in

1 Sine-sine ne ka'am, me' bagaykun, ga'i tapa'inbi we' ga' niya' dusebi, duk iye taga
dusehin duk subey ileggahin me' sawe'bin, pegge' me' hinangan mala'at panuksa'anbi
siyehin hinangbi du isab. Bang tuksa'bi siye kuwe' du ka'am nuksa' dibi. 2 Kata'uhante
we' patut Tuhanin ngalegga me' a'a maghinangan me' mala'at miya'an. 3 Kannalbi we'
ga'i ka'am legga Tuhanin bu hinangbi du me' hinangan la'at panuksa'anbi sawe'bin?
4 Sewukat ne Tuhanin ma'ase' si ka'am, duk kuwe' ga'i hadja hinangne ine dusebin, duk
ga'i ka'am magtawus leggane, hatu kannalbi we' ga'i iye subey asipbi. Ga'i ke tahātibi
we' hangkan Tuhanin ma'ase' si ka'am, pegge' kaw du pagsusunanbi dusebin duk pinda
ne ateybin? 5 Saguwa' tuwas kōkbin, ga'i baya' lebbahanbi dusebin. Hangkan hep
pasōng pangalegga ka'amin bang ta'abut ne ellew pamakite Tuhan astelne si me' duse
manusiya'in duk pamakitene hukumanne mabentelin. 6 Pegge' tumbasan Tuhanin
du me' manusiya'in dangan-dangan matalep si hinangden. 7 Niya' me' a'a magtuyu'
maghinang hāp pegge' inapasden pudji Tuhanin siye duk pahadjene siye. Apasde isab
we' urungan Tuhanin siye umul ga' tamananne. Me' a'a inin asal urungan Tuhanin
du umul si surga' ga' tamananne. 8 Sinduwe me' a'ahin isab iye hadja tapikilden
diden. Ga'i tuhutde tolo' mabennal amban Tuhanin saguwa' iye tinuhutden mangga'i
matewwa'in. Pakitehan Tuhanin si siye we' astel iye manamal-namal duk leggane
te'ed siye. 9 Kēmon maghinangan mala'atin inurungan kasusehan we' Tuhanin duk
tiniksa' du siye. Duma'in hadja me' Yahudihin saguwa' sampay me' bangsa seddilihin
isab. 10 Saguwa' kēmon manusiya' maghinangan mahāpin, pudji Tuhanin du siye, duk
pahadjene siye, duk urunganne siye kasanyangan dem ateyde. Duma'in hadja me'
Yahudihin saguwa' sampay me' bangsa seddilihin isab. 11 Pegge' ga'i pagbidda' Tuhanin
manusiya'in; sali'-sali' siye si matahanne bisan ine bangsanen.

Duma'in sara'in jānnen hangkan timbul me' a'ahin

12 Me' bangsa duma'in Yahudihin, ga'i kata'uhande sara' Tuhan tasulat we' si Musahin.
Bang magduse siye legga Tuhanin siye duk tapī siye si narka'. Saguwa' duma'in
pangalegga siyehin sa pina'in dem sara'in. Me' Yahudihin, siye pangurungan sara'in,
bang magduse siye, hinukum siye bang tatuhutde ke sara'in atawa ga'. Bang ga'
tuhutde, legga Tuhanin siye sa pina'in dem sara'in. 13 Duma'in a'a makakale sara'
Tuhanin iye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. Saguwa' a'a manuhut
kēmon panganda'akan dem sara'in, iye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin.
14 Me' bangsa duma'in Yahudihin ga' la'i si siye sara' Tuhanin. Saguwa' bisan ga' la'i si
siye sara' Tuhanin, bang patekka niya' me' panganda'akan dem sara'in tatuhutde pegge'
kata'uhande dem pikilande bang ine mahāp hininangin. Hangkan kuwe' niya' sara' dem
pikilande. 15 Takite si me' hinanganden we' kata'uhande dem ateyde bang ine pina'in
dem sara' si Musahin. Kata'uhande dem pikilande bang hinanganden hāp atawa la'at.
Bang patekka tapikilde we' la'at hinanganden duk bang patekka isab tapikilde we' hāp
hinanganden. 16 Pa'in aka-aka mahāp minahalayakkun we' sa miya'an du isab si ellew
dambuli bang da'ak Tuhanin ne hinukum pu Isa Almasi me' manusiya'in. Pinaguwa' du
iyan we' Tuhanin me' tinapukande dem ateyden duk hukumne siye.

Ga'i timbul me' Yahudihin sabab panuhutde sara'in

17 Pa'inbi we' Yahudi ka'am, me' a'a tapene' Tuhanin. Ngandel ka'am we' pegge' lu'u
si ka'am sara' Tuhanin tayima' Tuhanin du ka'am. Magabbu ka'am we' ka'am hadja

mangata'uhan Tuhanin. 18 Kata'uhanbi bang ine kabaya'an Tuhan subey hininangbin.
Duk ta'u ka'am mene' hinangan mapatutin pegge' ta'ayabi iyan amban sara' Tuhanin.
19 Pa'inbi we' ka'am dalil manundan me' mapessekin. Hātinen ta'u ka'am magtolo' sabab
Tuhanin. Pa'inbi isab we' kuwe' ka'am danta' niyewan me' a'a dem lindemin, hātinen
ta'u ka'am mo'o a'a tudju Tuhan. 20 Pegge' lu'u si ka'am sara' Tuhanin, iye hadja tolo'
mabennalin, pa'inbi we' ta'u du ka'am manolo'an me' madupangin duk me' ma'awam
sabab Tuhanin. 21 Ta'u ka'am nolo'an sawe'bin saguwa' ga'i ka'am ta'u nolo'an dibin.
Ga'i ka'am nganda'ak nangkew bu ka'am nangkew du. 22 Ga'i ka'am nganda'ak magjina
bu ka'am magjina du. Haram si ka'am me' limbagan pinahadje me' a'ahin saguwa' ga'i
ka'am magalang-alang padiyalem nangkewan langgal pala'ihan me' limbagan miya'an.
23 Magabbu ka'am we' lu'u si ka'am sara' Tuhanin saguwa' langgalanbi du sara'in
hangkan diniyawa'an Tuhanin we' me' a'ahin. 24 Pina'in dem kitab, "Sababbi me'
Yahudihin, binissā-bissāhan Tuhanin we' me' a'a duma'in Yahudihin."

25 Kite bi me' Yahudihin, dina'ak hep kite bi magislam hinang tanda' we' kite bi bangsa
tapene' we' Tuhanin duk suku' si iye kite bi. Bang tuhutbi sara'in, hāp magislamin.
Saguwa' bang ga'i tuhutbi sara'in, ga' niya' guna magislamin. 26 Me' a'a duma'in
Yahudihin, bisan siye ga'i magislam saguwa' bang tuhutde sara' Tuhanin, pamayam
Tuhan siyehin kuwe' du siye bakas magislam. 27 Ka'am me' Yahudihin, magislam ka'am
duk lu'u sara' Tuhanin tasulat si ka'am saguwa' langgalanbi du sara'in. Bu me' duma'in
Yahudihin, bisan siye ga'i magislam niya' du siye nuhut sara' Tuhanin. Hangkan ka'iya'-
iya'an du ka'am iyan we' de. 28 Sine te' asal Yahudi te'edin? Duma'in a'a taga tanda' si
barannen pegge' bakas iye magislam. 29 Saguwa' Yahudi te'edin a'a bakas bina'ahuhan
ateynen we' Niyawa Tuhanin. Duma'in panuhutne sara'in mama'ahuhan ateynen. A'a
inin bisan iye ga'i pudji pagkasine manusiya'in saguwa' pudji Tuhanin iye.

3

1 Kaw niya' magpa'in we' ga' niya' kahāpanne bang kite bangsa Yahudi duk bang
tuhutte addat magislamin. 2 Saguwa' ekka kahāpanne. Ka'issa', si me' Yahudihin hep
pinangandel we' Tuhanin lapalnen supaya tuhutde duk akade si me' a'a. 3 Kaw pa'inbi,
"Saguwa' ga' du tuhut me' sinduwehin lapal Tuhanin." Bennal iyan. Saguwa' bisan ga'
tuhutde lapal Tuhan pinangandel si siyehin, duma'in hātinen we' ga'i kapangandelan
Tuhanin duk we' ga'i ne tumananne sanggupnen. 4 Bisan du kēmon manusiya'in
dusta'an saguwa' Tuhanin ga'i magdusta'. Ine-ine bissāne tumananne te'ed. Tasulat
dem kitab sabab inin, pina'in,

"Ine-ine bissānu, Tuhan, asal to'o du, hangkan kata'uhan we' bentel kew.
Duk bang niya' nalla' ka'u ujud kata'uhan du we' ga' niya' sā'nu."

5 Kaw pa'in me' sinduwehin, "Bang kite maghinang la'at, hāp isab iyan pegge' bang
mikil me' a'ahin sabab me' hinangante mala'atin duk me' hinangan Tuhanin, tasabutde
te'ed we' hāp manamal me' hinangan Tuhanin, manjari pudjide iye. Na, bang pudjide
Tuhanin sabab hinangante mala'atin, ga'i bentel Tuhanin bang leggane kite sabab
mala'at bakas tahinangten." (Iye inin bissā me' sinduwehin.) 6 Saguwa' ga'i iyan to'o.
Bang kite bi me' magdusehin ga'i legga Tuhanin, hātinen ga'i iye bentel. Bu bang ga'i
iye bentel, ga'i makajari we' iye mangahukum kēmon manusiya'in. 7 Kaw pa'inbi, "Aku,
bisan ku magdusta', saguwa' sabab pagdusta'kun pasōng du ngapasti' we' Tuhanin
asal ga'i magdusta' hangkan tapudji du iye. Na, we'ey hukuman Tuhan si akuhin we'
dusehan ku bu tapudji du iye sabab dusekun?" 8 Bang sa inin pagda'awabin, hātinen
subey kite magduse ne pa'in supaya ka'ujudannen hāp. Niya' me' a'a ngalimutan aku
duk tuksa'de ku we' inin ko' panolo'kun. Legga Tuhanin du me' a'a magpa'in inin duk
patut siye ilegga.

Kēmon manusiya'in dusehan

9 Manjari, da'a ka'am magpa'in we' kami me' Yahudihin hāp si matahan Tuhan amban
me' bangsa duma'in Yahudihin, pegge' ga'i iyan to'o. Bakas tapapasti'ku ne si ka'am
we' kēmon manusiya'in, Yahudi ke atawa duma'in Yahudi, sali'-sali' katagihan magduse.
10 Tasulat hep dem kitab, pina'in,
"Ga' niya' a'a bentel si pagmatahan Tuhan, ga' niya' bisan dambuwa'.
11 Ga' niya' makahāti bang ine mabentelin duk ga' niya' ngatu nuhut kinabaya'an
Tuhanin.
12 Kēmon manusiya'in tayikutande Tuhanin. Ga' ne niya' kagunahan Tuhanin si siye.
Ga' niya' maghinangan hāp, ga' niya' bisan dambuwa'.
13 Ga'i hāp bissāden, kuwe' dalil kubul bewwan buhuk ga' kadebbunan. Luwal siye
magdusta'. Me' bissāde pangalimutde sawe'den bisa manamal, kuwe' bisahan
sawe bang nigtuk, pegge' bissāden asal makapagka'at.
14 Luwal siye nukna'an sawe'den.
15 Mura-mura siye mapeddi' duk mapatey.
16 Tungan-tungande ekka magka'at we' de, duk mo'o siye kasusehan si me' a'a.
17 Ga'i siye mabaya' magsulut-sinulut.
18 Ga' niya' talewde si Tuhan."
19 Kēmon pina'in miya'an sakup dem kitab. Kata'uhante bi we' me' a'a pangurungan
sara'in subey si' tuhutde panganda'akan dem sara'in. Saguwa' pegge' ga'i tuhutde,
hangkan ga' ne niya' kapagda'awa we' ga' du niya' dusede, pegge' sabab sara' inin tahāti
me' a'ahin we' kēmon manusiya' si dunyahin dusehan si matahan Tuhan duk subey siye
legga Tuhanin. 20 Pegge' ga' te'ed niya' a'a inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin
sabab panuhutne sara' Tuhanin, saguwa' sabab sara' Tuhanin hep pu'un kata'uhante bi
we' dusehan kite bi.

Pakitehan Tuhanin bang sa'ingge supaya duseten ta'ampun duk kimmatanne kite bentel

21 Saguwa' kuwe'itu pinaginta'u ne we' Tuhanin si kite bang sa'ingge duk duseten
ta'ampun supaya ne kite kimmatanne bentel. Duk inin duma'in sabab panuhutte
sara'in. Tasulat du hep isab dem sara' si Musahin duk dem kitab me' kanabi-nabihanin
bang sa'ingge duk duseten ta'ampun. 22 Kuwe'itu ampun Tuhanin me' duseten duk
kimmatanne kite bentel bang kite sandel pu Isa Almasi. Kēmon masandel pu Isa Almasi-
hin asal kinimmatan bentel we' Tuhanin bisan ine bangsanen. Ga'i siye pinagbidda'
we' Tuhanin. 23 Sali'-sali' kēmon kapagduse, bisan dambuwa' ga' niya' siye tapudji we'
Tuhanin. 24 Saguwa' sabab lasa duk ase' Tuhan si kitehin bi, iye lasa-lasahanne si
kitehin bi, hangkan inampun we' ne duseten bi duk kinimmatan kite bi bentel we' ne,
pegge' sandel kite bi pu Isa Almasi, mangalekkat kite bi amban duseten bi. 25 Pinapitu
we' Tuhanin Isa Almasi supaya iye matey duk bu'us laha'nen duk sabab kamateyne
miya'an inampun du duse me' manusiya'in bang siye sandel si iye. Hinang Tuhanin
inin pamakitene we' iye asal bentel. Matu'uhin sandalan Tuhanin hinangan me' a'ahin
duk kuwe' ga' hadja hinangne ine me' duseden. 26 Saguwa' masi du legga Tuhanin
bang niya' magduse. Hangkan hep leggane si Isa ngaganti'an kite bi bisan iye ga' bakas
magduse. Sabab inin niya' ne purebane we' asal bentel te'ed iye duk we' kimmatanne
bentel sasuku masandel pu Isa Almasihin.
27 Manjari bang kuwe' inin, niya' ke pagabbute si pagmatahan Tuhan? Asal ga'
niya'. Pegge' kinimmatan kite bentel we' Tuhanin duma'in sabab panuhutte sara'in
saguwa' sabab sandelte pu Isa Almasihin. 28 Pegge' kabugtu'anku we' iye hadja pu'unne
hangkan kite inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin, we' sabab sandelte pu
Isa Almasihin, duma'in sabab panuhutte sara' Tuhanin. 29 Hatu kannalbi we' Tuhanin

Tuhan me' Yahudihin hadja. Saguwa' iye mato'ohin, Tuhanin Tuhan me' bangsa
duma'in Yahudihin du isab. 30 Pegge' dambuwa' du hadja Tuhanin, Yahudi duk duma'in
Yahudi, sali'-sali' siye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin bang siye sandel pu
Isa Almasi. 31 Kaw pa'inbi, "Na, bang sa iyan, hātinen pegge' sandel kite bi pu Isa Almasi,
ga' ne niya' guna sara' Tuhanin." Duma'in sa ī'. Bisan miya'an, asal pasōng pe tuhutte
sara' Tuhanin.

4

Niya' ta'ayate amban Ibrahim sabab sandel si Tuhanin

1 Manjari, ine pa'inte sabab Ibrahim, papu' kami me' Yahudihin? 2 Bang upama
Ibrahim miya'an kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab maghinangan iye hāp, niya'
si' miya'an jānne magabbu Ibrahim. Saguwa' ga' iye kapagabbu si matahan Tuhan.
3 Ine te' pa'in kitabin sabab Ibrahim? Pa'in kitabin we' kinahagad we' Ibrahim sanggup
Tuhan si iyehin. Duk sabab pakahagadne miya'an inampun duk kinimmatan iye bentel
we' Tuhanin. 4 Kata'uhante we' bang a'ahin maghinang, makasangka iye suweldo.
Pagtasangkane ne suweldonen, ga'i pa'inte we' lasa-lasahan miya'an si iye, saguwa' iye
miya'an tangdan hinangnen. 5 Bang a'ahin maghinang hāp supaya, pa'inne, ampun
Tuhanin du dusenen duk kimmatan Tuhanin du iye bentel, sala' te'ed iye. Pegge'
duma'in sabab hinangante mahāpin saguwa' sabab sandelte si Tuhanin, iye magampun
me' dusehin, hangkan kite bi inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. 6 Iye hep
inin hāti pina'in si Da'ud ley pamissāne we' asal kēgan te'ed sasuku ta'ampun dusenen
duk kinimmatan bentel we' Tuhanin bu duma'in sabab hinanganne mahāpin. 7 Pa'inne,
"Asal kēgan a'ahin bang ta'ampun ne we' Tuhanin dusenen duk kinayipatan ne we'
Tuhanin me' hinanganne mala'atin.
8 Asal kēgan a'ahin bang ga'i ne kimmatan Tuhanin dusenen."

9 Kēg pina'in si Da'ud miya'an, si me' Yahudi bangsa magislamin ke hadja? Duma'in.
Saguwa' pa'inne miya'an sampay si me' bangsa mangga'i magislamin isab. Bakas
pa'inku dehellu we' hangkan Ibrahim kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' kinaha-
gad we' ne sanggup Tuhanin. 10 Sumiyan te' pangimmat Tuhanin we' bentel Ibrahim?
Ubus ne ke iye magislam atawa ga' pe? Ga' pe iye miya'an magislam, andang ne iye
kinimmatan bentel we' Tuhanin. 11 Pagkinahagad ne we' Ibrahim sanggup Tuhanin,
manjari magislam ne iye, tanda' we' asal ta'ampun ne iye duk takimmat ne iye bentel
we' Tuhanin pegge' kinahagad we' ne Tuhanin. Hangkan Ibrahim miya'an kuwe' ne
matetto'a me' a'a makahagad si Tuhanin duk takimmat bentel we' Tuhanin bisan du siye
ga' bakas magislam. 12 Duk Ibrahim kuwe' ne isab matetto'a me' a'a bakas magislamin,
duma'in hadja pegge' bakas magislam siye, saguwa' pegge' kahagad isab siye si Tuhan
kuwe' pakahagad si Ibrahim, papu' kami me' Yahudihin, masa ga' pe iye magislam.

Pananggup Tuhanin tasangkate bang sandel kite

13 Masa awwalley nanggup Tuhanin pu Ibrahim we' pangurungne tibu'ukan dun-
yahin si iye duk si me' tubu'nen duk ujud tepe si siye du. Sanggup Tuhan inin pinan-
gurung we' ne pu Ibrahim, duma'in pegge' tinuhut we' Ibrahim sara' Tuhanin, saguwa'
pegge' kahagadne Tuhanin duk ta'ampun duk takimmat iye bentel we' Tuhanin.
14 Pegge' bang sa'upama sanggup Tuhanin pangurung si me' manuhut sara'in, na, ga'
niya' guna pakahagadte bi si Tuhanin duk ga' niya' guna sanggup Tuhan miya'an pegge'
ga' du niya' makatuhut sara' Tuhanin. 15 Sara'in jānante hadja ka'astelan duk ilegga
we' Tuhanin pegge' ga'i du tatuhutte sara'in. Luwal bang ga' niya' sara' meke ga' niya'
ngalanggalan sara'.

16 Nanggup Tuhanin pu Ibrahim pegge' sandel Ibrahim si iye. Duk hangkan nanggup
Tuhanin supaya tapabugtu'ne si me' tubu' Ibrahimin kēmon, we' kalasahanne duk
ka'ase'anne siye. Duk sanggupne miya'an duma'in hadja si me' Yahudi, me' manuhut
sara' sinulat si Musahin, saguwa' si kēmon sasuku masandel si Tuhan kuwe' Ibrahimin.
Pegge' Ibrahim hep kuwe' matetto'ate bi me' masandel si Tuhanin. 17 To'o inin pegge'
tasulat hep dem kitab pina'in Tuhan pu Ibrahimin. Pa'inne, "Pinene' kew we' ku
hinang matetto'a me' a'a kabangsa-bangsahanin." Bugtu' tuman du sanggup inin pegge'
Tuhanin mananggup pu Ibrahimin. Duk iye kinahagad Ibrahimin pegge' iye Tuhan
magpakellum me' pateyin duk ine-ine bissāne manjari du. 18 Kinahagad we' Ibrahim
sanggup Tuhanin duk bisan du ga' niya' ase-asene, asal ngase-ngase pe te'ed iye we'
tuman du sanggup Tuhanin. Hangkan ujud tuman du duk manjari iye matetto'a me'
kabangsa-bangsahanin. Sa bakas pananggup Tuhan si iyehin, pina'in dem kitab, "Me'
tubu'nun ekka du iyan manamal kuwe' me' pote'anin." 19 Masa pananggup Tuhan pu
Ibrahim inin, tapit ne da hatus tahun umulnen. Kata'uhanne we' bahi' ne iye duk ga'i
ne iye makajari anakan. Bu si Sara isab, andanen, kata'uhanne ga'i nganak. Saguwa'
bisan ne kuwe' miya'an, ga' usa' sandelne si Tuhanin. 20 Kahagad ne pa'in iye we'
ujud tuman du sanggup Tuhan si iyehin. Ga' Ibrahim duwe-duwehan saguwa' pasōng
ngabasag sandelne si Tuhanin duk pinudji we' ne Tuhanin. 21 Kabugtu'anne te'ed we'
asal tahinang Tuhanin du bakas pananggupnen. 22 Hangkan hep pegge' kinahagad
te'ed we' Ibrahim sanggup Tuhan si iyehin, "kinimmatan iye bentel we' Tuhanin,"
sa tasulat dem kitabin. 23 Me' tasulat sabab Ibrahim miya'an duma'in hep para si
iye hadja, 24 saguwa' sampay kite bi sakup du isab. Pegge' kite bi kēmon masandel
pu si Isahin kimmatan Tuhanin du we' bentel pegge' kahagad kite bi si Tuhan, iye
bakas mamakellum Panuhutanten bi, Isa Almasi, amban kamateynen. 25 Si Isa Almasi
inin pinapatey sabab duseten bi duk pinakellum iye balik we' Tuhanin supaya kite bi
ta'ampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin.

5

Maghāp ne kite bi duk Tuhanin

1 Manjari, pegge' ubus ne kite bi inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge'
sandel kite bi pu Isa Almasi, hangkan maghāp ne kite bi duk iye sabab bakas tahinang
Isa Almasi, Panuhutanten bi. 2 Pakitehan Isa Almasi si kite bi lasa duk ase' Tuhan si
kitehin bi pagsakali' kite bi sandel si iye duk kuwe'itu kinimmatan ne kite bi bentel we'
Tuhanin. Magkēg isab kite bi pegge' bugtu' inase-aseten bi we' magtuhut du kite bi duk
Tuhanin duk pahadjene du kite bi la'i si surga'. 3 Duma'in hadja miya'an, saguwa' kēgan
isab kite bi bisan kite bi kasigpitan pegge' kata'uhante bi we' sabab sigpitten bi ujud ta'u
kite bi magsandal. 4 Bang tasandalte bi me' kasigpitanten bi, kasulutan Tuhanin si kite
bi. Duk bang kata'uhante bi we' kasulutan Tuhanin si kite bi, kabugtu'ante bi we' niya'
hāp ase-asete bi amban Tuhan. 5 Kabugtu'ante bi we' asal tumanan Tuhanin du inase-
asete bi amban iyehin pegge' kata'uhante bi dem ateyte bi we' malasa te'ed Tuhanin si
kite bi. Pinabugtu' inin si kite bi we' Niyawa Sutsi pinangurung Tuhan si kitehin bi.

6 Asal malasa te'ed Tuhanin si kite bi. Matu'uhin ga' te'ed niya' tahinangte bi supaya
kite bi lumuwas amban duseten bi. Saguwa' pagtekka ellew pangeddew Tuhanin,
matey si Isa Almasi sababte bi me' a'a dusehanin. 7 Hunit a'ahin maglilla' matey
ngaganti'an a'a bentel. Inday, kaw isab niya' makatawakkal matey ngaganti'an a'a hāp
manamal. 8 Saguwa' pinakitehan we' Tuhanin bang sa'ingge hadje lasane si kitehin
bi, sabab dina'ak we' ne pitu Isa Almasi matey sababte bi sābute bi pe magdusehin.
9 Manjari bang sabab kamateynen pu'unte bi inampun duk kinimmatan kite bi bentel
we' Tuhanin, pasōng ne asal bugtu' we' timbul kite bi we' Isa Almasi duk ga'i ne kite

bi tewwa' mulka' Tuhanin si ellew dambuli. 10 Matu'uhin kuntarahante bi Tuhanin. Saguwa' kuwe'itu ga'i ne kite bi magbanta duk iye, pegge' hāp Tuhanin ne kite bi sabab bakas ne Anaknen matey sababte bi. Bang sabab kamatey Anaknen hāp Tuhanin ne kite bi, pasōng ne bugtu' we' timbulne du kite bi pegge' ellum ne balik Isa Almasi, Anakne miya'an. 11 Duk duma'in hadja iyan. Saguwa' pinakēg isab kite bi we' Tuhanin pegge' sabab Isa Almasi, Panuhutanten bi, hināp ne kite bi we' ne.

Magbidda' tahinang Apu' Adamin duk tahinang Isa Almasihin

12 Na, we'ey ente' niya' duse si dunya? Inin kahalannen: tagna', dambuwa' du hadja manusiya' magdusehin, si Apu' Adam. Iye miya'an tagna'an duse si dunyahin. Pegge' niya' ne duse si dunya, niya' isab kamatey dem dunya. Hangkan hep kēmon manusiya'in ujud matey pegge' kēmon magduse. 13 Ga' pe sara'in pangurung pu si Musa, andang ne me' a'ahin magduse. Saguwa' bang ga' niya' sara', ga' niya' makajari tinuksa' we' langgalanne sara'in. 14 Saguwa' pegge' dusehin mo'o kamatey, hangkan kemuwe amban Apu' Adam sampay pī pu si Musa, kēmon a'ahin matey bisan du siye ga' kapagduse kuwe' pagduse Apu' Adamin sakali' langgalanne panganda'akan Tuhanin.

Niya' kuwe' pagsali'an tahinang Apu' Adamin duk tahinang Almasihin, iye dina'ak Tuhan mapitu si dunyahin. Sali'-sali' siye pegge' tahinangden niya' ka'ujudanne si manusiya'. 15 Saguwa' magbidda' siye pegge' ga'i tapagsali'te duse tahinang Apu' Adamin duk lasa-lasahan Tuhanin. Pegge' we' sabab duse tahinang dambuwa' a'a hadja, Apu' Adam, kēmon a'ahin suku'nen matey. Saguwa' pasōng hadje kahāpan tahinang dambuwa' a'a isab, Isa Almasi, pegge' sabab tahinangnen ekka a'a makasangka lasa-lasahan Tuhanin, hātinen lasane duk ase'ne si siyehin. 16 Lasa-lasahan Tuhanin ga'i magsali' duk ka'ujudan duse Apu' Adamin. Ka'ujudan duse Apu' Adam dambuwa' miya'an, ilabo'an hukuman we' Tuhanin kēmon manusiya'in we' dusehan duk subey ilegga. Saguwa' iye inin lasa-lasahan Tuhanin, bisan kēmon a'ahin magduse, inampun siye duk kinimmatan bentel we' ne. 17 Ka'ujudan lasa duk ase' Tuhan si kitehin pasōng pe amban ka'ujudan duse Apu' Adamin. Sabab duse Apu' Adamin, kēmon a'ahin suku'nen matey. Saguwa' me' manayima' lasa duk ase' Tuhanin kinimmatan ne bentel we' Tuhanin, iye kuwe' lasa-lasahan Tuhanin. Siye inin ellum si surga' ga' tamanan duk patuhut siye pu si Isa Almasi magbaya' pegge' sandel siye pu Isa Almasi.

18 Manjari, sabab dambuwa' duse hadja, kēmon manusiya'in suku'nen ilegga we' Tuhanin. Damikkiyan isab sabab dambuwa' hinangan bentel, kēmon manusiya'in makajari inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin duk ellum siye ga' tamanan. 19 Sabab ga' panuhut dambuwa' a'a panganda'akan Tuhanin, hangkan kēmon manusiya'in dusehan. Saguwa' sabab panuhut dambuwa' a'a panganda'akan Tuhanin, hangkan kēmon manusiya'in makajari kinimmatan bentel we' Tuhanin.

20 Ga' pe pangurung Tuhanin sara'in, andang ne me' a'ahin magduse. Pinangurung we' Tuhanin sara'in supaya kata'uhande we' pasōng nga'ekka duseden. Saguwa' bisan pasōng nga'ekka duse me' a'ahin, pasōng pe te'ed Tuhanin malasa duk ma'ase' si me' a'a madusehanin. 21 Manjari, matu'uhin basag dusehin, hangkan kēmon manusiya'in magduse duk matey siye. Saguwa' kuwe'itu, hawal lasa duk ase' Tuhanin, sasuku masandel pu si Isa Almasihin inampun du duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. Duk urunganne siye umul ga' tamananne si surga' sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi.

6

Magtuhut ne kite bi duk si Isa ellum balik

1 Na, sa'ingge, magduse ne ke pa'in kite bi duk pasōng tapakitehan Tuhanin lasane duk ase'nen si kite bi? 2 Asal ga'i. Iye mato'ohin bang pasal magduse, pagsandel ne

kite bi pu si Isa Almasi, kuwe' ne kite bi me' a'a matey ga'i ne kapagduse. Hangkan
ga'i ne kite bi mabaya' magduse. 3 Kata'uhanbi du we' pamandi kitehin bi, tanda' we'
suku' pu si Isa Almasi ne kite bi duk nuhut ne kite bi iye, dalilnen kuwe' tumuhut isab
kite bi si iye kamateynen. 4 Hangkan pamandi kitehin bi kuwe' kite bi tumuhut matey
kamateynen duk kuwe' isab kite bi tumuhut kinubul pangubul iyehin, supaya kite bi
inurungan umul ba'ahu, kuwe' umul Isa Almasihin pamakellum iye balik we' balakat
Samate bi Tuhanin.
5 Pegge' bang dalilnen kuwe' kite bakas nuhut iye matey kamateynen, damikkiyan
kuwe' du isab kite ellum balik magtuhut duk iye pamakellum iyehin. 6 Kata'uhante we'
disalite magdusehin kuwe' dalil bakas talansang ne patuhut pu si Isa Almasi diyata'
olom pangalansang iyehin, supaya disalite magdusehin magka'at ne duk ga'i ne kite
tahinang banyaga' we' duseten. 7 Pegge' bang a'ahin matey ne, ga'i ne iye kapagbaya'an
we' duse. 8 Duk pegge' kuwe' kite bakas matey tumuhut pu si Isa Almasi, kahagad kite
we' ellum du isab kite iyan magtuhut duk iye. 9 Pegge' kata'uhante du we' Isa Almasi
bakas pinakellum balik amban kamateynen, duk ga'i ne te'ed iye matey-matey balik.
10 Matey iye duk tapuwasan ne te'ed we' ne dusehin. Kuwe'itu ellum iye duk kēmon
me' hinangannen mudji Tuhanin. 11 Damikkiyan isab subey kimmatanbi dibin kuwe'
a'a matey ga'i ne kapagduse. Duk kimmatanun bi dibin kuwe' ne ka'am me' a'a bakas
pinakellum balik; duk pegge' nuhut ne ka'am Isa Almasi kēmon hinanganbin subey
mudji Tuhanin.
12 Hangkan subey ga'i pasagadanbi dibin magduse duk subey ga'i tuhutbi napsubin.
13 Da'a ūtanun bi dibin magduse duk ka'am maghinangan la'at. Saguwa' tuhutun bi
Tuhanin dambūs-būs pegge' dalilnen kuwe' ka'am bakas matey bu pinakellum ne balik
we' Tuhanin. Ambat Tuhanin iye magbaya' si baranbin supaya ka'am maghinangan
bentel. 14 Ga'i ne ka'am subey tada'ag we' dusebin, pegge' tabang Tuhanin du ka'am
hawal lasane duk ase'ne si ka'amin duk ga' ne niya' kaput sara'in si ka'am.

Tuhanin ne tinuhutin

15 Kaw pa'inbi, “Na, bang kuwe' iyan, pegge' malasa duk ma'ase' du Tuhanin si
kite bi duk ga' ne du niya' kaput sara'in si kite bi, na, makajari kite bi magduse ne
pa'in.” Saguwa' ga'i iyan to'o. 16 Kata'uhanbi te'ed we' bang kite ngatu binanyaga'
we' a'a, hātinen tuhutte te'ed kēmon me' panganda'akannen. A'a miya'an amute ne
duk kite me' banyaga'ne. Kuwe' miya'an du isab dusehin. Bang kite tinagi magduse,
dalilnen dusehin amuten duk kite ne banyaga'nen pegge' tuhutte panganda'akannen.
Ka'ujudannen matey kite duk tapī si narka'. Saguwa' bang Tuhanin iye tinuhutten,
iye mamanjari amuten, duk ampunne kite duk kimmatanne kite bentel. 17 Matu'uhin
kuwe' ka'am me' banyaga' dusebin saguwa' kuwe'itu ga'i ne. Hangkan hep magsukul
ku te'ed si Tuhan, pegge' kuwe'itu tinuhut ne we' bi dambūs-būs me' tolo' mabennal
bakas panolo' si ka'amin. 18 Ubus ne ka'am pinaluwas we' Tuhanin amban antanan
amubi tagna'in, hangkan ga'i ne ūtanbi dibin magduse duk iye kinabaya'anbin kuwe'itu
maghinang mabentelin. 19 Magdalilan ku sabab amu duk banyaga' supaya mura
tahātibi pina'inkun. Matu'uhin inūtan we' bi dibin maghinangan bayu'-bayu'an duse
duk sasuku me' hinangan mala'atin hangkan kuwe' ka'am banyaga' dusebin. Saguwa'
kuwe'itu subey tuhutbi dambūs-būs panganda'akan Tuhanin kuwe' me' banyaga'ne
maghinang me' mabentelin. Manjari asal hāp ne ka'am duk dambūs-būs ne ka'am nuhut
si Tuhan.
20 Masa inūtan pe we' bi dibin maghinangan duse, ga' niya' baya'bi maghinangan
bentel. 21 Ine kagunahan me' hinanganbi magduse miya'an, bu bang ta'essebbi kuwe'itu
iya' ka'am? Ga' niya'. Pegge' ka'ujudan me' hinangan miya'an narka'. 22 Saguwa'
kuwe'itu ubus ne ka'am pinaluwas we' Tuhanin amban antanan amubi tagna'in, hātinen

dusehin. Duk kuwe'itu me' banyaga' Tuhanin ne ka'am duk Tuhanin ne tinuhutbin. Iye panumbas ka'amin pahāp Tuhanin ne dem ateybin supaya dambūs-būs ne ka'am nuhut Tuhanin duk ka'ujudannen urungan Tuhanin du ka'am umul ga' niya' tamananne.
23 Pegge' tumbas si me' a'a magdusehin sudda matey siye duk tapī siye si narka'. Saguwa' lasa-lasahan Tuhanin umul ga' niya' tamananne si surga' sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi.

7

Magpahāti sabab sara'in

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, bugtu' tahātibi sōng pina'inku inin pegge' kata'uhanbi sara'in. Sara'in taga kapatut hep si a'a tiggelan a'a miya'an ellum. 2 Sa'upama bang dendehin magella, pa'in sara'in we' subey iye magdambuwa' duk ellanen tiggelan ellanen ellum. Saguwa' bang matey ne ellanen ga' ne niya' kaput sara' miya'an si iye. 3 Manjari, bang ellum pe ellanen bu padambuwa' iye si lella seddili, magjina iye. Saguwa' bang matey ne ellanen ga' ne niya' kaput sara'in si iye, hangkan ga'i iye magjina bang iye magella balik pegge' matey ne du ellanen.

4 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isahin, kuwe' miya'an du isab ka'am duk sara' tasulat si Musahin. Ga' ne niya' kaput sara' miya'an si ka'am pegge' kuwe' ne ka'am bakas matey magtuhut duk si Isa kamateynen. Duk kuwe' magtuhut isab ka'am pinakellum duk si Isa pamakellum iye balikin duk kuwe'itu suku' si iye ne ka'am supaya ka'am kapaghinangan hāp duk tapudji du Tuhanin. 5 Matu'uhin masa iye pe tinuhutten bi disalite bi magdusehin, sakali' takalete sara'in masi du hinangte me' mala'atin duk pasōng pe baya'te magdusehin. Hangkan maghinang la'at kite bi bu ka'ujudannen matey kite bi duk tapī dem narka'. 6 Saguwa' kuwe'itu ga' ne niya' kaput sara'in si kite bi pegge' kuwe' bakas matey ne kite bi duk pinaluwas ne kite bi amban duse. Seddili ne panuhutte bi Tuhanin kuwe'itu. Duma'in ne kuwe' matu'uhin we' subey hadja tatuhutte bi sasuku tasulat dem sara'in. Saguwa' kuwe'itu ba'ahuhan Niyawa Tuhanin ne ateyten bi duk tabanganne kite bi nuhut Tuhanin.

Sara'in duk dusehin

7 Kaw ka'am magpa'in, “Na, bang kuwe' iyan, la'at hati' sara'in.” Ga'i. Ga'i la'at sara'in. Bang ga' miya'an niya' sara', ga'i pasti' si kite bang ine dusehin. Sa'upama bang ga' miya'an niya' sara' magpa'in, “Da'a pagnapsuhanun alata' sawe'nun,” na, ga' si' kata'uhanku we' magnapsuhin la'at. 8 Pagsakali' kata'uhanku amban sara'in we' ga'i hāp magnapsuhin, manjari usa' disaliku magdusehin hangkan pasōng napsukun. Hāti pina'inku inin, bang ga' niya' sara', ga'i kata'uhante we' magduse kite. 9 Masa ga' pe kata'uhanku sara'in, kannalku we' hāp ku duk ga' niya' duseku. Saguwa' sakali' ne kata'uhanku sara'in, tahātiku ne we' dusehan hati' ku duk magkasōng dusekun, 10 duk tahātiku we' suku'kun matey duk tapī si narka'. Sara'in pinangurung we' Tuhanin supaya bang tuhutte bi, urunganne kite bi umul ga' tamananne si surga'. Saguwa' bang si aku, pegge' ga'i tatuhutku sara'in, suku'kun matey duk ilegga we' Tuhanin. 11 Kuwe' hep ku ka'akkalan we' dusehin pegge' ga'i tatuhutku sara' Tuhanin. Duk ka'ujudanne iyan matey ku duk tapī ku si narka'.

12 Manjari, sara' pinangurung we' Tuhanin ga' niya' la'at-la'atne. Kēmon pan-ganda'akan sara'in amban Tuhan duk bentel duk hāp. 13 Na, sara' Tuhan mahāp inin, iye ke inin jānante matey duk tapī si narka'? Asal duma'in. Saguwa' duseten jānnen. Pinaguwa' we' sara' mahāpin bang sa'ingge te'ed kala'at duseten duk duseten jānante matey duk tapī si narka'. Amban sara' mahāp inin pu'un ngapasti' we' dusehin asal la'at manamalan.

Niya' magda'agan dem ateyte

14 Kata'uhante we' sara'in amban Tuhan. Saguwa' aku inin manusiya' du hadja duk
luwal ku magduse, hangkan kuwe' ku banyaga' dusekun. 15 Ga'i te'ed tahātiku hatu-
lankun. Pegge' me' mahāp kinabaya'anku hininangin, ga'i hinangku. Saguwa' iye hin-
inangkun mala'at mangga'i kinabaya'ankun. 16 Bang kabunsihanku me' hinanganku
mala'atin, hātinen kahagad ku we' hāp sara'in. 17 Hangkan hep bang ku maghinangan
la'at, duma'in amban pikilanku pegge' bunsi ku si mala'at miya'an. Saguwa' duse
diyalem ateykun, iye miya'an manugnūgan akuhin. 18 Kata'uhanku we' manusiya' du
hadja ku duk asal ga' niya' hāp dem ateyku. Bisan du asal kabaya'ankun maghinangan
hāp saguwa' ga'i ka'anggawta'anku. 19 Pegge' ga'i hinangku mahāp kinabaya'anku
hininangin. Saguwa' iye hininangkun mala'at mangga'i kinabaya'ankun. 20 Manjari
bang hinangku mala'at mangga'i kinabaya'anku hininangin, hātinen duma'in ne amban
pikilanku saguwa' duse diyalem ateykun iye manugnūgan akuhin duk hinangku.
21 Hangkan hep iye ne inin kuwe' addatkun. Bisan ku mabaya' maghinangan hāp,
kuwe' niya' nugnūgan aku maghinang la'at duk iye miya'an hininangkun. 22 Dem
pikilanku asal sinna ku te'ed nuhut sara' Tuhanin. 23 Saguwa' niya' isab dem ateyku
nugnūgan aku ga'i dina'ak tinuhut sara' dinūsan pikilanku miya'an. Asal kuwe' ku
banyaga' disaliku magdusehin hangkan ga' dapatku. 24 Asal sasew te'ed dem piki-
lankun. Sine manabangan akuhin duk ne ga'i tatuhutku disaliku magdusehin. Bang
ga' niya' nabangan aku, sudda matey ku inin duk tapī ku si narka'. 25 Saguwa' magsukul
ku te'ed si Tuhan pegge' tabangne ku sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten
bi.

Na, iye ne miya'an: bang ga'i kite tabang Tuhanin, duwe magda'agan dem baranten.
Bang kite hadja, pikilanten asal tuhutte sara' Tuhanin. Saguwa' disalite magdusehin
nugnūgan kite dina'ak magduse.

8

Me' a'a pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin nuhut kinabaya'an Niyawa Sutsihin

1 Manjari, kite bi, me' magdambuwa' duk Isa Almasihin, kuwe'itu ga'i ne kite ilegga
we' Tuhanin. 2 Pegge' magdambuwa' ne kite bi duk Isa Almasi, Niyawa Tuhanin ne
magbaya' si kitehin bi duk ba'ahuhanne ateyten bi. Hangkan ga'i ne kite bi tada'ag we'
duse. Duseten jānnen hangkan kite tapī si narka'. 3 Ga'i kite lumuwas amban duseten
bi sabab panuhutte sara'in pegge' manusiya' du hadja kite bi duk ga'i tatuhutte sara'in.
Saguwa' niya' tahinang Tuhanin supaya ne kite bi ga'i tabo'o we' disalite bi magdusehin.
Pinapitu we' ne Anaknen inanakan tu'u si dunya magbaran manusiya' duk addatnen
kuwe' addatten bi saguwa' ga' iye tabo'o magduse. Ilegga iye sabab duseten bi duk
matey iye supaya kite bi ga'i ne tabo'o we' disalite bi magdusehin. 4 Hininang inin
we' Tuhanin supaya asal tatuhutte me' panganda'akan dem sara'nen duk bentel ne
me' hinanganten. Pegge' bang ne kite sandel pu si Isa, ga'i ne tuhutte kinabaya'an
napsuten. Saguwa' iye tinuhutten me' kinabaya'an Niyawa Sutsihin. Hangkan hep
bang tuhutte panolo' Niyawa Sutsihin, asal tatuhutte me' panganda'akan dem sara'
Tuhanin. 5 Me' a'a pinagbaya'an we' napsuden, iye luwal pinikilden nuhut kinabaya'an
napsuden. Saguwa' me' a'a pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin iye luwal pinikilden
nuhut kinabaya'an Niyawa Sutsihin. 6 Bang a'ahin luwal pinikilnen nuhut napsunen,
sudda matey du iye duk tapī si narka'. Saguwa' bang a'ahin iye luwal pinikilnen nuhut
kinabaya'an Niyawa Sutsihin, urungan Tuhanin iye umul salama-lama duk sanyang
ne ateynen. 7 Pegge' bang a'ahin iye luwal pinikilnen nuhut kinabaya'an napsunen,
kuntarahanne Tuhanin. Ga'i iye nuhut sara' Tuhanin duk asal ga'i tatuhutne. 8 Me'
manuhut kinabaya'an napsuden, ga'i te'ed tasulutde Tuhanin.

9 Saguwa' ka'am duma'in ne tinuhutbin kinabaya'an napsubin. Iye tinuhutbin
kinabaya'an Niyawa Tuhanin bang bennal du we' lu'u ne iye patenna' dem ateybi.
Sine-sine ga'i pala'ihan Niyawa Tuhanin, iye pinapitu Almasihin, duma'in iye suku'
pu Isa Almasi. 10 Saguwa' bang lu'u Almasi dem ateybi, bisan suku' baranbin matey
sabab dusebin, saguwa' urungan Niyawa Sutsihin du ka'am umul salama-lama pegge'
inampun ne ka'am duk kinimmatan ne ka'am bentel we' Tuhanin. 11 Bang bennal
lu'u patenna' dem ateybi Niyawa Sutsihin, pakellum Tuhanin du isab ka'am kuwe'
pamakellumne Isa Almasi amban kamateynen.

12 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' te'ed
subey hinangte duk inin duma'in pa'in nuhut kinabaya'an napsuten. 13 Pegge' bang
asal tuhutte kinabaya'an napsuten, suku'ten matey duk tapī si narka'. Saguwa' bang
lebbahante ne te'ed me' hinangante mala'atin we' tabang Niyawa Tuhan si kitehin,
ellum du kite salama-lama. 14 Pegge' sasuku bino'o-bo'o we' Niyawa Tuhanin bennal
siye me' anak Tuhanin. 15 Pegge' pinangurung we' Tuhanin si kite bi Niyawanen, ga'i ne
kite bi subey tinalew kuwe' banyaga'in tinalew si amunen. Saguwa' pinangurung we'
ne Niyawanen si kite bi duk kite bi manjari me' anakne. Hangkan makajari Tuhanin
ēnante bi Samate bi. 16 Pinabugtu' we' Niyawa Tuhanin dem ateyte bi we' kite bi asal me'
anak Tuhanin. 17 Duk pegge' pinaganak kite bi we' Tuhanin, tasangkate bi du si ellew
dambuli kēmon me' inenna'ne para si me' pinaganaknen. Duk taga bahagi' du isab kite
bi si kēmon inenna' Tuhan para pu Isa Almasihin. Bang tasandalte bi kasigpitanin kuwe'
panandal si Isahin, tumuhut du isab kite bi si iye pinahadje.

Pahadje Tuhanin du kite bi si pasōngan

18 Kabugtu'anku we' kasigpitan sinandalante bi kuwe'itu inin kuwe' mangga' du hadja
bang pikilte bi kēgten bi si pasōngan bang ne kite bi pahadje Tuhanin. 19 Duma'in
hadja kite bi, manusiya'in, saguwa' kēmon pinapanjari Tuhanin agad-agadde ellew si
pasōngan inin bang pahadje Tuhanin ne me' anaknen. 20 Kēmon bakas pinapanjari
Tuhanin, duma'in ne kuwe'itu kuwe' tagna'in. Saguwa' duma'in amban sala'de hangkan
siye duma'in kuwe' hāpan tagna'in saguwa' amban baya' Tuhanin du. Saguwa' me'
pinapanjari Tuhan inin 21 kuwe' ngase-ngase te'ed we' magkahāp du siye si pasōngan.
Kuwe'itu kēmon pinapanjari Tuhanin suku'nen matey. Saguwa' ngaba'ahu siye kēmon
bang tekka ellew pamahadje Tuhan me' anaknen. Ga'i ne siye matey saguwa' ngahāp
ne te'ed siye ellew miya'an. 22 Kata'uhante we' kemuwe amban pagduse Apu' Adamin
sampay kuwe'itu, kuwe' magtiksa' kēmon bayu'-bayu'an bakas pinapanjari Tuhanin,
kuwe' dende peddi'an bang sōng nganak. 23 Duma'in hadja sinduwe me' pinapanjari
Tuhanin magtiksa'in saguwa' sampay kite bi me' pangurungan Tuhan Niyawanen, iye
lasa-lasahanne tagna'in, magtiksa' du isab kite bi sābute bi mangagad-ngagad ellew
pama'ahu Tuhan baranten bi duk ne kite bi ga'i saki-saki duk matey. Bang tekka ne
ellew miya'an, pasti' ne te'ed we' asal paganakne ne kite bi. 24 Iye hep inin inase-aseten
bi kemuwe sandel kite bi pu Isa Almasi. Saguwa' bang tuman ne inase-aseten, ga'i ne
kite subey ngase-ngase. Ngase-ngase pe ke kite bang tuman ne inase-aseten? 25 Saguwa'
pegge' ga' pe tuman inase-aseten, agad-agadte ne pa'in katumannen duk ga'i kite jumu'
ngagad-ngagad.

26 Duk tabangan Niyawa Sutsihin isab kite bi bang lamma sandelte bi si Tuhanin duk
asigne ateyten bi. Pegge' bang kite bi ngampun-ngampun bu ga'i kata'uhante bi bang ine
patut pinākuten bi atawa bang sa'ingge pamākuten bi, manjari Niyawa Sutsi dem ateyten
bi māku-māku si Tuhan para si kite bi bu ga'i kata'uhante bi bang sa'ingge. 27 Tuhanin
mangata'uhan dem ateyten, kata'uhanne isab bang ine hāti pina'in Niyawa Sutsihin.

Pegge' bang Niyawa Sutsihin ne mamāku para si kitehin bi, me' masandel pu si Isahin, kēmon pinākunen asal iye du isab kinabaya'an Tuhan si kitehin bi.
28 Kata'uhante we' bang malasa kite si Tuhan duk tapene' we' Tuhanin ngahinang
kinabaya'annen, ine-ine talabeyte hāp-la'at tabangan Tuhanin du kite duk me' talabeyte
miya'an mole' si kahāpante. 29 Me' andang tapene' we' Tuhanin, pina'il siye isab we'
Tuhanin we' subey siye manjari kuwe' Anaknen, si Isa, supaya kēmon me' tapene'nen
kuwe' magpungtina'i duk sakaden si Isa. 30 Duk kēmon me' pina'ilnen tinawag we'
Tuhanin nuhut iye. Duk me' tinawagnen inampun duk kinimmatan bentel we' ne. Duk
me' kinimmatanne mabentelin pahadjene isab.

Pakitehan si Isa Almasi bang sa'ingge hadje lasa Tuhanin si kite bi

31 Bang pikilte bi bakas pina'inku miya'an, kata'uhante bi we' ga' te'ed niya' makada'ag
kite bi pegge' bēbbegan Tuhanin kite bi. 32 Tuhanin ga' kayimananne Anaknen saguwa'
paglilla'ne pinapatey si kahāpante bi kēmon. Bang tahinangne miya'an kabugtu'ante bi
we' asal urunganne kite bi kēmon masukal si kitehin bi. 33 Kite bi me' tapene' Tuhan
hinangne me' a'anen, niya' ke makatuksa' kite bi we' kapagduse kite bi? Ga' niya', pegge'
bakas inampun ne kite bi duk kinimmatan ne kite bi bentel we' Tuhanin. 34 Hangkan ga'
niya' kapagpa'in we' subey kite bi ilegga duk tapī si narka' sabab duseten bi. Pegge' Isa
Almasi bakas ne matey sabab duseten bi duk duma'in hadja iyan, saguwa' pinakellum
isab iye balik we' Tuhanin duk pinahadje iye we' ne la'i si kanawananne, lugal tamanan
mabangsahanin. Iye isab sūhanten bi la'i si Tuhanin mēbbegan kite bi. 35 Hangkan hep
kabugtu'ante we' bisan ine umantag si kite, asal kalasahan Isa Almasi kite. Bang kite
dem kasusehan atawa dem katiksa'an atawa dem kabinasahan, duma'in hātinen we'
ga'i ne kite kalasahanne. Bisan kite kakulangan kinakan duk semmek, bisan kite dem
kasiya-siyahan atawa bisan kite pinapatey, asal ga'i usa' lasa Almasi si kitehin bi. 36 Me'
katiksa'ante inin tasulat dem kitab, pina'in,

"Sabab panuhut kami si ka'uhin, Tuhan, luwal kami siya-siya sōng pinapatey. Me' a'ahin
pangimmatde kamihin kuwe' kami me' bili-bili sōng sinumbali'."

37 Saguwa' bisan kuwe' inin pagtiksa'ten bi, ga'i kite bi da'ag pegge' kalasahan Isa
Almasi kite bi. 38 Pegge' kata'uhanku te'ed we' asal kalasahanne kite bi manamal. Bisan
kite ellum atawa matey, kalasahanne kite. Ga' niya' maka'ānan lasane si kitehin. Bisan
pe mala'ikat atawa me' seyitan, ga' niya' balakatde ngānan lasanen amban kite. Ine-
ine talabeyte kuwe'itu atawa si pasōngan, masi kite kalasahanne. 39 Ga' niya' bisan
ine diyata' langit atawa dem dunya atawa ine-ine bakas pinapanjari we' Tuhanin
makasape' kite amban lasa Tuhanin, iye pinakitehan Isa Almasi, Panuhutanten bi.

9

Me' a'a tapene' we' Tuhanin

1 Niya' pe seddili batang bissāku si ka'am duk inin asal bennal. Ga'i ku magdusta'
pegge' suku' pu si Isa Almasi ku. Kata'uhanku dem pikilanku te'ed we' bennal sōng
pina'inku inin duk kata'uhan isab inin we' Niyawa Sutsihin, iye magbaya' dem pik-
ilankun. 2 Iye inin batang pina'inkun, we' asal bohat te'ed ateykun duk luwal ku
suse manamal sabab me' pagkasiku bangsa Isra'ilin pegge' ga'i siye ngatu nuhut si Isa
Almasi. 3 Bang makajari si' hadja, atasku pasape' amban Isa Almasi duk pī dem narka'
ngaganti'an me' bangsakun, me' pagkasiku bangsa Isra'ilin, supaya hadja siye ga'i tapī
si narka'. 4 Ekka kahāpan pangurung Tuhanin si siye. Siye bangsa tapene' we' Tuhanin
hinangne me' a'ane. Duk hininang isab siye we' ne me' anakne. Pinakitehan we' ne
si siye sahayanen. Mimpiye ngajanji' Tuhanin si siye. Siye pangurunganne sara'nen.
Tinolo'an siye we' ne bang sa'ingge subey pamahadjede iyehin. Ekka sanggupne si

siye we' asal tabanganne siye. 5 Siye me' tubu' kapapu'an kami mabangsahanin. Duk
Isa Almasi tubu'de du isab pegge' pagmanusiya'nen, bangsa Isra'il iye. Tuhanin, iye
magbaya' si kēmon-kēmonin, pata' pinudji salama-lama. Amin.
6 Duma'in hep pina'inkun we' ga'i tumanan Tuhanin sanggupne si me' bangsa
Isra'ilin, saguwa' iye pina'inkun we' duma'in hep kēmon tubu' Isra'ilin bennal me' a'a
Tuhanin. 7 Duk duma'in kēmon me' tubu' si Ibrahimin ka'ēnan tubu'ne te'ed. To'o inin
pegge' pa'in Tuhanin hep pu Ibrahim, "Si me' anaknun, luwal hadja tubu' Isahakin
kimmatanku me' tubu'nun." 8 Bisan ne siye me' tubu' Ibrahim, duma'in hātinen we'
kinimmatan siye we' Tuhanin me' anakne. Saguwa' me' tubu' Ibrahimin, inanakan sa
pananggup Tuhan si iyehin, siye miya'an me' tubu'ne te'edin. 9 Iye hep inin pananggup
Tuhan pu Ibrahimin, pa'inne, "Tahun dambuwa' pitu ku balik duk andanun si Sara
nganak du iyan lella."
10 Duma'in hadja inin. Bang si Rebeka, niya' duwe anakne lella, si Esaw duk si Yakub.
Dambuwa' du samaden, si Isahak, papu' kamihin. 11-12 Ga' pe me' anakne kambal
miya'an inanakan, pa'in Tuhanin pu Rebeka, "Salihin magbaya' iyan si sakahin."
Pagpa'in Tuhan miya'an, ga' pe kapaghinangan hāp atawa la'at me' kambalin pegge' ga'
pe siye miya'an inanakan. Saguwa' andang ne dambuwa'in tapene' we' Tuhanin supaya
kata'uhan we' amban baya'ne bang niya' tapene'ne. Duma'in hangkan a'ahin pene'
Tuhanin sabab me' hinanganne mahāpin saguwa' we' baya' Tuhanin du. 13 Pasal inin
bakas tasulat dem kitab, pa'in Tuhanin, "Si Yakub kinalasahankun, duma'in si Esaw."
14 Manjari bang kuwe' iyan, kaw pa'inbi we' ga'i bentel Tuhanin. Duma'in we' ga'i
bentel Tuhanin. 15 Saguwa' Tuhanin magbaya'in bang sine pinene'ne hinangne me'
a'anen. Pa'inne pu si Musa, "Aku magbaya'in bang sine ka'ase'ankun. Aku magbaya'in
bang sine kalu'uyanku ateyin." 16 Hangkan kata'uhante we' duma'in sabab baya'te
atawa pagtuyu'te maghinangan hāp hangkan kite ka'ase'an Tuhanin, saguwa' we' baya'
Tuhanin ma'ase' iye si kite. 17 Niya' isab inaka sabab sultan si lahat Misil awwalley.
Tasulat dem kitab we' pa'in Tuhanin si sultanin, "Hinangte kew sultan magbaya' tu'u
si lahat inin supaya sabab ka'u tapakitehanku balakatkun duk supaya ngabantu ēnkun
si tibu'ukan dunya." 18 Hangkan takitete we' Tuhanin ma'ase' si sasuku kabaya'anne
kina'ase'anin. Duk amban baya'ne isab pasagadanne me' a'ahin magtuwas kōk.

Tuhanin astel saguwa' ma'ase' isab

19 Kaw dambuwa' ka'am magpa'in si aku, "Bang kuwe' iyan, we'ey Tuhanin salla'ne
me' a'ahin. Ga' du niya' makasagga' kinabaya'annen." 20 Da'a iyan bissāhun. Sine kew
we' tajampanu Tuhanin bu manusiya' kew hadja? Makajari ke paliyukin magpa'in si
a'a mangahinang iyehin, "We'ey ku hinangnu sa inin?" 21 Kata'uhante we' a'a maghi-
nang paliyukin taga kapatut maghinang ine-ine kabaya'anne hininangin. Amban da
kubbeng bulak ngahinang iye dambuwa' pangisihan hāp manamal duk mahalga' duk
dambuwa' isab ga'i tantu hāp duk ginuna kahaba' ellew.
22 Damikkiyan isab Tuhanin makajari iye magbaya' ine-ine batang hinangne si me'
manusiya'in. Bisan Tuhanin astel si me' a'a madusehanin duk batang leggane siye
duk batang tapakitehanne balakatnen saguwa' sandalanne dahu' astelnen duk ga'i ne
siye leggane bisan du siye pata' ilegga. 23 Hangkan sandalan Tuhanin astelnen supaya
kata'uhan me' manusiya'in kēmon we' ga'i takila-kila kahāpne si me' a'a ka'ase'anne duk
tapene'ne pinahadje si pasōnganin. 24 Kite bi hep me' tapene'nen. Duma'in hadja amban
bangsa Yahudi kite bi, saguwa' amban me' bangsa duma'in Yahudi du isab. 25 Pinasulat
hep we' Tuhanin pu Nabi Hosea sabab inin. Pa'inne,

"Me' duma'in a'aku tagna'in, siye ne iyan inēnanku me' a'akun. Bangsa mangga'i
kinalasahankun, siye ne iyan inēnanku kinalasahankun.

26 Duk la'i si lahat bakas pangakahanku siyehin we' duma'in siye me' a'aku, la'i isab
akahanku siye iyan we' siye me' anakku, aku Tuhan ma'ellumin."
27 Duk Nabi Isaya bakas nulat isab sabab me' bangsa Isra'ilin. Pa'inne, "Bisan pe bangsa
Isra'ilin ekka manamal kuwe' umus si higad tahik ga'i ta'itung, kuwe'ahat du hadja
iyan malumuwas amban pangaleggahan Tuhan siyehin. 28 Pegge' bugtu' we' sōng legga
Tuhanin du me' a'a si dunyahin. Ga'i iye magdayan ngalegga siye." 29 Bakas pina'al isab
we' Nabi Isaya awwalley sabab bangsa Isra'ilin, pa'inne, "Bang Tuhanin, iye magbaya'
si kēmon manusiya'in, ga' kite bi miya'an lebbihanne tubu', kuwe' si' kite bi miya'an me'
a'a si puweblo Sodom duk si puweblo Gomorahin, ubus ne kēmon matey."

Bangsa Isra'ilin ga'i sandel pu Isa Almasi

30 Manjari, ine pa'inte sabab inin? Iye pa'inte we' me' a'a duma'in Yahudihin,
ga' siye ngapas we' inampun duk kinimmatan siye bentel si pagmatahan Tuhanin.
Saguwa' siye ne inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab sandelde pu si
Isa Almasihin. 31 Saguwa' me' bangsa Isra'ilin, magge'es te'ed siye nuhut sara'in supaya
siye kinimmatan bentel we' Tuhanin saguwa' ga' tatuhutde sara'in hangkan ga' siye
kinimmatan bentel we' Tuhanin. 32 Na, we'ey sa miya'an? Pegge' me' bangsa Isra'ilin
ngandel si me' hinangande mahāpin. Ga'i siye ngatu sandel pu si Isa Almasi supaya siye
asal kinimmatan bentel we' Tuhanin. Pa'in kitabin we' Isa Almasi dalil batu duk me'
bangsa Isra'ilin kuwe' sumampuk si batu miya'an sabab ga'i siye ngatu sandel pu si Isa.
33 Pa'in Tuhanin hep dem kitab,
"La'i si puweblo Siyon niya' bettadku batu kasumampukan me' a'a mala'ihin duk siye
hebba'. Saguwa' sasuku ngandel si batu inin, ga'i siye magsusun sabab sandelde
si iyehin."

10

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, iye te'ed kabaya'ankun we'
me' pagkasiku bangsa Isra'ilin timbul du duk tapī si surga'. Duk pāku-pākuku te'ed
inin si Tuhan. 2 Kata'uhanku we' magge'es te'ed siye nuhut Tuhanin saguwa' ga'i
tewwa' pakahātide bang sa'ingge panuhutde iyehin. 3 Ga'i tahātide bang inumey duk
a'ahin ta'ampun duk takimmat bentel we' Tuhanin. Kannalde we' ta'ampun siye sabab
panuhutde sara'in. Duk ga'i siye ngatu nuhut pina'in Tuhanin bang inumey duk siye
ta'ampunne duk takimmatne bentel. 4 Kemuwe Isa Almasi pitu, duma'in ne sara'in lān
tudju Tuhanin. Saguwa' hangkan kite kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' sandel
kite pu si Isa Almasi.

Kēmon makajari tinimbul duk tapī si surga'

5 Inin bakas sinulat we' si Musa sabab a'a manuhut sara'in supaya iye kinimmatan
bentel we' Tuhanin. Pa'inne, "Sine-sine asal makatuhut kēmon panganda'akan dem
sara'in, ellum du iye si surga' ga' tamanan." 6 Saguwa' da bayu' hadja subey hininangten
duk kite kinimmatan bentel we' Tuhanin, subey kite sandel pu si Isa Almasi. Duk
sabab inin niya' isab tasulat dem kitab, pina'in, "Da'a pa'inun bi, 'Subey dahu' niya' pī
si surga',' " (hātinen ngeddo' Almasi bino'o pitu si dunya.) 7 "Duk da'a isab pa'inun bi,
'Subey dahu' niya' pī diyawa' si lahat me' pateyin,' " (hātinen mo'o Almasi pitu.) 8 Pegge'
pina'in dem kitab, "Lapal Tuhanin lu'u ne si ka'am. Makajari ka'am missāne duk enna'bi
dem ateybi." Hātinen lapal minahalayak kami si ka'amin sabab bang sa'ingge ta'ampun
duk takimmat bentel we' Tuhanin me' masandel pu Isa Almasihin. 9 Bang magbennal
kite si me' a'a we' si Isa Almasi Panuhutanten bi duk kahagadte te'ed dem ateyte we'
pinakellum iye balik we' Tuhanin amban kamateynen, na, timbul kite duk tapī kite si
surga'. 10 Pegge' bang asal kahagad kite ateyten dambūs-būs duk magbennal kite si me'

a'a, inampun duk kinimmatan kite bentel we' Tuhanin duk timbul kite. 11 Pa'in kitabin,
“Sasuku makahagad si iyehin asal ga'i te'ed magsusun.” 12 Sakup kēmon manusiya'in
pegge' ga' bidda' Yahudi duk duma'in Yahudi, masi Tuhanin magbaya' si siyehin kēmon
duk urunganne kahāpan kēmon mamāku si iyehin. 13 Pa'in kitabin,
“Sine-sine pakatimbul si Panuhutanin, timbul du iye duk tapī iye si surga'.”
14 Inumey pakatimbulde pu Isa Almasihin bang ga'i pe siye sandel si iye? Duk inumey
kasandelde si iyehin bang ga' pe bakas takalede aka-aka hāp sabab iyehin? Inumey
pakakalede sabab iyehin bang ga' niya' pī ngakahan siye? 15 Inumey pangaka siyehin
bang ga'i dina'ak pī me' a'a mamagakahin? Saguwa' niya' me' a'a dina'ak we' Tuhanin pī
ngakahan siye. Sa pina'in dem kitabin, “Asal kēgan te'ed kite bang niya' tekka mo'ohan
kite aka-aka hāp.” 16 Saguwa' duma'in du kēmon makahagad si aka-aka mahāpin. Pa'in
Nabi Isaya hep awwalley, “Tuhan, kulang du makahagad si inaka kamihin.” 17 Manjari,
subey dahu' minahalayak aka-aka sabab Isa Almasihin duk takale me' a'ahin, ubus
meke ne siye sandel pu si Isa Almasi.
18 Saguwa' niya' tilewku: Ga' ente' takale me' a'a Isra'ilin aka-aka sabab Isa Almasihin
hangkan siye ga'i kahagad? Asal takalede du. Pegge' pa'in kitabin hep,
“Me' a'a dina'ak Tuhanin magaka-aka si kēmon a'a duk me' bissāden bawag si tibu'ukan
dunya.”
19 Niya' tilewku seddili: Ga' ente' tahāti me' a'a Isra'ilin we' me' bangsa duma'in
Yahudihin suku' si Tuhan isab? Asal tahātide du. Si Musa ne dehellu manambungin.
Pinasulat hep we' Tuhanin bissānen si iye. Pa'in Tuhanin,
“Asipku du me' a'a duma'in Yahudihin, me' a'a pina'inbi we' bangsa ga' niya' gunane.
Manjari ngimbū du ka'am duk astel ka'am pegge' asipku me' a'a mangga'i
mangata'uhan akuhin.”
20 Ubus, Nabi Isaya ga' isab talew missā, pa'inne,
“Iye inin pina'in Tuhanin, ‘Me' mangga' mamiha akuhin, siye mangasuwa' akuhin. Me'
mangga' magtilew sabab akuhin, siye pamakitehanku dikun.’ ”
21 Saguwa' bang sabab me' a'a Isra'ilin, iye inin pina'in Isayahin, “Pa'in Tuhanin, ‘Luwal
ku ngahumatan me' a'a mangga'i mapakale si akuhin, me' a'a matuwas kōkden.’ ”

11

Ma'ase' Tuhanin si me' a'a Isra'ilin

1 Manjari magtilew ku: Tinayikutan ne ke we' Tuhanin me' a'a tapene'ne inin? Asal
ga'. Aku inin bangsa Isra'il hep duk tubu' Ibrahim duk tubu' Benjamin. 2 Ga' tinayikutan
we' Tuhanin me' a'a tapene'ne tagna' awwalley pe. Kata'uhanbi du bang ine pina'in
kitab sabab Nabi Eliyasin. Muhun hep iye si Tuhan sabab me' hinangan me' a'a
Isra'ilin. 3 Pa'in Eliyas, “Tuhan, ubus ne pinapatey we' de me' nabinun. Ilarak we'
de me' pagkuluban-kulubanan kami si ka'uhin. Luwal sa' aku nabi matalebbihin duk
batang ku isab papateyde.” 4 Ine sambung Tuhan si iyehin? Pa'in Tuhanin si iye, “Niya'
pe talebbi pitu' ngibu me' a'aku duk siye inin ga' bakas mahadje tuhan-tuhan inēnan
Ba'alin.” 5 Damikkiyan isab kuwe'itu niya' pe isab talebbi nuhut Tuhanin. Tapene' siye
we' ne pegge' malasa iye duk ma'ase' iye si siye. 6 Bang Tuhanin mene' a'a, ga'i siye
pene'ne sabab me' hinangande mahāpin saguwa' pene'ne siye pegge' malasa iye duk
ma'ase' iye si siye. Bang si' miya'an sabab hinangande mahāpin hangkan siye pene'ne,
duma'in ne pamene'annen sabab lasanen duk ase'nen.
7 Manjari, ine pa'inte sabab inin? Magpiha me' a'a Isra'ilin bang sa'ingge duk siye
takimmat bentel we' Tuhanin, saguwa' ga' takasuwa'de. Luwal hadja me' tapene' we'
Tuhanin, me' masandel pu si Isahin, mangasuwa' iyehin. Bu me' sinduwehin ngatuwas
kōkden pegge' ga' siye pakale si Tuhan. 8 Niya' pa'in kitabin sabab me' a'a matuwas kōkde

inin. Pa'in kitabin, “Pinababbal we' Tuhanin pikilanden. Sampay kuwe'itu kuwe' siye
ga'i ngite bisan niya' matade, kuwe' siye ga'i kale bisan niya' tayingede.” 9 Pa'in si Da'ud,
“Karayaw we' sabab me' kasinnahanden kuwe' siye tewwa' leppas duk ga'i siye
lumeppa; kuwe' siye labo' dem lowang lalem duk ga'i siye lumuwas. Iye inin
tumbas me' hinanganden.
10 Karayaw pinessekan mataden duk siye ga'i ngite. Karayaw siye tiniksa' ga' tamanan,
kuwe' a'a kokko' we' duwa'an diyata' bukutnen.”
11 Bang kuwe' miya'an, ine ne ka'ujudan me' bangsa Yahudihin? Tayikutan Tuhanin
ne ke te'ed siye salama-lama pegge' ga'i siye sandel pu si Isa Almasi? Ga'i du. Saguwa'
pegge' tinayikutan we' de Tuhanin, manjari tinimbul dahu' we' Tuhanin me' duma'in
Yahudihin duk siye tapī si surga' supaya pagkite me' Yahudihin inin, mabaya' du siye
nuhut Tuhanin kuwe' me' bangsa duma'in Yahudihin. 12 Bang pagduse bangsa Yahudi-
hin duk panayikut Tuhan siyehin mole' si kahāpan me' bangsa duma'in Yahudihin,
pasōng ne te'ed ekka kahāpan tekka si me' duma'in Yahudihin bang me' Yahudihin balik
ne si Tuhan.

Timbul me' a'a duma'in Yahudihin

13 Niya' bissāku si ka'am, me' duma'in Yahudihin. Aku inin kawakilan we' Isa Almasi
magmahalayak si me' a'a duma'in Yahudihin. Bang magge'es ku magmahalayak si
ka'am, 14 kaw me' pagkasiku Yahudi sinduwehin ibeg duk ujud mabaya' du sandel pu Isa
Almasi kuwe' ka'amin, supaya siye timbul duk tapī si surga'. 15 Sabab panayikut Tuhan
si bangsa Yahudihin, hināp ne we' Tuhanin me' bangsa duma'in Yahudihin. Na, sa'ingge
bang me' Yahudihin tayima' Tuhanin ne balik? Asal hāp manamal. Kuwe' du siye bakas
matey bu ellum balik.
16 Magdalilan ku si ka'am sabab me' Yahudihin. Addat kami Yahudihin, bang kami
magaddun hinang pan, ngeddo' kami da akup pangurung si Tuhan. Bang suku' si
Tuhanin da akup miya'an, hātinen suku' si iye isab kēmon addunin. Atawa dalilnen
kayu. Bang suku' si Tuhan gamutin, suku' si Tuhan du isab me' pangehin. 17 Bangsa
Isra'ilin kuwe' da bayu' kayu tinanem duk inipat supaya magbuwa'. Duk ka'am, me'
duma'in Yahudihin, kuwe' kayu du isab ka'am, saguwa' kayu tomo' dihananne dem
talun. Manjari me' pange sinduwe amban kayu inipatin tinoto' we' Tuhanin, duk ka'am
me' pange amban kayu talunin pinasugpat pī si antag bakas panoto'anin. Manjari
kuwe'itu kabahagi'an ne ka'am me' kahāpan suku' si me' Yahudihin. 18 Hangkan ka'am,
me' duma'in Yahudihin, da'a te'ed udji'un bi me' pange bakas tinoto' miya'an, hātinen
me' Yahudi mangga'i makahagadin. Ga'i ka'am kapagabbu pegge' ka'am dalil pangehin
bu siye dalil gamutin; duk duma'in ellum gamutin sabab pangehin saguwa' ellum
pangehin sabab gamutin.
19 Kaw pa'inbi, “To'o iyan, saguwa' bakas tinoto' du siye we' Tuhanin duk kami, me'
duma'in Yahudihin, tasugpat pī ngaganti'an siye.” 20 Bennal iyan. Tinoto' siye pegge'
ga'i siye sandel pu si Isa Almasi. Bu ka'am pinaganti' si siye pegge' sandel ka'am. Da'a
ka'am maglangkew atey. Subey ka'am talew si Tuhan. 21 Bang tinoto' we' Tuhanin
me' pange tagna'in, hātinen me' Yahudihin, da'a pikilun bi we' ga'i isab ka'am toto'ne.
22 Tapandogate tu'u we' Tuhanin ma'ase' si a'a saguwa' ngalegga isab te'ed iye. Asal
leggane me' manayikutan iyehin saguwa' ka'am, ma'ase' iye si ka'am bang ga'i usa'
sandelbi pu si Isa Almasihin. Saguwa' bang ga'i ka'am sandel, toto'ne isab ka'am. 23 Duk
me' Yahudi bakas tinayikutan Tuhanin, bang ne siye sandel pu si Isa Almasi, tayima'
Tuhanin siye balik. Dalil me' pangehin, pinasugpat siye balik pī si kayu bakas panoto'an
siyehin, pegge' tapasugpat Tuhanin siye balik. 24 Ka'am me' duma'in Yahudihin, kuwe'
ka'am dalil me' pange kayu talun tinoto'in ubus bu pinasugpat pī si kayu inipatin, bisan
du ga'i tantu hininang sa miya'an. Me' Yahudihin hep dalil kayu inipat miya'an duk

mura du pinasugpat balik we' Tuhanin me' pange bakas tinoto'anin pī si kayu bakas panoto'an siyehin.

Ma'ase' Tuhanin si me' manusiya'in kēmon

25 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' akaku si ka'am supaya
ka'am ga'i maglangkew atey duk magabbu we' hāp ka'am amban me' Yahudihin. Niya'
tolo' bennal batang akaku si ka'am ga' bakas kata'uhan ngeregse' ma'in. Iye inin
inakakun. To'o we' ka'ekkahan me' a'a Isra'ilin ga'i ngatu kahagad saguwa' akahante
ka'am we' ga'i pakahagadde inin ga'i du teteg. Bang jukup ne ekkahan me' a'a duma'in
Yahudi manuhut Tuhanin, meke ne me' Yahudihin kahagad duk balik ne siye si Tuhan.
26 Manjari kēmon bangsa Isra'ilin kahagad du duk timbul duk tapī si surga'. Pina'in dem
kitab sabab inin, pa'in Tuhanin,
"Pitu du iyan Manimbulin amban lahat Siyon. Ānanne iyan me' hinangan mala'at
hininang me' tubu' si Yakubin, hātinen me' Yahudihin.
27 Pagtekka ellew miya'an, ānanku du kēmon duseden sa bakas pananggupku
matu'uhin."
28 Me' Yahudihin banta Tuhanin ne pegge' ga' kahagadde aka-aka mahāpin. Ga'
pakahagadde inin mole' si kahāpanbi ne. Saguwa' amban tagna' asal me' Yahudihin
hep tapene' we' Tuhanin duk siye manjari me' a'ane. Duk kalasahan Tuhanin pe siye
sabab sanggupne si me' kapapu'anden. 29 Pegge' Tuhanin, bang niya' a'a tapene'ne
duk iledjiki'an we' ne, ga'i te'ed pagpinda-pindane. 30 Na, ka'am isab me' duma'in
Yahudihin, matu'uhin ga' ka'am nuhut Tuhanin. Saguwa' kuwe'itu ka'ase'an ka'am
we' Tuhanin pegge' tayikutan me' Yahudihin Tuhanin. 31 Kuwe'itu me' Yahudihin
ga'i tuhutde Tuhanin, duk ka'ase'an ka'am we' Tuhanin, supaya si pasōngan ka'ase'an
Tuhanin du isab siye. 32 Hangkan hep pinakitehan we' Tuhanin we' kēmon manusiya'in,
Yahudi duk duma'in Yahudi, sali'-sali' ga'i nuhut Tuhan supaya tapakitene ase'nen si
siye kēmon.

Pata' Tuhanin pinudji

33 Asal ga'i te'ed takila-kila ase' Tuhan si kitehin bi kēmon. Lalem manamal kata'unen
duk kata'uhanne kēmon. Ga'i tahātite pikilannen. Ga'i tahātite me' hinangannen.
34 Pina'in dem kitab,
"Sine mangata'uhan pikilan Tuhanin? Sine mamanolo'an iyehin?
35 Ga'i makajari we' niya' pangurungte iye duk niya' utangne si kite."
36 Pegge' Tuhanin magpapanjari kēmon-kēmonin. Iye magbaya'in duk kēmon pinapanjari
we' ne supaya iye tapudji. Pudjite bi Tuhanin ga' tamanan. Amin.

12

Bang sa'ingge subey hinanganten duk kasulutan Tuhanin

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, pegge' Tuhanin asal ma'ase'
te'ed si kite bi hangkan junjungku si ka'am: Pangurungun bi dibin si Tuhan. Da'a ne
kimmatanun bi we' ka'am pe dapu' baranbin saguwa' kuwe' ka'am dalil kuluban si
Tuhanin. Subey ne ga' niya' hinanganbi la'at saguwa' subey hinangbi me' hinangan
makasulut Tuhanin. Kuwe' inin panambahayang mapatutin. 2 Da'a ka'am maghi-
nangan sa hinangan me' ka'ekkahan matu'u si dunyahin. Saguwa' ambat ba'ahuhan
Tuhanin pamikilbin duk ne pinda ateybin. Manjari kata'uhanbi du te'ed bang ine me'
kinabaya'an Tuhanin. Kinabaya'annen me' mahāpin duk me' makasulut iyehin duk me'
mangga' niya' salla'-salla'nen.
3 Aku inin ka'urungan ku we' Tuhanin kapatut magusihat hangkan pa'inku si ka'am
kēmon: Da'a pikilun bi we' langkew te'ed ka'am saguwa' ara'-ara'un bi hadja tamanan

mapatutin. Pegge' Tuhanin mangurungan ka'am kapandeyanin sabab sandelbi pu si Isa Almasihin. 4 Baranten dambuwa' du saguwa' niya' bettiste, tangante, matate duk me' seddili pe bu ga'i magsali' kagunahanden. 5 Damikkiyan kite bi isab me' masandel pu si Almasihin, bisan kite bi ekka saguwa' kuwe' kite bi dambuwa' baran hadja pegge' magdambuwa' kite bi kēmon duk Almasi. Duk kuwe' kite bi dalil magsugpat kēmon. 6 We' lasa Tuhan si kitehin bi inurungan kite bi we' ne me' kapandeyan. Saguwa' kite bi dangan-dangan magseddili-seddili kapandeyan pinangurung kitehin bi. Ine-ine kapandeyan pinangurung si kite bi subey gunate bi pahāp-hāp. Bang dambuwa'in ka'urungan kapandeyan magpalata' lapal pinabissā Tuhanin, subey palata'ne asal bissā Tuhanin magsali' duk panolo' kinahagadten bi. 7 Bang kite ka'urungan kapandeyan nabangan me' pagkasiten, subey siye tabangante. Bang kapandeyan pangurungne kitehin magusihat, subey kite magusihat. 8 Bang kapandeyan pangurung kitehin ngasig sawe'ten, subey siye asigte. Bang kapandeyan pangurung kitehin nabang sukal sawe'ten, subey kite sayu'. Bang kite pinasukuhan hinang magnakura', subey kite matuyu' si hinangten. Bang hinangten nabangan me' a'a kasigpitanin, subey kite kēgan nabangan siye.

9 Subey lasabi si sawe'bin amban dem atey. Kabunsihanun bi sasuku mala'atin duk tentemanun bi dem ateybi sasuku mahāpin. 10 Subey ka'am maglasa-ilasa pegge' kuwe' ne ka'am magpungtina'i sabab sandel ka'am sali'-sali' pu si Isa Almasi. Subey ka'am sinna mahadje pagkasibi masandel pu si Isahin. 11 Da'a ka'am bulasan saguwa' magtuyu' ka'am maghinang si Panuhutanten bi ateybin dambūs-būs. 12 Subey ka'am luwal magkēg pegge' niya' ase-asebi amban Tuhan. Bang ka'am dem kasusehan, sandalanun bi. Da'a ka'am pahali ngampun-ngampun si Tuhan. 13 Tabangun bi sukal me' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin duk hatulun bi sasuku mapiyu si luma'bin.

14 Sasuku maminasa ka'amin, pāku-pākuhanun bi kahāpan amban Tuhan. Da'a siye sukna'anun bi. 15 Patuhut ka'am magkēg si me' magkēgin duk patuhut ka'am magdukka si me' magdukkahin. 16 Magsulut-sinulut ka'am. Da'a apasun bi pinahadje ka'am. Da'a ka'am iya' magtuhut-tuhut duk me' madiyawa' paga'anen. Da'a ka'am magpikil we' ka'am ne asal mata'uhin.

17 Bang niya' ngala'at ka'am, da'a tumbasanun bi la'at. Hinangun bi sasuku mahāp si pagmatahan me' a'ahin kēmon. 18 Tamanan tahinangbin, da'a te'ed ka'am magsasa' duk sine-sine ne, saguwa' subey ka'am magsulut-sulut duk kēmon a'a. 19 Me' bagayku, da'a ka'am males saguwa' ambat Tuhanin mamalesan ka'amin. Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in, “Aku mamalesin. Aku mangalegga me' maghinang la'at si ka'amin, pa'in Tuhanin.” 20 Saguwa' hinangun bi sa pina'in dem kitabin, “Bang takitebi bantabin inusan, pakanun bi. Bang lekkakan iye, pa'inumun bi. Bang hinangbi inin si iye, ujud iya' iye manamal.” 21 Bang niya' la'at hininang si ka'am, da'a iye panumbasun bi la'at. Saguwa' tumbasanun bi hāp duk tada'ag mala'atin.

13

Subey tuhutte me' a'a magbaya' si lahatten

1 Kēmon kite bi manusiya'in, subey tuhutte bi me' a'a taga kapatut magbaya' si paglahatanten bi pegge' ga' niya' ka'urungan kapatut bang duma'in amban baya' Tuhan. Duk me' taga kapatut magbaya'in, Tuhanin mamatingkolo' siyehin. 2 Sasuku manguntarahan a'a magbaya' si paglahatin, kuntarahande isab Tuhanin, pegge' Tuhanin mamettad siye si hinangde miya'an. Duk ilegga du me' manguntarahan siyehin. 3 Pegge' me' maghinangan mahāpin ga'i talew si me' magbaya' si paglahatin. Luwal me' maghinangan mala'atin matinalew si siyehin. Ga'i ka'am subey tinalew si me' magbaya' si paglahatin samanta'an hāp hinanganbin duk sanglitande pe ka'am. 4 Pegge'

siye inin dara'akan Tuhanin pinapī we' ne para si kahāpanbi du. Saguwa' bang ka'am
maghinangan la'at, talep ka'am talew, pegge' taga kapatut siye amban Tuhan ngalegga
ka'am. Dina'ak siye we' Tuhanin ngalegga sasuku maghinangan mala'atin. 5 Hangkan
hep subey tuhutbi me' a'a magbaya' si paglahatbin duk ka'am ga'i ilegga duk pegge'
kata'uhanbi du dem ateybi we' inin subey hininangbin.
6 Duk hangkan isab ka'am patut magbayed sukey bulak atawa sukey ine-ine pāku
gubelnohin, pegge' me' maghinang si gubelnohin hinangde du panganda'akan Tuhan
si siyehin. 7 Hangkan bayedanun bi me' patut binayedanin, sukey bulak ke atawa sukey
ine-ine ne, duk pagaddatanun bi duk pahadjehun bi me' magbaya' si paglahatbin.

Subey kite malasa si pagkasiten

8 Bang niya' utangbi, bayedanun bi bang ta'abut ne ellew pagbayedin. Bisan ga' ne
niya' utangbi, utangan pe ka'am seddili. Utang inin lasabi si pagkasibin. Bang maglasa-
ilasa ka'am, tuhutbi ne sara' sinulat si Musahin. 9 Pa'in sara' si Musahin hep, "Da'a
ka'am magjina; da'a ka'am mapatey; da'a ka'am nangkew; da'a pagnapsuhanun bi alata'
sawe'bin." Me' da'akan inin duk kēmon da'akan sinduwehin sumakup diyalem da'akan
dambuwa' inin, pina'in, "Kalasahanun sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun." 10 Pegge'
bang asal kalasahante pagkasiten, ga'i te'ed iye hinangante la'at. Hangkan hep bang
kalasahante pagkasiten tatuhutte ne kēmon panganda'akan Tuhanin.
11 Hangkan subey miya'an hinangbi, lagi' ne pegge' kata'uhanbi we' ga'i du tiggel
tekka ne Isa Almasi balik. Tagna' pakahagadte pu si Isa Almasihin, kuwe' tala-tala pe
ellew panimbul Tuhan kitehin saguwa' kuwe'itu asal tapit ne. Bang ka'am dalil a'a tuli,
subey ne ka'am ngape. 12 Dunya kuwe'itu inin kuwe' dem lindem sabab duse. Saguwa'
kuwe'itu tahala' ne imut-imut lindemin duk sōng ellew ne. Hātinen, sōng tekka ne
balik Isa Almasi. Hangkan subey ne lebbahante kēmon hinangante mala'atin duk dalil
sundalu magbessi miya'an subey kite panyap nungka'an sasuku mala'atin. 13 Subey
kawul-pi'ilten hāp duk patalep si me' a'a patenna' dem danta' ellewin. Hangkan da'a
ka'am maglangohan. Da'a ka'am magjina atawa magba'is. Da'a ka'am luwal magsasa'
duk da'a ka'am magkimbū. 14 Saguwa' batukanun bi kawul-pi'il Panuhutanten bi, Isa
Almasi. Da'a te'ed ka'am magpikilan ngūtan napsubin.

14

Da'a salla'te me' pagkasite masandel pu si Isahin

1 Niya' batang pa'inku si ka'am sabab a'a ga'i pe basag sandelne pu si Isahin. Subey iye
addatanbi. Da'a iye bo'ohun bi magjawab bang ga'i sali' pamikilbin pasal me' hinangan
mapatutin duk mangga'i mapatutin. 2 Sa'upama a'a mangga'i mabasag sandelnen, ka-
hagad iye we' haram mangan hinayep ine-ine hangkan iye hadja pagla'uknen sayul. Bu
a'a mabasag sandelnen, kahagad we' bisan kinakan ine makajari kinakan. 3 Mamangan
hinayepin subey ga'i udji'ne mangga'i mamanganin. Damikkiyan mangga'i mamangan
hinayepin subey ga'i bissāhanne a'a mamangan ine-inehin. Pegge' tinayima' du a'a
miya'an we' Tuhanin. 4 We' sine ka'am hangkan salla'bi dara'akan a'a seddilihin?
Duma'in ka'am paghinangannen, hangkan amunen hadja patut magpikilanin bang
tewwa' hininang a'a miya'an atawa ga'i. Asal ga'i du a'a miya'an labo', pegge' tabangan
Panuhutanten bi iye duk ga'i sala' hinangannen.
5 Niya' me' a'a kimmatande we' dambuwa' ellew hadje amban me' ellew sinduwe.
Niya' isab me' a'a kimmatande we' sali'-sali' me' ellewin. Subey ka'am dangan-dangan
bugtu' bang sa'ingge pamikilbin. 6 A'a mamahadje dambuwa' ellewin, hinangne
inin pamahadjene Tuhanin. Damikkiyan isab a'a mamangan ine-inehin, mangan iye
pamahadjene Tuhanin, pegge' pagsukulanne si Tuhanin kinakannen. A'a mangga'i

mamangan hinayepin, damikkiyan pahadjene isab Tuhanin hangkan iye ga'i mangan
hinayep duk magsukul isab iye si Tuhan. 7 Kēmon kite bi suku' pu si Isa Almasi,
Panuhutanten bi. Hangkan si ka'ellumte bi duk si kamateyte bi subey iye sinulutten bi
duma'in diten bi. 8 Hangkan kite bi ellum, supaya pinudji Panuhutanten bi Isa Almasi.
Damikkiyan isab bang matey kite bi. Manjari, bang kite bi ellum atawa matey, suku'
pu si Isa Almasi kite bi. 9 Pegge' inin sababnen hangkan matey Almasi duk ellum iye
balik, supaya iye Panuhutanten bi bang kite bi ellum atawa matey. 10 We'ey ka'am me'
mangga'i mamangan hinayepin bissāhanbi pungtina'ibi masandel pu si Isahin? Duk
ka'am me' mamangan ine-inehin isab, we'ey udji'bi pungtina'ibi masandel pu si Isahin?
Kēmon kite bi nengge du iyan si harapan Tuhan si ellew dambuli duk hukumne kite bi.
11 Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in,

"Sabennal-bennal te'ed, pa'in Tuhanin, kēmon a'ahin pasujud du iyan si aku. Kēmon
a'ahin magbennal du iyan we' aku asal Tuhanin."

12 Manjari kēmon kite bi subey magaka si Tuhan sabab me' bakas hinangante bi matu'u
si dunyahin.

Da'a padusehun bi sawe'bin

13 Hangkan hep da'a ne bissā-bissāhante sawe'ten sabab hinangannen. Saguwa'
iye inin subey pinikilten, we' asal ga'i te'ed kite maghinangan ine-ine bang sabab
hinangante miya'an ujud makapagduse pungtina'ite masandel pu si Isahin. 14 Pegge'
aku inin suku' pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi, kabugtu'anku we' ga' niya' kinakan
haram. Saguwa' bang niya' a'a kahagad we' niya' kinakan haram, na, haram te'ed si
iye. 15 Bang suse pungtina'inu masandel pu si Isahin sabab niya' kakannu bu haram si
iye, na hātinen pasti' ne we' ga'i kew malasa si iye. Bang sabab kinakannun kaw ujud
ga'i ne nuhut Tuhanin pungtina'inun, da'a ne kakanun. Matey hep Isa Almasi sabab
pungtina'inu miya'an. 16 Bisan hāp si ka'u bang la'at si pungtina'inu masandel pu si
Isahin, na, da'a ne hinangun supaya ga'i kew bissāhande la'at. 17 Tuhanin magbaya'
si kitehin bi. Bang asal tuhutte bi iye, subey ga'i langkew dem pikilante bi bang ine
kinakanten bi atawa ininumten bi. Iye subey malangkew dem pikilanten bi, we' subey
bentel hinanganten bi, duk subey kite bi magsulut-sulut, duk subey isab kite bi kēgan,
duk kēgten bi pinangurung we' Niyawa Tuhanin dem ateyte bi. 18 Bang kuwe' inin
panuhutte bi Isa Almasihin, kasulutan Tuhanin si kite bi duk pagaddatan kite bi we'
me' pagkasite bi manusiya'in.

19 Hangkan hep subey te'ed pagtuyu'ante bi maghinang me' hinangan makasulut
sawe'ten bi duk magtabang-tinabang kite bi supaya ngabasag sandelte bi si Tuhanin.
20 Bisan ka'am makajari mangan ine-ine, da'a kakanun bi bang sabab pamanganbi
miya'an ngalamma sandel sawe'bin si Tuhan. Bennal ga' niya' kinakan haram, saguwa'
ga'i hāp bang kakanbi bu la'at si sawe'bi duk sabab pamanganbi miya'an kapagduse
sawe'bin. 21 Iye mahāp hininangin, ine-ine pagla'ukbi atawa inumbi atawa hinangbi,
bang makapagduse pagkasibin, da'a te'ed hinangun bi. 22 Ine-ine kahagadbi sabab
inin, subey hadja ka'am duk Tuhanin mangata'uhan iyehin. Sine-sine ga'i duwe-
duwehan saguwa' kabugtu'anne we' tewwa' hininangnen, asal kēgan a'a miya'an.
23 Saguwa' sa'upama, niya' dambuwa' a'a luwal duwe-duwehan we' kaw niya' kinakan
ga'i makajari kakanne saguwa' kakanne pe, na, magduse iye si matahan Tuhan pegge'
hinangannen ga'i magtuhut duk kinahagadnen. Bisan ine-ine hinangte, bang duwe-
duwehan kite kaw ga'i hāp bu hinangte pe, na kapagduse ne kite.

15

Subey sulutte sawe'ten duma'in diten

1 Kite bi me' mabasag masandel si Tuhanin, subey tabangante bi me' malamma
sandelnen si me' kasusehanden. Da'a iye sinulutten bi diten bi. 2 Saguwa' kite bi dangan-
dangan subey sulutte bi pungtina'ite bi masandel pu si Isa Almasihin duk hinangte bi
mahāp para si iyehin supaya ngabasag sandelnen. 3 Pegge' si Isa Almasi ga' hep sulutne
dinen saguwa' maglilla' iye diniyawa'an. Tasulat sabab inin dem kitab, pina'in, "Me'
bissā la'at binissā we' me' a'a si ka'uhin, Tuhan, tewwa' si aku." 4 Kēmon pinasulat
we' Tuhan dem kitab awwalley, pamanolo' kite bi supaya kite bi ta'u magsandal
bang dem kasusehan duk supaya asig ateyten bi duk ga'i usa' pangase-ngasete bi si
Tuhanin. 5-6 Tuhanin iye manabangan kitehin bi duk kite bi ta'u magsandal. Duk iye
isab mama'asig ateyten bi. Karayaw ka'am tabanganne duk ka'am magsulut-sulut sa
hinangan Isa Almasihin supaya ka'am magdūs mudji Tuhanin, Sama Panuhutanten bi
Isa Almasi.

Pakale me' a'a duma'in Yahudihin si aka-aka mahāpin

7 Manjari, kimmatanun bi me' pagkasibi masandel pu si Isahin kuwe' me' pungtina'ibi
te'ed supaya Tuhanin tapudji, pegge' tinayima' isab ka'am we' Isa Almasi. 8 Pegge'
akahante ka'am we' hangkan Isa Almasi pitu nabangan kami me' Yahudihin, supaya
tapakitene we' Tuhanin kapangandelan, duk supaya tatumanan me' sanggup Tuhan
si me' kapapu'an kamihin, 9 duk supaya isab me' a'a duma'in Yahudihin tapudjide du
Tuhanin sabab ase'ne si siyehin. Tasulat hep inin dem kitab, pina'in,

"Hangkan magpasalamat ku si ka'u dem kabangsahan duma'in Yahudihin; magkanta
ku mudji ka'u."

10 Duk tasulat isab, pina'in,

"Ka'am me' duma'in Yahudihin, patuhut ka'am magkēg si me' a'a bakas tapene' we'
Tuhanin."

11 Duk tasulat pe,

"Pudjihun bi Tuhanin, kēmon ka'am me' duma'in Yahudihin. Pudjihun bi iye, kēmon
ka'am me' kabangsa-bangsahanin."

12 Duk tasulat we' Nabi Isaya isab, pa'inne,

"Niya' du iyan inanakan tubu' si Jesse. Duk iye magbaya' si me' a'a duma'in Yahudihin.
Duk iye pangase-ngasehanden."

13 Tuhanin po'on pangase-ngasehanbin. Karayaw urunganne ka'am kakēgan duk
kasanyangan sabab sandelbi si iyehin, supaya pinasōng du pangase-ngasebi si Tuhanin
we' balakat Niyawa Tuhanin.

Pu'unne hangkan ga'i magalang-alang si Paul nulatan siye

14 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kabugtu'anku we' ka'am asal
me' a'a hāp duk kata'uhanbi ne te'ed me' tolo' sabab Tuhanin duk makajari ne ka'am
magtolo'-tinolo'. 15 Tu'u dem sulat inin ga' ku magalang-alang ngakahan ka'am sabab
me' tolo' batang pina'essebanku si ka'amin. Hangkan ku ga' magalang-alang, pegge'
kawakilan ku we' Tuhanin duk ku manjari dara'akan Isa Almasi. 16 Kuwe' ku dalil
imam magmahalayak aka-aka mahāp amban Tuhanin si me' bangsa duma'in Yahudi,
supaya tasōnganku siye si Tuhan kuwe' dalil pariya. Duk tayima' Tuhanin du siye pegge'
pinahāp ateyden we' Niyawa Sutsihin. 17 Pegge' suku' pu si Isa Almasi ne ku, ga'i
ku iya' magbantu sabab me' tahinangku para si Tuhanin. 18 Makatawakkal ku missā
we' sabab panabang Almasi akuhin hangkan tabo'oku me' bangsa duma'in Yahudihin
nuhut Tuhan. Sandel siye pu Isa Almasi sakali' takalede me' binissākun duk takitede
me' hininangkun. 19 We' balakat pinangurung Niyawa Tuhan akuhin, maghinang ku
me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali'. Hangkan hep antag-antag bakas
papīhankun, amban Awrusalam ngeregse' Illiriku, ubus ne minahalayak we' ku si kēmon

a'a mala'ihin aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. 20 Kemuwe matu'uhin iye inapaskun
magusihat si me' a'a ga' bakas makakale aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin, pegge' ga'i
ku mabaya' nurul hinangan a'a. 21 Tuman ne bakas tasulat dem kitabin, pina'in,
"Me' a'a ga' bakas ka'akahanin ujud ngata'u du sabab iye. Duk me' mangga' bakas
makakalehin tahātide du iyan sabab iye."

Magsakap si Paul pī si Roma

22 Hinangku magmahalayak inin maka'alal akuhin hangkan ga' ku tapiyu si ka'am.
23 Saguwa' kuwe'itu pegge' ubus ne hinangkun tu'u si me' kalahatan matu'u inin, ara'-
ara'ku makajari ne ku hap piyu si ka'am. Tiggel ne kabaya'ku mapiyu nindew ka'amin.
24 Mabaya' ku hap pī si lahat me' bangsa Kastila'in saguwa' pasagid ku dahu' piyu
mayaman ka'am. Bang kaduhulan ne ku lu'u si ka'am, makajari ne ka'am nabangan aku
supaya ku luma'us si paglengngankun. 25 Saguwa' kuwe'itu tiya' pe ku hap Awrusalam
mo'o tabang si me' masandel pu si Isa Almasi mala'ihin. 26 Pegge' me' masandel pu si Isa
Almasi maglahat si Makedoniya duk si lahat Akayahin bakas ngurung sīn pinabo'ohan
hap Awrusalam panabangde me' masandel pu si Isa Almasi mamiskin mala'ihin. 27 Duk
sinna siye nabang. Duk asal pata' tabangde sukal me' Yahudi masandel pu si Isa
Almasihin panumbasde siye, pegge' sabab me' Yahudihin hep pu'un me' a'a duma'in
Yahudihin makakale bissā Tuhanin. Hangkan subey isab bahagi'ande me' Yahudihin
me' ledjiki' tasangkaden. 28 Bang ubus ne hinangku inin, hātinen tasōnganku ne pī si siye
kēmon sīn pinabo'ohan siyehin, patulak ku hap lahat me' bangsa Kastila'in duk pasagid
dahu' ku lu'u nindew ka'am. 29 Bang piyu ku si ka'am, kata'uhanku du we' bo'oku kēmon
kahāpan amban Almasihin.

30 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, malasa du kite bi pu Isa
Almasi, Panuhutanten bi duk maglasa-ilasa isab kite bi sabab pinapitu we' Niyawa
Tuhanin lasahin dem ateyte bi. Iye inin jānnen hangkan junjungku si ka'am, padūs
ka'am si aku māku-māku si Tuhan, 31 we' tabangne du ku supaya ku ga'i inusa' we' me'
a'a mangga'i manuhut Tuhan si lahat Yahudiyahin. Māku-māku isab ka'am karayaw me'
masandel pu si Isa Almasi si Awrusalamin sinna du nayima' tabang bino'oku si siye inin.
32 Manjari, puwas inin bang amban baya' Tuhan du, piyu ku si ka'am ateykun kēgan
manamal duk asig ateykun we' bi. 33 Māku-māku ku si Tuhan, iye mangurungan kite bi
kasanyanganin, karayaw ka'am luwal tuhut-tuhutanne. Amin.

16

Akahan si Paul me' a'ahin we' essebne siye

1 Baya' pakilaleku si ka'am malu'u si Romahin si Pebe, dambuwa' pungtina'ite bi
dende, pegge' sandel isab iye pu Isa Almasi. Bahannen nabang-nabangan me' masandel
pu si Isa si lahat Kenkereahin. 2 Pagtekka iye lu'u, hatulun bi iye pahāp-hāp. Talep
inin hinangbi me' masandel pu si Isa Almasihin. Bang niya' panabanganbi si Pebe inin,
tabangun bi te'ed iye, pegge' ekka a'a bakas tatabangne. Duk bisan aku, tatabangne ku
isab.

3 Akahanun bi Pirisila duk Akila we' essebku siye. Bakas siye me' sawe'ku maghinang
pu Isa Almasi. 4 Siye iyan maglilla' matey duk ku hadja tatabangde amban dem
kasiya-siyahan. Hangkan asal magsukul ku te'ed si siye. Duk duma'in hadja aku,
saguwa' kēmon me' duma'in Yahudi masandel pu si Isa Almasihin, magsukul isab si siye.
5 Akahanun bi isab me' masandel pu si Isa luwal magtipun si luma' disi Akilahin we'
essebku siye.

Akahanun bi bagaykun Epeneto we' asal essebku iye. Iye hep a'a dehellu-dehellu
masandel pu si Isa Almasi si lahat Asiyahin. 6 Akahanun bi Mariyam we' essebku

du isab iye. Basag te'ed iye maghinang lu'u si ka'am. 7 Akahanun bi isab Andaronik
duk Juniyas we' essebku siye. Siye me' pagkasiku Yahudi duk magsumbaya' kami
kinalabusu matu'uhin. Bantu siye si me' kawakilan we' Isa Almasihin. Dehellu pe siye
amban aku sandel pu Isa Almasi.
8 Akahanun bi isab Ampiliyatus we' essebku iye. Magbagay te'ed kami pegge' sali'
kami sandel pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi. 9 Duk si Urbanu isab, sawe'te bi
maghinang pu si Isa Almasi, duk si Istakis bagaykun, akahanun bi siye we' essebku
siye. 10 Akahanun bi aku isab Apelles we' essebku iye. Takite we' asal teteg te'ed iye
nuhut Isa Almasi. Duk akahanun bi isab disi Aristobul we' essebku siye. 11 Akahanun
bi isab si Herodiyon, pagkasiku Yahudi, duk me' pungtina'ite bi masandel pu si Isahin,
disi Narkissus magtewtey-anakin we' essebku siye.
12 Akahanun bi aku isab disi Tiripena duk Tiriposa we' essebku siye. Me' dende inin
maghinang si Panuhutanten bi. Duk akahanun bi isab bagaykun si Persis we' essebku
iye. Basag te'ed dende inin maghinang si Panuhutanten bi. 13 Akahanun bi isab si
Rupus duk sa'inen we' essebku siye. Basag te'ed sandel si Rupusin si Panuhutanten bi.
Duk sa'inen hāp te'ed si aku duk pangimmatne akuhin kuwe' anakne. 14 Akahanun bi
isab Asinkirit, si Pelegon, si Hermes, si Patarobas, si Hermas, duk kēmon me' sawe'de
masandel pu si Isa Almasihin we' essebku siye. 15 Akahanun bi isab Pilologo duk
andanen si Juliya, duk si Nereyo duk pungtina'ine dendehin, duk si Olimpas, duk kēmon
ne me' sawe'de suku' si Tuhanin we' essebku siye.
16 Duk bang ka'am kēmon magsābu-sābu, magsalam ka'am. Kēmon masandel pu si Isa
Almasi si me' kalanggal-langgalanin mabo'o bissā we' essebde ka'am.

Panessa' si panambusan

17 Me' kapungtina'ihanku, junjungku si ka'am, papateng-pateng ka'am, pegge' niya'
iyan me' a'a batang magsape' ka'am duk ne ka'am ga'i magsulut-sulut. Batang isab
ka'am bo'ode pasape' duk ne ka'am ga'i sandel pu si Isa Almasi, pegge' kuntarahande
me' tolo' sabab Isa Almasi bakas panolo' si ka'amin. Halli'anun bi siye. 18 Pegge' me' a'a
maghinangan kuwe' miya'anin, duma'in paghinanganden Isa Almasi, Panuhutanten bi,
saguwa' iye paghinanganden diden. Pahāpde bissāden duk magmā-mā siye nanglitan
pagkasiden, hangkan tapadupangde me' a'a ga'i tantu makahātihin. 19 Kata'uhan me'
a'ahin kēmon we' ka'am iyan asal teteg nuhut tolo' Isa Almasihin. Hangkan hep
ku kēgan sabab ka'am. Kabaya'ankun we' lalem kata'ubin bang pasal ngata'uhan
mahāpin, saguwa' bang pasal maghinangan mala'atin, halli'anun bi te'ed. 20 Tuhanin,
iye mangurungan kite kasanyanganin, ga'i tiggel tabanganne du ka'am supaya da'ag
we' bi nakura' seyitanin.
Karayaw ka'am ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi.
21 Mabo'o bissā Timoteo, sawe'ku maghinang si Tuhanin, we' essebne ka'am. Duk
mabo'o bissā du isab si Lukiyus duk si Jason duk Sosipater, me' pagkasiku Yahudi we'
essebde ka'am.
22 Aku inin Tertiyus. Sulat inin bissā si Paul saguwa' aku manulat iyehin. Essebte isab
ka'am pegge' aku pungtina'ibi du isab sandel pu Isa Almasi.
23 Aku si Paul missā balik. Si Gayus mabo'o bissā du isab we' essebne ka'am. Iye dapu'
luma' patenna'ankun duk si luma'ne pagtipun-tipunan me' masandel pu si Isahin. Si
Erastus mangantan pilak gubelno si puweblo inin, duk si Kuwartus, pagkasite bi sandel
pu si Isa Almasi, mabo'o du isab siye bissā we' essebde ka'am. 24 Karayaw ka'am kēmon
ipat Panuhutanten bi Isa Almasi. Amin.

Pudji si Paul Tuhanin

25-26 Subey pudjite bi Tuhanin. Iye makabasag sandelbin. Ngabasag sandelbin sabab
aka-aka mahāp minahalayakku sabab Isa Almasihin. Masa awwalley aka-aka mahāp
inin gaˈ kataˈuhan meˈ aˈahin, saguwaˈ kuweˈitu pinakataˈu ne weˈ Tuhanin si kēmon aˈa
si dunya. Pinasulat inin weˈ Tuhanin si meˈ nabinen. Tuhan maˈellum salama-lamahin,
pangandaˈakannen weˈ subey inin minahalayak si kēmon kabangsa-bangsahan supaya
siye kēmon sandel duk nuhut si Tuhan.
27 Tuhanin dambuwaˈ-buwaˈ du hadja duk iye hadja asal malalem kataˈunen. Sabab
Isa Almasi pudjite bi Tuhanin salama-lama. Amin. *Wassalam*

Tagnaˈ sulat si Paul si meˈ aˈa Korintohin

Pahāti sabab tagnaˈ sulat si Paul si meˈ aˈa Korintohin

Puweblo Korinto inin, iye tamanan mahadje duk mabangsahan si tibuˈukan lahat Akayahin. Akaya inin laˈi si lahat inēnan Girik kuweˈitu. Si bihing tahik puweblo Korinto inin duk ekka meˈ kappal amban lahat seddili padunggu laˈi. Hangkan bantu lahat miyaˈan sabab meˈ pagdagangden duk sabab meˈ aˈanen paduhul teˈed si meˈ bayuˈ-bayuˈan pagadjak-adjakan duk si meˈ hinangan magduse. Ekka meˈ tuhan-tuhan sinumba weˈ de.

Ekka meˈ Yahudi maglahat si puweblo miyaˈan. Niyaˈ meˈ langgalde duk tinuhut weˈ de āgamade Yahudihin.

Bakas laˈi si Paul si puweblo miyaˈan. Iye hinangnen maghinang-hinang tolda. Saguwaˈ kahabaˈ ellew Sabtuˈ hap pī iye si langgal meˈ Yahudihin magusihat sabab Isa Almasi. Magusihat iye sampay si meˈ bangsa Girik. Dem dan tahun duk tengaˈ sa inin hinangan si Paulin laˈi si puweblo miyaˈan. Ujudnen ekka-ekka ne kahagad pu si Isa laˈi.

Paglumikut ne si Paul billaˈi, pasōng magkaˈekka meˈ masandel pu si Isahin. Saguwaˈ niyaˈ meˈ gaˈi pagtewwaˈande. Hangkan nganda'ak siye meˈ aˈa moˈo sulat pī pu si Paul laˈi si Epesus nilew iye sabab meˈ bayuˈan pagsaggaˈanden. Pagsangka si Paul sulatden, sinambag weˈ ne. Tuˈu si sulatne inin, sinambungan weˈ ne kēmon meˈ tinilewden.

1 Sulat inin amban aku si Paul. Amban bayaˈ Tuhan pineneˈ ku duk kawakilan ku weˈ Isa Almasi dinaˈak magmahalayak lapalnen. Duk sulat inin amban Sostenes isab, dambuwaˈ pungtinaˈite masandel pu si Isa Almasihin. 2 Pasampay kami sulat inin piyu si kaˈam meˈ pagtipunan meˈ sukuˈ si Tuhan luˈu si puweblo Korintohin, si kaˈam meˈ aˈa tapeneˈ weˈ Tuhanin hinangne meˈ aˈane sutsi peggeˈ pinagdambuwaˈ kaˈam duk Isa Almasi kuweˈ du isab kēmon aˈa mangampun pu si Isa Almasi amban meˈ kalahat-lahatanin. Si Isa Almasi hep Panuhutanden duk Panuhutanten bi isab. 3 Karayaw kaˈam ipat Samate bi Tuhanin duk Panuhutanten bi Isa Almasi. Karayaw isab pasanyangde dem ateybin.

Magsukul si Paul

4 Luwal ku teˈed magsukul si Tuhan sabab lasa duk aseˈ Tuhan si kaˈamin peggeˈ sukuˈ pu si Isa Almasi ne kaˈam. 5 Peggeˈ sukuˈ pu si Almasi ne kaˈam, ekka kahāpan tekka si kaˈam, tahātibi ne teˈed meˈ toloˈnen, duk pandey ne isab kaˈam magusihat sabab toloˈnen. 6 Toloˈ sabab Isa Almasihin asal haget ne teˈed dem ateybi. 7 Hangkan hep jukup ne kahāpan pangurung Tuhan si kaˈamin sābubi mangagad-ngagad pabalik Panuhutanten bi Isa Almasi. 8 Pabasagne ne paˈin sandelbin ngeregseˈ ellew dambuli supaya asal gaˈ du niyaˈ dusebi bang tekka ellew papitu Isa Almasi, Panuhutanten bi ngahukum meˈ manusiyaˈin. 9 Asal pabasag Tuhanin sandelbin peggeˈ kapangandelan teˈed Tuhanin duk tapeneˈ kaˈam weˈ ne supaya kaˈam magdambuwaˈ duk Anaknen Isa Almasi, iye Panuhutanten bi.

Magpaˈil meˈ masandel pu si Isa Almasi si Korintohin

10 Meˈ kapungtinaˈihanku, kaˈurungan ku kapatut weˈ Isa Almasi, Panuhutanten bi, hangkan junjungku si kaˈam, magsulut-sulut be kaˈam kēmon. Daˈa kaˈam magpaˈil-paˈil, saguwaˈ subey kaˈam magdambuwaˈ isun duk pamikil. 11 Hangkan inin tasubahatku, meˈ kapungtinaˈihanku, peggeˈ bakas ku kaˈakahan weˈ meˈ saweˈ si Kaloyahin weˈ magsaggaˈ koˈ kaˈam luˈu. 12 Hātinen, gaˈi magsaliˈ pamikilbin, peggeˈ niyaˈ kaˈam magpaˈin, “Aku inin nuhut si Paul.” Niyaˈ isab magpaˈin, “Aku inin nuhut Apollos.” Niyaˈ pe sinduwe paˈinde, “Aku inin nuhut si Petros.” Sinduwehin isab paˈinde, “Aku inin

nuhut Almasi.” 13 Na, ga'i hāp hinangbi iyan. Kuwe' binahagi'-bahagi' Almasi. Sine te' bakas mamatey diyata' olom para si ka'amin? Aku? Pinandi ke ka'am tanda' we' ka'am me' tindegku?

14 Magsukul ku te'ed si Tuhan we' ga' du niya' seddili tapandiku lu'u luwal hadja si Kirispus duk si Gayus. 15 Hangkan ga' niya' lu'u kapagpa'in we' tapandite ka'am duk ka'am manjari me' tindegku. 16 Ta'essebku we' tapandiku be' isab si Estepanus duk me' anak-andanen. Saguwa' seddili amban siye ga' ne niya' ta'essebku bakas tapandiku. 17 Pegge' ga' ku inin dina'ak we' Almasi magpandi, saguwa' dina'ak ku magmahalayak aka-aka mahāpin. Duk pagmahalayakkun duma'in bissā lalem ginunakun, pegge' bang ku nangguna me' bissā lalem, kaw iye kasinnahan me' a'ahin me' bissāku malalemin duk ga'i asipde inusihatku sabab kamatey Almasi diyata' olomin, manjari ga'i siye tabo'oku sandel pu si Isa Almasi.

Pu si Almasi takite balakat duk kata'u Tuhanin

18 Bang inusihatan me' a'ahin sabab kamatey Isa Almasi diyata' olomin, pa'in me' a'a tudju narka'in, we' kadupangan usihat miya'an. Saguwa' kite bi me' a'a tudju surga'in, kata'uhante bi we' tu'u si usihat inin takite te'ed balakat Tuhanin. 19 Niya' tasulat dem kitab, pa'in Tuhanin,

“Paka'atanku kata'u me' a'a malalem kata'unen, duk ānanku kata'u me' a'a malangkew
pangadji'nen.”

20 Na, bang iye ne inin, sa'ingge ne me' a'a malalem kata'unen? Sa'ingge ne me' a'a malangkew pangadji'nen? Sa'ingge ne me' a'a kinimmatan manusiya' mapandey magsu'alin? Ga' du niya' gunane. Pegge' pinahāti we' Tuhanin we' kata'u me' manusiya'in ga' niya' gunane bang si iye.

21 Asal lalem te'ed kata'u Tuhanin. Iye kabaya'annen we' me' a'ahin ga'i ngata'u sabab Tuhanin pinalabey amban kata'uden. Hangkan hep gara' Tuhanin timbulne me' makahagad si aka-aka mahāp minahalayak kamihin, bisan me' mangga'i makahagadin pa'inde we' ga' ko' niya' kagunahan me' minahalayak kamihin. 22 We'ey pa'inde ga' niya' kagunahan minahalayak kamihin? Pegge' me' bangsa Yahudihin kabaya'anden pinakitehan dahu' siye me' hinangan balakatan meke siye kahagad. Me' bangsa Girikin isab iye inapasden we' ngalalem kata'uden. 23 Saguwa' kami, minahalayak kamihin Isa Almasi matey diyata' olom sabab duse me' manusiya'in. Me' Yahudihin bunsi si minahalayak kami inin duk me' duma'in Yahudihin isab pa'inde we' ga' ko' niya' guna minahalayak kami inin. 24 Saguwa' bang si me' a'a tapene' Tuhanin hinangne me' a'anen, Yahudi ke siye atawa bangsa seddili, kahagad siye we' tu'u pu si Almasi inin takite te'ed balakat Tuhanin duk kata'une malalemin. 25 Pegge' bisan pa'in me' a'ahin we' ga' niya' kagunahan hininang Tuhanin panimbulne kitehin, saguwa' pasōng pe te'ed kata'u Tuhanin amban kata'u me' manusiya'in kēmon. Duk bisan pe magpa'in me' a'ahin we' lamma Tuhanin pegge' matey du Isa Almasi diyata' olom, saguwa' ga' niya' a'a balakatan amban iye.

26 Na, me' kapungtina'ihanku, essebun bi bang sa'ingge paga'abin masa ga' pe ka'am tapene' we' Tuhanin. Kulang du ka'am malangkew pangadji'nen, kulang du ka'am taga kapatutin, duk kulang du ka'am mabangsahanin. 27 Saguwa' pagtu'uran we' Tuhanin pinene' me' kinimmatan me' a'a we' ga' niya' kata'unen supaya ka'iya'-iya'an du me' a'a maniya' kata'unen. Duk pinene' isab we' Tuhanin me' kinimmatan me' a'a we' ga' niya' basagnen supaya ka'iya'-iya'an du me' a'a maniya' basagnen. 28 Tapene' we' Tuhanin me' diniyawa'an me' a'a si dunyahin, me' inudji'den, me' pina'inde ga' niya' kagunahannen, supaya kata'uhan me' a'ahin we' ine-ine kimmatande mahalga', bang si Tuhan ga' niya' halga'ne. 29 Hātine inin ga' niya' a'a kapagabbu sabab dine si matahan

Tuhan. 30 Saguwa' pinagdambuwa' ka'am we' Tuhanin duk Isa Almasi, duk Almasihin
hininang we' Tuhanin po'on kata'uten. Sabab Isa Almasi hangkan kinimmatan bentel
kite we' Tuhanin. Hinangne isab kite me' a'ane duk paluwasne kite amban hukuman
duseten. 31 Hangkan hep kuwe' pina'in dem kitabin, "Sasuku mabaya' magabbuhin,
subey iye magabbu sabab me' bakas tahinang Tuhanin."

2

Usihat sabab Almasi ilansang diyata' olomin

1 Na aku, me' kapungtina'ihanku, tagna'ku piyu magmahalayak si ka'am aka-aka
mahāp amban Tuhanin, ga' ku nangguna me' bissā lalem atawa me' bissā me' a'a
malangkew pangadji'den. 2 Tiggelanku lu'u si ka'am pagtu'uranku we' ga' niya' seddili
usihatku si ka'am luwal hadja sabab Isa Almasi duk labi ne sabab kamateyne diyata'
olomin. 3 Hangkan hep pagtekkaku lu'u si ka'am, lamma ku, duk kebba-kebbahan ku
pegge' talew ku kaw ga'i tahinangku panganda'akan Tuhan akuhin. 4 Duk sakali' ne
ku magusihat si ka'am, ga' ku missā kuwe' me' a'a mapandey mamissā-missā miya'an
nangguna kata'u manusiya', saguwa' kahumatan ka'am we' ku sabab balakat Niyawa
Tuhanin hangkan ne ka'am kahagad. 5 Sandel ka'am duma'in sabab kata'u manusiya'in
saguwa' sabab balakat Tuhanin.

Kata'u Tuhanin

6 Saguwa' bang si me' a'a asal basag ne sandelde si Tuhanin, lalem du isab panolo'ku
si siyehin. Saguwa' kata'u ginunakun duma'in kuwe' kata'u si babew dunya inin
duk duma'in kuwe' kata'u me' taga kapatut magbaya' si dunya inin. Magtamanan
du kapatutden. 7 Me' usihatku miya'an sabab me' gara' Tuhan mangga' kinata'uhan
manusiya'in. Ga' pe dunya inin pinapanjari, tapikil ne we' Tuhanin bang sa'ingge
ne duk kite bi tapī si surga'. 8 Saguwa' me' magbaya' tu'u si dunyahin, ga' tahātide
pikilan Tuhanin pegge' bang tahātide inin, ga' si' miya'an da'akde ilansang diyata' olom
Isa Almasi, mabalakatan magbaya'in. 9 Saguwa' tasulat dem kitab, pina'in, "Niya'
panyap Tuhanin para si me' malasa si iyehin. Pinanyapne inin ga' niya' a'a bakas
makakitene, atawa makakalene. Ga' niya' bisan bakas makapikilne." 10 Saguwa' kite
bi, pinakata'u inin si kite bi we' Niyawa Tuhanin. Pegge' Niyawa Tuhanin, kata'uhanne
kēmon-kēmonin, kata'uhanne bisan me' pikilan Tuhan malalemin. 11 Upama, ga' niya'
ngata'uhan dem pikilan a'ahin luwal iye dihananne. Damikkiyan isab ga' niya'
ngata'uhan dem pikilan Tuhanin luwal Tuhanin duk Niyawa Tuhanin. 12 Pamikil pan-
gurung Tuhan si kitehin bi duma'in hadja kuwe' pamikil manusiya' tu'u si dunyahin,
saguwa' pinatenna' we' Tuhanin si kite bi Niyawanen supaya kata'uhante bi kēmon me'
pinasuku'ne si kitehin bi.

13 Bang kami magusihat, ga'i guna kami kata'u amban manusiya'in. Saguwa' iye
inusihat kamihin me' panolo' Niyawa Tuhan si kamihin. Duk panolo' mabennal amban
Niyawa Tuhanin iye inusihat kami si me' a'a pala'ihan Niyawa Tuhanin. 14 A'ahin
bang ga' la'i si iye Niyawa Tuhanin, ga'i tayima'ne usihat amban Niyawa Tuhanin.
Ga'i tahātine usihat miya'an. Bang si iye, ga' miya'an niya' gunane pegge' subey dahu'
Niyawa Tuhanin la'i si a'a miya'an meke tahātine. 15 Saguwa' a'a pala'ihan Niyawa
Tuhanin, tahātine kēmon-kēmonin bang hāp ke atawa la'at. Saguwa' a'a pala'ihan Niyawa
Tuhanin, ga'i iye tahāti we' me' a'a ga'i pala'ihan Niyawa Tuhanin. 16 Hangkan kite bi ga'i
tahāti we' me' a'ahin, pegge' pamikilten bi kuwe' pamikil Almasihin. Tasulat hep dem
kitab, pina'in,

"Ga' niya' a'a ngata'uhan bang ine dem pikilan Tuhanin. Duk ga' isab niya' makajari
nolo'an iye."

3

Me' dara'akan Tuhanin

1 Me' kapungtina'ihanku, kalu'uku si ka'am matu'uhin, ga' ku kapagusihat si ka'am
usihat lalem kuwe' usihatku si me' a'a pala'ihan Niyawa Tuhanin. Usihatku si ka'amin
kuwe' si me' a'a manuhut napsuden. Ga' pe basag sandelbi pu si Isa Almasihin;
kuwe' ka'am dalil me' mākanak ba'ahu inanakan. 2 Pagusihatku si ka'amin kuwe' dalil
magpa'inum gatas ku si ka'am pegge' ga'i pe ka'am makajari pinakan kinakan tuwas.
Hātinen ga'i lalem me' usihatku si ka'amin pegge' ga'i ka'am makahāti bang lalem
tolo'kun. Duk bisan sampay ma'in masi pe ka'am ga'i makahāti me' tolo' malalemin,
3 pegge' tinuhut pe we' bi hatulan me' a'a matu'u si dunyahin. Niya' ka'am magkimbū,
niya' ka'am magsasa'. Tanda' ne iyan we' tinuhut we' bi napsubin kuwe' me' a'a
mangga'i manuhut Tuhanin. 4 Bang niya' ka'am magpa'in, “Si Paul iye tinuhutkun,”
sinduwehin magpa'in, “Bang aku, si Apollos iye tinuhutkun,” magsagga'-sinagga' pe
ka'am kuwe' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin.

5 We' sine te' si Apollos duk sine te' ku, hangkan kami hinangbi me' panuhutanbin?
Kami inin duwangan me' dara'akan Tuhanin du hadja. Inusihatan ka'am we' kami
hangkan ka'am sandel pu si Isa Almasi. Hininang hadja we' kami panganda'akan
Tuhan si kami dangan-danganin. 6 Dalil me' a'a magtanem jambangan kami, aku kuwe'
mananem bigi jambanganin duk Apollos kuwe' manata'an iyehin. Saguwa' Tuhanin
du mamasulig jambanganin. 7 Hangkan hep duma'in malangkewin mananemin duk
manata'an tinanemin. Saguwa' iye malangkewin Tuhanin, pegge' iye mamasulig
jambanganin. 8 Ga' niya' pagbidda'an a'a mananemin duk a'a manata'an tinanemin.
Si ellew dambuli sali'-sali' du siye tumbasan Tuhanin si hinang tahinangden dangan-
dangan. 9 Kami duk Apollos magtabang maghinang si Tuhan. Maghinang kami para si
kahāpanbi hangkan ka'am dalil likus Tuhan paghinangan kamihin.

Duk ka'am dalil luma' pinahinang we' Tuhanin du isab. 10 Aku dalil ka'urungan
kapandeyan we' Tuhanin maghinang luma'in. Hininang we' ku panenggehan me'
olom luma'in. Hātinen aku dehellu magusihat si ka'am sabab Isa Almasihin. Seddili
isab mangahinang luma'in la'i diyata' bakas hininangkun. Saguwa' me' mangahinang
luma'in subey pahatul-hatulde pangahinangden. 11 Tu'u si luma' hininang inin, si
Isa Almasi dalil panenggehan me' olomin. Iye hadja, ga' niya' seddili. Hātinen, Isa
Almasi hadja subey pangandelanten. 12 Me' mangahinang luma'in magseddili-seddili
panyap ginunaden. Hātinen me' panolo'den duma'in sali' halga'nen. Dalilnen niya' siye
nangguna me' panyap mahalga' duk hunit magka'at kuwe' bulawan atawa pilak atawa
me' palmata mahalga'. Niya' isab nangguna me' panyap mura eggas kuwe' kayu duk
kuhun duk sayirap. 13 Si pasōngan bang tekka ne ellew pangahukum Isa Almasi me'
a'ahin, kata'uhan du iyan bang ine panyap ginuna dangan-danganin, bang hāp ke atawa
la'at. Kata'uhan du pegge' sinuleyan kēmon kuwe' pinalabey dem ebbut. 14 Bang panyap
ginuna a'ahin ga'i eggas, hātinen panolo'nen hāp, makasangka a'a miya'an kahāpan
amban Tuhan. 15 Saguwa' bang panyap ginuna a'ahin eggas, hātinen panolo'nen la'at,
lugi' iye, ga'i iye makasangka kahāpan. Timbul du iye, saguwa' kuwe' iye a'a lumuwas
hadja amban luma'ne ma'eggasin. 16 Ga'i ke kata'uhanbi we' ka'am me' masandel
pu si Isa Almasihin kuwe' luma' patenna'an Tuhanin duk Niyawa Tuhanin patenna'
diyalemanbi? Bugtu' kata'uhanbi inin. 17 Hangkan hep bang niya' a'a maka'atan
patenna'an Tuhanin, asal a'a iyan magka'at du we' Tuhanin. Pegge' patenna'an Tuhanin
sutsi. Duk ka'am ne patenna'annen.

18 Da'a ka'am madupang dibi. Bang niya' a'a lu'u diyalemanbi pamikilne si dinen we'
lalem kata'unen si bistahan me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin, hāp pe bang ngababbal

iye si kimmatande supaya hadja tepe si iye kata'u amban Tuhanin. 19 Pegge' kata'u
me' a'a si dunya inin ga' niya' gunane bang si bistahan Tuhan. Tasulat hep dem kitab,
pina'in, "Amban Tuhanin pu'unne me' a'a malalem kata'uden kuwe' ngaleppas dide."
20 Tasulat isab dem kitab, pina'in, "Kata'uhan Tuhanin we' ga' niya' kagunahan me'
bistahan me' a'a malalem kata'uden." 21 Hangkan hep subey ga' niya' ka'am magabbu
we' ka'am tindeg sine-sine ne lu'u manusiya'. Kēmon-kēmonin pinasuku' we' Tuhanin
si ka'am para si kahāpanbi. 22 Kami duk Apollos duk si Petros isab, hininang kami we'
Tuhanin me' dara'akanbi para si kahāpanbi du. Duk bisan pe dunya inin duk kēmon
ma'umantag si pasōnganin, duk me' ma'umantag kuwe'itu inin, duk bisan ka'ellum duk
kamatey, kēmon inin pinasuku' si ka'am we' Tuhanin para si kahāpanbi du. 23 Saguwa'
essebun bi, ka'am suku' pu si Almasi. Almasi isab suku' si Tuhan.

4

Me' kawakilan Almasihin

1 Kami duk Apollos subey kami kimmatanbi me' dara'akan Isa Almasi. Pinasuku' si
kami we' Tuhanin magpahāti me' tolo'ne mangga' pinakata'une matu'uhin. 2 A'a bakas
pinasuku'an hinang we' amunen, subey te'ed iye kapangandelan we' hinangne du
hinang panganda'akan iyehin. 3 Aku ga'i ku gagal bang pa'inbi we' kapangandelan ku
atawa ga'i. Ga'i ku gagal bang ine pa'in me' a'a sinduwehin. Bisan aku, ga'i ku magpa'in
bang kapangandelan ke ku atawa ga'i. 4 Bisan ga' niya' kata'uhanku sā'ku, duma'in
inin pureba we' ga' niya' sā'ku. Almasihin ngalabo'an aku hukumanin. 5 Hangkan da'a
salla'un bi sawe'bin samanta'an ga'i pe tekka waktu pangahukumin. Bang tekka ne
balik Panuhutanten bi Isa Almasi ngahukum du iye. Akane du me' bakas hinangan me'
a'a tinapukanden. Akane du isab me' sinakap me' a'a dem ateyden. Manjari sanglitan
Tuhanin du me' a'ahin sabab tahinangden dangan-dangan.

6 Me' kapungtina'ihanku, tina'at we' ku dikun duk Apollos, supaya ka'am mintang
si kami duk ta'ayabi bang ine hāti pina'in inin, "Da'a ka'am palabi amban tasulat
dem kitabin." Ga'i hāp bang palangkewbi dambuwa'in bu diyawa'anbi dambuwa'in.
7 We'ey pa'inbi we' langkew ka'am amban me' sinduwehin? We' duma'in ke Tuhanin
mangurungan ka'am me' maniya' si ka'amin? Na, we'ey ka'am magabbu kuwe' asal di
si ka'am, bu pa'in pangurung Tuhan du hati' hadja si ka'am.

8 Kannalbi we' ga'i ne ka'am subey māku ine-ine amban Tuhanin pegge' pa'inbi we'
lu'u ne si ka'am kēmon-kēmonin. Kannalbi we' basag ne te'ed sandelbi si Tuhanin duk
ka'am me' nakura' ne dem pagbaya'an Tuhanin, bu kami, me' kawakilanin, ga' pe. Hāp
si' bang to'o we' asal nakura' ne ka'am supaya isab kami tumuhut si ka'am magnakura'.
9 Hangkan inin pa'inku pegge' tapikilku we' kami me' kawakilanin pinadiyawa' te'ed
we' Tuhanin amban kēmon me' a'ahin. Kuwe' kami me' a'a hinukum pinapatey dem
ka'ekkahan a'a duk kēmon a'ahin duk sampay me' mala'ikatin takitede kami. 10 Asal
maka'ulali'. Kami me' kawakilanin, babbal ko' kami pegge' nuhut kami Isa Almasi.
Bu ka'am, ta'u ko' te'ed ka'am pegge' nuhut ka'am pu si Isa Almasi. Pa'inde ga' ko'
niya' basag kami bu ka'am basag ko'. Udji'de kami, saguwa' ka'am pudjide. 11 Bisan
sampay kuwe'itu, luwal kami magsandal inusan duk lekkakan. Andang ne me' semmek
kamihin. Daran kami pinapeddi'an duk ga' niya' patetegan kami. 12 Lubagan kami
maghinang duk niya' ka'elluman kami. Bang kami sukna'an a'a, pākuhan kami siye
ledjiki' si Tuhan. Bang kami binasade, sandalan kami hadja. 13 Bang kami bissā-
bissāhande, hāp panambung kami si siyehin. Sampay ma'in pangimmatde kamihin
kuwe' hadja kami seggik diyawa' bettisde.

14 Duma'in hangkan sulatku inin pama'iya'ku ka'am, saguwa' panolo'ku ka'am pegge'
kuwe' ne ka'am me' anakku kalasahanku manamal. 15 Pegge' bisan pe ibuhan me'

guru manolo'an ka'am sabab Isa Almasihin, dambuwa' du hadja samabin. Kemuwebi magdambuwa' duk si Isa Almasi, aku ne kuwe' samabin sabab aku tagna' mangakahan ka'am sabab aka-aka mahāpin. 16 Hangkan hep pegge' aku samabin, junjungku si ka'am, lekkatun bi addatkun. 17 Iye inin sababnen hangkan da'akku ne piyu si Timoteo supaya ka'am ta'u ngalekkat addatkun. Kalasahanku iye duk kuwe' ne iye anakku pegge' tabo'oku iye sandel pu si Isa Almasi. Kapangandelan te'ed iye. Pa'essebanne du ka'am bang subey sa'ingge kawul-pi'il me' a'a manuhut Isa Almasihin. Kuwe' iyan isab kawul-pi'ilkun kemuwe nuhut ku Isa Almasi. Duk iye isab iyan panolo'ku si me' masandel pu si Isa si me' kalahatan papīhankun.

18 Na, niya' ka'am lu'u langkew ateybin pegge' kannalbi we' ga'i ne ku piyu nindew ka'am. 19 Saguwa' piyu du ku si ka'am mura bang amban baya' Tuhan du, duk kata'uhanku du iyan bang bennal lu'u balakat Tuhanin si me' a'a malangkew ateyne iyan atawa bang ekka hadja bissāde. 20 Pegge' bang a'ahin asal pagbaya'an Tuhanin, kata'uhan du we' bennal inin duma'in hadja sabab bissānen, saguwa' sabab me' hinanganne mahāpin takite balakat Tuhanin. 21 Na, inggehin kabaya'anbi? Bang ga'i pindahanbi hinanganbin, piyu ku ngalegga ka'am. Saguwa' bang pindahanbi du, hāp du ku si ka'am duk pakitehanku lasakun si ka'am.

5

Sabab a'a magjinahin

1 Na, niya' suwi-suwi me' a'ahin takaleku we' niya' ko' lu'u si ka'am maghinang la'at lella duk dende. Bisan me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin ga'i makatawakkal maghinangan kuwe' hininangne iyan. A'a iyan ko' magdambuwa' duk si'itnen, iye bakas anda samanen. 2 Bu langkew pe ateybin. Subey si' ka'am suse sabab hinangan a'a masumbang iyan duk subey iye patahala'bi amban pagtipunanbin. 3 Aku, bisan ku tala amban ka'am, saguwa' kuwe' du ku lu'u si ka'am, pegge' luwal ka'am tapikilku. Pegge' ka'urungan ku kapatut we' Isa Almasi hangkan kalabo'anku ne hukuman a'a magduse iyan, kuwe' asal lu'u du ku si ka'am. 4 Inin subey hininangbin. Magtipun ka'am lu'u duk kimmatanun bi we' lu'u du ku isab magtuhut duk ka'am. Duk kimmatanun bi isab we' kapatut Panuhutanten bi, si Isa, lu'u du si ka'am. 5 Ubus amban kapatut Panuhutanten bi sōnganun bi a'a magduse iyan si antanan nakura' seyitanin duk barannen bininasa, supaya timbul du niyawanen bang pitu ne Panuhutanten bi Isa Almasi, ngahukum me' manusiya'in.

6 Ga'i tewwa' bang ka'am malangkew dibi. Kata'uhanbi hep eli'an inin, pina'in, “Da puddut pasulig makapasulig tibu'ukan addunin.” Me' maghinangan mala'atin kuwe' pasulig miya'an pegge' bang niya' bisan dangan hadja maghinangan la'at ujud katimbo'ohan sinduwehin. 7 Hangkan subey ne ānanbi pasulig ma'andang miya'an, hātinen me' mala'at hininangbin duk ne ga' niya' la'at lu'u si ka'am. Bang hinangbi inin, kuwe' ne ka'am dalil addun ba'ahu ga' sinagetan pasulig. Kata'uhanku we' asal sutsi ne ka'am pegge' sandel ne ka'am pu si Isa Almasi. Si Isa Almasi hep matey pamuwas me' duseten bi, duk iye dalil bili-bili sinumbali' me' Yahudihin bang baytu Kādja'an Pangesseban Palabey Tuhanin. 8 Hangkan hep pegge' sandel kite pu si Isa Almasi, subey ne lebbahante addatte mala'atin duk me' hinangante magdusehin. Duk subey ne hāp te'ed addatten bi duk subey dambūs-būs ateyten nuhut tolo' mabennalin.

9 Dem sulat bakas pinabo'ohanku si ka'amin, pa'inku la'i, “Da'a ka'am magbagay duk me' a'a magjina.” 10 Duma'in hāti pina'inkun we' ga'i ka'am da'akku magtuhut duk me' a'a mangga'i manuhut Almasihin, me' magjinahin, me' manapsuhanin, duk me' panangkewin, atawa me' manumba me' tuhan-tuhanin. Pegge' bang inin hātinen, na,

subey ne ka'am ga' tu'u dem dunya meke tahinangbi. 11 Saguwa' iye hāti pina'inkun,
da'a ka'am magtuhut-tuhut duk a'a magpa'in we' pagkasibi iye sandel pu si Isa Almasi bu
hinangannen magjina, atawa magnapsuhan alata' sawe'nen atawa magsumba tuhan-
tuhan, atawa ngalimut-limutan sawe'ne, atawa maglangohan, atawa nangkew. Da'a
ka'am bisan pasumbaya' mangan si me' a'a sa iyan. 12-13 Bang me' a'a mangga'i masandel
pu Isa Almasihin, duma'in suku'ku ngaliling siye. Tuhanin mangahukum siyehin.
Saguwa' pagkasibi masandel pu si Isa Almasi magtipunin, suku'bi ngaliling siye.
Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in, "Patahala'un bi amban ka'am a'a maghinangan
mala'atin."

6

Sabab me' palkala'

1 Na, inin sabab me' palkala'bin. We'ey te' bang niya' pagsagga'anbi duk pagkasibi
masandel pu si Isa Almasihin, pī ka'am maghukum si a'a ga'i sandel pu si Isa Almasi?
We'ey ga'i bo'obi pī si me' a'a suku' si Tuhanin duk siye mangahukum ka'amin?
2 Ga'i ke kata'uhanbi we' si ellew dambuli, kite bi me' suku' si Tuhanin mangahukum
manusiya'in? Na, bang kite bi mangahukum me' a'ahin si ellew dambuli, makajari
ne ka'am ngahukum me' palkala'bi madiki'in. 3 Kata'uhanbi ke isab we' bisan me'
mala'ikatin hukumte bi du si pasōngan? Na, lagi' ne bang me' palkala' si dunya kuwe'itu
inin subey hukumte. 4 Hangkan bang niya' me' palkala'bi duk me' pagkasibin, we'ey
pe bo'obi pī hinukum si me' a'a ga' niya' lamudde si kite bi me' masandel pu si Isa
Almasihin? 5 Subey ka'am iya'! We' ga' ne te'ed niya' lu'u si ka'am me' masandel pu
si Isahin bisan dambuwa' ta'u ngahukum ka'am bang niya' pagsagga'anbi? 6 Saguwa'
ka'am, iye bahanbin mo'o me' palkala'bin dina'ak hinukum si me' a'a ga'i bisan sandel
pu si Isa Almasi.
7 We'ey te' ka'am pī mabaya' hinukum? Iye ne iyan sala'bin! Hāp pe si' imananbi
hadja bang niya' ngala'at ka'am atawa ngaliba ka'am. 8 Saguwa' ka'am ne iye man-
gahinang la'atin duk mangalibahin, bu hinangbi pe inin si me' pagkasibi masandel
pu si Isahin. 9 Ga'i ke kata'uhanbi we' me' a'a maghinangan mala'atin ga'i sumakup
dem pagbaya'an Tuhanin? Hangkan hep pikil-pikilun bi te'ed inin duk ka'am ga'i sala'.
Sasuku magjina atawa numba me' tuhan-tuhan atawa ngabaya'an anda sawe'ne atawa
maghinangan la'at duk pagkasine lella atawa dende, ga'i siye sumakup dem pagbaya'an
Tuhanin. 10 Damikkiyan me' manangkewin atawa manapsuhanin atawa palalangohin
atawa mamissā-missāhan sawe'nen atawa mangala'ugan sawe'nen supaya ta'eddo'ne
panyapnen, ga'i siye sumakup dem pagbaya'an Tuhanin. 11 Matu'uhin niya' ka'am
kuwe' miya'an hinanganbin. Saguwa' kuwe'itu sinutsi ne ka'am, inānan ne dusebin.
Tahinang ne ka'am me' a'a Tuhanin. Kinimmatan ne ka'am bentel we' Tuhanin sabab
tahinang Panuhutanten bi Isa Almasi duk sabab balakat Niyawa Tuhanten bi.

Subey gunabi baranbin pamahadjebi Tuhanin

12 Na, inin sabab napsu baranten. Kaw niya' lu'u magpa'in, "Makajari hinangku
ine-ine kabaya'anku basta ga'i ku ngalanggalan sara'." To'o iyan, saguwa' ga'i kēmon
kinabaya'anbi hininangin makahāp ka'am. Bang pa'inku, "Makajari hinangku ine-
ine kabaya'anku," to'o iyan, saguwa' ga'i ku mabaya' tinagi si hinangkun. 13 Kaw
isab niya' seddili lu'u magpa'in, "Kinakanin hininang para inisi dem betteng duk
bettengin hininang para pangisihan kinakan." To'o iyan, saguwa' ga'i subey tapikilte
we' subey duhulante napsu baranten. Si pasōngan ga' ne niya' kagunahan bettengin
duk kinakanin hangkan pinaka'atan we' Tuhanin du kaduwe. Da'a ka'am magpa'in
we' magjina hadja kite pegge' iye iyan kabaya'an baranten. Pegge' duma'in hangkan

hinang Tuhanin baranten duk tagunate pagjina saguwa' duk tapudjite bi Isa Almasi duk tapaghinang kite si iye. Duk ipat Isa Almasi isab baranten. 14 Pinakellum we' Tuhanin Panuhutanten bi Isa Almasi amban kamateynen duk si pasōngan pakellumne du isab kite bi balik we' balakatne mahadjehin.

15 Kata'uhanbi du we' kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin, me' baranten bi dalil panyap baran Almasihin. Ga'i tewwa' bang a'a kinimmatan panyap baran Almasihin ne pa'ulid pī si dende dupang. 16 Ga'i ke kata'uhanbi we' bang lellahin pa'ulid pī si dende dupang magdambuwa' baran ne siye? Tasulat hep dem kitab, pina'in, "Bang lellahin duk dendehin magulid, magdambuwa' baran ne siye." 17 Saguwa' bang patuhut kite pu si Isa Almasi, magdambuwa' ateyten duk ateynen.

18 Amey-amey pakalehun bi, da'a te'ed ka'am magjina pegge' la'atan te'ed duse iyan. Sinduwe dusehin ga'i du maka'ine baran a'ahin, saguwa' bang a'ahin magjina magduse iye si di barannen. 19 We' ga'i ke kata'uhanbi we' baranbin dalil luma' patenna'an Niyawa Sutsihin, iye pinangurung Tuhan si ka'amin duk mapatenna' dem baranbin? Duma'in ka'am dapu' baranbin saguwa' Tuhanin. 20 Kuwe' binelli ka'am we' ne duk hunit pamayedannen supaya kapuwasan dusebin. Hangkan subey gunabi baranbin pamahadjebi Tuhanin.

7

Sabab magella duk maganda

1 Na, pasal bakas tinilewbi si aku dem sulatbin, iye inin sambungku si ka'amin. Hāp isab bang lellahin ga'i maganda. 2 Saguwa' pegge' iyu' kuwe'itu ekka lella duk dende magkahinangan la'at, gam pe ka'am dangan-dangan magella atawa maganda. 3 Duk me' maglewlekebinihin subey tuhutde kinabaya'an elladen atawa andaden. Ga'i hāp bang lellahin ga'i pa'ulid si andanen atawa bang andahin ga'i baya' bang ulidan ellanen. 4 Pegge' dendehin duma'in iye magbaya' si di barannen saguwa' ellanen. Damikkiyan isab lellahin duma'in iye magbaya' si di barannen saguwa' andanen. 5 Da'a taggahanun bi kinabaya'an ellabin atawa andabin. Luwal bang asal pagisunanbi we' ga'i dahu' ka'am magulid supaya ka'am kapangampun-ngampun te'ed. Saguwa' me' piyem bahangi hadja. Ubus magulid ne ka'am balik duk ka'am ga'i sassat seyitanin pegge' kaw ga'i tasandalbi baya'bin.

6 Manjari, pa'inku we' makajari ka'am maganda atawa magella, saguwa' duma'in we' da'akte ka'am. 7 Bang si' makajari, kabaya'ankun hep we' ka'am kuwe' akuhin ga'i maganda. Saguwa' magseddili paggara' Tuhan si dangan-danganin; ga'i magsali' pinasuku' Tuhan si me' a'ahin.

8 Na, ka'am me' subulin duk me' budjangin duk me' baluhin, iye inin pa'inku si ka'am. Hāp bang ka'am kuwe' akuhin ga'i maganda atawa magella. 9 Saguwa' bang ga'i tasandalbi baya'bin, maganda ka'am atawa magella ka'am. Hāp pe ka'am maganda amban magtiksa' ka'am lu'u nandalan baya'bin.

10 Si me' maglewlekebinihin isab niya' da'akku si ka'am. Duk duma'in hadja amban aku panganda'akan inin saguwa' amban Panuhutanten bi Isa Almasi. Pa'inne hep we' dendehin subey ga'i ambananne ellanen. 11 Saguwa' bang niya' dende bakas ngambanan ellane, subey iye ga'i magella si seddili atawa subey iye balik si ellanen duk maghāp duk iye. Lellahin isab subey ga'i timananne andanen.

12 Na, si ka'am me' sinduwehin, niya' isab bissāku si ka'am duk bissā inin amban aku hadja, duma'in amban Isa Almasi. Bang upama niya' lu'u maglewlekebini, lellahin sandel ne pu si Isa Almasi bu andanen ga'i, bang mabaya' du andanen padambuwa' pe si iye, na, da'a timananne andanen. 13 Bang upama dendehin isab masandel pu si Isa Almasihin bu ellanen ga'i, bang mabaya' du ellanen padambuwa' pe si iye, na,

da'a iye makatiman si ellanen. 14 Pegge' ka'am masandel pu si Isa Almasihin, bisan
ellabin atawa andabin ga'i sandel pu si Isa Almasi, kuwe' du siye suku' si Tuhanin pegge'
magdambuwa' du ka'am. Duk me' anakbin kuwe' du isab suku' si Tuhanin. Pegge'
bang ga'i inin to'o, na, me' anakbin kuwe' anak me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin.
15 Saguwa' bang upama asal ga'i ne mabaya' padambuwa' si ka'am ellabi atawa andabi
mangga'i masandel pu si Isahin, ga' niya' naggahan ka'am. Ga'i ka'am kapagduse bang
magtiman ka'am, pegge' duma'in amban baya'bi saguwa' amban baya'de du. Kabaya'an
Tuhanin we' sanyang hadja ka'am duk ga'i magsasew. 16 Duk ga'i du kabugtu'anbi we'
tabo'o pe sandel pu si Isa Almasi ellanen we' andane masandelin atawa andanen we'
ellane masandelin duk iye timbul.

Da'a pindahanun bi paga'abin

17 Inin pami'atku si kēmon pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasihin. Ine-ine
pinasuku' we' Tuhan si ka'amin duk bang sa'ingge paga'abin tagna' panuhutbi Isa
Almasihin, da'a ne pindahanun bi. 18 Bang upama a'ahin andang ne ta'islam ga' pe iye
sandel pu si Isa Almasi, na, ga'i subey ānanne tanda' magislamin. Duk bang a'ahin ga'
pe ta'islam bu sandel ne iye pu Isa Almasi, na, ga'i iye subey magislam. 19 Pegge' bisan
kite magislam atawa ga'i, ga'i inin mahalga'. Saguwa' iye mamahalga'in bang hinangte
me' panganda'akan Tuhanin. 20 Duma'in iye subey inapasten bi we' pinda paga'aten bi
amban paga'ate bi tagna' panuhutte bi Isa Almasihin. 21 Bang banyaga' kew bu sandel
ne kew pu si Isa Almasi, ambat ne bisan kew banyaga'. Saguwa' bang makajari ne kew
pinaluwas, hāp isab. Subey ne kew paluwas. 22 Bang niya' banyaga' nuhut Isa Almasi,
bisan iye banyaga', iye mato'ohin a'a luhaya iye si pagmatahan Almasi. Damikkiyan
bisan bang a'ahin duma'in banyaga' tagna' panuhutne Almasihin, kimmatan Almasi
iye banyaga'ne. 23 Ilekkat ka'am we' Tuhanin amban amubi dusehin duk langkew
pangalekkatne ka'amin. Hangkan da'a ka'am pabanyaga' si a'a saguwa' pabanyaga'
ka'am si Tuhan. 24 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku, sa'ingge-sa'ingge paga'abin
tagna' panuhutbi Isa Almasihin, da'a ne pindahanun bi duk pateteg ka'am si Tuhan.

Sabab me' budjangin duk me' subulin duk me' baluhin

25 Na, bang pasal me' budjangin atawa me' subulin ga' niya' pami'atku amban Isa
Almasi. Saguwa' akahante ka'am bang ine tapikilkun sabab ininen. Aku inin bakas
ka'ase'an we' Tuhanin hangkan kapangandelan me' bissākun. 26 Bang si pikilanku,
hāp pe bang a'ahin ga'i magella atawa maganda. Pegge' kuwe'itu inin ekka ne me'
kasusehante bi. 27 Bang niya' ne andabi, da'a timananun bi andabin. Bang ga' niya'
andabi, na, da'a ne ka'am batang maganda. 28 Saguwa' bang ka'am maganda, ga'i
du ka'am kapagduse. Duk me' budjangin isab bang magella ga'i du siye kapagduse.
Hangkan pa'inku we' pasōng hāp bang ga'i ka'am maganda atawa magella pegge'
kabaya'ankun ga'i ne talabeybi me' kasusehan me' a'a taga anda atawa taga ellahin.

29 Me' kapungtina'ihanku, iye hāti pina'inku miya'an, we' ga'i du kite bi tiggel tu'u
si dunya. Hangkan tinagna'an ma'in, me' taga andahin, iye subey dehellu pinikilden
hinangde para si Panuhutanten bi Isa Almasi. Me' hinanganne para pu Almasihin subey
kuwe' hinangan a'a bang ga' niya' andane. 30 Damikkiyan isab me' magdukkahin, subey
ga'i luwal tapikilde pagdukkaden. Me' magkēgin, subey ga'i luwal tapikilde pagkēgden.
Me' magbelli-bellihin isab, subey ga'i kimmatande we' di si siye me' bakas tabellide
miya'an. 31 Duk bisan ine-ine hinangte tu'u si dunya, subey kimmatante we' ga'i du tantu
mahalga' si kite pegge' kēmon si dunya inin palabey du hadja.

32 Kabaya'ankun we' ga' niya' maka'alal ka'am maghinang si Tuhan. Lellahin bang
ga' niya' andane, iye tapikilnen hinangne si Panuhutanin Isa Almasi, bang sa'ingge

ne duk Almasi kasulutan si hinangnen. 33 Saguwa' bang niya' andane, iye tapikilnen ka'elluman anak-andanen pegge' kabaya'annen we' andanen kasulutan si iye. 34 Hangkan duwe pinikilnen, bang sa'ingge panulutne Tuhanin duk bang sa'ingge panulutne andanen. Damikkiyan isab dende mangga' niya' ellanen, iye hadja tapikilnen maghinang si Tuhan duk bang sa'ingge ne duk Tuhanin kasulutan si iye. Pangurungne dinen dambūs-būs si Tuhan. Saguwa' dende taga ellahin, iye tapikilnen me' hinangan si anak-ellanen pegge' kabaya'annen we' kasulutan ellanen si iye.

35 Pa'inku inin pegge' baya' ka'am tabanganku, duma'in we' baya' ka'am pahunitanku. Kabaya'ankun we' hinangbi sasuku mapatutin duk maghinang ka'am dambūs-būs si Tuhan hadja.

36 Na, inin pasal budjang sōng la'unan. Bang matetto'anen pa'inne we' ga'i patut bang ga'i iye pina'ellahan bu budjangin mabaya' du isab taga ella, na, subey ne iye pina'ellahan. Ga' du niya' duse matetto'anen. 37 Saguwa' bang a'ahin kabugtu'anne dem ateyne we' subey ga'i magella anakne budjangin bu ga' du niya' nganggagahan iye ga'i dina'ak pina'ellahan anaknen saguwa' amban baya'ne hadja ga'i magella anaknen, na, hāp isab hinanganne miya'an. 38 Hap bang pa'ellahanne anaknen saguwa' mas pasōng hāp bang ga'i pa'ellahanne.

39 Dendehin ga'i makajari magella si lella seddili samanta'an ellum ellanen. Saguwa' bang matey ne ellanen makajari iye magella balik si lella kinabaya'annen. Saguwa' subey lella miya'an sandel isab pu si Isa Almasi kuwe' iyehin. 40 Saguwa' bang si pikilanku, hāp pe iye ga'i magella balik duk kahagadku we' pikilanku inin amban Niyawa Tuhanin.

8

Sabab kinakan sinōngan si me' tuhan-tuhanin

1 Na, pasal mangan sinumbali' bakas sinōngan we' me' a'a si me' tuhan-tuhan sinumbaden. To'o bakas pina'inbin we' kata'uhante bi du, we' me' tuhan-tuhande inin ga' niya' balakatde. Saguwa' bayu'an kinata'uhanbi iyan malangkew ateybi pegge' me' sawe'bi sinduwehin ga'i kata'uhande inin. Ga'i makatabang sawe'ten bang langkew ateyten saguwa' luwal bang malasa kite si sawe'ten, iye iyan makabasag sandelde si Tuhanin. 2 Bang pikil a'ahin ekka ne kata'uhanne, hātinen ga'i pe kata'uhanne te'ed. 3 Saguwa' bang a'ahin asal kalasahanne te'ed Tuhanin, kimmatan Tuhanin a'a miya'an we' suku' si iye.

4 Manjari pasal pamangan sinumbali' bakas sinōngan si me' tuhan-tuhanin, sa bakas pina'inku si ka'am dehelluhin, kata'uhante bi du we' me' tuhan-tuhande iyan duma'in du Tuhan to'o duk kata'uhante bi we' dambuwa'-buwa' du hadja Tuhan mabennalin. 5 Bisan pa'in a'ahin we' niya' tuhan-tuhande diyata' langit duk tu'u si dunya duk bisan ekka pagtuhanande sa iyan, 6 saguwa' bang si kite bi, dambuwa'-buwa' du hadja Tuhanin, iye Samaten bi duk iye magpapanjari kēmon-kēmonin. Iye mangurungan kite umulin supaya tapahadjete iye tiggelante ma'ellumin. Duk dambuwa' du hadja Panuhutanten bi, si Isa Almasi. Kēmon-kēmonin pinapanjari we' Almasi sabab kapatutne amban Tuhanin duk Almasi sababnen hangkan kite bi ka'urungan umul.

7 Saguwa' niya' me' pagkasite bi masandel pu si Isa Almasihin, ga' pe kata'uhande we' ga' niya' balakat me' tuhan-tuhanin. Pegge' tagam siye matu'uhin si me' tuhan-tuhan miya'an, hangkan bang siye kuwe'itu mangan kinakan bakas sinōngan si me' tuhan-tuhan, kannalde asal sumakup pe siye numba si tuhan-tuhan miya'an. Manjari sasew dem pikilanden; kannalde kapagduse ne siye bang siye maka'akan kinakan bakas sinōngan si me' tuhan-tuhan. 8 Saguwa' duma'in hep kinakanten makabo'o kite

si Tuhanin. Ga' niya' kinakan bang ga'i kakante makakulang kahāpante si pagmatahan Tuhanin, atawa bang kakante makapasōng kahāpante si pagmatahan Tuhanin.
9 Saguwa' bisan ne ka'am makajari mangan kinakan ine-ine, pahatul-hatul hadja
ka'am kaw sabab pamanganbin niya' me' pagkasibi ga'i pe basag sandelde si Tuhanin
kapagduse sababbi. 10 Bang upama niya' dangan sawe'bi ngite ka'am mangan dem
luma' panumbahan me' tuhan-tuhanin. Kata'uhanbi we' ga'i du to'o me' tuhan-tuhan
miya'an duk ga'i du ka'am numba siye, saguwa' awam sawe'bi miya'an sabab inin.
Manjari hatu batukanne ka'am duk pī isab iye mangan bisan du pa'inne we' magduse
iye bang hinangne miya'an. 11 Matey Isa Almasi para si kahāpan pungtina'ibi malamma
sandelne miya'an. Saguwa' pegge' pa'inbi we' makajari ka'am mangan kinakan
miya'an, tabo'o si kala'atan a'a miya'an sababbi pegge' pa'inbi we' ga'i maka'ine bang
ka'am mangan kinakan miya'an. 12 Sabab hininangbi miya'an kapagduse ka'am te'ed
pu Isa Almasi, pegge' kapagduse ka'am si pungtina'ibi malamma sandelne miya'an.
Sasew ne iye dem pikilanne pegge' tapikilne we' bakas magduse iye. 13 Hangkan hep,
bang aku jānnen hangkan kapagduse pagkasiku masandel pu si Isahin pegge' mangan
ku sinumbali', na, ga'i ne ku te'ed mangan sinumbali' tiggelanku ma'ellumin, basta ga'i
hadja kapagduse pagkasikun.

9

Me' patut hininang a'a kawakilanin

1 Aku inin, samunsaya'ku maghinang ine-ine kabaya'anku. Bakas ku kawakilan
we' Isa Almasi dina'ak magmahalayak lapalnen. Asal bakas paguwa' iye si aku duk
takiteku iye duk mataku inin. Duk sandelbi miya'an ka'ujudan paghinangku para pu Isa
Almasihin. 2 Bisan pa'in me' sinduwehin we' ga' ku kawakilan we' Isa Almasi, saguwa'
bang ka'am malu'u si Korintohin, kata'uhanbi we' asal kawakilan ku. Ka'am ne te'ed
purebakun we' a'a kawakilan ku pegge' nuhut ne ka'am pu si Isa Almasi sababku.
3 Bang ku bistiga me' a'a sabab me' hinangkun, iye inin sambungku si siyehin: 4 We'
ga' ke niya' kapatutku makipakan duk makipa'inum si me' a'a inusihatankun? 5 Ga' ke
niya' kapatutku maganda si dende sandel pu si Isa duk mo'one si me' palengnganankun
kuwe' hininang sinduwe me' kawakilanin? Kuwe' iyan du hep isab hininang me'
pungtina'i si Isa lellahin duk hininang si Petrosin. 6 Na, pikilun bi isab inin. Kami ke
hadja duk Barnabas subey maghinangin duk niya' ka'elluman kami? Bu sinduwehin
tinangdanan we' bi? 7 Upama, niya' ke sundalu si armi ga'i inurungan paggastune?
Niya' ke a'a magtinanemin ga' niya' kapatutne mangan buwa' me' tinanemnen? Duk
a'a magipat hayepin, ga' ke niya' kapatutne ngeddo' bahagi'nen?
8 Duma'in hadja amban addatte bi manusiya'in hangkan kata'uhante bang ine ma-
patut si me' a'a maghinangin, saguwa' bisan kitabin, sali' du isab pina'in dem kitabin
sabab inin. 9 Tasulat hep dem sara' pinangurung Tuhan pu si Musahin, pina'in, “Da'a
pugungun bi behe sapi' magdi'ik paleybin.” Kannalbi sapi'in ke hadja kagagalan
Tuhanin pamissāne inin? 10 Atawa hatu pina'inne miya'an sabab kite bi. Bugtu' sabab
kite bi me' sinulat miya'an. A'a magbadja'in duk a'a magpaganihin maghinang siye
pegge' ngase-ngase siye we' niya' bahagi' si siye. 11 Kami inin bakas magusihat si
ka'am lapal Tuhanin. Ibatan a'a magtanem miya'an, kuwe' kami bakas magtanem lapal
Tuhanin dem pikilanbi. Hangkan patut kami gastuhanbi. 12 Bang sinduwe me' magtolo'
si ka'amin patut gastuhanbi, pasōng ne kami asal patut gastuhanbi.
Saguwa' ga' kami māku amban ka'am bisan kami taga kapatut māku. Magsandal hadja
kami kasigpitan supaya ga' niya' makabembel aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin.
13 Bugtu' kata'uhanbi we' me' a'a maghinang dem langgal mahadje la'i si Awrusalamin,
kēmon gastude para si kinakanden pangurung amban langgal miya'an. Duk me' imam

manōngan hayep pagkuluban si Tuhanin, binahagi'an du siye isi hayep pagkulubanin.
14 Damikkiyan isab me' a'a magmahalayak aka-aka mahāpin, iye panganda'akan Isa
Almasihin we' subey siye ginastuhan we' me' makahagad si aka-aka mahāp minaha-
layakden.
15 Saguwa' aku inin, bisan ku patut te'ed māku amban me' a'a inusihatankun, ga'
ku bakas māku suweldo si hinangkun. Duk duma'in hangkan inin sulatku si ka'am
we' supaya ku urunganbi. Hāp pe ku matey, da'a bang māku si ka'am, pegge' bang
ku makasangka suweldo amban ka'am, na, ga'i ne ku kapagabbu we' maghinang ku
si ka'am bisan ku ga'i sinuweldohan. 16 Ga'i ku makajari magabbu sabab pagma-
halayakku aka-aka mahāpin pegge' hinang inin asal panganda'akan Isa Almasi aku,
duk ga'i makajari bang ga'i hinangku. Asal la'at te'ed matekka si akuhin bang ga'i
mahalayakku aka-aka mahāpin. 17 Bang aku si' mamene' hinangku inin, na, patut
ku sinuweldohan. Saguwa' hangkan inin hinangku, duma'in amban baya'ku saguwa'
pegge' pinasuku' hinang inin si aku we' Tuhanin duk pinangandel inin we' ne si aku.
18 Na, ine pamayed akuhin? Pamayed akuhin inin, makajari ku magmahalayak aka-aka
mahāpin ga'i binayedan bisan ne ku taga kapatut māku gastu.
19 Aku inin kapagbaya'ku si diku, duma'in du ku banyaga' sine-sine. Saguwa' bisan ne
kuwe' miya'an, kimmatanku dikun banyaga' me' a'ahin kēmon supaya ekka a'a tabo'oku
nuhut Isa Almasi. 20 Hangkan hep bang ku magtuhut duk me' Yahudihin, tuhutku me'
addat Yahudihin supaya siye kahumatanku sandel pu si Isa Almasi. Duk bisan ga'i subey
tuhutku sara' si Musahin, iye tinuhut me' bangsa Yahudihin, tuhutku hadja supaya niya'
siye me' manuhut sara' si Musahin kahumatanku sandel pu si Isa Almasi. 21 Bang ku
isab magtuhut duk me' a'a duma'in Yahudihin, na, ga'i ne tuhutku addat me' Yahudihin.
Iye tinuhutkun addat me' a'a duma'in Yahudihin supaya siye kahumatanku sandel pu
si Isa Almasi. Bisan ku ga'i nuhut sara' āgama me' Yahudihin, masi du ku nuhut sara'
Tuhanin pegge' tinuhut we' ku panganda'akan Isa Almasihin. 22 Bang ku magtuhut duk
me' mangga'i mabasag sandelde pu si Isa Almasihin, pasali'ku dikun si siye, supaya siye
tabo'oku duk ngabasag sandelden. Kēmon bayu'-bayu'an a'a inusihatankun, pasali'ku
dikun si siye supaya niya' du pa'in siye kahumatanku sandel pu si Isa Almasi duk siye
timbul.
23 Hangkan inin hinangku supaya palatag te'ed aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin,
duk supaya ku kabahagi'an kahāpan pananggup dem aka-aka mahāpin. 24 Bugtu'
kata'uhanbi du we' bang maglakkesan magubas ekka mamagubasin; saguwa' den-
dangan du hadja manganda'agin duk iye maka'eddo' kahāpanin. Na, ka'am isab me'
masandel pu si Isa Almasihin, kuwe' me' a'a maglakkesan magubas miya'an magge'es
supaya nganda'ag, subey ka'am magge'es nuhut Tuhanin supaya ka'am makasangka
kahāpan amban Tuhan si pasōngan. 25 Me' a'a mabaya' mamatuk magubasin, magmahil
dahu' siye duk ga'i ne ūtande kabaya'anden. Hinangde inin supaya siye nganda'ag
duk pinahadje. Pamahadje siyehin inurungan siye likung hininang duk dawen kayu
duk ga'i layun. Saguwa' kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin, pinahadje du kite
bi, duk kahāpan pangurung si kitehin bi layun salama-lama. Hangkan ga'i ūtante bi
kabaya'anten bi. 26 Hangkan aku, kuwe' ku a'a mamagubasin. Pabentel ku tudju pī
pegge' niya' apasku. Duk bang ku magusihat si me' a'a, kuwe' ku isab a'a mapandey
magsuntukin, kahaba' iye nuntuk tewwa'. Duk aku kahaba' ku missā luwal tewwa'
binissākun. 27 Kuwe' a'a magsuntukin tiksa'ku barankun duk ga'i te'ed ūtanku napsu
baranku inin, kaw aku mamagusihat si me' a'ahin, aku pe mangga'i tinayima' Tuhanin.

10

Sessa' sabab me' tuhan-tuhan

1 Me' kapungtina'ihanku, pa'essebante ka'am bang ine talabey me' kapapu'anten bi
me' Yahudihin masa paglengngande manuhut si Musa awwalley. Kalandungan siye
kēmon we' inalak, tanda' we' nuhut Tuhanin si siye. Palipag siye isab kēmon magbettis
si tengnga' tahik ēnande Tahik Peyatin duk ga' du niya' umantag si siye. 2 Dalilnen kuwe'
bakas siye kēmon tapandi dem inalak duk dem tahik duk iye miya'an tanda'in we' siye
me' tindeg si Musa. 3 Kēmon siye mangan kinakan pinangurung we' Tuhanin. 4 Duk
ininum isab we' de bohe' pinangurungne si siyehin, pegge' kēmon siye kapanginum
bohe' mapaguwa' amban dem batuhin. Duk hāti batu miya'an, Almasihin, pegge' la'i
Almasi nuhut-nuhutan siye. 5 Saguwa' bisan kuwe' miya'an panabang Tuhan si siyehin,
ka'ekkahanden ga' kasulutan Tuhanin si me' hinanganden; hangkan hep ekka siye
matey la'i dem lahat makagindew-gindew miya'an.

6 Na, me' ma'umantag si siye miya'an subey pamintangante bi supaya kite bi
ga'i napsuhan maghinang la'at kuwe' siye miya'an. 7 Da'a kite bi numba limbagan
tuhan-tuhan kuwe' hinangande sinduwehin masaley. Tasulat hep dem kitab sabab
hinangande miya'an, pina'in, "Me' a'ahin ningkolo' mangan duk nginum pamahadjede
tuhan-tuhanden. Ubus miya'an kuwat siye mansak duk maghinang la'at." 8 Da'a
kite bi magjina kuwe' hinangande sinduwehin masaley. Sabab pagjinaden niya' siye
duwempū' duk tellu ngibu mamateyin dem da ellew hadja. 9 Da'a kite bi magduse
pinagtu'uran, panuleyante Tuhanin bang bennal ke kite leggane. Hininang inin we' me'
kapapu'ante bi sinduwehin masaley duk ekka siye matey tigtuk sawe. 10 Da'a isab kite bi
muhun sabab ine-ine gara' Tuhan si kitehin bi, kuwe' hinangande sinduwehin masaley.
Hangkan hep pinapatey siye we' mala'ikat mamo'o kamateyin.

11 Hangkan kēmon miya'an umantag si siye supaya mintang me' a'ahin. Duk tasulat
isab inin dem kitab supaya kite bi ga'i maghinangan kuwe' siye miya'an pegge' sōng
kiyamat ne dunyahin.

12 Hangkan bang niya' lu'u a'a pa'inne we' basag du sandelne si Tuhanin, subey iye
pahatul-hatul kaw iye bessuwang tabo'o we' sassat bu kapagduse ne iye. 13 Kēmon
bayu'an sassat matekka si ka'amin, iye du isab me' sassat matekka si kēmon manusiya'in.
Saguwa' kapangandelan te'ed Tuhanin, hangkan ga'i ka'am pasagadanne sinassat bang
ga'i tasandalbi pegge' bang tekka sassatin tabangan Tuhanin du ka'am duk tasandalbi
sassat miya'an duk supaya ka'am lumuwas amban miya'an.

14 Hangkan hep, me' bagayku kinalasahankun, halli'anun bi te'ed numba me' tuhan-
tuhan. 15 Ka'am iyan me' a'a ta'u mikil. Hangkan pikil-pikilun bi te'ed pina'inku si
ka'am inin bang tumu'un ke atawa ga'i. 16 Bang kite bi magtipun-tipun pangessebante
bi kamatey Isa Almasihin, ininumte bi dem sawanin iye bakas kite magpasalamat
si Tuhanin, tanda' miya'an we' magdambuwa' ne kite duk Almasi sabab laha'ne
mabu'usin. Damikkiyan pan kinepak-kepakin. Kakante pan miya'an, tanda' we' suku'
pu si Almasi ne kite. 17 Pegge' dambuwa' du hadja panin bisan kite bi ekka, kuwe'
dambuwa' du hadja kite bi pegge' pagtupedante bi pan dambuwa' miya'an.

18 Payamanun bi addat bangsa Isra'ilin. Me' mamangan kinakan sinōngan si Tuhanin
patuhut isab ngisbat Tuhanin. Bang sa ī', hātinen we' me' a'a mamangan me' sinōngan
si me' tuhan-tuhanin patuhut isab numba tuhan-tuhan miya'an. 19 Ine hāti pina'inku
inin? Hātinen ke we' to'o ellum me' tuhan-tuhanden duk kinakan sinōngan si siyehin
niya' gunane? 20 Duma'in! Saguwa' iye hāti pina'inkun, we' me' sinōngan si me' tuhan-
tuhanin, sōngande si seyitan duma'in si Tuhan. Duk ga'i ku mabaya' we' magtuhut
ka'am duk me' seyitanin. 21 Bang ka'am magtipun mangan duk nginum pangessebanbi
kamatey Isa Almasihin, ga'i ka'am makajari patuhut isab mangan duk nginum me'
bakas sinōngan me' a'a si me' tuhan-tuhanden. Pegge' bang ka'am mangan miya'an,

kuwe' du ka'am magtuhut ne duk me' seyitanin. 22 Batang sunggud-sunggudte ke
Tuhanin? We' basag kite amban iye?
23 Niya' me' a'a magpa'in, "Makajari hinang kami ine-ine kabaya'an kamihin." To'o
iyan, saguwa' ga'i du kēmon hāp, duk ga'i du kēmon makabasag sandel a'ahin si Tuhan.
24 Da'a pikilte kahāpanten saguwa' subey pikilte kahāpan sawe'ten.
25 Makajari ka'am mangan sinumbali' ine-ine pinabellihan si tiyanggi. Saguwa' da'a
ka'am magtilew bang bakas sinōngan ke miya'an si me' tuhan-tuhan duk samunsaya'bi
mangan, 26 pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in, "Dunyahin duk kēmon bayu'-bayu'an
dem dunyahin, Tuhanin dapu'nen."
27 Bang upama niya' a'a ga'i sandel pu si Isa Almasi matik ka'am mangan duk mabaya'
ka'am pī, makajari kakanbi ine-ine bettadanne ka'am. Saguwa' da'a ka'am magtilew-
tilew bang bakas sinōngan ke miya'an si me' tuhan-tuhan duk samunsaya'bi mangan.
28-29 Saguwa' bang upama niya' magpa'in we' la'uk miya'an bakas sinōngan si tuhan-
tuhan, na, da'a kakanun bi sabab a'a mangakahan ka'amin. Bang upama kitene
ka'am manganne, ngasasew dem pikilannen, pa'inne makapagduse ka'am. Kaw niya'
ka'am magpa'in, "We'ey ku subey ga'i mangan bang sabab a'a mamura masasew dem
pikilannen hadja. 30 Bang pagsalamatanku du si Tuhan kinakankun, we'ey ku subey
sabit a'a bu bakas du miya'an pagsalamatanku."
31 Na, inin sambungkun si bakas pina'inbi miya'an. Ine-ine hinangbi, mangan ke
ka'am atawa nginum, subey hinangbi hadja supaya tapudji Tuhanin. 32 Da'a hinangun
bi ine-ine bang salla' si me' Yahudihin atawa si me' a'a bangsa seddilihin atawa si me'
pagkasibi masandel si Tuhanin. 33 Batukanun bi ku. Ine-ine hinangku, pagge'esanku
nulut siye kēmon, pegge' duma'in pinikilkun kahāpankun saguwa' kahāpan me' a'ahin
kēmon, supaya siye timbul amban hukuman duseden.

11

1 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku, batukanun bi ku kuwe' akuhin batukanku
isab Isa Almasi.

Sabab magturung bang nambahayang

2 Asal sanglitante ka'am pegge' luwal ku ta'essebbi duk tinuhut du we' bi me'
panolo'ku si ka'am matu'uhin. 3 Saguwa' niya' pe kabaya'anku tahātibi. Pagkōkan
me' lellahin kēmon Almasi. Me' lellahin pagkōkan andaden duk Tuhanin pagkōkan
Almasihin. 4 Bang ka'am magtipun dem langgalbi bu niya' lella sōng ngampun atawa
magpalata' bissā Tuhanin, bang iye magturung, hātinen ga'i pagaddatanne Almasi, iye
pagkōkannen. 5 Saguwa' dendehin bang ngampun iye atawa magpalata' bissā Tuhanin
dem langgal bu ga'i iye magturung, hātinen ga'i pagaddatanne ellanen, iye pagkōkannen.
Dende iyan ga'i du magbidda' duk dende bakas magurut. 6 Bang dendehin ga'i baya'
magturung dem langgal, na, gam pe kultihanne kōknen. Saguwa' pegge' asal maka'iya'-
iya' bang dendehin magurut atawa magkulti kōk, na, subey iye magturung. 7 Saguwa'
lellahin ga'i subey magturung pegge' pinapanjari lellahin neppu Tuhanin duk takite
si iye kapatut Tuhanin, saguwa' si dendehin takite kapatut lellahin. 8 Pegge' tagna'
pamapanjari Tuhan manusiya'in, duma'in lellahin pinapanjari amban baran dende-
hin, saguwa' dendehin pinapanjari amban baran lellahin. 9 Duk duma'in hangkan
pinapanjari lellahin sabab dendehin, saguwa' pinapanjari dendehin supaya sawe'anne
lellahin. 10 Hangkan dendehin subey magturung supaya kata'uhan me' mala'ikatin we'
magbaya' si iye ellanen. 11 Saguwa' bisan ne kuwe' miya'an, bang kite bi me' masandel
pu si Isa Almasihin, ga'i makajari bang lellahin hadja atawa dendehin hadja, saguwa'
subey ne pa'in lellahin duk dendehin magtabang-tinabang. 12 Pegge' bisan ne tagna'ley

dendehin pinapanjari amban baran lellahin, saguwa' kuwe'itu lellahin inanakan du we' dendehin. Duk kēmon-kēmonin amban Tuhanin du.

13 Na, pikilun bi si dibi bang patut ke bang dendehin ngampun si Tuhan dem
pagtipunan bu ga'i iye magturung. 14 Kata'uhante bi we' kemuwe tagna' maka'iya'-
iya' bang lellahin magtaha' kōk, 15 saguwa' bang dendehin, mannisan te'ed bang taha'
kōknen. Inurungan iye kōk taha' pagturungne. 16 Bang niya' lu'u mabaya' nganjawab
pasal ininen, iye inin pa'inku si iye: iye inin addat kamihin duk me' masandel si Tuhan
sinduwehin bisan si lahat ingge-ingge bang kami nambahayang.

Mangan pangesseban kamatey Isa Almasihin
(Mateo 26.26-29; Markus 14.22-25; Lukas 22.14-20)

17 Niya' pe seddili panganda'akanku ka'am. Saguwa' ga'i ka'am patut sanglitanku
sabab inin. Pegge' bang ka'am magtipun-tipun nambahayang, duma'in makahāp ka'am
saguwa' makala'at ka'am. 18 Ka'issa'nen, bakas takaleku we' bang ka'am magtipun dem
langgal, magpa'il ka'am. Hatu to'o inin, kuwe'-kuwe' kahagadku inin. 19 Hatu hāp
isab bang ka'am magpa'il, pegge' bang upama ga'i ka'am magpa'il, ga'i isab kata'uhan
bang sine-sine makasulut Tuhanin. 20 Bang ka'am magtipun mangan pangessebanbi
kamatey Isa Almasihin, kuwe' duma'in Almasi ta'essebbin. 21 Pegge' mangan ka'am
padehellu kinakan bino'obin duk ga'i ne kalebbihan sawe'bin. Niya' ne ka'inusanan
duk niya' ne isab kalango-langohan. 22 We'ey? Ga' ke niya' luma'bi pamangananbi?
Pagtu'uranbi ga'i ngaddatan me' pagkasibi masandel si Tuhanin duk pa'iya'bi pe me'
sawe'bi mamiskinin. Ine inase-asebi pina'inku sabab inin? We' sanglitante pe ka'am?
Asal ga'i du.

23 Bakas panolo'ku ne si ka'am panolo' Isa Almasi si akuhin. Si Isa Almasi, sangem
pamuddi si iyehin, ngeddo' iye pan sasangde mamanganin, 24 duk pagubus iye mag-
pasalamat si Tuhan, kinepak-kepak we' ne panin duk pa'inne si me' tindegnen, “Pan
inin barankun paglilla'ku sabab ka'am. Hinangun bi inin supaya ku luwal ta'essebbi.”
25 Damikkiyan isab ubus siye mangan, ineddo' we' ne sawanin duk pa'inne, “Ininum
inin tanda' janji' Tuhan si ka'am maba'ahuhin. Kabugtu'an janji' Tuhanin we' laha'ku
mabu'usin. Kahaba' ka'am nginum kuwe' inin, inumun bi supaya ku ta'essebbi.”

26 Pegge' kahaba' ka'am mangan kuwe' inin pan duk nginum kuwe' inin amban dem
sawan, magaka-aka du ka'am sabab kamatey Almasihin samanta'an ga' pe iye pitu
balik. 27 Hangkan hep sine-sine mangan pan duk nginum amban dem sawan pangesse-
bande Isa Almasi bu ga'i patut hatulannen, na, a'a miya'an kapagduse ne pegge' ga'
addatanne baran Almasihin duk laha'nen. 28 Hangkan hep bang ka'am magtipun-
tipun mangan duk nginum pangessebanbi si Isa Almasi, subey dahu' tapikilbi me'
bakas hinanganbin dangan-dangan meke ne ka'am mangan duk nginum. 29 Pegge'
bang a'ahin mangan panin duk nginum ininumin bu ga'i tapikilne baran Almasihin,
bang ine hātinen, matekkahan dine hukuman sabab pamangannen duk panginumnen.
30 Iye inin jānnen hangkan ekka ka'am lamma duk saki duk sinduwehin ubus ne matey.
31 Bang pikilte bi dahu' diten, duk dambūs-būs ne kite, ga'i kite bi labo'an Tuhanin
hukuman. 32 Saguwa' hinukum kite duk legga Tuhanin kuwe'itu, supaya ga'i du kite
hinukum pinadem narka' magsumbaya' duk me' mangga'i manuhut Tuhanin.

33 Hangkan hep, me' kapungtina'ihanku, bang ka'am magtipun-tipun mangan
pangessebanbi kamatey Isa Almasihin, agadun bi dahu' me' sawe'bin. 34 Bang niya'
ka'am inusan, subey ne iye mangan andang si luma'ne, manjari bang ka'am magtipun,
ga'i du ka'am tewwa' hukuman Tuhanin. Niya' pe panolo'ku si ka'am saguwa' ngagad
ku dahu' sampay tapiyu ku si ka'am.

12

Me' kapandeyan pangurung Niyawa Tuhanin

1 Na, me' kapungtina'ihanku, baya' ka'am pahātihanku sabab me' kapandeyan pangurung Niyawa Tuhan si ka'amin. 2 Ta'essebbi du we' matu'uhin masa ga' pe ka'am sandel pu si Isa Almasi, bino'o-bo'o ka'am we' seyitanin ngisbat si me' tuhan-tuhan ga'i ellum. 3 Subey kata'uhanbi we' bang a'ahin asal bo'o-bo'o Niyawa Tuhanin, ga'i bissā-bissāhanne Isa Almasi. Duk bang duma'in we' Niyawa Tuhanin, ga'i isab iye kapagbennal we' Isa Almasi magbaya' si iyehin.

4 Na, ga'i magsali' me' kapandeyan amban Tuhanin. Saguwa' masi du Niyawa Tuhanin mangurungan kite me' kapandeyanten bi. 5 Ga'i magsali' me' hinangten bi panabangte bi pagkasite bi masandel pu si Isa Almasihin, saguwa' masi du dambuwa' hadja amu paghinanganten bi, si Isa Almasi. 6 Ga'i magsali' pangahinangte me' hinangte bi si Tuhanin, saguwa' masi du Tuhanin manabangan kitehin bi kēmon supaya tahinangte bi me' hinangte si iyehin. 7 Kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin, dangan-dangan kite bi ka'urungan kapandeyan, hangkan kata'uhan we' mamo'o-mo'o kitehin bi Niyawa Tuhanin. Pangurung si kite kapandeyan miya'an, supaya tatabangante me' pagkasite bi masandel pu si Isa Almasihin. 8 Niya' me' a'a inurungan we' Niyawa Tuhanin kapandeyan magmahalayak aka-aka mahāp amban Tuhanin. Niya' isab ka'urungan kapandeyan magpahāti me' tolo' Tuhan malalemin. 9 Masi du Niyawa Tuhanin mangurungan siye me' kapandeyan inin. Niya' urungan Niyawa Tuhanin sandel basag manamal duk niya' isab urunganne kapandeyan magpakawuli' me' masakihin. 10 Niya' urunganne balakat maghinang me' hinangan balakatan. Sinduwehin isab urunganne kapandeyan magtolo' bissā Tuhanin; niya' pe isab sinduwe pinakata'u si siye bang kapandeyan a'ahin amban Niyawa Tuhanin ke atawa amban seddili. Duk niya' isab urungan Niyawa Tuhanin kapandeyan duk makabissā siye me' bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin. Niya' isab inurungan kapandeyan magpahāti bang ine bakas binissā miya'an. 11 Saguwa' dambuwa' du hadja mangurung me' bayu'-bayu'an kapandeyanin duk iye inin Niyawa Tuhanin. Iye magbaya'in bang kapandeyan ine pangurungnen duk bang pu sine pangurungne.

Baran a'ahin hinang dalilan

12 Bisan ne ga'i magsali' me' kapandeyanten bi, saguwa' dambuwa' du hadja kite bi. Kuwe' baranten bi. Baran a'ahin dambuwa' du hadja saguwa' ekka bayu'-bayu'an si barannen kuwe' tangannen, bettisnen, behenen duk me' sinduwehin pe. Bisan ekka bayu'-bayu'an inin saguwa' dambuwa' baran du hadja. Damikkiyan du isab kēmon me' masandel pu si Isa Almasihin dalil barannen siye duk dangan-dangan siye dalil me' bayu'-bayu'an si barannen. 13 Damikkiyan kēmon isab kite bi masandel pu si Isa Almasihin, Yahudi ke kite atawa duma'in Yahudi, banyaga' ke atawa duma'in, pinandi kite bi, hātinen sali'-sali' kite bi kēmon pinasakup we' Niyawa Tuhanin si baran inin. Hangkan kuwe' dambuwa' baran du hadja kite bi pegge' sali'-sali' kite bi pa'asekan we' Niyawa Tuhanin.

14 Dambuwa' hadja baran a'ahin saguwa' ekka bayu'-bayu'an si baran miya'an. 15 Bang upama, pa'in bettisin, “Duma'in ku suku' si baran inin pegge' duma'in ku tanganin,” bisan pe iye missā sa miya'an, masi du iye suku' si baran miya'an. 16 Duk bang upama pa'in tayingehin, “Duma'in ku suku' si baran inin pegge' duma'in ku matahin,” masi du iye suku' si baran miya'an. 17 Bang tibu'ukan baran a'ahin mata lunglun, inumey pakakalenen? Duk bang tayinge lunglun, inumey pangūknen? 18 Saguwa' pamapanjari Tuhan baran manusiya'in, ekka bayu'-bayu'an pinapī we' ne si baran miya'an sasuku kinabaya'annen. 19 Duma'in ne baran manusiya' bang mata lunglun

atawa bang tayinge lunglun. 20 Bu barante bi inin, ekka bayu'-bayu'anne, saguwa' dambuwa' baran du.
21 Hangkan ga'i makajari pa'in matahin si tanganin, “Ga' niya' kagunahanku si ka'u.” Damikkiyan ga'i makajari pa'in kōkin si bettisin, “Ga' niya' kagunahanku si ka'u.” 22 Saguwa' iye mato'ohin, me' tapikilte kuwe' mangga' niya' tantu kagunahannen, niya' isab kagunahanne, pegge' ga'i jukup baranin bang ga' siye la'i. 23 Me' bayu'an si barante kinimmatante mangga' niya' tantu kagunahannen, miya'an hinatulte pinahāp-hāpin. Me' bayu'an mangga'i hāp takitehin, semmekante pahāp-hāp duk ga'i takite. 24 Bu me' bayu'an mahāp pinayamanin ga'i du subey pinahāpan. Pangahinang Tuhan baranten, pagtu'uranne we' me' bayu'an mangga' tantu kagunahannen hinatul pahāp-hāp, 25 supaya ga'i magsagga' me' bayu'-bayu'an si baranin, saguwa' kēmon magtabang-tinabang. 26 Bang upama niya' da bayu' si barante peddi'an, ga'i hāp lessa tibu'ukan baranten. Damikkiyan bang upama niya' da bayu' sinanglitan, kēgan isab tibu'ukan baranin.
27 Iye inin hāti me' bakas pina'inku miya'an: ka'am me' masandel pu si Isa Almasihin dalil baran Isa Almasihin, duk dangan-dangan ka'am me' bayu'an si barannen. 28 Magseddili-seddili hinang pinangurung Tuhan si kite bi me' masakup si baran si Isa Almasihin. Ka'issa'nen, niya' kawakilan we' ne dina'ak magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. Kaduwenen, niya' inurungan we' ne kapandeyan magpalata' duk magpahāti bissā Tuhanin. Katellunen, pinasukuhan we' ne me' sinduwehin hinang, dina'ak magusihat. Me' sinduwehin isab, niya' inurungan we' ne kapandeyan maghinang me' hinangan balakatan, niya' inurungan we' ne balakat magpakole' me' masakihin, duk niya' isab inurungan we' ne kapandeyan nabangan me' sawe'nen, niya' inurungan we' ne kapandeyan magbahi' si pagtipunan duk niya' pe isab inurungan we' ne kapandeyan missā si bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin. 29 Duma'in kēmon tapene' dina'ak magmahalayak. Duma'in kēmon ta'u magpalata' duk magpahāti bissā Tuhanin. Duma'in kēmon ta'u magusihat. Duma'in kēmon ka'urungan balakat maghinang me' hinangan balakatan, 30 atawa magpakole' me' masakihin atawa missā si bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin atawa magpahāti me' bakas binissā si bissāhan miya'an. 31 Amban me' kapandeyan pangurung Niyawa Tuhanin subey pāku-pākute si Tuhan we' urunganne kite kapandeyan makatabangan me' pagkasiten bi.
Saguwa' niya' pe te'ed palabi amban kēmon kapandeyanin, hātinen lasate si sawe'ten.

13

Lasahin tamanan mahāpin

1 Bisan ku upama ka'urungan kapandeyan missā kēmon bissāhan tu'u si dunya, duk sampay bissāhan me' mala'ikatin tabissāku, saguwa' bang ga' du niya' lasaku, ga' niya' guna kapandeyankun. Me' bissākun kuwe' hadja hidjulan agung atawa mital tinitik ga' bidda'. 2 Bisan ku upama ka'urungan kapandeyan magpalata' duk magpahāti bissā Tuhanin atawa kata'uhanku kēmon-kēmonin atawa tahātiku kēmon gara' Tuhan mangga' kinata'uhan manusiya'in, duk bisan pe upama basag manamal sandelkun hangkan tapaghinang ku hinangan maka'ulali' kuwe' upama tapalindaku punuhin, saguwa' bang ga' niya' lasaku si sawe'ku, ga' du niya' kagunahanku. 3 Bisan pe upama pangurungku kēmon alata'kun si me' mamiskinin duk bisan pe sampay barankun paglilla'ku ineggas pegge' sandel ku pu si Isa, bang ga' du niya' lasaku si sawe'ku, ga' du niya' pahala'ku.
4 Bang malasa kite si sawe'te, ga'i kite mura astel si siye duk ma'ase' kite si siye; ga'i kite ngimbū, ga'i langkew pagateyten, duk ga'i kite abbuhan. 5 Bang malasa kite si sawe'te, magaddat kite si siye, duma'in iye luwal tapikilten diten saguwa' sawe'ten, ga'i kite

mura-mura ngamā, duk ga'i isab kite magenna' dem atey. 6 Bang kite malasa, ga'i kite kahāpan bang a'ahin maghinangan la'at saguwa' kahāpan kite bang siye maghinangan bentel. 7 Bang kite malasa ga'i kite mura jumu' si sawe'te. Ngandel kite si siye duk ngase-ngase kite we' ngahāp du siye. Bisan siye maghinang la'at si kite, sandalante hadja.

8 Lasahin ga'i magtamanan. Palabey du hadja kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin duk kapandeyan magbissā me' bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin. Damikkiyan isab bang inurungan kite kata'u malalemin, palabey du isab hadja. 9 Pegge' kinata'uhante kuwe'ituhin ga'i pe ganap duk me' bissā Tuhan pinalata'ten ga'i pe ganap isab. 10 Saguwa' bang tuman ne me' ganta' Tuhanin, palabey du me' kapandeyan mangga' maganap miya'an.

11 Dalilnen, matu'uhin masa nakanak pe ku te'ed, pamikilkun duk pamissākun duk pagda'awakun kuwe' nakanak. Saguwa' kuwe'itu pegge' bahi' ne ku, ubus ne lebbahanku kēmon me' pikilanku duk hatulanku kamākanakkun. 12 Samanta'an tu'u pe kite si dunya, ga'i pe ganap kinata'uhante sabab Tuhanin. Ga'i pe pasti' dem pikilante. Dalilnen kuwe' kite mayam dem sāmin maggabun hangkan ga'i pasti' takiteten. Saguwa' seddili ellew bang ne kite magharap duk Tuhanin, pasti' ne kēmon si kite. Kuwe'itu ga'i pe ganap kinata'uhanku sabab Tuhanin, saguwa' bang tekka ellew miya'an, ganap ne pangata'uku iyehin kuwe' pangata'u Tuhan akuhin.

13 Manjari, sandelte si Tuhanin, duk pangase-ngasete si Tuhanin, duk lasate si Tuhanin duk si sawe'ten, me' tellu inin teteg du ga' tamanan. Saguwa' si tellu inin iye tamanan mahāpin, lasahin.

14

Sabab me' kapandeyan pangurung Niyawa Tuhanin

1 Iye subey inapasbi te'edin, malasa si pagkasibi. Duk subey isab ka'am ngapas me' kapandeyan amban Niyawa Tuhanin, lagi' ne kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin. 2 Bang niya' a'a missā si bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin, pamissāhannen Tuhanin duk duma'in me' sawe'nen pegge' ga'i tahātide binissānen. Pinabissā iye we' Niyawa Tuhanin saguwa' kuwe' tinapukan bissānen pegge' ga' niya' makahātine. 3 Saguwa' a'a magpalata' bissā Tuhanin missā iye si me' sawe'nen, hangkan makabasag sandelden duk maka'asig ateyden duk makapahemokan siye. 4 A'a mamissā si bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin, ateynen hadja inasignen, saguwa' a'a magpalata' bissā Tuhanin, asig we' ne atey kēmon me' pagkasine masandel pu si Isa Almasihin.

5 Kabaya'ankun we' kēmon ka'am kapamissā si bissāhan mangga'i tasabut we' me' a'ahin. Saguwa' pasōng hāp bang ka'am kēmon ka'urungan kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin pegge' pasōng kagunahan a'a magpalata' bissā Tuhanin amban a'a mamissā si me' bissāhan seddilihin. Sali'-sali' kagunahanden basta niya' du la'i magpahāti me' binissānen supaya nga'asig atey kēmon me' masandel pu si Isa Almasihin. 6 Na, me' kapungtina'ihanku, bang upama piyu ku si ka'am bu missā ku si ka'am si bissāhan seddili ga'i tahātibi, ine kagunahannen? Ga' du niya'. Saguwa' bang ku missā si ka'am sabab me' pinakata'u Tuhan si akuhin atawa sabab me' kinata'uhanku sabab Tuhanin atawa bang ku missā me' pinabissā si aku we' Tuhanin, atawa magusihat si ka'am, na, iyan niya' kagunahanne si ka'am.

7 Na, upama, bang niya' a'a magsuling atawa magkula'ing, ga'i tapagngale me' a'ahin bang lugu' ine miya'an bang ga'i pasti' hellingnen. 8 Bang upama isab a'ahin nitik agung makabalu' bu ga'i tewwa' panitikne agungin, na, ga'i tahāti me' a'a makakalehin bang ine hāti panitikne agung miya'an hangkan ga'i siye balu'. 9 Damikkiyan isab ka'am bang ka'am missā bu ga'i pasti', ga'i kata'uhan me' a'ahin bang ine pina'inbin. Kuwe' baliyu hadja si tayingede. 10 Ekka bayu'-bayu'an bissāhan si dunya duk kēmon taga hāti.

11 Saguwa' bang niya' a'a missā si aku bu ga'i kata'uhanku bissānen, kuwe' du iye a'a
paliyu-liyu si aku duk aku isab kuwe' a'a paliyu-liyu si iye, ga'i kami magsinabut. 12 Na,
pegge' mabaya' te'ed ka'am we' ka'urungan ka'am kapandeyan we' Niyawa Tuhanin,
subey gunahun bi te'ed me' kapandeyan makabasag sandel me' masandel pu si Isa
Almasihin.
13 Hangkan hep a'a makabissā si bissāhan ga'i tasabut we' me' a'ahin, subey isab iye
māku-māku we' urungan Tuhanin du iye kapandeyan magpahāti me' bakas binissānen.
14 Pegge' bang ku ngampun si bissāhan ga'i tasabut we' me' a'ahin, to'o, ngampun ku
amban dem ateyku saguwa' ga'i tabo'o pikilankun. 15 Na, ine subey hininangkun?
Hinangku kaduwe bayu'. Ngampun ku si bissāhan ga'i tasabut we' me' a'ahin duk
ngampun ku isab si bissāhan tahāti me' a'ahin. Damikkiyan isab nganta ku si bissāhan
ga'i tasabut we' me' a'ahin duk nganta ku isab si bissāhan tahāti me' a'ahin. 16 Bang
upama magpasalamat ka'am si Tuhan si bissāhan seddili hadja ga'i tasabut we' me'
a'ahin, sinduwe malu'u si pagtipunanbin ga'i padūs si ka'am magpasalamat si Tuhan
pegge' ga'i tahātide pina'inbin. 17 Bisan pe sa'ingge kahāp pagsalamatbin, ga'i du
makabasag sandel me' a'ahin pegge' ga'i tasabutde.
18 Magsukul ku si Tuhan we' inurungan ku kapandeyan missā si bissāhan mangga'i
tasabut we' me' a'ahin, pasōng pe amban ka'am kēmon. 19 Saguwa' bang dem pagtipunan
me' masandel pu si Isa Almasihin, pene'ku pe missā lime tegtang hadja basta tasabut me'
a'ahin supaya siye ta'usihatanku, amban missā ku ibuhan tegtang si bissāhan mangga'i
tasabut we' me' a'ahin.
20 Me' kapungtina'ihanku, da'a ka'am magpikil kuwe' pamikil nakanak diki'in. Bang
pasal mala'atin, subey ka'am kuwe' nakanak ba'ahu inanakanin pegge' ga'i siye mag-
pikil me' mala'atin. Saguwa' bang pasal me' bakas pina'inku si ka'am sabab me'
kapandeyan amban Tuhanin, subey pamikilbin pamikil a'a bahi'. 21 Tasulat hep dem
kitab pina'in Tuhanin, pa'inne,

"Mapiyu ku si ka'am me' a'a bissāhanden seddili pegge' me' a'a paliyu-liyu siye. Pabissāku
siye si ka'am. Saguwa' masi ku ga'i kahagadbi."

22 Manjari, kapandeyan magbissā si bissāhan seddilihin tanda' pamakite balakat
Tuhanin si me' mangga'i makahagad pu si Isa Almasihin, duma'in tanda' si me' maka-
hagadin ne. Saguwa' kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin, tanda' pamakite balakat
Tuhanin si me' makahagadin, duma'in tanda' si me' mangga'i makahagadin.
23 Hangkan hep bang upama magtipun ka'am kēmon me' masandel pu si Isa Almasihin
bu kēmon ka'am missā si bissāhan ga'i tasabut we' me' a'ahin, bang niya' piyu si
pagtipunanbi me' a'a seddili atawa me' a'a ga'i kahagad pu si Isa Almasi, na, pa'inde
iyan we' binalew ne ka'am pegge' ga'i tahātide bissābin. 24-25 Saguwa' bang kēmon ka'am
magpalata' bissā Tuhanin bu niya' padiyalem piyu a'a ga'i pe kahagad pu si Isa Almasi
atawa a'a seddili, pagkalene bissā Tuhan pinalata'bin, kata'uhanne we' dusehan iye
duk talep iye ilegga pegge' pahāti Tuhanin dem ateyne kēmon me' bakas hinanganne
mala'atin. Manjari pasujud du a'a miya'an ngisbat si Tuhan duk magbennal iye we' asal
lu'u Tuhanin si diyalemanbi.

Kēmon hinangan dem langgalin subey pinahatul-hatul

26 Iye ne miya'an, me' kapungtina'ihanku, bang ka'am me' masandel pu si Isa
Almasihin magtipun, hāp bang niya' ka'am nganta pamudjibi Tuhanin, duk niya' isab
magusihat, bu niya' isab magaka bakas pinakita'u Tuhan si iyehin, niya' isab missā
si bissāhan ga'i tasabut we' me' a'ahin, duk niya' isab magpahāti me' bakas binissā si
bissāhan seddili miya'an. Kēmon hininangbin sābubi magtipunin, subey makabasag
sandelbi pu si Isa Almasihin. 27 Bang niya' lu'u mabaya' missā si bissāhan ga'i tasabut we'

me' a'ahin, taman duwangan atawa tellungan hadja makajari mamissāhin magganti'-ganti'. Duk subey niya' magpahāti bakas binissāde miya'an. 28 Saguwa' bang ga' niya' lu'u ta'u magpahāti, na, da'a ne siye missā si bissāhan seddili lu'u dem pagtipunanbi. Makajari iye missā si dine duk si Tuhan. 29 Me' mabaya' magpalata' bissā Tuhanin isab, hāp bang taman duwangan atawa tellungan mamissāhin magganti'-ganti' duk sinduwehin pakale hadja bang kēmon binissāden asal amban Niyawa Tuhanin. 30 Saguwa' bang upama dangan me' mapakalehin bessuwang makasangka bissā amban Tuhan, subey ne padeheng mamissāhin duk paganti' isab missā dambuwa' miya'an. 31 Bang kuwe' inin hinanganbin, makajari ka'am kēmon magganti'-ganti' malata' bissā Tuhanin supaya ka'am kēmon katolo'an duk nga'asig ateybin. 32 A'a magpalata' bissā Tuhanin kapagbaya' si dine bang missā ke iye atawa ga'i. 33 Ga'i baya' Tuhanin bang sasew dem pagtipunanten bi saguwa' kabaya'annen we' magsulut-sulut kite bi.

Duk iye addat si me' pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasi si me' kalahat-lahatanin, 34 me' dendehin subey patemmen sābude dem pagtipunanin. Ga'i siye makajari palamud magsu'al duk me' lellahin pegge' pa'in kitabin we' ga'i makajari dendehin palangkew amban lellahin. 35 Bang niya' baya' tilewde, ambat tilewde elladen pagtekka siye si luma'. Ga'i talep dendehin missā dem pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasihin.

36 Hatu ga'i kahagadbi pina'inku miya'an. We' kannalbi, ka'am me' a'a Korintohin, amban ka'am paguwa'an lapal Tuhanin? Atawa kannalbi, we' ka'am hadja me' a'a ka'usihatan lapal Tuhanin? 37 Bang niya' lu'u a'a magpa'in we' ka'urungan iye kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin atawa we' asal niya' kapandeyan seddili pinangurung we' Niyawa Tuhanin si iye, subey tahāti a'a iyan we' me' sinulatku inin panganda'akan Isa Almasi, Panuhutanten bi. 38 Bang ga'i asipne pina'inku inin, da'a isab iye asipun bi.

39 Manjari, me' kapungtina'ihanku, subey ka'am magapas te'ed kapandeyan magpalata' bissā Tuhanin. Saguwa' da'a isab taggahanun bi me' mamissā si me' bissāhan seddilihin. 40 Subey hadja kēmon hinanganbi dem pagtipunanbin pinahatul-hatul.

15

Sabab ellum balik Almasihin

1 Na, me' kapungtina'ihanku, batang ka'am pa'essebanku balik sabab aka-aka hāp sabab Isa Almasi bakas minahalayakku si ka'am matu'uhin. Kinahagad inin we' bi duk teteg sandelbin pu si Isa Almasi sabab inin. 2 Sabab aka-aka mahāp inin isab taga umul ka'am salama-lama bang asal teteg du ka'am nuhut lapal minahalayakku si ka'amin. Pegge' bang ga'i tuhutbi, ga' niya' guna pakahagadbin.

3 Minahalayak hep we' ku si ka'am lapal bakas inakahan akuhin. Amban kēmon minahalayakku si ka'amin asal iye mamahalga' manamalin lapal inin, we' Isa Almasi matey supaya kapuwasanne duseten bi kuwe' sinulat dem kitabin, 4 duk pagubus Almasi matey, kinubul iye duk katellum bahanginen ellum iye balik amban kamateynen kuwe' sinulat dem kitabin. 5 Ubus ellum iye balik paguwa' iye pu si Petros ubus paguwa' isab iye si sampū' duk duwe kawakilannen. 6 Ubus paguwa' isab iye si me' tindegnen, niya' siye labi lime hatus magtuhutin. Ka'ekkahanden ellum pe sampay ma'in saguwa' sinduwehin ubus ne matey. 7 Ubus miya'an paguwa' isab iye pu si Yakub, ubus bu paguwa' iye balik si kēmon me' kawakilannen.

8 Dambuli-dambuli paguwa' isab iye si aku, bisan ku ga' pata' mayaman iye. 9 Pegge' amban kēmon kawakilannen aku ne tamanan madiyawa'in. Ga'i ku bisan pata' inēnan a'a kawakilan Isa Almasi pegge' bininasa hep we' ku matu'uhin me' masandel pu si Isa Almasihin. 10 Saguwa' sabab lasa duk ase' Tuhan si akuhin hangkan ku kuwe' inin,

kawakilan we' ne magmahalayak lapalnen. Duk niya' isab ka'ujudan lasa duk ase' Tuhan si akuhin. Duk iye ka'ujudannen, amban kēmon bakas kawakilan Isa Almasihin, ga' niya' maghinang pabasag amban aku. Saguwa' kēmon tahinangkun duma'in amban basagku, saguwa' we' tabang Tuhan si akuhin. 11 Duk lapal minahalayak kamihin magsali' du. Aku ke atawa me' sinduwehin, iye-iye du lapal minahalayak kamihin. Duk masi du miya'an iye lapal kinahagadbin.

Sabab ellum kite bi balik

12 Iye hep lapal minahalayak kami si ka'amin we' Almasi pinakellum balik we' Tuhanin amban kamateynen. Bakas kahagadbi ne hep inin, na, we'ey managhā' ka'am sinduwehin magpa'in we' ga'i du pakellum Tuhanin balik me' pateyin? 13 Bang to'o pina'inbi iyan, hātinen ga' du Almasi pinakellum balik amban kamateynen. 14 Duk bang to'o we' ga' du Almasi pinakellum balik we' Tuhanin, na, asal ga' niya' guna pagmahalayak kami si ka'amin duk ga' niya' guna pakahagadbin. 15 Duk duma'in hadja iyan. Bang upama to'o pina'inbin we' ga'i du pinakellum we' Tuhanin me' pateyin balik, na, hātinen ga' du isab pakellum Tuhanin Isa Almasi balik. Bang kuwe' iyan, hātinen magdusta' kami sabab Tuhanin pegge' pa'in kami we' pinakellum we' ne balik Isa Almasi bu ga'i ko' to'o. 16 Pegge' bang me' pateyin ga'i du pinakellum balik, hātinen ga' du isab Almasi pinakellum balik. 17 Duk bang ga' du Almasi pinakellum balik, hātinen ga' niya' guna sandelbi si iyehin duk ga' pe ta'ampun dusebin; kuwe' iningketan pe ka'am we' dusebin. 18 Duk hātinen isab we' kēmon me' masandel pu si Isa Almasi mamateyin ne, la'i ne siye si narka'. 19 Bang kahāpan inase-asete amban Isa Almasihin para umulte si dunya inin hadja, bu ga' niya' agadante si ahilat, asal ka'ase'-ase' te'ed kite bi amban kēmon manusiya'in.

20 Saguwa' iye mato'ohin, asal bakas pinakellum Isa Almasi balik amban kamateynen. Iye dehellu-dehellu pinakellumin duk tanda' iye we' si pasōngan pasunu' du me' pateyin pinakellum isab. 21 Sabab duse dambuwa' a'a, si Apu' Adam, kēmon manusiya'in ujud matey. Damikkiyan sabab hinangan dambuwa' a'a isab, si Isa Almasi, kēmon pateyin ujud pinakellum balik. 22 Kēmon a'ahin ujud matey pegge' tubu' Apu' Adam siye. Damikkiyan isab kēmon suku' pu Isa Almasihin pinakellum du balik si pasōngan. 23 Isa Almasi dehellu pinakellumin. Ubus pasunu' isab kēmon me' suku' pu si Isa Almasihin pinakellum pagtekka ellew pabalik Isa Almasi si dunyahin. 24 Manjari ta'abut ne ganta'an dunyahin. Tada'ag ne we' Isa Almasi kēmon me' bakas mamantahan Tuhanin, bang me' nakura'in ke, atawa me' taga balakatin ke atawa me' taga kapatutin ke. Manjari sōnganne ne si Samane, Tuhanin, kēmon me' pagbaya'annen. 25 Pegge' gara' Tuhanin we' magbaya' pe dahu' Almasi samanta'an ga'i pe tada'ag we' ne kēmon bantanen. 26 Bang tada'ag ne kēmon bantanen, ga'i ne matey manusiya'in. 27 Tasulat hep dem kitab, pina'in, “Dina'ak iye we' Tuhanin magbaya' si kēmon-kēmonin.” Pasti' du we' ga' sumakup Tuhanin pagbaya'an we' Isa Almasi pegge' Tuhanin manganda'ak iye magbaya'in. 28 Bang magbaya' ne Almasi si kēmon-kēmonin, manjari maglilla' isab Anak Tuhanin pinagbaya'an we' Samane Tuhanin, iye bakas manganda'ak iye magbaya'in. Duk Tuhanin ne te'ed magbaya' si kēmon-kēmonin.

29 Na, bang me' pateyin ga'i pinakellum balik, ine hāti addat me' a'a sinduwehin makapandi siye pa'inde ganti' mamateyin? Bang ga'i du pakellum Tuhanin me' a'a mamatey miya'an, we'ey pe tuhutde addat inin? 30 Duk kami inin, bang ga'i kami kahagad we' asal pinakellum du balik me' pateyin, ga'i kami kuwe' inin luwal magsandal dem kasiya-siyahan. 31 Akahante ka'am, me' kapungtina'ihanku, kahaba' ellew sōng ku pinapatey. To'o te'ed pina'inku inin kuwe' to'o isab we' kēgan ku te'ed pegge' sandel ka'am si Panuhutanten bi Isa Almasihin. 32 Tu'u si lahat Epesus me' bantakun kuwe' me'

hayep bingis batang ngaloroy aku. We'ey pe ku magsandal kuwe' inin bang pahala'kun tu'u si dunya hadja. Bang to'o we' ga'i du ku pinakellum balik si ellew dambuli, gam pe ku magadjak-adjak, sa pina'in eli'anin, “Magkakanan kite bi duk maginuman pegge' kaw kite matey sumu duk iye ne miya'an tamananten.”

33 Da'a ka'am sala' si pamikilbin. Bang kite magsawe' duk a'a la'at, katimbo'ohan isab
kite maghinang la'at. 34 Pasayu ka'am! Da'a ne ka'am magduse. Niya' ka'am awam pe
sabab Tuhanin. Subey te'ed ka'am iya'.

Baranin bang pinakellum

35 Kaw niya' ka'am lu'u magtilew, “Inumey pamakellum a'a mamateyin? Ine bantuk
barannen bang ne iye ellum balik?” 36 Babbal pahāp ka'am! Pandogahanun bi bigihin.
Subey dahu' tinanem bigihin meke tomo', duk bang tomo' ne, ga' ne la'i bigihin.
37 Bang ka'am nanem bigi, upama paley atawa bigi seddili, duma'in po'on jambanganin
tinanembin saguwa' bigihin hadja. 38 Manjari, Tuhanin, ginara' we' ne andang bang ine
bantuk jambangan mapaguwa' amban bigi miya'an. Kēmon bayu'an bigi, magseddili-
seddili bantuk jambangan matomo' amban siyehin.
39 Duk kēmon bayu'-bayu'an ma'ellum tu'u si dunya inin, ga'i magsali' isiden. Isi
manusiya'in ga'i magsali' duk isi hayepin. Seddili du isab isi manuk-manukin duk isi
kennahin.
40 Niya' baran bayu'-bayu'an si surga' duk niya' isab bayu'-bayu'an baran dem dunya
inin. Seddili mannis me' baran si surga'in duk seddili mannis me' baran si dunyahin.
41 Hāp danta' mata ellewin duk hāp danta' bulanin duk hāp isab danta' pote'anin saguwa'
magseddili-seddili danta'den. Bisan me' pote'an ma'ekkahin magseddili-seddili du
hāpden.
42 Na, sa miya'an du dalil baranten bang pinakellum me' pateyin. Bang baran a'ahin
kinubul, ngabuhuk saguwa' bang pinakellum ne balik, ga'i ne te'ed baran miya'an
matey-matey. 43 Bang kinubul, ga'i hāp pinayaman baran a'ahin duk ga' niya' basag-
basagne. Saguwa' bang pinakellum ne balik, hāp ne te'ed pinayaman duk basag ne.
44 Baran a'a kinubulin pata' hadja para si umulte tu'u si dunya inin. Saguwa' bang
pakellum Tuhanin ne iye balik, baranne maba'ahu inin pata' ne para si umulte la'i si
surga'. Bang niya' bayu'an baran pata' hadja patenna' si dunya, niya' isab bayu'an baran
pata' patenna' si surga'. 45 Tasulat hep dem kitab, pina'in, “Si Apu' Adam, a'a tagna'
pinapanjari we' Tuhanin, inurungan umul we' Tuhanin duk barannen pata' ellum tu'u
si dunya.” Saguwa' niya' isab inēnan Adam dambulihin duk iye inin si Isa Almasi. Iye
mangurung umul mangga' niya' tamanannen. 46 Subey dahu' kite taga baran suku'
si dunya meke kite ka'urungan baran suku' si surga'. 47 Apu' Adam amban dunya du
pegge' bulak du pangahinang iyehin. Saguwa' si Almasi amban surga'. 48 Me' tubu' Apu'
Adamin, bulak du isab pangahinang siyehin kuwe' iyehin. Saguwa' me' mapatuhut si
a'a amban surga'in, hātinen si Isa Almasi, kuwe' iyehin du isab siye. 49 Tu'u si dunya
baranten bi neppu baran Apu' Adamin hininang duk bulak. Bang la'i ne kite si surga'
baranten bi neppu isab baran Almasihin, a'a amban surga'in.
50 Akahante ka'am, me' kapungtina'ihanku, barante bi si dunya inin ga'i tapatenna' si
pagbaya'an Tuhanin si pasōngan. Barante inin ujud matey du duk buhuk; barante inin
ga'i makajari ellum ga' tamanan.
51 Pakale ka'am. Niya' akaku si ka'am bakas tinapuk we' Tuhanin bu kuwe'itu
pinakita'u ne we' ne si aku. Kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin, niya' kite bi ga'i
matey saguwa' bessuwang hadja pinda baranten bi kēmon. 52 Asal lakkes du inin, dem
da kilep mata hadja. Bang da'ak Tuhanin ne pinahelling kuwe' tabuli'in, kēmon bakas
mamatey masandel pu si Isa Almasihin bessuwang pinakellum balik duk ga'i ne siye

matey balik. Duk kite bi ma'ellumin, baranten bi kēmon pinda ne. 53 Pegge' barante bi
ujud mamatey inin subey ne pinindahan duk ne baranten bi ga'i matey-matey saguwa'
ellum ne salama-lama. 54 Bang barante bi suku' mamatey inin tapindahan ne duk ne ga'i
matey-matey, manjari katumanan ne pina'in dem kitabin, pina'in, "Ga' ne niya' matey,
pegge' ubus ne ānan Tuhanin kamateyin." 55 Ga'i ne kite magka'at bang kite matey. Ga'i
ne kite tinalew matey pegge' ga'i ne kite ilegga. 56 Hangkan me' a'ahin tinalew matey
pegge' kata'uhande we' ilegga siye sabab duseden. Duk hangkan dusehin subey ilegga
pegge' bang magduse a'ahin kalanggalanne sara' Tuhanin. 57 Saguwa' hadje pagsukulte
bi si Tuhanin. Pegge' sabab tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi, ga'i kite subey
tinalew matey pegge' pinuwasan we' ne duseten bi.

58 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku kinalasahankun, patetegun bi sandelbin pu
si Isa Almasi duk da'a ka'am usa' amban iye. Tuyu'anun bi te'ed maghinang si iye pegge'
kata'uhanbi we' magjatu du kēmon hininangbi para si iyehin.

16

Tabang si me' a'a suku' si Tuhanin

1 Manjari, pasal sīn panabangbi me' pagkasibi suku' si Tuhan la'i si Yahudiyahin,
hinangun bi isab sa panganda'akanku me' pagkasibi masandel pu si Isa mala'i si me'
kalahatan si Galatiyahin. 2 Kahaba' Ahad dangan-dangan ka'am subey ne paseddilibi
andang sīn panabangbi siyehin. Bistahun bi ne ta'usahabin simana mapalabeyin. Bang
ekka ta'usahabin subey isab ekka pangurungbin; bang kulang, na, kulang isab. Duk
pagtipunun bi kēmon sīnin supaya bang ku tekka piyu, andang ne panyap panabangbin.
3 Manjari bang ne ku lu'u, da'akku pī me' a'a tapene'bin mo'o panabangbin hap
Awrusalam. Pabo'ohanku siye sulat supaya kata'uhande la'i bang ine aka me' a'a
mamo'o sīn iyan. 4 Bang ara'-ara' subey ku isab pī si Awrusalam, na, makajari kami
magtuhut.

Me' sakap si Paulin

5 Piyu ku si ka'am saguwa' pasagid ku dahu' si Makedoniya nindew me' kalanggalan
mala'ihin kuwe' bakas sinakapkun. 6 Hatu patenna' ku lu'u si ka'am tiggel-tiggel.
Hatu agadku ne bang puwas tempo baliyuhin, meke ku palanjal billu'u duk du ku
tatabangbi si palengnganankun, tungan-tungan papīhankun. 7 Ga'i ku baya' piyu bang
daddali' ku hadja lu'u. Kabaya'ankun tiggel-tiggel ku lu'u bang amban baya' Tuhan du.
8 Saguwa' ga'i ku dahu' usa' bittu'u amban Epesus samanta'an ga'i pe puwas kādja'an
Pentekostesin. 9 Pegge' ekka pe a'a tu'u mabaya' pakale si lapal Tuhanin duk subey ku
magmahalayak si siye bisan ne ekka nguntarahan aku.

10 Bang piyu Timoteo lu'u, amey-amey hatulun bi iye pegge' maghinang isab iye
si Tuhan kuwe' akuhin. 11 Da'a iye diyawa'anun bi. Duk bang ne iye palanjal si
palengnganannen, tabanganun bi iye duk hāp palumengngannen duk supaya iye
tabalik pitu si aku. Pegge' ase-aseku tekka iye pitu duk me' pungtina'ite bi sinduwehin.

12 Na, pasal pungtina'iten bi si Apollos, sinege' te'ed iye we' ku dina'ak piyu nuhut
sinduwe me' kapungtina'ihanten bi nindew ka'am, saguwa' ga'i pe ko' iye baya' piyu
kuwe'itu. Pa'inne piyu du iye bang iye sumalu'.

Sessa' si panambusan

13 Papateng-pateng ka'am. Patetegun bi sandelbi pu si Isa Almasihin. Subey ka'am
magtawakkal, duk subey ka'am basag. 14 Tuyu'anun bi lasabi si pagkasibin bisan ine-
ine hinangbi.

15 Na, me' kapungtina'ihanku, kata'uhanbi du disi Estepanus duk me' sawe'ne
magtewtey-anakin. Siye hep dehellu-dehellu masandel pu si Isa Almasi lu'u si la-
hat Akayahin. Duk iye bahanden luwal nabangan me' pagkaside suku' si Tuhanin.
16 Junjungku si ka'am, tuhutun bi ine-ine pa'in me' a'a kuwe' si Estepanus iyan duk
sasuku sawe'de manabangan siye maghinang si Tuhanin.
17 Kēgan ku te'ed sakali' tekka tu'u disi Estepanus duk Portunatus duk si Akaikus.
Bisan ka'am ga'i tapitu kēmon, tasandalku ne pangessebkun sabab me' a'a tellungan
inin, 18 pegge' asig ateykun we' de, kuwe' pangasigde isab ateybin. Pata' pagaddatanbi
me' a'a kuwe' siye inin.
19 Kēmon masandel pu si Isa Almasi tu'u si me' kalahat-lahatan si Asiyahin mabo'o
bissā we' ta'essebde ka'am. Si Akila duk andanen Pirisila duk sampay me' a'a masandel
pu si Isa Almasi magtipun si luma'den mabo'o bissā du isab we' daran ka'am essebde
pegge' suku' pu si Isa Almasi ka'am. 20 Kēmon isab me' kapungtina'ihante bi matu'uhin
mabo'o bissā we' essebde ka'am. Duk ka'am isab malu'uhin, subey ka'am magsalam-
sinalam, tanda' we' maglasa-ilasa ka'am.
21 Kuwe'itu aku, si Paul, manulat inin. Essebte ka'am kēmon.
22 Bang niya' lu'u ga'i malasa pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi, legga Tuhanin du iye.
Marana tha, hātinen, “O, Panuhutan kamihin, pitu ne kew.”
23 Karayaw ka'am luwal ipat Panuhutanten bi Isa Almasi.
24 Kalasahante ka'am kēmon me' suku' pu si Isa Almasihin. *Wassalam*

Kaduwe sulat si Paul si me' a'a Korintohin

Pahāti sabab kaduwe sulat si Paul si me' a'a Korintohin

Kaminduwene ne inin si Paul nulat si me' masandel pu si Isa Almasi si puweblo Korintohin. Me' dan tahun ne palabey kemuwe panulatne sulatne tagna'in. La'i iye si lahat Makedoniya panulatne inin.

Pagubus pabo'ohanne sulatne tagna'in, suse si Paul kaw me' tindeg si Isa si Korintohin ga' sinna si sulatne miya'an. Ga'i kata'uhanne bang tuhutde ke me' panolo'nen atawa bang astel ke siye pegge' inamāhan siye we' ne dem sulatnen. Hangkan dina'ak we' si Paul si Titus pī maliksa' siye supaya kata'uhanne bang sa'ingge panayima'de sulatnen. Sābu la'i si Paul si Makedoniya katekka si Titusin pī mo'o aka-aka amban me' tindeg si Isa si Korintohin. Hāp du ko' panayima'de sulat si Paulin duk tinuhut du we' de me' panolo'nen. Saguwa' niya' ko' la'i me' a'a ngandiyawa'an iye we' ga' ko' iye bakas kawakilan we' Isa Almasi.

Hangkan nulat ne isab si Paul si siye duk inin sulatnen. Inaka we' ne tu'u kēmon bakas talabeynen pamahātine si siye we' asal kawakilan iye we' Isa Almasi. Inaka we' ne bang sa'ingge pagtuyu'ne magsandal kabinasahan duk katiksa'an supaya tahinangne dina'ak Tuhan si iyehin. Takite tu'u si sulatne inin bang sa'ingge hadje lasa si Paul si me' a'a Korintohin. Ekka pe panolo' si Paul si siye.

Si Titus mamo'o sulat inin pī si Korinto duk niya' isab me' sawe'ne.

1 Sulat inin amban aku, si Paul duk amban Timoteo, pungtina'iten bi. Amban baya'
Tuhanin kawakilan ku we' Isa Almasi dina'ak magmahalayak lapalnen. Pasampayku
sulat inin piyu si pagtipunan me' suku' si Tuhan malu'u si puweblo Korintohin sampay
si kēmon a'a Tuhan si tibu'ukan lahat Akayahin. 2 Karayaw luwal ka'am ipat Samate bi
Tuhanin duk Isa Almasi, Panuhutanten bi. Karayaw isab pasanyangde dem ateybin.

Magsukul si Paul

3 Magsukul kite bi si Tuhan, iye Sama Panuhutanten bi Isa Almasi, pegge' ma'ase' te'ed
iye duk be-tabang te'ed iye. 4 Ine-ine kasusehan kami, asigne kami supaya isab kami ta'u
ngasig me' sawe' kamihin bang isab siye dem bayu'-bayu'an kasusehan. Katabangan
kami siye pegge' bakas talabey kami ne tinabangan we' Tuhanin. 5 Pegge' hadje sinan-
dalan kamihin kuwe' sinandalan Almasihin, hadje du isab panabang Tuhan kamihin
sabab Almasi. 6 Magsandal kami kasusehan supaya ka'am ta'asig kami duk supaya
ka'am timbul. Tinabangan kami we' Tuhanin supaya isab ka'am sinakup tinabangan
we' ne. Manjari matuyu' ne ka'am magsandal me' kasusehan kuwe' kasusehan talabey
kamihin. 7 Manjari ga'i duwe-duwehan pikilan kamihin sabab ka'am. Kata'uhan kami
we' pegge' sali' ka'am kuwe' kamihin magsandal kasusehan, tinabangan du isab ka'am
we' Tuhanin kuwe' panabangne kamihin.

8 Me' kapungtina'ihanku, batang ka'am akahan kami sabab kasusehan talabey kami
la'i si lahat Asiyahin. Asal sigpit te'ed kami manamal, agen ne ga'i tasandal kami.
Ga' ne kami ngase-ngase we' ellum kami. 9 Kannal kami we' iye ne miya'an kamatey
kamihin. Saguwa' hangkan miya'an pinatekka si kami supaya kami ga'i ngandel si di
kamihin, saguwa' supaya kami ngandel dambuwa'-buwa' si Tuhan, iye mamakellum
me' pateyin. 10 Pinaluwas kami we' ne masa miya'an amban kasiya-siyahan arak
makamatey kamihin, duk paluwasne du isab kami iyan si pasōngan. Ngandel hadja
kami si Tuhan we' paluwasne du kami. 11 Duk makajari isab kami tabanganbi bang
māku-māku ka'am si Tuhan para si kami. Bang ekka ka'am mamāku-māku si Tuhan

para si kamihin bu pangurung Tuhanin pināku-pākubin, manjari ekka magpasalamat si iyehin sabab panabangne kamihin.

Pinda sakap si Paulin

12 Niya' ne kabantuhan kami, pegge' kata'uhan kami dem pikilan kami we' kēmon addat kami si me' a'ahin, pasōng ne si ka'am, hāp du. Bentel te'ed kawul-pi'il kamihin pegge' inurungan du kami kata'u we' Tuhanin. Duma'in kata'u manusiya' tinuhut kamihin saguwa' iye hininang kamihin ngandel si tabang Tuhanin. 13-14 Kēmon sinulat kami si ka'amin, tabatsabi duk tahātibi du. Kuwe'itu ga'i pe tahātibi kēmon sabab hinang kamihin, saguwa' ase-aseku we' ujud tahātibi du kēmon, supaya kapagbantu ka'am sabab kami kuwe' kamihin magbantu du isab sabab ka'am bang tekka ellew pabalik Panuhutanten bi Isa Almasi.

15 Ngase-ngase ku te'ed we' asal bantubi ku, hangkan hep ku miya'an magsakap piyu nindew ka'am minduwe duk ka'am makasangka kahāpan minduwe. 16 Pegge' magsakap hep ku we' meke ku pala'us hap Makedoniya pasagid ku dahu' piyu nindew ka'am, ubus lengngan mole' pasagid ku balik lu'u duk ku tatabanganbi si palengngananku hap Yahudiyahin. 17 Na, pegge' ga' ku luma'us piyu, duma'in hātinen we' ga'i tentemanku bissākun. Asal ga' du halin baya'ku mapiyuhin. Hatu kannalbi we' sakapkun amban napsukun hadja, magawe' ku dahu' ubus bu magga'i. 18 Saguwa' bang aku inin, duma'in ku sa iyan. Kuwe' Tuhanin kapangandelan, kapangandelan du ku isab. To'o me' bissāku si ka'amin. Ga'i pagsagetku awe'in duk ga'ihin. 19 Si Isa Almasi, Anak Tuhanin, kapangandelan te'ed. Iye minahalayak kami duk disi Silas duk Timoteohin. Si Isa pu'unnen hangkan Tuhanin magawe' pasal me' sanggupnen, 20 pegge' Isa Almasi manumanan kēmon pananggup Tuhanin. Duk inin jānnen hangkan sabab Isa Almasi magpa'in kite bi "amin", hātinen, "to'o iyan". Manjari tapudji Tuhanin. 21 Tuhanin hep manabangan kitehin bi supaya haget te'ed sandelte pu si Isa Almasihin. Duk Tuhanin du isab mamene' kitehin bi hinangne me' suku' si iyehin. 22 Ngahinang indan Tuhanin we' kite bi suku' si iye. Pinatenna' we' ne Niyawa Sutsihin dem ateyte bi. Sabab Niyawa Tuhanin kabugtu'ante bi we' tasangkate bi du kēmon pinanyap Tuhan para si kitehin bi.

23 Tuhanin saksi'kun, kata'uhanne dem ateykun. Asal to'o pina'inku inin we' hangkan ku ga' ne piyu si ka'am lu'u si Korinto pegge' ga'i ku baya' ngamāhan ka'am. 24 Ga'i kami mabaya' magmanda si ka'am bang ine subey kinahagadbin. Asal du kata'uhan kami, teteg ne sandelbin pu si Isa Almasi. Saguwa' mabaya' hadja kami nabangan ka'am pasal panuhutbi Isa Almasihin supaya pasōng kēgbin.

2

1 Manjari, pikilankun ga'i ne ku piyu duk ka'am ga'i suse we' ku balik. 2 Pegge' bang ku makasuse ka'am, sine ne makakēg akuhin? Ka'am hep hadja makakēg akuhin. 3 Kata'uhanku, bang ku sinna, sinna du isab ka'am. Ga'i ku baya' piyu bang suse ku hadja sabab me' hinanganbi mangga'i mahāpin. Bu ka'am hep subey makēg akuhin. Iye hep inin sababnen hangkan ka'am sulatanku hadja masa miya'an. 4 Panulatku si ka'amin, suse ku te'ed dem ateykun duk tumangis ku. Saguwa' duma'in hangkan ka'am sulatanku we' supaya ka'am suse, saguwa' supaya kata'uhanbi bang sa'ingge hadje lasaku si ka'amin kēmon.

Subey inampun kapagdusehin

5 Na, pasal a'a malu'u si ka'am bakas kapagdusehin, duma'in hep aku hadja pinasusenen, saguwa' pasōng pe ka'am lu'u suse we' ne. Atawa bang duma'in ka'am kēmon, bugtu' me' sinduwehin ka'am suse. Ga'i ku isab baya' ngandiyawa'an iye palandu'. 6 Ma'ekkahin ka'am ngalegga iye ne duk sarang ne pangaleggabi iye miya'an. 7 Kuwe'itu subey iye ampunbi duk subey asigbi ateynen. Kaw iye lumandu' magsuse

duk kuwe' a'a lambo ne iye. 8 Hangkan junjungku si ka'am, pakitehanun bi balik
lasabi si iyehin. 9 Iye hep inin isab sababnen hangkan ka'am sulatanku, panuleyanku
ka'am bang asal tuhutbi du panganda'akanku si ka'amin. 10 Bang niya' pagkasibi lu'u
ampunbi, aku ampunku du isab iye. Bang upama niya' subey ampunku, ampunku du
para si kahāpanbi kēmon si pagmatahan Almasi. 11 Hangkan subey ampunte sawe'te
kapagdusehin supaya kite bi ga'i tapadupang we' nakura' seyitanin pegge' kata'uhante
bi du bang ine me' kabaya'annen.

Suse si Paul la'i si Toroas

12 Manjari pagtekka ku si puweblo Toroas magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa
Almasihin, takiteku we' andang ne pinanyap we' Tuhanin lānin supaya ku kapaghinang
si iye la'i. 13 Saguwa' suse ku manamal pegge' ga' takasuwa'ku la'i si Titus, pungtina'iten
bi. Hangkan nabiya' ne ku si me' a'a Toroasin duk palanjal ku hap Makedoniya.

Lapalin pinangandel si kami

14 Saguwa' asal magsukul kami te'ed si Tuhan, pegge' magdambuwa' kami duk Almasi
duk luwal kami tahinang tanda' we' Tuhanin, tanda' we' Almasihin manganda'agin duk
kami kuwe' me' pilisunen. Duk ginuna kami inin we' ne magpalatag si kēmon lahat aka-
aka sabab Almasihin. Inin kuwe' dalil bengngi kamanyan manyug. 15 Kuwe' ne kami
inin kamanyan tinugtug we' Almasi si Tuhan. Aka-aka inusihat kamihin kuwe' bengngi
manyug pī si kēmon a'ahin, me' a'a matimbulin duk me' a'a mangga'i matimbulin.
16 Si me' mangga'i matimbulin inusihat kamihin kuwe' dalil bewwan makamatey siye.
Saguwa' bang si me' matimbulin, usihat kamihin kuwe' dalil bengngi ngurungan siye
umul. Asal hunit hep te'ed hinang inin. Agen ga'i tahinang we' manusiya'. 17 Duma'in ku
inin kuwe' me' a'a sinduwehin magusihat lapal Tuhanin duk hadja siye makasangka sīn.
Kuwe' hinangde dagangan lapal Tuhanin. Saguwa' pegge' asal Tuhanin manganda'ak
kamihin, iye pu'unnen hangkan magusihat kami dambūs-būs atey kamihin si matahan
Tuhan. Iye hep patut si kami me' dara'akan Almasihin.

3

Janji' ba'ahuhin langkew amban sara' si Musahin

1 Kaw pa'inbi we' pahadje kami ne isab di kamihin supaya kami tinayima' we' bi.
Duma'in kami kuwe' me' a'a sinduwehin. Ga'i kami subey mo'o sulat we' asal guru kami
bang kami pī nindew ka'am atawa māku sulat amban ka'am bang kami pī si lahat seddili.
2 Saguwa' ga'i ku subey mo'o-mo'o sulat kuwe' miya'an, pegge' ka'am ne sulat sinulat
dem atey kamihin. Takite ka'am we' me' a'ahin duk magtawus bawag si siye we' hāp
kawul-pi'ilbin, duk sabab inin kata'uhande we' niya' kapatut kami. 3 Pasti' we' Almasi
manulat sulat inin duk kami hadja ginunanen panulat iyehin. Panulat inin duma'in duk
ing saguwa' sinulat duk Niyawa Tuhan ma'ellumin. Duk duma'in isab panulatan sulat
inin diyata' batu papan kuwe' sulat si Musahin saguwa' sinulat inin dem atey a'a.
4 Iye pu'unnen hangkan makatawakkal kami missā inin sabab sandel kami si Tuhan.
Duk sandel kami si Tuhanin sabab Almasihin. 5 Ga'i kami magpa'in we' niya' di
kapandeyan kami ngahinang hinang kamihin. Saguwa' amban Tuhanin kapandeyan
kamihin. 6 Iye mangurungan kami kapandeyanin supaya tapalengngan kami janji'ne
maba'ahuhin. Pinangurung Tuhan si manusiya'in kuwe'itu, duma'in sara' sinulat
saguwa' Niyawanen. Sara' sinulatin mo'o kamatey pegge' ga'i tatuhut manusiya'in.
Saguwa' Niyawa Tuhanin mo'o umul ga' tamananne.
7 Janji' inēnan sara' tagna'in sinulat diyata' batu papan duk takite te'ed sahaya Tuhanin
sasang pinangurung sara' miya'an. Sahaya inin takite sampay si luwe si Musa hangkan
ga'i kadendengan me' a'a Isra'ilin luwenen hawal sahayanen bu sahayane miya'an

palabey du hadja. Bang sara' tagna'in, iye mamo'o kamateyin, pinapitu patuhutan
sahaya Tuhanin, tanda' we' langkew miya'an, 8 mas pasōng pe janji' ba'ahu amban
Niyawa Tuhanin asal langkew manamal. 9 Bang langkew sara'in bu iye pu'unnen
hangkan manusiya'in hinukum pinadem narka', pasōng pe langkew janji' ba'ahuhin
pegge' iye pu'unnen hangkan manusiya'in kinimmatan bentel. 10 Iye mato'ohin we'
bisan sara' tagna'in langkew, kuwe'itu kuwe' katalungan ne we' janji' ba'ahuhin. 11 Bang
langkew sara' Tuhan tagna'in bu palabey du hadja, pasōng ne te'ed langkew janji' Tuhan
ba'ahu mangga'i magtamananin.
12 Pegge' kabugtu'an kami we' asal ga' tamanan janji' Tuhan inin hangkan hep bahani
kami magusihat. 13 Ga' du niya' tinapukan we' kami. Duma'in kami kuwe' si Musa ley.
Magbennes hep iye duk ga'i kite me' a'a Isra'ilin palugga' sahaya Tuhan si luwenen
duk ujud lanyap. 14 Masa miya'an ga'i makahāti me' a'a Isra'ilin, kuwe' dinebbunan
pikilanden. Duk bisan ngeregse' kuwe'itu ga'i du siye makahāti bang binatsa kitab
panulatan janji' Tuhan tagna'in. Meke ta'ānan debbun pikilanden bang sandel ne
siye pu si Isa Almasi, ubus bu makahāti ne siye. 15 Bisan ngeregse' kuwe'itu kahaba'
binatsa si me' a'a Isra'ilin amban dem kitab sara' si Musahin, kuwe' niya' debbun
pikilanden duk ga'i tahātide. 16 Saguwa' bang niya' a'a pinda pikilannen duk kahagad
ne si Panuhutanten bi, ta'ānan ne debbun pikilannen duk tahātine ne. 17 Panuhutante
bi pina'inku miya'an, iye Niyawa Tuhanin. Bang la'i si a'a Niyawa Tuhanin, luhaya
ne iye nuhut Tuhanin. 18 Manjari, kēmon kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin,
ga'i dinebbunan luweten bi. Kuwe' dalil sāmin kite bi magpakite sahaya duk balakat
Tuhanin. Magimut-imut pininda kite bi we' Panuhutanten bi sampay kuwe' iyehin ne
kite bi. Panuhutante bi mamindahan kitehin bi, iye Niyawa Tuhanin.

4

Tuhanin dapu' balakat mahadjehin, duma'in me' dara'akannen

1 Hawal ase' Tuhan si kamihin, pinasuku' we' ne si kami hinang inin, magusihat
sabab janji' ba'ahuhin. Hangkan ga'i kami lamma maghinang. 2 Ga'i te'ed hinang kami
sasuku hinangan tinapuk, me' hinangan maka'iya'-iya'. Ga'i kami ngakkalan a'a duk
ga'i sagetan kami me' tolo' ga'i bennal usihat kamihin. Saguwa' pinapasti' te'ed we'
kami tolo' mabennalin supaya kasulutan me' a'ahin si hinangan kamihin duk ga' niya'
panalla'ande kami. Kēmon hinangan kamihin hinang kami si matahan Tuhan du. 3 Bang
niya' me' a'a ga'i makahāti aka-aka mahāp inusihat kamihin, siye iyan me' a'a tudju
narka'in. 4 Ga'i kahagadde aka-aka mahāp inin pegge' pinababbal siye we' nakura'
seyitanin, iye pagtuhanan we' me' a'a si dunya inin. Pinababbal siye we' ne supaya ga'i
tahātide aka-aka mahāp sabab Almasihin, we' Almasi inin asal pinalangkew te'ed duk
lekkup iye neppu Tuhanin. 5 Pegge' duma'in minahalayak kamihin sabab di kamihin
saguwa' iye minahalayak kamihin sabab Isa Almasi we' iye asal Panuhutanin, bu kami
inin kuwe' du dara'akanbi pegge' magusihat kami si ka'am hawal lasa kami pu si Isahin.
6 Tagna' dunya inin pinapanjari, missā Tuhanin duk pinadanta' ne we' ne dem lindemin.
Kuwe' miya'an du isab hininangne si kamihin. Pegge' tagna' kuwe' dalil lindem te'ed
dem pikilan kamihin pegge' ga' kata'uhan kami sabab Almasi. Saguwa' pinadanta' ne
we' ne dem pikilan kamihin supaya tahāti kami balakatnen duk sahayanen la'i pu si
Almasi.
7 Kuwe' kami inin dalil paliyuk ga'i mahalga' pegge' bisan ga' niya' basag kami,
saguwa' pinangandel si kami we' Tuhanin me' lapalne mamahalga'in, dina'ak inusihat
supaya kata'uhan me' a'ahin we' Tuhanin dapu' balakat mahadjehin, duma'in kami.
8 Daran kami katekkahan kasusehan, saguwa' ga'i kami tabo'o. Bang patekka ga'i
kami magkata'u-ta'u bang ine subey hininang kamihin, saguwa' ga'i tada'ag pamikil

kamihin. 9 Luwal kami bininasa we' a'a, saguwa' ga'i du kami pasagadan Tuhanin.
Hebba' ne kami we' banta kamihin, saguwa' ga'i kami mula. 10 Luwal talessa kami si
baran kami me' talabey si Isahin, sampay agen kami matey kuwe' kamateynen. Saguwa'
tinabangan kami we' si Isa Almasi supaya pagkite me' a'ahin kami, kata'uhande du we'
bennal ellum si Isa. 11 Tiggelan kami ellum, luwal kami siya-siya pinapatey sabab si Isa
tinuhut kamihin, supaya sabab baran kami suku' mamatey inin, takite me' a'ahin du we'
ellum si Isa. 12 Manjari, magsandal kami kabinasahan sampay agen kami matey sabab
pagusihat kamihin supaya inin mole' si kahāpanbi, pegge' ka'ujudannen ellum ka'am
salama-lama.
13 Niya' tasulat dem kitab, pina'in, "Ngandel ku si Tuhan we' tabanganne du ku,
hangkan akaku inin si me' pagkasikun." Na, kami, ngandel isab kami si Tuhan duk
aka kami inin si me' a'ahin, 14 pegge' kata'uhan kami we' pinakellum we' Tuhanin
Panuhutanten bi si Isa, duk pakellumne du isab kami pegge' suku' pu si Isa kami.
Sampay ka'am pakellumne du isab duk bo'one kite bi pī si pala'ihannen si pasōngan.
15 Kēmon me' kabinasahan matekka si kamihin mole' si kahāpanbi du. Duk bang
magkatamba ne te'ed me' a'a masandel pu si Isa Almasihin sabab tabang Tuhan si
siyehin, na, ekka te'ed a'a iyan magpasalamat si Tuhan, hangkan tapudji te'ed iye.

Niya' patenna'ante bi si surga'

16 Hangkan hep matuyu' kami, ga'i kami padeheng magusihat. Bisan baran kamihin
ngalamma duk ngabahi' kami, saguwa' sandel kamihin ngabasag ne pa'in kahaba'
ellew. 17 Ga'i du kuwe' ingge me' kasusehan kamihin duk palabey du hadja, bang tapikil
kami we' ka'ujudannen pinasukuhan kami kahāpan maglabi-labi duk layun salama-
lama. 18 Pegge' duma'in inapas kamihin me' bayu'-bayu'an takite tu'u si dunyahin,
pegge' ga'i du layun. Saguwa' iye inapas kamihin me' kahāpan mangga'i takitehin, pegge'
me' kahāpan inin layun salama-lama.

5

1 Ga'i kite bi padeheng maghinang si Tuhan pegge' kata'uhante bi we' bisan larak ne
payad-payadte bi inin, hātinen bisan matey ne barante bi inin, niya' du patenna'ante
bi si surga' hininang we' Tuhanin, duk layun inin salama-lama. Me' patenna'ante bi
si surga' inin, me' barante bi maba'ahuhin ga'i ne matey-matey. 2 Kuwe'itu kabohatan
kite hawal baya'te bi mapa'asek dem baran pata' si surga'in. 3 Hangkan kabaya'ante
baran sa miya'anin supaya bang kite matey ga'i du niyawaten kuwe' a'a magtantang.
4 Samanta'an ellum pe barante si dunya inin, ngandaking kite bi pegge' kabohatan
kite bi. Duma'in we' mabaya' ne kite bi mura matey, saguwa' iye kinabaya'anten bi
we' kuwe'itu inin inurungan ne kite bi baran ba'ahu supaya barante mamatey inin
ginanti'an duk baran ga'i matey. 5 Tuhanin mamanyap kitehin bi supaya tasangkate
bi baran ba'ahuhin. Duk pinatenna' we' ne diyalem ateyte bi Niyawanen supaya
kabugtu'ante bi we' asal tasangkate bi kēmon pinanyapne para si kitehin bi.
6 Hangkan hep luwal asig ateyten bi. Kata'uhante bi we' samanta'an ellum pe kite bi
tu'u si dunya, ga' pe kite bi la'i si pala'ihan Panuhutanten bi. 7 Ine-ine hinangte bi, iye
tinuhutten bi si Isa Almasi pegge' sandel kite bi si iye bisan iye ga'i takitete bi. 8 Asal
asig ateyten bi. Pene'te bi pe matey supaya kite bi la'i si pala'ihan Panuhutanten bi,
amban ellum kite bi tu'u si dunya inin. 9 Saguwa' tu'u ke si dunya atawa la'i si surga',
masi inangutte bi te'edin we' kasulutan du iye si kite bi. 10 Pegge' kēmon kite bi asal subey
du paguwa' pī si iye duk hukumne kite bi supaya tasangkate bi dangan-dangan tumbas
pata' si kitehin bi. Tumbasten bi matalep du si me' hinangante tu'u si dunyahin, hāp ke
atawa la'at.

Maghāp ne Tuhanin duk me' a'ahin

11 Pegge' kata'uhan kami we' hukuman Tuhanin asal makatalew, hangkan luwal sege' kami me' a'ahin dina'ak sandel pu Almasi. Kata'uhan Tuhanin du bang ine te'ed dem atey kamihin we' asal bentel kami. Duk ngandel ku we' dem ateybi kata'uhanbi du isab inin. 12 Da'a pikilun bi we' pahadje kami ne isab di kamihin. Duma'in! Saguwa' missā kami kuwe' inin supaya ka'am ga'i iya' sabab kami duk supaya niya' panambungbi me' a'a magabbu sabab paga'aden, duma'in sabab addatden. 13 Niya' lu'u magpa'in we' lepas ne pangannal kamihin bang kami magusihat; na, ambat ne, basta luwal hadja tapudji Tuhanin. Bang pa'inde we' hāp pamikil kamihin, na, mole' iyan si kahāpanbi du. 14 Kēmon hinangan kamihin iye pu'unnen lasa Almasi si kitehin bi. Kata'uhan kami we' dambuwa' a'a bakas matey ganti' me' a'ahin kēmon, hangkan kēmon a'ahin kuwe' ubus ne matey isab. 15 Almasihin matey ganti' me' a'ahin kēmon supaya kite bi me' ma'ellumin, ga'i ne tuhutte bi kinabaya'anten bi, saguwa' iye tinuhutten bi kinabaya'an dambuwa' bakas mamatey ganti'ten bi duk ellum iye balik para si kahāpante bi.

16 Manjari, seddili ne kuwe'itu pamikil kami sabab me' a'ahin, duma'in ne bang sa'ingge paga'aden. Ga'i ne kimmatan kami bang niya' si siye atawa ga' niya'. Tagna' ga' pagaddatan kami si Isa Almasi. Saguwa' kuwe'itu pinda ne pamikil kamihin. 17 Bang a'ahin magdambuwa' ne duk Almasi, kuwe' ne iye ba'ahu pinapanjari. Kēmon addatne duk hinanganne mala'at matu'uhin magtamanan ne, duk kuwe'itu ba'ahu ne te'ed iye. 18 Kēmon inin hinangan Tuhanin. Bisan kite bi bakas banta Tuhanin saguwa' sabab bakas tahinang Isa Almasihin, hināp kite bi we' Tuhanin duk kuwe'itu bagay Tuhanin ne kite bi. Duk kami inin pinasuku'an hinang we' ne, dina'ak kami magaka-aka si me' a'a bang inumeyde duk isab siye maghāp duk Tuhanin. 19 Iye inin dina'ak Tuhan inaka si kamihin, we' makajari ne me' a'ahin kēmon maghāp duk Tuhanin sabab kamatey Almasihin. Ga'i ne siye legga Tuhanin duk ga'i ne kimmatanne duseden.

20 Kami inin kawakilan we' Almasi dina'ak missā lapalnen. Hangkan hep bang kami missā si ka'am, kuwe' Tuhanin mamissāhin muyu'-muyu' ka'am. Ganti' Almasi ngajunjung kami si ka'am, maghāp ne be ka'am duk Tuhanin. 21 Almasi ga' te'ed niya' duse-dusene. Saguwa' para si kahāpante bi pinatanggung si iye we' Tuhanin duseten bi, supaya bang ne kite bi magdambuwa' duk Almasi, kinimmatan kite bi bentel we' Tuhanin, kuwe' Tuhanin du bentel.

6

1 Pegge' magtabang kami duk Tuhanin maghinang hangkan buyu'-buyu' kami ka'am, pegge' bakas tayima'bi ne lasa duk ase' Tuhanin, da'a ne tayikutanun bi. 2 Pakalehun bi pina'in Tuhanin,

"Pagtekka ellew pangeddewkun, pinakale kew we' ku. Pagtekka ellew panimbulku ka'uhin, tinabang kew we' ku."

Hangkan pa'inku si ka'am: Pakale ka'am! Ellew inin ne ellew pangeddew Tuhanin pamakitene lasanen. Ellew inin ne ellew panimbulne ka'am amban hukuman dusebin.

3 Ga'i kami mabaya' we' niya' nalla' hinangan kamihin, hangkan pahatul-hatul te'ed kami, supaya ga' niya' jānne hangkan a'ahin ga'i nuhut Isa Almasi. 4 Asal ine-ine hinang kami, pakitehan kami we' kami asal bennal me' dara'akan Tuhanin, sabab matuyu' kami magsandal kabinasahan duk kasigpitan. 5 Talabey kami ne ilagutanin duk kinalabusuhin. Bang patekka pī me' a'ahin nganjabu kami. Daran kami lubagan maghinang. Bang patekka ga'i kami tumuli duk ga'i kami mangan. 6 Pakitehan kami isab we' bennal kami dara'akan Tuhanin sabab addat kami mahāpin. Petten kami, kata'uhan kami me' tolo' mabennalin, ga'i kami mura astel, duk ma'ase' kami. Pasti' we' tu'u si kami Niyawa Tuhanin, duk to'o lasa kami si pagkasi kamihin. 7 Me' panolo' kamihin tolo' mabennalin, duk pasti' we' tu'u si kami balakat Tuhanin. Kawul-pi'il

kami mabentelin kuwe' dalil panyap sundalu pamono' bantanen duk pagelligne. 8 Bang
patekka pinahadje kami saguwa' bang patekka isab diniyawa'an kami. Bang patekka
pinudji kami saguwa' bang patekka isab binissāhan la'at kami. Pa'inde magdusta' kami
bu pa'in bennal kēmon pina'in kamihin. 9 Kuwe' ga'i kami bantu, bu iye mato'ohin,
kēmon a'ahin ngata'uhan kami. Daran kami sōng matey saguwa' ellum pe du kami
sampay ma'in. Bisan kami pinapeddi'an, ga' du kami mula. 10 Bisan kami suse, saguwa'
luwal du kami kēgan. Bisan kami miskin, saguwa' sabab panolo' kamihin ekka a'a
makasangka alata' mabennalin. Ga' niya' alata' kami tu'u si dunya, saguwa' asal kēmon
suku' si kami du.
11 Me' bagay kami lu'u si Korintohin, inaka we' kami si ka'am kēmon dem atey kamihin.
Hadje lasa kami si ka'amin. 12 Duma'in kulang lasa kami si ka'amin, saguwa' kulang
lasabi si kamihin. 13 Missā ku si ka'am kuwe' me' anakte ka'am lasiya'. Pāku kami si
ka'am, kalasahanun bi be kami isab kuwe' pangalasa kami ka'amin.

Sessa' ga'i dina'ak magtuhut duk me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin

14 Da'a ka'am nuhut-nuhut me' a'a mangga'i manuhut Isa Almasihin, pegge' ga'i
makajari pinagsaget mahāpin duk mala'atin. Kuwe' danta'in isab ga'i kapagsaget duk
lindemin. 15 Ga'i magdambuwa' isun Isa Almasi duk nakura' seyitanin hangkan ga'i
kapagdambuwa' atey a'a masandel pu si Isa Almasihin duk a'a mangga'i masandel
si iyehin. 16 Ga'i makajari sinumba tuhan-tuhanin dem luma' Tuhanin. Kite bi
me' masandel pu si Isahin, kuwe' kite dalil luma' Tuhanin pegge' Tuhan ma'ellumin
patenna' diyalemte bi. Pa'in Tuhanin hep,

"La'i ku maglahat si me' a'a suku' si akuhin duk patenna'ankun la'i si siye. Aku iye
pagtuhananden duk siye ne me' a'akun."

17 Pegge' kuwe' inin kabaya'an Tuhanin, pa'inne isab,

"Paluwas ka'am amban diyaleman me' a'a mangga'i manuhut akuhin duk pasape'
ka'am amban siye. Da'a ka'am ngantan ine-ine haram ubus bu tayima'te du
ka'am. 18 Manjari, aku Samabi ne duk ka'am me' anakku ne. Inin pa'in
Panuhutanten bi Tuhan Mabalakatanin."

7

1 Na, me' bagayku kinalasahankun, kēmon me' sanggup Tuhan inin para si kite bi
hep. Hangkan subey ne lebbahante bi ine-ine makasabul, bang hinangan la'at ke atawa
pikilan la'at. Subey te'ed kite bi talew si Tuhan supaya kite bi asal tattap ne te'ed hāp.

Kēg si Paulin

2 Subey ne ka'am pasōng malasa si kami. Ga' kami bakas maghinang la'at si ka'am
bisan dambuwa', atawa mo'o ka'am maghinang la'at. Ga' niya' ka'am bakas taliba
kami. 3 Duma'in hangkan inin pa'inku we' amāhante ka'am. Pegge' tabalikku pina'inku
tagna'in, kalasahante ka'am te'ed. Bisan kite bi ellum atawa matey, masi ku malasa si
ka'am. 4 Ngandel ku te'ed si ka'am, duk luwal ka'am pahadjeku si me' a'a. Bisan ekka
katiksa'an kami, ga'i ku suse saguwa' asig ne ku te'ed. Sinna ku te'ed.
5 Bisan katekka kami si Makedoniyahin, masi du kami ga'i humali pegge' ekka
kasasewan kami. Niya' ne nganjawab kami duk nasa'an kami. Duk suse isab kami.
6 Saguwa' Tuhanin ta'u ngasig masusehin duk pinakēg kami we' ne sakali' si Titus tekka
si kami. 7 Duma'in hadja katekkanen makakēg kamihin, saguwa' me' inaka-akane isab
si kamihin. Pa'inne we' asig ko' te'ed ateynen sababbi. Pa'inne isab we' baya' ko' te'ed
ka'am magkite duk aku. Hadje ko' pagsusunanbi sabab ma'umantag si ka'amin duk
sinna ne ko' ka'am mēbbegan aku. Hangkan hep asal pasōng ne ku kēgan kuwe'itu.
8 Pegge' bisan ka'am suse sabab sulatku si ka'am miya'an, ga'i ku magsusun we'
tapabo'ohante ka'am sulat miya'an. To'o tagna' magsusun ku, sakali' kata'uhanku we'

suse ka'am bisan daddali' hadja sabab sulat miya'an. 9 Saguwa' kuwe'itu kēgan ku. Duma'in hangkan ku kēgan pegge' bakas suse ka'am, saguwa' pu'unku kēgan pegge' hawal susebin pinindahan ne we' bi me' hinanganbin. Susebi miya'an amban Tuhan supaya ka'am magsusun. Hangkan hep pa'inku we' sulatku miya'an mole' si kahāpanbi. 10 Pegge' bang pagsuse a'ahin amban Tuhan, makajari miya'an pu'unnen hangkan pagsusunanne dusenen duk pindahanne ne ateynen. Duk ga'i ne inin la'at pegge' ka'ujudannen ellum iye salama-lama. Saguwa' pagsuse me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin, ga'i makapinda ateyde duk makabo'o siye pe matey. 11 Payamanun bi bang ine ka'ujudan pagsusebi miya'an, pegge' susebin amban Tuhan. Kuwe'itu pagge'esanbi ne pinabentel me' hinanganbin. Baya' ne te'ed ka'am magaka si aku we' ga' du ka'am lumamud si hinangan a'a miya'an. Duk kabunsihanbi ne te'ed hinangan a'a maka'iya'-iya' miya'an. Tinalew isab ka'am. Kuwe'itu baya' ne ka'am we' magkite kite bi balik duk mabaya' ka'am we' kasulutan ku si ka'am. Magtawus isab ilegga we' bi a'a bakas magdusehin. Sabab kēmon inin pinapasti' we' bi si aku we' ga' niya' lamudbi si dusene miya'an.

12 Duma'in hep hadja para si kahāpan a'a kapagdusehin atawa para si kahāpan a'a pagdusehannen hangkan ku nulat si ka'am. Saguwa' pu'unku nulat supaya tapapasti'ku si ka'am we' hadje du lasabi si kamihin. Duk inin kata'uhan Tuhanin. 13 Hangkan hep asig te'ed atey kamihin.

Duk duma'in hadja asig atey kamihin saguwa' kēgan isab kami sakali' takite kami we' kēgan si Titus. Pu'unne kēgan pegge' pinasanyang we' bi dem ateynen. 14 Bakas sanglitante ka'am pagbissā kami duk si Titusin masa ga' pe iye tapiyu si ka'am. Sinna ku isab pegge' sakali' ne iye tapiyu ga' du ku iya' si bissāku miya'an pegge' takitene we' asal to'o me' pananglitku ka'amin. Kēmon hep me' bakas pina'inku si ka'amin to'o. Duk takite ne we' to'o isab me' pina'inku pu si Titusin. 15 Hangkan hep magkasōng lasane si ka'amin bang ta'essebne we' tinuhut te'ed we' bi me' panganda'akannen duk we' tinalew ka'am kaw iye ga'i kasulutan si ka'am. 16 Hangkan sinna ku pegge' kata'uhanku we' asal kapangandelan ne ka'am.

8

Subey ka'am sayu'

1 Manjari me' kapungtina'ihanku, batang ka'am akahan kami bang sa'ingge panabang Tuhan me' pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasi mala'i si lahat Makedoniyahin. 2 Bisan siye kasigpitan manamal sabab me' kasusehan matekka si siyehin, saguwa' kēgan pe te'ed siye. Hawal kēgden bisan siye miskin manamal, sayu' siye ngurung panabangde me' pagkaside kasukalanin. 3 Kapanaksi' ku we' ngurung siye tamanan takole'den duk sampay palabi pe amban takole'den. Amban baya'de hadja hangkan siye ngurung. 4 Pabuyu'-buyu' pe siye si kami we' pasakup isab siye nabang sukal me' suku' si Tuhan mala'i si lahat Yahudiyahin. 5 Pinangurungden palabi te'ed amban inase-ase kami amban siyehin. Pegge' pinangurung dahu' we' de diden si Tuhan, iye Panuhutanten bi, ubus bu paglilla'de isab diden nuhut kami pegge' iyan kabaya'an Tuhanin. 6 Manjari, pegge' si Titus iye nagna' magtipun panabangbin, dina'ak iye we' kami piyu nabangan ka'am balik magtipun me' panabangbin supaya tapangurungbi ne kēmon tabangbin. 7 Bang pasal kēmon mahāpin ga'i ka'am ta'amban. Basag sandelbin, pandey ka'am magusihat sabab si Isa, lalem kata'ubin, matuyu' ka'am nabangan me' sawe'bin duk hadje lasabi si kamihin. Hangkan kabaya'an kamihin we' ga'i isab ka'am ta'amban bang ka'am nabang sukal sawe'bin.

8 Duma'in hangkan inin pa'inku we' da'akte ka'am saguwa' baya' hadja paginta'uku
si ka'am bang sa'ingge baya' me' sinduwehin nabang supaya isab ka'am ngalekkat siye.
Sabab iyan tapakitebi we' bennal isab ka'am malasa si sawe'bi. 9 Kata'uhanbi du bang
sa'ingge hadje lasa duk ase' Panuhutanten bi Isa Almasi si kitehin bi. Hawal ase'ne si
ka'amin, bisan iye dayahan la'i si surga', magpamiskin iye pegge' maglilla' iye manjari
manusiya' supaya ka'am ngandayahan sabab iye.
10 Ka'am hep dehellu-dehellu mabaya' manabangin duk nagna' ne ka'am ngurung
tahun dehellu miya'an. Na, iye inin pikilankun, hāp bang ubusanbi ne iyan. 11 Hangkan
hinangun bi ne duk ubusun bi ne panabangbin. Sinna te'ed ka'am panagna'bi inin
hangkan subey isab ka'am sinna ngubusanne, piye-piye ne takole'bin dangan-dangan.
12 Pegge' bang sinna ka'am ngurung duk ngurung ka'am takole'bin, tayima' Tuhanin
pinangurungbin pegge' ga'i ka'am da'akne ngurung mangga'i takole'bin.
13 Ga'i ku mabaya' we' subey ka'am magtiksa' sabab panabangbi sawe'bin. 14 Saguwa'
kabaya'ankun, pegge' kuwe'itu niya' du si ka'am ekka-ekka, subey dahu' tabangbi me'
pagkasibi magtiksa' kuwe'ituhin. Manjari, si pasōngan kaw isab ka'am kasigpitanin
bu siye maniya'in, na, tatabangde isab ka'am. Bang sa inin hinangbin, magtabang-
tinabang ka'am duk sali'-sali' ka'am niya'. 15 Sa pina'in dem kitabin, “A'a makatipun
kinakan ma'ekkahin, ga' maglabi-labi si iyehin. Duk makatipun kuwe'ahatin, ga' isab
iye kakulangan.”

Si Titus duk me' sawe'nen

16 Magsukul te'ed kami si Tuhan pegge' pinapikilan we' ne si Titus hangkan sinna
iye nabangan ka'am kuwe' kamihin isab. 17 Pagtilew kami si Titus bang makajari iye
piyu si ka'am, magtawus iye magawe'. Amban kabaya'anne sinna iye piyu nabangan
ka'am. 18 Patuhut kami isab si iye dambuwa' pungtina'ite bi tu'u. A'a inin pinagaddatan
te'ed we' me' masandel pu si Isa Almasi si kēmon me' pagtipunanin pegge' basag
iye magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. 19 Duk duma'in hadja iyan.
Saguwa' iye isab tapene' we' me' pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasihin dina'ak
nuhutan kami bang turanan kami ne lasa-lasahanin pī si me' kapungtina'ihante bi
kasukalanin. Hinang kami inin supaya tapudji Tuhanin duk supaya isab tapakite kami
we' sinna kite bi nabang.
20 Kamaya'-maya' du kami si sīn ma'ekka iyan supaya ga' niya' jānne panalla'an
kami. 21 Pegge' kabaya'an kamihin we' bentel hinangan kamihin, duma'in hadja si
pagmatahan Tuhan saguwa' sampay si pagmatahan manusiya' isab.
22 Niya' pe isab dambuwa' pungtina'ite bi patuhut kami pu disi Titus. Daran pando-
gahan kami a'a inin hangkan kata'uhan kami we' pages iye duk matuyu' iye ine-ine
hinangne. Pasōng ne kuwe'itu. Mabaya' te'ed iye piyu si ka'am pegge' ngandel te'ed
iye si ka'am. 23 Na, si Titus inin sawe'ku maghinang nabangan ka'am. Me' pungtina'ite
bi sawe'ne inin, dina'ak siye nuhut we' me' pagtipunan masandel pu si Isa Almasihin.
Tapudji Almasi sabab hinanganden. 24 Pagtekka siye lu'u, pakitehanun bi siye lasabin,
supaya kēmon me' pagtipunan masandel pu si Isa Almasi sinduwehin, kabugtu'ande du
we' bennal ka'am malasa duk kata'uhande we' bennal kēmon pananglit kami ka'amin.

9

Tabang si me' pagkaside masandel pu si Isa Almasihin

1 Na, ga'i ka'am subey sulatanku namba sabab panabangbi pinabo'ohanbi si me'
pagkasite bi suku' si Tuhan mala'i si Yahudiyahin. 2 Kata'uhanku we' mabaya' te'ed
ka'am nabang duk inin hep pananglitku ka'am si me' a'a Makedoniyahin. Pa'inku si
siye, “Me' pungtina'ite bi mala'i si lahat Akayahin, kemuwe tahun dehellu miya'an pe,

asal magpanyap ne siye panabangden.” Hangkan pagkalede inin, ka'ekkahan si siyehin
mabaya' isab nabang. 3 Na, kuwe'itu tiya' ne dina'ak we' ku me' pungtina'iten bi disi
Titus piyu nabangan ka'am magtipun me' panabangbin, supaya kata'uhan me' a'ahin
du we' asal to'o me' pananglitku ka'amin duk panyap ne ka'am ngurung panabangbin
kuwe' bakas pina'inkun. 4 Saguwa' bang piyu ku bu niya' me' a'a bittu'u amban
Makedoniya nuhut aku, bu kitede we' ga' pe ka'am makapagpanyap panabangbin, na,
ka'iya'-iya'an ku. Duk pasōng ne ka'am ka'iya'-iya'anin pegge' bakas ka'am sanglitanku
we' panyap ne panabangbin. 5 Hangkan hep dina'ak we' ku me' pungtina'ite bi tellungan
inin piyu padehellu amban aku nabangan ka'am duk pagtekkaku lu'u andang ne
panyap lasa-lasahan pananggupbin. Manjari takite du we' ngurung ka'am amban
lasabi duk duma'in we' sinege' ka'am we' ku.
6 Essebun bi te'ed dalilan inin, pina'in, “A'ahin bang imut pagbubudne binihi'in,
kuwe'ahat du isab pinaganinen. Saguwa' bang ekka binihi' binubudannen, ekka isab
pinaganinen.” 7 Hangkan hep ara'-ara'un bi dangan-dangan ka'am bang piye subey
pinangurungbin duk iye miya'an subey pinangurungbin. Ga'i hāp bang a'ahin ngurung
bisan iye ga'i mabaya' atawa pegge' pa'inne we' sinege' iye. Pegge' Tuhanin malasa si
a'ahin bang ngurung te'ed kana'alla. 8 Tuhanin, makajari ka'am urunganne palabi pe
amban sukalbin supaya ka'am ga'i ne te'ed kakulangan duk supaya isab niya' talebbi
panabangbi si me' sawe'bi. 9 Tasulat hep dem kitab sabab a'a masayu' mangurungin,
pina'in,
“Sayu' iye ngurung si me' a'a miskin. Hinanganne mahāp inin ga'i padeheng salama-
lama.”
10 Tuhanin mangurung binihi' si a'a magtana'in duk mangurung kinakanin supaya niya'
kakan manusiya'in. Damikkiyan Tuhanin isab mangurungan ka'am kēmon panabangbi
me' sawe'bin. Inin kuwe' dalil binihi'in, duk Tuhanin pamanjarine duk pa'ekkane
ka'ujudan hinanganbi mahāpin. Inin kuwe' dalil pagani hāp. 11 Luwal du ka'am iyan
urungan Tuhanin maglabi-labi supaya bisan sumiyan makajari ka'am sayu'. Bang bo'o
kami ne panabangbin pī si me' a'ahin, magsukul te'ed siye iyan si Tuhan. 12 Sabab
pinangurungbi iyan, duma'in hadja we' tatabang sukal me' a'a Tuhanin, saguwa' ekka
isab iyan a'a magsukul te'ed si Tuhan. 13 Manjari, hinangbi mahāp iyan tanda' we'
bennal ka'am sandel pu si Isa Almasi. Manjari ekka iyan a'a mudji Tuhanin pegge'
kinahagad duk tinuhut we' bi aka-aka mahāp sabab Almasihin. Magsukul isab te'ed
siye iyan si Tuhan pegge' sayu' ka'am ngurung panabangbi siye duk kēmon me' a'ahin.
14 Manjari ngampun-ngampun du siye iyan si Tuhan para si ka'am duk malasa te'ed siye
si ka'am pegge' kata'uhande we' hangkan ka'am sayu' nabangan siye pegge' pinasayu'
ka'am we' Tuhanin sabab lasane duk ase'nen. 15 Hangkan hep subey te'ed kite bi
magsukul si Tuhan pegge' lasa-lasahannen ga'i takila-kila.

10

Magaka si Paul sabab hinangnen

1 Aku inin, si Paul, ngajunjung ku si ka'am. Niya' me' a'a magpa'in we' damagan
ko' ku ngamāhan ka'am bang lu'u ku si pagharapanbi, saguwa' bahani ko' ku hadja
ngamā bang si sulat. Kuwe'itu junjungku hadja si ka'am pegge' addat Almasihin subey
tinuhutten, diyawa' ateynen duk ma'ase' iye. 2 Junjungku si ka'am, pahāpun bi ne be
hatulanbin duk ne ka'am ga'i subey amāhanku bang lu'u ku si pagharapanbi. Pegge'
asal ga'i ku talew ngamāhan me' a'a ngalimutan kamihin we' kami iye ko' tinuhut
kamihin napsu kamihin kuwe' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. 3 To'o we' manusiya'
hadja kami inin, saguwa' duma'in kapandeyan manusiya' ginuna kamihin panagga'
kami tolo' mangga'i mabennalin. 4 Iye ginuna kamihin kapandeyan amban Tuhan

duk kapandeyan pangurung si kamihin balakatan, hangkan tada'ag we' kami bisan ine-ine managga' tolo' mabennalin. 5 Tada'ag we' kami pagsu'al me' a'a manuhut tolo' mangga'i mabennalin duk me' pagabbu me' a'a mangga'i manuhut tolo' mabennal sabab Tuhanin. Hangkan me' pikilande manguntarahan tolo' Tuhanin pinda ne pa'in duk tabo'o ne pa'in nuhut Almasi. 6 Na, bang tuhutbi ne te'ed me' panganda'akan Almasihin, bu niya' pe lu'u ga'i nuhut panganda'akan Almasihin, asal legga kami iye.

7 Ka'am, iye hadja pinayamanbin si luwasan a'ahin duma'in bang ine dem ateynen. Niya' lu'u si ka'am me' a'a magpa'in we' siye ko' hadja me' dara'akan Almasihin. Na, subey pikil-pikilde we' kami inin dara'akan Almasi du isab kuwe' siyehin. 8 Hatu lumandu' ne pagbantukun sabab kapatut pangurung Tuhan si kamihin saguwa' ga'i du ku iya' sabab inin. Pegge' kapatut kami inin ga'i makapagka'at sandelbin saguwa' makabasag sandelbin. 9 Pa'inku inin supaya ga'i pa'inbi we' mabaya' ku makitalew ka'am si me' sulatkun. 10 Niya' ne lu'u magpa'in, "Bang si Paul nulat, asal basag te'ed pina'innen duk ta'u iye magsu'al saguwa' bang si pagharapante bi ne, ga' du niya' basagne duk ga'i iye ta'u missā." 11 Subey pikil-pikil me' a'a kuwe' iyanin we' ine-ine pa'in kami dem sulat sābu kami ga' lu'u, iye du isab iyan hinang kami bang lu'u kami si pagharapanbi.

12 Ga'i kami maka'ara'-ara' masali' di kamihin si me' a'a mamahadje dine iyan. Kannalde we' siye mata'uhin bang ine mahāpin. Babbal du te'ed siye. Pegge' me' a'a iyan hinangde di-addatden pangalekkatan. Hangkan bisan ine-ine hinangde, hāp ke atawa la'at, bang si siye hāp hadja. 13 Saguwa' kami, ga'i kami palandu' magbantu sabab hinangan kamihin. Niya' ganta'an pagbantu kamihin. Magbantu hadja kami taman hinang pinasuku' Tuhan si kamihin. Duk sakup ne me' hininang kami lu'u si ka'amin. 14 Manjari, pegge' sumakup du ka'am dem hinang pinasuku' Tuhan si kamihin, ga' kami palabi amban pinasuku' Tuhan si kamihin sakali' kami piyu nolo'an ka'am aka-aka mahāp sabab Almasihin. 15 Ga'i bantu kami di kamihin sabab hinang me' a'a sinduwehin, me' hinang mangga' pinasuku' Tuhan si kamihin. Saguwa' kabaya'an kamihin we' ngabasag ne sandelbin supaya tapasōng kami hinang kamihin lu'u si lahatbi, basta ga'i hadja kami palabi amban pinasuku' Tuhan si kamihin. 16 Manjari pagbasag ne sandelbin, makajari ne kami pī si me' kalahatan si dambiya'anbi lu isab magmahalayak aka-aka mahāp sabab Almasihin. Pegge' mabaya' kami magbantu hadja sabab hinang pinasuku' si kamihin, duma'in sabab me' hinangan a'a sinduwehin. 17 Pa'in kitabin hep, "Sasuku mabaya' magbantuhin, subey iye magbantu hadja sabab me' bakas tahinang Tuhanin." 18 Pegge' duma'in a'ahin tinayima' we' Tuhanin bang pudjine dinen saguwa' bang Tuhanin mamudji iyehin.

11

Si Paul duk me' a'a magmā-mā kawakilan siye we' Almasi

1 Bang du si' ka'am ga'i jumu' pakale si aku bisan sabab bissākun kuwe' ku bantuk dupang. Duhulanun bi ne ku dahu'. 2 Ellegte ka'am manamal kuwe' pangelleg Tuhanin. Dalilnen kuwe' ka'am budjang ga' niya' tamak-tamakne duk bakas ka'am pinatunang we' ku si dambuwa' lella, iye Almasi. 3 Suse ku si ka'am kaw pamikilbin tabo'o pasape' amban Almasi, manjari ga'i ne dambūs-būs lasabi si iyehin. Kaw ka'am ka'akkalan kuwe' Sitti Hawa awwalley. Ka'akkalan hep iye we' kapandeyan sawe magdusta'in. 4 Pegge' bang niya' piyu ngusihatan ka'am, sinna pe ka'am bisan usihatde sabab si Isahin seddili amban usihat kamihin; duk niya' tasangkabi bu duma'in Niyawa Sutsihin, duk me' panolo'den duma'in aka-aka mahāp panolo' kami si ka'amin.

5 Bang si aku, ga'i ku kalindihan we' me' gurubi iyan bisan pa'inde we' siye me' kawakilan Almasi tamanan malangkewin. 6 Hatu ga'i ku pandey missā-missā, saguwa'

kata'uhanku te'ed kēmon tolo' mabennalin. Duk luwal inin pinapasti' we' ku si ka'am sabab panolo'kun kēmon.

7 Tiggelanku magusihat aka-aka mahāpin lu'u si ka'am, ga' ku bakas māku tangdan si ka'am bisan dambuwa' sīn, saguwa' magusaha ku. Magpadiyawa' ku para si kahāpanbi du. La'at ke hininangku miya'an? 8 Kalu'uku magusihat si ka'amin, iye ngagastuhan akuhin me' pagtipunan masandel pu si Isa Almasi si me' lahat seddilihin. Kuwe' du ku nangkewan siye supaya ka'am tatabangku. 9 Kalu'uku si ka'amin, bang ne ku kasukalan, ga' ku māku si ka'am pegge' tinabang du sukalkun we' me' pungtina'ite bi amban Makedoniyahin. Amban matu'uhin sampay si pasōngan ga'i ku te'ed māku ine-ine si ka'am. 10 Pagbantuku inin ga'i te'ed tapadeheng we' sine-sine lu'u si tibu'ukan lahat Akaya, pegge' asal ga'i ku māku pilak amban ka'am. To'o pina'inku inin pegge' tiya' Almasi dem ateyku. 11 Kannalbi ke we' ga'i ka'am kalasahanku hangkan ga'i tayima'ku tabangbin? Kata'uhan Tuhanin du we' asal kalasahante ka'am.

12 Asal ga'i ku te'ed māku tangdan amban ka'am bisan sumiyan supaya ga'i kapagabbu me' guru malu'u si ka'amin we' magsali' du hinangan kamihin. 13 Me' a'a iyan ga'i to'o we' bakas kawakilan siye we' Almasi. Ngakkal hadja siye duk magmā-mā siye we' bennal siye me' a'a bakas kawakilan we' Almasi. 14 Ga'i maka'ulali' hinangande inin, pegge' bisan nakura' seyitanin magpasalingu du kuwe' bantuk mala'ikat. 15 Hangkan ga'i maka'ulali' bang me' a'a dara'akan nakura' seyitanin magmā-mā we' me' a'a maghinangan bentel siye. Saguwa' ka'ujudannen ilegga du siye pata' si me' hinangande mala'atin.

Magbantu si Paul sabab me' bakas sinandalannen

16 Ambat tabalikku bakas pina'inku tagna'in, da'a pikilun bi we' dupang ku sabab me' bissākun. Saguwa' bang iye iyan pikilanbin, na, ambat ne basta pakale hadja ka'am si me' pagabbukun kuwe'ahat. 17 Me' bissāku inin duma'in amban panganda'akan Almasi; kuwe' ku a'a dupang magabbu. 18 Saguwa' pegge' ekka du magabbu sabab me' hinangande tu'u si dunyahin, na, hatu makajari ku isab magabbu bisan kuwe'ahat sabab dikun. 19 Pegge' ta'u te'ed ka'am mikil, ga'i ka'am jumu' pakale si bissā me' madupangin! 20 Pagsabalanbi du hadja bisan ka'am pagmandahan a'a. Bisan ubusde alata'bin atawa padupangde ka'am, ga'i hinangbi ine. Bisan pe ka'am diyawa'ande atawa sampakde, hāp hadja si ka'am. 21 Magsabennal ku we' to'o duma'in kami kuwe' me' a'a iyan pegge' damagan kami ngahinang la'at si ka'am.

Saguwa' bang makatawakkal siye magabbu, makatawakkal du ku isab. Essebun bi, bissāku inin kuwe' ku a'a dupang. 22 Bang magabbu siye we' bangsa Hibrani siye, bangsa Hibrani du ku isab. Bang magabbu siye we' tubu' Isra'il siye, tubu' Isra'il du ku isab. Bang magabbu siye we' papu'de Ibrahim, papu'ku du isab Ibrahim. 23 Bang magabbu siye we' dara'akan Almasi siye, dara'akan Almasi du ku isab saguwa' mas hāp pe ku amban siye. Kata'uhanku we' missā ku kuwe' a'a dupang, mahadje diku. Mas pasōng ku basag maghinang amban siye. Mimpiye ku takalabusu sabab paghinangku pu Almasihin? Pasōng pe amban siye. Mimpiye ku kalubakan? Pasōng pe amban siye. Duk daran ku sōng matey. 24 Minlime ku kalagutan we' me' pagkasiku Yahudihin duk kahaba' ku ilagutan mintellumpū' duk siyam pinateppat lalagutin si baranku. 25 Mintellu ku makalabey kinakal we' me' bangsa Romahin. Duk mintedde ku pinagtibagan duk batu we' me' a'ahin. Mintellu magka'at kappal pasakeyankun. Duk bakas ku maggampalan si tengnga' sellang kekkohapan duk kellawan pagka'at kappal pasakeyankun. 26 Ekka kasiya-siyahan talabeyku si me' luwal paglengngankun. Bakas ku siya-siya we' dunuk duk me' mundu. Siya-siya ku we' me' pagkasiku Yahudihin duk me' a'a duma'in Yahudihin. Siya-siya ku dem puweblo, siya-siya ku dem lahat

makagindew-gindew, siya-siya ku si tengngaˈ sellang, duk siya-siya ku weˈ meˈ aˈa
magmā-mā weˈ sandel siye pu si Almasi. 27 Bohat hinangkun duk luwal ku lubagan.
Daran ku gaˈi kapatuli sangem. Magsandal ku inusan duk lekkakan. Daran kulang
kinakankun. Magsandal ku haggutan peggeˈ kulang semmekkun. 28 Kēmon talabeyku
miyaˈan hunit. Saguwaˈ niyaˈ pe meˈ kasusehanku seddili. Suse ku isab sabab meˈ
pagtipunan masandel pu si Isa Almasihin. 29 Bang niyaˈ ngalamma sandelne pu si Isa
Almasihin, maˈaseˈ ku si iye. Bang niyaˈ taboˈo magduse, dukka teˈed dem ateykun.
30 GaˈI ku mabayaˈ magabbu, saguwaˈ bang subey ku magabbu, magabbu ku hadja
sabab meˈ katiksaˈan talabeykun supaya kataˈuhanbi weˈ gaˈ niyaˈ basagku. 31 Kēmon
pinaˈinku si kaˈamin toˈo. GaˈI ku magdustaˈ. KataˈuhanTuhanin du inin Sama
Panuhutanten bi Isa Almasi. Pataˈiyepinudjisalamaˈlama. 32 Matuˈuhinpalaˈikusi
puweblo Damaskusin, niyaˈ gubnul pinatingkoloˈ laˈi weˈ Sultan Aretas. Ngandaˈakgubnulmiyaˈanmeˈsundalu nunggu'an tarangka puweblo miyaˈan duk bang ku paluwas
billaˈi tasiggewde ku. 33 Saguwaˈ niyaˈ meˈ aˈa nabangan aku. Tinuntunan ku weˈ de dem
bakaˈ pī padiyawaˈ amban tendewan laˈi si birang batu mapaliput si puweblo miyaˈan.
Manjari lumahi ku amban iye.

12

MeˈpinabagaladukpinakitaˈuTuhanpusiPaulin

1 Manjari, peggeˈ subey ku magabbu, magabbu pe ku bisan ne gaˈ niyaˈ kagunahan
pagabbukun. KuweˈituakahantekaˈamsababmeˈpinabagalaAlmasisiakuhinduk meˈ
pinakitaˈune si akuhin. 2 Niyaˈkataˈuhankudambuwaˈ lella nuhut si Isa Almasi, taboˈo
iye pī si surgaˈ. Niyaˈnesampūˈ duk ampat tahun palabey. Gaˈikataˈuhankubangtapī
ke teˈed iye atawa bang pinabagala ke si iye surgaˈin. Tuhanin hadja mangataˈuhan
iyehin. 3 Saguwaˈkataˈuhankuweˈasaltaboˈoiyelaˈisisurgaˈ,laˈisipalaˈihanTuhanin.
Tabalikku, gaˈi kataˈuhanku bang tapī ke teˈed iye atawa bang pinabagala ke si iye
surgaˈin. Tuhanin hadja mangataˈuhan iyehin. 4 Duk sābune malaˈihin, niyaˈ meˈ
bissā takalene gaˈi tabissā si bissāhan manusiyaˈ duk gaˈi makajari bissā manusiyaˈ.
5 Patut ku magabbu sabab aˈa inin saguwaˈ gaˈi ku magabbu sabab dikun, luwal sabab
meˈ kalammahankun. 6 Bang asal mabayaˈ ku magabbu, dumaˈin du pagabbukun
kuweˈ pagabbu aˈa dupang peggeˈ toˈo du kēmon pinaˈinkun. Saguwaˈgaˈikumagabbu,
kaw lumanduˈ pamahadje meˈ aˈa akuhin. Kabayaˈankunkimmatandekusababmeˈ
hinanganku takiteden duk meˈ bissāku takaleden.
7 Duk supaya ku gaˈi abbuhan manamal peggeˈ ekka meˈ pinabagala weˈ Tuhanin si
aku hāp manamal, hangkan niyaˈ pinatekka weˈ ne si aku saki peddiˈ manamal. Saki inin
kuweˈ daraˈakan seyitanin ngalubakan aku supaya ku gaˈi makapagabbu. 8 Mintellu ku
māku-māku pu Almasi pakiˈānanku si iye sakiku inin. 9 Saguwaˈ nambung iye, paˈinne,
“Panabangkun sarang si kēmon talabeynun, peggeˈ takite teˈed balakatkun bang lamma
ne kew.” Hangkan hep sinna ne ku teˈed magabbu sabab meˈ kalammahankun, peggeˈ
bang ku lamma talessaku balakat Almasihin nabangan aku. 10 Duk iyan jānnen hangkan
ku kasulutan ine-ine tekka si aku, bang lamma ke barankun atawa pinaˈiyaˈ ku, atawa
magtiksaˈ ku, atawa bininasa ku, atawa dem kasusehan ku. Kēmon inin tasandalku
peggeˈ Isa Almasi ne Panuhutankun. Peggeˈ bang ku lamma, iye matoˈohin, basag du
ku.

SusesiPaulsababmeˈaˈaKorintohin

11 Asal kuweˈ ku teˈed aˈa dupang mahadje diku. Saguwaˈ kaˈam sinusunankun
peggeˈ gaˈ ku miyaˈan mahadje diku bang pinahadje siˈ ku weˈ bi. Peggeˈ bisan paˈin
meˈ sinduwehin weˈ gaˈ niyaˈ kagunahanku, gaˈi du ku kalindihan weˈ meˈ aˈa maluˈu
magmā-mā kawakilan siye weˈ Almasihin. 12 Kaluˈukusikaˈammatuˈuhin,takitebi

we' asal bennal ku bakas kawakilan we' Isa Almasi sabab me' hinanganku. Bisan ine-ine sagga' si aku sandalanku hadja, duk takitebi te'ed me' tanda' hininangkun, me' hinangan maka'ulali' duk hinangan balakatan. 13 Ine duseku si ka'amin? Me' hininangku si me' pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasi sinduwehin, sali' du isab kuwe' hininangku lu'u si ka'amin. Iye hadja pagbidda'annen pegge' ga'i ka'am kabohatan we' ku sabab ga'i ku māku tangdan si ka'am. Bang iyan sala'kun, ampunun bi ku hadja.

14 Memes ne ku hap piyu nindew ka'am duk kamintellu inin ne ku memes piyu nindew ka'am. Saguwa' sa matu'uhin masi du ku ga'i māku sīn amban ka'am. Duma'in sīnbin inapaskun saguwa' lasabin. Duma'in hep me' anakin subey maggastu para si me' matetto'aden, saguwa' me' matetto'ahin subey maggastu para si me' anakden, duk ka'am kuwe' me' anakku. 15 Asal sinna ku te'ed ngurungan ka'am kēmon maniya' si akuhin duk paglilla'ku sampay barankun basta tatabangte hadja ka'am. Pasōng lasaku si ka'amin saguwa' kuwe' ngakulang lasabi si akuhin.

16 Na, magbennal ne ka'am we' ga' ku bakas māku tangdan amban ka'am. Saguwa' niya' ka'am magpa'in we' akkalan ko' ku duk tapadupang ko' ka'am we' ku supaya ka'am ta'eddo'anku sīn. 17 Sa'ingge pamadupangku ka'amin? Iliba ke ka'am we' me' a'a dina'akku mapiyuhin? 18 Bakas dina'ak hep we' ku si Titus piyu matu'uhin duk niya' isab da'akku pungtina'ite bi nuhutan iye. Pinadupang ke ka'am we' si Titus supaya ta'eddo'ne sīnbin? Ga'i tapa'inbi we' pinadupang ka'am we' ne pegge' sali' kami duwangan bentel duk sali' hinangan kamihin.

19 Kannalbi hatu we' iye bahan kami inin mēbbegan di kamihin. Saguwa' ga'i iyan to'o. Missā kami si pagmatahan Tuhan kuwe' me' a'a suku' pu Almasi. Kēmon hinangan kami si ka'amin, me' bagayku, asal para si kahāpanbi du supaya ngabasag sandelbi pu Almasihin. 20 Suse ku kaw pagtekkaku lu'u ga'i ku kahāpan si me' kawul-pi'ilbin, manjari kaw isab ka'am ga'i kahāpan si aku sabab me' hinanganku si ka'amin. Suse ku kaw niya' ka'am magsagga'-sinagga', duk magkimbū; kaw niya' ka'am mura astel, duk liskutan, ga'i tapikilbi sawe'bin saguwa' dibin hadja tapikilbin; kaw niya' ka'am ngalimutan sawe'bi duk magkoto-koto ka'am duk magabbu duk sasew ne diyalemanbin. 21 Suse ku kaw paglu'u ne ku si ka'am, iya' ku si Tuhan sabab me' hinanganbi mangga'i mahāpin. Duk magdukka ne ku sabab me' ma'ekka bakas magduse matu'uhin bu ga' pe pagsusunande duk lebbahande me' dusede magjina duk magba'isin.

13

Panessa' si panambusan

1 Kamintellu inin ne ku piyu nindew ka'am. Bang niya' lu'u nuntutan sawe'ne maghinang la'at, subey tuhutte bi me' sinulat dem kitabin we' subey niya' duwangan atawa tellungan naksi' we' to'o tuntutne miya'an meke iye pinakale. 2 Papiyuku ka-minduwenen, bakas hep sessa'anku me' bakas magduse matu'uhin duk kēmon ne ka'am malu'uhin. Kuwe'itu sessa'ante ka'am balik pādpād ga' pe ku tekka lu'u we' pagpiyu ku balik ga'i ka'ase'anku sine-sine ga'i ngalebbahan dusenen. 3 Pegge' kabaya'anbin tanda' we' kēmon pina'inku si ka'amin amban panganda'akan Almasi, kata'uhanbi du iyan bang ne ka'am leggaku. Ga'i lamma Almasi saguwa' basag iye ine-ine hinangne si ka'am. 4 Pegge' bisan kuwe' bantuk ga' niya' basagne pangalansang iye diyata' olomin, saguwa' ellum du iye balik we' balakat Tuhanin. Damikkiyan kami me' kawakilannen, kuwe' bantuk lamma isab kami pegge' magdambuwa' kami duk Almasi. Saguwa' takitebi du iyan we' ellum du isab kami we' balakat Tuhanin duk niya' du basag kami ngahatul ka'am.

5 Pikilun bi te'ed duk payamanun bi bang bennal ke ka'am sandel pu Isa Almasi atawa
ga'i. Ga'i ke kata'uhanbi we' lu'u Isa Almasi patenna' dem ateybi? Bang ga' iye lu'u,
hātinen ga'i to'o we' sandel ka'am si iye. 6 Ngase-ngase ku we' kata'uhanbi du iyan we'
kami asal bennal kawakilan we' Almasi. 7 Iye pināku-pāku kami si Tuhanin we' hinangbi
hadja sasuku mapatutin supaya ka'am ga'i subey legga kami. Ga'i ne maka'ine bisan ga'i
tapakite kami si ka'am we' bennal ka'urungan kapatut kami we' Almasi ngalegga ka'am,
basta maghinangan hāp hadja ka'am. 8 Ga'i kami makajari maghinang ine-ine nagga'
mabennalin saguwa' luwal kami magpasōng mabennalin. 9 Sinna kami bisan kami
kimmatan me' a'ahin lamma basta basag hadja sandelbi pu si Isa Almasihin. Duk pāku-
pāku kami te'ed si Tuhan we' kawul-pi'ilbin pasōng ne pa'in ngahāp. 10 Hangkan ka'am
sulatanku sabab inin pādpād ga' pe ku tapiyu lu'u, supaya pahāpbi ne hinanganbin duk
pagtekkaku lu'u, ga'i ne subey pakitehanku kapatutkun ngalegga ka'am. Inurungan
ku kapatut we' Almasi, duma'in supaya tapaka'atanku sandelbin saguwa' duk ka'am
tatabanganku supaya ngabasag sandelbin.

11 Na, me' kapungtina'ihanku, taman inin ne hadja. Iye apasun bi mahāp kawul-
pi'ilbin; tuhutun bi te'ed me' sessa'ku si ka'amin; magsulut-sulut ka'am supaya ka'am
dem kasanyangan. Manjari lu'u du si ka'am Tuhanin, iye po'on lasahin duk kasanyan-
ganin.

12 Bang ka'am magtipun, magsalam-sinalam ka'am, tanda' we' maglasa-ilasa ka'am.
Kēmon me' masandel pu si Isa matu'uhin mabo'o bissā we' essebde ka'am.

13 Karayaw luwal ka'am ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi duk karayaw luwal pakite-
han Tuhanin lasanen si ka'am. Karayaw isab magdambuwa' atey ka'am kēmon pegge'
lu'u Niyawa Tuhanin dem ateybi. *Wassalam*

Sulat si Paul si meˈ aˈa Galatiyahin

Pahāti sabab sulat si Paul si meˈ aˈa Galatiyahin

Kaminduwe si Paul lumengngan si meˈ kalahatan magmahalayak aka-aka hāp sabab si Isa Almasihin, tapī iye si lahat Galatiya, dambuwaˈ probinsiya si Asiya Dikiˈ. Ekka meˈ kalahatan si Galatiya taˈabutne duk iye usihatne si meˈ aˈahin weˈ Isa Almasi matey supaya tapuwasan duseden. Duk ekka isab kahagad duk sandel pu si Isa. Paglumikut ne si Paul amban Galatiya, niyaˈ tekka pī meˈ aˈa magtoloˈ weˈ subey pe koˈ tuhut meˈ masandel pu si Isahin meˈ panganda'akan saraˈ si Musahin supaya siye pinaghāp duk Tuhanin. Hangkan sasew pikilan meˈ masandel pu si Isa Almasihin.

Pagkale si Paul inin, magtawus siye sinulatan weˈ ne. Pinapastiˈ weˈ si Paul tuˈu si sulatne inin weˈ iye makatimbul siyehin sandelde pu si Isa Almasihin duk dumaˈin panuhutde saraˈ si Musahin.

Magaka pe isab iye bang saˈingge subey kawul-piˈil meˈ masandel pu si Isa Almasihin.

1 Sulat inin amban si Paul pinasampay piyu si kaˈam meˈ masandel pu si Isa Almasi maluˈu si meˈ kalahatan Galatiyahin. Kawakilan ku dinaˈak magmahalayak saguwaˈ kapatutkun dumaˈin amban manusiyaˈ duk dumaˈin aˈa mangawakilan akuhin. Kawakilan ku weˈ Isa Almasi duk weˈ Samaten bi Tuhanin, iye mamakellum Isa Almasi amban kamateynen. 2 Aku inin duk kēmon meˈ kapungtinaˈihante bi matuˈuhin maboˈo bissā piyu si kaˈam meˈ pagtipunan masandel pu si Isa Almasi maluˈuhin weˈ inesseb kaˈam weˈ kami.

3 Karayaw kaˈam luwal ipat Samaten bi Tuhanin duk Isa Almasi, Panuhutanten bi. Karayaw isab weˈ urungande kaˈam kasanyangan dem ateybi. 4 Si Isa Almasi, pinaglillaˈ hep weˈ ne umulnen supaya kapuwasan meˈ duseten bi duk supaya kite bi gaˈi ne nuhut meˈ aˈa maghinangan malaˈat tuˈu si dunya kuweˈitu inin. Hininang inin weˈ Isa Almasi pegge' asal inin kinabayaˈan Samaten bi Tuhanin. 5 Pudjite bi Tuhanin salama-lama. Amin.

Dambuwaˈ hadja aka-aka mahāpin

6 Asal ulaliˈ ku teˈed si kaˈam bang weˈey kaˈam mura-mura nayikutan Tuhanin bu tapeneˈ kaˈam weˈ ne sabab lasa duk aseˈ Almasi si kaˈamin. Duk iye tinuhutbin kuweˈitu, usihat seddili sabab bang saˈingge panimbul Tuhan kitehin bi. 7 Saguwaˈ iye matoˈohin, gaˈ niyaˈ toloˈ seddili bang pasal panimbul Tuhan kitehin bi. Saguwaˈ niyaˈ hadja meˈ aˈa batang sasewde pikilanbin duk batang pindahande aka-aka hāp sabab Isa Almasihin. 8 Saguwaˈ bang niyaˈ aˈa atawa bisan pe kami atawa bisan pe malaˈikat amban surgaˈ bu magmahalayak iye aka-aka hāp seddili amban toloˈ mabennal bakas minahalayak kami si kaˈamin, asal tapī iye si narkaˈ. 9 Bakas tapaˈin kami ne inin matuˈuhin duk tabalikku kuweˈitu weˈ bang niyaˈ magmahalayak, bahasane aka-aka hāp bu seddili amban toloˈ mabennal bakas minahalayak kami si kaˈamin, asal tapī iye si narkaˈ.

10 Daˈa pikilun bi weˈ iye inapaskun sanglitan aˈa ku. Pegge' asal inapaskun weˈ sanglitan Tuhanin ku. Daˈa pikilun bi weˈ iye inapaskun weˈ kasulutan meˈ aˈahin si aku. Pegge' bang inin inapaskun gaˈi siˈ ku maghinang pu si Isa Almasi.

Si Paul kawakilan weˈ Tuhanin

11 Meˈ kapungtinaˈihanku masandel pu si Isa Almasihin, batang kaˈam paˈessebanku weˈ aka-aka hāp minahalayakku si kaˈamin dumaˈin amban pikilan aˈa paguwaˈannen. 12 Gaˈ tasangkaku toloˈ inin amban manusiyaˈ. Gaˈ ku kaˈusihatan weˈ sine-sine sabab inin. Saguwaˈ tasangkaku inin amban Isa Almasi. Pinakataˈu inin weˈ ne si aku.

13 Bugtu' bakas takalebi sabab me' hinanganku matu'uhin masa patuhut pe ku te'ed
si āgama Yahudi. Bininasa hep te'ed we' ku me' masandel pu si Isahin duk magge'es ku
supaya hadja magka'at sandelden duk ga' niya' talebbi nuhut si Isa. 14 Me' pagkasiku
Yahudi sali' umul kamihin, ga'i siye maka'atu si aku magāgama. Asal inelleg te'ed we' ku
me' bi'at-bi'atan me' kapapu'an kamihin.
15 Saguwa' bisan ku kuwe' miya'an, kinalasahan ku duk ka'ase'an ku we' Tuhanin.
Ga' pe ku inanakan, andang ne ku tapene' we' ne duk hininang ku we' ne dara'akanne.
16 Pagtapikil Tuhanin we' pakitehanne si aku Anaknen supaya tamahalayakku aka-
aka mahāp sabab Anaknen si me' kabangsahan duma'in Yahudi, ga' ku pī pu sine-sine
pakitolo' sabab inin. 17 Ga' ku bisan pī si Awrusalam si me' a'a kawakilan dehellu amban
akuhin. Saguwa' magtawus ku hap pī si lahat Arab ubus bu balik ku pī hap Damaskus.
18 Puwas tellun tahun bahu pī ku hap Awrusalam mayaman si Petros duk la'i ku si iye
duwe simana. 19 Ga' niya' seddili me' bakas kawakilanin takiteku luwal si Yakub, sali
Panuhutanten bi.
20 Me' sinulatku inin asal to'o. Tiya' Tuhanin mayam-mayam, asal ga'i ku magdusta'.
21 Puwas miya'an hap pī ku si me' kalahatan la'i si Siriya duk la'i si Kilikiya.
22 Masa miya'an ga' pe ku bakas takite we' me' masandel pu si Isa Almasi la'i si lahat
Yahudiyahin. 23 Bakas ka'akahan hadja siye we' aku a'a bakas maminasa siye matu'uhin
supaya ga'i ne siye sandel pu si Isa Almasi. Bu kuwe'itu ko' magmahalayak ne ku we'
subey me' a'ahin sandel pu si Isa Almasi. 24 Duk pinudji we' de Tuhanin pegge' sandel
ne ku pu si Isa Almasi.

2

Si Paul duk me' a'a kawakilan sinduwehin

1 Paglabey sampū' duk ampat tahun, hap pī ku balik si Awrusalam magtuhut duk
Barnabas. Bino'o isab we' ku si Titus. 2 Hap pī ku miya'an pegge' pinakata'u si aku
we' Tuhanin we' subey ku pī. Pagtekka kami la'i, magmiting kami duk me' nakura' me'
masandel pu si Isa Almasihin, kami-kami hadja. Pinahātihan we' ku si siye bang ine aka-
aka mahāp minahalayakku si me' a'a duma'in Yahudihin. Hangkan siye pinahātihan
we' ku pegge' kaw siye ga'i kasulutan duk kaw pa'inde we' ga' niya' kasuddahan me'
bakas tahinangkun atawa me' hininangku masa miya'an. 3 Saguwa' kasulutan du siye
si me' hinangkun. Pegge' si Titus, sawe'kun, bisan iye bangsa Girik, ga' du iye sege'de
dina'ak magislam. 4 Saguwa' niya' la'i me' a'a pasakup si pagmitingan kami miya'an
magmā-mā we' siye me' pungtina'ite bi sandel pu si Isa Almasi. Kabaya'anden we' si
Titus subey magislam. Hap pī hadja siye magispay bang kite bi me' masandel pu si
Isa Almasihin nuhut me' panganda'akan sara' tasulat si Musahin ke atawa ga'i. Pegge'
kabaya'anden we' pabanyaga' ne pa'in kite bi nuhut sara'in bisan du kite bi bakas
pinaluwas ne we' Isa Almasi amban pamanyaga'an kitehin bi duk ga' ne niya' kaput
sara'in si kite bi. 5 Saguwa' ga' te'ed tuhut kami kinabaya'anden pegge' ga'i kami baya'
we' tolo' mabennalin, hātinen aka-aka hāp sabab Isa Almasihin, kasagetan we' tolo' ga'i
bennal.
6 Me' nakura' me' masandel pu si Isa Almasihin, pagkalede me' panolo'kun, ga' niya'
panalla'de duk ga' isab niya' panambade. Bisan siye kinimmatan me' a'a langkew, ga'i
du maka'ine si aku, pegge' bang si Tuhan sali'-sali' du me' a'ahin kēmon. 7 Tasabutde
ne masa miya'an we' hinang pinangandel si aku we' Tuhanin, magmahalayak aka-
aka hāp sabab Isa Almasihin pī si me' kabangsahan duma'in Yahudi, kuwe' si Petrosin
isab iye hinang pinangandel si iyehin, magmahalayak pī si me' Yahudi. 8 Tuhanin,
kawakilan we' ne si Petros dina'ak magmahalayak si me' Yahudihin. Damikkiyan isab
kawakilan ku we' ne dina'ak magmahalayak si me' duma'in Yahudihin. 9 Manjari disi

Yakub duk si Petros duk Yahiya, siye me' kinimmatan nakura' mala'ihin, sakali' tahātide we' kawakilan ku we' Tuhanin, sinalam kami duk Barnabas we' de, tanda' we' mag-dambuwa' hinang kami kēmon. Isun kamihin we' kami duk Barnabas magmahalayak si me' kabangsahan duma'in Yahudi bu siye isab magmahalayak si me' Yahudi. 10 Pākude hadja we' subey tabang kami me' mamiskin la'i si Awrusalamin, me' masandel pu si Isa Almasihin. Duk iye du isab miya'an luwal kabaya'anku hininangin.

Sinabit si Petros we' si Paul

11 Ga' tiggel puwas miya'an hap pī si Petros si kami la'i si puweblo Antiyok. Dambuwa' ellew sinabit iye we' ku pegge' niya' hinanganne ga'i tewwa'. 12 Tagna'ne tekka la'i, patuhut iye mangan si me' a'a duma'in Yahudi masandel pu si Isa Almasihin. Saguwa' sakali' niya' tekka pī me' Yahudi sandel pu si Isa Almasi dina'ak pī we' si Yakub, na, si Petros inin ga'i ne asipne me' duma'in Yahudihin duk ga'i ne iye mangan magtuhut duk siye. Talew si Petros kaw iye salla' me' Yahudi mamēbbegan sara' pagislamin. 13 Me' Yahudi sinduwe masandel pu si Isa Almasi la'i si Antiyokin, batukande isab si Petros duk kēmon siye ga'i ne mangan magtuhut duk me' duma'in Yahudihin. Sampay si Barnabas katimbo'ohan isab. 14 Pagkiteku we' hininangde miya'an kuntara si me' tolo' mabennal panolo' aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin, pa'inku pu si Petros si pagharapande kēmon, “Ka'u hati', Yahudi kew, saguwa' ga'i du tuhutnu addatte bi me' Yahudihin. Iye tinuhutnun addat me' a'a duma'in Yahudihin. Na, we'ey pe sege'nu me' a'a duma'in Yahudihin nuhut addat me' Yahudihin?” Iye miya'an bissāku pu si Petrosin.

Yahudi duk duma'in Yahudi timbul sabab sandelde pu si Isa Almasihin

15 Yahudi kami pegge' me' matetto'a kamihin Yahudi. Duma'in kami kuwe' me' bangsa seddilihin, me' mangga'i manuhut sara'in. 16 Saguwa' bisan kami, kata'uhan kami we' a'ahin inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab sandelne pu si Isa Almasihin hadja, duma'in we' sabab panuhutne me' panganda'akan sara' si Musahin. Hangkan hep bisan kami, sandel ne kami pu si Isa Almasi supaya kami inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab sandel kami pu si Almasihin duk duma'in sabab panuhut kami sara'in. Pegge' ga' te'ed niya' a'a inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab panuhutne me' panganda'akan sara'in. 17 Bang iye kinabaya'anten we' kimmatan Tuhanin kite bentel, subey kite sandel pu si Isa Almasi duk duma'in sara'in subey pangandelanten. Hangkan hep bang Almasi pangandelan kamihin, tasabut kami ne we' dusehan kami sa me' a'a duma'in Yahudihin. Bang kuwe' iyan, tapa'inte ke we' Almasi jānnen hangkan kami dusehan? Asal ga'i! 18 Saguwa' bang ku balik nuhut sara' bakas tinayikutankun duk pa'inku we' sara'in subey tinuhut, na, pasti' we' dusehan ku pegge' kalanggalanku sara'in. 19 Tasabutku ne we' ga'i du ku kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab panuhutku sara'in pegge' asal ga'i du tatuhutku. Hangkan tayikutanku ne sara'in supaya Tuhanin ne asal tinuhutkun. Sabab sandelku pu si Isa Almasihin, kuwe' ku dalil tumuhut si iye ilansang diyata' olom. 20 Kuwe' ku dalil matey saguwa' ellum ku pegge' tiya' Almasi patenna' dem ateyku. Duk tiggelanku ellum si dunya inin, sandel ne ku pa'in si Anak Tuhanin. Malasa iye si aku duk maglilla' iye matey sababku. 21 Asal ga'i tayikutanku lasa duk ase' Tuhan pinakitehanne si aku kamatey Almasi diyata' olomin. Pegge' bang si' kinimmatan kite bentel we' Tuhanin sabab panuhutte sara'in, na, hātinen ga' niya' guna kamatey Almasihin.

3

Sara'in ke atawa sandelten

1 Ka'am me' a'a Galatiyahin, babbal pahāp ka'am iyan! We'ey pakalebi me' a'a manganda'ak ka'am nuhut sara' tasulat si Musahin? We' ga'i pasti' panolo'ku si

ka'amin we' matey Isa Almasi diyata' olom supaya dusebin tapuwasan? 2 Akahanun
bi ku. Sa'ingge panayima'bi Niyawa Tuhanin? Tatayima'bi ke Niyawa Tuhanin pegge'
tuhutbi sara'in? Duma'in! Saguwa' kata'uhanbi du we' pangurung Tuhanin hadja
Niyawanen si ka'am pegge' takalebi duk kinahagad we' bi aka-aka mahāp sabab si Isa
Almasihin. 3 Babbal pahāp ka'am iyan! Tagna'bi nuhut Isa Almasi, Niyawa Tuhanin
pangandelanbin nabangan ka'am. Saguwa' kuwe'itu iye pangandelanbin basagbi
nuhut sara' tasulat si Musahin supaya ka'am kinimmatan bentel we' Tuhanin. 4 Kēmon
me' talabeybin sabab sandelbi pu si Isahin, ga' ke miya'an niya' gunane si ka'am? Bugtu'
niya'. 5 Tuhanin, pinangurung we' ne si ka'am Niyawa Sutsihin duk maghinang iye
hinangan balakatan diyalemanbi, duma'in pegge' tuhutbi me' panganda'akan sara'in
saguwa' pegge' pakalebi duk kinahagad we' bi aka-aka mahāp sabab si Isa Almasihin.
6 Pikilun bi Ibrahim awwalley. Tasulat dem kitab, pina'in, "Kinahagad we' Ibrahim
sanggup Tuhan si iyehin. Sabab pakahagadne miya'an, kinimmatan iye bentel we'
Tuhanin." 7 Hangkan hep subey tasabutbi we' me' a'a asal masandel si Tuhanin, siye
tubu' Ibrahim te'edin. 8 Pa'in Tuhanin matu'uhin dem kitab we' bisan me' a'a duma'in
Yahudihin kimmatanne du bentel bang sandel siye si iye. Pinahātihan we' ne pu Ibrahim
matu'uhin aka-aka mahāp inin. Pa'inne pu si Ibrahim, "Sababnu urunganku kahāpan
kēmon manusiya' si dunyahin." 9 Kinahagad we' Ibrahim sanggup Tuhanin duk sabab
miya'an inurungan iye kahāpan we' Tuhanin. Damikkiyan kēmon makahagad si bissā
Tuhanin, inurungan kahāpan isab siye.
10 Saguwa' kēmon magpa'in we' kinimmatan siye bentel we' Tuhanin sabab
panuhutde sara'in, pagmulka'an Tuhanin du siye. Pegge' tasulat dem kitab, pina'in,
"Sasuku ga'i makatuhut kēmon panganda'akan tasulat dem sara'in, asal pagmulka'an
Tuhanin siye." 11 Manjari, pasti' te'ed we' ga' niya' a'a kinimmatan bentel we' Tuhanin
sabab panuhutne sara'in. Pegge' pa'in kitabin isab, "Sine-sine masandel si Tuhanin,
kimmatan Tuhanin iye bentel duk ellum iye salama-lama." 12 Bang niya' si' a'a
makatuhut kēmon panganda'akan dem sara'in, ga'i iye subey sandel pu si Isa Almasi.
Pegge' niya' isab tasulat dem kitab, pina'in, "A'a makatuhut kēmon panganda'akan dem
sara'in, ellum iye salama-lama."
13 Saguwa' ga' niya' bisan dambuwa' makatuhut kēmon panganda'akan dem sara'in
hangkan kēmon pagmulka'an Tuhanin. Saguwa' si Almasi ilegga ganti'te bi duk
pinaluwas kite bi we' ne amban pangalegga Tuhan si kitehin bi. Pangalegga iyehin
pinapatey diyata' olom. Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in, "Bang a'ahin pinapatey
binowet diyata' olom, hātinen we' tewwa' mulka' Tuhanin iye." 14 Si Almasi maglilla'
pinapatey kuwe' miya'an supaya sabab iye me' kahāpan pananggup Tuhan pu si
Ibrahimin awwalley tapangurung du isab si me' a'a duma'in Yahudihin, duk supaya
sabab sandelte bi pu si Isa Almasihin papitu Tuhanin du si kite bi Niyawa Sutsi
pananggupnen.

Sara'in duk janji' Tuhanin

15 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, urungante ka'am upama.
Bang niya' duwangan magjanji' bu tapilmahande katas pagjanji'ande miya'an, ga' niya'
bisan sine makajari mindahanne atawa nambahanne. 16 Manjari Tuhanin, niya' me'
janji'ne pu Ibrahim duk si tubu'nen. Ga' pa'in kitabin, "si me' tubu'nen," hātinen ekka
siye. Saguwa' pa'in kitabin si dambuwa' hadja tubu'nen duk inin si Almasi. 17 Iye
batang pinahātiku si ka'amin, inin: Tuhanin bakas ngajanji' pu Ibrahim duk nanggup
iye we' asal tumananne janji'ne miya'an. Paglabey ampat hatus duk tellumpū' tahun
puwas miya'an, pinangurung we' Tuhanin sara'in pu si Musa para si me' Yahudihin.
Saguwa' ga'i makajari pina'in we' ga'i ne binali janji' Tuhan tagna'in pegge' niya' ne
sara'. Haget pe janji' Tuhan miya'an duk subey du tumananne. 18 Pegge' bang upama

me' kahāpan amban Tuhanin tepe si kite bi bang tuhutte bi me' panganda'akan sara' tasulat si Musahin, na, ga' ne niya' guna janji'ne miya'an. Saguwa' pegge' bakas Tuhanin ngajanji' we' ngurung iye kahāpan hangkan miya'an pangurungne pu si Ibrahim.
19 Manjari, bang kuwe' iyan, ine guna sara'in? Akahante ka'am, sara'in pinatamba hadja we' Tuhanin supaya kata'uhan me' a'ahin bang ine duseden. Duk kabaya'an Tuhanin we' sara' inin tinuhut tiggelan ga'i pe tekka pitu tubu' Ibrahim miya'an, si Isa Almasi. Iye hep inin pina'in Tuhan si janji'nen. Sara'in pinangurung we' Tuhanin si me' mala'ikat dina'ak pangurung pu si Musa. Ubus pinangurung isab we' si Musa si me' Yahudihin. 20 Saguwa' pangajanji' Tuhan pu Ibrahimin, ga' iye nganda'ak sine-sine. Asal iye te'ed dihananne mamissā pu Ibrahimin. Hangkan kata'uhante we' pasōng langkew janji' Tuhanin amban sara'in.

Kagunahan sara'in

21 Hatu kannalbi we' ga'i maguyun sara'in duk janji' Tuhanin. Saguwa' maguyun du siye. Pegge' bang si' miya'an niya' sara' maka'urungan kite bi umul ga' niya' tamananne, na, bentel ne si' kite bi si matahan Tuhan bang tuhutte sara' miya'an. 22 Saguwa' pa'in kitabin we' kēmon manusiya'in dusehan duk kuwe' dalil pagbaya'an siye we' dusehin. Hangkan hep sabab sandelte pu si Isahin hadja, tasangkate kahāpan pananggup Tuhanin. Ka'urungan kite bi umul ga' niya' tamananne bang sandel kite bi pu si Isa Almasi.
23 Matu'uhin ga' pe kite bi sandel pu si Isa, kuwe' kite bi dalil kinalabusu we' sara'in duk ga'i kite bi lumuwas samanta'an ga'i pe kata'uhante we' sandelten makatimbul kitehin. 24 Sara'in mamanolo'an kitehin bi tiggelan ga' pe tekka Almasi, supaya pagtekka ne Almasi makajari ne kite inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab sandelte pu Almasihin. 25 Kuwe'itu pegge' tekka ne si Isa Almasi duk iye ne pangandelanten, ga'i ne kite subey pinanolo'an we' sara' sinulat si Musahin.
26 Kēmon ka'am me' anak Tuhanin ne pegge' sandel ne ka'am pu si Isa Almasi. 27 Pegge' kēmon ka'am sandel ne pu si Isa Almasi duk bakas ne ka'am pinandi, tanda' we' nuhut ne ka'am iye, hangkan ilekkat ne we' bi addatnen. 28 Manjari, ga' ne niya' pagbidda'an Yahudihin duk me' a'a duma'in Yahudihin. Ga' niya' pagbidda'an banyaga'in duk duma'in banyaga'in. Ga' niya' pagbidda'an lellahin duk dendehin. Pegge' kēmon ka'am magdambuwa' dem atey ne sabab sandelbi pu si Isa Almasihin. 29 Pegge' ka'am suku' pu si Isa Almasi, hangkan me' tubu' Ibrahim isab ka'am duk tepe si ka'am du pananggup Tuhan pu Ibrahimin.

4

1 Pina'inku miya'an makajari isab inupamahan kuwe' inin. Upama niya' nakanak, anak dambuwa'-buwa', bu matey samanen. Iye ne dapu' me' alata' ta'amban samanen. Saguwa' samanta'an nakanak pe iye kuwe' du hadja iye banyaga'. 2 Pegge' pinagbaya'an pe iye duk me' alata'nen we' me' a'a mangipat iyehin. Saguwa' bang tekka ne ellew panessa' samanen, niya' ne kapatutne magbaya' si me' alata'nen. 3 Damikkiyan kite bi isab matu'uhin, masa kuwe' mākanak pe kite bi, hātinen ga' pe kite bi sandel pu si Isa Almasi, kuwe' kite bi dalil me' banyaga' patuhut ne hadja si me' ka'addat-addatan kapapu'anten bi duk me' bi'at-bi'atan me' a'a si dunya inin. 4 Saguwa' pagtekka ellew pangeddew Tuhanin, pinapitu we' ne si dunya Anaknen. Inanakan iye we' manusiya'. Yahudi iye duk tinuhut we' ne sara' tasulat si Musahin, 5 supaya tapaluwasne me' a'a si antanan sara'in duk supaya kite bi hinang Tuhanin me' anakne.
6 Kabugtu'anbi we' ka'am me' anakne ne pegge' pinapitu we' Tuhanin dem ateyte bi Niyawa Sutsihin, iye mala'i si Anaknen, Isa Almasi. Sabab Niyawa Sutsi dem ateyten bi makajari ne ēnante bi Tuhanin Samate bi. 7 Hangkan hep kuwe'itu duma'in ne

ka'am kuwe' banyaga' saguwa' anakne ne ka'am. Duk pegge' anakne ka'am, pangurung Tuhanin du si ka'am kēmon me' kahāpan suku' si me' anaknen.

Gagal si Paul si me' a'a Galatiyahin

8 Matu'uhin masa ga' pe kata'uhanbi Tuhanin, kuwe' ka'am me' banyaga' me' tuhan-
tuhan tinuhutbin. 9 Saguwa' kuwe'itu kata'uhanbi ne Tuhanin, - pasōng pe, kata'uhan
Tuhanin ne ka'am, - na, we'ey ne isab batang tuhutbi balik me' ka'addatan duk me' bi'at-
bi'atan masahin bu ga' du niya' kagunahande? We' baya' ne isab ka'am binanyaga' we'
de balik? 10 Tuhutbi ne balik me' ka'addatan me' a'ahin, kuwe' pamahadjebi ellew li'ihin
duk me' kādja'anbi bulan-bulanin atawa musim-musimin. 11 Suse ku si ka'am, kaw ga'
niya' ka'ujudan paghinangku malu'u si ka'amin.
12 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, pākuku si ka'am, subey ne
ka'am kuwe' akuhin pegge' kemuwe ku sandel pu si Isa, ga' ne ku ngandel si sara'
āgama Yahudihin. Saguwa' kuwe' ne ku ka'am me' duma'in Yahudihin. Duk ga' du
niya' dusebi si aku saguwa' hāp pangahatulbi akuhin matu'uhin. 13 Kata'uhanbi du
we' pu'unku hep kapagmahalayak aka-aka mahāpin si ka'am matu'uhin, pegge' ta'abut
saki ku lu'u si ka'am. Iye miya'an tagna' pagmahalayakku si ka'amin. 14 Bisan ka'am
kasigpitan manamal sabab sakikun, ga' du ku tayikutanbi atawa kalemmi'anbi saguwa'
hinatul ku we' bi. Pangaddatbi akuhin kuwe' pangaddatbi mala'ikat amban surga' bang
upama niya' tapiyu si ka'am. Inaddatan ku we' bi kuwe' pangaddatbi Isa Almasi bang
upama tapiyu iye si ka'am. 15 Kēgan te'ed ka'am masa miya'an pegge' lu'u ku si ka'am.
Asal tapa'inku we' bang makajari hadja, ugitanbi bisan matabin duk pangurungbi
aku, pamakitebi bang sa'ingge pangimmatbi akuhin. Saguwa' we'ey kuwe'itu pinda ne
pangimmatbi akuhin? 16 Hatu kannalbi we' kuntarahante ka'am pegge' akahante ka'am
mabennalin.
17 Me' a'a malu'u magtolo' si ka'am me' tolo' mangga'i mabennalin, kuwe' bantuk
gagal siye si ka'am saguwa' duma'in tapikilden kahāpanbin. Kabaya'anden hadja we'
tayikutanbi ku supaya siye hadja tinuhutbin. 18 Asal hāp bang a'ahin gagal si sawe'nen
basta hāp hadja sababnen bang we'ey siye gagal. Duk subey ka'am maggagal bang
lu'u ku si ka'am atawa bang ga' ku lu'u. 19 Kimmatante ka'am kuwe' me' anakku
kinalasahankun; hangkan, kuwe' dende kahunitan bang iye sōng nganak, kahunitan
ku mikil sabab ka'am samanta'an ga'i pe ka'am dambūs-būs nuhut Isa Almasi duk iye
ne asal magbaya' dem ateybin. 20 Bang si' ku lu'u si ka'am kuwe'itu. Tabo'ote si' ka'am
magbissā magharap pegge' suse ku te'ed si ka'am.

Si Hagar duk si Sara hinang upama

21 Ka'am me' mabaya' manuhut sara' sinulat si Musa dem kitabin, ga'i ke kata'uhanbi
bang ine pina'in kitabin? 22 Pa'in kitabin hep we' Ibrahim duwe anakne lellahin.
Dambuwa' anaknen amban andane banyaga'in duk dambuwa'in amban andane
duma'in banyaga'in. 23 Anakne amban banyaga'in inanakan sa hinangan si dunyahin.
Saguwa' anakne amban andane duma'in banyaga'in inanakan panuman Tuhan janji'ne
pu si Ibrahimin. 24 Inin pangandalilanten: dende duwangan inin dalil janji' Tuhan
duwehin. Si Hagar, dende banyaga'in, dalil janji' Tuhan tagna'in, iye sara' pinangu-
rungne pu si Musa la'i diyata' punu Turusinahin. Duk me' manuhut sara'in kuwe'
me' banyaga'. 25 Manjari si Hagar dalil punu Turusinahin la'i si lahat Arab duk dalil
me' bangsa Yahudihin isab. Banyaga' si Hagar duk me' anaknen. Damikkiyan isab
kēmon me' Yahudi kuwe'itu manuhut sara' sinulat si Musahin kuwe' pabanyaga' si
sara'in. 26 Saguwa' si Sara, anda Ibrahim duma'in banyaga'in, iye dalil kēmon kite bi me'
masandel pu si Isahin pegge' ga' kite bi pabanyaga' si sara' sinulat si Musahin. 27 Tasulat
hep dem kitab, pina'in,

“Magkēg kew, dende, bisan kew ga' bakas nganak. Magellang-ellang kew we' kēgnun
bisan kew ga' bakas makalessa peddi'. Pegge' me' tubu' dende bakas inambanan
we' ellanen ekka pe manamal amban me' tubu' dende maniya' ellanen.”

28 Me' kapungtina'ihanku, kite bi inin me' anak Tuhanin sabab tinumanan we' ne
janji'nen. Kite bi kuwe' si Isahakin inanakan we' si Sara panuman Tuhan janji'ne pu
Ibrahimin. 29 Masa miya'an isab, nakanak inanakan sa hinangan si dunyahin, si Isma'el,
pinahunitan we' ne nakanak inanakan sabab balakat Niyawa Tuhanin. Damikkiyan
kite bi kuwe'itu pinahunitan te'ed we' me' mapabanyaga' si sara' tasulat si Musahin.
30 Saguwa' ine te' pa'in kitabin? Pa'in kitabin, “Patahala'un dende banyaga'in duk
anaknen pegge' ga' niya' pusaka' pangurung si anak banyaga'in. Kēmon pusaka'in suku'
si anak dende duma'in banyaga'in.” 31 Hangkan me' kapungtina'ihanku masandel pu si
Isa Almasihin, duma'in kite bi kuwe' anak dende banyaga'in saguwa' kuwe' kite bi anak
dende duma'in banyaga'in.

5

Pateteg ka'am duk ka'am luhaya

1 Duma'in ne kite bi kuwe' banyaga' subey nuhut panganda'akan sara' sinulat si
Musahin pegge' bakas pinaluhaya ne kite bi we' Almasi. Hangkan da'a te'ed ka'am ngatu
binanyaga' balik saguwa' pateteg ka'am duk ka'am luhaya.

2 Tentemanun bi pina'inku inin. Bang pa'inbi we' subey ka'am magislam supaya
ka'am kinimmatan bentel we' Tuhanin, papitu Almasihin ga' niya' gunane si ka'am.
3 Asal sessa'ante ka'am balik we' sasuku magislam sa panganda'akan sara'in, subey
tuhutde kēmon panganda'akan sara'in. 4 Sasuku ka'am magpa'in we' inampun duk
kinimmatan ka'am bentel we' Tuhanin sabab panuhutbi sara'in, tinayikutan ne we' bi
Almasi. Sumape' ne ka'am amban lasa duk ase' Tuhanin. 5 Saguwa' kite bi, iye inase-
aseten bi, we' ampun Tuhanin kite bi duk kimmatanne kite bi bentel sabab balakat
Niyawanen duk pegge' sandel kite bi pu Almasi. 6 Pegge' bang ne kite bi sandel pu si Isa
Almasi, sali'-sali' ne kite bi si pagmatahan Tuhanin bisan kite bi bakas magislam atawa
ga'. Iye mamahalga' si Tuhanin bang takite sandelten bi si lasate si pagkasiten bi.

7 Matu'uhin tinuhut te'ed we' bi tolo' mabennal sabab si Isa Almasihin. Saguwa'
kuwe'itu sine mamages ka'amin hangkan ga'i ne tuhutbi? 8 Duma'in Tuhanin mam-
ages ka'amin, pegge' iye manawag ka'amin duk ka'am nuhut Isa Almasi. 9 Me' tolo'
mangga'i mabennalin palatag sa pina'in eli'anin, “Bisan da puddut pasulig makapasulig
tibu'ukan addunin.” 10 Saguwa' bisan ne kuwe' miya'an, pegge' magpungtina'i kite
bi sabab sandelte bi si Panuhutanten bi Isa Almasi, kabugtu'anku we' ga'i du tuhutbi
panolo' seddili amban me' bakas panolo'ku si ka'amin. Duk a'a manasew pikilanbin
sabab me' tolo'ne mangga'i mabennalin, asal legga Tuhanin du iye bisan sine.

11 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' me' a'a magpa'in we'
magtolo' pe ko' ku we' subey kite bi magislam supaya kinimmatan kite bi bentel we'
Tuhanin. Bang to'o inin we'ey pe ku bininasa we' me' Yahudihin? Bang si' ku magtolo'
we' subey a'ahin magislam, ga'i ne si' ku ka'astelande bisan ne ku magtolo' isab sabab
kamatey Isa Almasi diyata' olomin. 12 Bang du si' me' a'a manasew ka'am iyan duma'in
hadja magislam saguwa' ngapun dide ne manalus.

13 Manjari ka'am, me' kapungtina'ihanku, tapene' ka'am we' Tuhanin supaya ka'am
tapaluhayane hangkan ga'i ne subey tuhutbi sara'in. Saguwa' duma'in hātine inin we'
pegge' luhaya ne ka'am, makajari ne ūtanbi me' napsu baranbin. Ga'i. Saguwa' subey
ka'am magtabang-tinabang pegge' maglasa-ilasa ka'am. 14 Pegge' kēmon panganda'akan

sara' tasulat si Musahin tatuhutte ne bang tuhutte dambuwa' da'akan inin: “Kalasahanun sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun.” 15 Saguwa' bang iye bahanbin magkekkeb duk magsasa' kuwe' asu, na pahatul ka'am pegge' ujud magka'at iyan pagdambuwa' ateybin.

Nuhut napsuten atawa nuhut Niyawa Tuhanin

16 Inin pina'inku si ka'amin: tuhutun bi panganda'akan Niyawa Sutsihin, manjari ga'i iyan ūtanbi napsubin. 17 Pegge' kinabaya'an napsuten bi duk kinabaya'an Niyawa Tuhanin ga'i maguyun. Magkuntara duwe inin hangkan hep ga'i tahinangte me' hinangan kinabaya'ante hininangin. 18 Bang iye tinuhutbin kinabaya'an Niyawa Tuhanin, ga' ne niya' kaput sara'in si ka'am.

19 Bang napsuden iye tinuhut me' a'ahin mura kata'uhan pegge' inin me' hinanganden: magjina siye, ba'isan siye, duk ga'i siye iya' magkadupangan. 20 Pahadjede me' tuhan-tuhanin. Hininang-hinang we' de sawe'den duk magbahasa siye. Magkuntara siye duk magsasa'. Magkimbū siye duk magka'astel. Iye luwal pinikilden kinabaya'anden hadja, ga'i tapikilde sawe'den. Magpa'il-pa'il siye. 21 Pagnapsuhande panyap sawe'den. Maglangohan siye duk bang magtipun siye maglami-lami, luwal siye maginuman duk magkadupangan. Niya' pe me' hinangande seddili kuwe' inin. Ambat tabalikku bakas pina'inku si ka'am matu'uhin, we' me' a'a maghinang me' hinangan mala'at inin asal ga'i te'ed sinakup dem pagbaya'an Tuhanin.

22 Saguwa' a'ahin bang pinagbaya'an iye we' Niyawa Tuhanin, iye inin me' hinangannen: malasa iye si pagkasine, kēgan dem ateynen, duk hāp pamikilnen. Ta'u iye magpasensiya si sawe'ne duk hāp addatnen si pagkasinen. Be-tabang iye duk kapangandelan iye. 23 Diyawa' pagateynen duk ga'i ūtanne napsunen. Sabennal ga' niya' sara' kuntara si me' hinangan inin. 24 Duk kēmon me' a'a suku' pu si Isa Almasihin, kimmatande ne we' napsuden kuwe' dalil bakas matey magtuhut duk si Isa pangalansang iye diyata' olomin. Hātinen, ga'i ne tuhutde napsuden duk sasuku kinabaya'an baranden. 25 Pegge' ka'urungan ne kite bi umul ba'ahu we' Niyawa Tuhanin, subey ne kite bi ngatu pagbaya'anne. 26 Subey kite bi ga'i abbuhan. Da'a kite bi ma'astel sawe'te bi duk da'a kite bi ngimbūhan sawe'te bi.

6

Magtabang-tinabang ka'am

1 Me' kapungtina'ihanku, bang niya' dambuwa' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin tasa'ut maghinangan la'at, ka'am me' pinagbaya'an we' Niyawa Tuhanin subey iye sagdabi supaya iye tabo'obi balik nuhut kinabaya'an Tuhanin. Saguwa' subey pahāp-hāpbi panolo'bi iyehin. Duk pahatul-hatul ka'am kaw ka'am isab tasassat we' seyitanin duk kapagduse ka'am. 2 Magtabang-tinabang ka'am pegge' bang hinangbi inin, tuhutbi panganda'akan Isa Almasihin. 3 Bang niya' a'a magpikil we' hāp ne te'ed iye, bu ga'i du, a'a iyan madupang dine hadja. 4 Subey ka'am dangan-dangan pandogahanbi pahāp-hāp di hinanganbin. Bang asal hāp hinanganbin makajari ka'am sinna si dibin. Da'a iye pagsinnahanbin we' hāp hinanganbin amban hinangan sawe'bin. 5 Pegge' kite bi dangan-dangan subey kuwiraw si di hinanganten bi.

6 Duk ka'am me' inusihatan lapal Tuhanin, subey tabangbi sukal a'a magusihat si ka'amin.

7 Da'a ka'am sala' si pamikilbin. Ga'i tapadupang Tuhanin. Ine-ine tanem a'ahin, iye du isab bayu'an miya'an ta'eddo'nen. Hātinen ine-ine hinang a'ahin, tinumbasan iye sa hininangnen. 8 Bang iye tinuhutnen napsunen, iye panumbas iyehin matey du iye duk tapī si narka'. Bang iye tinuhutnen kinabaya'an Niyawa Tuhanin, panumbas iyehin

umul ga' niya' tamananne si surga'. 9 Hangkan, subey kite bi ga'i jumu' maghinangan
hāp. Pegge' bang maghinangan hāp ne pa'in kite, niya' waktu si pasōngan, urungan
Tuhanin kite bi kahāpan. 10 Hangkan kahaba' niya' lugalte bi subey kite bi maghinangan
hāp si kēmon a'a, lagi' ne si me' pungtina'ite bi masandel pu si Isa Almasihin.

Panessa' si panambusan

11 Payamanun bi me' sulatan mahadje inin. Aku manulat inin tu'u si panambusan
sulatkun. 12 Me' a'a luwal manege'-nege' ka'am dina'ak magislamin, iye inapasden
we' sanglitan me' Yahudihin siye. Tinalew siye si me' pagkaside Yahudihin kaw siye
bininasa sabab sandelde pu si Isa Almasi mamatey diyata' olomin. 13 Bisan du siye
magtolo' we' subey ka'am magislam sa panganda'akan sara' tasulat we' si Musahin, ga'i
du tuhutde kēmon panganda'akan dem sara'in. Sege'de ka'am magislam supaya hadja
siye kapagabbu we' siye makahumatan ka'amin hangkan ka'am magislam. 14 Saguwa'
aku, ga' niya' seddili pagabbuhanku luwal hadja sabab kamatey Panuhutanten bi,
Isa Almasi sababku. Pegge' matey iye ilansang diyata' olom supaya ku tapaluwasne
amban dusekun. Duk sabab kamateynen ga'i ne ku tabo'o-bo'o we' me' napsu mala'at
si dunya inin duk ga' ne niya' baya'ku si me' hinangan mala'at si dunya inin. 15 Ga'
niya' kagunahanne bisan a'ahin magislam atawa ga'i. Iye mamahalga'in we' bakas
bina'ahuhan ne kite we' Tuhanin. 16 Kēmon manuhut me' pina'inku inin, karayaw siye
ka'ase'an Tuhanin duk karayaw pasanyangne dem ateyden, duk duma'in hadja siye,
saguwa' kēmon isab me' a'a Tuhanin, Yahudi ke atawa duma'in Yahudi.

17 Tinagna'an ma'in kabaya'ankun ga' ne niya' nasew aku pasal kapatutku magmaha-
layak sabab si Isa Almasihin. Sabab me' pali' si baranku inin pasti' we' dara'akan Isa
Almasi ku.

18 Me' kapungtina'ihanku, karayaw du ka'am luwal ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi.
Amin. *Wassalam*

Sulat si Paul si me' a'a Epesusin

Pahāti sabab sulat si Paul si me' a'a Epesusin

Puweblo Epesusin la'i si Asiya Diki'. Puweblo Epesusin masaley hadje te'ed duk ekka a'a patenna' la'i. Bantu puweblo miya'an sabab dayahan me' a'ahin duk ekka bayu'-bayu'an pagadjak-adjakde, duk sabab tuhan-tuhan dende sinumbaden inēnan Artemis. Tellun tahun si Paul la'i si puweblo miya'an magusihat sabab Isa Almasi. Ekka a'a makakale si usihatnen. Niya' isab me' hinangan maka'ulali' tahinang si Paul la'i duk ekka kahagad pu si Isa la'i. Puwas tellun tahun tahala' si Paul duk palanjal iye pī si me' kalahatan seddili.

Sulat inin duma'in hadja para si me' masandel pu si Isa si Epesusin saguwa' para si me' sinduwe si me' lahat matapitin du isab. Sinulat inin we' si Paul sābune dem kalabusu si puweblo Roma.

Tu'u dem sulat inin inaka dahu' we' si Paul we' kēmon me' masandel pu si Isa Almasihin pinagdambuwa' ne, ubus bu inakahan isab siye we' ne bang sa'ingge subey kawul-pi'ilden duk bang sa'ingge panganda'agde nakura' seyitanin.

1 Sulat inin amban aku, si Paul, pinasampay piyu si ka'am me' a'a Tuhan lu'u si lahat
Epesusin, me' mapateteg pu si Isa Almasihin. Amban baya' Tuhan hangkan ku inin
kawakilan we' Isa Almasi magmahalayak aka-aka mahāp amban iyehin. 2 Karayaw
luwal ka'am ipat Samaten bi Tuhanin duk Panuhutanten bi Isa Almasi. Karayaw isab
pasanyangde dem ateybin.

Pudjite bi Tuhanin sabab tahinangne si kitehin bi

3 Pudjite bi Tuhanin, Sama Isa Almasi, Panuhutanten bi. Pegge' magdambuwa' ne kite
bi duk Isa Almasi, iledjiki'an kite bi we' Tuhanin. Pinangurung we' ne si kite bi kēmon
bayu'-bayu'an kahāpan amban surga', kahāpan ga'i usa' salama-lama. 4 Ga' pe dunyahin
pinapanjari, andang ne kite bi tapene' we' ne hinangne me' a'ane sabab magdambuwa'
kite bi duk Isa Almasi. Hangkan kite bi pene'ne, supaya kite bi sutsi duk ga' ne niya'
tamak-tamakte bi si pagmatahanne.
5 Hawal lasane si kitehin bi, andang ne tapikil we' Tuhanin we' hinangne kite bi
me' anakne sabab bakas tahinang Isa Almasihin. Inin asal kasinnahannen duk kin-
abaya'anne hininangin. 6 Pudjite bi Tuhanin sabab lasane duk ase'ne mangga'i takila-
kilahin, iye lasane duk ase'ne pinangurungne si kitehin bi sabab tahinang Isa Almasi,
Anakne kinalasahannen. 7 Sabab kamatey Almasihin pinaluwas ne kite bi, hātinen in-
ampun ne we' Tuhanin me' duseten bi. Asal hadje hep te'ed lasa duk ase' Tuhanin si kite
bi! 8 Pangurungne si kite bi kēmon kata'u duk pamikil duk 9 pinakita'u ne we' ne si kite bi
ginara'ne andangin. Ga' inin niya' ngata'uhanne matu'uhin. Duk andang tapikilne we'
Almasi manumanan kēmon kinabaya'anne hininangin. 10 Kabaya'an Tuhanin hep we'
bang ta'abut waktu pangeddewnen pinagdambuwa' ne kēmon pinapanjarinen, kēmon
mala'i si surga'in duk kēmon matu'u si dunyahin, duk Almasi magbaya' si siyehin kēmon.
11 Kēmon hininang Tuhanin hininang we' ne pegge' inin kinabaya'annen duk inin
ginara'nen. Ubus, pegge' iye ginara'nen, tapene' kami we' ne manjari me' a'ane pegge'
magdambuwa' ne kami duk Almasi. Inin ginara'nen kemuwe tagna' awwalley pe.
12 Kami madehellu-dehellu mangase-ngase pu Almasihin. Iye jānnen hangkan kami
tapene', supaya pudji kami lasa duk ase' Tuhanin.
13 Duk ka'am manjari a'a Tuhanin isab sakali' takalebi lapal mabennalin, hātinen aka-
aka mahāp sabab katimbulanbin. Sandel ka'am pu si Almasi duk pinapiyu isab we'
Tuhanin si ka'am Niyawa Sutsi pananggupnen, tanda' we' suku' si iye ne te'ed ka'am.

14 Niyawa Sutsi pinangurungne si kitehin bi, tanda' we' asal tasangkate bi du si pasōngan
kēmon pananggup Tuhan si me' a'anen, duk kabugtu'ante bi ne we' ka'ujudannen luhaya
te'ed kite bi. Pudjite bi lasa duk ase' Tuhanin.

Pangampun si Paulin

15 Iye hep inin sababnen hangkan kemuwe takaleku we' sandel ne ka'am si
Panuhutan kamihin si Isa, duk we' malasa ka'am si kēmon me' a'a Tuhanin, 16 ga'i
ku padeheng magsukul si Tuhan sababbi. Bang ku ngampun, luwal du isab ka'am
tabangkilku. 17 Duk māku-māku ku si Tuhan, Sama Panuhutanten bi Isa Almasi, Tuhan
mapata' pinudjihin. Māku-māku ku karayaw pangurungne ka'am Niyawa Sutsihin, iye
mangurungan kata'u si ka'amin duk pakata'une du si ka'am pasal Tuhanin supaya
pasōng Tuhanin kata'uhanbi. 18 Duk pāku-pākuku isab karayaw pinakellum akkalbin
supaya tahātibi te'ed bang ine inase-asebi amban iyehin pegge' tapene' ka'am we' ne
dina'ak nuhut iye. Duk supaya isab tahātibi bang sa'ingge kahāp me' bayu'-bayu'an
pananggupne pinangurung si me' a'anen, 19 duk supaya isab tahātibi bang sa'ingge
hadje balakatnen si kite bi me' masandel si iyehin. Iye du isab inin balakat ginunanen
20 sakali' pinakellum we' ne balik Isa Almasi amban kamateynen duk pinatingkolo'
iye we' ne si kanawanne, lugal mabangsahanin la'i si surga'. 21 Pinalangkew Almasi
we' Tuhanin. Langkew pe iye amban kēmon magbaya'in duk sasuku taga kapatut duk
balakatin. Langkew gellalnen amban kēmon bakas ginellalin, duma'in hadja si dunya
inin saguwa' sampay si ahilat. 22 Dina'ak Almasi we' Tuhanin magbaya' si kēmon-
kēmonin. Duk iye tapene' Tuhan magnakura' si kēmon me' masandel si iyehin. 23 Isa
Almasi dalil kōkin duk kēmon me' masandel si iyehin dalil barannen. Tipun la'i si siye
kēmon addat duk pikilan Almasihin. Duk antag-antag si dunya duk si surga' la'i iye.

2

Puwasan Tuhanin duseten sabab tahinang Almasihin

1 Na, ka'am matu'uhin ga' niya' umulbi ba'ahu amban Tuhan; kuwe' ka'am dalil a'a
matey sabab hinanganbi mala'atin duk me' dusehin. 2 Masa miya'an addatbin kuwe'
addat me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. Iye tinuhutbin nakura' seyitanin. Iye hep
magbaya' si me' a'a ga'i takite diyata' mahawanin duk kuwe'itu iye isab magbaya' si
me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. 3 Kite bi kēmon kuwe' siyehin du matu'uhin pegge'
luwal hinangte bi ine-ine kinabaya'anten bisan kata'uhante we' la'at miya'an. Ine-ine
kinabaya'an baranten duk ine-ine kasinnahan ateyten, iye miya'an luwal hininangten
ne pa'in. Hangkan hep kite bi kuwe' me' sinduwehin pagmulka'an we' Tuhanin pegge'
iye miya'an matalep si kitehin bi.

4 Saguwa' bisan kite bi kuwe' miya'an, hadje te'ed ase' Tuhan si me' manusiya'in duk
malasa te'ed iye si kite bi, 5 hangkan bisan kite bi kuwe' a'a matey sabab me' hinangante
bi mala'atin, pinakellum kite bi we' ne patuhut pu Almasi. Timbul ka'am sabab lasane
duk ase'ne si ka'amin. 6 Duk pegge' magdambuwa' kite duk Almasi, pinakellum isab kite
we' Tuhanin patuhut pu Almasi duk pinatuhut isab kite si iye magbaya' la'i si surga'.
7 Hininang inin we' Tuhanin, supaya tapakitehanne salama-lama we' ga'i te'ed takila-
kila lasane duk ase'ne si kitehin sabab bakas tahinang Isa Almasihin. 8 Pegge' sabab lasa
duk ase' Tuhanin hep hangkan ka'am timbul pagsandel ne ka'am pu si Almasi. Duma'in
sabab hinanganbin hangkan ka'am timbul, saguwa' lasa-lasahan Tuhan inin si ka'am.
9 Ga'i ka'am makapagabbu, pegge' duma'in hangkan ka'am timbul sabab hinanganbi
mahāpin. 10 Pegge' bina'ahuhan kite we' Tuhanin sakali' kite magdambuwa' duk Almasi
supaya tahinangte me' hinangan mahāp ginara'ne si kite andangin.

Magdambuwa' duk Almasi

11 Na, essebun bi bang sa'ingge ka'am matu'uhin. Duma'in ka'am Yahudi duk inudji' ka'am we' me' Yahudihin pegge' ga'i ka'am magislam bu siye magislam. Saguwa' addatde miya'an hininang we' manusiya' si barande du hadja. 12 Matu'uhin asal tala te'ed ka'am amban Almasi. Duk ga' ka'am sakup si me' tubu' Isra'ilin, me' a'a tapene' we' Tuhanin. Ga' isab ka'am sakup si me' janji' Tuhan si me' a'anen. Ellum ka'am tu'u si dunya inin saguwa' ga' niya' ase-asebi tabang amban Tuhan bu labi pe, ga'i bisan kata'uhanbi bang sine Tuhanin. 13 Saguwa' kuwe'itu magdambuwa' ne ka'am duk Isa Almasi; bisan ka'am bakas tala amban iye matu'uhin, tabo'o ne ka'am kuwe'itu patapit si Tuhan pegge' matey Almasi pamuwasne me' dusebin. 14 Inurungan kasanyangan kite bi pegge' pinaghāp kite bi we' Almasi; kami me' Yahudihin duk ka'am me' duma'in Yahudihin, inānan we' ne pagkuntaraten bi kuwe' dalil ilarak we' ne dinding si elletten bi. 15 Sabab kamateyne diyata' olomin, inānan ne we' ne kapatut sara' me' Yahudihin sampay panganda'akannen. Inānan miya'an we' ne supaya kami me' Yahudihin duk ka'am me' duma'in Yahudihin magdambuwa' atey ne, sali'-sali' sandel si iye duk pinaghāp ne kite bi. 16 Sabab kamateyne diyata' olomin, pinaghāp ne we' Almasi Yahudihin duk duma'in Yahudihin, duk ga'i ne siye magbanta duk pinagdambuwa' ne siye we' ne. Damikkiyan sabab kamateynen maghāp kite bi duk Tuhanin. 17 Hangkan pitu Almasi magaka we' makajari kite bi kēmon maghāp duk Tuhanin. Inakahan ka'am me' duma'in Yahudihin, me' matala amban Tuhanin, duk kami me' Yahudihin isab, me' matapit si Tuhanin. 18 Kēmon kite bi, Yahudi duk duma'in Yahudi, sali'-sali' kite bi tabangan Niyawa Tuhanin supaya kite bi tapī si Samate bi Tuhanin palabey amban Almasi.

19 Na, hangkan hep ka'am me' duma'in Yahudihin, duma'in ne ka'am me' a'a liyu-liyu saguwa' me' a'a Tuhanin ne ka'am magtuhut duk me' a'ane tagna'in duk sakup ne ka'am si me' anak Tuhanin. 20 Kēmon kite bi dalil luma'. Si Isa Almasi batu panenggehan luma'in. Olom luma'in me' kawakilanin duk me' kanabihanin. 21 Dalil pinagtoket ne pa'in we' Almasi me' panyap luma'in duk ngahadje luma'in sampay ujudnen manjari langgal pata' patenna'an Tuhanin. 22 Na, ka'am isab, pegge' magdambuwa' ne ka'am duk Almasi, kuwe' dalil panyap luma' ka'am magtuhut duk me' sinduwehin duk pinagtoket ka'am sampay ujud manjari ka'am luma' Tuhanin duk lu'u patenna' Niyawa Tuhanin si ka'am.

3

Maghinang si Paul si me' a'a duma'in Yahudi

1 Iye hep inin sababnen hangkan ku māku-māku si Tuhan para si ka'am. Tiya' ku kinalabusu sabab pagmahalayakku si ka'am me' duma'in Yahudihin pasal Isa Almasi. 2 Bakas takalebi du we' pegge' malasa duk ma'ase' Tuhanin, niya' hinang pinangandel we' ne si aku duk hinang inin para si kahāpanbi du. 3 Ginara' Tuhanin, ga' niya' bakas ngata'uhanne matu'uhin saguwa' pinakita'u inin we' ne si aku. Bakas akahante ka'am kuwe'ahat sabab inin tu'u si sulat inin 4 duk bang batsabi, tahātibi du isab bakas pinakita'u si aku sabab Almasihin. 5 Ga' inin pinakita'u we' Tuhanin si me' manusiya' awwalley. Saguwa' kuwe'itu pinakita'u ne we' Niyawa Tuhanin si me' kawakilannen duk si me' a'a magpalata' bissānen. 6 Iye inin ginara' Tuhan pinakita'une si kamihin, we' ka'am me' duma'in Yahudihin, sumakup ne ka'am si kami me' Yahudihin iledjiki'an we' Tuhanin duk sakup ne ka'am si baran Almasihin, hātinen si me' masandel si iyehin. Duk kēmon sanggup Tuhanin suku' si ka'am isab pegge' kinahagad we' bi aka-aka mahāpin.

7 Sabab ase' duk balakat Tuhanin pinasuku'an ku hinang we' Tuhanin dina'ak mina-halayak aka-aka mahāp inin. 8 Amban kēmon me' a'a suku' si Tuhanin, aku tamanan madiyawa' paga'anen. Saguwa' aku pe tapene' Tuhanin dina'ak piyu si me' duma'in

Yahudihin, ngakahan siye sabab me' ledjiki' ga'i takila-kila pinangurungne si kitehin bi kēmon sabab Almasi. 9 Duk Tuhan magpapanjari kēmon-kēmonin, dina'ak ku isab we' ne magpahāti si kēmon a'a bang ine hininangnen supaya magjatu ginara'ne tagna'ley pe te'ed duk ga' bakas pinakita'u we' ne matu'uhin. 10 Ga' inin pinakita'u we' Tuhanin matu'uhin pegge' kabaya'annen we' kata'uhan du we' me' mala'ikat taga kapatut duk balakatin, we' asal lalem kēmon bayu'-bayu'an kata'u Tuhanin. Kata'uhande inin sababte bi me' masandel pu si Isa Almasihin. 11 Ginara' Tuhan inin andang ne tapikilne tagna' awwalley pe duk magjatu ginara'ne inin sakali' ne pinapitu we' ne Isa Almasi, Panuhutanten bi. 12 Pegge' magdambuwa' ne kite bi duk Almasi duk pegge' sandel kite bi si iye hangkan bahani ne kite bi duk ga'i kite bi magalang-alang pī si pana'anan Tuhanin. 13 Hangkan hep junjungku si ka'am, pa'asigun bi ateybin bisan ku itu' magsandal kabinasahan sabab pagmahalayakku si ka'amin. Kēmon inin para si kahāpanbi du.

Lasa Almasihin

14 Bang tapikil-pikilku ginara' inin, asal pasujud ku si Samate bi Tuhanin. 15 Iye mangurung umul si kēmon magtewtey-anak si surga' duk si dunyahin. 16 Pāku-pākuku si Tuhanin, pegge' hadje te'ed lasanen duk ase'nen duk balakatnen, karayaw papagenne te'ed ateybin sabab Niyawanen. 17 Karayaw isab we' teteg Almasi lu'u dem ateybi sabab sandelbi si iyehin. Pāku-pākuku isab karayaw haget te'ed lasabi si Tuhanin duk si pagkasibin. 18 Bang haget lasabin, tahātibi te'ed iyan duk kēmon a'a suku' si Tuhanin, tahātide du isab bang sa'ingge hadje lasa Almasi mangga'i takila-kilahin. 19 To'o asal karayaw kata'uhanbi bang sa'ingge hadje lasanen - bisan ga'i tahātite kēmon - supaya tipun lu'u si ka'am kēmon addat duk pikilan Tuhanin.

20 Pudjite bi Tuhanin pegge' sabab balakatne pinapitune dem ateyten bi, mas pasōng pe tahinangnen amban kēmon tapākuten atawa bisan tapikilten. 21 Pudjite bi Tuhanin, kēmon kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin. Pudjite bi Tuhanin sabab Almasi salama-lama ga' tamanan. Amin.

4

Magsulut-sulut me' tindeg Almasihin

1 Tiya' ku kinalabusu sabab panuhutku Panuhutanten bi. Junjungku si ka'am, ine-ine hinangbi, subey hinanganbin tewwa' si matahan Tuhan pegge' tapene' ka'am we' ne. 2 Subey diyawa' ateybin duk lunuk, duk subey ka'am magpasensiya. Magmahāp ka'am si sawe'bi pamakitebi lasabin. 3 Pagge'esanun bi hinang inin supaya luwal ka'am magsulut-sulut ne pa'in, pegge' pinagdambuwa' ka'am we' Niyawa Tuhanin. 4 Kite bi kēmon pinagdambuwa' dalil baran Almasihin. Dambuwa' du barannen. Dambuwa' du isab hadja Niyawa Tuhanin. Damikkiyan dambuwa' du hadja inase-aseten bi kēmon pegge' sali' kite bi tapene' we' Tuhanin. 5 Dambuwa' du hadja isab Panuhutanten bi duk dambuwa' pangandelanten bi kēmon, iye si Almasi. Duk dambuwa' du hadja jānnen hangkan kite bi pinandi. 6 Dambuwa' du isab hadja Tuhanin duk iye sama me' a'ahin kēmon. Iye magbaya' si kēmonin. Antag-antag la'i iye duk tu'u isab iye dem ateyte bi kēmon.

7 Bisan kite bi magdambuwa' saguwa' dangan-dangan kite bi ka'urungan magseddili-seddili kapandeyan we' Almasi. Urunganne kite tamanan kabaya'annen. 8 Pa'in kitabin hep,

"Pa'angkatne hap surga'in ekka tabo'one me' pilisu, duk inurungan we' ne me' a'anen kahāpan."

9 Na, bang pina'in we' pa'angkat iye, hātinen we' duwa'i dahu' iye pitu si dunya. 10 Na, ma-pitu si dunya inin, iye du isab mapa'angkat balikin pī diyata' si dambiya' langit supaya antag-antag si tibu'ukan alamin la'i du isab iye. 11 Iye du isab "mangurung kahāpan si

me' a'anen". Niya' kawakilan we' ne magmahalayak lapalnen. Niya' isab urunganne kapandeyan magpalata' bissānen. Sinduwehin urunganne kapandeyan ngahumatan me' a'ahin nuhut Almasi. Niya' isab urunganne kapandeyan magusihat duk ngahatul me' masandel pu Almasihin. 12 Hininang inin we' Almasi supaya tahinang me' masandel si iyehin me' bayu'an hinangde si Tuhanin supaya siye, me' dalil barannen, magasig-inasig du siye duk ngabasag sandelden. 13 Ujudnen sali'-sali' ngabasag sandelten bi duk magkasōng pangata'uten bi kēmon sabab Almasi, Anak Tuhanin. Manjari pagen ne sandelte pu Almasihin duk kawul-pi'ilten kuwe' ne kawul-pi'il Almasihin. 14 Bang pagen ne sandelten, na, pikilanten duma'in ne kuwe' pikilan nakanak mura tapadupang. Ga'i ne kite kahumatan we' panolo' ine-ine. Duma'in ne kite kuwe' me' a'a sinduwehin, ine-ine panolo' si siye we' me' guru pangakkalin, kahagadde kuwe' dalil patuhut ne hadja siye tungan-tungan siye bo'o goyakin atawa baliyuhin. 15 Saguwa' kite bi, iye binissāten bi si me' sawe'ten bi sabab tolo' mabennalin hawal lasate bi si siyehin. Manjari pasōng ngabasag sandelte pu Almasihin duk kawul-pi'ilten manjari ne kuwe' kawul-pi'ilnen. Iye hep dalil kōkin 16 duk kite bi me' masandel si iyehin dalil barannen. Kēmon bayu'an si baranin, iye magbaya' si siyehin kōkin. Kēmon siye magsugpat pahāp-hāp duk pagen siye sabab me' ohat mangantanan siyehin. Bang kēmon bayu'an si baranin dangan-dangan ngahinang-hinang pinasuku' si iyehin, nulig baran miya'an duk ngabasag. Damikkiyan kite bi me' dalil baran Almasihin, bang kite bi maglasa-ilasa duk magtabang-tinabang, ngabasag duk ngapagen sandelten bi.

Bina'ahuhan kawul-pi'ilin bang nuhut pu Almasi

17 Hangkan hep sessa'ante ka'am pegge' ka'urungan ku kapatut we' Panuhutanten bi. Amey-amey da'a ne tuhutun bi me' addat me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin pegge' ga' niya' kagunahan me' pamikilden. 18 Kuwe' lanab dem pikilanden. Ga' niya' umulde salama-lama amban Tuhan pegge' ga'i kata'uhande Tuhanin duk tuwas ateyden. 19 Ga'i ne siye iya'. Iye ne hadja luwal tinuhutden me' napsuden duk ba'isan siye duk ga'i siye ngatu kaduhulan.

20 Saguwa' ka'am, duma'in kuwe' miya'an ta'ayabi amban Almasihin. 21 Takalebi sabab iye duk pegge' ka'am me' tindegne katolo'an ka'am tolo' mabennal amban iyehin. 22 Hangkan lebbahanun bi ne me' addatbi matu'uhin. Pegge' me' addatbi iyan ngakkalan ka'am hangkan ūtanbi napsu baranbin duk inin makapagka'at ka'amin. 23 Subey ne te'ed asal bina'ahuhan pagateybin duk pamikilbin. 24 Duk subey addatbin bina'ahuhan duk ne kuwe' addat Tuhanin. Manjari kawul-pi'ilbin bentel ne duk bunsi ne ka'am magduse.

25 Hangkan da'a ne kite bi magdusta'. Subey bissāte bi hadja sasuku mato'ohin si pagk-asiten bi, pegge' kēmon kite bi pinagdambuwa' dalil baran Almasihin. 26 Bang ka'am astel, pahatul-hatul ka'am kaw ka'am kapaghinangan la'at hawal astelbin. Da'a bo'ohun bi tuli astelbin. 27 Da'a urunganun bi lugal seyitanin nassat ka'am. 28 A'a panangkewin subey ne padeheng nangkew, saguwa' subey ne iye papages maghinang, supaya niya' ka'ellumanne duk supaya niya' panabangne me' mamiskinin. 29 Da'a ka'am missā la'atan saguwa' bissāhun bi hadja me' bissā mahāpin duk me' bissā maka'asig ateyin duk me' bissā matumewwa'in para si kahāpan me' mapakale si ka'amin. 30 Duk da'a padukkahun bi Niyawa Tuhan Masutsihin. Pegge' Niyawa Tuhan dem ateybin, tanda' pangurung Tuhanin we' ka'am suku' si iye. Duk sabab Niyawa Tuhanin kabugtu'anbi we' niya' ellew si pasōngan pinaluhaya te'ed ka'am we' Tuhanin. 31 Lebbahanun bi ne kēmon peddi' ateybin, pagastelbin, duk pagamābin. Da'a ne ka'am maggasud. Da'a ne ka'am missā-missāhan sawe'bi. Da'a ne ka'am bunsi si sawe'bi. 32 Saguwa' subey ka'am

hāp duk magase'-inase'. Duk subey isab ka'am magampun-inampun, kuwe' Tuhanin inampun ka'am we' ne sabab Isa Almasi.

5

Me' hinangan bentel

1 Ka'am iyan me' anak Tuhanin kinalasahan te'ed we' ne, hangkan subey tuyu'anbi
ilekkat addatnen. 2 Subey ka'am luwal malasa si sawe'bi kuwe' pangalasa Almasi
ka'amin. Pegge' Almasi hep, hawal lasane si kitehin bi, pinaglilla' we' ne dinen kuwe'
kuluban para si kahāpante bi, duk kasulutan te'ed Tuhanin si hininangne miya'an.
3 Ka'am iyan me' a'a Tuhanin, hangkan bang pasal magjina duk magba'is duk
magnapsu, ga'i patut bisan binangkil we' bi. 4 Duk ga'i isab pata' si ka'am ngalaka' atawa
maglalap atawa magulahan ga'i hāp. Saguwa' iye hāp hinangbi, magpasalamat ka'am
si Tuhan. 5 Kata'uhanbi du we' sasuku magjina atawa magba'is, ga'i siye sumakup dem
pagbaya'an Almasi duk Tuhanin. Damikkiyan me' manapsuhanin ga'i du isab sumakup
la'i pegge' me' pagnapsuhanden iye miya'an hinangde tuhanden.
6 Da'a pakalehun bi me' a'a magpa'inin we' me' hinangan miya'an ga'i la'atan, kaw
ka'am tapadupang we' de. Pegge' me' hinangan miya'an hep jānnen hangkan astel
Tuhanin si me' mangga'i manuhut iyehin duk leggane du siye. 7 Hangkan da'a te'ed
ka'am magtuhut-tuhut duk me' a'a kuwe' me' a'a miya'an. 8 Matu'uhin kuwe' ka'am dem
lindem. Saguwa' kuwe'itu kuwe' dem danta' ne ka'am pegge' nuhut ne ka'am pu si Isa Al-
masi. Hangkan kawul-pi'ilbin subey matalep si me' a'a dem danta'. 9 Pegge' bang a'ahin
dem danta', kawul-pi'ilnen hāp duk bentel duk kapangandelan iye. 10 Pagtuyu'anun bi
ngaya bang ine-ine makasulut Panuhutanten bi. 11 Da'a ka'am palamud si me' hinangan
la'at hininang me' a'a dem lindemin. Saguwa' iye subey hininangbin, papasti'un bi si
siye we' me' hinangande miya'an ga'i hāp. 12 Maka'iya'-iya' te'ed bisan binissā sabab
me' hinangande tinapukanin. 13 Saguwa' bang pinapasti' si siye we' sala' hinanganden
ujud pagtamamde sā'den, 14 pegge' ine-ine kadanta'an pasti' te'ed pinayaman. Hangkan
hep niya' pina'in,

"Ngape ne kew, matulilu donga' ne kew amban kamateynun ubus dinanta'an du kew
we' Almasi."

15 Hangkan pahatul-hatul te'ed ka'am bang sa'ingge kawul-pi'ilbin. Da'a ka'am kuwe'
a'a ga'i ta'u mikil saguwa' subey lalem akkalbin. 16 Bang niya' hāp subey hinangbi,
hinangun bi ne. Da'a ne tangguhanun bi pegge' hinangan me' a'a kuwe'ituhin la'at ne
te'ed. 17 Hangkan hep da'a ka'am kuwe' a'a ga'i ta'u mikil, saguwa' subey tahātibi bang
ine-ine kinabaya'an Panuhutanbin Isa Almasi, duk tuhutun bi.
18 Subey ka'am ga'i maglangohan pegge' makapagka'at ka'am. Saguwa' iye subey
hinangbi, subey pasagadanbi Niyawa Tuhanin magbaya' si ka'am. 19 Bang ka'am
magbissā-bissā, gunahun bi me' bissā dem kitabin duk magkalangan ka'am pamudjibi
Tuhanin, duma'in hadja duk behebi saguwa' sampay dem ateybi. 20 Duk subey ka'am
luwal magsukul si Samate bi Tuhanin bisan ine-ine tekka si ka'am, pegge' sandel ka'am
si Panuhutanten bi Isa Almasi.

Maglewlekebinihin

21 Magpadiyawa' ka'am si sawe'bi hawal pagaddatbi pu Almasihin.
22 Ka'am me' dendehin, subey ka'am magpadiyawa' si ellabin, pegge' magpadiyawa'
ka'am si Panuhutanten bi. 23 Pegge' lellahin taga kapatut si andanen kuwe' Almasihin
isab taga kapatut si kite bi, me' masandel si iyehin. Iye manimbul kitehin bi, kite bi dalil
barannen. 24 Hangkan dendehin subey te'ed magpadiyawa' si ellanen ine-ine kabaya'an
ellanen, kuwe' kitehin bi isab me' masandel pu Almasihin magpadiyawa' si iye.

25 Ka'am me' lellahin, subey kalasahanbi andabin kuwe' du isab pangalasa Almasi si
kitehin bi me' masandel si iyehin. Pinaglilla' hep we' ne umulnen para si kahāpante bi.
26 Hininang inin we' ne supaya kite bi manjari me' a'a Tuhanin. Sinutsi kite bi we' ne
sabab kinahagad we' te bi lapalnen duk sabab pinandi kite bi, tanda' we' kahagad ne
kite bi si iye. 27 Hangkan inin hinangne si kite bi supaya ga' ne te'ed niya' duse-dusete
bi duk ga' ne niya' tamak-tamakte bi atawa kotot-kototte bi atawa salla'te bi. Manjari
hāp ne kite bi manamal duk tayima'ne kite para si iye. 28 Damikkiyan isab ka'am me'
lellahin, subey kalasahanbi andabin kuwe' pangalasabi baranbin. Bang kalasahanbi
andabin, iye kinalasahanbin baranbin. 29 Ga' niya' a'a bunsi si di barannen. Saguwa'
pakanne duk ipatne te'ed barannen, kuwe' Almasihin ipatne kite bi me' masandel si
iyehin, 30 pegge' kite bi dalil barannen. 31 Tasulat hep dem kitab, pina'in, "Bang lellahin
maganda, ambananne sa'i-samanen duk padambuwa' iye si andanen, duk duwehin
magdambuwa' baran ne." 32 Ayat inin lalem ma'ananen. Bang tasabutkun, bissā inin
tewwa' pu si Almasi duk me' masandel si iyehin. 33 Saguwa' inin pasal ka'am du isab me'
maglewlekebinihin. Lellahin subey kalasahanne andanen kuwe' pangalasane dinen,
duk dendehin subey pagaddatanne ellanen.

6

Magtey-anakin

1 Ka'am me' mākanakin, subey tuhutbi panganda'akan me' matetto'abin. Patut inin
hininang we' me' masandel pu si Almasihin. 2 Pa'in Tuhanin dem sara'ne, "Pagad-
datanun bi sa'i-samabin." Iye inin dehellu-dehellu da'akanne patuhutanne janji':
3 "Supaya," pa'inne, "ekka kahāpan tekka si ka'am duk taha' umulbin tu'u si dunya."
4 Ka'am isab me' matetto'ahin, subey hāp pagbo'obi si me' anakbin duk ga'i peddi'
ateyden si ka'am. Pagesun bi siye duk tolo'anun bi siye me' kinabaya'an Almasi panolo'
si siyehin.

Banyaga' duk amu

5 Ka'am me' banyaga'in, subey tuhutbi panganda'akan amubi tu'u si dunyahin. Pagad-
datanun bi siye duk tuhutun bi siye ateybin dambūs-būs, kuwe' Almasi paghinangan-
bin. 6 Hinangun bi panganda'akanden, duma'in hadja bang lu'u siye mayam-mayam
pegge' kabaya'anbin we' kasulutan siye si ka'am, saguwa' maghinang ka'am pegge'
banyaga' Almasi du ka'am duk hinangun bi kabaya'an Tuhanin dambūs-būs ateybin.
7 Hangkan maghinang ka'am pahāp-hāp duk subey ka'am sinna maghinang, kuwe'
duma'in manusiya' amubin saguwa' Almasi. 8 Pegge' kata'uhanbi du we' tumbasan
Almasi sasuku maghinangan mahāpin bisan iye banyaga' atawa duma'in banyaga'.
9 Ka'am isab me' amuhin, subey isab ka'am hāp si me' banyaga'bin. Da'a ne siye
tungga'anun bi. Essebun bi we' ka'am duk me' banyaga'bin, dambuwa' du hadja amubin
la'i si surga' duk ga'i ka'am pagbidda'ne.

Me' panyap pangatu si seyitanin

10 Si panambusanne, iye inin panessa'ku si ka'amin. Subey papagenbi sandel-
bin pegge' magdambuwa' ka'am duk Panuhutanten bi duk pegge' hadje balakatnen.
11 Akahante ka'am, kuwe' kite bi magbono' duk seyitanin. Hangkan subey gunate
kēmon panyap pangurung Tuhan kitehin pangatute supaya kite ga'i ka'akkalan we'
seyitanin. 12 Pegge' bantaten duma'in manusiya' saguwa' nakura' seyitanin duk kēmon
dara'akannen bu la'atan siye kēmon; pala'ihanden diyata' mahawan. Balakatan siye
duk niya' siye taga kapatut duk magbaya' siye si kēmon a'a dem kalindeman si dunya
inin. 13 Hangkan hep gunahun bi kuwe'itu kēmon panyap pangurung Tuhan kitehin
bi pangelligte bi diten duk pangatute bi si me' bantate bi seyitanin supaya bang tekka

ellew panassat ka'amin, tatuwasanbi du siye. Duk pagubus ne tahinangbi kēmon subey hininangbin, ga'i du ka'am tada'ag we' de.
14 Hangkan subey ka'am luwal panyap ngatuhan me' bantabi inin kuwe' me' sundalu.
Iye dalil kanditbin mabennalin, hātinen subey te'ed ka'am ga'i magdusta'. Iye dalil ellig
dākanbin me' hinanganbi mabentelin. 15 Subey ka'am luwal panyap magaka sabab aka-
aka mahāpin we' hināp ne we' Tuhanin manusiya'in sabab bakas tahinang Almasihin.
Iye inin dalil tehompa'bin. 16 Duk subey ka'am luwal sandel pu si Isa Almasi pegge'
inin dalil tamingbin. Bang basag sandelbin ga'i ka'am tewwa' we' me' pana' seyitan
makayatin, hātinen me' sassatnen. 17 Subey ka'am ngandel we' tinimbul te'ed ka'am
hangkan inelligan ka'am, kuwe' sundalu ngandel pegge' inelligan du kōknen we' saruk
basi'. Tayima'un bi isab lapal Tuhanin, iye dalil bessi pangurung Niyawa Tuhanin
ka'am. 18 Subey ka'am luwal ngampun si Tuhan duk māku-māku ine-ine sukalbin duk
tuhutun bi pamanolo' Niyawa Tuhanin sābubi mangampunin. Papateng-pateng ka'am
duk pagtuyu'anun bi te'ed māku-māku si Tuhan para si me' pagkasibi masandel pu si Isa
Almasihin. 19 Duk māku-māku isab ka'am para si aku, supaya ku urungan Tuhanin bissā
matumewwa'in, duk supaya ku isab bahani magpahāti sabab aka-aka mahāp amban
Tuhanin. Ga' inin kinata'uhan matu'uhin saguwa' kuwe'itu pinakata'u ne si me' a'a.
20 Aku inin kawakilan we' Almasi magmahalayak aka-aka mahāpin, bisan ku itu' tu'u
dem kalabusu. Māku-māku ka'am si Tuhan karayaw bahani du ku magmahalayak pegge'
inin hinang pinasuku'an si aku we' Tuhanin.

Si panambusannen

21-22 Da'akku piyu Tikikus si ka'am supaya ka'am ka'akahanne bang sa'ingge du ku
tu'u duk bang ine hinangkun. Si Tikikus inin dambuwa' pungtina'ite bi kinalasahan
pegge' sandel isab iye pu si Almasi. Maghinang iye si Panuhutanten bi duk kapangan-
delan iye si hinangnen. Akahanne du ka'am sabab kami tu'u duk pa'asigne du ateybin.
23 Me' kapungtina'ihanku, pāku-pākuku si Samate bi Tuhanin, duk si Panuhutanten
bi Isa Almasi, karayaw we' pasanyangde dem ateybin duk tabangande ka'am supaya
maglasa-ilasa du ka'am kēmon, pegge' sandel ka'am pu Almasi. 24 Karayaw ipat Tuhanin
kēmon sasuku ga'i pinda lasade si Panuhutanten bi Isa Almasi. *Wassalam*

Sulat si Paul si me' a'a Pilipihin
Pahāti sabab sulat si Paul si me' a'a Pilipihin

Puweblo Pilipihin la'i si Makedoniya, dambuwa' probinsiya si lahat Girik. Puweblo hadje miya'an duk ekka a'a bangsa Roma patenna' isab la'i.

Magusihat si Paul la'i si Pilipi tagna'ne tekka si Makedoniya. Sabab pagusihat si Paulin, ekka a'a kahagad pu si Isa Almasi. Pagen te'ed sandelde pu si Isahin. Malasa siye pu si Paul duk kalasahan si Paul isab siye. Daran iye pī nindew siye la'i si puweblo Pilipi. Tinabangan isab we' de si Paul.

Pagkale me' masandel pu si Isa la'i si Pilipihin we' takalabusu si Paul, dina'ak we' de dangan me' sawe'den, inēnan Epaprode pī nabangan iye. Mabo'o isab siye sīn pu si Paul paggastune. Hangkan hep nulat iye pī si siye magsampū'-sāmat sabab tabang pinabo'ohande si iyehin. Si sulatne inin sinessa'an siye we' ne dina'ak pinapagen sandelde pu si Isa Almasihin. Pa'inne subey siye magkēg bisan siye dem kasusehan duk kasigpitan. Sinessa'an isab siye dina'ak hinalli'an te'ed me' guru magdusta'in.

1 Sulat inin amban si Paul duk Timoteo, me' dara'akan Isa Almasi. Pasampay kami
inin piyu si ka'am kēmon me' masandel pu si Isa Almasi malu'u si lahat Pilipihin duk
sampay si me' bahi'bin duk si me' tabangbin.
2 Karayaw ka'am luwal ipat Samaten bi Tuhanin duk Panuhutanten bi, si Isa Almasi.
Karayaw isab ka'am urungande kasanyangan dem ateybi.

Magsukul si Paul duk ngampun-ngampun

3 Hadje pagsukulku si Tuhanin kahaba' ka'am tapikilku. 4 Duk kahaba' ku ngampun-
ngampun si Tuhan para si ka'am, kēgan te'ed dem ateykun, 5 pegge' ta'essebku bang
sa'ingge panabangbi aku magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. Kemuwe
tagna' sandel ka'am pu si Isa Almasi sampay ma'in, tinabangan ne ku pa'in we' bi.
6 Pegge' Tuhanin hep managna'an hinangne mahāp inin lu'u dem ateybi, kabugtu'anku
we' ga'i dehenganne hinangne inin samanta'an ga'i pe ta'abut ellew pabalik Isa Almasi
mapitu si dunyahin. 7 Patut ka'am pikilku pegge' tu'u ka'am dem ateyku. Pegge' bisan
ku magmahalayak atawa mēbbegan aka-aka mahāpin, duk bisan baytuku ne tu'u dem
kalabusu, tumuhut du ka'am si aku si hinang pinangurung Tuhan si akuhin pegge'
tinabangan ku we' bi. 8 Tuhanin saksi'kun we' to'o pina'inku inin, we' asal ngesseb ku
te'ed si ka'am pegge' lasaku si ka'amin kuwe' isab lasa Isa Almasi si ka'amin.
9 Pāku-pākuku si Tuhan karayaw pasōng pe te'ed paglasa-ilasabin. Karayaw isab we'
pasōng pangata'ubi sabab Tuhanin. Duk ine-ine tekka si ka'am karayaw urunganne
ka'am kata'u, 10 supaya tapa'ilbi bang ine asal tamanan mahāp subey hininangin.
Manjari sutsi ateybin duk ga' niya' a'a nalla' ka'am pagtekka ellew pabalik Isa Almasi
pitu si dunyahin. 11 Hatulanbin hāp ne te'ed pegge' tabangan Isa Almasi ka'am. Manjari
pagkite me' a'ahin hatulanbi mahāpin, pahadjede duk pudjide Tuhanin.

Pangalabusu si Paulin mole' si kahāpan

12 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kabaya'ankun we'
kata'uhanbi du we' kēmon ma'umantag si akuhin mole' si kahāpan du. Pegge' pasōng
palatag aka-aka mahāp sabab si Isa Almasihin. 13 Sabab pangalabusu aku inin kēmon
me' guwaldiya si astana' sultanin duk kēmon me' sinduwe matu'uhin isab ngata'u ne
we' pu'unku kinalabusu sabab panuhutku Isa Almasihin. 14 Duma'in hadja miya'an.
Sabab pangalabusu akuhin ka'ekkahan me' pungtina'ite bi masandel pu si Isahin

ngabasag sandelde si Panuhutanin Isa Almasi, duk pasōng pe siye bahani duk ga' niya' talew-talewde magmahalayak lapal Tuhanin.

15 To'o niya' siye magmahalayak sabab si Isa Almasi pegge' ngimbū siye si aku duk baya' siye ngalindihan aku. Saguwa' niya' isab magmahalayak pegge' asal kabaya'anden we' ngata'u me' a'ahin sabab Almasi. 16 Magmahalayak siye inin hawal lasade si akuhin pegge' kata'uhande we' tapene' ku we' Tuhanin supaya bēbbeganku aka-aka mahāpin. 17 Saguwa' me' sinduwehin, iye mangimbūhan akuhin, duma'in hangkan siye magmahalayak we' dambūs-būs ateyden, saguwa' magmahalayak siye supaya siye pinahadje we' a'a. Duk kabaya'anden we' sabab hininangde inin katambahande kasusehankun tu'u dem kalabusu.

18 Saguwa' ga'i ne maka'ine! Hāp sababnen atawa ga'i, basta tamahalayak hadja sabab Isa Almasi, kēgan ne ku te'ed. 19 Duk magkēg ne ku pa'in pegge' kata'uhanku we' pinaluwas du ku amban kalabusu inin pegge' luwal ka'am ngampunan aku duk pegge' tinabang ku we' Niyawa Tuhanin. 20 Asal iye te'ed kabaya'ankun duk inase-asekun we' ga'i ku te'ed dapat si hinang pinasuku' Tuhan si akuhin. Bang du si' ku luwal bahani magmahalayak, lagi' ne kuwe'itu, supaya tapudji Isa Almasi sababku. Bang ellum pe ku atawa bang pinapatey ku, kabaya'ankun tapudji Almasi sababku. 21 Pegge' bang aku, hangkan ku baya' ellum tu'u si dunya supaya tapudjiku ne pa'in Almasi. Saguwa' bang ku matey, na pasōng ne hāp si aku. 22 Hāp isab bang taha'-taha' pe umulkun supaya ku kapaghinang namba pu si Isa Almasi. Ga'i kata'uhanku bang inggehin pinene'kun, ellum ke atawa matey. 23 Kahunitan ku mikil. Baya' ku matey duk ku mura tapī pu si Isa Almasi pegge' pasōng inin hāp. 24 Saguwa' sabab ka'am gam pe ku ellum dahu' supaya ka'am tatabanganku. 25 Kabugtu'anku we' subey pe ku nabangan ka'am hangkan kata'uhanku we' ga'i pe ku matey, saguwa' tu'u pe ku si ka'am supaya tatabangante ka'am duk ngabasag pe te'ed sandelbi pu Isa Almasihin duk pasōng isab kēgbin. 26 Duk bang ne ku lu'u balik si ka'am, aku ne jān pamudjihanbi Isa Almasihin.

27 Iye ma'importantehin we' kawul-pi'ilbin ga'i pabidda' amban me' panolo' dem aka-aka mahāp sabab Almasihin, supaya bang tabalik ku piyu mayaman ka'am atawa ga'i ne, takaleku du pa'in we' magdambuwa' atey ka'am duk pamikilbin pateteg du pu si Isa duk inapasbin magtuhut ka'am mēbbegan aka-aka mahāp sabab si Isahin. 28 Da'a ka'am tinalew si me' mamantahan ka'amin. Pegge' bang ka'am ga'i tinalew, tahātide du iyan we' siye ileggahin duk ka'am inurungan umul ga' niya' tamananne pegge' Tuhanin manabangan ka'amin. 29 Sabab Isa Almasi niya' kahāpan pinangurung si ka'am. Kahāpan miya'an duma'in hadja we' sandel ka'am pu si Isa Almasi, saguwa' we' nandal ka'am isab kasigpitan sabab sandelbi si iyehin. 30 Sabab sandelbi pu Almasihin magsandal ka'am kabinasahan kuwe' akuhin. Matu'uhin takitebi me' kasusehan sinandalankun duk kuwe'itu takalebi we' magsandal pe ku.

2

Almasi subey binatukanin

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kata'uhanku we' pegge' asal sandel ne te'ed ka'am pu si Isa Almasi asig ne ateybin. Duk pegge' kata'uhanbi we' malasa iye si ka'am hangkan ga'i ka'am suse. Pinagdambuwa' me' ateybin we' Niyawa Tuhanin. Maglasa-ilasa ne ka'am duk ma'ase' ka'am si pagkasibi masandel pu si Isahin. 2 Hangkan hep pākuku si ka'am we' subey ka'am maglasa-ilasa duk magsulut-sulut ka'am duk magdambuwa' pamikil duk magdambuwa' dem atey. Bang hinangbi inin, jukup ne kēgkun. 3 Ine-ine hinangbi, da'a angutun bi mahadje dibi. Saguwa' subey ka'am magdiyawa' atey si sawe'bi duk subey luwal kimmatanbi sawe'bin langkew amban

ka'am. 4 Da'a hadja iye tapikilbin kahāpanbin, saguwa' pikilun bi isab kahāpan me' sawe'bin. 5 Pagateybin subey kuwe' pagatey Isa Almasihin.
6 Asal ne iye Tuhan saguwa' kuwe' ga' miya'an mahalga' si iye
7 pegge' amban baya'ne inambanan we' ne kēmon suku' si iyehin duk maglilla' iye manjari banyaga'.
Duk manjari iye manusiya' tu'u si dunya.
8 Pagmanusiya' ne iye, ga' palangkewne dinen saguwa' diyawa' ateynen duk tinuhut we' ne kēmon panganda'akan Tuhan iyehin bisan pe sampay matey iye ilansang diyata' olom.
9 Iye hep inin sababnen hangkan iye pinalangkew te'ed we' Tuhanin duk ginellal iye palangkew amban kēmon,
10 supaya kēmon mala'i si surga'in duk matu'u si dunyahin duk sampay kēmon me' pateyin pasujud mudji si Isa.
11 Duk kēmon siye magbennal du we' Isa Almasi asal tamanan malangkewin. Pa'inde iyan, "Isa Almasi, iye Panuhutanten bi kēmon." Duk sabab inin, tapudji du Samaten bi Tuhanin.

Danta' ninagan dunyahin

12 Manjari me' bagayku, palu'uku si ka'amin, luwal tuhutbi usihatkun. Na pasōng ne pegge' ga' ne ku lu'u si ka'am, asal subey te'ed tuhutbi. Subey ka'am talew si Tuhan duk magmātabat si iye duk dangan-dangan ka'am magge'es ngubusan hinang tinagna'an Tuhan dem ateybin panimbulne ka'amin. 13 Pegge' Tuhanin luwal ka'am tabanganne supaya ka'am ngatu nuhut kinabaya'annen duk supaya asal tahinangbi kinabaya'annen.
14 Ine-ine subey hinangbi, hinangun bi duk da'a ka'am ngutu'-ngutu' atawa ngan-jawab, 15 supaya ga' niya' la'at lu'u si ka'am duk ga' niya' nalla' ka'am. Ka'am me' anak Tuhanin, hangkan subey hāp lunglun kawul-pi'ilbin, bisan ka'am tu'u si dunya patenna' diyaleman me' a'a libed duk la'atan. Ka'am dalil me' danta' tu'u si dunya. 16 Subey ka'am ngurung danta' si siye, hātinen akahun bi si siye lapal Tuhan maka'urungan siye umul ga' tamanannen. Bang inin hinangbi asal kēgan ku manamal pagtekka ellew pabalik si Isa Almasi mapituhin pegge' kata'uhanku du we' hāp ka'ujudan paghinangku malu'u si ka'amin.
17 Sandelbi pu si Isa Almasihin dalil kulubanbi si Tuhan makasulut iyehin. Awwalley a'a magkuluban si Tuhanin subey isab mu'us ininum supaya ganap pagkulubannen. Bang ku upama pinapatey, laha'kun kuwe' dalil ininum binu'usan miya'an pegge' maglilla' ku matey bang iye kinabaya'an Tuhanin. Manjari, bang matey ku kēgan pe ku, duk kēgan ku kuwe' ka'amin. 18 Damikkiyan isab, bang sa'upama ku matey subey ka'am kēgan kuwe' akuhin.

Si Timoteo duk Epaprode

19 Bang amban kabaya'an Isa Almasi, Panuhutanten bi, da'akku sa' Timoteo piyu si ka'am mura supaya pagbalik iye, kabo'ohanne ku aka sabab ka'am duk asig ateykun.
20 Si Timoteo du hadja dendangan matu'u magagal manamal kuwe' akuhin sabab ka'am. 21 Sinduwehin iye hadja tapikilden kahāpanden, duma'in sabab hinangde pu Isa Almasihin. 22 Saguwa' si Timoteo, kata'uhanbi du we' asal kapangandelan iye. Panabangne aku magmahalayak aka-aka mahāpin, kuwe' ne panabangne di samanen.
23 Hangkan da'akku du iye piyu si ka'am pagkata'uhanku ne bang inumeyde si akuhin tu'u. 24 Ngandel ku si Panuhutanten bi si Isa Almasi we' tapiyu du ku isab si ka'am mura.
25 Tapikilku isab we' subey ne da'akku balik piyu si ka'am pungtina'iten bi si Epaprode. Dina'ak hep iye we' bi pitu nabangan aku. Asal iye sawe'ku maghinang si

Tuhanin duk sawe'ku mamēbbegan aka-aka mahāpin. 26 Essebne te'ed ka'am duk batang
te'ed ka'am kēmon kitene. Suse iye pegge' takalebi we' saki iye. 27 To'o, bakas saki iye
duk arak ne matey. Saguwa' ka'ase'an iye we' Tuhanin duk duma'in hadja iye, sampay
aku isab, ka'ase'an du ku we' Tuhanin pegge' bang iye miya'an matey magkatamba
kasusehankun. 28 Hangkan hep kabaya'anku te'ed we' tapiyu ne iye si ka'am supaya
ka'am magkēg bang magkite ne ka'am balik. Manjari pakulang ne kasusehankun.
29 Hangkan bang tekka iye lu'u sābuhun bi iye, duk magkēg ka'am, pegge' iye pungtina'ite
bi sabab sandel isab iye si Panuhutanten bi Isa Almasi. Subey pagaddatanbi kēmon a'a
kuwe' iyehin, 30 pegge' arak te'ed iye matey sabab paghinangne pu si Almasihin. Ga'
kayimananne umulnen supaya ku hadja katabanganne pegge' ga'i ku katabanganbi
masa miya'an.

3

Bang ine pangandelan si Paulin

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, taman inin sa' panessa'ku si
ka'amin. Subey ka'am luwal magkēg pegge' ka'am suku' pu si Almasi. Ga'i maka'ine
si aku bisan tabalikku bakas sinulatku si ka'amin, duk hāp si ka'am duk ka'am asal
maghalli'. 2 Papateng-pateng ka'am pegge' niya' iyu' me' a'a lu'u maghinangan la'at.
Pangēnku siyehin me' asu bingis. Ga'i to'o me' panolo'den, we' subey ko' me' a'ahin
inislam meke siye tayima' Tuhanin. 3 Saguwa' kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin,
kite bi me' a'a tinayima' Tuhanin, duma'in siye, pegge' kite bi pahadjete bi Tuhanin
sabab tabang Niyawa Tuhan dem ateyten bi. Duk magkēg kite bi pegge' suku' pu si
Isa Almasi kite bi. Duk duma'in pangandelanten bi me' hinangan si baranten kuwe'
magislam miya'an. 4 Makajari si' ku ngandel si me' hinangan kuwe' inin. Bang niya'
a'a magpa'in we' tayima' Tuhanin iye sabab panuhutne āgamane Yahudihin, tada'ag pe
iye we' ku. 5 Pegge' aku inin walum bahangi ku hadja diyata' kāpan inislam ne ku sa
addat Yahudihin. Me' matetto'akun tubu' Benjamin, dambuwa' anak papu' kamihin
Isra'il. Asal aku inin purul Yahudi. Bang pasal sara' sinulat si Musahin, asal tinuhut
te'ed we' ku pegge' dambuwa' ku Pariseo, me' mamēbbegan sara'in. 6 Duk hawal ellegku
si āgama Yahudihin, bininasa we' ku sasuku masandel pu si Isa Almasihin pegge' ga'i
siye kahagad kuwe' akuhin. Bang pasal panuhutku me' da'akan dem sara' tasulat
si Musahin, ga' niya' salla'-salla'ku. 7 Matu'uhin kannalku we' kēmon miya'an mo'o
kahāpan si aku. Saguwa' kuwe'itu ga'i ne ku ngandel si me' miya'an pegge' kata'uhanku
we' ga' niya' gunane. Isa Almasi hadja pangandelankun. 8 Duk duma'in hadja miya'an,
saguwa' kēmon ne mamahalga' si aku matu'uhin, tinayikutan ne we' ku supaya hadja
kata'uhanku Isa Almasi, Panuhutankun, pegge' pasōng te'ed inin mahalga' si aku. Sabab
iye tinayikutan we' ku kēmon miya'an duk kimmatanku kuwe' me' seggit hadja supaya
ku tapanuhut pu Almasi, 9 duk supaya ku kapagdambuwa' duk iye. Ga' ku kinimmatan
bentel sabab panuhutku sara'in saguwa' kinimmatan ku bentel sabab sandelku pu
Almasihin. Kabentelan inin pangurung Tuhanin bang kite sandel pu Almasi. 10 Iye
hadja kabaya'ankun we' kata'uhanku te'ed Almasi. Hātinen mabaya' kata'uhanku bal-
akat mamakellum iye balik amban kamateynen duk mabaya' ku magsandal katiksa'an
kuwe' panandalne me' katiksa'an matekka si iyehin. Kabaya'ankun we' tatuhutku hadja
kinabaya'an Tuhanin kuwe' panuhut Almasihin bisan sampay matey iye. 11 Hangkan
inin kabaya'anku, supaya si pasōngan pinakellum du ku amban kamateykun duk ellum
ku salama-lama.

Magge'es duk ta'abut inapasin

12 Ga'i ku magpa'in we' tepe si aku ne kēmon miya'an atawa we' kuwe'itu ga' ne
niya' salla'-salla'ku. Saguwa' apasku ne pa'in ngahinang kinabaya'an Isa Almasihin
pegge' inin sababnen hangkan ku pagdapu'ne. 13 To'o, me' kapungtina'ihanku, ga'
pe ta'abutku inapasku inin, saguwa' ga'i ne pikilku me' bakas talabeykun. Iye hadja
pinikilkun kuwe'itu magge'es te'ed supaya tepe si aku kēmon kabaya'an Tuhan para si
aku si pasōnganin. 14 Magge'es ne ku pa'in supaya du tasangkaku kahāpan pangurung
Tuhan akuhin. Kahāpan inin umul salama-lama. Tinawag ku we' Tuhanin supaya
tapangurungne umul inin si aku pegge' sandel ku pu si Isa Almasi.
15 Manjari kēmon kite bi me' mabasag sandelne pu si Isa Almasihin subey sali'-sali'
pamikilten bi sabab me' miya'an. Saguwa' bang niya' ka'am seddili pamikilbin, na,
papasti' Tuhanin du inin si ka'am. 16 Saguwa' subey tuhutte bi ne pa'in me' bakas panolo'
Tuhan si kite bi kemuwe matu'uhin.
17 Manjari me' kapungtina'ihanku, batukanun bi ne pa'in kawul-pi'ilkun. Pandogaha-
nun bi isab me' a'a mamatukan kawul-pi'ilkun duk batukanun bi siye. 18 Daran ka'am
akahanku inin matu'uhin, duk kuwe'itu akahante ne isab ka'am balik duk makatangis-
tangis aku, we' ekka a'a magpa'in we' suku' pu si Isa siye saguwa' takitete si kawul-
pi'ilden we' kuntarahande du tolo' sabab kamatey Almasi diyata' olomin. 19 Ujud tapī
du siye si narka' pegge' me' napsuden kuwe' tuhande, iye luwal tinuhutden. Imbes siye
iya', magbantu pe siye sabab me' hinangande maka'iya'-iya'in. Duk iye luwal pinikilden
me' bayu'an si dunya inin hadja. 20 Saguwa' kite bi, lahatten bi la'i si surga' duk asal agad-
agadte bi te'ed pabalik manimbul kitehin bi amban surga', iye Isa Almasi, Panuhutanten
bi. 21 Bang pitu iye, pindahanne ne barante bi malamma duk mamatey inin duk
hinangne kuwe' barannen ga'i matey-matey duk makajari patenna' la'i si Tuhan. Si
Almasi taga balakat magbaya' si kēmon-kēmonin duk gunane balakatne inin pama'ahune
baranten bi.

4

Me' panessa'

1 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, bang inin inase-
asete bi amban Almasihin, subey kite bi asal pateteg te'ed sandel si iye. Kalasahante
ka'am duk essebte te'ed ka'am. Ka'am jānnen hangkan ku kēgan duk sinna ku te'ed si
ka'am.
2 Ka'am, Yudi duk Sintiki, buyu'-buyu'te ka'am subey ka'am magsulut-sulut pegge'
ka'am kuwe' magpungtina'i ne sabab sandel ne ka'am pu si Isa Almasi Panuhutanten bi.
3 Duk ka'u isab, sawe'ku kapangandelan maghinang si Tuhan malu'uhin, tabanganun
ko' aku me' dende iyan duk siye magsulut-sulut. Pegge' matu'uhin tinabangan ku te'ed
we' de supaya palatag aka-aka mahāpin. Magtuhut siye duk si Kelemen duk me' sawe'ku
sinduwe maghinang si Tuhanin. Me' ēnden kēmon tasulat ne du we' Tuhanin dem libru
pangalistahanne ēn me' a'a taga umul si surga' ga' tamanannen.
4 Subey ka'am luwal kēgan pegge' suku' pu si Isa Almasi ka'am. Balikku pina'inku
miya'an. Subey ka'am kēgan. 5 Subey sulut-sulutbi sawe'bin pegge' sōng balik ne pitu
Isa Almasi, Panuhutanten bi. 6 Da'a ka'am suse sabab ine-ine. Saguwa' bang ka'am
ngampun si Tuhan, pākuhun bi si iye me' sukalbin duk da'a kayipatanun bi magsukul
si iye. 7 Manjari pasanyang Tuhanin iyan dem ateybin duk dem pikilanbin pegge' suku'
pu si Isa ka'am. Duk kasanyangan inin ga'i takila-kila.
8 Manjari si katambusannen, me' kapungtina'ihanku, subey luwal pikilbi hadja
sasuku mahāpin duk me' pata' pinudjihin. Pikilun bi hadja me' mabennalin duk me'
pata' pinahadjehin duk me' hinangan mabentelin. Pikilun bi sasuku masutsihin duk
me' makasinna-sinnahin duk me' tapudjihin. 9 Ine-ine ta'ayabi duk tasangkabi amban

aku, amban bissāku ke atawa amban me' hinanganku, subey te'ed tuhutbi. Duk lu'u du si ka'am Tuhan mangurung kasanyangan dem ateyten bi.

Magsukul si Paul

10 Kēgan ku te'ed duk magsukul ku si Panuhutanten bi pegge' tinabang ne isab we' bi sukalkun. Kata'uhanku we' bisan tiggel-tiggel bahu tekka inin pitu si aku, duma'in hātinen we' ga' ka'am gagal si aku saguwa' pegge' ga' tapabo'ohanbi. 11 Duk duma'in hangkan inin pa'inku we' sabab kasukalan ku, pegge' biyaksa ne ku bisan ine-ine talabeyku, niya' si aku atawa ga', ga'i ku magsuse. 12 Talabeyku ne kasukalanin duk talabeyku isab maniya' maglabi-labihin. Biyaksa ne ku hangkan hep bisan antag duk bisan sumiyan, bang ku esso atawa inusan, bang labi-labihan ku atawa kasukalan, masi ku ga'i magsuse. 13 Tahinangku inin kēmon pegge' tinabangan ku we' Isa Almasi duk urunganne ku basag.

14 Saguwa' asal hāp pegge' tinabang ku we' bi sakali' ku dem kasusehan. 15 Ka'am me' malu'u si Pilipihin, kata'uhanbi du we' tagna' magmahalayak ku aka-aka mahāpin lu'u si ka'am, ubus pagtahala' ku amban lahat Makedoniya, luwal hadja ka'am da grupu me' masandel pu si Isa malu'uhin manabang sukalkun. 16 Duk pala'iku isab si Tessalonikahin, duma'in hadja mintedde pamabo'obi sīn si akuhin panabangbi sukalkun. 17 Duma'in we' sinna ku hadja makasangka amban ka'am. Saguwa' asal kabaya'ankun we' magkatamba pahala'bi amban Tuhanin. 18 Kuwe'itu ga'i ne ku kasukalan pegge' tasangkaku ne amban Epaprode me' lasa-lasahan pinabo'ohanbi si akuhin duk maglabi-labi pinangurungbi si aku inin. Kuwe' du inin pangurungbi si Tuhan duk kasulutan te'ed Tuhanin si ka'am. 19 Duk tabang Tuhanin du kēmon sukalbin amban alata'ne ga'i takila-kilahin. Tabangne sukalbin pegge' sandel ka'am pu Isa Almasi.

20 Pudjite bi Samate bi Tuhanin salama-lama. Amin.

Bissā panambusan

21 Kēmon ka'am me' a'a Tuhanin, me' masandel pu si Isa Almasi malu'uhin, essebte ka'am. Mabo'o bissā si ka'am isab me' pungtina'ite bi matu'u manawe'an akuhin we' essebde ka'am. 22 Kēmon me' masandel pu si Isa matu'uhin, lagi' ne me' maghinang dem astana' sultanin, essebde ka'am.

23 Karayaw we' luwal ka'am kēmon ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi. *Wassalam*

Sulat si Paul si meˈ aˈa Kolossahin

Pahāti sabab sulat si Paul si meˈ aˈa Kolossahin

Kolossa inin dambuwaˈ puweblo gaˈi du tantu hadje laˈi si lahat inēnan Asiya Dikiˈ. Gaˈi si Paul magkinataˈu duk meˈ tindeg si Isa malaˈihin. Luwal kataˈuhannen si Epapras, aˈa amban lahat miyaˈan taboˈone sandel pu si Isa. Duk sabab usihat si Epaprasin, niyaˈ ne meˈ aˈa Kolossahin kahagad pu si Isa Almasi.

Sābu si Paul kinalabusu, tekka pī si Epapras duk inakahan weˈ ne si Paul sabab problema meˈ masandel pu si Isa si lahat Kolossahin. Paˈinne niyaˈ koˈ meˈ guru tekka laˈi si Kolossa, meˈ panoloˈden seddili. Pinadiyawaˈ koˈ weˈ de si Isa. Paˈinde niyaˈ koˈ meˈ malaˈikat langkew amban si Isa, duk meˈ malaˈikat inin koˈ mamoˈo manusiyaˈin tudju Tuhan, dumaˈin si Isa. Sabab panoloˈde miyaˈan magseddili-seddili ne tapikil meˈ tindeg si Isa malaˈihin duk magpaˈil ne siye.

Hangkan hep nulat si Paul si siye dinaˈak binoˈo pu si Epapras. Si sulatne inin pinahātihan weˈ si Paul siye weˈ salaˈ meˈ toloˈ meˈ guru miyaˈan. Paˈin si Paul weˈ Isa Almasi asal bennal Anak Tuhanin. Pinalangkew iye weˈ Tuhanin duk gaˈ niyaˈ langkew amban iye. Kēmon kapatutin duk balakatin pinangurung isab si iye. Gaˈ niyaˈ makaboˈo manusiyaˈin tudju Tuhan luwal Isa Almasi hadja. Duk hininang si Isa weˈ Tuhanin Panuhutan kēmon meˈ masandel si iyehin.

1 Sulat inin amban aku, si Paul duk amban pungtinaˈiten bi Timoteo. Amban
kabayaˈan Tuhan kawakilan ku weˈ Isa Almasi dinaˈak magmahalayak lapalnen.
2 Pasampay kami sulat inin piyu si kaˈam meˈ aˈa Tuhan maluˈu si lahat Kolossahin, si
kaˈam meˈ pungtinaˈi kami mamatuyuˈ masandel pu si Isa Almasihin.

Karayaw kaˈam luwal ipat Samate bi Tuhanin. Karayaw isab weˈ urunganne kaˈam kasanyangan dem ateybi.

Magsukul si Paul si Tuhan

3 Kahabaˈ kami ngampun-ngampun para si kaˈam, luwal kami magsukul si Tuhan,
Sama Panuhutanten bi Isa Almasi. 4 Hangkan kami magsukul si Tuhan, peggeˈ takale
kami weˈ sandel ne kaˈam pu si Isa Almasi duk malasa koˈ kaˈam si meˈ masandel pu
si Isa Almasihin kēmon. 5 Matuˈuhin, sakaliˈ takalebi lapal mabennalin, iye aka-aka
mahāp sabab Isa Almasihin, asal ngase-ngase ne kaˈam weˈ niyaˈ ennaˈ Tuhanin para
si kaˈam laˈi si surgaˈ. Duk iye miyaˈan puˈunnen hangkan kaˈam sandel pu si Isa Almasi
duk malasa kaˈam si meˈ pagkasibin. 6 Duk aka-aka mahāp bakas takalebi sabab Isa
Almasi inin, palatag ne si kēmon kalahatan tuˈu si dunya duk ekka ne makahagadin. Duk
sasuku makahagadin pinda kawul-piˈilden kuweˈ kaˈamin du isab pinda kawul-piˈilbin
sakaliˈ takalebi sabab lasa duk aseˈ Tuhan si kaˈamin duk sakaliˈ tasabutbi weˈ asal toˈo
inin. 7 Takalebi aka-aka mahāp inin amban Epapras. Iye inin saweˈ kami maghinang
pu Isa Almasi duk matuyuˈ iye magmahalayak si kaˈam ngagantiˈan kami. 8 Iye hep
mangakahan kamihin weˈ maglasa-ilasa kaˈam. Lasa inin pinapī weˈ Niyawa Tuhanin
dem ateybi.

9 Iye inin sababnen hangkan kemuwe takale kami sabab sandelbin, luwal ne hadja
kami ngampun-ngampun si Tuhan para si kaˈam. Māku-māku kami si Tuhan karayaw
du paˈin kaˈam urungan Niyawanen kataˈu supaya kataˈuhanbi duk asal tahātibi kēmon
kabayaˈan Tuhanin. 10 Manjari makajari ne kawul-piˈilbin patut si meˈ aˈa masandel
pu si Isa Almasihin duk makasulut Isa Almasi ne. Duk tahinangbi ne meˈ hinangan
mahāpin bisan ine, duk pasōng isab pangataˈubi sabab Tuhanin. 11 Karayaw kaˈam
urungan Tuhanin basag amban balakatne mahadjehin supaya kaˈam makasandal

bisan ine duk supaya basag imanbin duk kēgan pe ka'am. 12 Duk asal magsukul te'ed
ka'am si Samate bi Tuhanin. Sabab hinangan Tuhan para si ka'amin, pata' ka'am
pinasakup inurungan me' inenna'ne para si me' a'anen la'i si lahatne masahayahin.
13 Pinaluwas kite bi we' Tuhanin amban dem lindem, hātinen amban antanan nakura'
seyitanin duk ilinda kite bi we' ne pī si antanan Anakne kinalasahannen, Isa Almasi.
14 Pegge' sandel ne kite bi pu si Isa Almasi, ilekkat kite bi we' ne amban antanan nakura'
seyitanin duk luhaya ne kite bi, hātinen, ta'ampun ne kēmon duseten bi.

Bang sine Almasi duk bang ine hinangnen

15 Bang Tuhanin, ga'i takitete saguwa' Isa Almasi sali' du te'ed duk Tuhanin duk bang
takitete Almasi kata'uhante bang sa'ingge Tuhanin. Ga' pe pinapanjari kēmon-kēmonin
andang ne Almasi duk langkew iye amban kēmon bakas pinapanjarihin. 16 Kēmon bayu'-
bayu'an diyata' langitin duk matu'u si dunyahin, kēmon me' takite manusiya'in duk
me' mangga'i takitehin, kēmon me' magbaya'in sampay me' mala'ikatin, duk me' bayu'-
bayu'an mananassatin, pinapanjari we' Almasi amban panganda'akan Tuhanin supaya
pinahadje Almasi. 17 Ga' pe niya' pinapanjari, andang ne Almasi duk kēmon bakas
pinapanjarihin ga' du usa' pegge' iye mangantanan siyehin. 18 Iye du isab magbaya' si
kēmon me' masandel si iyehin. Kēmon siye dalil barannen duk iye kōkden. Iye po'on umul
ba'ahuhin. Iye dehellu-dehellu pinakellum amban kamateynen supaya iye tamanan
malangkewin duk mabangsahanin. 19 Pegge' kabaya'an Tuhanin we' Anaknen asal
tattap kuwe' iyehin. 20 Duk sabab Anakne inin kabaya'an Tuhanin we' kēmon-kēmonin,
hātinen kēmon me' mala'i diyata' langitin duk matu'u si dunyahin maghāp du balik duk
iye. Duk sabab kamatey Anakne diyata' olomin makajari siye pinaghāp duk iye.
21 Ka'am matu'uhin, tala ka'am amban Tuhanin. Duk me' banta Tuhanin ka'am pegge'
me' pikilanbin duk me' hinanganbin la'at. 22 Saguwa' kuwe'itu maghāp ne ka'am duk
Tuhanin sabab kamatey Isa Almasihin. Maglilla' hep Isa Almasi pinapatey supaya hadja
ka'am manjari me' a'a sutsi pagateybin, ga' niya' la'at-la'atbi, duk ga' ne niya' panalla'an
ka'am bang bo'one ka'am si pasōngan la'i si harapan Tuhanin. 23 Saguwa' subey pa'in
ka'am pateteg pu si Isa Almasi. Da'a ka'am usa' amban iye duk subey ase-asebi ne pa'in
kēmon pananggup Tuhan inaka dem aka-aka mahāp bakas takalebin. Aka-aka mahāp
inin tamahalayak ne hep si kēmon a'a tu'u si dunya duk aku, si Paul, iye hinangkun
magmahalayak inin.

Hinang si Paulin

24 Manjari, kēgan pe ku magsandal kabinasahan pegge' para si kahāpanbi du. Magsan-
dal ku supaya ganap me' sinandalan Isa Almasi me' mangga' pe ma'ubusin, hātinen
supaya ganap me' sinandalan barannen; hāti barannen me' masandel si iyehin.
25 Tahinang ku we' Tuhanin dara'akan me' masandel pu si Isa Almasihin supaya ka'am
tatabanganku. Kawakilan ku we' ne dina'ak minahalayak si ka'am lapalnen. 26 Lapalne
inin masa awwalley tinapukan we' Tuhanin amban me' manusiya'in kēmon, saguwa'
kuwe'itu pinakata'u ne we' ne si kite bi me' masandel si iyehin. 27 Pegge' kite bi hep
tapene' we' Tuhanin pangakahanne me' tinapukannen, hātinen me' mahāp tapikilne
para si kēmon me' a'a si dunyahin. Iye lapalne tinapukannen, we' Isa Almasi asal
patenna' dem ateyte bi. Hangkan kabugtu'ante bi ne we' asal pahadjene du kite bi
si surga'. 28 Hangkan ga' niya' seddili mahalayak kami luwal sabab si Isa Almasi.
Sessa'an kami me' a'ahin duk usihatan kami siye kēmon me' kinata'uhan kami sabab Isa
Almasihin, supaya du siye dangan-dangan kahagad duk ngahaget ne te'ed sandelde pu
si Isa Almasihin. 29 Iye inin inapaskun hangkan ku maghinang duk magge'es ne pa'in,
duk inurungan du ku basag amban balakat Almasihin, iye manabangan akuhin.

2

1 Kabaya'ankun kata'uhanbi we' asal gagal ku si ka'am duk māku-māku ku te'ed si
Tuhan para si ka'am duk para si me' masandel pu si Isa la'i si lahat Laodikeahin duk
si me' sinduwe mangga' bakas mangite akuhin. 2 Iye inin hinangkun supaya asig
ateybin duk luwal ka'am maglasa-ilasa, ubus ngahaget ne sandelbin duk ga'i ne ka'am
duwe-duwehan pegge' tahātibi ne te'ed mabennalin. Manjari kata'uhanbi ne iyan
sabab tinapukan Tuhanin, hātinen sabab Almasi. 3 Almasi pu'unnen hangkan makajari
kata'uhante bi kata'u Tuhan malalemin, pegge' iye kuwe' dalil kunsi' mangaluka
pagenna'an kata'u Tuhanin.
4 Hangkan inin pa'inku si ka'am, supaya ka'am ga'i tapadupang we' me' a'a mamissā
kuwe' asal tewwa' pina'inden saguwa' ga'i to'o. 5 Pegge' bisan ku ga' lu'u si ka'am, luwal
ka'am tapikilku. Kēgan ku pegge' magsulut-sulut du ka'am duk pegge' basag du sandelbi
pu si Isa Almasihin.

Me' panessa' duk siye ga'i tabo'o we' me' guru magdusta'in

6 Manjari, pegge' bakas tayima'bi ne Isa Almasi duk iye ne kuwe'itu Panuhutanbin,
subey ne kawul-pi'ilbin matukan iye. 7 Kuwe' kayuhin nganggamut pinalalem, sa iyan
du isab subey sandelbi pu si Isa Almasihin. Pateteg ka'am si iye duk pabasagun bi
sandelbin sa bakas panolo' si ka'am matu'uhin. Duk subey ka'am luwal magsukul si
Tuhan.
8 Pahatul-hatul ka'am kaw ka'am inakkalan we' a'a, pegge' batang ka'am bo'ode nuhut
siye. Bang pinakale me' bissāden kuwe' bantuk hāp, saguwa' ga' niya' kagunahanne.
Pegge' me' tolo'den hinang-hinang a'a hadja, me' panolo' me' a'a dehellu sabab me'
mala'ikat duk me' seyitan. Duma'in tolo'den amban Isa Almasi. 9 Pegge' Almasi bisan
iye inanakan kuwe' bantukte bi manusiya', saguwa' tipun la'i si iye kēmon addat duk
pikilan Tuhanin; 10 duk ka'am iyan, pegge' lu'u ne si ka'am Almasi, tepe si ka'am isab
sasuku maniya' pu Almasihin. Duk amban kēmon me' magbaya'in duk taga kapatutin,
mala'ikat ke siye atawa seyitan, ga' niya' palangkew amban Isa Almasi. Iye pe magbaya'
si siyehin kēmon.
11 Me' Yahudihin, magislam siye sa panganda'akan sara'in supaya ko' siye manjari me'
a'a Tuhanin. Saguwa' ka'am, duma'in sa inin hangkan ka'am manjari me' a'a Tuhanin;
duma'in sabab niya' hinang a'a si kite saguwa' sabab inānan we' Almasi duseten bi
duk pinaluwas kite bi we' ne amban me' mala'at kinabaya'an napsuten bi. 12 Duk
pamandi si ka'amin, dalilnen patuhut ka'am pu si Isa Almasi kinubul, duk patuhut
isab ka'am si iye pinakellum balik pegge' kahagad ka'am we' balakatan Tuhanin. Duk
Tuhanin mamakellum Almasi amban kamateynen. 13 Matu'uhin kuwe' matey ka'am si
pagmatahan Tuhanin pegge' dusehan ka'am duk pegge' duma'in ka'am me' a'a Tuhanin,
hātinen ga' tuhutbi sara' tasulat si Musahin. Saguwa' kuwe'itu kuwe' pinakellum ne
ka'am magtuhut duk Almasi. Inampun we' Tuhanin kēmon duseten bi. 14 Matu'uhin
ilabo'an kite bi hukuman we' subey kite bi ilegga sabab ga' tuhutte bi sara'in. Saguwa'
kamatey Almasi diyata' olomin, inānan we' Tuhanin kapatut sara' si kitehin bi, hangkan
ga' ne niya' jānne pangaleggahan kite bi. 15 Duk la'i diyata' olom miya'an tada'ag te'ed
we' Almasi me' mananassat taga kapatutin. Inānan we' Almasi kapatutde magbaya'in
duk pakitehanne si kēmon a'a we' iye manganda'agin.
16 Hangkan hep, me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, da'a ka'am
ngatu pagbaya'an a'a pasal kinakanbin duk ininumbin atawa pasal me' kādja'an me'
Yahudihin duk pagkādja'anden bang bulan ba'ahu duk pasal me' ellew li'ihin. 17 Kēmon
me' sara' Yahudi pasal me' miya'an pangessebande bang ine inagad-agadde matekka si
pasōnganin. Bu inagad-agadde inin, tekka ne hep duk inin si Almasi. 18 Da'a ka'am ngatu
diniyawa'an we' me' a'a magabbu we' siye mata'uhin pegge' pa'inde we' niya' me' bakas

pabagala si siye. Sinna siye magmā-mā kuwe' diyawa' ateyden duk magtolo' siye we' subey kite bi ko' nambahayang si me' mala'ikat. Me' panolo'de inin kadupangan, pegge' amban pikilande hadja duk pagabbude hadja. 19 Me' a'a inin ga'i ne pateteg pu si Almasi, bu Almasi hep dalil kōkin duk me' masandel si iyehin dalil barannen. Almasi magbaya' si barannen, hātinen me' masandel si iyehin. Pabasagne sandelden sa kabaya'an Tuhanin duk pagdambuwa'ne siye kēmon kuwe' dalil baranin isab magtoket kēmon sabab me' ohatnen.

Dalil patuhut pu si Isa Almasi matey duk ellum balik

20 Ka'am, sabab sandelbi pu si Almasihin, kuwe' ka'am bakas patuhut si iye matey duk ga'i ne ka'am nuhut me' bi'at-bi'atan manusiya'. Hangkan, we'ey bo'ohanbin kuwe' tuhutbi pe me' panganda'akan me' a'a manguntarahan Tuhanin? We'ey tuhutbi bang pa'inde, 21 "Da'a iyan singkuhun," atawa "Da'a iyan kakanun," atawa "Da'a iyan antanun." 22 Kēmon tinaggahande inin bang ubus ne ginuna, na, ga' ne. Me' panganda'akan miya'an hinang-hinang me' manusiya' du hadja. 23 To'o, kuwe' bantuk patut isab me' bi'at-bi'atanden. Magāgama siye te'ed duk magmā-mā siye we' diyawa' ateyden duk tiksa'de baranden, bu kēmon hinangande inin amban kabaya'ande hadja. Saguwa' ga'i du inin makapages napsu baranden.

3

1 Manjari, pegge' Almasi bakas pinakellum amban kamateynen, kite bi isab kuwe' bakas patuhut si iye pinakellum balik duk niya' ne umulte bi ga' niya' tamananne. Hangkan iye subey inapasten bi me' mala'i si surga'in. Pegge' ī' la'i Almasi si surga' magbaya' duk ningkolo' si kanawanan Tuhanin, iye lugal mabangsahanin. 2 Subey ne iye luwal pinikilten bi me' mala'i si surga'in, duma'in me' matu'u si dunyahin. 3 Pegge' kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin, kuwe' ne kite bi bakas mamatey miya'an, ga' ne niya' baya'te si me' bayu'an si dunya inin. Duk umulte maba'ahu inin la'i pu si Almasi duk ga'i pe pinakitehan we' Tuhanin. 4 Almasi mangurungan kite umul ba'ahuhin hangkan si pasōngan bang ne iye paguwa' balik si dunya, paguwa' du isab kite nuhut iye liput we' sahayane.

Kawul-pi'il masahin duk kawul-pi'il kuwe'ituhin

5 Hangkan hep, me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, da'a te'ed ūtanun bi napsu baranbin. Da'a te'ed ka'am magjina. Da'a ka'am ba'isan duk da'a ka'am magkadupangan. Lebbahanun bi ne napsubi si me' bayu'an matu'u si dunyahin. Pegge' bang ga'i lebbahanbi napsubi inin, kuwe' tuhanbi ne napsubin pegge' iye luwal tinuhutbin. 6 Sabab me' hinangan mala'at miya'an, ujudnen legga Tuhanin du me' a'a mangga'i manuhut iyehin. 7 Ka'am matu'uhin luwal te'ed hinangbi me' hinangan mala'at miya'an.

8 Saguwa' kuwe'itu subey ne lebbahanbi me' addatbi mala'atin kuwe' magastel, bunsi duk magpikilan la'at si sawe'bi. Subey ka'am ga'i ngalimutan sawe'bi atawa ngalaka'-ngalaka'an sawe'bi. 9 Da'a ne ka'am magdusta' si sawe'bi. Essebun bi we' bakas lebbahanbi ne me' addatbi duk me' hinanganbi masahin. 10 Duk kuwe'itu pinda ne kawul-pi'ilbin. Bina'ahuhan ne we' Tuhanin ateybin duk luwal pe ka'am ba'ahuhanne sampay ujudnen manjari ne ka'am kuwe' iyehin. Hangkan ka'am ba'ahuhanne, supaya kata'uhanbi ne te'ed Tuhanin. 11 Bang ba'ahu ne kēmon sali'-sali', manjari ga' ne iyan niya' pagbidda'an Yahudihin duk duma'in Yahudihin, me' bakas magislamin duk mangga' magislamin, me' taga pangadji'in duk me' mangga' niya' pangadji'nen, banyaga'in duk amuhin. Ga' ne niya' pagbidda'ande, pegge' la'i Almasi patenna' dem ateyde sali'-sali', duk Almasi hadja iye mahadje si siyehin.

12 Ka'am iyan me' a'a tapene' we' Tuhanin hinangne me' a'ane, duk kinalasahan
ka'am we' ne. Hangkan subey ka'am ma'ase' si pagkasibi. Subey hāp addatbin si siye.
Subey diyawa' pagateybin duk lunuk ateybin. Subey ka'am be-iman. 13 Subey ka'am
magpasensiya si sawe'bi bang niya' ga'i kasulutanbi. Bang niya' taga duse si sawe'ne
magampun-inampun ka'am. Ampunun bi sawe'bin kuwe' pangampun Tuhan ka'amin.
14 Duk importante amban kēmon inin, subey ka'am malasa si pagkasibi. Pegge' bang
maglasa-ilasa kite bi asal magsulut-sulut te'ed kite bi. 15 Ambat Almasi magbaya' dem
ateybi supaya ka'am magsulut-sulut. Kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin kuwe'
dambuwa' baran hadja duk kabaya'an Tuhanin we' magsulut-sulut kite bi. Da'a isab
kayipatanun bi magsukul si Tuhan. 16 Essebun bi kēmon me' panolo' Almasihin duk
enna'un bi dem ateybi. Subey ka'am magusihat-inusihat duk magtolo'-tinolo', duk
gunahun bi kata'u pangurung Tuhan ka'amin. Magkanta ka'am me' kanta pamudjibi
Tuhanin duk me' kanta pinanolo'an we' Niyawa Tuhanin si ka'am. Nganta ka'am si
Tuhan sabab magsukul te'ed ka'am si iye dem ateybi. 17 Ine-ine hinangbi atawa pa'inbi,
subey essebbi we' Isa Almasi Panuhutanbin. Duk subey hadje pagsukulbin si Samaten
bi Tuhanin sabab Isa Almasi.

Panolo' si me' magtewtey-anakin duk me' banyaga'in

18 Ka'am me' dendehin, subey ka'am patuhut si kabaya'an ellabin. Patut inin hinangbi
pegge' sandel ka'am si Panuhutanten bi Isa Almasi.
19 Ka'am isab me' lellahin, subey kalasahanbi andabin. Da'a siye ka'astelanun bi.
20 Duk ka'am isab me' mākanakin, pegge' sandel ne ka'am si Panuhutanten bi, subey
luwal tuhutbi tolo' me' matetto'abin pegge' kasulutan Tuhanin si ka'am bang inin
hinangbi.
21 Ka'am me' matetto'ahin, da'a pa'astelun bi me' anakbin palandu' duk ga'i ngalamma
ateyden.
22 Ka'am me' banyaga'in, subey tuhutbi kēmon panganda'akan amubi matu'u si
dunyahin, duma'in hadja bang lu'u siye mayam-mayam supaya ka'am sanglitande.
Saguwa' subey siye tuhutbi ateybin dambūs-būs pegge' talew ka'am si Tuhan. 23 Ine-
ine hinangbi, hinangun bi ateybin dambūs-būs duk kimmatanun bi we' Panuhutanin,
Isa Almasi, paghinanganbin duk duma'in a'a, 24 pegge' kata'uhanbi du we' urungan
Tuhanin ka'am kahāpan si pasōngan duk tasangkabi du iyan me' inenna'ne para si me'
a'anen. Pegge' Almasi hep te'ed amubi paghinanganbin. 25 Duk sasuku maghinangan
la'at, tinumbasan du iye sabab hinanganne mala'atin, pegge' Tuhanin ga'i pagbidda'ne
manusiya'in.

4

1 Ka'am me' amuhin, subey hāp pangahatulbi me' banyaga'bin. Pangurungun bi si
siye mapatut si siyehin. Essebun bi we' niya' isab amubi la'i si surga'.

Me' panessa'

2 Manjari, pasal ngampun si Tuhan, subey te'ed ka'am matuyu' ngampun-ngampun,
duk subey pikilanbin dambūs-būs hadja sābubi mangampunin. Subey isab ka'am
magsukul si Tuhan bang ka'am ngampun. 3 Duk māku-māku ka'am si Tuhan isab
para si kami, karayaw we' urungan Tuhanin kami lān supaya kami kapagmahalayak
sabab me' pinakata'u Tuhan sabab Almasihin. Pu'unku hep inin kinalabusu pegge'
magmahalayak ku sabab inin. 4 Hangkan māku-māku ka'am si Tuhan we' tabanganne
ku supaya tapapasti'ku te'ed pagusihatku sabab Almasihin, supaya tahāti te'ed we' me'
mapakalehin.

5 Pahāpun bi addatbin si me' a'a mangga'i masandel pu si Isa Almasihin. Kahaba' niya' lugalbi, maghinang hāp ka'am si siye. 6 Missā ka'am pahāp-hāp si siye duk siye kahāpan si me' bissābin. Subey isab ka'am ta'u nambungan siye dangan-dangan bang niya' tilewde si ka'am.

Me' bissā si panambusan

7 Akahan si Tikikus sa' ka'am sabab me' bakas talabeykun. Si Tikikus inin pungtina'ite bi kinalasahanten bi duk kapangandelan iye. Sali'-sali' kami maghinang pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi. 8 Dina'ak iye we' ku piyu si ka'am duk ka'am ka'akahanne sabab kami tu'u supaya ta'asigne ateybin. 9 Pinatuhut isab we' ku si iye si Onesimus, dambuwa' du isab pungtina'ite bi kinalasahan duk kapangandelan du isab iye. Iye inin amban lahatbi du. Na, akahande du ka'am iyan sabab kēmon me' bakas lumabey matu'uhin.

10 Si Aristarkus, sawe'ku tu'u dem kalabusuhin, mabo'o bissā piyu si ka'am we' essebne ka'am. Damikkiyan si Markus, danganakan Barnabasin, mabo'o bissā du isab sa miya'an. Bakas ne hep ka'am akahanku sabab iye, we' bang iye tekka piyu subey iye addatanbi. 11 Si Yussa', inēnan isab si Justus, mabo'o bissā isab we' essebne ka'am. Siye du hadja tellungan inin me' Yahudihin si me' sawe'ku magmahalayak sabab pagbaya'an Tuhanin, duk hadje te'ed panabangde akuhin.

12 Si Epapras mabo'o bissā du isab we' essebne ka'am. Iye inin amban lahatbi du, duk maghinang iye pu si Isa Almasi. Luwal iye ngampun-ngampun te'ed si Tuhan para si ka'am we' karayaw ko' ngabasag sandelbi pu si Isa Almasihin duk pateteg du ka'am si iye duk asal hinangbi te'ed dambūs-būs me' kinabaya'an Tuhanin. 13 Kapanaksi' ku te'ed we' asal maghinang iye pabasag para si kahāpanbi duk para si kahāpan me' masandel pu si Isa la'i si lahat Laodikeahin duk si lahat Hirapolisin. 14 Si Lukas, doktol kinalasahanten bi, duk sampay si Demas mabo'o du isab bissā we' essebde ka'am.

15 Akahanun bi aku me' pungtina'ite bi la'i si lahat Laodikeahin we' essebku siye. Akahanun bi aku isab si Nimpa duk me' masandel pu si Isa magtipun si luma'nen we' essebku siye. 16 Bang ubus batsabi sulat inin, pabo'ohanun bi pī si puweblo Laodikea, si me' masandel pu si Isa mala'ihin duk isab tabatsade. Pākuhun bi isab sulatku si siyehin duk isab tabatsabi. 17 Akahanun bi isab Arkippus we' subey te'ed luwal hinangne me' dina'ak hininang si iye we' Panuhutanten bi Isa Almasi.

18 Aku, si Paul manulat bissā inin. Essebte ka'am kēmon malu'uhin. Da'a kayipatanun bi we' tiya' ku dem kalabusu. Karayaw ka'am luwal ipat Tuhanin. *Wassalam*

Tagnaˈ sulat si Paul si meˈ aˈa Tessalonikahin

Pahāti sabab tagnaˈ sulat si Paul si meˈ aˈa Tessalonikahin

Niyaˈ dambuwaˈ puweblo laˈi si lahat Makedoniya inēnan Tessalonika. Puweblo miyaˈan gaˈi du tala teˈed amban puweblo Pilipi. Palumengngan si Paul kaminduwenen hap pī si meˈ kalahatan magusihat sabab Almasihin, padeheng iye duk meˈ saweˈnen si Tessalonika magusihat si meˈ aˈa malaˈihin. Saweˈ si Paulin si Silas duk Timoteo. Gaˈi du tiggel pagusihatden laˈi, saguwaˈ ekka meˈ aˈahin kahagad ne pu si Isa Almasi. Saguwaˈ niyaˈ meˈ pagkaside Yahudi nguntarahan siye duk kinawul weˈ de meˈ aˈa si lahat miyaˈan nguntarahan siye isab. Hangkan tahalaˈ disi Paul duk ujud tekka siye si puweblo Korinto. Suse si Paul sabab meˈ masandel pu si Isa malaˈi si Tessalonikahin kaw lebbahande sandelden bang siye bininasa weˈ meˈ manguntarahan siyehin. Hangkan dinaˈak weˈ si Paul si Timoteo hap pī si Tessalonika mayaman siye.

Pagbalik si Timoteo inakahan weˈ ne si Paul bang saˈingge siye. Sābu laˈi si Paul si Korinto, sinulatan weˈ ne meˈ aˈa Tessalonikahin. Magsukul iye si Tuhan peggeˈ teteg du siye pu si Isa Almasi duk inasig isab weˈ ne ateyden. Dinaˈak weˈ ne pinapagen sandelde pu si Isa Almasihin bisan siye dem kabinasahan. Duk sinambungan isab weˈ ne meˈ tinilewde sabab pabalik Almasihin.

1 Sulat inin amban aku, si Paul, duk meˈ saweˈkun si Silas duk Timoteo. Pasampay kami inin piyu si puweblo Tessalonika si kaˈam kēmon meˈ sukuˈ si Samate bi Tuhanin duk si Panuhutanten bi Isa Almasi. Karayaw weˈ luwal kaˈam ipat Tuhanin duk karayaw luwal sanyang dem ateybin.

Magsukul disi Paul sabab meˈ aˈa Tessalonikahin

2 Luwal kami magsukul si Tuhan sabab kaˈam kēmon duk luwal kaˈam subahat kami kahabaˈ kami ngampun-ngampun si Tuhan. 3 Sābu kami ngampun-ngampun si Samate bi Tuhanin, luwal teˈed taˈesseb kami meˈ kahāpan luwal hininangbin sabab sandelbi pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi. Gaˈi isab takayipat kami paglu'ugbin hawal lasabi si iyehin duk pagtuyuˈbin pegge' ase-asebi teˈed weˈ pitu balik Panuhutanten bi. 4 Meˈ kapungtinaˈihanku, kinalasahan kaˈam weˈ Tuhanin duk kataˈuhan kami weˈ tapeneˈne kaˈam, 5 pegge' aka-aka hāp inusihat kami si kaˈamin dumaˈin bissā manusiyaˈ hadja saguwaˈ amban balakat Niyawa Tuhanin, duk kataˈuhan kami weˈ asal bennal teˈed bissā kamihin. Takite isab kawul-piˈil kamihin paluˈu kami si kaˈamin. Kēmon hinangan kamihin para si kahāpanbi. 6 Binatukan weˈ bi kawul-piˈil kamihin duk kawul-piˈil Panuhutanten bi. Bisan du kaˈam bininasa pegge' tuhutbi lapal Tuhanin, saguwaˈ kēgan pe teˈed kaˈam pegge' pinakēg kaˈam weˈ Niyawa Tuhanin. 7 Duk kuweˈitu binatukan isab kaˈam weˈ meˈ masandel pu si Isa si lahat Makedoniya duk Akayahin. 8 Duk aka-aka hāp bakas inakabi sabab Panuhutanin bawag si lahat Makedoniya duk Akaya. Duk dumaˈin hadja inin saguwaˈ aka-aka sabab sandelbi si Tuhanin takale isab si kēmon kalahatan. Gaˈi ne kami subey magaka sabab sandelbin. 9 Siye ne mangakahin. Magaka siye bang saˈingge panayimaˈbi kamihin papiyu kami si kaˈamin. Magaka isab siye weˈ tinayikutan ne weˈ bi meˈ tuhan-tuhanbin, duk kuweˈitu iye ne tinuhutbin Tuhan maˈellum duk mabennalin. 10 Magaka isab siye weˈ luwal inagad-agad weˈ bi katekka Anak Tuhan amban surgaˈin, si Isa bakas pinakellum Tuhan amban kamateynen. Duk si Isa inin, iye manimbul kitehin bi amban mulkaˈ Tuhan sōng pinatekka si meˈ aˈahin.

2

Me' hinang si Paul la'i si Tessalonikahin

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kata'uhanbi we' papiyu kami
manindew ka'amin niya' kagunahanne. 2 Kata'uhanbi hep we' ga' pe kami tapiyu lu'u si
Tessalonika, makalabey dahu' kami kabinasahan si puweblo Pilipi duk pina'iya' kami
la'i. Saguwa' tinabang kami we' Tuhanin supaya kami maka'ara'-ara' ngakahan ka'am
isab aka-aka mahāp amban Tuhanin bisan pe ekka nagga' kami. 3 Kēmon inaka kami
si ka'amin to'o. Duma'in la'at pikilan kamihin hangkan kami magusihat. Ga'i kami
ngakkal. 4 Iye inaka kamihin, me' panganda'akan Tuhan kamihin. Pegge' tapene' kami
we' ne duk pinangandel we' ne si kami dina'ak pinalata' aka-aka mahāp inin. Hangkan
minahalayak inin we' kami panulut Tuhanin duma'in panulut manusiya'. Kata'uhan
Tuhanin bang ine dem atey kamihin. 5 Kata'uhanbi du we' bentel pamissā kami si
ka'amin; ga' kami bakas missā nanglitan ka'am supaya kami urunganbi pilak atawa
ine-ine. Tuhanin saksi' kamihin. 6 Ga' bakas angut kami we' pahadje a'a kami, ka'am
ke atawa a'a seddili, 7 bisan ne kami me' a'a pata' pinahadje pegge' kapatut kamihin
amban Almasi. Saguwa' hāp pangahatul kami ka'amin, kuwe' kami dende ngahatul
me' anakne. 8 Hawal lasa kami si ka'amin, sinna kami duma'in hadja ngakahan ka'am
aka-aka mahāp amban Tuhanin, saguwa' bisan umul kamihin paglilla' kami para si
ka'am. Kinalasahan te'ed ka'am we' kami. 9 Bugtu' ta'essebbi, me' kapungtina'ihanku,
bang sa'ingge paghinang kami palu'u kami si ka'amin. Maglubag kami ellew-sangem
duk niya' ka'elluman kami, supaya ka'am ga'i kabohatan tiggelan kami lu'u si ka'am
magmahalayak aka-aka mahāp amban Tuhanin.
10 Kasaksi'anbi duk kasaksi'an Tuhanin isab bang sa'ingge addat kami si ka'am me'
masandel pu si Isa Almasihin. Kēmon hinangan kamihin hāp duk bentel diyalemanbi
duk ga' te'ed niya' nalla' kami. 11 Kata'uhanbi we' addat kami si ka'amin dangan-dangan
kuwe' addat sama si me' anaknen. 12 Pina'asig we' kami ateybin duk tinolo'an ka'am we'
kami dina'ak pinahāp hadja kawul-pi'ilbin supaya kasulutan Tuhanin. Pegge' tapene'
ka'am we' ne supaya ka'am sumakup la'i dem pagbaya'anne duk dem sahayane.
13 Duk luwal isab kami magsukul si Tuhan pegge' sakali' takalebi lapal Tuhan bino'o
kamihin, kinahagad duk tinayima' we' bi pegge' takilalebi we' lapal Tuhanin miya'an,
duma'in bissā manusiya'. Duk asal bennal miya'an lapal Tuhanin. Duk ka'am me'
makahagadin, pinindahan we' Tuhanin pamikilbin duk kawul-pi'ilbin. 14 Ka'am, me'
kapungtina'ihanku, sali' ne ka'am duk me' a'a masandel pu si Isa Almasi mala'i si
Yahudiyahin. Bakas sinigpitan isab ka'am we' me' pagkasibi da bangsahin kuwe'
siyehin sinigpitan we' me' pagkaside Yahudihin. 15 Me' Yahudihin hep mamapatey si
Isa Panuhutanten bi. Duk siye isab mamapatey me' kanabihan awwalley. Siye isab
manganda'ak kami tahala'in. Asal ga'i te'ed Tuhanin kasulutan si siye. Binantahan we'
de kēmon manusiya'in, 16 pegge' sinagga' kami we' de duk kami ga'i makapagmahalayak
aka-aka mahāpin pī si me' kabangsahan duma'in Yahudihin. Ga'i siye mabaya' we' me'
kabangsahan seddilihin tinimbul amban duseden. Me' Yahudi inin luwal magkasōng
duseden duk pinatekka ne si siye mulka' Tuhanin.

Mabaya' si Paul nindew siye balik

17 Me' kapungtina'ihanku, bisan pe ga' tiggel kemuwe magsape' kite bi, ngesseb ne
te'ed kami si ka'am. Batang te'ed kami magkite balik duk ka'am. Bennal, tala kami
amban ka'am saguwa' pikilan kamihin luwal lu'u si ka'am. 18 Mabaya' kami piyu si
ka'am, pasōng ne aku, si Paul. Mimpiye ku magmemes sōng piyu saguwa' inalal kami
we' nakura' seyitanin. 19 Na, ka'am hep jānnen hangkan kami kēgan duk hangkan niya'
ase-ase kami. Ka'am hep isab jānnen, duma'in hadja me' sinduwehin. Duk ka'am jānnen

hangkan kami makapagbantu la'i si harapan Panuhutanten bi si Isa bang pitu ne iye balik. 20 Awe', ka'am jānnen hangkan kami pinahadje duk magkēg.

3

1 Na, pegge' ga'i ne tasandal kami magsusehin, hangkan magsakap kami we' duwangan kami pa'amban tu'u si Aten. 2 Duk pinapiyu we' kami Timoteo si ka'am. Pungtina'ite bi iye duk sawe'ku iye maghinang si Tuhan magmahalayak aka-aka hāp sabab Almasihin. Papiyu kami iye supaya pa'asigne ateybin duk supaya ngabasag sandelbi si Tuhanin. 3 Ga'i kami mabaya' we' sabab me' kasigpitanbin niya' ka'am nayikutan me' tolo' mabennalin. Kata'uhanbi ne du andang we' suku'te bi kēmon palabey si kasigpitan. 4 Pegge' palu'u kami si ka'amin, bakas ka'am akahan kami andang we' niya' tekka si kite bi kasigpitan. Duk kata'uhanbi du we' iyu' ne tekka. 5 Suse ku te'ed bang sa'ingge du ka'am lu'u, hangkan hep pegge' ga'i ne tasandalku, da'akku piyu Timoteo masti'an ka'am bang basag pe du ke sandelbi pu si Isa Almasihin. Talew ku kaw ka'am tasassat we' seyitanin. Pegge' bang sa'upama tabo'o ka'am we' sassat seyitanin, na, ga' ne niya' kagunahan me' hinang kami si ka'amin.

6 Saguwa' tiya' ne tekka balik si Timoteo duk sinna te'ed kami pegge' hāp te'ed bissāne sabab ka'amin. Pa'inne we' basag sandelbi si Tuhanin duk asal maglasa-ilasa te'ed ka'am. Pa'in Timoteo isab we' luwal kami inesseb we' bi duk batang te'ed kami kitebi kuwe' kamihin batang isab magkite duk ka'am. 7 Hangkan hep, me' kapungtina'ihanku, bisan kami dem kasigpitan duk kabinasahan, asig atey kamihin pegge' kata'uhan kami we' ga' du usa' sandelbi pu si Isa Almasihin. 8 Hāp ne atey kamihin pegge' kata'uhan kami we' teteg ka'am pu si Isa Panuhutanten bi. 9 Hadje pagsukul kami si Tuhanin sababbi, pegge' kēgan atey kamihin sabab sandelbin. 10 Ellew-sangem māku-māku kami si Tuhan karayaw magkite du kite bi magtampak supaya ka'am tatabangan kami duk dambūs-būs ne sandelbin.

11 Karayaw kami tabangan Samate bi Tuhanin duk Panuhutanten bi Isa Almasi supaya kami tapiyu si ka'am. 12 Duk karayaw magkasōng ka'am maglasa-ilasa, duk malasa isab ka'am si kēmon a'a, kuwe' du pangalasa kami si ka'amin. 13 Karayaw patetegne ateybin supaya ka'am sutsi duk ga' niya' salla'-salla'bi si harapan Samate bi Tuhanin bang pitu ne balik Panuhutanten bi si Isa magtuhut duk me' a'a suku' si iyehin.

4

Kawul-pi'il makasulut Tuhanin

1 Manjari, me' kapungtina'ihanku, bakas katolo'an kami ne ka'am bang sa'ingge subey kawul-pi'ilbin supaya kasulutan Tuhanin si ka'am. Duk inin tatuhutbi ne. Kuwe'itu pāku kami pe si ka'am duk da'ak kami ka'am amban kapatut pangurung Panuhutanten bi si Isa, we' subey pe pasōngbi kawul-pi'ilbi mahāp inin. 2 Kata'uhanbi du panolo' kami ka'amin amban kapatut Panuhutanten bi si Isa. 3 Kabaya'an Tuhanin we' sutsi ka'am. Da'a te'ed ka'am magjina. Subey ka'am ga'i ngūtan napsu baranbin; hinangun bi hadja masutsi si matahan Tuhanin duk addat mahāpin. 4 Ka'am, me' lellahin, subey addatbi si andabin patut si matahan Tuhan duk si matahan me' a'ahin. 5 Da'a duhulanun bi napsu baranbin kuwe' me' a'a mangga'i mangata'uhan Tuhanin. 6 Duk pasal da bayu' inin, da'a te'ed ka'am magduse si pagkasibi atawa ngakkalan siye, pegge' asal legga Tuhanin te'ed sasuku kapagduse sa miya'anin. Bakas sessa'an kami ne ka'am matu'uhin sabab inin. 7 Pegge' duma'in hangkan kite bi pene' Tuhanin supaya kite bi magkahinangan la'at, saguwa' kabaya'annen we' sutsi kite bi. 8 Hangkan manayikutan tolo' inin, duma'in manusiya' tinayikutannen, saguwa' iye tinayikutannen, Tuhan mangurungan ka'am Niyawa Sutsihin.

9 Na, ga'i ne ka'am subey sulatan kami pasal lasabi si me' pagkasibi masandel pu si
Isa Almasihin, pegge' katolo'an ne du ka'am we' Tuhanin maglasa-ilasa. 10 Duk asal
kalasahanbi kēmon masandel pu si Isa si tibu'ukan Makedoniyahin. Saguwa' pāku
kami si ka'am, me' kapungtina'ihanku, we' pasōngbi pe lasabi si siyehin. 11 Apasun bi
makasanyang ka'amin. Da'a kulebe'anun bi hinang sawe'bin, saguwa' papages ka'am
maghinang duk niya' ka'ellumanbi sa panessa' kami ka'am matu'uhin. 12 Manjari bang
ka'am nuhut panolo' inin pinagaddatan du ka'am bisan we' me' a'a mangga'i masandel
pu si Isa Almasihin duk ga'i isab ka'am kasukalan.

Pitu balik Panuhutanin

13 Na, me' kapungtina'ihanku, batang isab ka'am pahātihan kami sabab me' masandel
pu si Isa Almasi mamateyin ne, supaya ka'am ga'i magsugul kuwe' me' a'a sinduwehin
ga' niya' ase-asede we' ellum siye balik. 14 Kahagad kite bi we' si Isa bakas matey duk
ellum iye balik amban kamateynen. Hangkan kahagad isab kite bi we' bang matey ne
a'a masandel pu si Isahin, pinakellum du siye we' Tuhanin duk patuhutne siye pu si Isa
bang tekka ne waktu pabaliknen.
15 Inin ne panolo' Panuhutanten bi si Isa: kite bi, me' ma'ellumin pe waktu pabalikne
mapituhin, ga'i du kite bi padehellu amban me' pateyin nampang iye. 16 Pegge' niya'
dahu' iyan ngalingan papales amban surga' duk takale iyan suwala nakura' mala'ikatin
ngellang. Ubus bu niya' iyan helling kuwe' hellingan tabuli' amban Tuhan. Manjari
duwa'i ne Panuhutanin amban surga'. Ubus miya'an pinakellum ne dehellu me'
mamatey masandel pu Almasihin. 17 Ubus kite bi isab ma'ellumin, bino'o kite bi
magtuhut duk siye pa'angkat pī diyata' inalak nampang Panuhutanin diyata' mahawan.
Manjari patenna' kite bi si Panuhutanin ga' niya' tamananne. 18 Hangkan akahun bi me'
bissā inin dangan pī si dangan supaya asig dem ateybin.

5

Subey kite bi memes bang pitu balik si Isa, Panuhutanin

1 Na, me' kapungtina'ihanku, ga'i ne subey sulat kami bang sumiyan inin umantag.
2 Pegge' kata'uhanbi ne du we' bessuwang hadja iyan tekka ellew papitu Almasihin
kuwe' papitu a'a panangkewin bessuwang hadja tekka sangem. 3 Bang me' a'ahin
magpa'in, “Na, sanyang ne. Ga' ne niya' kasiya-siyahan,” bessuwang hadja iyan
tekka bala'in duk magmula siye. Keddut patekka bala'in kuwe' dende bessuwang
peddi'an bang sōng nganak bu ga'i iyan lumahi me' a'ahin. 4 Saguwa' ka'am, me'
kapungtina'ihanku, duma'in ka'am dem lindem, hātinen ga'i ka'am awam sabab inin.
Hangkan ga'i ka'am subey takeddut bang bessuwang tekka ellew miya'an kuwe'
katekka a'a panangkewin. 5 Pegge' ka'am kēmon, patenna'anbin dem danta', baytu
ellew, hātinen suku' si Tuhan ka'am. Duma'in kite bi me' a'a patenna' dem lindem, baytu
sangem. 6 Hangkan da'a kite bi kuwe' me' a'a matuli miya'an. Saguwa' subey kite bi
magjaga duk subey hāp pamikilten bi. 7 Sangem hep patuli me' a'ahin duk sangem isab
luwal kalango me' a'a maginumanin. 8 Saguwa' kite bi, pegge' me' a'a patenna' dem
danta' kite bi, subey hāp pamikilten bi, duma'in kuwe' pamikil a'a malangohin. Kite bi
me' masandelin kuwe' dalil sundalu, niya' pangelligne barannen duk kōknen. Bang kite
bi, iye pangellig kitehin bi sandelte bi si Tuhanin duk lasaten bi duk pangase-ngaseten
bi we' tinimbul du kite bi. 9 Duma'in hangkan kite bi pene' Tuhanin supaya kite bi
tapapeddi'anne saguwa' supaya kite bi tatimbulne sabab Panuhutanten bi Isa Almasi.
10 Matey hep iye para si kite bi supaya kite bi patenna' la'i si iye bang matey ne kite bi
atawa bang ellum pe kite bi si waktu pabaliknen. 11 Hangkan magasig-inasig ka'am duk
magtabang-tinabang ka'am sa hinanganbin du.

Panessa' si panambusan

12 Na, me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' pe pāku kami si
ka'am: pagaddatanun bi me' nakura'bi si langgalin. Maghinang siye diyalemanbi pegge'
pinene' siye we' Panuhutanten bi nolo'an ka'am. 13 Pagmātabatanun bi duk kalasahanun
bi te'ed siye sabab hinangde si ka'amin. Duk subey ka'am kēmon magsulut-sulut.
14 Sessa'an kami isab ka'am, me' kapungtina'ihanku, tolo'anun bi me' mabulasanin
dina'ak maghinang. Pa'asigun bi me' masasew dem ateyden. Tabangun bi me'
mamura tabo'o we' sassatin. Duk magpasensiya ka'am si kēmon a'a. 15 Papateng ka'am
supaya ka'am ga'i males bang niya' maghinangan la'at si ka'am. Saguwa' apasun bi
luwal maghinangan hāp si me' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin duk si me' a'a
seddilihin isab.
16 Subey ka'am luwal magkēg. 17 Subey ka'am luwal ngampun-ngampun si Tuhan.
18 Ine-ine tekka si ka'am, subey ka'am magsukul si Tuhan pegge' inin kabaya'an Tuhan
subey hininangbin, pegge' magdambuwa' ne ka'am duk Isa Almasi.
19 Da'a sagga'un bi ine-ine bissā Niyawa Tuhanin si ka'am. 20 Da'a diyawa'anun bi me'
bissā pinabissā we' Tuhanin. 21 Saguwa' paliksa'un bi dahu' me' takalebin duk sasuku
mahāpin tayima'un bi. 22 Halli'anun bi kēmon bayu'-bayu'an hinangan la'at.
23 Tuhanin mangurungan kite bi kasanyanganin, karayaw pasutsine ka'am. Karayaw
ipatne niyawabin duk pikilanbin sampay baranbin supaya ga' niya' salla'-salla'bi
pagbalik Panuhutanten bi Isa Almasi pitu. 24 Asal hinang Tuhanin du inin pegge' iye
mamene' ka'amin, duk kapangandelan te'ed iye.
25 Me' kapungtina'ihanku, māku-māku ne pa'in ka'am si Tuhan para si kami.
26 Salamun bi aku kēmon me' kapungtina'ihante bi malu'uhin.
27 Da'akte ka'am amban kapatut pangurung Panuhutanin, we' subey batsabi sulat
inin si kēmon pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin.
28 Karayaw we' luwal ka'am ipat Panuhutanten bi Isa Almasi. *Wassalam*

Kaduwe sulat si Paul si me' a'a Tessalonikahin

Pahāti sabab kaduwe sulat si Paul si me' a'a Tessalonikahin

Si sulatne inin pa'in si Paul si me' a'a Tessalonikahin we' sala' pamikilden sabab pabalik Almasihin. Akahanne siye we' meke balik Almasi niya' dahu' dangan paguwa' duk patampal inēnan "a'a mala'at manamalin." Katimbo'ohan we' ne kēmon mangga'i makahagad pu si Isa Almasihin maghinangan la'at duk pasōng te'ed duse si dunyahin.

Sinessa'an siye we' si Paul dina'ak siye maghinang. Subey siye ga'i bulasan saguwa' subey siye maghinang supaya niya' kakande. Dina'ak isab siye we' ne pateteg pu si Isa bisan siye bininasa pegge' tumbasan Tuhanin du la'at me' maminasa siyehin. Sinessa'an siye we' si Paul dina'ak maghinang hāp ne pa'in si me' pagkasiden duk subey hāp kawul-pi'ilden.

1 Sulat inin amban aku, si Paul, duk me' sawe'kun si Silas duk Timoteo. Pasampay
kami inin piyu si puweblo Tessalonika si ka'am kēmon me' suku' si Samate bi Tuhanin
duk si Panuhutanten bi Isa Almasi. 2 Karayaw ka'am luwal ipat Samate bi Tuhanin duk
Panuhutanten bi Isa Almasi. Duk karayaw isab pasanyangde dem ateybin.

Magsukul si Paul duk māku-māku si Tuhan

3 Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, subey kami luwal magsukul
si Tuhan sababbi. Asal patut kami magsukul pegge' magkasōng te'ed sandelbi pu si Isa
Almasihin duk magkasōng isab lasabi si me' pagkasibi masandelin. 4 Hangkan hep kami
sinna magbantu si me' pagtipunan me' a'a masandel pu si Isa Almasihin sababbi, pegge'
bisan ka'am dem kabinasahan duk dem katiksa'an, ga'i te'ed usa' sandelbi si Tuhanin
saguwa' matuyu' ka'am magsandal.
5 Kēmon inin tanda' we' bentel hukuman Tuhanin. Kuwe'itu magsandal ka'am supaya
kata'uhan we' pata' ka'am sinakup dem pagbaya'an Tuhanin. 6 Bentel te'ed Tuhanin,
tiksa'ne du iyan me' maniksa' ka'amin 7 duk ka'am, me' magsusehin, ānan Tuhanin
du kēmon me' kasusehanbin, duk sampay me' kasusehan kamihin du isab. Hinang
Tuhanin inin bang balik ne pitu amban surga' Panuhutanten bi si Isa. Kitete bi iye
iyan magtuhut duk me' mala'ikatne mabalakatanin. 8 Pitu iye liput we' kayat ebbut duk
leggane iyan me' manayikutan Tuhanin, me' mangga'i manuhut aka-aka mahāp sabab
Panuhutanten bi si Isa. 9 Legga Tuhanin siye si narka' ga' niya' tamananne. Pinasape'
siye amban Panuhutanin duk ga'i te'ed kitede sahayanen, iye tanda' balakatnen.
10 Waktu miya'an, ellew pabalik si Isa Almasihin, pinudji iye duk pinahadje we' me'
a'a suku' si iyehin hātinen me' masandel si iyehin. Sampay ka'am sakup du isab si me'
mamudji iyehin pegge' kinahagad we' bi inusihat kami si ka'am sabab Almasihin.
11 Hangkan hep kami māku-māku ne pa'in si Tuhan para si ka'am, we' karayaw
tinabangan ka'am supaya me' hinanganbin patut si me' a'a tapene' we' Tuhanin. Māku-
māku isab kami we' sabab balakat Tuhanin tabanganne ka'am supaya tahinangbi kēmon
mahāp kabaya'anbi hininangin pegge' sandel ne ka'am. 12 Hangkan kami māku-māku sa
inin supaya pinahadje du si Isa Panuhutanten bi sababbi. Duk pinahadje du isab ka'am
pegge' suku' pu si Isa ka'am. Tuman du inin pegge' malasa duk ma'ase' Tuhanin duk Isa
Almasi Panuhutanten bi si ka'am.

2

Kuntara Tuhanin

1 Na, pasal pabalik Panuhutanten bi Isa Almasi, duk pasal panipun kitehin bi la'i si
iye, inin tolo' kami si ka'amin me' kapungtina'ihankun: 2 da'a ka'am mura-mura sasew
dem pikilanbin bang niya' me' suwi-suwi takalebi we' tekka ne ellew papitu Isa Almasi
ngahukum me' a'a si dunyahin. Bang makakale ka'am we' niya' bakas magpalata'
bissā pinabissā ko' we' Tuhanin sabab inin atawa bang pa'inde we' bakas ko' inin
tabissā kami, atawa we' niya' ko' sulat amban kami sabab inin, da'a te'ed kahagadun
bi. 3 Sa'ingge-sa'ingge da'a ka'am ngatu pinadupang. Pegge' meke tekka ellew miya'an
subey dahu' ka'ekkahan me' a'ahin kuntarahande Tuhanin, ubus subey isab dahu'
paguwa' a'a mala'at manamalin. Kuntarahanne te'ed sara' Tuhanin duk suku'nen
si narka'. 4 A'a inin bantahanne kēmon pagtuhanan duk kēmon sinambahayang we'
manusiya'in. Palangkewne dinen amban siye kēmon duk sampay dem langgal Tuhanin
pī iye ningkolo' duk pa'inne we' iye Tuhanin.
5 Ga' ke ta'essebbi? Bakas ne hep ka'am ka'akahanku sabab inin palu'uku pe si
ka'amin. 6 Duk kata'uhanbi du bang ine managga' iyehin kuwe'itu hangkan ga'i pe
iye paguwa'. Pegge' meke iye paguwa' subey ne ta'abut waktu pinasuku' si iyehin.
7 Saguwa' manguntarahan sara' Tuhan inin, asal ne maghinang kuwe'itu sipuk, saguwa'
ga'i pe iye makajari paguwa' pegge' tiya' pe tu'u managga' iyehin. 8 Bang tahala' ne
managga' iye inin, manjari meke ne a'a manguntarahan Tuhan inin paguwa', ubus
bu magmula du iye we' Isa Almasi pagbalikne pitu. Tihupne hadja iye, magtawus iye
matey duk magmula iye sabab sahaya Almasihin. 9 Paguwa' du a'a manguntarahan
Tuhan inin, iban balakatne amban nakura' seyitanin. Maghinang iye kēmon bayu'-
bayu'an hinangan balakatan duk makite iye me' tanda' duk me' hinangan maka'ulali'
pamadupangne me' a'ahin. 10 Tapadupangne du iyan me' a'a suku' si narka'in pegge'
ga'i siye ngatu nuhut tolo' mabennal sabab Isa Almasihin supaya siye timbul. 11 Pegge'
ga'i siye ngatu nuhut mabennalin, hangkan pasagadan Tuhanin du siye pinadupang
duk iye kinahagadden me' mangga'i mabennalin, 12 supaya kalabo'an hukuman siye
kēmon me' mangga'i makahagad si tolo' mabennalin. Pegge' iye hadja kasinnahanden
maghinangan mala'atin.
13 Saguwa' ka'am, me' kapungtina'ihanku, asal subey te'ed kami magsukul si Tuhan
sabab ka'am me' kinalasahan we' Panuhutanten bi. Pegge' ga' pe dunya inin pina-
panjari, andang ne ka'am tapene' we' Tuhanin supaya ka'am timbul. Timbul ka'am
pegge' sinutsi ateybin we' Niyawa Tuhanin duk kinahagad we' bi tolo' mabennal sabab
Isa Almasihin. 14 Tinawag ka'am we' Tuhanin supaya ka'am timbul pegge' takale we'
bi aka-aka mahāp minahalayak kami sabab si Isahin. Tinawag ka'am we' ne supaya
ka'am tumuhut pinahadje duk si Isa Almasi, Panuhutanten bi. 15 Hangkan hep me'
kapungtina'ihanku, patetegun bi te'ed sandelbin duk tentemanun bi te'ed me' tolo'
pamanolo' kami si ka'am palu'u kamihin duk me' tolo' dem sulat pinabo'ohan kami si
ka'amin.
16-17 Kinalasahan kite bi we' Samate bi Tuhanin, duk hawal lasanen, ga' niya' tamanan
pangasigne ateyten bi duk pinabugtu' we' ne si kite bi inase-asete bi si iyehin. Karayaw
Samate bi Tuhanin duk Panuhutanten bi Isa Almasi mahaget ateybin duk ngurungan
ka'am basag ngahinang duk missā sasuku mahāpin.

3

Māku-māku ko' ka'am para si kami

1 Manjari me' kapungtina'ihanku, māku-māku ko' ka'am si Tuhan para si kami.
Māku-māku ka'am we' aka-aka mahāp sabab Panuhutanin asal palatag palakkes duk
kinahagad du we' me' a'ahin kuwe' pakahagadbin. 2 Māku-māku isab ka'am duk kami

elligan Tuhanin amban me' a'a mala'atanin, pegge' ga'i hep kēmon a'ahin kahagad si aka-aka mahāpin.
3 Saguwa' kapangandelan te'ed Panuhutanten bi. Patetegne du sandelbin duk
banteyanne ka'am supaya ka'am ga'i inusa' we' nakura' seyitanin. 4 Sabab sandel kami
si Panuhutanten bi kata'uhan kami we' tuhutbi du me' panganda'akan kami ka'amin
duk asal hinangbi ne pa'in.
5 Karayaw pasōng Panuhutanin kata'ubi sabab lasa Tuhan si ka'amin, duk sabab
pagtuyu' Almasihin.

Subey me' a'ahin maghinang

6 Manjari me' kapungtina'ihanku, sabab kapatut kami amban Panuhutanten bi
Isa Almasi, niya' panganda'akan kami ka'am: da'a ka'am magtuhut-tuhut duk me'
pagkasibi tindeg si Isa mangga'i mabaya' maghinangin duk ga'i nuhut pamanolo' kami
si ka'amin. 7 Pegge' ka'am, asal kata'uhanbi du te'ed we' subey kami iye binatukanbin.
Kalu'u kami si ka'amin, ga' kami bakas kitebi we' ga' maghinang. 8 Ga' kami bakas
pa'emmit si ka'am saguwa' binayedan we' kami takakan kamihin. Maghinang kami
pabasag duma'in hadja ellew saguwa' sampay sangem supaya niya' ka'elluman kami
duk ga'i kami subey gastuhanbi. 9 Patut kami māku gastu amban ka'am, saguwa' ga'
kami māku supaya niya' pamintanganbi. 10 Pegge' bisan pe palu'u kami si ka'amin,
iye panganda'akan kami ka'amin we' bang niya' ga'i ngatu maghinang, subey iye ga'i
pakanbi.
11 Hangkan inin tasubahat kami tu'u, pegge' takale kami we' niya' lu'u si ka'am me' a'a
bulasan manamal duk ga'i te'ed maghinang, saguwa' iye bahan-bahanden ngulebe'an
hinang sawe'den. 12 Na, si me' a'a kuwe' iyan, da'ak kami duk tolo'an kami siye amban
kapatut Panuhutanten bi Isa Almasi, we' subey ne siye pahantap maghinang supaya
niya' ka'ellumande.
13 Bang ka'am, me' kapungtina'ihanku, da'a ka'am jumu' maghinangan mahāpin.
14 Bang niya' lu'u ga'i ngatu nuhut me' panganda'akan kami dem sulat inin, indananun
bi a'a miya'an duk da'a ka'am magtuhut duk iye supaya du iye iya'. 15 Da'a pa'in isab iye
kimmatanun bi kuwe' bantabi, saguwa' tolo'anun bi iye kuwe' dambuwa' pungtina'ibi.

Me' bissā si panambusan

16 Karayaw ka'am urungan Panuhutanten bi kasanyangan dem ateybi bisan ine
matekka si ka'amin pegge' iye po'on kasanyanganin. Karayaw isab luwal iye lu'u nuhut-
nuhutan ka'am.
17 Aku, si Paul, manulat panambusan inin. Kuwe' inin sulatankun sa si me' sulatkun
du kēmon.
18 Karayaw kēmon ka'am ipat Panuhutanten bi Isa Almasi. *Wassalam*

Tagnaˈ sulat si Paul pu si Timoteohin

Pahāti sabab tagnaˈ sulat si Paul pu si Timoteohin

Si Timoteo, aˈa sinulatan si Paul inin, dambuwaˈ lella bataˈ pe amban Listara, dambuwaˈ puweblo laˈi si Asiya Dikiˈ. Saˈi Timoteohin si Yunis bangsa Yahudi duk samanen bangsa Girik.

Kaminduwe palumengngan si Paul si meˈ kalahatanin magusihat, balik iye laˈi si Listara duk binoˈo weˈ ne billaˈi si Timoteo hinangne saweˈne. Kuweˈ ne Timoteo anakne duk kasulutan iye si addatnen. Bang piyen tahun panuhut-nuhut Timoteo si Paulin duk ekka taˈayane amban si Paul. Ujudnen dinaˈak weˈ si Paul si Timoteo paˈamban laˈi si Epesus duk dinaˈak si iye hinatul meˈ masandel pu si Isa si lahat miyaˈan duk si meˈ lahat mapaliputin.

Pagtekka si Paul si lahat Makedoniya, sinulatan weˈ ne Timoteo pangasigne ateynen supaya asig iye magtoloˈ meˈ toloˈ mabennal amban Isa Almasihin. Sinessaˈan isab weˈ ne Timoteo dinaˈak sinagda meˈ guru magtoloˈ manggaˈi mabennalin. Duk dinaˈak weˈ ne Timoteo meneˈ meˈ aˈa hinang meˈ nakuraˈ meˈ katindegan si Isahin duk inaka weˈ si Paul bang saˈingge subey pamoˈode meˈ pagkasiden. Sinessaˈan isab si Timoteo weˈ si Paul weˈ subey pahāpne kawul-piˈilnen duk boˈohannen peggeˈ daraˈakan Almasi iye.

1 Sulat inin amban aku, si Paul. Kawakilan ku weˈ Isa Almasi magmahalayak lapalnen. Kawakilan ku amban panganda'akan Tuhanin, iye manimbul kitehin bi, duk amban panganda'akan Isa Almasi isab, iye pangase-ngasehanten bi. 2 Pasampayku sulat inin piyu si kaˈu, Timoteo, peggeˈ kuweˈ ne kew anakku lasiyaˈ peggeˈ tinoloˈan kew weˈ ku sandel pu si Isa Almasi. Karayaw kew luwal ipat Samate bi Tuhanin duk Isa Almasi, Panuhutanten bi. Karayaw kew isab kaˈaseˈande duk pasanyangde dem ateynun.

Sessaˈ sabab meˈ guru magtoloˈ manggaˈi mabennalin

3 Manjari, Timoteo, balikku bakas panessaˈku si kaˈu sōng patahalaˈku hap Makedoniyahin. Amey-amey daˈa kew dahuˈ usaˈ billuˈu amban Epesus supaya tapagesnu meˈ aˈa maluˈu magtoloˈ meˈ toloˈ manggaˈi mabennalin. 4 Daˈakun siye padeheng magsuwi-suwi meˈ kissa hinang-hinang aˈa hadja. Duk subey isab siye padeheng luwal magsuwi-suwi sabab meˈ ēn kapapuˈande meˈ pangkat-mamangkatin. Sabab meˈ suwi-suwi miyaˈan kaˈujudannen magjawab hadja siye iyan. Gaˈi du iyan makatabang siye supaya tatuhutde kinabayaˈan Tuhanin. Saguwaˈ iye makatabang siyehin sandelde pu si Isa Almasihin. 5 Hangkan kew sessaˈanku inin peggeˈ kabayaˈankun weˈ kēmon masandel pu si Isa Almasihin malasa teˈed. Malasa teˈed siye bang sutsi ateyden duk tabugtuˈde dem ateyde weˈ gaˈ niyaˈ sallaˈde si Tuhan duk bang asal sandel teˈed siye pu si Isa Almasi. 6 Niyaˈ meˈ aˈa gaˈi ne inin tuhutde duk iye bahanden luwal magjawab gaˈ niyaˈ kagunahanne. 7 Paˈinde weˈ siye meˈ guru si saraˈ Tuhanin bu paˈin gaˈi du tahātide meˈ binissāden duk meˈ inusihatde mabasag si meˈ aˈahin.

8 Kataˈuhante weˈ saraˈ Tuhan tasulat si Musahin hāp bang patut panganggunahan iyehin. 9 Peggeˈ subey tasabutte weˈ saraˈin dumaˈin hep pangurung si meˈ aˈa bentel saguwaˈ si meˈ aˈa ngalanggalan saraˈ duk meˈ aˈa gaˈi nuhut toloˈ, meˈ aˈa gaˈi talew si Tuhan duk meˈ aˈa dusehan. Pangurung isab si meˈ aˈa gaˈi magmātabat si Tuhan duk hinangde hadja dagey Tuhanin, si meˈ aˈa mapatey saˈi-samade atawa pagkaside manusiyaˈin. Siye inin pangurungan saraˈ Tuhanin. 10 Damikkiyan isab si meˈ aˈa magjina, meˈ aˈa pagbaˈisande pagkaside lella atawa pagkaside dende, meˈ aˈa niggew pagkaside bu pagsīnde, meˈ aˈa dustaˈan, meˈ aˈa naksiˈ bisan gaˈi toˈo duk sasuku ne

maghinangan kuntara si tolo' mabennalin. 11 Me' tolo' inin magsali' duk tolo' dem aka-aka mahāp sabab si Isa pinangandel Tuhan si akuhin dina'ak minahalayak si me' a'a. Aka-aka mahāp inin pinakita'u we' Tuhan pinudjihin duk iye po'on kēgin.

Magsukul si Paul pegge' ma'ase' Tuhanin

12 Magsukul ku pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi, iye mangurungan aku basagin supaya tahinangku hinangkun. Magsukul ku si iye pegge' kinimmatan ku we' ne kapangandelan duk kawakilan ku we' ne maghinang si iye. 13 Wakilan Isa Almasi ku bisan ne matu'uhin binissāhan iye we' ku la'at duk bininasa isab we' ku me' tindegnen duk pina'iya' we' ku. Saguwa' ka'ase'an ku we' ne bisan kuwe' miya'an hininangkun pegge' ga' pe ku miya'an sandel si iye hangkan ga' kata'uhanku we' la'at me' hininangku miya'an. 14 Duk asal hadje lasane duk ase'ne si akuhin duk tinabangan ku we' ne sandel si iye. Tinabangan ku isab we' ne malasa si me' pagkasikun. Asal kuwe' inin du bang magdambuwa' ne kite duk Isa Almasi. 15 Asal to'o pina'in inin duk subey te'ed kinahagad, we' Isa Almasi bakas pitu si dunya supaya tatimbulne me' a'a dusehanin. Duk amban kēmon a'a miya'an aku ne tamanan madusehanin. 16 Saguwa' bisan kuwe' miya'an dusekun ka'ase'an ku te'ed we' Tuhanin duk inampun ku we' ne supaya tapakite Isa Almasi si me' a'a we' iye asal matuyu' si me' madusehanin. Hinangne ku pamintangan si me' a'a masandel si iye si pasōnganin duk inurungan umul siye ga' tamananne. 17 Pahadjete bi Tuhan dambuwa'-buwa'in. Iye magbaya'in salama-lama. Ga'i iye matey. Ga'i iye takite manusiya'. Pata' iye pinudji duk pinahadje salama-lama. Amin.

18 Na, Timoteo, anakku, inin panessa'ku si ka'uhin: essebun me' pina'al sabab ka'u we' me' a'a pinabissā bissā Tuhanin. Essebun me' bissā miya'an duk hinangun te'ed pahāp-hāp hinang pinasuku' Tuhan si ka'uhin duk bantahanun te'ed sasuku mala'atin. 19 Patetegun sandelnu pu si Isa Almasihin duk da'a kew maghinangan la'at duk ga'i sasew pikilannun. Pegge' niya' me' a'a pagtu'urande maghinangan bisan du kata'uhande dem pikilande we' la'at hinangan miya'an. Hangkan magka'at ne sandelde si Tuhanin. 20 Sa miya'an du Himunus duk Iskandal duk me' sinduwehin pe. Pinasagadan ne siye we' ku bo'o nakura' seyitanin supaya mintang siye we' subey ga'i bissā-bissāhande Tuhanin.

2

Bang a'ahin magtipun nambahayang

1 Iye inin me' tolo'kun. Ka'issa', subey kite bi me' masandel pu si Isa Almasihin ngampun-ngampun si Tuhan duk māku-māku duk magsukul si iye. Subey kite bi ngampun-ngampun para kēmon manusiya'in; 2 para me' magbaya'in duk para kēmon a'a taga kapatutin supaya sanyang duk hāp dem paglahatanten bi duk samunsaya'te bi magmātabat si Tuhan duk hāp isab kawul-pi'ilten bi. 3 Bang ngampun-ngampun kite bi sa inin hāp duk kasulutan Tuhanin, iye manimbul kitehin bi. 4 Kabaya'an Tuhanin hep we' kēmon manusiya'in timbul duk ngata'uhan tolo' mabennalin. 5 Dambuwa' du hadja Tuhanin duk dambuwa' du isab hadja mapasellet si Tuhan duk manusiya'in maghāp siye, iye si Isa Almasi pagkasite bi manusiya'. 6 Paglilla'ne umulnen duk pinaganti' we' ne dinen supaya manusiya'in ga'i legga Tuhanin sabab duseden. Manjari pegge' matey si Isa Almasi ellew pangeddew Tuhanin hangkan kabugtu'ante te'ed we' kabaya'an Tuhanin kēmon manusiya'in timbul duk tapī si surga'. 7 Inin sababnen hangkan ku kawakilan we' Tuhanin dina'ak magusihat tolo' mabennal inin si me' a'a duma'in Yahudi supaya siye sandel pu si Isa Almasi duk kahagadde tolo' mabennalin. To'o pina'inku inin, ga'i ku magdusta'!

8 Antag-antag me' masandel pu si Isahin magtipun nambahayang si Tuhan
kabaya'ankun we' me' lellahin ngampun-ngampun, me' lella nuhut Tuhanin dambūs-
būs. Subey ga' niya' ka'astelande duk subey siye ga'i magsasa'.
9 Duk kabaya'ankun isab me' dendehin subey hāp bo'ohanden. Semmekden subey
matalep si dende petten. Subey sarang-sarang hadja pamahāpde diden, ga'i pinalandu'
paghatulde kōkden atawa paggunade me' pamulawanin duk me' mutsa'in duk me' sem-
mek mahalga'in. Pegge' duma'in makahāp dendehin pagdende-dendenen 10 saguwa'
me' hinanganne mahāpin. Inin matalep si me' dende magpa'in we' siye asal nuhut
Tuhanin. 11 Me' dendehin isab bang inusihatan subey siye pakale hadja, duk subey
siye ngatu tinolo'an. 12 Me' dendehin ga'i da'akku magusihat atawa magmanda si
lella. Subey me' dendehin pakale hadja lu'u si pagtipun-tipunanbi. 13 Pegge' Apu'
Adam pinapanjari dehellu we' Tuhanin ubus bu Sitti Hawa. 14 Duk duma'in Apu' Adam
ka'akkalan nakura' seyitanin. Saguwa' dendehin ka'akkalanin duk iye mangalanggalan
sara' Tuhanin. 15 Saguwa' timbul du me' dendehin si paganakde bang teteg pa'in
sandelden pu si Isa Almasi duk malasa siye si sawe'de duk sutsi pagateyden. Duk subey
hāp kawul-pi'ilden.

3

Me' nakura' si langgalin

1 To'o pina'in inin we' bang a'ahin mabaya' ginellal nakura' me' masandel pu si Isa
Almasihin hāp inangutne inin. 2 A'a ginellal nakura' me' masandel pu si Isa Almasihin
subey a'a ga' niya' panalla'an iye. Subey dambuwa' du hadja andanen. A'a miya'an
subey ga'i ūtanne napsunen, subey hāp pikilannen duk hāp addatnen. Bang niya' a'a
pī si luma'ne subey addatanne te'ed. Subey isab iye pandey magusihat si sawe'ne.
3 Subey iye ga'i maglangohan. Subey iye ga'i bingis saguwa' subey iye mura bino'o
magsulut. Subey iye ga'i pananasa' duk ga'i napsuhan si sīn. 4 Subey iye ta'u ngahatul
anak-andanen. Subey iye a'a pagaddatan we' me' anaknen duk tinuhut we' de me'
panganda'akannen. 5 Pegge' bistahun bi, bang ginellal nakura'in ga'i bisan ta'u ngahatul
anak-andanen inumey pangahatulne me' masandel pu si Isa si antanannen? 6 Ga'i isab
makajari ginellal nakura' bang a'a ba'ahu pe sandel pu si Isa Almasi, sabab bang ga'i
pe basag sandelnen kaw-kaw ngalangkew ateynen duk ilabo'an hukuman iye kuwe'
hukuman si nakura' seyitanin awwalley. 7 Saguwa' bang a'a ginellal nakura' subey iye
a'a inaddatan bisan we' me' a'a mangga'i manuhut Isa Almasihin, pegge' bang niya'
panalla'ande iye bu bissā-bissāhande iye, kaw iye sinassat maghinangan la'at duk iye
miya'an kinabaya'an nakura' seyitanin.

Me' a'a nabang si langgal

8 Manjari pasal me' a'a ginellal isab nabangan nakura' si langgalin subey isab hāp
addatden duk kapangandelan siye. Subey siye ga'i maginuman makalango duk subey
ga'i napsuhan si sīn. 9 Subey siye pateteg si tolo' mabennal sabab Isa Almasihin bakas
pinakita'u we' Tuhanin. Subey isab siye ga'i maghinangan la'at supaya ga'i sasew
dem pikilanden. 10 Duk meke siye ginellal tabang nakura' si langgalin subey dahu'
pinandogahan addatden. Bang tapandoga we' asal hāp du addatden makajari siye
ginellal tabang nakura'in. 11 Damikkiyan andaden subey isab hāp addatden duk ga'i
ngalimutan sawe'de. Subey isab ga'i ūtande napsuden duk subey siye kapangandelan
si ine-ine. 12 A'a ginellal inin subey dambuwa' du andanen. Subey hāp pangahatulne
anak-andanen duk kēmon sawe'ne magdambuwa' luma'in. 13 Pegge' me' a'a ginellal
inin bang hāp du paghinangden asal pinahadje du siye duk bahani du siye missā sabab
sandelde pu si Isa Almasihin.

Me' pinakita'u we' Tuhanin

14 Na, Timoteo, ngase-ngase ku we' tapiyu du ku si ka'u mura. Saguwa' sulatante
ne kew hadja me' tolo' inin 15 supaya bang niya' maka'alal aku, kata'uhannu du bang
sa'ingge subey kawul-pi'ilten bi me' a'a suku' si Tuhanin, Tuhan ma'ellumin. Kite bi
me' pangandelan Tuhan tolo' mabennalin. Hangkan subey usihatte bi duk bēbbegante
bi tolo' mabennal inin. 16 Ga' niya' kapamasuwey we' asal ga'i lalem tolo' āgamate bi inin,
iye tolo' mabennal ga' kata'uhan samanta'an ga' pe pinakita'u we' Tuhanin, hātinen tolo'
sabab Isa Almasihin:

La'i iye si surga' bu pitu iye si dunya manjari manusiya'. Niyawa Sutsihin naksi' we'
iye asal bentel. Takite iye we' me' mala'ikatin. Minahalayak sabab iye si kēmon
kabangsa-bangsahan. Duk kinahagad iye we' me' a'ahin. Manjari pina'angkat iye
pī balik si surga' duk la'i iye magbaya'.

4

Me' magtolo' mangga'i mabennalin

1 Asal pasti' pina'in Niyawa Tuhanin we' si pasōngan niya' me' a'a nayikutan tolo'
mabennalin. Iye pinakalede iyan me' seyitanin duk tuhutde iyan me' tolo'den.
2 Me' tolo'de inin pinalata' we' me' guru madusta'anin. Me' hinangande inin ga'i ne
makasasew pikilanden pegge' tagam ne siye magdusta'. 3 Me' guru inin magtolo' we'
dusehan ko' a'ahin bang magella atawa maganda. Pa'inde isab we' niya' ko' me' kinakan
ga'i makajari kakante. Sala' tolo'de inin pegge' kēmon kinakan inin pinapanjari du we'
Tuhanin. Basta magsukul kite bi si Tuhan makajari kite bi mangan kinakan ine-ine, kite
bi me' masandel pu si Isa Almasihin duk mangata'uhan tolo' mabennalin. 4 Pegge' kēmon
bakas pinapanjari we' Tuhanin hāp. Hangkan subey tayima'te hadja basta magsukul
kite si iye. 5 Pegge' halal kēmon kinakanten sabab lapal Tuhanin duk sabab pagsukulten
isab.

Dara'akan Isa Almasi mahāpin

6 Manjari, Timoteo, bang pangusihatnu me' pina'inku inin si me' pungtina'ite
masandel pu si Isa Almasihin, hāp paghinangnu pu si Isa Almasihin. Duk basag
sandelnun pegge' lapal kinahagadten asal tuhutnu ne pa'in. Asal teteg kew nuhut
tolo' mabennalin. 7 Saguwa' da'a asipun me' kissa-kissa pa'inde makabo'o a'ahin tudju
Tuhan bu ga'i du. Me' kissa miya'an ga' te'ed niya' kagunahanne. Saguwa' tagamun
pikilannun luwal mikil tolo' mabennalin duk du tatuhutnu me' kinabaya'an Tuhanin.
8 Bang pabasagte baranten, niya' kagunahanne saguwa' kulang du. Saguwa' bang iye
pinabasagten sandelte si Tuhanin supaya tatuhutte kinabaya'an Tuhanin, na, ekka te'ed
kagunahanne. Mo'o kite inin si kahāpan duma'in hadja tu'u si dunya saguwa' sampay
si ahilat. 9 Bennal te'ed bissā miya'an duk pata' te'ed kinahagad. 10 Hangkan kite bi
maghinang ne pa'in si Tuhan duk magtuyu' te'ed magusihat pegge' Tuhanin pangase-
ngasehanten bi; iye Tuhan ma'ellumin duk iye manimbul kēmon manusiya'in, lagi' ne
me' masandel si iyehin.

11 Manjari, Timoteo, kēmon me' usihatku inin da'akun tinuhut si me' masandel pu
si Isa malu'uhin. 12 Da'a kew iya' bang niya' ngandiyawa'an ka'u pegge' magusihat
ne kew bu bata' pe kew. Saguwa' subey hāp kawul-pi'ilnun duk bissānun. Kalasa-
hanun pagkasinun, pabasagun sandelnu si Tuhanin duk subey ga' niya' la'at dem
pikilannun. Manjari binatukan du kawul-pi'ilnun we' me' masandel pu si Isa Almasi
malu'uhin. 13 Samanta'an ga'i pe ku tapiyu, tuyu'anun te'ed matsa amban dem kitab duk
usihatanun duk tolo'anun siye kahaba' ka'am magtipun duk me' pagkasibi masandel
pu si Isa Almasihin. 14 Gunahun te'ed kapandeyan pinangurung Niyawa Tuhan si
ka'uhin. Pinangurung kapandeyan inin si ka'u matu'uhin sakali' niya' pina'al bissā

amban Tuhan sabab ka'u duk binettad we' me' bahi'in me' tanganden pī si ka'u.
15 Hinangun te'ed kēmon pinahinangku si ka'u si sulat inin ateynun dambūs-būs supaya
takite a'ahin kēmon we' pasōng ngahāp hinangannun. 16 Pahatul-hatul kew si dinu duk
me' panolo'nun. Duk hinangun pa'in me' usihatku si ka'uhin. Bang pagtuyu'annu inin
hininang, duma'in hadja ka'u matimbulin saguwa' kēmon isab makakale ka'uhin.

5

Sessa' sabab me' balu, me' bahi' duk me' banyaga'

1 Da'a amāhanun bang lella bahi' amban ka'u saguwa' missā kew si iye pahāp-hāp
kuwe' samanu bang niya' panolo'nu si iye. Me' lella mabata'in kimmatanun kuwe' me'
pungtina'inu. 2 Me' dende mabahi' amban ka'uhin addatanun kuwe' sa'inu. Duk me'
dende mabata'in addatanun kuwe' me' pungtina'inu isab. Da'a kew magpikilan seddili
si siye.
3 Manjari pasal me' dende balu masandel pu si Isa Almasihin bang ga' niya' ngahatul
siye, addatanun siye. 4 Saguwa' bang dende baluhin taga anak atawa ampu subey
dahu' siye ta'u nabangan matetto'aden. Pegge' bang asal malasa siye si Tuhan subey ta-
bangde matetto'aden atawa papu'den panumbasde panabangde siye matu'uhin. Bang
hinangde inin, kasulutan Tuhanin si siye. 5 Saguwa' bang dende baluhin dendangan
sa', iye pangase-ngasehannen Tuhanin, ngampun-ngampun iye duk māku-māku iye
tabang si Tuhan ellew-sangem. 6 Saguwa' bang niya' dende balu bu iye luwal tapikilnen
nganduhulan napsu barannen magadjak-adjak, kuwe' iye dalil matey bisan pe iye
ellum. 7 Pasampayun usihatku inin piyu si me' masandel pu si Isa Almasi malu'uhin
supaya ga' niya' panalla'an a'a siye. 8 Saguwa' bang niya' a'a lu'u ga'i ngahatul usbanen,
lagi' ne bang magtewtey-anak siye, a'a iyan ilebbahan ne we' ne tolo' kinahagadten bi
duk la'at pe iye amban a'a mangga'i masandel pu si Isa Almasihin.
9 Manjari pasal me' dende balu, listahun me' balu sōng tinabangan we' me' masandel
pu si Isa Almasihin. Listahun hadja me' balu labi ne ennempū' tahun umulden duk
dambuwa' hadja bakas elladen. 10 Subey isab bawag me' hinangande mahāpin, hātinen
hāp pamaketo'de me' anakden, addatande te'ed me' a'a mapī si luma'den, diyawa'
ateyden maghinang siye bisan ine si me' suku' si Tuhanin, tabangande me' dem
kasusehanin duk sasuku hinangan hāp hinangde. Me' dende balu kuwe' iyan makajari
ilista.
11 Saguwa' bang me' dende balu bata' pe, da'a siye sakupun dem listanu lu pegge' mura
pinda pikilanden. Bang tekka baya'de magellahin, tayikutande ne du paghinangde
pu si Isa Almasihin. 12 Manjari kapagduse siye pegge' ga' du tumanande sanggupde
pu si Isa Almasi tagna' kabaluden. 13 Ngatagam isab siye lisu'an maghinang duk iye
bahanden ngalatag kaluma'an. Duk duma'in hadja iyan, magkoto-koto isab siye duk
pakulebe' siye si me' palkala' sawe'den, luwal siye missā me' mangga'i subey binissāden.
14 Bang si aku, gam pe me' balu mabata'in magella balik duk maganak duk ngahatul
dem luma'de. Manjari ga' niya' la'at tabissā me' bantaten bi sabab kite bi me' masandel
pu si Isa Almasihin. 15 Pegge' niya' ne me' balu nayikutan Tuhanin duk iye tinuhutden
nakura' seyitanin. 16 Hangkan hep sa pina'inkun, bang niya' lu'u dende sandel pu si Isa
bu taga usba dende balu subey ne iye mangahatul baluhin duma'in me' masandel pu si
Isa sinduwehin supaya isab tahatulde me' dende balu mangga' niya' usbaden.
17 Pasal me' bahi' hinang nakura' si langgalin bang hāp du pangantande me' masandel
pu si Isa Almasihin, pata' siye pinahadje duk sinuweldohan pahāp, lagi' ne me' mapages
magmahalayak duk magusihat lapal Tuhanin. 18 Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in,
“Da'a pugungun bi behe kābewin sābune magdi'ik paleyin.” Duk niya' isab pina'in
seddili, “Bang a'ahin dina'ak maghinang pata' iye tinangdanan.” 19 Bang sa'upama niya'

nuntutan dambuwa' bahi'bi, da'a asipun tuntutne miya'an bang ga' du niya' duwangan
atawa tellungan makasaksi' si dusenen. 20 Bang niya' kapagduse, tolo'anun iye si
harapan me' masandel pu si Isahin kēmon supaya me' sinduwehin mintang duk ga'i
lekkatde hininangne miya'an.
21 Timoteo, iyu' Tuhanin pakale duk pakale isab Isa Almasi duk me' mala'ikat masut-
sihin, asal sessa'ante kew tuhutun me' panganda'akanku si ka'u dem sulat inin. Da'a
pagbidda'un bisan sine. Ine-ine hinangnu da'a kew mēbbegan sine-sine sewukat ne kew
kahāpan si siye. 22 Da'a kew magdayi'-dayi' mene' a'a hinang nakura' lu'u diyalemanbi
me' masandel pu si Isa Almasihin saguwa' pandogahanun dahu' addatnen. Pegge' bang
sa'upama a'a tapene'nun magduse, sampay ka'u sinakup kew si dusenen. Pahatul kew,
da'a kew magduse si hinangannu duk si pikilannu.
23 Da'a isab pikilun we' subey bohe' hadja ininumnun. Saguwa' hāp bang nginum kew
bohe' buwa' ubas kuwe'ahat panambal bettengnun pegge' daran kew saki.
24 Niya' me' a'a pasti' te'ed duseden duk kata'uhante we' taga duse siye duk hinukum
siye si pasōngan. Niya' isab me' a'a sinduwe ga'i magtawus takite duseden, saguwa' ga'i
tiggel kata'uhan du. 25 Damikkiyan isab niya' me' hinangan mahāpin pasti' te'ed si me'
a'a. Duk bisan me' hinangan hāp ga'i pe tantu pasti' ga'i du katapukan.

6

1 Kēmon banyaga' sandel pu si Isa Almasi subey kimmatande te'ed we' talep amuden
pahadjede, supaya ga'i Tuhanin binissāhan la'at we' me' a'a duk ga'i diniyawa'an tolo'
tinuhutten bi. 2 Bang banyaga'in duk amunen sali'-sali' sandel pu si Isa Almasi, da'a
banyaga' miya'an magpikil we' ga'i ne iye subey tinalew si amunen pegge' kuwe' ne
du siye magpungtina'i. Bisan miya'an subey pe pahāpne te'ed paghinangnen pegge' a'a
paghinanganne miya'an kuwe' iyehin isab sandel pu si Isa Almasi, duk pegge' malasa
isab iye si amune miya'an.

Me' tolo' mangga'i mabennalin duk me' bennal madayahanin

Iye inin subey panolo'nu si siyehin duk da'akun te'ed tinuhut si siye. 3 Bang niya'
lu'u magtolo' bu seddili panolo'nen amban me' tolo' mabennal amban Panuhutanten bi
Isa Almasi duk bang me' tolo'nen ga'i maguyun duk tolo' makabo'o kite tudju Tuhanin,
4 na, a'a iyan abbuhan duk ga' niya' kata'uhanne. Iye luwal kabaya'annen magsu'al
duk magjawab sabab bissā. Ka'ujudanne inin niya' maglindi-lindi, niya' magsasa'-
sinasa', niya' maglimut-ilimut duk ga'i ne siye magandel-inandel. 5 Me' a'a inin luwal ne
magsagga' pegge' ga'i ne tewwa' pamikilden duk ga'i ne kata'uhande tolo' mabennalin.
Kannalde we' bang siye magāgama ngandayahan siye.
6 Bennal isab, bang a'ahin nuhut kinabaya'an Tuhanin kuwe' dayahan te'ed iye bang
magsukul iye ine-ine pangurung Tuhanin iye. 7 Panganak kite si dunya inin, niya' ke
tabo'ote? Ga' niya'. Damikkiyan du isab ga' niya' tabo'ote bang kite matey. 8 Hangkan
hep basta niya' du kakante duk semmekte subey ne kite magsukul. 9 Saguwa' me' a'a
mabaya' magdayahin, mura siye tabo'o sassat magduse. Kuwe' bantuk ileppas siye
we' napsude si bayu'-bayu'an kadupanganin duk me' makapagka'at siyehin. Ujudnen
magmula du siye duma'in hadja si dunya inin saguwa' sampay si ahilat. 10 Pegge'
napsute si sīnin iye inin po'on kēmon bayu'-bayu'an la'at hininang we' manusiya'. Niya'
me' a'a hawal napsude si sīnin, ilebbahan we' de sandelde pu si Isa Almasihin duk
ka'ujudannen ekka kasusehan tekka si siye.

Panessa' pu si Timoteo hadja

11 Saguwa' ka'u, Timoteo, pegge' tapene' kew we' Tuhanin maghinang si iye, patala
kew amban kēmon mala'at inin. Iye subey inapasnun kawul-pi'il mabentelin, duk

maghinangan sasuku kinabaya'an Tuhanin. Pabasagun sandelnu pu si Isa Almasihin,
kalasahanun pagkasinun duk pahāpun addatnun si siye. Bisan kew dem kasigpitan
sandalanun hadja. 12 Magge'es kew te'ed nuhut Tuhanin duk tepe si ka'u du umul
ga' niya' tamanannen. Essebun we' hangkan kew tapene' we' Tuhanin supaya kew
ka'urungan umul inin. Duk bakas magbennal kew si harapan me' saksi' ekka we'
sandel kew pu si Isa Almasi. 13 Kuwe'itu niya' panessa'ku ka'u si pakalehan Tuhanin iye
mangurung umul si kēmon bayu'-bayu'an ma'ellumin duk si pakalehan Isa Almasi isab,
iye bakas mabahani mamissā pu si Gubnul Pontiyus Pilatusin pasal mabennal sabab
Tuhanin. Inin panessa'ku si ka'uhin: 14 tuhutun te'ed kēmon panganda'akan Tuhan
ka'uhin supaya ga'i sagetan la'at duk supaya ga'i diniyawa'an tolo' Tuhanin. Tuhutun
te'ed samanta'an ga'i ta'abut waktu pabalik Panuhutanten bi Isa Almasi pitu si dunya.
15 Pagta'abut waktuhin, pinapitu du iye balik si dunya we' Tuhanin. Tuhanin hadja
subey pinudjihin duk iye dendangan magbaya'in. Iye magbaya' si me' magbaya'in
duk iye Panuhutan me' panuhutanin. 16 Iye hadja dendangan mangga'i mamateyin.
Patenna'annen dem sahaya ga'i katumapitan. Ga' niya' bakas ngite iye duk ga' te'ed
niya' makakite iye. Pata' te'ed iye pinahadje duk iye asal mabalakatanin ga' tamananne.
Amin.
17 Pasal me' a'a madayahan malu'u masandel pu si Isahin, tolo'anun siye we' subey
siye ga'i maglangkew atey sabab me' alata'de si dunya inin. Subey siye ga'i ngandel
si alata'den pegge' ga'i du layun. Subey Tuhanin pangandelanden pegge' sayu' iye
ngurungan kite bi kēmon bayu'-bayu'an mahāpin supaya kite bi kēgan. 18 Tolo'anun isab
siye we' subey siye luwal maghinang hāp si sawe'de, manjari, me' hinangande mahāpin
ne alata'den. Akahanun siye we' subey siye ga'i liskutan saguwa' subey siye sayu' bang
siye ngurung si me' kasukalanin. 19 Bang hinangde inin, kuwe' du siye ngenna' alata'de
si surga' duk ga'i te'ed inin lepas. Duk inurungan isab siye umul mato'ohin, hātinen umul
salama-lama.
20 O Timoteo, amey-amey banteyanun te'ed kēmon me' tolo' bakas pinangandel si
ka'uhin. Halli'anun me' pagbissā duk pagsu'al ga' niya' gunane duk ga'i makasulut
Tuhanin. Pa'inde kata'u ko' miya'an bu duma'in. 21 Pegge' niya' magpa'in we' taga kata'u
miya'an ne siye, bu kasuddahannen ga'i ne kahagadde tolo' mabennal kinahagadten bi.
Karayaw kēmon ka'am ipat Tuhanin du. *Wassalam*

Kaduwe sulat si Paul pu si Timoteohin

Pahāti sabab kaduwe sulat si Paul pu si Timoteohin

Panulat si Paul inin la'i iye si lahat Roma kinalabusu. Kata'uhan si Paul we' hatu sōng pinapatey ne iye sabab pagusihatne sabab Isa Almasihin. Hangkan nulat iye balik pu si Timoteo. Takite tu'u si sulat inin bang sa'ingge lasa si Paul pu Timoteohin. Asal kuwe' ne te'ed anakne pangimmatne iyehin.

Ekka panessa'-nessa' si Paul pu Timoteo. Pinangandel we' ne pu Timoteo hinangne si kēmon kalahatan pala'ihan me' masandel pu si Isa Almasihin. Ga'i Timoteo da'akne padeheng magusihat sabab Almasi duk ga'i da'akne kinayipatan me' tolo' mabennal bakas pamanolo'ne iyehin. Duk sinessa'an we' ne Timoteo dina'ak pinapagen te'ed sandelne pu si Isa Almasihin duk dina'ak magsandal bisan ine-ine kabinasahan duk kasigpitan tekka si iye.

1 Sulat inin amban aku, si Paul. Kawakilan ku we' Isa Almasi amban kabaya'an
Tuhanin dina'ak magmahalayak si me' a'a sabab umul ga' niya' tamananne bakas
pananggup Tuhan si kēmon sasuku masandel pu si Isa Almasihin. 2 Pasampayku sulat
inin piyu si ka'u, Timoteo. Kuwe' ne kew anakku kinalasahan te'ed. Karayaw kew luwal
ipat Samate Tuhanin duk Isa Almasi Panuhutanten. Karayaw kew isab ka'ase'ande duk
pasanyangde dem ateynun.

Magsukul si Paul si Tuhan duk pa'asigne atey Timoteohin

3 Magsukul ku si Tuhan iye paghinangankun, duk maghinang ku si iye dambūs-būs
pikilankun kuwe' du isab paghinang me' kapapu'anku si iyehin masaley. Magsukul
ku si Tuhan sabab ka'u pegge' luwal kew ta'essebku kahaba' ku ngampun-ngampun
si Tuhan ellew-sangem. 4 Ta'essebku we' nangis kew patahala'kun duk kabaya'ankun
we' magkite kite balik supaya ku kēgan te'ed. 5 Ta'essebku isab we' sandelnu pu si Isa
Almasihin asal amban dem ateynu te'ed kuwe' du isab sandel papu'nu dendehin, si
Loyda, duk sandel sa'inun, si Yunis. Kabugtu'anku we' kuwe' miya'an du isab sandel-
nun. 6 Iye inin sababnen hangkan kew pa'essebanku kuwe'itu we' subey te'ed gunanu
kapandeyan pinangurung Tuhan si ka'uhin masa pamettadku me' tangankun diyata'
kōknu ngampun-ngampunan ka'u. 7 Pegge' duma'in hangkan pangurung Tuhanin
Niyawanen si kite supaya mura tinalew ateyten saguwa' supaya niya' basagte nuhut
kinabaya'an Tuhanin duk supaya kite malasa si pagkasiten duk ga'i kite katimbo'ohan
maghinangan la'at.

8 Da'a kew iya' magbennal si a'a we' Isa Almasi Panuhutannun. Duk da'a kew isab
iya' sabab aku pegge' tiya' ku dem kalabusu sabab panuhutku Isa Almasihin. Saguwa'
maglilla' kew hadja bisan kew bininasa sabab pangaka-ngakanu aka-aka mahāp sabab
Isa Almasi si me' a'ahin. Urungan Tuhanin du kew iyan basag nandalanne. 9 Tinimbul
ne kite we' ne duk tapene' we' ne hinangne me' a'ane, duma'in pegge' niya' hāp bakas
tahinangte duk inin panumbasne kitehin. Saguwa' hangkan inin hinangne si kite pegge'
kalasahanne duk ka'ase'anne kite, duk pegge' andang sakapne masa ga' pe pinapanjari
dunyahin we' pakitehanne lasanen duk ase'nen si kite sabab tahinang Isa Almasihin.
10 Kuwe'itu pinakita'u ne si kite lasa duk ase' Tuhanin pegge' bakas pitu ne Isa Almasi
manimbul kitehin bi. Tada'ag we' ne kapatut kamateyin. Duk bang kahagadte aka-aka
mahāp sabab Isa Almasihin niya' umulte ga' tamanan si surga'.

11 Kawakilan ku we' Tuhanin dina'ak magmahalayak duk magusihat aka-aka
mahāpin. 12 Duk inin jānnen hangkan ku magsandal tu'u dem kalabusu. Saguwa'

ga'i ku iya' pegge' kata'uhanku du bang sine pangandelankun. Duk kabugtu'anku we' takole'ne du manteyan kēmon pinangandelne si akuhin sampay ta'abut ellew pabalikne si dunyahin. 13 Tentemanun te'ed me' tolo' mabennal panolo'ku ka'uhin duk tuhutun. Duk patetegun sandelnun pu si Isa Almasi duk kalasahanun pagkasinun pegge' magdambuwa' ne kite bi duk Isa Almasi. 14 Tentemanun te'ed dem ateynu tolo' mabennal bakas pinangandel Tuhan si ka'uhin. Tinabangan du kew iyan we' Niyawa Tuhan mapatenna' dem ateyten bi.

15 Kata'uhannu, Timoteo, kēmon masandel pu si Isa si lahat Asiyahin, tinayikutan ne ku we' de sampay disi Pigelus duk Hermogen. 16 Saguwa' bang disi Onesiporos magtewtey-anakin karayaw ka'ase'an Tuhanin du siye kēmon pegge' daran pa'asig Onesiporos ateykun. Ga' iye iya' nindew aku bisan ku tu'u dem kalabusu. 17 Saguwa' pagtekka iye tu'u si Roma magtawus ku pihane duk ga' iye padeheng samanta'an ga' ku kasuwa'ne. 18 Karayaw du iye ka'ase'an Panuhutanten si Isa la'i si ellew pabalik Isa Almasi pitu ngahukum manusiya'in. Kata'uhannu du isab bang sa'ingge panabangne akuhin pala'iku si lahat Epesusin.

2

Patetegun sandelnun

1 Manjari, ka'u, Timoteo, anakku, pabasagun sandelnun pegge' tabangan Tuhanin du kite bi me' magdambuwa' duk Isa Almasihin. 2 Bakas takalenu ne me' usihatku si me' a'a ma'ekkahin. Manjari, kēmon usihatku bakas takalenu miya'an subey panolo'nu si me' a'a kapangandelan, me' a'a ta'u nolo'an sawe'de.

3 Maglilla' kew nandalan kasigpitan kuwe' akuhin supaya kew kuwe' sundalu hāp si antanan Isa Almasi. 4 A'a magsundaluhin, mabaya' iye we' kasulutan nakura'nen si iye. Hangkan ga'i iye patuhut si me' hinangan me' sibilyanin. 5 Bang niya' a'a pa'asek maglakkesan magubas, ga'i du iye nganda'ag bang ga'i tuhutne me' sara' pagda'agan miya'an. 6 A'a mabasag maghinang si bulakin, subey iye dehellu mangeddo' bahagi' si jari tinanemnen. 7 Pikil-pikilun me' dalilanku inin pegge' tabangan Tuhanin du kew supaya tahātinu te'ed kēmon.

8 Essebun Isa Almasi, tubu' si Da'ud iye duk pinakellum iye balik amban kamateynen. Iye inin aka-aka mahāp minahalayakkun. 9 Sabab pagmahalayakku aka-aka mahāp inin tiya' ku magsandal dem kalabusu duk kinarena ku itu' kuwe' a'a bakas ngalang-galan sara'. Ambat ne bisan ku kinarena saguwa' lapal Tuhanin ga'i du kinarena. 10 Hangkan hep sandalanku hadja kēmon bayu'-bayu'an kasigpitanin supaya me' a'a tapene' Tuhanin sandel ne pa'in pu si Isa Almasi duk sabab sandelde miya'an tepe si siye umul ga' niya' tamanannen si surga' duk sakup siye dem sahaya Tuhanin salama-lama. 11 Bennal me' bissā inin:

"Bang kite bakas nuhut Isa Almasi matey, nuhut iye du isab kite ellum balik. 12 Bang nandal ne pa'in kite kasigpitan kuwe'itu, patuhut du kite pu si Isa magbaya' si pasōngan. Bang masuwey kite we' ga'i kite nuhut iye, masuwey du isab iye iyan we' duma'in iye Panuhutanten. 13 Bang kite ga'i teteg si iye, masi du iye kapangandelan duk asal tumananne du bissānen. Pegge' bang iye, ga'i te'ed pinda addatnen."

Da'a lebbahanun mabennalin duk halli'anun tolo' mangga'i mato'ohin

14 Pa'essebanun me' masandel pu si Isa malu'uhin sabab me' bakas pina'inku miya'an. Sessa'anun isab siye si pakalehan Tuhan, amey-amey da'a siye magsu'al sabab me' bissā. Ga'i makahāp siye me' pagsu'al inin bisan miya'an makapagka'at sandel me' a'a makakalehin pe. 15 Pagge'esanun te'ed pinahāp me' hinangnun supaya kasulutan Tuhanin si ka'u. Pabentelun pagusihatnu lapal Tuhan mabennalin supaya kew ga'i iya'

sabab me' hinangnun. 16 Halli'anun me' pagbissā kadupangan ga'i makabo'o kite tudju
Tuhanin. Sasuku palamud si me' pagbissā iyan ujud pasōng katimbo'ohan magduse duk
tumala ne amban Tuhan. 17 Me' panolo'de inin kuwe' ibatan bakatew palatag ne pa'in
sampay lapat baranin. Kuwe' miya'an panolo' disi Himunus duk Pilitusin. 18 Ilebbahan
we' de tolo' mabennalin. Pa'inde we' bakas palabey ne pamakellum me' a'a mamateyin,
ubus si pasōngan ga'i ne pinakellum. Sabab tolo'de mangga'i mato'o inin niya' me' a'a ga'i
ne sandel pu si Isa. 19 Saguwa' tolo' amban Tuhanin pagen manamal kuwe' batu hadje
ga'i tajedjeg. Duk niya' tasulat pina'in, "Kata'uhan Tuhanin bang asal sine me' a'anen."
Duk niya' pe isab pina'in, "Sine-sine magpa'in we' suku' si Tuhan iye, subey lebbahanne
kēmon hinangan mala'atin."
20 Magdalilan ku si ka'u, Timoteo. Si luma' mahadje patenna'an a'a dayahanin
ekka bayu'-bayu'an panyap. Niya' me' laley bulawan duk me' laley pilak. Me' laley
mamahalga' inin ginuna hadja bang niya' bangsahan nindew siye. Niya' isab si luma'
miya'an me' laley kayu duk me' paliyuk. Iye inin ginuna ellew-ellewin. 21 Manjari kite
bi me' masandel pu si Isahin dalil me' panyap mamahalga' miya'an. Bang sutsi ateyten
bi duk lebbahante bi kēmon hinangante bi mala'atin, mahalga' kite bi si Tuhan pegge'
dambūs-būs ne kite bi si Tuhan. Manjari niya' kagunahanne si kite bi duk tahante bi ne
maghinang sasuku mahāpin. 22 Da'a ūtanun napsunun, iye napsu me' lella mabata'in.
Iye apasun maghinangan bentel. Pabasagun sandelnu si Tuhanin. Kalasahanun ne
pa'in me' pagkasinun duk magsulut-sulut ka'am duk me' masandel si Panuhutanten
bi Isa Almasi, ateyden asal dambūs-būs hadja. 23 Halli'anun me' pagjawaban ga' niya'
kagunahanne duk kadupangan hadja. Kata'uhannu du we' ka'ujudanne iyan magsasa'
siye. 24 Bang kite bi me' dara'akan Tuhanin subey kite bi ga'i magsasa' duk sine-
sine. Subey kite bi ma'ase' si kēmon a'a duk subey kite bi ta'u magtolo' duk ga'i mura
jumu' magtolo'. 25 Bang sābute bi magtolo'in bu niya' ngajampa kite bi, pa'agak-agakte
bi bang siye sambungante bi. Kaw siye inurungan lugal magsusun duk pindahan
Tuhanin pikilanden duk ujud kata'uhande tolo' mabennalin. 26 Manjari ngahāp du balik
pikilanden duk lumuwas du siye amban antanan nakura' seyitanin, iye bakas mangati
siye nuhut kinabaya'annen.

3

Bang sōng kiyamat

1 Essebun te'ed inin, Timoteo. Bang sōng ta'abut ne ganta'an dunya inin, ekka
kasusehan tu'u si dunya. 2 Pegge' me' a'ahin si me' ellew ī' iye hadja inapasden kahāpan
diden, ga'i ne tapikilde sawe'den. Napsuhan siye si sīn. Abbuhan siye duk langkew
pagateyden. Bissā-bissāhande sawe'den. Ga'i siye nuhut tolo' matetto'ade. Ga'i siye
magsukul bang niya' nabangan siye duk ga'i siye talew si Tuhan. 3 Ga'i siye ma'ase' si
sawe'de. Ga'i siye ngatu ngampun sawe'de. Luwal siye ngalimut-ngalimutan sawe'de.
Paduhul siye ngūtan kēmon kinabaya'anden. Bingis siye manamal. Kēmon mahāpin
kabunsihande du. 4 Ga'i siye kapangandelan pegge' buddihande sawe'den. Bahani siye
manamal. Lumandu' pamahadjede diden. Baya' siye luwal magadjak-adjak saguwa'
ga'i siye baya' nuhut Tuhanin. 5 To'o magāgama siye, saguwa' ga' du niya' gunane pegge'
ga'i du siye mabaya' pinda ateyden. Halli'anun me' a'a kuwe' iyan. 6 Niya' me' lella
kuwe' iyan pa'asek pī dem luma' a'a duk akkalande me' dende mamura katimbo'ohanin.
Mura siye hinumatan pegge' sasew pikilanden sabab dusede ma'ekkahin duk mura siye
tabo'o we' napsuden. 7 Pakale ne hadja siye pu sine-sine magtolo' si siyehin saguwa'
ga'i tapa'ilde tolo' mabennalin. 8 Me' a'a mangakkal miya'an kinuntarahan we' de
tolo' mabennalin. Ga'i ne tewwa' pamikilden duk ga'i ne siye nuhut tolo' mabennalin.
Binatukan we' de hinangan disi Jannes duk Jambes, me' a'a managga' si Musa awwalley.

9 Saguwa' ga' du niya' kasōngan pagtolo' me' a'a miya'an. Ga'i tiggel kata'uhan du iyan
we' me' a'ahin kēmon me' kadupanganden sa talabey disi Jannes duk Jambes masaley.

Panessa' si panambusan

10 Saguwa' ka'u Timoteo, kata'uhannu du bang ine me' panolo'kun duk bang sa'ingge
kawul-pi'ilkun duk bang ine inapaskun. Kata'uhannu isab we' asal sandel ku pu
si Isa duk asal magpasensiya ku duk malasa ku si pagkasiku duk magsandal ku.
11 Kata'uhannu me' kabinasahan duk me' kasusehan matekka si akuhin. Kata'uhannu
me' ma'umantag la'i si puweblo Antiyokin duk la'i si Ikoni duk la'i si Listara. Awe',
kata'uhannu kēmon kabinasahan sinandalankun. Saguwa' pinaluwas du ku we'
Panuhutanten amban kēmon me' kasigpitankun. 12 Bennal we' kēmon sasuku mabaya'
manuhut kinabaya'an Tuhanin, sabab sandelde pu si Isa Almasihin, katekkahan du
siye kasigpitan. 13 Duk me' a'a mala'atanin duk me' mamadupangin, pasōng du me'
hinangande mala'atin. Madupang siye sawe'de saguwa' tapadupang du isab siye.
14 Saguwa' ka'u, Timoteo, tuhutun pa'in kēmon tolo' mabennal bakas panolo' si ka'uhin
duk asal kinahagad te'ed we' nu. Kata'uhannu du bang sine bakas manolo'an ka'uhin,
15 duk kata'uhannu we' kemuwe diki' kew sampay hadje ne kew asal ne kew katolo'an
me' tasulat dem kitabin. Sabab kitab miya'an pu'unnu makapikil nayima' umul ga'
niya' tamananne pangurung Tuhanin sakali' kew sandel pu si Isa Almasi. 16 Kēmon
tasulat dem kitabin pinasulat we' Tuhanin duk niya' kagunahanne bang magtolo' kite
tolo' mabennalin duk bang tolo'ante me' bakas kapagdusehin, duk bang pamabentelte
me' a'a maniya' hinangande ga'i tumu'unin, duk pamanolo'te me' addat mahāpin,
17 supaya a'a suku' si Tuhanin jukup kapandeyannen duk panyap iye maghinang sasuku
hinangan mahāpin.

4

1 Manjari, Timoteo, niya' pe te'ed panessa'ku ka'u kuwe'itu, pegge' Isa Almasi asal
balik du pitu si dunya magbaya'. Panessa'ku si ka'u inin si pana'anan Tuhanin duk
Isa Almasi, iye mangahukum kēmon manusiya'in, ma'ellumin duk me' mamateyin.
2 Sessa'ante kew, amey-amey mahalayakun lapal Tuhanin si me' a'a. Bisan waktu ine,
baya' ke siye pakale atawa ga'i, masi kew subey magusihat si siye. Humatanun siye
nuhut si Isa. Bang niya' sala'de, tolo'anun siye. Bang niya' lamma sandelne si Tuhanin,
pa'asigun ateynen. Papasti'un pagusihatnun duk siye kahagad duk da'a kew jumu'
magusihat. 3 Hangkan inin panessa'ku si ka'uhin pegge' niya' iyan ellew si pasōngan,
me' a'ahin ga'i ne iyan mabaya' pakale si tolo' mabennalin saguwa' supaya tatuhutde
kinabaya'anden, ngeddo' siye iyan me' guru ekka, sasuku me' guru manolo'an siye me'
tolo' kabaya'ande pinakalehin. 4 Ga'i iyan pakalede bang tolo' mabennalin panolo' si
siyehin. Iye inasipden me' kissa hinang-hinang a'a hadja. 5 Saguwa' ka'u, Timoteo,
subey teteg pikilannun bisan ine ma'umantagin. Sandalanun ine-ine kasigpitan tekka
si ka'u. Pagtuyu'anun magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. Tuhutun
te'ed kēmon hinang panganda'akan Tuhan ka'uhin.

6 Bang aku inin, ga'i tiggel pinapatey du ku. Tapit ne sōng pamole'ku hap ahilatin.
7 Aku inin dalil a'a matuk maglakkesan magubas duk umabut du si batasannen. Bakas
magge'es ku manamal ngahinang kēmon pinasuku' Tuhan si akuhin. Ga' te'ed usa'
sandelku si iyehin. 8 Kuwe'itu niya' la'i si surga' pinanyap we' Tuhanin panumbasne
sasuku a'a bentel. Pagta'abut ellew pabalik si Isa mapituhin pangurung du inin
si aku we' Isa Almasi Panuhutankun, iye hukum mabentelin. Duma'in hadja aku
tinumbasanin saguwa' tinumbasan du isab kēmon sasuku ngagad-ngagad papitu si Isa
si dunyahin pegge' kalasahande iye.

Sabab me' lumabey pu si Paulin

9 Ge'esanun te'ed duk kew mura tapitu si aku. 10 Si Demas, iye ne mamahalga' si
iyehin me' bayu'an si dunya kuwe'itu inin. Ga' ne iye tu'u si aku, ubus ne iye tahala'
hap Tessalonika. Si Kereskes ī' hap Galatiya duk si Titus ī' hap Dalmatiya. 11 Luwal
du si Lukas sawe'ku tu. Eddo'un si Markus duk bo'ohun iye pitu pegge' katabanganne
ku te'ed si hinangku inin. 12 Si Tikikus ī' da'akku hap Epesus. 13 Bang kew pitu,
bo'ohun semmekkun ī' ta'amban si luma' si Karpus la'i si lahat Toroas. Bo'ohun isab
me' librukun, lagi' ne me' sulatlu da'a kayipatanun bino'o.
14 Si Iskandal, iye a'a magsasalin, la'at te'ed hinanganne si akuhin. Saguwa' ambat ne,
Tuhanin sa' ta'u numbasan me' hinanganne miya'an. 15 Ka'u isab, pahatul-hatul kew
te'ed si iye pegge' kinuntarahan te'ed we' ne kēmon usihatten.
16 Tagna'ku sinumariya la'i si sara' ga' niya' naksi'an aku. Inambanan ku we' de kēmon.
Karayaw ga'i du siye legga Tuhanin sabab hininangde si aku miya'an. 17 Saguwa' bisan
ku ambanande, ga' du ku ambanan Isa Almasi, Panuhutanten. Tinabangan ku we' ne
duk inurungan ku we' ne basag supaya tapalata'ku te'ed lapalnen si kēmon a'a duma'in
bangsa Yahudi. Pinaluwas ku we' Tuhanin amban dem kasiya-siyahan. 18 Sandel ku
te'ed si Tuhan we' tabangne du ku bisan ine umantag si aku si pasōngan duk ujud bo'one
du ku pī si surga', la'i si lahat pagbaya'annen. Pata' Tuhanin pinudji salama-lama. Amin.

Bissā si panambusan

19 Akahanun aku disi Pirisila duk Akila duk disi Onesiporos magtewtey-anakin we'
essebku siye. 20 Si Erastus ī' pa'amban la'i si Korinto. Si Toropimus ī' inambanan we' ku
la'i si Miletus pegge' saki iye. 21 Timoteo, ge'esanun te'ed pitu si aku mura duk kew ga'i
ta'abut badju si lān.
Mabo'o bissā piyu si ka'u disi Ubulus, si Pudes, si Linus duk si Kalauda we' essebde
kew. Damikkiyan isab me' kapungtina'ihante bi masandel pu si Isa matu'u sinduwehin.
22 Karayaw Panuhutanten bi Isa Almasi pateteg lu'u dem ateynu. Karayaw kēmon
ka'am ipat Tuhanin du. *Wassalam*

Sulat si Paul pu si Titusin
Pahāti sabab sulat si Paul pu si Titusin

Si Titus inin bangsa Girik. Masa miya'an bata' pe si Titus. Sandel iye pu si Isa Almasi pegge' takalene me' usihat si Paulin. Duk tinabangan we' ne si Paul si hinangnen. Kapangandelan te'ed iye.

Lumengngan siye nindew me' kalahatan sinduwe bakas pagusihatan si Paulin. Dambuwa' me' lahat papīhanden dambuwa' pū' inēnan Kerete. Manjari pagsōng tahala' ne siye amban pū' miya'an, dina'ak we' si Paul si Titus pa'amban dahu' la'i ngahatul me' masandel pu si Isa mala'ihin.

Tu'u si sulat inin tinolo'an we' si Paul si Titus bang sa'ingge pamene' me' a'a hinang bahi' me' masandel pu si Isahin duk bang sa'ingge kawul-pi'il mahāpin. Sinessa'an isab iye we' si Paul dina'ak pinages me' guru magtolo' mangga'i mabennalin, pegge' sabab pagtolo'den magjawab me' katindegan si Isa Almasihin duk magpa'il ne siye.

1 Sulat inin amban aku, si Paul. Aku inin dara'akan Tuhanin duk kawakilan ku we' Isa Almasi dina'ak magmahalayak lapalnen. Tapene' ku dina'ak pī si me' a'a bakas pinene' we' Tuhanin nabangan siye supaya pasōng sandelde si iyehin, duk supaya isab pasōng kata'uhande tolo' mabennalin, iye tolo' āgamaten bi. 2 Tapene' ku isab nolo'an siye duk du ase-asede umul ga' niya' tamanannen. Umul miya'an bakas pananggup Tuhanin masa awwalley ga' pe pinapanjari dunyahin duk ga'i magdusta' Tuhanin. 3 Manjari pagta'abut ne ellew pangeddewnen pinaguwa' ne we' ne lapalnen. Lapalne inin pinangandel si aku dina'ak minahalayak we' Tuhan manimbul kitehin bi. Duk iye ne inin minahalayakkun.

4 Pasampayku sulat inin si ka'u, Titus. Kuwe' anakte kew lasiya' pegge' sali' du kite sandel pu si Isa Almasi. Karayaw kew luwal ipat Samate bi Tuhanin duk Isa Almasi manimbul kitehin bi. Karayaw isab pasanyangde dem ateynun.

Me' hinang si Titus la'i si Kerete

5 Inambanan kew we' ku lu'u si pū' Kerete supaya tahatulnu me' mangga' ma'ubusin, duk supaya kew isab makapene' me' a'a hinang bahi' si me' a'a masandel pu si Isa Almasihin si kēmon kalahat-lahatan si pū' Kerete. Esseb-essebun panolo'ku si ka'uhin: 6 bahi'in subey ga' niya' salla'-salla'ne duk subey dambuwa' hadja andanen. Me' anaknen subey sandel pu si Isa Almasi, duk subey ga'i tuwas kōkden duk subey siye ga'i nganduhulan napsuden. 7 Pegge' bang a'ahin nakura' si langgal duk pinangandel si iye hinang Tuhanin subey ga' niya' salla'-salla'ne. Subey iye ga'i abbuhan duk ga'i mura panas kōknen. Subey iye ga'i maginuman duk ga'i bingis duk ga'i napsuhan si sīn. 8 Bang niya' a'ane subey siye addatanne te'ed duk subey kasinnahanne kēmon mahāpin. Subey iye ta'u mages dinen duk subey iye bentel. Subey iye nuhut Tuhanin dambūs-būs ateynen duk subey ga'i ūtanne napsunen. 9 Subey te'ed iye pateteg si lapal kapangandelanin, iye bakas panolo' si iyehin. Manjari ta'u du iye magtolo' si me' sinduwehin tolo' mabennalin duk ta'u isab iye nambungan me' a'a manguntarahan tolo' inin duk akahanne siye bang ine kasala'anden.

10 Pegge' ekka me' a'a tuwas kōkden duk ga'i nuhut tolo', lagi' ne me' sawe'bi sinduwe masandel pu si Isahin bakas manuhut āgama Yahudihin. Me' a'a miya'an ga' niya' kagunahan bissāden duk akkalande hadja a'ahin. 11 Subey siye pagesnu pegge' ekka me' magtewtey-anakin sasew sabab pagtolo'de mangga'i subey panolo'den. Duk magtolo' hadja siye duk siye makasangka sīn. 12 Dambuwa' pagkaside, a'a langkew bangsa Kerete

bakas magpa'in, “Me' bangsa Kerete inin luwal siye magdusta', bingis siye kuwe' hayep talun, dahaga' siye, duk bulasan pe siye.” 13 To'o pina'inne miya'an. Hangkan hep sagdahun me' a'a magtolo' miya'an supaya siye kahagad si tolo' mabennalin. 14 Pagesun siye duk ne ga'i asipde me' kissa-kissa me' Yahudi mangga'i mato'ohin duk supaya ga'i ne tuhutde me' panganda'akan hinang-hinang manusiya'in hadja. Me' a'a mangahinang panganda'akan miya'an tinayikutan we' de tolo' mabennalin. 15 Bang a'ahin sutsi pagateynen bisan ine-ine sutsi du si iye. Saguwa' si a'a mangga'i sutsi pagateynen bu ga' pe iye sandel pu si Isa Almasi, ga' niya' sutsi si iye pegge' la'at du dem ateynen duk pikilannen duk ga'i pagpa'ilne hāp duk la'atin. 16 Me' a'a miya'an, pa'inde we' kata'uhande Tuhanin saguwa' hinangden ga'i magsali' duk bissāden. Makabunsi-bunsi siye duk ga'i siye nuhut tolo', ga'i siye kapaghinangan hāp.

2

Tolo' mabennalin

1 Saguwa' ka'u, Titus, pagtolo'nun subey magsali' duk tolo' mabennalin. 2 Tolo'anun me' lella mabahi'in we' subey ga'i ūtande napsuden duk subey pahāpde addatden duk subey hāp isab pikilanden. Subey siye sandel te'ed pu si Isa. Subey kalasahande pagkasiden duk subey siye masandal te'ed. 3 Sa miya'an isab panolo'un si me' dende mabahi'in. Subey hāp addatden supaya kasulutan Tuhanin si siye. Subey siye ga'i ngalimutan sawe'de duk ga'i maginuman. Me' panolo'den subey hāp. 4 Manjari katolo'ande me' dende mabata'in supaya kalasahande me' elladen duk me' anakden 5 duk supaya hāp pikilanden duk petten siye duk ma'ase' siye si sawe'de. Subey siye matuyu' maghinang diyalem luma' duk subey tuhutde kinabaya'an elladen. Bang sa miya'an addat me' dende mabata'in ga'i diyawa'an me' a'ahin lapal Tuhanin.

6 Damikkiyan tolo'anun isab me' lella mabata'in we' subey hāp pikilanden. 7 Ka'u Titus, subey hāp manamal kawul-pi'ilnun duk batukan me' sawe'nun addatnun. Duk bang kew magtolo' subey bentel hadja pagtolo'nun duk subey magtewwa' bo'ohannun duk lapal Tuhan pamanolo'nun. 8 Bissānun subey hāp hadja supaya ga'i diyawa'an me' a'ahin pagtolo'nun, duk supaya isab iya' me' kuntaraten bi pegge' ga' du niya' jān pangandiyawa'ande kite bi.

9 Tolo'anun me' banyaga'in we' subey siye nuhut kēmon panganda'akan amuden duk subey sulutde amuden. Subey siye ga'i ngajampa amuden. 10 Subey ga'i tangkewande amuden saguwa' subey pakitehande we' kapangandelan te'ed siye duk a'a bentel siye supaya kahāpan me' a'ahin si panolo'ten bi sabab Tuhan manimbul kitehin bi.

11 Manjari, pinakitehan we' Tuhanin si me' manusiya'in we' malasa duk ma'ase' iye si siye. Duk sabab lasanen duk ase'nen tatimbul me' manusiya'in kēmon. 12 Amban lasane duk ase'ne miya'an tolo'an Tuhanin kite bi we' subey ga'i ūtante bi napsuten bi duk subey lebbahante bi kēmon mangga'i makabo'o kite bi tudju Tuhanin. Subey hāp te'ed pikilanten bi duk subey kite bi me' a'a bentel. Subey isab kite bi nuhut kēmon panganda'akan Tuhanin tiggelante bi tu'u si dunya 13 sasangte bi ngagadan ellew pagkēg-kēgan inase-aseten bi bang pitu ne balik Tuhan Mabalakatanin, iye Isa Almasi manimbul kitehin bi. Bang pitu iye takitete bi sahayanen. 14 Si Isa Almasi maglilla' matey supaya kite bi lekkatne duk paluwasne amban kēmon mala'atin. Kabaya'annen we' sutsi ateyten bi duk kite bi manjari me' a'a suku' si iyehin duk iye hadja kin-abaya'anten bi maghinangan hāp.

15 Iye ne miya'an panolo'un si me' a'ahin duk pagesun siye bang siye maghinang la'at pegge' niya' kapatutnu mages siye duk nolo'an siye. Ga' niya' subey ngandiyawa'an ka'u.

3

Kawul-pi'il me' masandel pu si Isa Almasihin

1 Pa'essebanun me' a'a masandel pu si Isa Almasi malu'uhin we' subey siye maglilla'
si me' magbaya'in duk si me' sinduwe taga kapatutin duk subey tuhutde pan-
ganda'akanden. Duk subey siye patabang ine-ine hāp hinang gubelnohin. 2 Tolo'anun
siye ga'i dina'ak missā-missāhan sine-sine. Subey siye ga'i magsasa'-sasa' saguwa' subey
siye magay. Subey addatande kēmon a'ahin. 3 Pegge' kite bi isab matu'uhin awam kite bi
duk ga'i kite bi nuhut tolo'. Luwal kite bi ka'akkalan. Luwal kite bi nuhut kabaya'anten
bi hāp-la'at. La'at hadja dem ateyten bi duk luwal kite bi ngajidjil sawe'ten bi. Kabunsi-
han kite bi we' me' a'ahin duk bunsi isab kite bi si siye. 4 Saguwa' pinakitehan we' Tuhan
manimbul kitehin bi we' malasa duk ma'ase' iye si me' manusiya'in. 5 Tinimbul kite bi
we' ne duma'in pegge' maghinang hāp kite bi saguwa' pegge' ma'ase' iye si kite bi. Kuwe'
bantuk kinoso'an we' ne lege dem ateyten bi duk inurungan ne kite bi umul ba'ahu we'
Niyawa Sutsihin duk inanakan ne kite bi balik. 6 Ekka kahāpan pinangurung si kite bi
pegge' pinapitu we' Tuhanin Niyawa Sutsihin sabab Isa Almasi manimbul kitehin bi.
7 Pegge' malasa duk ma'ase' Tuhanin si kite bi hangkan inampun duk hināp kite bi we'
ne duk hangkan tepe si kite bi du umul salama-lama inase-aseten bi. 8 Bennal te'ed
pina'inku inin.

Kabaya'ankun we' matuyu' kew magtolo' si me' a'ahin we' subey te'ed tuhutde
tolo'ku dem sulat inin supaya sasuku sandel si Tuhanin luwal hadja kinabaya'anden
maghinang hāp. Kēmon inin hāp duk niya' kagunahanne si kēmon me' a'ahin. 9 Saguwa'
halli'anun me' a'a magjawab ga' niya' kagunahanne duk bang niya' magsuwi-suwi
sabab me' ēn kapapu'ande me' pangkat-mamangkatin, duk da'a kew matuk bang niya'
magsasa' sabab sara' si Musa ley. Kēmon miya'an ga' du niya' kagunahanne. 10 Bang
niya' sawe'bi magpa'il me' masandel pu si Isa Almasihin, pagesun iye mintedde atawa
minduwe. Ubus bang ga'i iye ngasip da'a ne iye hinangun ine. 11 Kata'uhannu du we'
a'a sa miya'an libuwad duk dusehan. Duk sabab dusenen kata'uhan we' sala' iye.

Panessa' si panambusan

12 Sōng da'akku piyu si ka'u, Titus, sine-sine siye si Artemas ke atawa si Tikikus. Bang
tekka iye lu'u si ka'u ge'esanun te'ed pī si puweblo Nikopolis duk kite magkasuwa'
la'i. Mabaya' ku patenna' la'i bang baytu haggut. 13 Tabanganun Apollos duk si Senas,
abugawin bang pala'us ne siye lumengngan. Urunganun siye ine-ine kulang si siye.
14 Tolo'anun me' sawe'ten bi malu'u masandel pu si Isa Almasihin we' subey siye
matuyu' maghinang hāp duk subey siye nabang si me' a'a kakulanganin. Sa miya'an
niya' kagunahan hinanganden. 15 Kēmon sawe'ku matu'uhin mabo'o bissā we' essebde
kew. Akahanun isab kēmon mamalasa si kamihin, pegge' sali' kite bi sandel pu si Isa
Almasi, we' esseb kami siye. Karayaw luwal ka'am ipat Tuhanin. *Wassalam*

Sulat si Paul pu si Pilemonin
Pahāti sabab sulat si Paul pu Pilemonin

Si Pilemon inin aʻa amban lahat Kolossa. Puʻunne sandel pu si Isa Almasi sabab takalene usihat si Paulin. Kemuwe nuhut ne iye Isa Almasi, magbagay teʻed siye duk si Paul.

Si Pilemon inin taga banyagaʻ inēnan Onesimus. Dambuwaʻ ellew lahi Onesimus hap lahat Roma. Paglaʻi iye si Roma, tadugpakne si Paul duk tinoloʻan iye weʻ si Paul. Ujudnen sandel ne iye pu si Isa Almasi. Tʻinabangan weʻ ne si Paul laʻi dem kalabusu.

Peggeʻ si Onesimus sandel pu si Isa, gaʻi hāp bang gaʻi iye balik si amunen. Masa miyaʻan bang tinuhut saraʻ gubelnohin, banyagaʻ malahi amban amunen subey ilegga teʻed. Hangkan hep nulat si Paul pu Pilemon dinaʻak si iye inampun Onesimus duk tinayimaʻ kuweʻ dambuwaʻ pungtinaʻine peggeʻ saliʻ-saliʻ ne siye sandel pu si Isa Almasi.

Si Onesimus mamoʻo sulat inin pī si amunen.

1 Sulat inin amban aku, si Paul duk amban Timoteo, pungtinaʻite bi masandel pu si Isa
Almasihin. Kinalabusu ku tuʻu peggeʻ nuhut ku pu si Isa Almasi. Pasampay kami sulat
inin si kaʻu, Pilemon. Bagay kami kew duk sawe' kami maghinang si Tuhan. 2 Pasampay
kami isab sulat inin pu Appiya, pungtinaʻite bi dende peggeʻ sandel iye duk pu Arkippus,
sawe'te bi kuweʻ dalil sundalu maghinang pu si Almasi duk si meʻ masandel pu si Isa
Almasi magtipun maluʻu si lumaʻnun.
3 Karayaw kaʻam luwal ipat Samate bi Tuhanin duk Panuhutanten bi, Isa Almasi, duk
karayaw isab pasanyangde ateybin.

Magsukul si Paul duk māku-māku si Tuhan

4 Bang ku ngampun-ngampun si Tuhan subahatte kew isab duk luwal ku magsukul
si Tuhan 5 peggeʻ takaleku weʻ kalasahannu kēmon meʻ aʻa masandel pu si Isahin duk
sandel du kew teʻed pu si Isa, Panuhutanten bi. 6 Māku-māku ku si Tuhan karayaw kite
bi meʻ masandel pu si Isahin magdambuwaʻ du dem atey supaya ngalalem kataʻuten
bi duk tasabutte bi du kēmon mahāp tepe si kitehin bi sabab magdambuwaʻ kite bi duk
Almasi. 7 Kēgan ku teʻed, Bagay, duk asig dem ateykun sabab lasanu si meʻ pagkasinun.
Kēgan ku isab peggeʻ pinasinna isab weʻ nu meʻ aʻa masandel pu si Isa Almasihin.

Māku-māku si Paul para pu si Onesimus

8 Manjari, bisan du niyaʻ kapatutku amban Isa Almasi duk bahani du ku ngandaʻak
kaʻu ine-ine subey hinangnu, gaʻi ku ngandaʻak. 9 Saguwaʻ pasambat ku hadja si kaʻu
peggeʻ malasa ku si kaʻu duk peggeʻ aku, si Paul, aʻa bahiʻ ne ku duk kuweʻitu tiyaʻ pe ku
diyalem kalabusu peggeʻ nuhut ku pu si Isa Almasi. 10 Māku ku si kaʻu sabab Onesimus.
Kuweʻ ne iye anakku, duk aku manjari samane ne peggeʻ binoʻo iye weʻ ku sandel pu
si Isa sābuku tuʻu dem kalabusu. 11 Matuʻuhin Onesimus inin gaʻ niyaʻ gunane si kaʻu
saguwaʻ kuweʻitu niyaʻ teʻed gunane si kaʻu duk si aku isab.
12 Papiyuku balik si kaʻu Onesimus kinalasahanku teʻedin. 13 Sinna ku bang tuʻu
pe iye naweʻan aku supaya ku tatabanganne ganti'nu tiggelanku tuʻu dem kalabusu
sabab pagmahalayakku aka-aka mahāpin. 14 Saguwaʻ gaʻi ku mabayaʻ nganggagahan
kaʻu nabangan aku. Kabayaʻankun tabangannu ku amban bayaʻnu. Hangkan gaʻ niyaʻ
hinangku bang gaʻi kew pasulut.
15 Hatu hangkan pinasapeʻ Onesimus amban kaʻu daddaliʻ supaya tiggelanne ellum
luʻu ne iye si kaʻu. 16 Matuʻuhin banyagaʻnu hadja iye saguwaʻ kuweʻitu langkew pe iye
amban banyagaʻ peggeʻ pungtinaʻite bi ne iye kinalasahan peggeʻ saliʻ kite bi sandel pu si

Isa Almasi. Aku malasa ku te'ed si iye saguwa' pasōng lasanu si iyehin pegge' banyaga'nu iye duk pungtina'inu isab sabab sandel ne iye pu si Isa, Panuhutanin.
17 Manjari, bang magbagay pe kite manamal, Pilemon, tayima'un iye kuwe' panay-
ima'nu akuhin. 18 Bang niya' dusene si ka'u atawa niya' utangne si ka'u, listahun si
ēnku. 19 Aku ne manulat inin: Aku, si Paul, magbayedin. Ga'i ne subahatku we' hadje
utangnu si akuhin pegge' sabab aku du hangkan niya' umulnu salama-lama. 20 Awe',
Bagay, kabaya'ankun we' tabangannu ku pegge' sandel kite sali'-sali' pu si Isa Almasi,
Panuhutanten. Pasinnahun ateykun pegge' magpungtina'i kite sabab Isa Almasi.
21 Sinulat inin we' ku pegge' kabugtu'anku we' asipnu du ku. Kata'uhanku we'
tabangnun labi pe amban pinākukun. 22 Niya' pe pākuku si ka'u. Memesanun ku andang
bilik pegge' ngase-ngase ku we' sambungan Tuhanin du pināku-pākubin duk lumuwas
du ku.

Me' bissā si panambusan

23 Epapras, sawe'ku tu'u dem kalabusu isab pegge' tuhutne Isa Almasi mabo'o bissā
we' essebne ka'am. 24 Duk mabo'o bissā du isab sa miya'an disi Markus, duk Aristarkus,
si Demas duk si Lukas, me' sawe'ku matu'u maghinang si Tuhanin.
25 Karayaw we' luwal ka'am ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi. *Wassalam*

Sulat si me' bangsa Hibranihin

Pahāti sabab sulat si me' bangsa Hibranihin

Ga'i kata'uhan bang sine manulat sulat inin. Ekka kahagad we' si Paul du manulat inin.

Pinasampay sulat inin pī si me' Yahudi masandel pu si Isa Almasihin. Pegge' sandel ne siye duk nuhut ne siye Isa Almasi, kabunsihan siye we' me' pagkaside Yahudihin, me' mangga'i makahagad pu si Isahin. Hininang dagey siye duk bininasa siye we' de supaya lebbahande sandelde pu si Isa Almasihin duk balik siye si āgama Yahudi. Niya' me' tindeg si Isahin balik ne si āgamade tagna'in, pegge' ga'i tasandalde kabinasahanin. Hangkan hep sulat inin pinabo'ohan si me' tindeg si Isahin pangasig ateyden supaya siye pateteg pu si Isa.

Inaka tu'u si sulat inin we' si Isa asal Anak Tuhanin duk langkew pe iye amban si Musa duk langkew iye amban me' mala'ikatin. Inaka isab we' kamatey si Isahin pasōng importante amban me' kulubande pamuwas duseden. Inaka isab tu'u we' pinaghāp we' Isa Almasi manusiya'in duk Tuhanin duk ga' niya' seddili pasellet luwal iye.

Magpalata' bissā Tuhanin Anaknen

1 Masa awwalley Tuhanin daran magpasampay bissānen pitu si me' kapapu'anten bi
me' Yahudihin duk magseddili-seddili pamasampayne bissāne si siyehin. Me' kanabi-
hanin magpalata' bissānen. 2 Saguwa' si me' ellew kuwe'itu inin, magpalata' bissānen
si kite bi Anaknen. Iye mamapanjari alamin amban panganda'akan Tuhanin duk iye
hep tapene' we' Tuhanin pangurunganne kēmon-kēmonin. 3 La'i si iye takite sahaya
Tuhanin duk lekkup te'ed iye neppu Tuhanin. Iye mangantanan alam inin we' bissāne
mabalakatanin. Duk pagubus hinangnen supaya ta'ampun duse manusiya'in, manjari
hap pī iye si surga' duk ningkolo' iye si kanawanan Tuhan Tamanan Mabalakatanin.

Langkew Anak Tuhanin

4 Pinalangkew we' Tuhanin Anaknen amban me' mala'ikatin, duk langkew gellal pan-
gurung Tuhan si iyehin amban si me' mala'ikatin. 5 Pegge' Tuhanin ga' bakas tabissāne
si me' mala'ikatnen kuwe' binissāne si Anaknen, pa'inne, "Anakte kew. Kuwe'itu aku
ne Samanun." Duk ga' isab Tuhanin missā sabab mala'ikat sine-sine kuwe' inin, "Aku
samanen duk anakku iye." 6 Ubus pagsakali' sōng pinapitu ne we' Tuhanin si dunya
Anakne mabalakatanin, missā isab Tuhanin, pa'inne,

"Kēmon me' mala'ikatkun subey pasujud si iye."

7 Bang pasal me' mala'ikatnen iye du inin pina'in Tuhanin,

"Me' mala'ikatin me' dara'akanku hadja, duk makajari siye pamanjariku baliyu atawa
kayat ebbut bang ku mabaya'."

8 Saguwa' pasal Anaknen iye inin pina'in Tuhanin. Pa'inne,

"Ka'u Tuhanin, duk pagbaya'nun ga' niya' tamananne. Bentel pagbaya'nu si me' a'anun.

9 Sinna kew si me' hinangan bentel duk bunsi kew si me' hinangan la'at. Hangkan hep
aku, iye Tuhannun, tapene' kew we' ku. Duk pinakēg kew we' ku duk pinahadje
kew pasōng pe te'ed amban me' sawe'nun."

10 Pa'in Tuhanin pe si Anaknen,

"Ka'u, Tuwan, magpapanjari dunyahin tagna' awwalley. Duk asal tangannun mangahi-
nang me' langitin.

11 Dunyahin duk langitin ujud lanyap du, saguwa' ka'u ga'i kew usa'. Kēmon inin
nga'andang du kuwe' semmek ga'i ne taguna.

12 Ilūnan siye kuwe' tapo duk ginanti'an siye kuwe' semmek. Saguwa' ka'u, ga'i kew te'ed
pinda, ga' niya' tamanan umulnun."
13 Tuhanin ga' bakas tabissāne si dangan me' mala'ikatnen kuwe' binissāne si Anaknen,
pa'inne,
"Dayi' kew, ningkolo' kew tu'u si kanawananku, tu'u si paningkolo'an mabangsahanin,
duk bettadku du me' bantanun diyawa' pat bettisnu."
14 Na ine te' me' mala'ikatin? Siye me' dara'akan Tuhanin du. Ga'i siye takitete bi,
saguwa' dina'ak siye we' Tuhanin nabangan sasuku manayima' katimbulan amban
Tuhanin.

2

Katimbulan mahadjehin

1 Pegge' Almasi mabalakatanin hangkan hep subey te'ed kite pateteg nuhut me' tolo'
mabennal bakas takaleten supaya kite ga'i tabo'o pasape' amban Tuhanin. 2 Sara'in, iye
lapal pinasampay we' me' mala'ikatin pī si me' kapapu'anten bi awwalley, kata'uhan
we' asal bennal te'ed duk sine-sine ga' nuhut atawa ga' kahagad si lapal miya'an
ilegga iye matalep si iyehin. 3 Hangkan hep inumey kalumeppate amban mulka'
Tuhanin bang ga'i hinangte ine katimbulan mahadje inin? Panuhutanin si Isa, iye
hep dehellu-dehellu magpalata' sabab katimbulan inin, ubus me' bakas makakale
iyehin, pinabugtu' we' de si kite bi we' inin bennal. 4 Duk padūs isab Tuhanin si siye,
binennalan we' ne bissāden sakali' siye inurungan we' ne balakat maghinang kēmon
bayu'-bayu'an hinangan maka'ulali' duk me' hinangan balakatan. Duk amban baya'
Tuhanin inurungan siye we' ne me' bayu'-bayu'an kapandeyan amban Niyawa Sutsihin.

Manimbul kitehin bi

5 Ga' tapene' we' Tuhanin me' mala'ikatin dina'ak magbaya' si dunya ba'ahu si
pasōnganin. Iye inin dunya pagbissāhante bi kuwe'ituhin. 6 Saguwa' iye tapene'nen
manusiya'in. Tasulat hep dem kitab, pina'in,
"O Tuhan, we'ey me' manusiya'in tapikil we' nu? We'ey siye hatulnu bu manusiya' du
hadja siye?
7 Pinadiyawa' dahu' siye daddali' we' nu amban me' mala'ikatin, ubus bu sinanglitan
siye duk pinahadje siye we' nu, 8 duk urungannu siye kapatut magbaya' si kēmon-
kēmonin."
Pina'in tu'u we' manusiya'in inurungan we' Tuhanin kapatut magbaya' si kēmon-
kēmonin. Ga' niya' we' ga'i pagbaya'anne. Sarun bang kuwe'itu ga'i pe takitete bi
manusiya'in magbaya' si kēmon-kēmonin. 9 Saguwa' kata'uhante bi we' si Isa magbaya' ne
te'ed kuwe'itu. To'o bakas dahu' iye daddali' pinadiyawa' amban me' mala'ikatin, sakali'
iye manjari manusiya' supaya iye matey ngaganti'an me' manusiya'in hawal lasa duk
ase' Tuhan si kitehin bi. Duk kata'uhante bi we' kuwe'itu pinudji te'ed iye duk pinahadje
te'ed sabab kamatey talabeynen. 10 Tuhanin, iye magpapanjari duk mamanteyan
kēmon-kēmonin, patut te'ed hininangnen pamalabeyne si Isahin. Pinalabey we' ne si
Isa dem kabinasahan pamakitene we' si Isa asal bennal makajari nimbul manusiya'in.
Pinalabey iye dem kabinasahan supaya ekka manusiya' tahinang me' anak Tuhanin
duk tumuhut pu si Isa pinudji. Pegge' si Isa hep manimbul siyehin.
11 Sinutsi we' si Isa me' manusiya'in amban me' duseden. Iye duk me' a'a sinutsinen
dambuwa' du hadja Samaden kēmon. Hangkan hep si Isa ga'i iya' ngēnan siye me'
pungtina'ine. 12 Pa'inne si Tuhanin,
"Akahanku me' pungtina'ikun sabab tahinangnun duk pudjite kew la'i si
pagtipunande."

13 Pa'inne pe, “Tuhanin pangandelankun.” Duk pa'inne isab, “Tiya' ku duk me' ka'anakanku pinangandel si aku we' Tuhanin.”
14 Me' inēnan si Isa me' anakin, me' manusiya' siye taga isi duk tolang. Hangkan si Isa isab manjari manusiya' kuwe' siyehin supaya iye makalabey kamatey. Duk sabab kamateynen da'ag we' ne nakura' seyitan mamo'o kamatey si manusiya'in. 15 Sabab hinanganne inin, tinabangan we' ne me' matalew mamateyin duk pinaluwas siye we' ne amban talewden. Pegge' tiggelande ma'ellumin, talew te'ed siye matey hangkan kuwe' siye ginapus we' talewden. 16 Pasti' we' duma'in me' mala'ikatin tinabangannen. Saguwa' kuwe' tasulat dem kitabin, “Tinabangannen me' tubu' Ibrahimin.” 17 Hātine inin subey te'ed iye manjari manusiya' kuwe' me' pungtina'inen, duk talabeyne kēmon talabeyden supaya iye ta'u ma'ase' si siye duk supaya iye manjari imam nakura' kapangandelan, pasellet si me' a'ahin duk Tuhanin supaya duse me' manusiya'in ta'ampun. 18 Duk kuwe'itu tatabangne ne me' a'a tasassatin supaya siye ga'i tabo'o magduse pegge' bakas iye makalabey sinassat duk bininasa.

3

Si Isa langkew amban si Musa

1 Me' kapungtina'ihanku masandel pu Almasihin, ka'am isab bakas tapene' we' Tuhanin hinangne me' a'ane. Pikilun bi pasal si Isa. Pinapitu iye we' Tuhanin si kite bi duk tahinang iye Imam Nakura' āgamaten bi. 2 Pinene' iye we' Tuhanin ngahinang inin duk matuyu' te'ed iye si hinangnen. Kuwe' iye si Musahin, pegge' si Musa matuyu' te'ed isab si hinangne si luma' Tuhanin, hātinen hinangnen magnakura' si me' a'a Tuhanin. 3 Saguwa' kuwe' a'a ngahinang luma'in binantu amban luma' hininangnen, damikkiyan si Isa pata' pe te'ed pinahadje amban si Musa. 4 To'o, kēmon luma' niya' a'a ngahinangne, saguwa' Tuhanin mangahinang kēmon-kēmonin. 5 Si Musa dara'akan iye, duk matuyu' te'ed iye maghinang si luma' Tuhanin, duk pinalata' we' ne sabab me' bissā binissā Tuhan si pasōnganin. 6 Saguwa' Almasi, Anak Tuhanin iye, duk matuyu' te'ed iye magbaya' si luma' Tuhanin. Kite bi hep luma' Tuhan pagbaya'an Almasihin bang patetegte te'ed sandelten pu Almasi duk bang sinna te'ed kite ngase-ngase si me' janji'nen.

Humali me' a'a Tuhanin

7 Hangkan hep subey te'ed pikilte bi bakas tasulat dem kitab pina'in Niyawa Sutsihin. Pa'inne,
“Bang takalebi suwala Tuhanin missā ellew inin, 8 da'a ka'am magtuwas atey kuwe' me' kapapu'anbi masaley ga'i ngatu nuhut Tuhanin. Masa miya'an la'i si lahat makagindew-gindew sinuleyan we' de Tuhanin bang niya' ke tahinangne si siye.
9 Sinuleyan ku we' de, pa'in Tuhanin, bang taha' ke pasensiyakun si siye bu dem ampatpū' tahun takitede me' hinanganku mabalakatanin. 10 Hangkan hep ku astel si me' a'a miya'an duk pa'inku, ‘Me' a'a inin luwal ne hadja paseddili pamikilden duk ga'i siye ngatu nuhut me' panganda'akanku siyehin.’ 11 Astel ku si siye hangkan ngajanji' ku, pa'inku, ‘Asal ga'i te'ed siye umasek dem lahat sōng pamahalihanku si' siyehin,’ pa'in Tuhanin.”
12 Me' pagkasiku masandel pu Almasihin, subey ka'am pahatul-hatul te'ed kaw niya' ka'am lu'u la'atan pagateybin, duk ga'i kahagad duk tayikutanbi ne Tuhan ma'ellumin. 13 Iye subey hinangbi supaya ga' niya' ka'am ka'akkalan we' duse duk supaya ga'i ujud ngatuwas ateybin, subey ka'am magasig-inasig ateybin ellew-ellew, pādpād ga' pe magtamanan ellew inēnan “Ellew Inin.” 14 Pegge' kite bi kēmon magsawe' duk Almasi bang pahagette te'ed sandelte si iyehin amban tagna'annen sampay si katapusannen.

15 Iye inin pa'in kitabin,
"Bang takalebi suwala Tuhanin ellew inin, da'a patuwasun bi ateybin kuwe' me'
kapapu'anbin masaley ga'i te'ed ngatu nuhut Tuhanin."
16 Sine te' me' a'a makakale suwala Tuhanin, saguwa' ga'i siye ngatu nuhut Tuhanin,
bang duma'in me' a'a bakas bino'o we' si Musa paluwas amban lahat Misilin. 17 Sine te'
me' a'a ka'astelan we' Tuhanin dem ampatpū' tahunin, bang duma'in me' a'a magduse
si iyehin hangkan matey siye la'i si lahat makagindew-gindew. 18 Duk sabab sine te'
binissā Tuhanin sakali' iye ngajanji', pa'inne, "Asal ga'i te'ed siye umasek dem lahat
pamahalihanku si' siyehin?" Siye me' a'a mangga'i mangatu nuhut iyehin. 19 Tahātite
we' hangkan siye ga' umasek dem lahat miya'an, pegge' ga' siye kahagad.

4

1 Na kuwe'itu, ngajanji' isab Tuhanin si kite bi we' makajari kite bi umasek dem
pahalihan bakas binissāne miya'an. Hangkan subey kite bi pahatul-hatul kaw niya' kite
bi ga'i tapī si pahalihan pananggupne miya'an. 2 Pegge' takalete bi ne aka-aka mahāpin,
iye bakas takale me' kapapu'anten bi masaley. Takalede lapal miya'an saguwa' ga'
du niya' kahāpan ta'eddo'de pegge' ga' du kahagadde. 3 Na, kite bi me' makahagadin,
kite bi ma'umasek pī dem pahalihan pananggup Tuhan inin. Saguwa' me' mangga'i
makahagadin ga'i umasek. Bakas pa'in Tuhanin hep, "Astel ku, hangkan ngajanji'
ku we' asal ga'i te'ed siye umasek dem lahat pamahalihanku si' siyehin." Duma'in
hangkan pa'in Tuhanin inin pegge' ga' pe memes pahalihanin. Andang ne memes
kemuwe ubus ne pinapanjari dunyahin. 4 Pegge' tasulat hep dem kitab sabab ellew
pitu'in, pina'in, "Tuhanin pahali si ellew pitu'in sabab ubus ne kēmon pinapanjarinen."
5 Bakas tabatsate ne pina'in Tuhan inin, pa'inne, "Asal ga'i te'ed siye umasek dem lahat
pamahalihanku si' siyehin." 6 Me' a'a dehellu makakale aka-aka hāp sabab pahalihan
inin, ga' umasek pī pahali pegge' ga' siye kahagad si Tuhanin. Saguwa' niya' me'
a'a seddili pa'asek Tuhanin du pī. 7 Kata'uhante inin pegge' niya' pe ellew seddili
kineddewan we' Tuhanin pa'asekan me' a'ahin pī. Ellew miya'an inēnan "Ellew Inin."
Piyen tahun palabey masa a'a dehellu mangga'i makahagadin, pinabissā si Da'ud we'
Tuhanin me' bissā miya'an, pina'in,
"Bang takalebi suwala Tuhanin ellew inin, da'a patuwasun bi ateybin."
8 Ga' hep tabo'o si Yussa' me' a'ahin pī si pahalihan te'ed pananggup Tuhanin, pegge'
bang siye miya'an tabo'one, ga' ne si' Tuhanin missā sabab ellew seddili. 9 Na, pegge'
kuwe' miya'an ne, hangkan niya' pe te'ed pahalihan me' a'a Tuhanin supaya siye humali
kuwe' humali Tuhanin si kapitu' ellewnen puwas kēmon pinapanjari we' ne. 10 Pegge'
sasuku umasek dem pahalihan pananggup Tuhanin, humali ne iye amban hinangnen
kuwe' Tuhanin humali amban kēmon hinangnen. 11 Hangkan hep subey pagtuyu'ante bi
te'ed pa'asek pī dem pahalihan miya'an supaya ga' niya' kite bi sumali' si me' a'a masaley
ga' dumiyalem sabab kulang sandelden si Tuhan.
12 Lapal Tuhanin balakatan duk maka'urung umul salama-lama. Lapal Tuhanin
dalil kalis talem, saguwa' pasōng pe talemnen amban kalis pegge' lagbas bisan pī
dem ateyte duk niyawate. Duk lapal Tuhanin maginta'u bang ine dem pikilan duk
dem atey manusiya'in. 13 Ga' niya' bisan ine katapukante amban Tuhan pegge' kēmon
pinapanjarinen tampal si pagmatahanne. Duk si pasōngan kēmon kite bi subey paharap
si iye magbennal sabab kēmon kahinanganten bi.

Si Isa Imam Nakura' bangsahan

14 Niya' Imam Nakura'te bangsahan manamal, ī' ne iye hap pī la'i si pana'anan
Tuhanin. Iye si Isa, Anak Tuhanin. Hangkan hep subey pahagette bi te'ed sandelte
si iyehin. 15 Duk Imam Nakura'te inin ma'ase' si kite bi pegge' kata'uhanne me'

kalammahanten bi, sabab bakas iye manusiya' kuwe' kitehin bi. Talabeyne me' bayu'-bayu'an sassat amban nakura' seyitanin kuwe' kitehin bi du isab saguwa' ga' iye tabo'o magduse. 16 Pegge' niya' ne Imam Nakura'te bi hangkan hep subey kite bi ga'i talew patapit si Tuhan ngampun-ngampun si iye pegge' malasa duk ma'ase' iye. Ma'ase' iye si kite bi duk tabanganne kite bang baytute kasigpitan.

5

1 Bang niya' a'a pinene' hinang imam nakura', pinene' iye amban pagkasine manusiya' duk kawakilan iye maghinang si Tuhan para si kahāpan me' a'ahin. Sōnganne me' pangurung me' a'ahin si Tuhan duk magkuluban iye supaya ampun Tuhanin duse me' a'ahin. 2 Duk imam nakura'in, pegge' manusiya' du isab iye, niya' du isab kalammahanne hangkan ta'u iye ma'ase' si me' a'a masumape' amban Tuhanin sabab awam siye. 3 Duk sabab kalammahannen, hangkan subey dahu' iye magkuluban si Tuhan para si me' dusenen, ubus bu magkuluban isab iye para si me' a'ahin. 4 Ga' niya' a'a makapagbaya' mahadje dine duk ngahinang dine imam nakura' saguwa' Tuhanin mamene' a'a hinangne imam nakura'in, kuwe' si Harun awwalley hininang iye we' Tuhanin imam nakura'.
5 Damikkiyan si Isa ga' pahadjene dinen duk iye tahinang imam nakura'. Saguwa' pinahadje iye we' Tuhanin pegge' missā Tuhanin si iye, pa'inne,
"Anakte kew; kuwe'itu aku ne Samanun."
6 Dem ayat seddili pa'in Tuhanin isab,
"Ka'u ne mapaganti'in pu si Malkisadik imam masaley duk pagimamnun ga' tamananne."
7 Katu'u si Isa si dunyahin magtangis iye duk māku-māku iye papales duk muyu'-muyu' si Tuhan, pegge' Tuhanin hadja makatimbul iye amban kamateyin. Pinakale iye we' Tuhanin pegge' diyawa' pagateynen duk tuhutne te'ed me' panganda'akan Tuhanin. 8 Bisan iye Anak Tuhanin, makalabey isab iye kabinasahan supaya iye maka'aya nuhut me' panganda'akan Tuhanin. 9 Duk pagsakali' jukup ne we' ne kēmon panganda'akan Tuhan si iyehin, manjari ne iye manimbul me' a'a makahagad si iyehin. Duk urunganne siye umul salama-lama. 10 Duk hininang iye we' Tuhanin imam nakura' kuwe' Malkisadikin awwalley.

Da'a ilebbahan sandelin

11 Na, pasal ininen, ekka pe batang bissāku saguwa' hunit ka'am pinahātihan pegge' iyu' ne ka'am babbal, ga'i makahāti. 12 Ka'am iyan subey ne si' kuwe'itu makapagusihat pegge' tiggel ne panuhutbi Isa Almasihin. Saguwa' sampay ma'in subey pe ka'am inusihatan balik sabab me' lapal Tuhan tagna' ta'ayabin. Kuwe' ka'am dalil me' nakanak diki' subey pe ka'am nusu; ga'i pe ka'am mangan kinakan tuwas. 13 Bang a'ahin luwal ne hadja nginum gatas, hātinen, nakanak diki' pe iye, ga'i pe tagam nuhut mahāpin duk nayikutan mala'atin. 14 Saguwa' bang bahi' ne a'ahin, makajari ne iye mangan kinakan tuwas, hātinen tagam ne iye mikil duk kata'uhanne ne bang ine mahāpin duk ine mala'atin.

6

1 Hangkan hep subey pasōngte bi pangadji'te bi sabab Isa Almasihin. Subey iye adji'ante bi ne me' tolo' malalemin. Na, da'a ne iye luwal inadji'anten bi hadja me' tagna' panolo' si kite bi sabab Almasihin. Da'a balik-balikte bi inadji'an me' tolo' tagna' panolo' si kitehin bi, kuwe' upama me' tolo' sabab subey tinayikutan me' hinangan ga' niya' kagunahannen duk sabab sandel si Tuhan. 2 Da'a isab balik-balikte bi inadji'an me' tolo' sabab pamandi pagsutsi baranin duk sabab pagbettad tanganin pī si kōk a'ahin māku-mākuhan iye ledjiki' amban Tuhan duk tolo' sabab pagpakellum me' pateyin balik

si pasōngan duk sabab hukuman makakkal pinatekka Tuhanin. 3 Hangkan pasōngte bi
ne pangadji'te bi sabab Almasihin bang duhulan Tuhanin du kite bi.
4 Pegge' me' a'a mangalebbahan sandelde pu si Isa Almasihin, ga'i ne siye tabo'o
balik magsusunan duseden. Bakas ne pinadanta' pikilanden we' Tuhanin. Takinamde
ne me' kahāpan amban surga' pangurung siyehin, duk talabeyde ne pa'asekan we'
Niyawa Sutsihin. 5 Kata'uhande we' hāp binissā Tuhanin pegge' bakas talabeyde ne duk
takinamde ne balakat Tuhan pinapasti'ne si pasōnganin si dunya ba'ahuhin. 6 Ubus bu
bisan inin kēmon kata'uhande, lebbahande pe sandelde pu si Isa Almasihin! Ga'i ne
te'ed siye tabo'o balik magsusunan duseden pegge' sabab hininangde miya'an, kuwe'
du lansangde balik Anak Tuhanin diyata' olom duk diyawa'ande iye si ka'ekkahan a'a.
7 Kite bi me' manusiya'in kuwe' dalil tana'. Tana'in bang luwal ka'ulanan, nulig
tinanemnen duk mahalga' inin si dapu' tana'in. Tana' inin iledjiki'an te'ed we' Tuhanin.
8 Saguwa' bang tana'in iye hadja matomo' mala'ihin parang duk sampinit, ga' niya'
halga'ne. Tana' inin sōng ne pinagmulka'an we' Tuhanin duk ujud ineggas.
9 Me' bagayku kinalasahankun, bisan kuwe' inin bissākun saguwa' kabugtu'anku
we' ka'am seddili. Kata'uhanku we' sandel ne ka'am duk hāp me' hinanganbin duk
iyan tanda' we' timbul ne ka'am. 10 Tuhanin asal bentel. Ga'i kayipatanne me' hāp
tahinangbin duk lasabi si iyehin. Takite lasabi si Tuhanin sabab tinabang we' bi
me' pagkasibi tindeg Almasihin sampay kuwe'itu. 11 Iye kinabaya'an kamihin we'
kēmon ka'am dangan-dangan magtuyu'-tuyu' hadja maghinang sa miya'an tiggelanbi
ma'ellumin supaya me' inase-asebi amban Tuhanin tuman du. 12 Kabaya'an kamihin
we' ga'i ka'am maglisu'-lisu' saguwa' subey ka'am kuwe' me' a'a mabasag sandelden duk
matuyu' te'ed hangkan tasangkade pananggup Tuhanin.

Janji' Tuhanin to'o

13 Si Ibrahim masaley, niya' pananggup Tuhanin si iye duk napa Tuhanin we'
tumananne sanggupne miya'an. Iye panapahannen di ēnnen pegge' ga' niya' ēn seddili
bangsahan pe amban ēnnen. 14 Iye inin pina'in Tuhanin, pa'inne, "Asal ledjiki'ante kew
te'ed duk pa'ekkaku te'ed me' tubu'nun." 15 Si Ibrahim ga' jumu' ngagad si janji' Tuhanin
hangkan tasangkane du pananggup Tuhan si iyehin. 16 Addat manusiya'in bang siye
napa, sabbutde ēn Tuhanin pegge' Tuhanin pasōng langkew amban kēmon-kēmonin.
Manjari hatul kēmon pagsagga'anden. 17 Tuhanin isab sakali' iye nanggup, batang te'ed
pabugtu'ne si me' pananggupannen we' asal ga'i pinda ginara'nen. Hangkan sapahanne
sanggupnen. 18 Sanggup Tuhanin duk sinapahannen bugtu'. Duwe inin ga'i te'ed pinda
pegge' Tuhanin ga'i te'ed makajari magdusta'. Hangkan kite bi me' matimbulin, asig
te'ed ateyten bi duk basag te'ed pangase-ngasete bi si iyehin. 19-20 Pangase-ngasete
bi me' pananggup Tuhanin, iye inin kuwe' dalil gonteng makahaget kitehin si Tuhan.
Bugtu' te'ed we' tumanan Tuhanin pananggupnen pegge' si Isa ī' ne padehellu amban
kite pī si surga', si pana'anan Tuhanin, pasellet si kite bi. Kuwe' me' imam Yahudi
pa'asek dem langgal hadje pī si bilik diyalem te'edin inelligan duk semmek subukin,
sa miya'an pa'asek si Isa si pana'anan Tuhanin pegge' kuwe'itu imam nakura' ne iye
salama-lama kuwe' Imam Malkisadik awwalley.

7

Imam Malkisadik

1 Si Malkisadik inin masaley, sultan iye la'i si lahat Salem duk imam isab iye
maghinang para si Tuhan Tamanan Malangkewin. Dambuwa' ellew masaley sābu
Ibrahim mole' amban pagbono'an pagubus tada'ag we' ne ampat sultan kuntaranen, pī
Malkisadik nampang iye duk pinākuhan ledjiki' si Ibrahim we' ne si Tuhan. 2 Inurungan

we' Ibrahim si Malkisadik jakat da bahagi' si sampū' bahagi' me' alata' ta'eddo'ne si pagbono'anin. Ma'ana ēn Malkisadikin "Sultan Bentel." Duk pegge' lahat pagsultanannen inēnan Salem bu ma'ananen "sanyang" hangkan inēnan isab iye "Sultan Sanyang." 3 Ga' bakas ta'aka bang sine sa'i-sama si Malkisadikin atawa bang sine me' kapapu'annen. Ga'i kata'uhan sabab panganak si iyehin atawa sabab kamateynen. Hangkan kuwe' Anak Tuhanin iye duk imam iye salama-lama.

4 Na, kata'uhanbi we' si Malkisadik asal a'a bangsahan te'ed. Pegge' bisan si Ibrahim, papu'te bi binantuhin, pinangurung du we' ne pu Malkisadik jakat me' alata' ta'eddo'ne si pagbono'anin. 5 Me' imam me' Yahudihin, me' tubu' si Libi siye duk tubu' Ibrahim du isab. Me' imam inin ka'urungan kapatut dem sara' nayima' me' jakat amban me' pagkaside tubu' Ibrahimin. 6 Si Malkisadik duma'in tubu' si Libi saguwa' pinangurung we' Ibrahim jakatnen si iye. Duk Ibrahim bakas pananggupan Tuhanin, pinākupākuhan ledjiki' pe iye si Tuhan we' Malkisadik. 7 Kata'uhante we' a'a mamāku ledjiki' si Tuhan para si sawe'nen bangsahan amban a'a pinākuhanne ledjiki'in. 8 Bang me' imam bakas tasabbutkun, siye me' pangurungan me' a'a jakatden, siye inin ujud matey du. Saguwa' si Malkisadik, iye pangurungan Ibrahim jakatnen, tasulat dem kitab we' ellum iye. 9 Bang hināti inin, si Libi, iye papu' me' imam manayima' jakat me' a'ahin, sakali' Ibrahim ngurung jakatnen pu Malkisadik, sampay si Libi sakup isab ngurung jakatnen pu Malkisadik. 10 To'o, ga' pe si Libi inanakan masa pagkasuwa' Ibrahim duk Malkisadikin saguwa' masi ne iye la'i dem baran Ibrahim pegge' ujud manjari tubu' Ibrahim iye.

11 Me' sara' Tuhan pinangurungne si me' bangsa Isra'il awwalley, pinangurung we' ne masa tubu' si Libi me' magimamin. Saguwa' ga' tibūs hininang me' imam tubu' si Libihin pegge' ga' du tabo'ode me' a'ahin si Tuhan. Hangkan hep mapitu Tuhanin imam seddili duk seddili pagimamnen amban pagimam si Harunin, tubu' si Libihin. Pagimamnen kuwe' si Malkisadikin. 12 Na, bang ginanti'an ne pagimamin, subey ginanti'an isab sara'in. 13-14 Panuhutanten bi si Isa Almasi hep mapaganti' magimamin saguwa' duma'in iye tubu' si Libi. Kata'uhan we' amban tubu' si Yuda iye duk ga' niya' bakas magimam amban tubu' si Yuda. Ga' niya' bakas tasubahat we' si Musa me' katubu'an si Yudahin sakali' iye missā sabab me' ka'imamanin.

Imam seddili kuwe' Malkisadikin

15 Pasti' ne te'ed we' pinindahan ne sara'in sabab niya' ne imam seddili duk kuwe' Malkisadikin iye. 16 Tahinang iye imam duma'in nuhut addat duk sara' manusiya', saguwa' tahinang iye imam pegge' balakatan iye sabab ga'i magtamanan umulnen. 17 Tasulat hep dem kitab, pina'in, "Magimam kew paganti' pu Malkisadik duk ga' niya' tamanan pagimamnun." 18 Na, hangkan hep sara' tagna'in pinindahan ne pegge' ga' niya' basagne duk ga' niya' kagunahanne. 19 Pegge' bang amban sara' si Musahin, ga'i magjatu me' kinabaya'an Tuhan si manusiya'in. Saguwa' kuwe'itu niya' tahinang Tuhanin mas hāp pe amban sara' si Musahin duk sabab tahinangne miya'an asal tumapit ne kite bi si iye.

20 Lagi' ne pegge' napa Tuhanin. Ga' iye napa si me' ka'imaman sinduwehin sakali' siye magimam. 21 Saguwa' si Isa tahinang imam pegge' napa Tuhanin si iye, pa'inne,

"Aku Tuhanin, napa ku we' imam du kew salama-lama, duk ga'i te'ed pinda pikilankun pasal inin."

22 Sabab panapa Tuhan inin bugtu' we' mas hāp janji' Tuhan ba'ahuhin pegge' si Isa mangakuhan pagjanji'an inin.

23 Niya' pe pagbidda'an me' imam matu'uhin duk si Isa. Me' imam matu'uhin ekka, pegge' niya' paganti' bang ta'abut siye matey. 24 Saguwa' si Isa, ga' niya' paganti' si

iye magimam pegge' ellum iye salama-lama. 25 Hangkan hep tatimbul si Isa kēmon
me' mamāku ampun si Tuhanin bang ngandel siye si iye. Tatimbul siye duma'in hadja
kuwe'itu saguwa' sampay salama-lama pegge' ellum iye ga' tamananne duk māku-māku
si Tuhan para si siye.
26 Na, si Isa mattan Imam Nakura'te bi si Tuhanin. Matalep iye nabangan kite bi
pegge' sutsi iye. Ga' niya' dusene atawa salla'ne. Pinaseddili iye amban me' manusiya'
madusehanin. Duk pinalangkew iye we' Tuhanin la'i si surga'. 27 Duma'in iye kuwe'
me' imam nakura' sinduwehin. Siye subey magkuluban kahaba' ellew si Tuhan
pamuwas duseden dahu' ubus bu duse me' a'ahin. Saguwa' si Isa mintedde du hadja
iye magkuluban para pamuwas duse me' manusiya'in kēmon duk iye pagkulubannen
dinen. 28 Sara' Tuhan pangurung pu si Musa awwalley magpa'in bang sine makajari
magimam nakura'in bu me' kawakilan magimamin manusiya' du taga salla'. Saguwa'
puwas miya'an, kawakilan we' Tuhanin Anaknen, si Isa, duk sinapahan pe we' ne.
Anaknen ga' niya' salla'-salla'ne duk magimam iye salama-lama.

8

Si Isa Imam Nakura'ten

1 Iye hāti me' pina'inku si ka'am miya'an inin we' kuwe'itu niya' ne Imam Nakura'te
bi tudju Tuhan. Ī' iye la'i si surga' ningkolo' si kanawanan Tuhan Mabalakatanin. 2 La'i
iye magimam si Lugal Tamanan Masutsihin, hātinen la'i si langgal mabennalin, duma'in
manusiya' mamatengge iyehin saguwa' Tuhanin.
3 Kēmon imam nakura'in pinasuku'an siye hinang magpasampay pī si Tuhan me'
pangurung me' a'ahin duk me' kulubanden. Na, Imam Nakura'ten damikkiyan isab
subey niya' pagkulubanne. 4 Bang tu'u pe iye miya'an si dunya, bugtu' ga'i iye magimam,
pegge' kemuwe matu'uhin niya' ne me' imam duk sa panganda'akan sara' Yahudihin
pasampayde me' pangurung me' a'ahin si Tuhan. 5 Me' hinang me' imamin dem
langgal tu'u si dunya kuwe' lingew hadja pegge' ilekkat hadja hinang mala'i si surga'in.
Kata'uhante inin pegge' sakali' si Musa sōng maghinang luma' duk kuwit hayep, iye
langgalde masaley, sinessa'an iye we' Tuhanin, pa'inne, “Amey-amey lekkatun te'ed
bantuk patta' bakas pinakitehanku si ka'u la'i diyata' punuhin.” 6 Saguwa' kuwe'itu
hinang si Isa magimamin pasōng hāp amban hinang me' imam tu'u si dunyahin.
Damikkiyan isab janji' ba'ahu pinapitune pamaghāpne manusiya' duk Tuhanin pasōng
hāp amban janji' dehelluhin pegge' pasōng hāp me' pananggup Tuhanin dem janji'
ba'ahuhin.
7 Bang ga' si' miya'an niya' salla'-salla' pagjanji'an tagna'in, na, ga' ne si' ganti'an
Tuhanin pagjanji'an miya'an. 8 Saguwa' ga' kasulutan Tuhanin si me' hinangan me' a'a
manuhut janji' tagna'in. Hangkan pa'inne,

“Niya' waktu si pasōngan ngahinang du ku pagjanji'an ba'ahu duk kēmon me' bangsa
Isra'ilin. 9 Duma'in inin kuwe' pagjanji'anku duk me' kapapu'anden masa
pamo'oku siye paluwas amban lahat Misilin. Ga' du tumanande pagjanji'anku
duk siyehin, hangkan ga' ne siye asipku. 10 Na, iye inin pagjanji'anku duk me'
a'a Isra'ilin si pasōngan: Papīku me' sara'kun dem pikilande. Kuwe' dalil sulatku
me' sara'kun diyalem ateyde. Manjari aku ne Tuhan inisbatden duk siye ne me'
a'akun. 11 Duk ga'i ne subey usihatande pagkasiden atawa sawe'den pasal aku,
pegge' si me' ellew miya'an kēmon a'ahin amban madiyawa' paga'anen pī si me'
mabangsahanin, kēmon siye ngata'uhan aku du. 12 Ampunku du me' duseden duk
ga'i ne essebku me' hinangande mala'atin,” pa'in Tuhanin.

13 Pegge' tabissā Tuhanin pasal pagjanji'an ba'ahuhin, hātinen we' andang ne pagjanji'an
tagna'in. Ubus bisan ine-ine, bang andang ne, ga' ne niya' kasōnganne.

9

Pagsambahayang si langgal masa janji' tagna'in

1 Pagjanji'an dehelluhin niya' me' sara' pasal pagsambahayang duk niya' isab luma'
pagsambahayangan hininang we' me' a'ahin. 2 Luma' inin, luma' hininang duk kuwit
hayep, duwe biliknen. Bilik tagna' pa'asekanin inēnan Bilik Sutsi. La'i diyalem niya'
binettad tengenan payita'an pitu' pangenen. Niya' isab la'i lamisahan pamettadan pan
sinōngan si Tuhanin. 3 Bilik dambuwa'in diyalem te'ed duk inelligan duk semmek subuk
binowet. Bilik inin inēnan Bilik Tamanan Masutsihin. 4 Dem bilik diyalem te'ed inin,
niya' lamisahan bulawan panugtugan kamanyan. Duk niya' isab la'i ba'ul putus we'
bulawan magdiyalem-bukut. Inēnan ba'ul miya'an Ba'ul Pagjanji'anin. La'i diyalem
ba'ul niya' garul bulawan isihan kinakan inēnan “manna”. La'i isab dem ba'ul miya'an
inenna' tungkud si Harun bakas manumbu'in duk la'i isab inenna' duwe batu papan
panulatan me' da'akan Tuhan pinangurungne pu si Musahin. 5 Diyata' ba'ul bulawanin
niya' duwe limbagan kuwe' bantuk mala'ikat peppikan, tanda' we' la'i si antag miya'an
Tuhanin. Me' peppikden pabellat diyata' ba'ul ngelligan antag pangampunan duse me'
a'ahin. Saguwa' taman inin ne hadja, pegge' duma'in inin waktu pamahāti me' kēmon
inin.
6 Na, kuwe' inin bantuk dem lugal pagsambahayanganden masaley. Me' imamin hap
pī kahaba' ellew dem bilik dehellu pa'asekanin ngahinang me' hinangden. 7 Saguwa'
bang dem bilik diyalem te'edin, luwal hadja imam nakura'in makajari pa'asek la'i.
Duk pa'asek iye la'i mintedde hadja dan tahun. Duk bang iye pa'asek pī, subey iye
mo'o laha' hayep pagkuluban sōnganne si Tuhan pamuwas dusenen duk duse me' a'a
mangga'i kinata'uhande we' duse miya'an. 8 Sabab inin pasti' panolo' Niyawa Sutsi
si kitehin bi we' ga' niya' a'a umasek pī dem Bilik Tamanan Masutsihin tiggelan la'i
pe bilik tagna' pa'asekanin. 9 Inin pamintangante bi kuwe'itu. Hātinen, bisan a'ahin
ngurung duk magkuluban si Tuhan, ga'i du inin makapabentel ateyde. 10 Pegge' iye
du hadja hininangden nuhut me' da'akan pasal pagkakan duk paginum duk me' bayu'-
bayu'an pagsutsi baran. Saguwa' me' da'akan inin sabab baran hadja duk niya' hadja
kagunahanne samanta'an ga' pe ginanti'an we' Tuhanin duk me' da'akan ba'ahuhin.

Laha' Isa Almasihin

11 Saguwa' bakas pitu ne Almasi duk imam nakura' iye si janji' ba'ahu matu'u si
kitehin bi ne. Duk lugal pagimamannen pasōng hāp duk ga' salla'-salla'ne pegge'
duma'in luma' pagsambahayangan hinang manusiya', pegge' duma'in luma' inin tu'u
si dunya. 12 Duk pagsakali' pa'asek si Isa pī si lugal kuwe' dalil Bilik Tamanan
Masutsihin, mintedde hadja iye pa'asek, magjatu ne kēmon. Duk duma'in bino'one
padiyalemin laha' kambing duk sapi' pagkuluban saguwa' iye bino'onen di laha'nen
pamuwas duseten bi hangkan niya' katimbulante bi salama-lama. 13 Si sara' pagjanji'an
tagna'in, bang me' a'a mabatalin pinisikan duk laha' kambing atawa laha' sapi' atawa
anak sapi' ineggas pinagsaget abunen duk bohe', na, ta'ānan ne batal si baranden duk
halal ne pagsambahayangden. 14 Saguwa' pasōng basag laha' Almasihin amban laha'
hayepin. Pegge' tinabangan iye we' Niyawa Sutsi ma'ellum salama-lamahin, sinōngan
we' ne barannen ga' tamak-tamakne pagkuluban si Tuhan. Laha'nen iye manutsi me'
pikilanten duk ne kite ga'i maghinangan me' bayu'-bayu'an ga'i du makabo'o kite tudju
Tuhan, supaya maghinang kite si Tuhan ma'ellum salama-lamahin.
15 Hangkan hep si Isa mamatengge janji' ba'ahuhin supaya me' a'a tapene' we'
Tuhanin tasangkade me' pananggup Tuhan si siyehin, hātinen umul salama-lama.
Pegge' Almasi matey supaya me' a'ahin lumuwas amban me' hinangan masala' hini-
nangde masa panuhutde da'akan tagna'in.

16 Bang upama niya' a'a magpahinang sulat pangajanji'ne we' alata'nen pamusaka'ne
si dambuwa' a'a, saguwa' subey ne iye matey meke tapī si a'ahin pusaka'in. 17 Pegge'
sulat miya'an ga' niya' kagunahanne samanta'an ellum pe dapu' alata'in. Meke taga
guna sulatin bang matey ne a'ahin. 18 Hangkan hep bisan janji' tagna' pinangurung we'
Tuhanin, niya' dahu' laha' bu'us, hātinen kuluban, bahu haget janji' miya'an. 19 Kuwe'
inin kahalannen. Tagna' inaka dahu' we' si Musa si me' a'ahin kēmon da'akan Tuhan
dem sara'in. Pagubus miya'an ngeddo' iye laha' sapi' duk laha' kambing bu pinasaget
we' ne duk bohe', ubus bu pinisikan we' ne pī diyata' kitab panulatan sara' Tuhanin duk
pinisikan isab we' ne kēmon a'ahin. Ginunane pagpisikin dam pange jambangan inēnan
hisup duk bulu bili-bili inanjibinan peyat. 20 Duk pa'in si Musa, "Laha' inin, iye inin
makapahaget janji' Tuhanin dem sara' dina'akne si ka'am tinuhutin." 21 Damikkiyan
pinisikan laha' isab we' si Musa luma' pagsambahayanganden duk kēmon me' panyap
ginunade si pagsambahayangden. 22 Asal pa'in sara'in hep we' agen kēmon-kēmonin sutsi
hadja we' laha'. Duk ta'ampun hadja duse manusiya'in bang niya' laha' bu'us.

Pangalilla' Almasi umulnen maka'ānan duse

23 Pagsambahayangan tu'u si dunyahin duk me' panyapnen ilekkat hadja mala'i
si surga'in, duk subey nangguna laha' me' hayep supaya sutsi. Saguwa' pasōng
hāp mala'i si surga'in hangkan subey isab pasōng hāp kulubanin. 24 Pegge' Almasi
duma'in papīhannen dem Bilik Sutsi hininang we' manusiya'in. Pegge' lugal masutsi si
dunyahin kuwe' limbagan hadja. Lugal te'edin mala'i si surga'in. Saguwa' papīhannen
la'i te'ed si surga' duk ī' iye la'i si pana'anan Tuhanin māku-māku para si kite bi.
25 Imam nakura' Yahudihin pī dem Lugal Tamanan Masutsihin tahun-tahun mo'o laha'
hayep pagkuluban si Tuhanin. Saguwa' Almasi ga' daran pagkulubanne barannen.
26 Pegge' bang daran hinangne, hātinen daran iye magsandal duk matey kemuwe
pinapanjari dunyahin. Saguwa' iye hininangnen, pitu iye mintedde hadja magbaran
manusiya' sakali' sōng magtamanan dunyahin duk inānan we' ne duse manusiya'in
sabab pagkuluban we' ne barannen. 27 Manusiya'in suku'nen matey mintedde ubus
bu hukum Tuhanin ne. 28 Damikkiyan Almasi matey du isab mintedde hadja saguwa'
pagkulubanne barannen supaya tapuwasanne duse me' a'ahin. Duk balik du iye pitu
duma'in ne muwasan duse, saguwa' pitu iye nimbul me' mangagad-ngagadan iyehin.

10

1 Sara' pinangurung we' Tuhan si me' Yahudi awwalley, kuwe' lingew hadja. Iye asal
mato'ohin me' bayu'-bayu'an mahāp bino'o we' Almasi papitune si dunyahin. Pa'in
sara'in hep we' subey tahun-tahun ga' tamanan pagkuluban si Tuhanin saguwa' me'
kuluban inin ga'i du makapabentel atey a'a magsambahayang si Tuhanin. 2 Pegge'
bang me' a'a magsambahayang si Tuhanin sutsi te'ed amban me' duseden sabab
pagkulubanden, ga'i ne si' siye luwal magpikil we' niya' pe dusede, duk ga'i ne si' siye
subey magkuluban balik. 3 Saguwa' tahun-tahun masi du siye magkuluban duk inin
ma'esseban siye we' niya' pe dusede. 4 Pegge' laha' me' sapi'in duk me' kambingin ga'i
du hep maka'ānan duse manusiya'in.

5 Iye hep inin jānnen hangkan Almasi, sakali' iye sōng pitu si dunya magpa'in si Tuhan,
pa'inne,

"Duma'in kinabaya'annun me' kuluban duk me' pangurung me' a'ahin. Saguwa'
pinanyapan ku we' nu baran.

6 Ga'i kew kasulutan si kuluban tibu'ukan hayep ineggas duk kuluban pangānan duse."
7 Ubus pa'in Almasi pe si Tuhanin,

“O Tuhan, tiya' ne ku tu'u ngahinang kinabaya'annun kuwe' tasulat dem kitab sabab
akuhin.”
8 Iye tagna' pina'innen, pa'inne, “Duma'in kinabaya'annun duk duma'in makasulut
ka'uhin me' kuluban duk me' pangurung me' a'ahin atawa me' tibu'ukan hayep in-
eggas duk kuluban pangānan duse.” Pa'inne inin bisan du me' hinangan miya'an
panganda'akan sara'in. 9 Manjari pa'inne pe, “O Tuhan, tiya' ne ku tu'u ngahinang
kinabaya'annun.” Hangkan hinangan pagkuluban me' hayepin ginanti'an ne, duk
Almasi pangaganti' iyehin. 10 Duk pegge' tahinang ne we' Isa Almasi kinabaya'an
Tuhan pinahinang si iyehin, hangkan sutsi ne kite bi kēmon amban duseten bi sabab
pagkulubanne mintedde hadja di barannen pamuwas duse me' a'ahin kēmon.
11 Me' imam Yahudihin kahaba' ellew la'i siye si langgal ngahinang pinasuku' si
siyehin duk daran binalik-balik pagkulubanden. Saguwa' kulubande inin ga'i du
maka'ānan duse. 12 Saguwa' Almasi mintedde hadja paglilla'ne barannen hinang
kuluban pamuwas duse manusiya'in. Duk hininangne miya'an bali te'ed salama-
lama. Pagubus inin hinangne, ningkolo' iye si kanawan Tuhanin, lugal tamanan
mabangsahanin. 13 Duk kuwe'itu la'i iye ngagad-ngagad samanta'an ga' pe tada'ag we'
Tuhanin kēmon bantanen duk dalil papīne siye diyawa' pat bettis Almasi. 14 Almasi,
mintedde du hadja paglilla'ne barannen si Tuhan duk sabab inin sutsi ne me' a'anen
duk bentel ne te'ed siye salama-lama.
15 Kata'uhante bi we' to'o inin pegge' Niyawa Sutsihin, niya' bakas pinasulat we' ne
dem kitab, pina'in,
16 “Iye inin janji'ku si me' a'akun si pasōngan, pa'in Tuhanin: Papīku me' sara'kun dem
ateyde duk dalil sulatku dem pikilande.”
17 Manjari pa'inne pe, “Ga'i ne te'ed esseb-essebku me' duseden duk me' hinangande
mala'atin.” 18 Hangkan ga'i ne subey magkuluban pangānan duse pegge' ta'ampun ne
du kēmon dusehin.

Patapit kite si Tuhan

19 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku, luhaya ne kite bi pī dem Lugal Tamanan
Masutsihin sabab kamatey Almasihin. Hātinen, makajari ne kite bi pī si pana'anan
Tuhanin pegge' bakas matey Almasi muwasan duseten bi. 20 Sakali' paglilla'ne baran-
nen pinapatey, ngaluka iye lān ba'ahu supaya kite bi taga umul ga' tamanan. Barannen
dalil semmek dem langgal mangelligan bilik pala'ihan Tuhanin saguwa' kuwe'itu dalil
garet ne ellig bilik miya'an sabab bakas pinaglilla' we' ne baranne miya'an. 21 Duk
kuwe'itu niya' ne Imam Nakura'te bi bangsahan magbaya' si kite bi, me' a'a Tuhanin.
22 Hangkan hep subey kite bi patapit si Tuhan, ateyten bi dambūs-būs duk sandelte bi si
iyehin basag, duk subey ne ga'i suse pikilanten sabab bakas tasutsi ne ateyten duk bakas
ne kite tapandi, tanda' we' sutsi ne kite bi. 23 Subey te'ed pahagette bi pangase-ngasete
bi si Tuhanin pegge' kata'uhante bi we' Tuhanin kapangandelan duk asal tumananne
janji'nen. 24 Subey pikilte bi sawe'ten bi. Subey siye tabangante bi duk pakitehante bi
si siye lasaten bi supaya isab siye ta'u makitehan lasaden si sawe'den duk maghinang
hāp du siye. 25 Da'a isab kite bi padeheng magtipun-tipun ngisbat si Tuhan. Da'a kite bi
kuwe' me' sinduwe katindegan si Isahin, ga'i ne bisan magtipun-tipun. Saguwa' subey
kite bi magtipun-tipun supaya magasig-inasig ateyten bi, lagi' ne pegge' sōng ta'abut ne
ellew pabalik Panuhutanten bi Isa Almasi.
26 Pegge' bang kata'uhante ne tolo' mabennalin bu pagtu'urante pe magduse, na,
ga' ne te'ed niya' kuluban tayima' Tuhanin maka'ānan duseten bi pe. 27 Me' a'a sa
iyan ga' niya' ase-asede si pasōngan luwal magtalew ngagadan hukuman pinatekka
Tuhan si siyehin duk ebbut mapanas pamaka'at Tuhan si me' manguntarahan iyehin.
28 Masa awwalley sine-sine ga'i ngaddatan sara' pangurung Tuhan pu si Musahin,

bang niya' duwangan atawa tellungan naksi' we' asal ga'i addatanne sara' miya'an, ga'i iye ka'ase'an saguwa' pinapatey iye. 29 Na, pasōng pe te'ed pangalegga a'ahin bang diyawa'anne Isa Almasi, Anak Tuhanin, duk ga'i kimmatanne mahalga' laha' Almasihin bu sabab janji' Tuhan ba'ahuhin laha' Almasihin hep manutsi iyehin amban dusenen. Duk si hinanganne inin, kuwe' pa'iya'ne Niyawa Sutsihin, iye mamalasa duk ma'ase' si kitehin bi. Hangkan asal pasōng te'ed pangalegga iyehin. 30 Pegge' kata'uhante bi du Tuhan mamissā inin, pa'inne, "Males du ku, tumbasanku du siye." Duk pa'inne pe, "Tuhanin hep mangahukum me' a'anen." 31 Asal makatalew-talew te'ed bang kite legga Tuhan ma'ellumin.

32 Essebun bi bang sa'ingge ka'am matu'uhin. Masa miya'an ba'ahu pe ka'am ngata'uhan tolo' mabennal kinahagadbin, magsandal te'ed ka'am bayu'-bayu'an kasig-pitan. Saguwa' ga' du usa' sandelbin. 33 Bang patekka pina'iya' ka'am si ka'ekkahan a'a duk pinapeddi'an ka'am sabab panuhutbi pu Almasihin. Bang patekka isab bēbbeganbi me' sawe'bi bininasahin. 34 Pakitehanbi te'ed ase'bin si me' pagkasibi tindeg si Isa kinalabusuhin. Duk bisan pe ineddo' me' panyapbin we' a'a, sinna pe ka'am pegge' kata'uhanbi we' niya' alata'bi pasōng pe hāpnen la'i si surga' duk alata' inin ga'i lepas si ka'am salama-lama. 35 Hangkan hep da'a lebbahanun bi sandelbin pegge' bang ka'am sandel, hadje tumbas tasangkabi amban Tuhanin. 36 Subey ka'am matuyu' te'ed supaya tahinangbi kinabaya'an Tuhanin duk ujud tasangkabi du pananggup Tuhan si ka'amin.
37 Pegge' pa'in kitabin hep,
"Ga'i ne tiggel tekka du a'a inagad-agadbin. Ga'i iye magdayan-dayan.
38 Me' a'akun me' a'a bentel, duk sandelde si akuhin maka'ellum siye salama-lamahin.
Saguwa' bang niya' siye nayikutan aku, asal ga'i ku te'ed kasulutan si siye."
39 Saguwa' kite bi, duma'in kite bi me' a'a manayikutan Tuhanin duk ujud ilegga. Saguwa' kite bi basag sandelte bi si Tuhanin hangkan timbul kite bi.

11

Sabab sandel me' a'a dehelluhin

1 Bang kite asal sandel si Tuhan, kabugtu'ante we' tasangkate du me' inase-aseten. Sabab sandelten kabugtu'ante we' to'o me' mangga'i takiteten. 2 Me' a'a dehelluhin, kasulutan Tuhanin si siye pegge' sandel siye si iye.

3 Sabab sandelten tasabutte bi we' pinapanjari we' Tuhanin alam inin duk bissāne hadja. Hangkan hep kēmon takitete tu'u si dunyahin paguwa' amban ga'i takiteten.

4 Si Habil masaley, sabab sandelne si Tuhanin, kulubanne si Tuhanin pasōng hāpnen amban kuluban sakanen, si Kabil. Sabab sandel si Habil inin, kinimmatan iye bentel we' Tuhanin pegge' tinayima' we' Tuhanin kulubannen. Bisan si Habil tiggel ne matey, niya' pamintangante bi si iye sabab sandelnen.

5 Si Idris isab awwalley, sabab sandelne si Tuhanin ga'i iye kalabey matey. Pinagpiha iye saguwa' ga' niya' ngasuwa' iye pegge' pina'angkat iye we' Tuhanin. Pa'in kitabin we' masa tu'u pe si Idris si dunya, kasulutan te'ed Tuhanin si iye. 6 Tuhanin ga'i te'ed kasulutan pu sine-sine bang ga'i sandel si iye. Saguwa' a'a mangampun-ngampun si Tuhanin, subey kahagad we' bennal niya' Tuhan duk subey isab iye kahagad we' tumbasan Tuhanin du hāp sasuku magtuyu' te'ed ngapas iyehin.

7 Si Nu isab asal sandel si Tuhan pegge' sakali' iye inakahan we' Tuhanin we' niya' bala' sōng tekka si dunya, kinahagad we' ne bisan pe ga' takitene. Tinuhut we' ne panganda'akan Tuhanin duk ngahinang iye kappal hadje pasakeyanne duk me' anak-andanen. Manjari pagtekka dunuk mahadjehin duk ilatapan dunyahin, ga' du siye magmula. Kēmon a'a sinduwe dem dunyahin ilegga we' Tuhanin, saguwa' si Nu kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' sandel iye si Tuhanin.

8 Si Ibrahim isab, sabab sandelne si Tuhanin kinahagad we' ne pina'in Tuhan si iyehin
we' subey iye tahala' amban di lahatnen bu pī si lahat seddili, lahat pananggup Tuhanin
we' pangurungne pu Ibrahim. Hangkan tahala' Ibrahim amban lahatne bisan ga'i
kata'uhanne bang tungan papīhannen. 9 Sabab sandelnen maglahat iye kuwe' a'a paliyu-
liyu si lahat pananggup Tuhan si iyehin. Maglinda-linda iye, duk luma'nen luma' kuwit
hayep duk kuwe' miya'an du isab anaknen Isahak duk ampunen si Yakub. Sinakup du
isab siye sinanggupan we' Tuhanin we' tepe si siye lahat miya'an. 10 Sandalan Ibrahim
inin pegge' iye inase-asenen maglahat du iye si puweblo la'i si surga'. Tuhanin dapu'
pikilanin duk iye mangahinang puweblo inin duk layun inin salama-lama.

11 Damikkiyan si Sara, anda Ibrahimin, sandel du isab iye si Tuhan. Bisan iye ga'i
nganak duk bahi' ne iye, ujud betteng iye pegge' kinahagad we' ne pananggup Tuhanin
we' ujud nganak du iye. 12 Duk Ibrahim bahi' ne te'ed, ga'i ne makajari andanen anakan
we' ne. Saguwa' pegge' kinahagad we' ne pananggup Tuhanin, nga'ekka te'ed tubu'nen
kuwe' me' pote'an si langitin duk me' umus si higad tahikin ga'i ta'itung hawal ekkanen.

13 Me' a'a tasabbutku miya'an, ga' usa' sandelde si Tuhanin sampay matey siye.
Bisan ga' pe tasangkade pananggup Tuhanin, saguwa' kata'uhande we' si pasōngan
tasangkade du inin. Duk tiggelande ma'ellumin, pinakitehan we' de we' siye me' a'a
paliyu-liyu hadja tu'u si dunya. 14 Me' a'a magpa'inin we' dunya inin duma'in lahatde,
magpahāti we' niya' seddili lahat ase-asede asal di lahatde. 15 Disi Ibrahim ga' luwal
pikilde lahat inambananden. Pegge' bang miya'an luwal pikilde, tabalik pe si' siye
miya'an la'i. 16 Saguwa' iye inangutden lahat hāp pe te'ed amban lahat inambananden.
Iye inangutde paglahatanden lahat surga'. Hangkan ga' Tuhanin iya' ēnande Tuhande
pegge' bakas pinanyapan ne siye we' ne puweblo patenna'ande.

17-18 Si Ibrahim hawal sandelne si Tuhanin, tuhutne panganda'akannen duk sinōngan
we' ne anaknen, Isahak, hinang kuluban si Tuhan. Panganda'akan Tuhan miya'an
panuleyanne Ibrahim bang bennal iye sandel si iye. Ngajanji' hep Tuhanin pu Ibrahim
we' nga'ekka te'ed tubu'nen we' Isahak, saguwa' Ibrahim sōng pinapatey we' ne anakne
dambuwa'-buwa'in pagkuluban si Tuhan. 19 Pegge' tapikil Ibrahimin we' bang upama
matey Isahak, makajari du iye pakellum Tuhanin balik. Duk dalil tapakellum Isahak
balik amban kamateynen pegge' bang ga' inalal Ibrahim we' Tuhanin, bugtu' Isahak
matey.

20 Si Isahak isab hawal sandelne si Tuhanin, inakahan we' ne me' anaknen si Yakub
duk si Esaw we' patekkahan Tuhanin du siye me' ledjiki' si pasōngan.

21 Si Yakub isab hawal sandelne si Tuhanin, sakali' iye sōng matey, pināku-pākuhan
we' ne ledjiki' si Tuhan me' ampunen, me' anak si Yusupin. Ubus bu patukku' iye si
tungkudne duk nambahayang iye si Tuhan.

22 Si Yusup isab hawal sandelne si Tuhanin, sakali' iye sōng matey, pina'al we' ne we'
siye me' tubu' Isra'ilin ujud tumahala' du amban lahat Misil. Duk sinessa'an siye we' ne
we' subey bo'ode bangkeynen bang siye tahala'.

23 Sa'i-sama si Musahin sandel du isab si Tuhan. Bisan maguldin sultanin we' subey
pinapatey kēmon me' anak Yahudi lella ba'ahu inanakanin, ga' siye tinalew. Sakali'
inanakan si Musa tinapukan iye we' de tellum bulan pegge' takitede we' mannisan te'ed
iye.

24 Si Musa basag du isab sandelne si Tuhanin. Pegge' pagsakali' ne iye bahi'-bahi', ga'i
iye ngatu inēnan pe anak dayang-dayangin, dende mamaketo' iyehin. 25 Pegge' eddo'ne
pe magsandal katiksa'an nuhut me' pagkasine bangsa Isra'ilin, me' a'a Tuhanin, amban
patenna' si luma' sultanin nulut dine bu magduse, pegge' me' mahāp di dunyahin ga'i
layun. 26 Tapikilne we' hāp pe iye magsandal diniyawa'an sabab pangase-ngasene pu

Almasihin amban magdaya iye si lahat Misil. Pegge' iye inangutnen tumbas Tuhan si iyehin si pasōngan.
27 Hawal basag sandel si Musa si Tuhanin tahala' iye amban lahat Misil duk ga' du iye
tinalew si sultan Misilin. Bisan iye kahunitan si lān, ga' iye balik pī si Misil pegge' kuwe'
takitene Tuhan mangga'i takitehin la'i nuhut-nuhut iye. 28 Sabab sandelne si Tuhanin
hangkan hep tinuhut we' si Musa panganda'akan Tuhanin. Dina'ak we' ne pinisikan
laha' bili-bili me' gawang luma'den supaya me' anakde panganayenin ga'i pinapatey we'
mala'ikat mamo'o kamateyin. Iyan tagna' hininang we' ne addat pasal kādja'an inēnan
Pangesseban Palabey Tuhanin.
29 Me' tubu' Isra'ilin sandel du isab si Tuhan hangkan lumipag siye amban tengnga'
Tahik Peyat kuwe' du diyata' bulak toho' hap pī si dambiya'. Saguwa' me' a'a Misil
mangalupug siyehin, nuley isab siye palipag ubus lambo siye kēmon pegge' patabu' balik
tahikin.
30 Me' tubu' Isra'ilin, hawal sandelden du isab, hebba' dinding batu mapaliput si lahat
Arihahin, pagpalibut siye kapitu' ellewnen. 31 La'i dem puweblo Ariha niya' dende
magjina inēnan si Rahab. Bisan iye dende dupang kinahagad we' ne Tuhanin duk
tinabangan we' ne me' ispay a'a Isra'ilin. Hangkan hep sakali' pinapatey we' me' a'a
Isra'ilin me' a'a si lahat miya'an, ga' sinakup si Rahab pinapatey pegge' sandel iye si
Tuhan.
32 Taman inin ne hadja. Ga'i ne patalusku magaka-aka sabab si Gideyon, si Barak,
si Samson, si Jepta, si Da'ud, si Samuel, duk me' kanabihanin pegge' ga'i ne tatukidku.
33 Me' a'a inin, hawal sandelde si Tuhanin, inatuhan we' de magbono' me' lahat
mahadjehin duk tada'ag we' de. Niya' isab siye bentel pangantande dem paglahatin
duk niya' siye tasangkade me' pananggup Tuhanin. Niya' isab siye tada'ag we' de
me' lima'ungin duk ga' du siye takekkeb. 34 Niya' siye sinduwe, tapalem we' de ebbut
mahadjehin duk niya' siye ga' tapapatey we' me' bantaden. Niya' siye lamma saguwa'
ngabasag siye. Bahani te'ed siye si pagbono'an duk tada'ag we' de me' sundalu mabanes
amban bangsa seddilihin. 35 Niya' me' dende, hawal sandelde si Tuhanin, ellum balik
me' usbaden amban kamateyden.
Niya' isab masaley me' a'a, eddo'de pe matey bininasa sabab panuhutde Tuhanin
amban pinaluhaya siye. Pegge' sandel siye we' pinakellum du siye balik si pasōngan duk
pasōng hāp parasahanden la'i. 36 Niya' sinduwehin hininang dagey duk ilubakan duk
sinduwehin isab kinarena duk bino'o kinalabusu. 37 Niya' isab matey pinagtumbukan
duk batu, sinduwehin kinakehet baranden paduwe, niya' siye pinapatey pineddang.
Sinduwehin isab luwal panemmekden kuwit bili-bili duk kuwit kambing. Miskin te'ed
siye duk bininasa duk pinapeddi'an siye we' me' a'ahin. 38 Me' a'a inin, maglunsul la'i
si me' lahat makagindew-gindew duk si me' kapunuhan kuwe' me' a'a ga' niya' lahatde.
Patenna' siye si me' lingab duk si me' lowang dem bulak. Matalep si siyehin lahat pasōng
hāp amban dunya inin.
39 Kasulutan Tuhanin si me' a'a inin pegge' sandel siye si iye. Saguwa' sampay
matey siye ga' tasangkade pananggup Tuhan si siyehin, 40 pegge' niya' tapikil Tuhanin
mas hāp para si kite bi. Tapikilnen we' sumakup kite bi si me' a'a masaley nangka
me' pananggup Tuhanin duk bang ne kite sumakup si siye, meke ne magjatu kēmon
pananggup Tuhanin.

12

Samaten Tuhanin

1 Bang kite bi inin, iliput kite bi we' me' a'a mabanes manuhut Tuhan masaley
duk naksi' siye we' kapangandelan te'ed Tuhanin. Panuhutte bi Tuhanin kuwe' dalil

maglakkesan magubas. Hangkan subey lebbahante ine-ine makasimbel kite bi si
pamagubasanten bi duk subey lebbahante duse katagihanten bi. Duk subey kite bi
magtuyu' te'ed dalil magubas sa panganda'akan Tuhan kitehin bi. 2 Subey patetegte
sandelten pu si Isa pegge' iye po'on sandelten bi duk katekkahannen. Sinandalan we' ne
ilansang diyata' olomin duk ga' iye iya' matey diyata' olom miya'an, pegge' kata'uhanne
we' niya' pagkēg-kēgan panumbas Tuhanin si iye. Na, kuwe'itu ī' ne iye la'i ningkolo' si
kanawanan Tuhanin.
3 Pikilun bi te'ed me' sinandalannen amban me' a'a dusehanin hawal bunside si
iyehin! Pikilun bi iye supaya ga'i ngalamma sandelbin duk supaya ka'am ga'i jumu'.
4 Kata'uhanbi du we' ga' pe ka'am niya' pinapatey sabab panuwasbi duse manassat
ka'amin. 5 Takayipatbi ne ke me' bissā maka'asig-asig pina'in Tuhan si ka'amin,
paginēnan ka'am we' ne me' anakne? Tasulat dem kitab, pa'inne,

"Me' anakku, asipun bi bang ka'am tolo'anku. Duk da'a ka'am jumu' nuhut aku bang
ka'am leggaku.
6 Pegge' kēmon kinalasahankun tolo'anku, duk me' kinimmatanku anakkun leggaku
du."

7 Hangkan hep bang niya' katiksa'an pinatekka si ka'am, sandalanun bi hadja pegge'
katiksa'an inin panolo' Tuhanin ka'am sabab pangimmatne ka'amin me anakne. Niya'
ke nakanak ga'i legga samanen panolo'ne iye? 8 Bang ga'i ka'am leggane panolo'ne
ka'am sa hinanganne si kēmon me' anaknen, na, hātinen duma'in ka'am bennal me'
anakne. 9 Bisan me' samate bi tu'u si dunyahin, leggade du kite bi duk masi du siye
pagaddatante bi. Na, pasōng ne te'ed kite subey magpadiyawa' si Samate bi si surga'in
supaya kite urunganne umul ga' tamananne. 10 Me' samate bi si dunyahin ga'i du tiggel
bang kite bi leggade, duk pangaleggaden iye tinuhutden pikilande kahāpanden. Saguwa'
Tuhanin bang kite leggane, leggane kite para si kahāpante bi supaya kite bi ngabentel
kuwe' iyehin. 11 Bang kite ilegga, ga'i kite sinna pegge' kahunitan kite. Saguwa' bang kite
legga Tuhanin bu sandalante duk kahagadte, ka'ujudannen bentel ne me' hinanganten
duk sanyang ne dem pikilanten.

Panolo' duk panessa'

12 Na, hangkan hep pa'asigun bi ateybin duk pahagetun bi sandelbin. 13 Da'a ka'am
pasape' amban lān mabentelin supaya me' sawe'bi malamma sandelde si Tuhanin ga'i
namba duwe-duwehan saguwa' supaya ngabasag sandelden.
14 Halli'anun bi te'ed magsasa'-sasa'in duk pagtuyu'anun bi te'ed we' kawul-pi'ilbin
sutsi hadja si matahan Tuhan. Pegge' sine-sine ga'i sutsi asal ga'i kitene Tuhanin.
15 Pahatul-hatul ka'am pegge' malasa duk ma'ase' Tuhanin bu kaw tatayikutanbi.
A'a manayikutan Tuhanin, dalilnen kuwe' iye jambangan buwa'nen pa'it duk bisa.
Sasewne me' masandel si Tuhanin duk ujudnen katimbo'ohan we' ne me' sinduwehin
magduse kuwe' iyehin. 16 Damikkiyan pahatul-hatul ka'am supaya ga' niya' ka'am
magjina duk supaya ga' niya' ka'am kuwe' si Esawin ga'i kimmatanne Tuhanin. Si Esaw
inin, pegge' iye anak sakahin, suku' si iye janji' Tuhanin. Saguwa' pinagsambi' we' ne
duk da pinggan kinakan kēmon suku' si iyehin, suku' si anak sakahin. 17 Kata'uhanbi du
we' pagtiggel-tiggel ne, mabaya' iye we' pākuhan samanen iye ledjiki' si Tuhan saguwa'
ga' tatuhut kinabaya'annen pegge' ga'i ne kapindahanne bakas tahinangnen. Ga'i ne
tepe si iye balik bakas pinagsambi'nen bisan pe sa'ingge pagtangisnen.
18 Ka'am kuwe'itu bang ka'am patapit si Tuhan, duma'in ka'am kuwe' me' kapapu'an
bangsa Isra'il masaley. Pegge' takitede patapitanden. Papīde si higad punu Turusinahin
masaley, takitede punuhin kayat we' ebbut bu lindem dem paglahatin duk pales
baliyuhin. 19 Niya' takalede kuwe' hellingan tabuli' duk takalede isab suwala Tuhanin.
Pagkale me' a'ahin suwala miya'an, buyu'-buyu'de te'ed ga'i ne dina'ak missā balik

pegge' tinalew te'ed siye. 20 Tinalew te'ed siye sabab binissānen. Pa'inne hep, “Da'a
ka'am patapit pitu si punu inin. Bang niya' patapit pitu, bisan hayep, subey pagtibagan
duk batu sampay matey.” 21 Makatalew-talew te'ed takiteden duk bisan si Musa
nambat, pa'inne, “Migpid ku hawal talewkun.”
22 Saguwa' ka'am kuwe'itu, patapit ne ka'am si Punu Siyon, duk si puweblo pala'ihan
Tuhan ma'ellumin. Iyan puweblo Awrusalam si surga'in duk ibuhan me' mala'ikat
mala'ihin. 23 La'i ka'am si pagtipunan me' inēnan anak Tuhan sakahin, me' ēnden tasulat
la'i si surga'. Matuk ne ka'am si siye kēgan. La'i ka'am si pana'anan Tuhanin, iye
mangahukum kēmon manusiya'in. Duk la'i isab ka'am si me' niyawa me' a'a mabentel
bakas mamateyin ne, ga' ne niya' salla'-salla'de. 24 Patapit ne isab ka'am pu si Isa,
iye mamatengge janji' ba'ahuhin. Pinatengge janji' ba'ahuhin sabab kabu'us laha'nen
supaya kite bi sutsi duk ampun Tuhanin kite bi. Ka'ujudan laha' si Isa mabu'usin
pasōng te'ed hāp amban ka'ujudan laha' si Habil awwalley, pegge' kamatey si Habilin,
ka'ujudannen makalimuwasan iye.
25 Hangkan pahatul-hatul ka'am. Pakalehun bi te'ed lapal Tuhanin duk da'a sagga'un
bi. Pegge' niya' me' a'a masaley ga'i ngatu pakale pu si Musa, mamo'o lapal Tuhanin tu'u
si dunya, asal ilegga siye we' Tuhanin. Na, pasōng ne kite bi asal ilegga bang ga'i pakalete
bi Tuhan mamissā amban surga'in. 26 Masaley jedjeg bulakin we' suwala Tuhanin.
Saguwa' kuwe'itu magaka iye, pa'inne, “Niya' waktu jedjegku du balik duma'in hadja
dunyahin saguwa' sampay diyata' langitin.” 27 Iye inin hāti bissā miya'an, we' me' bayu'-
bayu'an bakas pinapanjarihin ujud jinedjeg du duk lanyap, bu me' bayu'an mangga'i
tajedjegin iye miya'an talebbihin.
28 Hangkan subey kite bi magsukul te'ed si Tuhan pegge' kite bi me' a'ane la'i si lahat
pagbaya'annen duk lahatne miya'an ga'i te'ed usa' salama-lama. Subey kite bi ngisbat
si iye duk pangisbatten bi subey makasulut iyehin. Subey kite bi magaddat si iye duk
subey kite bi talew si iye, 29 pegge' Tuhanten bi bang ngalegga kuwe' ebbut hadje.

13

Inumey duk Tuhanin kasulutan

1 Da'a ka'am padeheng maglasa-ilasa pegge' ka'am kēmon kuwe' magpungtina'i sabab
sandel ka'am pu Almasi. 2 Essebun bi, bang niya' piyu si luma'bi me' a'a ga'i takilalebi,
subey siye pagaddatanbi. Pegge' niya' me' a'a masaley, sakali' inaddatan we' de me'
a'a matekka si luma'den, ga' kata'uhande we' me' mala'ikat hati' siye miya'an. 3 Da'a
kayipatanun bi me' pagkasibi tindeg si Isa mala'i dem kalabusuhin. Tabanganun bi
siye kuwe' la'i du ka'am isab dem kalabusu magtuhut duk siye. Essebun bi isab me'
bininasahin. Tabanganun bi siye kuwe' la'i du isab ka'am tumuhut si siye bininasa.
4 Subey pahadjebi addat magkawinin, duk maglewlekebinihin subey te'ed ga'i
magjina duk dende seddili atawa lella seddili, saguwa' subey siye tattap para si dangan.
Asal legga Tuhanin me' a'a magjinahin.
5 Subey ka'am ga'i napsuhan si pilak saguwa' ine-ine niya' si ka'am subey ka'am
magsukul. Pa'in Tuhanin hep, “Ga'i ka'am ambananku, ga'i ka'am pasagadanku.”
6 Hangkan subey kite bi makatawakkal magpa'in,
“Tuhanin manabangan akuhin. Ga'i ku tinalew ine-ine tahinang a'ahin si aku.”
7 Essebun bi isab me' nakura' bakas mangusihatan ka'am lapal Tuhanin. Essebun
bi me' bo'ohande mahāpin tiggelande ma'ellumin sampay matey siye, duk lekkatun
bi sandelde pu si Isa Almasihin. 8 Isa Almasi ga'i te'ed pinda. Amban tagna' sampay
kuwe'itu duk sampay salama-lama ga'i iye pinda. 9 Da'a ka'am ngatu nuhut me' bayu'-
bayu'an tolo' seddili amban tolo' Almasihin, supaya ka'am ga'i sumape' amban lān

mabennalin. Iye asal makapabasag sandelbi si Tuhanin, ga' niya' seddili amban lasa duk ase' Tuhan si ka'amin, duma'in we' panuhutbi me' sara' pasal kapamanganin. Pegge' me' manuhut sara' inin, ga' du tatabang we' sara'in.
10 Kite bi me' masandel pu Almasihin, niya' kulubante bi saguwa' me' imam Yahudi si
langgalin ga' niya' kapatutde manganne. 11 Bang me' Yahudihin magkuluban pamuwas
duseden, bo'o imam nakura'in laha' hayep pagkulubanin pī diyalem Bilik Tamanan
Masutsihin. Saguwa' baran hayepin bino'o pī ineggas si luwasan kampu pala'ihanden.
12 Kuwe' miya'an du isab ma'umantag pu Almasihin. Matey isab iye si luwasan
puweblohin supaya tasutsine duk laha'ne me' a'ahin amban duseden. 13 Hangkan
subey kite bi pī nuhut iye si luwasan kampu me' Yahudihin, duk subey kite bi matuk
si ka'iya'annen. 14 Pegge' ga' niya' puweblo patetegante bi tu'u si dunya inin. Saguwa'
iye inase-aseten bi puweblo la'i si surga'. 15 Hangkan hep subey Tuhanin luwal
pudjite bi pinalabey amban Almasi, duk subey lapalante bi pagsukulte bi si iyehin,
duk bennalante we' iye Panuhutanten bi. Iyan dalil kulubante si iye. 16 Da'a te'ed
kayipatanun bi maghinang hāp si sawe'bi duk magtabang-tinabang pegge' inin dalil me'
kuluban makasulut Tuhanin.
17 Tuhutun bi te'ed me' panolo' me' nakura'bi masandel pu Almasihin duk hinangun bi
me' panganda'akanden. Siye iyan me' mamanteyan ka'amin supaya ka'am ga'i sumape'
amban lān tudju Tuhanin. Hangkan inin hinangde pegge' niya' waktu paharap du siye si
Tuhan magaka bang sa'ingge pangahatulde ka'amin. Bang tuhutbi panganda'akanden,
sinna siye nolo'an ka'am. Saguwa' bang ga'i siye tuhutbi, suse siye duk ga' niya'
ka'ujudan panabangde ka'amin.
18 Da'a ka'am pahali māku-māku si Tuhan para si kami. Kata'uhan kami we' ga'
niya' kahanggawan dem pikilan kamihin pegge' iye hadja luwal kinabaya'an kami
hininangin me' mahāp duk mabentelin. 19 Duk ngajunjung ku te'ed si ka'am, māku-māku
te'ed ka'am si Tuhan karayaw tabalik du ku si ka'am mura.
20 Tuhanin pinakellum we' ne si Isa, Panuhutanten bi, amban kamateynen. Kuwe'
iye dalil pastul mabalakatanin duk kite bi dalil me' bili-bili inipatnen. Sabab laha'ne
mabu'us kamateynen, bugtu' we' ga'i te'ed pinda janji' Tuhanin sampay salama-lama.
21 Tuhanin, iye mangurungan kite bi kasanyanganin, karayaw urunganne ka'am kēmon
bayu'-bayu'an mahāpin; inin makatabangan ka'amin supaya tatuhutbi kinabaya'an
Tuhanin. Duk karayaw isab pinalabey amban Isa Almasi tabanganne kite bi ngahinang
me' hinangan makasulut iyehin. Karayaw Almasi tapudji salama-lama. Amin.

Bissā si panambusan

22 Junjungte ka'am, me' kapungtina'ihanku, pakalehun bi te'ed usihatku dem sulat
inin pegge' ga'i du isab taha' te'ed sulatku inin. 23 Batang isab ka'am akahanku we'
pungtina'iten bi si Timoteo lumuwas ne amban kalabusu. Bang du iye mura tapitu,
bo'oku sa' iye bang ku piyu nindew ka'am.
24 Akahanun bi aku kēmon me' nakura'bi dem langgalin duk kēmon isab me' a'a
manuhut Tuhan malu'ulu, we' ta'esseb siye we' ku. Me' pungtina'ite bi amban lahat
Italiyahin mabo'o bissā piyu si ka'am we' ta'essebde ka'am.
25 Karayaw ka'am kēmon ipat Tuhanin. *Wassalam*

Sulat amban si Yakubin
Pahāti sabab sulat amban si Yakubin

Si Yakub inin sali Isa Almasi amban sa'i. Iye nakura' me' masandel pu si Isa si puweblo Awrusalamin.

Pinasampay sulat inin we' si Yakub pī si kēmon me' masandel pu si Isa Almasi amban bangsa Yahudihin. Hangkan si Yakub nulat si siye, supaya katolo'anne siye bang sa'ingge subey kawul-pi'ilden. Pa'inne bang bennal siye sandel si Tuhan, subey takite si kawul-pi'ilde we' asal sandel siye. Pa'inne ga' niya' guna sandel a'ahin bang ga'i du hāp addatnen duk kawul-pi'ilnen. Subey pakitehanne si me' hinanganne mahāpin we' to'o sandel iye si Tuhan.

1 Sulat inin amban si Yakub, dambuwa' dara'akan Tuhanin duk dara'akan Isa Almasi,
Panuhutanten bi. Essebte ka'am kēmon me' pagkasiku Yahudi masandel pu si Isa Almasi
makanat-kanat si tibu'ukan dunyahin.

Sabab sandel duk kata'u

2 Me' kapungtina'ihanku, bang ka'am katekkanhan bayu'-bayu'an kasusehan subey
ka'am kēgan. 3 Pegge' kata'uhanbi bang sinuleyan sandelbin bu tasandalbi me' kasuse-
hanin pasōng pe ka'am ta'u magsandal. 4 Subey te'ed ka'am ta'u magsandal kasusehan
supaya ngabasag sandelbi si Tuhanin duk addatbin asal hāp ne hadja, ga' ne niya'
sala'bi. 5 Saguwa' bang niya' ka'am kulang kata'unen, subey iye māku-māku si Tuhan
duk urungan Tuhanin du iye kata'u. Pegge' Tuhanin sayu' duk ga'i iye ngamā bang kite
māku. Urunganne sasuku mamāku si iyehin. 6 Saguwa' bang māku-māku ka'am si iye
subey ka'am sandel si iye. Da'a ka'am duwe-duwehan. Pegge' a'a mamāku maduwe-
duwehanin kuwe' goyak magpī-pitu bang tihup baliyu. 7 Da'a te'ed a'a miya'an magpikil
we' makasangka iye ine-ine amban Tuhanin. 8 Pegge' bang duwe-duwe pikilannen, ine-
ine hinangne ga'i hantap pamikilnen.

Sabab miskin duk dayahan

9 Bang sa'upama niya' pagkasite bi sandel pu si Isa Almasi bu miskin iye, subey iye
kēgan pegge' pinahadje du iye we' Tuhanin. 10 Bang niya' isab pagkasite bi sandel pu si
Isa Almasi bu dayahan iye, subey isab iye kēgan bang padiyawa' Tuhanin iye. Pegge' a'a
madayahanin palabey du hadja amban dunya inin kuwe' dalil sumping sabet. 11 Bang
pasilak ellewin bu panas te'ed, magtawus lanes sabetin duk pagpag sumpingnen duk ga'
ne niya' mannisne. Kuwe' miya'an du isab a'a dayahanin. Sābune magusahahin matey
du iye duk ga'i tabo'one dayanen.

Sabab kasusehan duk sassat

12 Kēgan a'ahin bang pateteg iye si Tuhan bisan iye magsandal kasusehan. Pegge'
bang ga'i usa' sandelnen bisan dem kasusehan, inurungan du iye umul salama-lama
si surga'. Iye inin tumbas pananggup Tuhanin si me' malasa si iyehin. 13 Bang
ka'am sinassat maghinang la'at, da'a pa'inun bi we' Tuhanin manassat ka'amin. Pegge'
Tuhanin ga'i te'ed tasassat duk ga'i te'ed iye nassat. 14 Saguwa' iye mamo'o a'ahin
maghinang mala'atin napsunen du. Napsunen kuwe' mangati-ngati iyehin duk ujud
tahinangne. 15 Napsunen ngurung pikilan si iye maghinang la'at. Sangat-sangat pikilne
ujud la'usanne ne duk tahinangne ne mala'at miya'an. Manjari bang a'ahin tagam ne
maghinang la'at ka'ujudannen pinadem narka' iye.

16 Hangkan me' kapungtina'ihanku kinalasahankun, sala' te'ed ka'am bang pa'inbi
we' Tuhanin manassat ka'amin. 17 Saguwa' kēmon bayu'-bayu'an mahāpin duk mangga'
niya' salla'-salla'nen pangurung si kite amban surga', amban Tuhanin. Tuhanin bakas

magpapanjari kēmon madanta' diyata' langitin. Kēmon madanta' diyata' langitin pinda du sahayanen saguwa' Tuhanin ga'i te'ed pinda. 18 Amban baya'ne hinangne kite bi me' anakne pegge' kahagadte bi lapalne mabennalin. Duk hangkan hinangne kite bi me' anakne supaya kite bi pinahadje amban kēmon bakas pinapanjarinen.

Sabab pakale duk maghinang

19 Me' kapungtina'ihanku kinalasahankun, essebun bi inin, subey kite bi kēmon pakale pahāp-hāp duk ga'i magdayi'-dayi' missā. Subey kite bi ga'i mura-mura astel. 20 Pegge' bang astel a'ahin ga'i tahinangne me' hinangan mabentel kinabaya'an Tuhanin. 21 Hangkan hep ānanun bi kēmon makalemmi' ateybin duk lebbahanun bi kēmon me' hinanganbi mala'atin. Padiyawa'un bi ateybin si Tuhan duk tayima'un bi lapalne pinapiyune dem ateybin. Pegge' lapal Tuhanin hep makatimbul ka'amin.

22 Da'a hadja pakalehun bi lapal Tuhanin saguwa' hinangun bi panganda'akannen. Pegge' bang pakalebi hadja bu ga'i hinangbi, akkalanbi hadja dibin. 23 Pegge' bang a'ahin pakalene hadja lapal Tuhanin bu ga'i tuhutne pina'in lapalin, kuwe' iye a'a mayaman luwene si sāmin. 24 Pagubus payamanne luwenen tahala' ne iye duk magtawus takayipatne bang sa'ingge bantuknen. 25 Saguwa' bang a'ahin pakalene te'ed pahantap sara' Tuhan mangga' niya' salla'-salla'nen duk makaluhaya a'ahin, duk bang ga'i iye jumu' pakale, duk bang asal ga'i takayipatne bakas takalenen saguwa' hinangne du pina'in sara' miya'an, inurungan du iye kahāpan we' Tuhanin bisan ine-ine hinangne.

26 Bang niya' a'a pa'inne we' be-āgama iye saguwa' ga'i tapagesne della'nen missā la'atan, a'a miya'an akkalanne hadja dinen. Ga' niya' kagunahan pagāgamanen. 27 Bang si Samate bi Tuhanin, pagāgama mabennalin duk pagāgama mangga' niya' salla'nen sa inin: subey tabangte me' ilu'-ilu'in duk me' dende baluhin bang siye dem kasigpitan. Duk subey isab kite ga'i katimbo'ohan we' me' addat mala'at matu'u si dunya inin.

2

Ga'i dina'ak pinagbidda' a'ahin

1 Me' kapungtina'ihanku, bang asal sandel ka'am pu Isa Almasi, Panuhutante bi pinudjihin, subey ga'i pagbidda'bi a'ahin. 2 Bang upama, niya' duwangan a'a pa'asek piyu dem pagtipunanbi, dambuwa'in dayahan, magsinsim bulawan duk magsemmek hāp, bu dambuwa'in miskin duk andang semmeknen. 3 Bang pasōng pagaddatanbi a'a mahāp semmeknen amban mangga'i mahāp semmeknen duk pa'inbi si iye, "Tuwan, ningkolo' kew si paningkolo'an mahāp inin," saguwa' si a'a mamiskinin pa'inbi, "Lu'u kew hadja nengge si antag iyan," atawa, "Ningkolo' kew tu'u si kāpan si bihing bettisku," 4 na bang kuwe' miya'an hinanganbin, duma'in ke tapikilbin we' langkew dambuwa'in duk diyawa' dambuwa'in? La'at dem pikilanbin hangkan siye pinagbidda' we' bi.

5 Pakale ka'am me' kapungtina'ihanku kinalasahankun. Me' mamiskin si dunya inin bisan ga' niya' alata'de, asal pinene' siye we' Tuhanin supaya basag sandelde si iyehin duk supaya sumakup siye dem pagbaya'anne, sa pananggupne si me' mamalasa si iyehin. 6 Saguwa' diniyawa'an we' bi a'a mamiskinin. Sine te' manigpitan ka'amin duk mangalalas ka'am pī si paghukumanin? Duma'in ke me' madayahanin? 7 Me' madayahanin du hep isab mamissā-missāhan Almasihin bu suku' si iye hep ka'am.

8 Hāp hinanganbin bang sabennal tuhutbi sara' Tuhan malangkewin. Tasulat hep sara' inin dem kitab, pina'in, "Subey kalasahannu pagkasinun kuwe' pangalasanu dinun." 9 Saguwa' bang pagbidda'bi a'ahin sabab bantuknen, kapagduse ne ka'am duk tewwa' hukuman ka'am pegge' langgalanbi sara'in. 10 Sasuku mangalanggalan dambuwa' hadja panganda'akan sara'in bisan ne tuhutne sinduwehin, talanggalanne ne kēmon sara'in. 11 Pegge' pa'in Tuhanin dem sara'nen, "Da'a kew magjina," duk pa'inne

du isab, “Da'a kew mapatey.” Bisan ka'am ga'i magjina saguwa' bang mapatey ka'am, masi du talanggalanbi sara' Tuhanin. 12 Hukum Tuhanin kite bi si pasōngan bang tinuhut du ke we' te bi sara'ne makaluhaya kitehin bi. Hangkan pahatul-hatul ka'am ine-ine bissābi atawa hinangbi. 13 Pegge' si paghukum inin, a'a mangga'i mama'ase' si pagkasine manusiya'in, ga'i isab iye ka'ase'an we' Tuhanin. Saguwa' mama'ase' si pagkasinen, ga'i subey tinalew hinukum.

Sabab sandel duk hinangan

14 Me' kapungtina'ihanku, bang niya' a'a magpa'in we' sandel iye pu Isa Almasi bu ga'i tewwa' hinangannen, ga' niya' guna sandelne miya'an. Ga'i du makabo'o iye si surga' sandelne miya'an. 15 Bang upama, niya' me' pagkasite bi masandel pu si Isa Almasihin miskin ga' niya' semmekde duk ga' niya' kakande. 16 Ine kahāpannen bang pa'inbi si siye, “Karayaw hāp hadja ka'am. Magsemmek ka'am subuk duk ka'am ga'i haggutan. Mangan ka'am pahāp-hāp.” Na, bang missā hadja ka'am sa miya'an saguwa' ga'i du siye urunganbi me' sukal si baranden, ga' niya' gunane. 17 Damikkiyan, a'a masandel pu si Isa Almasihin bang ga' niya' hinangne hāp pamakitene sandelnen, ga'i bennal sandelne si Tuhanin.

18 Saguwa' kaw niya' batang nganjawab. Kaw pa'inne, “Ambat ne, pegge' ga'i sali' panuhut a'a Tuhanin. Niya' sandel si Tuhan. Niya' maghinang hāp.” Manjari, inin isab sambungku si iyehin, “Pabugtu'un si aku we' bennal kew sandel si Tuhan bisan ga'i patuhutannu hinangan hāp. Duk aku isab pabugtu'ku si ka'u we' bennal ku sandel sabab me' hinanganku mahāpin.” 19 Kahagad ke kew we' dambuwa'-buwa' du Tuhanin? Hāp we' kahagad kew. Saguwa' ga'i pe iyan sarang, pegge' bisan me' seyitanin kahagad du isab we' dambuwa'-buwa' Tuhanin. Saguwa' migpid siye hawal talewde si iyehin. 20 Babbal kew pahāp iyan. Ga'i ke tahātinu we' ga' niya' kagunahan sandel a'ahin bang kahagad hadja iye saguwa' ga' du niya' hinanganne hāp? 21 Bisan du Ibrahim kapapu'anten bi, kinimmatan iye bentel we' Tuhanin pegge' hininang we' ne panganda'akan Tuhan iyehin. Sinōngan hep we' ne si Tuhan anaknen Isahak, la'i diyata' batu pagkulubananin. 22 Sandel Ibrahim si Tuhanin magtuhut duk pangahinangne panganda'akan Tuhan si iyehin. Tibūs sandelnen sabab hinangnen. 23 Iye iyan hāti tasulat dem kitabin sabab Ibrahim. Tasulat hep la'i, pina'in, “Kahagad Ibrahim si Tuhan duk sabab pakahagadne miya'an kinimmatan iye bentel we' Tuhanin.” Duk inēnan iye we' Tuhanin bagayne. 24 Manjari, takitete tu'u si inin we' kimmatan Tuhanin kite bentel sabab tahinangten. Ga'i sarang bang pa'inte hadja we' sandel kite si Tuhan saguwa' subey sandelten magtuhut duk hinangten.

25 Damikkiyan isab si Rahab awwalley. Tagna' dende dupang iye. Saguwa' kinimmatan iye bentel we' Tuhanin sabab hininangne mahāpin. Tinapukan we' ne dem luma'ne me' a'a bangsa Isra'il magispayin. Ubus bu pinapole' siye we' ne nuhut lān seddili supaya siye ga'i kasuwa' me' bantaden.

26 Manjari, sandelte si Tuhanin dalil barante inin. Bang ga' niya' napaste, ga' ne niya' guna baranten pegge' matey ne. Damikkiyan isab sandelte si Tuhanin. Bang sandelten ga'i patuhutan me' hinangan hāp ga' niya' gunane.

3

Sabab della'in

1 Me' kapungtina'ihanku, subey kulang hadja ka'am mangapas magguruhin. Pegge' kata'uhanbi we' kite bi me' guruhin, bang sumala' kite, hadje hukuman si kitehin bi amban me' duma'in guruhin. 2 Kēmon kite bi manusiya'in daran sala'. Bang niya' a'a ga' bakas sala' si bissāne, a'a miya'an ga' niya' salla'-salla' addatnen duk ta'u iye ga'i ngūtan kinabaya'an barannen. 3 Dalilnen kakkang kura'in. Papīte kakkangin dem behe

kura'in supaya iye nuhut kinabaya'anten duk tabo'ote iye tungan-tungan kabaya'ante.
4 Dalilnen isab bansān kappalin. Bisan hadje baran kappalin duk bisan basag baliyu
manihup iyehin, bansān diki' du hadja mamatudju kappalin tungan-tungan kabaya'an
a'a mangantanan manabelahin. 5 Kuwe' miya'an isab della' a'ahin. Bisan diki' della'in
makapagbantu iye we' ekka manamal tahinangne.

Della'in dalil ebbut. Pikilun bi. Bisan diki' kayat ebbutin, maka'eggas gulangan luha.
6 Della' a'ahin kuwe' ebbut hep makapagka'at. Della'te inin po'on kēmon bayu'-bayu'an
la'at. Da bayu' inin tu'u si barante, bang missā la'at ne makapagka'at pikilan a'ahin.
Kemuwe diki' kite sampay ellew kamateyten masi della'ten mamo'o la'at si kitehin.
Kuwe' ebbut inin amban dem narka'.

7 Kēmon bayu'-bayu'an hayep duk manuk-manuk duk kenna duk sawe tapagbaya'an
duk pagbaya'an ne we' manusiya'. 8 Saguwa' bang della'in, ga' niya' makapagbaya'an
iye. Della'in la'atan duk ga'i tumenna', kuwe' penno' we' laksun makamatey. 9 Della'ten
pamudjite Samate bi Tuhanin, iye Panuhutanten bi. Duk della'ten panukna'te isab
pagkasite manusiya' pinapanjari we' Tuhanin kuwe' bantuknen. 10 Hātinen, amban
dambuwa' behe du hadja paguwa'an me' bissā pamudji duk panukna'ten. Me' ka-
pungtina'ihanku, da'a kite sa ī'. 11 Nubud ke bohe' matebbelin duk bohe' mahāpin
magsumbaya' amban dambuwa' tuburan? Asal ga'i. 12 Me' kapungtina'ihanku,
po'on mampallamin buwa' ke biyabas? Duk bāhanin, buwa' ke mampallam? Ga'i.
Damikkiyan ga'i kew maka'induk bohe' hāp amban dem kupung penno' we' bohe'
tebbel. Damikkiyan kite bi isab subey bissāten bi hāp hadja, ga'i ilamudan bissā la'at.

Sabab kata'u amban Tuhanin

13 Bang niya' lu'u si ka'am a'a lalem pikilannen duk makahāti te'ed, subey pakitehanne
kata'unen si me' hinangan hāp. Duk subey diyawa' ateynen pegge' kuwe' iyan a'a
mabennal malalem pikilannen. 14 Saguwa' bang ka'am ngandiyawa'an sawe'bi, supaya
tapalangkewbi dibin duk bang iye hadja tapikilbin dibin bu ga'i tapikilbi sawe'bin, na,
da'a te'ed ka'am magabbu we' lalem pikilanbin. Magdusta' hadja ka'am duk ga'i tuhutbi
tolo' mabennalin. 15 Duma'in sa ī' kata'u amban Tuhanin. Miya'an kata'u amban dunya
hadja, amban pikilan manusiya' duk amban seyitan. 16 Pegge' antag-antag kaniya'an
me' a'a ngandiyawa'an sawe'ne supaya tapahadjene dinen, duk dinen hadja tapikilnen,
na, lu'u kitebi isab me' magsasa'in duk kēmon bayu'-bayu'an mala'atin. 17 Saguwa' a'a
taga kata'u amban Tuhanin, ka'issa', ga' niya' la'at-la'atne. Kaduwe, ga'i iye pananasa'
duk mura iye bino'o magsulut. Ga'i tuwas kōknen. Ma'ase' iye duk maghinangan hāp
iye si pagkasinen. Ga'i pagbidda'ne me' a'ahin duk duma'in duwe della'nen. 18 Sasuku
a'a magpahāp si sawe'nen, dalilnen kuwe' a'a magtanem. Iye dalil tinanemnen me'
hinangan makasulut pagkasinen. Ga'i iye nasa' duk hāp pagbo'one si sawe'nen. Jari
tinanemne miya'an hinangan bentel.

4

Maglilla' ka'am si Tuhan

1 Ine jān pagsagga'anbi duk pagsasa'anbi diyalemanbi lu? Jānnen me' napsubin
magatuhan dem ateybi. 2 Niya' kabaya'anbi saguwa' ga'i ta'eddo'bi hangkan mapatey
ka'am. Niya' pagnapsuhanbi saguwa' ga'i tepe si ka'am, hangkan magsasa' ka'am duk
magbono'. Saguwa' hangkan ga' si ka'am, pegge' ga'i ka'am māku si Tuhan. 3 Duk bisan
ka'am māku, ga'i ka'am inurungan pegge' ga'i tewwa' jānnen hangkan ka'am māku-māku.
Māku ka'am supaya hadja kaduhulanbi napsubin. 4 Ga'i ka'am kapangandelan! Ga'i
ke kata'uhanbi we' bang ka'am sinna si me' bayu'-bayu'an mala'at dem dunya inin,
bantahanbi ne Tuhanin? Pegge' sasuku sinna si me' hinangan mala'at dem dunya

inin, bantahanne ne Tuhanin. 5 Kannalbi hatu we' ga'i bennal bissā Tuhan tasulat
dem kitabin. Pa'in kitabin we' pikilan pinatenna' we' Tuhanin dem baranten bi basag
magnapsu. 6 Saguwa' tabang Tuhan si kitehin bi basag pe amban napsu mamo'o
kitehin bi. Pa'in kitabin hep, “Tuhanin, kuntarahanne me' malangkew ateynen saguwa'
ka'ase'anne me' madiyawa' ateynen.”
7 Hangkan paglilla'un bi dibin si Tuhan duk magpadiyawa' ka'am si iye. Tuwasanun
bi nakura' seyitanin. Bang iye tuwasanbi, lahi du iye amban ka'am. 8 Patapit ka'am
si Tuhan duk Tuhanin patapit du isab si ka'am. Ka'am me' madusehanin, lebbaha-
nun bi me' hinanganbi magdusehin. Ka'am isab me' maduwe-duwehan pikilannen,
padambūs-būsun bi ne ateybin si Tuhan. 9 Pabu'usun bi bohe' matabin sabab hi-
nanganbi mala'atin. Magdukka ka'am duk magtangis ka'am sabab dusebin. Subey
pagadjak-adjakbin ganti'anbi duk kasusehan. 10 Padiyawa'un bi ateybin si Tuhan duk
palangkewne du ka'am.

Sessa' sabab sawe'ten

11 Me' kapungtina'ihanku, da'a ka'am missā-missāhan sawe'bi. Pegge' sasuku missā-
missāhan sawe'nen duk pa'inne we' sala' sawe'nen, kuwe' du iye missā-missāhan sara'
Tuhanin duk pa'inne we' sala'. Bang pa'inbi we' sala' sara' Tuhanin, hātinen duma'in ne
ka'am manuhut sara'in, saguwa' ka'am ne subey tinuhutin pegge' ka'am ne hukumin.
12 Tuhanin du mangurung sara'in, ga' niya' seddili, duk iye mangahukumin. Iye hadja
dendangan makatimbulin duk makapagka'atin. Hangkan ga' niya' kapatutte magpa'in
we' sala' sawe'ten.

Sessa' sabab pagabbuhin

13 Pakale ka'am si aku, ka'am me' magpa'inin we' sumu atawa sumudde hap pī ka'am
si lahat seddili duk patenna' ka'am la'i dan tahun maglitu supaya ka'am nguntung pilak
ekka. 14 Bu ga'i kata'uhanbi bang ine ma'umantag si ka'am sumuhin. Umulbi si dunya
inin dalil gabun du hadja. Takite daddali' ubus bu lanyap ne. 15 Hangkan bissābin subey
kuwe' inin, “Bang amban baya' Tuhan du, ellum pe kite duk hinangte bi inin atawa
miya'an.” 16 Saguwa' ka'am, abbuhan ka'am duk magbantu ka'am. La'at du kēmon
magabbu kuwe' iyanin.
17 Manjari, sasuku mangata'uhan mahāpin bu ga'i hinangne, magduse ne iye.

5

Sessa' si me' a'a dayahanin

1 Na, kuwe'itu, ka'am me' madayahanin, pakale ka'am si aku. Subey ka'am magtangis
duk magmatey pegge' sōng ka'am katekkahan kasusehan. 2 Magka'at ne me' alata'bin.
Me' semmekbi mahāpin ubus ne kakan ibas-ibas. 3 Me' bulawanbin duk pilakbin
nawasa' ne si pangenna'an. Duk me' alata'bi nawasa' iyan tanda' we' enna'bi hadja iyan
para si dibi, duk iyan ujud mamangan isibin kuwe' ebbut. Ekka ne alata' tatipunbi si me'
ellew kuwe'itu inin bu sōng kiyamat ne. 4 Ka'am, me' a'a madayahanin, ga' bayedanbi
tangdan me' a'a maghinang si tana'bin. Pakalehun bi pamuhunden. Me' a'a dina'akbi
magani me' tana'bin muhun te'ed duk takale siye we' Tuhan Mabalakatanin. 5 Ka'am
me' madayahanin, iye hadja tapikilbin maghāp parasahan duk magadjak. Kuwe' ka'am
sapi' magpalemmek bu ga' kata'uhanne we' sōng sinumbali'. 6 Hininangan we' bi duse
a'a mangga' niya' dusenen duk sampay pinapatey we' bi. Ga' siye bisan nagga' ka'am.
7 Manjari, me' kapungtina'ihanku, tatasanun bi ine-ine tekka si ka'am samanta'an
ga' pe pitu balik Panuhutanten bi Isa Almasi. Payamanun bi a'a magtana'in. Tatas iye
ngagadan jari tana'nen pegge' asal mahalga' inin si iye. Ga'i iye jumu' saguwa' tatas
iye ngagadan katekka ulanin, ulan puwas mageddekin duk ulan magpatahak paleyin.

8 Damikkiyan ka'am isab, subey ka'am ga'i jumu' ngagad. Patetegun bi ateybin pegge' tapit ne waktu papitu Panuhutanten bi Isa Almasi.
9 Me' kapungtina'ihanku, da'a ka'am magpuggut-pinuggut duk ka'am ga'i labo'an Tuhanin hukuman. Sōng tekka ne mangahukumin, kuwe' lu'u ne iye si behe gawang.
10 Me' kapungtina'ihanku, pikilun bi me' nabi awwalley. Siye dina'ak Tuhan magpalata' bissānen. Mintang ka'am si siye. Bisan siye dem kabinasahan matuyu' siye magsandal.
11 Esseb-essebun bi inin, kimmatante bi kēgan me' a'a makatatas magsandalin. Bakas takalebi sabab si Ayyub. Tatas te'ed iye dem kasusehan. Kata'uhanbi du we' ujudnen asal hāp panumbas Tuhan iyehin. Pegge' Tuhanin asal ma'ase' manamal duk malasa te'ed iye.
12 Me' kapungtina'ihanku, da'akanku inin langkew amban kēmon: da'a te'ed ka'am napa. Da'a ka'am napa nabbut surga' atawa dunya atawa ine-ine. Magawe' ka'am bang asal awe', duk magga'i ka'am bang asal ga'i supaya ka'am ga'i ilabo'an hukuman we' Tuhanin.
13 Bang niya' a'a lu'u si ka'am katekkahan kasusehan, subey iye māku tabang si Tuhan. Bang niya' kēgan subey iye ngalang me' kalangan mudji Tuhanin. 14 Bang niya' lu'u si ka'am saki, subey da'akne ineddo' me' bahi' magnakura' si me' masandel pu si Isa Almasihin. Duk me' bahi' miya'an subey māku-māku si Tuhan la'i si bihing a'a masakihin. Duk subey iye susutande kuwe'ahat isellan sābude māku-māku duk nabbut ēn Panuhutanten bi. 15 Manjari, bang ne siye māku si Tuhan bu ne siye sandel we' pakawuli'ne du masakihin, asal kawuli'an a'a masakihin. Pakole' Panuhutanin du iye. Duk bang niya' dusene, inampun du iye. 16 Manjari, magbennal ka'am me' dusebin si me' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin, duk māku-māku ka'am si Tuhan dangan para si dangan, supaya ka'am kawuli'an. A'a mabentelin, bang māku-māku si Tuhan ateynen dambūs-būs te'ed, taga balakat pamākunen. 17 Si Nabi Eliyas manusiya' du hadja kuwe' kitehin bi. Awwalley māku-māku iye si Tuhan dambūs-būs te'ed ateynen we' subey ga'i ulan duk asal ga' te'ed ulan-ulan dem tellun tahun duk tenga'. 18 Pagubus miya'an māku-māku isab iye we' subey ulan ne. Manjari magtawus ulan landes manamal, duk tomo' ne balik me' jambanganin.
19 Manjari, me' kapungtina'ihanku, esseb-essebun bi inin: bang niya' lu'u si ka'am ga'i ne nuhut tolo' mabennalin bu dambuwa' ka'am makabo'o iye balik nuhut tolo' mabennalin, hāp. 20 Subey te'ed kata'uhanbi we' sasuku ngahumatan a'a dusehanin supaya lebbahanne hinanganne masala'in, asal timbul we' ne niyawa a'a dusehan miya'an duk ga'i tapī si narka', duk dusene ma'ekkahin ta'ampun ne. *Wassalam*

Tagnaˈ sulat amban si Petrosin

Pahāti sabab tagnaˈ sulat amban si Petrosin

Si Petros inin dambuwaˈ meˈ tindeg si Isa Almasi tapeneˈnen dinaˈak magmahalayak lapalnen. Panulatne sulatne inin bahiˈ ne teˈed iye. Pinasampay inin weˈ ne pī si meˈ masandel pu si Isa Almasi makanat-kanat si meˈ kalahatan si Asiya Dikiˈin. Hangkan siye kanat-kanat, peggeˈ tahalaˈ siye amban lahatde hawal paminasa siye weˈ meˈ manggaˈi makahagad pu si Isa Almasihin.

Pinaboˈohan siye sulat weˈ si Petros supaya asig ateyden. Meˈ tindeg si Isa inin magsandal kasusehan sabab panuhutde si Isa Almasihin. Paˈin si Petros si siye weˈ subey siye kēgan peggeˈ puˈunde magsandal sabab sandelde pu si Isahin, duk asal gaˈi du siye ambanan Isa Almasi. Duk si pasōngan hadje du panumbas Tuhan si siyehin bang teteg siye nuhut si Isa.

1 Sulat inin amban aku, si Petros. Bakas kawakilan ku weˈ Isa Almasi dinaˈak magmahalayak lapalnen. Pasampayku sulat inin piyu si kaˈam meˈ aˈa tapeneˈ Tuhanin, meˈ aˈa liyu-liyu makanat-kanat si meˈ kalahat-lahatan seddilihin. Pasampayku inin si kaˈam maluˈu si lahat Pontusin, lahat Galatiyahin, lahat Kappadokehin, lahat Asiyahin duk si lahat Bitiniyahin. 2 Kaˈam iyan andang ne kataˈuhan Samate bi Tuhanin duk tapeneˈ kaˈam weˈ ne hinangne meˈ aˈane duk sinutsi weˈ Niyawa Tuhanin ateybin. Tapeneˈ kaˈam supaya tuhutbi Isa Almasi duk supaya taˈampun meˈ dusebin sabab lahaˈ Isa Almasi mabuˈus kamateynen. Karayaw magkasōng tabang Tuhan si kaˈamin duk pasōng ngasanyang dem ateybin.

Ngase-ngase kite kahāpan amban Tuhan

3 Subey teˈed pudjite bi Tuhanin, iye Sama Panuhutanten bi Isa Almasi. Hawal aseˈne si kitehin bi inurungan kite bi weˈ ne umul baˈahu sabab pinakellum weˈ ne Isa Almasi amban kamateynen. Hangkan bugtuˈ inase-aseten bi weˈ pakellumne isab kite bi bang kite bi matey. 4 Duk ngase-ngase kite bi weˈ tepe si kite bi du kēmon kahāpan inennaˈ Tuhan si surgaˈ para si meˈ aˈanen. Meˈ kahāpan inin gaˈi magkaˈat atawa ngaˈandang atawa pinda. 5 Kēmon meˈ kahāpan inin para si kaˈam du. Duk binanteyan kaˈam weˈ balakat Tuhanin pegge' sandel kaˈam si Tuhan. Binanteyan kaˈam samantaˈan gaˈ pe pinakitehan panimbul Tuhan kaˈamin si ellew dambuli.

6 Hangkan hep subey kaˈam kēgan bisan ne kaˈam magsandal daddaliˈ sabab meˈ bayuˈ-bayuˈan kasusehan matekka si kaˈamin. 7 Meˈ kasusehan matekka si kaˈam iyan panuleyan sandelbi si Tuhanin bang toˈo ke atawa gaˈi. Dalilnen bulawanin. Bulawanin magkaˈat du kuweˈ bayuˈ-bayuˈan matuˈu si dunyahin. Tinunag bulawanin dem ebbut panuleyan bang purul ke atawa gaˈi. Sandelbi si Tuhanin pasōng pe mahalgaˈ amban bulawan. Hangkan subey sinuleyan sandelbin supaya kataˈuhan bang asal bennal. Bang asal bennal kaˈam sandel si iye pinudji du kaˈam duk pinahadje bang tekka ne ellew papitu Isa Almasi balikin. 8 Kalasahanbi Isa Almasi bisan du iye gaˈ bakas takitebi. Sandel kaˈam si iye bisan du iye gaˈi takitebi kuweˈitu. Duk kēgbin gaˈi takila-kila 9 peggeˈ niyaˈ du umulbi si surgaˈ salama-lama sabab sandelbi si iyehin.

10 Meˈ kanabihan awwalley magpikil duk maghapal teˈed bang saˈingge pamaluwas Tuhan manusiyaˈin amban duseden duk siye taga umul salama-lama. Pinaˈal weˈ de sabab lasa-lasahan pinasukuˈ Tuhan si kaˈam inin. 11 Pinakitaˈu si siye weˈ Niyawa Tuhan malaˈi si siyehin sabab pagsandal Almasi kabinasahanin duk sabab pamahadje iyehin puwas meˈ kabinasahan miyaˈan. Mabayaˈ teˈed kataˈuhande bang sumiyan inin umantag duk bang saˈingge kaˈumantagne inin, hangkan hinapal weˈ de. 12 Saguwaˈ

pinakita'u we' Tuhanin si siye we' pina'alde miya'an duma'in si kahāpande saguwa' si kahāpan me' a'a si pasōnganin, hātinen si ka'am ne. Duk kuwe'itu tuman ne inin sabab takalebi ne me' a'a magmahalayak si ka'am aka-aka mahāpin pegge' ka'urungan siye balakat we' Niyawa Sutsi pinapitu amban surga'in. Bisan me' mala'ikatin mabaya' isab ngata'u sabab inin.

Subey me' a'ahin sutsi pagateyden

13 Hangkan hep subey pahāpbi pamikilbin supaya ka'am memes maghinang kin-
abaya'an Tuhanin. Papateng ka'am duk ase-asehun bi te'ed we' tasangkabi du kahāpan
pangurung Tuhanin bang balik ne pitu Isa Almasi. 14 Tuhutun bi me' panganda'akan
Tuhanin. Da'a tuhutun bi kinabaya'an napsubin kuwe' hinanganbin masa ga' pe
kata'uhanbi tolo' mabennal amban Tuhanin. 15 Saguwa' subey ka'am neppu Tuhanin
pegge' tapene' ka'am we' ne hinangne me' anakne. Si kēmon hinanganbin da'a ne ka'am
magduse pegge' Tuhanin ga' niya' duse-dusene. 16 Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in,
"Da'a ka'am magduse," pa'in Tuhanin, "pegge' aku ga' niya' duse-duseku."

17 Bang hukum Tuhanin me' manusiya'in, hukumne siye dangan-dangan duk ga'i
siye pagbidda'ne. Hukumne me' hinanganden hāp-la'at. Hangkan hep pegge' pangēnbi
Tuhanin "Amma'" bang ka'am ngampun, subey te'ed ka'am magmātabat si iye tiggelanbi
ellum tu'u si dunya. 18 Kata'uhanbi du bang ine pangalekkat Tuhan ka'amin amban
me' addatbi ga' niya' kagunahannen, me' addat ta'ayabi amban me' kamatetto'ahanbin.
Duma'in pangalekkatnen me' alata' magka'at kuwe' pilak atawa bulawan. 19 Saguwa'
iye pangalekkatnen laha' si Isa Almasi mamahalga'in mabu'us kamateynen. Si Almasi
kuwe' anak bili-bili ga' niya' salla'-salla'ne atawa lege-legene hinang kuluban pamuwas
duseten bi. 20 Ga' pe pinapanjari dunya inin, andang ne Almasi tapene' we' Tuhanin
pinapatey pamuwas duseten bi saguwa' kuwe'itu hadja si me' ellew dambuli inin
pinakitehan iye supaya kite tatabangne. 21 Sabab tahinang Isa Almasi si kitehin bi
sandel ne ka'am si Tuhan. Iye hep mamakellum Isa Almasi amban kamateynen duk
pinahadje iye we' ne. Hangkan hep sandelbin duk pangase-ngasebin teteg ne si Tuhan.

22 Pegge' tinuhut we' bi tolo' mabennal sabab Isa Almasihin, ilebbahan ne we' bi me'
hinanganbi mala'atin duk bennal ne ka'am malasa si me' pagkasibi masandel pu si
Isahin. Maglasa-ilasa te'ed ka'am dambūs-būs ateybin. 23 Subey inin hinangbi pegge'
kuwe' ka'am inanakan balik, duma'in amban matetto'a suku'nen matey saguwa' amban
Tuhan mangga'i mamatey-mateyin. Ginuna we' ne lapalnen duk ka'am ka'urungan
umul ba'ahu. Lapalnen ga'i te'ed pinda duk layun salama-lama. 24 Pa'in kitabin hep,

"Kēmon manusiya'in kuwe' balili duk kēmon kabantuhanden kuwe' sumping sabet.
Lanes du balilihin duk pagpag du sumpingin. Damikkiyan manusiya'in matey
du duk ga'i layun. 25 Saguwa' lapal Tuhanin teteg salama-lama."

Lapal inin ne iye aka-aka mahāp minahalayak si ka'amin.

2

Isa Almasi kuwe' dalil batu mahalga' te'ed

1 Hangkan hep lebbahanun bi ne kēmon hinangan la'at. Da'a ne ka'am magdusta'.
Da'a ka'am hāp hadja si luwasan bu la'at dem ateybin saguwa' subey hāp addatbin
asal amban dem atey. Da'a ka'am ngajidjil sawe'bi duk da'a ka'am ngalimutan sawe'bi.
2 Pasali'te ka'am si me' mākanak ba'ahu inanakan. Nakanak ba'ahu inanakanin luwal
mabaya' nusu si sa'inen manjari nulig iye. Subey isab kuwe' miya'an baya'bi mapakale
si lapal Tuhanin supaya ngabasag sandelbi si Tuhanin, duk timbul du ka'am. 3 Pegge'
kata'uhanbi ne du bang sa'ingge kahāp Panuhutanin si ka'am.

4 Patapit ka'am pu si Isa Almasi Panuhutanin. Iye mangurung umul mangga' niya'
tamanannen. Iye dalil batu panenggehan luma'in. Tinayikutan iye we' me' a'ahin
pegge' bahasa ga'i ko' taguna, saguwa' pinene' iye we' Tuhanin pegge' iye tamanan
mahāpin. 5 Kuwe'itu taga umul ba'ahu ne ka'am amban Tuhanin. Ambat ka'am guna
Tuhanin kuwe' dalil batu pangahinangne luma'nen. Hāti luma' Tuhanin, kēmon me'
a'a manuhut iyehin duk pinagbaya'an we' Niyawanen. Duk maghinang isab ka'am si
Tuhan kuwe' dalil me' imam pinene' we' ne. Hinangbi si iyehin magsukul duk mudji
Tuhanin. Duk pagsukulbin duk pamudjibin tayima' Tuhanin du sabab Isa Almasi.
6 Pegge' pa'in kitabin hep,

"Niya' tapene'ku batu mahalga' manamal ginuna pamahaget luma' si puweblo Siyonin.
Sasuku ngandel si iyehin ga'i te'ed ka'iya'-iya'an."

Batu inin dalilan. Hātinen Isa Almasi. 7 Batu inin asal langkew te'ed halga'nen si
ka'am me' makahagad si iyehin. Saguwa' me' mangga'i makahagad si iyehin ujudnen
kata'uhande we' to'o du hati' bakas tasulat dem kitabin, pina'in,

"Batu tinayikutan we' me' a'a maghinang luma'in pegge' pa'inde ga'i taguna, iye miya'an
batu tamanan maniya' kagunahannen."

8 Duk niya' isab ayat seddili dem kitab magpa'in,

"Iye miya'an batu kasumampukan me' a'ahin hangkan siye hebba'."

Pegge' ga' siye kahagad si lapal Tuhanin kuwe' dalil sumampuk siye. Iye miya'an
kabaya'an Tuhan si siyehin.

9 Saguwa' ka'am me' makahagad si iyehin, ka'am hep me' tapene' Tuhan hininangne
me' a'anen. Kuwe' isab ka'am me' imam maghinang si sultanbin Tuhanin. Ka'am me'
a'a pina'il we' Tuhanin supaya tuhutbi iye dambūs-būs. Ka'am me' a'a suku' si Tuhanin.
Tapene' ka'am we' ne supaya tapalata'bi sabab me' hinanganne mahāpin. Ineddo' ka'am
we' ne amban dem lindem duk bino'o ka'am we' ne pī dem danta'. 10 Matu'uhin duma'in
ka'am me' a'a Tuhanin saguwa' kuwe'itu me' a'a Tuhanin ne ka'am. Matu'uhin ga'
kata'uhanbi ase' Tuhanin saguwa' kuwe'itu kata'uhanbi ne pegge' bakas pakitehanne
ne ase'nen si ka'am.

Kawul-pi'il me' dara'akan Tuhanin

11 Me' bagayku, a'a liyu-liyu hadja kite bi tu'u si dunya, duma'in inin lahatte bi te'edin.
Hangkan junjungku si ka'am, da'a te'ed ūtanun bi napsu baranbin. Pegge' napsubin hep
managga' ka'amin duk ga'i tatuhutbi kinabaya'an Tuhanin. 12 Pahāpun bi bo'ohanbin
diyaleman me' mangga'i masandel pu si Isa Almasihin supaya bang ka'am tuksa'de
maghinangan la'at, takitede du me' hinanganbi mahāpin duk bang balik ne Isa Almasi
pudjide du Tuhanin sababbi.

13 Supaya pinahadje Panuhutanten bi Isa Almasi, subey tuhutbi sara' me' taga kapatut
si paglahatbin. Tuhutun bi sultan nakura'in pegge' iye tamanan malangkewin tu'u si
paglahatten bi. 14 Damikkiyan tuhutun bi isab me' gubnulin pegge' ka'urungan siye
kapatut we' ne ngalegga me' maghinangan mala'atin duk nanglitan me' maghinangan
mahāpin. 15 Pegge' iye kabaya'an Tuhanin, maghinangan hāp ka'am supaya lettep
me' a'a mangga'i makasabut mamissā-missāhan ka'amin. 16 Ka'am iyan, ga' niya'
makapages ka'am ine-ine batang hinangbi pegge' pinaluhaya ne ka'am we' Isa Almasi
Panuhutanbin. Saguwa' da'a inin hinangun bi da'awa bang ka'am maghinangan
la'at. Saguwa' subey pakitehanbi si me' hinanganbin we' ka'am asal me' dara'akan
Tuhanin. 17 Pagaddatanun bi kēmon a'ahin. Kalasahanun bi pagkasibi masandel pu si
Isa Almasihin. Subey ka'am talew si Tuhan duk subey pagaddatanbi sultan nakura'in.

Kabinasahan Isa Almasihin hininang pangalekkatan

18 Ka'am isab me' dara'akanin, pagaddatanun bi te'ed amubin duk tuhutun bi me'
panganda'akanden. Duma'in hadja iye inaddatanbin amu mahāp addatnen saguwa'
addatanun bi bisan mangga'i hāp addatnen duk mamura mangamāhin. 19 Bang kite
nandalan peddi' bisan du ga' niya' sala'te saguwa' sandalante hadja pegge' luwal
tapikilte Tuhanin, kasulutan Tuhanin si kite. 20 Ga'i kasulutan Tuhanin si ka'am
bisan sa'ingge pagsandalbin bang pinapeddi'an ka'am sabab hinanganbi mala'atin.
Saguwa' bang nandalan ka'am peddi' bisan tewwa' hinanganbin, kasulutan Tuhanin
si ka'am. 21 Pegge' kabaya'an Tuhanin hep we' magsandal ka'am peddi' bisan ga' niya'
sala'bi. Pegge' bisan Almasi nandalan kabinasahan du sababbi, duk hinanganne ka'am
pangalekkatan supaya batukanbi hininangnen. 22 Ga' iye bakas magduse. Ga' iye
bakas magdusta', bisan mintedde. 23 Bisan iye binissā-bissāhan ga' iye nambung la'at.
Bisan iye bininasa ga' tungga'anne me' maminasa iyehin. Saguwa' pinangandel we' ne
dinen si Tuhan pegge' bentel hukumannen. 24 Almasi ileggahin sabab me' duseten bi
pangalansang iye diyata' olomin supaya kite bi ga'i ne magduse saguwa' maghinangan
hāp hadja kite bi tiggelante bi ma'ellumin. Duk sabab me' bakatne sinandalannen
kawuli'an kite bi. 25 Matu'uhin kuwe' ka'am me' bili-bili sumape' amban mangipat
ka'amin. Saguwa' kuwe'itu tabalik ne ka'am si mangipat duk mamanteyan ka'amin.

3

Panolo' si me' magella-andahin

1 Na, ka'am isab me' dendehin subey tuhutbi kinabaya'an ellabin supaya bang niya'
siye ga'i pe kahagad si lapal Tuhanin ujud kahagad du siye bang kitede addatbi mahāpin.
Bisan ka'am ga'i missā ngahumatan siye, ujud kahagad du siye iyan pu si Isa, 2 bang
kitede we' asal magmātabat ka'am si Tuhan duk asal hāp kawul-pi'ilbin. 3 Da'a pikilun
bi we' iye makamannis ka'amin pagpahāpbi bantukbin, kuwe' panugleybi kōkbin duk
paggunabi me' pamulawanin duk pagsemmekbi mahāpin. Duma'in inin makamannis
dendehin. 4 Saguwa' mannisbin subey amban dem ateybi, hātinen hāp addatbin duk
diyawa' ateybin. Mannis inin ga'i te'ed usa' duk mahalga' te'ed si pagmatahan Tuhanin.
5 Kuwe' inin mannis me' dende suku' si Tuhan awwalley. Ngandel te'ed siye si Tuhan
duk tinuhut we' de kinabaya'an elladen. Addatde mahāpin iye makamannis siyehin. 6 Si
Sara kuwe' miya'an; luwal tinuhut we' ne kinabaya'an ellanen Ibrahim duk pangim-
matne ellanen amune. Na, ka'am me' dende kuwe'ituhin, bang hāp hinanganbin duk
ga'i ka'am mura-mura tinalew, kuwe' tubu' si Sara ka'am.

7 Na, kite bi isab me' taga andahin, subey kite bi magsulut duk andaten bi. Subey
essebte bi we' lamma siye amban kite bi hangkan subey siye pagaddatante bi. Duk sali'-
sali' du kite bi inurungan we' Tuhanin umul ga' tamananne si surga' hawal lasane duk
ase'ne si kitehin bi. Hinangun bi inin supaya pakale Tuhanin pangampunbi si iyehin.

Magsandal sabab hinangan mahāpin

8 Na, si katambusannen, iye inin pa'inku si ka'am: subey ka'am kēmon magdambuwa'
pikilan duk magesseb-inesseb. Subey ka'am kuwe' magpungtina'i maglasa-ilasa, subey
ka'am ma'ase' si pagkasibi duk magdiyawa' atey isab ka'am. 9 Bang niya' maghinang
la'at si ka'am, da'a tumbasanun bi la'at. Bang niya' missā-missāhan ka'am, da'a siye bissā-
bissāhanun bi isab. Saguwa' iye panumbasun bi siye pāku-pākuhanun bi siye kahāpan
amban Tuhan. Iye sababnen hangkan siye subey pākuhanbi kahāpan pegge' ka'am iyan
tapene' we' Tuhanin supaya ka'am makasangka kahāpan amban Tuhan. 10 Pegge' pa'in
kitabin hep,

"Sasuku mabaya' we' sinna iye tiggelanne ellum tu'u si dunya duk hāp me' talabeynen,
subey iye ga'i magbissā la'atan duk ga'i magdusta'. 11 Subey lebbahanne me'

hinanganne mala'atin duk maghinangan iye hāp. Subey pagge'esanne te'ed mag-
sulut duk me' sawe'nen. 12 Pegge' Tuhanin luwal banteyanne me' a'a mabentelin
duk luwal pakalene me' pangampunde si iyehin. Saguwa' kuntarahanne me'
maghinangan mala'atanin."
13 Ga' niya' ngahinang la'at si ka'am bang iye hadja kabaya'anbi hininangin mahāpin.
14 Saguwa' bisan bang ka'am magsandal sabab hinanganbi mahāpin, subey ka'am kēgan.
Da'a ka'am tinalew si a'a duk da'a ka'am magsuse. 15 Subey ka'am magmātabat pu
Isa Almasi dem ateybi duk subey iye pahadjebi pegge' iye Panuhutanbin. Pikilun bi
andang bang ine panambungbin bang niya' nilew ka'am bang we'ey ka'am sandel pu
Isa Almasi. 16 Saguwa' subey hāp pamissābin bang ka'am nambung duk pagaddatanun
bi manilew ka'amin. Da'a ka'am maghinangan la'at duk ga'i sasew dem pikilanbin
supaya bang niya' missā-missāhan ka'am sabab kawul-pi'ilbi mahāpin, pegge' sandel
ka'am pu si Isa Almasi, ujud iya' du siye sabab bakas binissāden. 17 Pegge' gam pe kite
nandal sabab hinangante mahāpin, bang kabaya'an Tuhanin du, amban bang nandal
kite sabab hinangante mala'atin. 18 Essebun bi we' Almasi magsandal du isab bu ga'
niya' duse-dusene. Saguwa' matey iye sabab duseten bi supaya kite bi me' madusehanin
tapaghāpne duk Tuhanin. Matey Isa Almasi sabab duseten bi, duk asal ga'i ne iye
matey balik. Pinapatey we' de barannen saguwa' ellum du niyawanen. 19 Ubus hap
pī niyawanen magmahalayak aka-aka mahāpin si me' niyawa kinalabusu Tuhan si
ahilatin. 20 Siye miya'an me' niyawa me' a'a mangga' manuhut panganda'akan Tuhanin
masa si Nu ley. Inagad-agad we' Tuhanin kaw du siye nuhut iye sābu hininang pe
we' si Nu kappal mahadjehin. Saguwa' pagtekka laseyin luwal du hadja walu' a'a
mapasakey dem kappalin duk timbul siye amban dem bohe'in. 21 Katimbulde masaley
dalil katimbulte bi kuwe'itu inin bang kite bi pinandi dem bohe'. Hāti pinandi inin
duma'in we' tahala' ne lu'ud baranten bi, saguwa' tanda' inin we' māku ampun ne kite bi
si Tuhan supaya ga'i ne sasew dem pikilanten. Makajari ne kite bi inampun pegge' Isa
Almasi ellum balik amban kamateynen, 22 duk hap pī iye si surga'. La'i iye kuwe'itu
si kanawanan Tuhanin, lugal tamanan mabangsahanin duk magbaya' iye si kēmon
mala'ikatin duk kēmon taga balakat duk taga kapatut diyata' langitin.

4

Pinda kawul-pi'il me' masandel pu si Isahin

1 Pegge' Isa Almasi bininasa duk kapeddi'an hangkan hep subey ka'am ngatu magsan-
dal peddi' kuwe' Isa Almasihin. Pegge' sasuku nandalan peddi' ga'i ne iye mabaya'
magduse. 2 Hangkan tinagna'an kuwe'itu subey ne ga'i ūtanbi napsubin saguwa' iye
subey tinuhutbin kinabaya'an Tuhanin tiggelanbi ma'ellumin. 3 Sarang ne paghinangbi
me' hinangan kasinnahan me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. Matu'uhin magjina
ka'am duk magkahinangan lella duk dende, maglangohan ka'am duk bang magtipun
ka'am maglami-lami, luwal ka'am maginuman. Duk nambahayang ka'am si me'
tuhan-tuhan bu asal kabunsihan Tuhanin inin. 4 Duk kuwe'itu ulali' me' a'a mangga'i
manuhut Tuhanin bang we'ey ne ka'am ga'i nuhut siye maghinangan me' mala'at
miya'an hangkan bissā-bissāhande ka'am. 5 Saguwa' dambuwa' ellew nengge du siye
iyan si harapan Tuhanin hinukum, duk tilew Tuhanin du siye dangan-dangan sabab
me' hinangande matu'u si dunyahin. Hukum Tuhanin du me' a'a ma'ellumin duk
me' mamateyin. 6 Hangkan hep minahalayak aka-aka mahāpin bisan si me' pateyin,
supaya ellum du niyawaden kuwe' Tuhanin ellum, bisan ne siye tahukum we' Tuhanin
ka'ellumden we' subey siye matey pegge' iye inin pangaral Tuhan kēmon manusiya'in.

Ta'u nangguna me' kapandeyan pangurung Tuhanin

7 Sōng ta'abut ne ganta'an dunya inin hangkan papateng-pateng ka'am duk pahāpun
bi pamikilbin duk ka'am kapangampun si Tuhan. 8 Duk pasōng pe amban kēmon, subey
ka'am maglasa-ilasa te'ed pegge' bang asal maglasa-ilasa ka'am, bisan ekka dusebi si
sawe'bi, magampun-inampun du ka'am. 9 Bang niya' me' pagkasibi masandel pu si Isa
Almasihin piyu si luma'bi, addatanun bi siye duk da'a siye puggutanun bi. 10 Dangan-
dangan ka'am ka'urungan kapandeyan we' Tuhanin. Subey gunabi kapandeyan iyan
panabangbi sawe'bi. Subey ka'am ta'u nangguna bayu'-bayu'an kapandeyan pinan-
gandel Tuhan si ka'amin. 11 Upama bang niya' ka'urungan kapandeyan magusihat,
subey usihatne lapal Tuhanin. Bang niya' isab ka'urungan kapandeyan nabangan
sawe'ne, subey te'ed gunane kapandeyannen panabangne siye duk subey kata'uhanne
we' urungan Tuhanin du iye basag duk tatabangne sawe'nen. Bisan ine-ine hinangbi,
hinangun bi pahāp-hāp supaya kata'uhan me' a'ahin we' sabab Isa Almasi hangkan
tahinangbi iyan duk pudjide du Tuhanin. Pata' te'ed iye pinahadje pegge' balakatnen
ga' niya' tamananne. Amin.

Magsandal kasusehan pegge' sandel pu Isa Almasi

12 Me' bagayku kinalasahankun, da'a ka'am ulali' bang tekka si ka'am kasusehan
mahadjehin panuleyan sandelbin. Asal kēmon du masandel pu Isa Almasihin subey
makalabey kasusehan. 13 Saguwa' subey ka'am kēgan pegge' sabab kasusehanbi iyan
sumakup ne ka'am si me' kabinasahan talabey si Isa Almasihin, supaya du isab ka'am
kēgan manamal bang pahadje Tuhanin ne Isa Almasi si pagmatahan me' manusiya'in
kēmon. 14 Bang ka'am binissā-bissāhan pegge' patuhut ka'am pu si Isa Almasi, subey
ka'am kēgan pegge' hātinen lu'u si ka'am Niyawa mabalakatanin, iye Niyawa Tuhanin.
15 Bang ka'am magsandal kasusehan, ambat ne basta duma'in hadja pagjānannen
me' hinangan la'at kuwe' mono' a'a atawa nangkew atawa maghinangan la'at seddili
atawa ngulebe'an hinang sawe'bi. 16 Saguwa' bang ka'am magsandal kasusehan pegge'
patuhut ka'am pu si Isa Almasi, na, da'a ka'am iya' saguwa' magsukul te'ed ka'am si
Tuhan pegge' ka'am suku' pu Isa Almasi.
17 Ta'abut ne waktuhin tagna'an Tuhanin ne hinukum me' a'a si dunyahin duk iye
hinukumne dehelluhin me' a'anen. Bang me' kasusehan matekka si kite bi kuwe'itu
inin, iye hukumanne si kitehin bi me' a'anen, pasōng pe te'ed la'at matekka si me'
mangga'i makahagad si aka-aka mahāp amban Tuhanin.
18 Pa'in kitabin hep,
"Me' a'a manuhut Tuhanin agen ga'i timbul. Na, sa'ingge ne katimbul me' a'a mangga'i
manuhut Tuhanin duk me' a'a dusehanin?"
19 Hangkan hep bang ka'am magsandal kasusehan bu amban baya' Tuhan du, pasōngun
bi paghinangbi mahāpin duk pangandelun bi dibin dambūs-būs si Tuhan pegge' iye
mamapanjari ka'amin duk tumananne du sanggupnen we' ga'i ka'am ambananne.

5

Panessa' si me' bahi'in duk si me' lella mabata'in

1 Niya' isab batang pa'inku si ka'am me' bahi' malu'uhin pegge' aku inin bahi' du isab
kuwe' ka'amin. Takiteku duk duwe mataku inin kabinasahan talabey Isa Almasihin.
Duk sumakup du ku isab iyan bang pinahadje ne iye si pagmatahan me' manusiya'in
kēmon. 2 Iye inin batang pina'inku si ka'amin: ipatun bi pahāp-hāp me' masandel pu
si Isa Almasi pinangandel Tuhan si ka'amin. Siye iyan dalil me' bili-bili duk ka'am
dalil me' a'a mangipat bili-bilihin. Hangkan subey ka'am sinna ngipat siye pegge' inin
kinabaya'an Tuhanin duk da'a ka'am subey ginagahan. Ipatun bi siye duma'in pegge'
suweldobin inapasbin saguwa' pegge' asal mabaya' ka'am maghinang para si siye. 3 Da'a

ka'am magmanda si me' pinangandel si ka'amin saguwa' subey ka'am pangalekkatande
maghinangan mahāpin. 4 Manjari bang balik ne pitu Isa Almasi, iye dalil nakura' me' a'a
mangipat bili-bilihin, niya' iyan panumbasne ka'am hāp manamal duk asal ga'i te'ed
pinda, hātinen, sumakup ka'am si sahayanen salama-lama.
5 Na, ka'am isab me' lella mabata'in pe, tuhutun bi me' tolo' me' bahi'in. Duk
subey ka'am kēmon magtabang-tinabang diyawa' pagateybin. Pegge' pa'in kitabin hep,
"Kuntarahan Tuhanin me' malangkew ateynen saguwa' ka'ase'anne me' madiyawa'
ateynen." 6 Hangkan magpadiyawa' ka'am si Tuhan Mabalakatanin supaya ka'am
palangkewne bang ta'abut ne waktu pangeddewnen. 7 Pangandelun bi si iye kēmon
kasusehanbin pegge' iye ngipat ka'amin.
8 Pahāpun bi pamikilbin duk papateng-pateng ka'am. Bantabin nakura' seyitanin
batang ngusa' ka'am duk ne ka'am ga'i nuhut Tuhanin. Kuwe' iye lima'ung ngigel
maglunsul ne pa'in miha bang sine takakannen. 9 Patetegun bi sandelbi si Tuhanin
duk tuwasanun bi nakura' seyitanin, pegge' kata'uhanbi du we' duma'in hadja ka'am,
saguwa' bisan me' pagkasibi masandel pu si Isa si me' kalahat-lahatan si dunyahin,
magsandal du isab kuwe' ka'amin. 10 Saguwa' ubus ka'am magsandal daddali', pahāp
Tuhanin du ka'am duk ne ga' niya' sala'-sala'bi duk pabasagne ateybin duk patetegne
te'ed sandelbi si iyehin. Tuhanin malasa duk ma'ase' manamal. Tapene' ka'am we' ne
hinangne me' a'ane supaya ka'am pinahadje si surga' pegge' magdambuwa' ka'am duk
Isa Almasi. 11 Pata' iye pinahadje pegge' balakatnen ga' niya' tamananne. Amin.

Bissā si panambusan

12 Si Silas manabangan akuhin nulat sulat mapandak inin. Dambuwa' iye pungtina'ite
bi sandel pu si Isa Almasi asal pangandelanku te'ed. Sulatante ka'am pegge' batang
pa'asigku ateybin duk supaya ka'am ngata'u sabab lasa duk ase' Tuhan si ka'amin. Da'a
te'ed tayikutanun bi lasane si ka'amin.
13 Me' masandel pu si Isa Almasi si lahat Babilonin, tapene' du isab siye we' Tuhanin,
mabo'o bissā piyu si ka'am we' essebde ka'am. Mabo'o bissā isab si Markus itu' we'
essebne ka'am. Si Markus inin pangimmatku iyehin kuwe' anakku ne. 14 Magsalam-
sinalam ka'am pamakitebi lasabin.
Karayaw pasanyang Tuhanin ateybin, kēmon ka'am suku' pu si Isa Almasihin. *Was-
salam*

Kaduwe sulat amban si Petrosin

Pahāti sabab kaduwe sulat amban si Petrosin

Sinulat inin si me' masandel pu si Isa Almasi makanat-kanat si me' kalahatanin. Masa miya'an ekka me' guru magtolo' me' tolo' ga'i bennal hangkan sinulat inin pamanolo' me' masandel pu si Isahin duk siye ga'i kahagad si me' tolo' me' a'a miya'an.

Ekka panessa'-nessa' si me' masandel pu si Isa Almasihin tu'u. Dina'ak te'ed si siye hinalli'an me' guru magtolo' mangga'i mabennalin. Dina'ak isab hinalli'an me' a'a mangga'i makahagad sabab pabalik si Isa si dunyahin. Pa'inne we' asal bugtu' si Isa Almasi balik si dunya. Duk inaka isab we' ne bayu'-bayu'an ma'umantagin bang sōng kiyamat ne.

1 Sulat inin amban aku, si Simon Petros, dambuwa' dara'akan Isa Almasi, duk kawakilan ku we' ne dina'ak magmahalayak lapalnen. Pasampayku sulat inin piyu si ka'am kēmon me' masandel pu si Isa Almasihin. Iye Tuhanten bi duk iye manimbul kitehin bi. Pegge' bentel iye, ga' kite bi pinagbidda' we' ne saguwa' sandel pinapīne dem ateybin duk sandel pinapitune dem atey kamihin sali'-sali' du mahalga'.
2 Karayaw magkasōng tabangne si ka'amin duk pasōng du ngasanyang dem ateybin sakali' pasōng isab pangata'ubi Tuhanin duk Isa Almasi, Panuhutanten bi.

Tapene' duk tinawag we' Tuhanin

3 Sabab balakat Tuhanin tinabangan kite bi we' ne duk tatuhutte bi kēmon panganda'akannen duk tahinangte bi sasuku mahāpin. Hangkan kite bi tabanganne pegge' kata'uhante bi ne Isa Almasi duk pinene' hep kite bi we' Isa Almasi supaya talekkatte bi addatne mahāpin duk tumuhut kite bi si iye pinahadje. 4 Sabab balakat Tuhanin pinangurung we' ne si kite bi me' bakas pananggupne si kitehin bi, me' pananggupnen hāp manamal duk mahalga'. Sabab me' pananggupne inin, ga'i ne subey ūtante bi me' napsu si dunya makapagka'at kitehin bi, duk addatten bi makajari ne neppu addat Tuhanin. 5 Bang kabaya'anbin we' addatbin kuwe' addat Tuhanin subey te'ed ge'esanbi pinahāp kawul-pi'ilbin pegge' sandelbin subey patuhutan kawul-pi'il hāp. Duk magge'es ka'am supaya ngalalem kata'ubin. 6 Subey isab ka'am ta'u mages dibin. Duk subey ka'am ta'u magsandal bang ka'am katekkahan kasusehan. Subey isab tuhutbi Tuhanin dambūs-būs ateybin. 7 Subey kalasahanbi me' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin duk bisan isab me' a'a mangga'i masandelin. 8 Bang kēmon tasulat inin luwal hinangbi duk asal pasōng pe hinangbi, bugtu' niya' ka'ujudan kēmon hinanganbin duk niya' kagunahanne duk pasōng isab kata'uhanbi Isa Almasi, Panuhutanten bi. 9 Saguwa' bisan a'ahin sandel pu si Isa, bang ga'i du hinangne me' pina'inku miya'an, kuwe' iye a'a pessek atawa a'a ga'i ngite bang tala pegge' takayipatne ne we' bakas ta'ampun ne we' Tuhanin me' dusene matu'uhin.
10 Hangkan hep me' kapungtina'ihanku, pagge'esanun bi te'ed nuhut me' pina'inku miya'an supaya asal tabugtu'bi we' tapene' ka'am we' Tuhanin duk tatawag ka'am we' ne nuhut iye. Bang inin hinangbi, ga'i te'ed lebbahanbi sandelbi si Tuhanin. 11 Bang hinangbi du bakas pina'inku miya'an, inurungan du ka'am kapatut pī dem pagbaya'an Isa Almasi, Panuhutanten bi duk manimbul kitehin bi. Duk magbaya' iye salama-lama.
12 Iye hep inin sababnen hangkan ka'am luwal pa'essebanku sabab me' inin, bisan ne andang kata'uhanbi duk asal teteg ne ka'am nuhut tolo' mabennal bakas takalebin. 13 Tapikilku patut ka'am pa'essebanku sabab me' inin pādpād ellum pe ku. 14 Kata'uhanku we' tapit ne kamateykun pegge' bakas pinakita'u si aku we' Panuhutanten bi Isa Almasi. 15 Hangkan hep ge'esanku te'ed ma'esseban ka'am supaya luwal ta'essebbi me' pina'inku inin bang ne ku matey.

Me' mangite pamahadje Isa Almasihin

16 Duma'in kissa hininang-hinang hadja inaka kami si ka'amin pangaka kami sabab
balakat Isa Almasi, Panuhutanten bi duk sabab pabalikne mapituhin. Saguwa' asal
takite kami duk me' mata kamihin sahayanen. 17 Asal la'i te'ed kami sakali' iye
pinahadje duk pinakitehan sahayanen we' Samane Tuhanin. Niya' hep suwala amban
Tuhan magpa'in, "Inin Anakku kalasahanku manamal, kasulutan ku te'ed si iye." 18 Asal
takale kami suwala inin missā amban surga' sābu kami la'i nuhutan Isa Almasi diyata'
punu pamahadjehan Tuhan Anaknen.
19 Sabab takite kami duk takale kami diyata' punu miya'an, pasōng kabugtu'an kami
we' to'o me' pina'in kanabi-nabihan awwalley sabab Almasihin. Subey te'ed asipbi
pina'innen pegge' kuwe' iyan payita'an ninag dem kalindeman sampay tekka ellew
papitu Isa Almasi mabalikin. Almasi kuwe' dalil māga ngadanta'an dem ateybin.
20 Saguwa' essebun bi pina'inku inin pegge' importante manamal, we' ga' niya' a'a bang
dihananne hadja ta'u magpahāti me' pinasulat we' Tuhan dem kitabin. 21 Pegge' me'
bissā Tuhan dem kitabin duma'in amban pikilan manusiya'. Saguwa' me' a'a ginuna
Tuhan magpalata' lapalnen, pagbaya'an we' Niyawa Tuhanin hangkan tabissāde duk
sulatde me' bissā Tuhanin.

2

Me' guru ga'i bennal

1 Masa awwalley niya' me' a'a magpa'in we' siye me' nabi amban Tuhan bu ga'i
to'o. Damikkiyan isab kuwe'itu niya' du iyan paguwa' diyalemanbi me' a'a magpa'in
we' siye me' guru saguwa' me' panolo'den ga'i to'o. Magtolo' siye iyan me' tolo'
makapagka'at sandelbi pu si Isa Almasihin. Bisan si Isa, amuden, matey muwasan
duseden saguwa' tayikutande iye. Hangkan bessuwang siye iyan katekkahan mulka'
Tuhanin. 2 Ekka iyan ngalekkat me' hinangande maka'iya'-iya'in duk sabab hinangande
mala'at miya'an, binissā-bissāhan iyan tolo' mabennal sabab Isa Almasihin. 3 Me' guru
mangga'i mabennal inin napsuhan si sīn hangkan paguntungande ka'am iyan duk me'
kissade mangga'i mato'ohin. Andang ne siye inin kalabo'an hukuman. Tuhanin ga'i tuli,
asal leggane du siye.
4 Bisan me' mala'ikat magdusehin ga' du ka'ase'an we' Tuhanin saguwa' ilakasan
siye we' ne dem narka'. Duk ī' siye la'i kuwe'itu kinalabusu dem lindem ngagadan
ellew paghukumin. 5 Me' a'a si dunya awwalley isab, ga' siye ka'ase'an we' Tuhanin
saguwa' sabab duseden ilaseyan we' Tuhanin dunya inin. Luwal tinimbulnen si Nu
duk sawe'ne pitu'in. Ga' pe laseyin luwal si Nu miya'an magusihat si me' a'ahin dina'ak
pinabentel me' hinanganden. 6 Ineggas isab we' Tuhanin awwalley puweblo Sodomin
duk puweblo Gomorahin pangalegga me' mala'ihin pegge' dusehan siye manamal,
supaya niya' pamintangan me' a'a sinduwe mangga'i matalew si Tuhanin. 7 Sakali'
ineggas lahat miya'an tinimbul si Lot we' Tuhanin. Si Lot inin a'a hāp duk sasew
dem pikilannen sabab me' a'a maba'isan duk mangalanggalan sara' Tuhanin si lahatne
miya'an. 8 Kahaba' ellew dukka dem ateynen sakali' takalene duk takitene me' hinan-
gande mala'atin. 9 Kēmon inin me' upama we' Tuhanin ta'u nabangan me' masandel
si iyehin duk paluwasne siye amban dem kasusehanden. Tahātite isab we' asal ta'u
du Tuhanin ngalegga me' maghinangan mala'atin saguwa' agadne ellew paghukumin.
10 Lagi' ne me' a'a maba'isanin duk me' mangga'i mapakale si me' magbaya'in asal legga
Tuhanin.
Me' guru mangga'i mabennalin bahani duk abbuhan siye. Ga'i siye magaddat si me'
mala'ikatin, bisan miya'an bissā-bissāhande pe. 11 Bisan du me' mala'ikatin, basag te'ed
siye duk langkew pe siye amban me' guru mangakkal inin, ga'i du siye pī si harapan

Tuhanin missā-missāhan atawa nuntutan me' pagkaside mala'ikatin. 12 Saguwa' me'
guru inin kuwe' hayep talun. Me' hayep inin ga'i ta'u mikil duk iye hadja kasuddahan-
den siniggew duk pinapatey. Me' a'a inin, ine-ine pa'asek dem pikilande iye miya'an
hininangden, bu bissā-bissāhande pe mangga'i tahātiden. Bugtu' du siye magka'at.
13 Mole' si siye du me' mala'at hininangde si sawe'den. Sinna siye nganduhulan napsu
baranden bisan ellew pe. Mo'o ka'iya'an hadja siye si ka'am duk sinna siye ngakkalan
ka'am pegge' pasawu siye si ka'am magkakanan bu la'at me' hinanganden. 14 Sinna siye
luwal mayam si me' dende duk pagba'isande. Ga'i siye kaduhulan magduse. Bo'ode
magduse me' malamma sandelne si Tuhanin. Napsuhan siye duk pandey ne siye
ngeddo' ine-ine kabaya'ande. Pagmulka'an Tuhanin du siye. 15 Pasape' siye amban
tolo' mabentelin. Iye tinuhutden hinangan dambuwa' nabi awwalley inēnan si Bala'am
anak si Beyor. Si Bala'am inin sinna hep si sīn hangkan ngatu iye bisan maghinang la'at
basta tinangdanan hadja iye. 16 Saguwa' ka'amāhan iye sabab dusene miya'an. Missā
kura'nen kuwe' a'a, mages iye hangkan ga' luma'us pagdupangannen.

17 Me' guru mangakkalin kuwe' kupung teggang. Kuwe' isab siye gabun tabo'o baliyu.
Ga' niya' kagunahan me' panolo'den duk ga'i ngurung kahāpan si a'a. Niya' ne andang
panyap Tuhanin patenna'ande dem kalindeman manamal. 18 Pandey siye missā-missā
saguwa' ga' niya' kagunahanne. Kati-katide me' ba'ahu bakas manayikutan me' sawe'de
madusehanin supaya siye magduse balik. Magtolo' siye we' ga'i la'atan bang luwal
ūtante napsu baranten. Kuwe' miya'an pangati-ngatiden. 19 Sanggupande me' a'ahin we'
bang siye tinuhutden makajari siye maghinang ine-ine kabaya'ande pegge' ga' du niya'
amude. Bu pa'in iye mato'ohin, bisan siye kuwe' du banyaga' me' addatde mala'atin.
Pegge' sasuku tinagi maghinangan ine-ine, binanyaga' ne iye we' hinanganne miya'an.
20 Bang niya' me' a'a ngalebbahan me' hinangan mala'at si dunya inin sabab sandel
ne siye pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi duk manimbul kitehin bi, ubus bu balik du
siye maghinangan miya'an duk tinagi ne siye magduse, pasōng la'at ka'umantaganden
amban tagna'in. 21 Gam pe miya'an siye ga' bakas ngata'uhan lān tudju Tuhanin
amban bang ubus kata'uhande, tinayikutan du we' de panganda'akan Tuhan inaka si
siyehin. 22 Hininangde miya'an kuwe' du pina'in eli'an inin, “Asuhin kakanne balik
bakas inuta'annen,” duk “Bawi bakas pinandihin balik du pī ngaluglub dem pisak.”

3

To'o du we' pitu balik Panuhutanten bi

1 Me' bagayku kinalasahankun, kaminduwe ne ku inin nulat si ka'am. Hangkan
ka'am sulatanku pegge' batang ka'am pa'essebanku sabab me' kinata'uhanbin ne duk
teteg pikilanbi mahāpin. 2 Kabaya'ankun we' essebbi te'ed me' pina'al me' kanabihan
awwalley duk me' panganda'akan Panuhutanten bi duk manimbul kitehin bi, Isa
Almasi. Kēmon panganda'akan si Isa inin inaka si ka'am we' me' a'a kawakilannen.
3 Tagna' subey essebbi we' si me' ellew dambuli niya' iyan me' a'a piyu si ka'am, me'
a'a luwal ngūtan napsuden. Duk hinangde ka'am iyan dagey, 4 pa'inde, “Duma'in ke
Isa Almasi bakas nanggup we' balik du iye pitu? Na, antag ne iye? Ubus ne matey
me' kapapu'anten bi,” pa'inde, “saguwa' dunya inin ga' du pinda kemuwe tagna'ne
pinapanjari.” 5 Asal pagtu'urande ga'i inesseb we' awwalley missā hadja Tuhanin
bessuwang manjari langit duk bulakin, duk pinaguwa' we' ne bulakin amban dem
bohe'. Duk kēmon bayu'-bayu'an si dunyahin ellum sabab bohe'. 6 Duk bohe' du isab
makapagka'at dunya tagna'in sakali' ilatapan we' Tuhanin. 7 Saguwa' bakas missā
isab Tuhanin we' langit duk bulak kuwe'itu inin ineggas du bang tekka ne ellew
pangahukumne me' a'a mangga'i matalew si Tuhanin duk magmula siye kēmon.

8 Saguwa' me' bagayku, da'a te'ed kayipatanun bi da bayu' inin we' bang si Tuhan da
ellewin kuwe' da ngibu tahun duk da ngibu tahunin kuwe' da ellew du. Sali'-sali' du si
iye da ellewin duk da ngibu tahunin. 9 Kannal me' a'a sinduwehin we' lomboy Tuhanin
duk ga'i du tumananne sanggupnen. Saguwa' hangkan ga' pe tumananne pegge' asal
agad-agadne kaw du pagsusunanbi dusebin. Pegge' ga'i iye baya' we' niya' bisan
dambuwa' ilegga saguwa' kabaya'annen we' kēmon pagsusunande duk lebbahande
duseden.
10 Saguwa' asal pitu du balik Isa Almasi, Panuhutanten bi. Keddut iyan papitunen,
kuwe' katekka a'a panangkewin. Ellew iyan makakale me' a'ahin begeddu pales
manamal duk bessuwang tunag we' ebbut kēmon bayu'-bayu'an diyata' langitin duk
lanyap langitin. Damikkiyan kēmon maniya' tu'u si dunyahin sampay dunyahin eggas
du isab duk lanyap. 11 Na, pegge' kata'uhanbi ne we' lanyap du kuwe' miya'an dunya
inin si pasōngan, subey ne pahāpbi me' hinanganbin duk subey ka'am dambūs-būs nuhut
Tuhanin 12 sābubi mangagad-ngagad katekkanen. Pagge'esanun bi te'ed ngahinang
kinabaya'an Tuhanin duk mura tekka ellew papitunen - ellew ka'eggas langitin duk
magka'at ne duk me' bayu'-bayu'an diyata' langitin tunag we' ebbut. 13 Saguwa' bakas
nanggup isab Tuhanin we' urunganne kite bi langit ba'ahu duk dunya ba'ahu. Duk asal
ga' niya' la'at la'i, hāp hadja kēmon. Inin inagad-agadten bi.
14 Hangkan hep me' bagayku, sābubi mangagadan ellew miya'an, ge'esanun bi te'ed
supaya ga' niya' la'at-la'atbi atawa salla'-salla'bi si matahan Tuhan duk kasulutan
Tuhanin si ka'am. 15 Subey kimmatanbi we' hangkan ga'i pe pitu Panuhutanten bi
supaya makatagad pe me' a'ahin magsusunan duseden duk siye timbul. Si Paul,
pungtina'ite bi kinalasahanin, kuwe' inin du isab sinulatne si ka'amin amban kata'u
pangurung Tuhan si iyehin. 16 Kuwe' miya'an pina'inne dem me' sulatnen kahaba'
iye nulat. Niya' me' pa'inne hunit hināti hangkan me' mangga'i makahātihin duk me'
mamura tabo'o pasape'in pindahande hātinen. Kuwe' miya'an du isab hinangden si me'
sinduwe tasulat dem kitabin. Hangkan asal ilegga du siye sabab hinangande inin.
17 Hangkan me' bagayku, sessa'ante ka'am. Kata'uhanbi ne du sabab inin, hangkan
papateng-pateng ka'am kaw ka'am tabo'o pasape' we' me' panolo' me' a'a mala'at inin
duk ga'i ne ka'am pateteg si tolo' mabennalin. 18 Saguwa' subey pasōngbi ne pa'in
pangandelbi si lasa duk ase' Isa Almasihin duk pasōngun bi pangata'ubi iyehin. Iye
Panuhutanten bi duk manimbul kitehin bi. Subey iye pinudji kuwe'itu sampay salama-
lama. Amin. *Wassalam*

Tagnaˈ sulat amban Yahiyahin
Pahāti sabab meˈ tellu sulat amban Yahiyahin

Si Yahiya inin dangan meˈ sampūˈ duk duwe tapeneˈ si Isa Almasi dinaˈakne magmahalayak lapalnen. Panulat Yahiya sulatne inin, bahiˈ ne iye.

Sulatne tagnaˈin pinasampay si kēmon masandel pu si Isa Almasi si kalahat-lahatanin. Masa miyaˈan niyaˈ meˈ aˈa magtoloˈ manggaˈi mabennalin. Paˈinmeˈsinduwehinweˈ si Isa dumaˈin Anak Tuhanin saguwaˈ manusiyaˈ hadja. Meˈsinduwehinisabmagpaˈinweˈ Anak Tuhanin gaˈ bakas magbaran manusiyaˈ. Duk niyaˈ pe meˈ panoloˈ seddili.

Si sulatne inin magaka Yahiya pinapastiˈ weˈ si Isa Almasi bennal Anak Tuhanin duk bennal isab iye manusiyaˈ.

Sessaˈanneisabmeˈ aˈahinweˈ subey pandogahande teˈed meˈ magtoloˈ si siyehin bang magsaliˈ ke panoloˈden duk toloˈ Almasihin supaya halliˈande toloˈ manggaˈi mabennalin.

Papastiˈne isab tuˈu weˈ kēmon meˈ masandel pu si Isa Almasihin duk mamalasa si Tuhanin subey isab kalasahande meˈ pagkasiden.

Kaduwe sulatnen pinasampay si dambuwaˈ “dende tapeneˈ weˈ Tuhanin duk si meˈ anaknen.” Dinaˈakisabsiyemaglasa-ilasaduktinoloˈansiyeweˈne sabab meˈ aˈa magtoloˈ manggaˈi mabennalin.

Katellu sulatnen pinasampay si dambuwaˈ lella inēnan si Gayus. Sinanglitan weˈ ne si Gayus peggeˈ sayuˈ iye duk tinabang weˈ ne meˈ masandel pu si Isa Almasi malumengngan magmahalayakin.

Lapal mangurung umulin

1 Sulatante kaˈam sabab Isa Almasi, iye Lapal mangurung umulin. Tagnaˈ awwalley pe teˈed andang ne iye. Takale kami iye missā duk takite kami iye duk meˈ mata kami inin. Aweˈ, takite kami iye duk taˈantan kami duk meˈ tangan kami inin. 2 Pinakitehan iye si bantuk manusiyaˈ. Asal takite kami iye hangkan naksiˈ kami ngakahan kaˈam sabab mangurung umul manggaˈ niyaˈ tamanannen. Tagnaˈley laˈi iye si Samane Tuhanin duk pinakitehan iye si kami. 3 Manjari inaka isab weˈ kami si kaˈam bakas takite duk takale kamihin supaya kaˈam matuk si kami duk kite bi kapagdambuwaˈ duk Samate bi Tuhanin duk sampay Anaknen, Isa Almasi. 4 Sulatante kaˈam inin supaya jukup kēgten bi kēmon.

Tuhanin dantaˈ

5 Inin bakas takale kami amban Isa Almasihin duk aka kami isab si kaˈam: weˈ Tuhanin asal dantaˈ duk gaˈ niyaˈ kalindeman si iye. Hātinen asal gaˈ teˈed niyaˈ duse-dusene. 6 Hangkan bang paˈinte weˈ magdambuwaˈ kite duk Tuhanin bu patennaˈ pe kite dem lindem, hātinen maghinangan pe kite laˈat, magdustaˈ kite. Takite du si meˈ bissāten duk si meˈ hinanganten weˈ magdustaˈ kite. 7 Saguwaˈ bang patennaˈanten dem dantaˈ kuweˈ Tuhanin dem dantaˈ, manjari magdambuwaˈ dem atey kite bi kēmon, duk sabab lahaˈ si Isa, Anak Tuhanin, puwas kēmon duseten duk sutsi ne kite.

8 Bang paˈinte weˈ gaˈ niyaˈ duse-dusete, akkalante hadja diten duk gaˈ niyaˈ kabennal dem ateyten. 9 Saguwaˈ bang bennalante duseten si Tuhan, ampunne duseten duk sutsine ateyten amban kēmon hinangante malaˈatin. PeggeˈiyeininpananggupTuhanin duk hinangannen bentel. 10 Bang paˈinte weˈ gaˈ kite bakas magduse, kuweˈ du paˈinte weˈ Tuhanin dustaˈan duk gaˈ ennaˈte meˈ panoloˈnen dem ateyte.

2

Si Isa mapaselletin

1 Me' anak-ampuku, sulatante ka'am inin supaya ka'am ga'i magduse. Saguwa' bang
niya' kapagduse, niya' du pasellet maghāp kite duk Samate Tuhanin. Mapasellet inin
si Isa Almasi mabentelin. 2 Duk Isa Almasi tahinang kuluban hep pamuwas duseten bi.
Duk duma'in hadja duseten bi saguwa' sampay duse me' manusiya'in kēmon pinuwasan
we' Isa Almasi.
3 Tabugtu'te bi we' kata'uhante Tuhanin bang tuhutte bi me' panganda'akannen.
4 Bang niya' a'a magpa'in we' kata'uhanne Tuhanin, bu ga'i du tuhutne me' pan-
ganda'akannen, a'a miya'an dusta'an duk ga' niya' kabennal dem ateynen. 5 Saguwa'
sasuku manuhut lapal Tuhanin iye mabugtu' mamalasa si Tuhanin. Kuwe' inin pak-
abugtu'ten we' magdambuwa' kite duk Tuhanin. 6 Sasuku magpa'in we' magdambuwa'
iye duk Tuhanin subey kawul-pi'ilnen kuwe' kawul-pi'il si Isa Almasi patu'une si
dunyahin.

Da'akan ba'ahuhin

7 Na, me' bagayku kinalasahankun, panganda'akan sinulatku si ka'am inin duma'in
ne ba'ahu. Kemuwebi sandel pu si Isa Almasi, asal lu'u ne si ka'am da'akan inin. Inin
hep usihat bakas takalebin we' subey ka'am maglasa-ilasa. 8 Saguwa' makajari isab
kimmatante ba'ahu da'akan sinulatku inin. Panganda'akan inin tinuhut we' Almasi duk
tinuhut isab we' bi. Nagna' ne tahala' kalindemanin duk ninag ne danta' te'edin.
9 Sasuku magpa'in we' dem danta' ne iye, bu bunsi du iye si pagkasine masandel pu si
Isa Almasihin, masi du iye dem kalindeman sampay kuwe'itu. 10 Saguwa' mamalasa
si pagkasine masandel pu si Isa Almasihin, patenna'annen dem danta' ne duk ga'
niya' makapagduse iye. 11 Saguwa' mabunsi si pagkasinen, dem lindem pe, hātinen
maghinangan la'atan du iye. Lumengngan iye bu ga'i kata'uhanne bang tungan iye
pegge' kuwe' iye a'a pessek pegge' ga'i iye makakite dem lindem.
12 Sulatante ka'am me' anak-ampuku, pegge' ta'ampun ne me' dusebin sabab Isa
Almasi. 13 Sulatante ka'am me' a'a bahi'in, pegge' kata'uhanbi du Almasihin, tagna'
awwalley andang ne iye. Sulatante ka'am me' lella mabata'in, pegge' ga'i ka'am tabo'o
we' me' sassat nakura' seyitanin.
14 Sulatante ka'am me' anak-ampukun, pegge' kata'uhanbi du Samabi Tuhanin.
Sulatante ka'am me' a'a bahi'in, pegge' kata'uhanbi du Almasihin, andang ne iye tagna'
awwalley. Sulatante ka'am me' lella mabata'in, pegge' pagen dem ateybin. Teteg lapal
Tuhanin dem ateybi duk ga'i ka'am tabo'o we' me' sassat nakura' seyitanin.
15 Da'a ka'am kahāpan maghinang sa hinangan me' a'a ma'ekka tu'u si dunya inin, duk
da'a ka'am kahāpan si me' bayu'-bayu'an si dunya inin. Sasuku kahāpan si kēmon inin,
ga'i malasa si Samane Tuhanin. 16 Pegge' kēmon suku' si dunya inin, hātinen me' mala'at
pagnapsuhan baranten, duk me' takiteten bu pagnapsuhante, duk me' pagabbuhan
manusiya'in, kēmon inin amban dunya inin hadja duk duma'in amban Samate Tuhanin.
17 Palabey du hadja dunya inin duk kēmon pagnapsuhan manusiya'in. Saguwa' kēmon
maghinangan kinabaya'an Tuhanin, ellum si surga' salama-lama.

Kuntara Almasihin

18 Me' anak-ampuku, sōng ta'abut ne ganta'an dunya inin. Bakas ka'akahan ne ka'am
we' pitu du kuntara Almasihin. Kuwe'itu ekka ne tu'u me' kuntara Almasi hangkan
kata'uhante we' tapit ne ganta'an dunyahin. 19 Me' kuntara Almasi inin bakas nuhut kite
bi du tagna'. Saguwa' tahala' siye amban kite bi pegge' ga' du siye bennal magdambuwa'
dem atey duk kite bi. Bang asal magdambuwa' dem atey siye duk kite bi, pateteg si' siye

miya'an si kite bi. Saguwa' tahala' siye supaya mattan we' ga' siye magdambuwa' dem atey duk kite bi.

20 Saguwa' ka'am duma'in kuwe' siyehin. Bakas ne pinapiyu we' Almasi si ka'am
Niyawa Sutsihin hangkan kēmon ka'am kata'uhanbi tolo' mabennalin. 21 Sulatante
ka'am duma'in pegge' awam ka'am si tolo' mabennalin, saguwa' pegge' kata'uhanbi
du tolo' mabennalin. Duk kata'uhanbi isab we' ga' niya' dusta' paguwa' amban tolo'
mabennalin.
22 Na, sine te' madusta'anin? Madusta'anin a'a magpa'inin we' si Isa duma'in Almasi-
hin, iye tapene' Tuhan magbaya'in. A'a magpa'in inin Kuntara Almasi. Ga'i iye kahagad
si Tuhanin duk si Anaknen. 23 Sasuku magpa'in we' ga'i iye kahagad we' si Isa Anak
Tuhanin, ga'i isab iye kahagad si Tuhanin. Sasuku patampak magpa'in we' si Isa asal
Anak Tuhanin, kahagad du isab iye si Tuhanin.
24 Hangkan enna'unbi te'ed dem ateybi usihat sabab si Isa Almasi bakas takalebin
tagna'bi sandel si iye. Bang teteg dem ateybi bakas takalebi miya'an, asal magdambuwa'
ne ka'am duk Anak Tuhanin sampay Samanen. 25 Bu iye hep inin bakas pananggup
Almasihin we' urunganne kite bi umul salama-lama.
26 Sulatante ka'am inin sabab me' a'a manuleyan ka'am mamadupangin supaya ka'am
tabo'ode pasape' amban tolo' mabennalin. 27 Saguwa' bakas ne du pinapiyu we' Almasi
Niyawanen lu'u dem ateybi hangkan ga'i ne ka'am subey tinolo'an we' sine-sine. Tolo'an
Niyawa Tuhanin du ka'am sabab kēmon bayu'-bayu'anin. Kēmon panolo'nen bennal.
Ga'i iye magdusta'. Hangkan tuhutun bi me' panolo'nen supaya ka'am magdambuwa'
duk Almasi.
28 Awe', me' anak-ampuku, subey ka'am magdambuwa' duk Almasi supaya si ellew
papitune balikin, ga'i kite bi tinalew duk ga'i kite bi iya' nengge si harapanne.
29 Kata'uhanbi we' bentel Almasi hangkan kata'uhanbi we' sasuku maghinangan
mabentelin, anak Tuhanin iye.

3

Me' anak Tuhanin

1 Pakale ka'am. Asal hadje lasa Tuhan si kitehin bi. Hawal hadje lasanen inēnan kite
bi we' ne me' anakne. Duk asal me' anak Tuhanin hep kite bi. Pegge' me' a'a ma'ekka
si dunyahin ga'i kata'uhande Tuhanin, hangkan ga'i kite bi kata'uhande. 2 Me' bagayku
kinalasahankun, me' anak Tuhanin ne kite bi; ga' pe kite bi pinakitehan bang manjari
ine kite bi. Saguwa' kata'uhante bi we' pagbalik Almasi pitu, manjari kuwe' iyehin ne
kite bi pegge' kitete bi ne te'ed iyan bantuknen. 3 Sasuku ngase-ngase we' ujud kuwe'
Almasihin du iye, subey luwal pasutsine ateynen kuwe' Almasihin sutsi.
4 Sasuku magdusehin, langgalanne sara' Tuhanin pegge' bang magduse kite lang-
galante ne sara' Tuhanin. 5 Kata'uhanbi we' pitu Almasi si dunya muwasan duse me'
manusiya'in kēmon bu iye ga' te'ed niya' duse-dusene. 6 Hangkan sasuku magdambuwa'
duk Almasihin, ga'i ne iye magduse. Sasuku magduse pe, ga' bakas tasabutne sabab
Almasi duk ga' bakas kata'uhanne Almasi.
7 Me' anak-ampuku, pahatul-hatul ka'am supaya ka'am ga'i tabo'o pasape' amban tolo'
mabennalin. Sasuku maghinangan mabentelin, bentel iye kuwe' Almasihin. 8 Sasuku
luwal magdusehin, suku' si nakura' seyitanin iye. Pegge' kemuwe tagna' awwalley
magduse seyitanin. Duk iye jānnen hangkan Anak Tuhanin pitu si dunya, supaya
paka'atanne me' hinangan seyitanin.
9 Sasuku me' anak Tuhanin, ga'i ne magduse pegge' la'i ne dem ateyde addat Tuhanin.
Duk pegge' Tuhanin ne samaden, ga'i ne siye magduse. 10 Inin pagbidda'an me' anak

Tuhanin duk me' anak seyitanin: mangga'i maghinangan mabentelin atawa mangga'i mamalasa si pagkasinen duma'in iye anak Tuhanin.

Maglasa-ilasa ka'am

11 Tagna'bi sandel pu si Isa Almasi iye inin usihat takalebin we' subey kite bi maglasa-ilasa. 12 Da'a kite bi kuwe' si Kabilin. Si Kabil ley suku' si seyitanin duk pinapatey we' ne pungtina'inen. We'ey te' pinapatey we' ne? Pinapatey we' ne pegge' me' hinangan pungtina'inen hāp bu me' hinangannen la'at.
13 Hangkan me' kapungtina'ihanku, da'a ka'am ulali' bang kabunsihan ka'am we' me' a'a mangga'i manuhut Tuhanin. 14 Kata'uhante bi we' kuwe'itu duma'in ne kite bi kuwe' dalil bakas matey saguwa' ellum ne te'ed kite bi. Kata'uhante bi inin pegge' kalasahante bi ne me' pagkasiten bi. Mangga'i mamalasahin, kuwe' dalil matey pe iye.
15 Sasuku bunsi si pagkasine, kuwe' du iye bakas mapatey. Duk kata'uhanbi we' a'a bakas mamapateyin, ga' niya' umulne salama-lama. 16 Kata'uhante bi bang sa'ingge lasa mabennalin, pegge' Almasi, sabab lasane si kitehin bi pangalilla'ne umulnen duk matey iye muwasan me' duseten bi. Hangkan kite bi isab subey pangalilla'te bi bisan umulten para si me' pagkasiten bi. 17 Bang niya' a'a taga ka'elluman bu takitene pagkasinen kasukalan bu ga'i tabangne sukal pagkasine miya'an, hātinen ga'i iye malasa si Tuhan.
18 Me' anak-ampuku, da'a kite bi malasa si bissā hadja. Saguwa' bang pa'inte malasa kite si pagkasiten, subey pato'ote bissāten duk patuhutante hinangan hāp si siye.

Sanyang ateyten si harapan Tuhanin

19 Bang bennal kite malasa si pagkasiten bi, tanda' inin we' tinuhutten asal tolo' mabennalin hangkan sanyang dem ateyten si pana'anan Tuhanin. 20 Bisan pa'in ateyten we' bakas kite kapagduse, sanyang du ateyten, pegge' kata'uhante we' pasōng kinata'uhan Tuhanin amban kinata'uhan ateyten, pegge' Tuhanin kata'uhanne kēmon-kēmonin. 21 Hangkan me' bagayku kinalasahankun, bang kata'uhante dem ateyte we' ga' niya' dusete, ga'i kite talew pī si pana'anan Tuhanin. 22 Ine-ine pākute si Tuhanin tasangkate pegge' tuhutte me' panganda'akannen duk hinangte me' makasulut iyehin.
23 Inin panganda'akanne si kitehin bi, we' subey kite sandel si Anaknen, si Isa Almasi, duk subey isab kite bi maglasa-ilasa sa panganda'akan Almasi kitehin bi. 24 Sasuku manuhut me' panganda'akan Tuhanin, magdambuwa' iye duk Tuhanin duk teteg Tuhanin si iye. Kata'uhante we' magdambuwa' kite duk Tuhanin sabab Niyawane Masutsi pinatenna'ne dem ateyten.

4

Niyawa Tuhanin duk niyawa amban Kuntara Almasihin

1 Me' bagayku kinalasahankun, da'a magtawus kahagadun bi bang niya' me' a'a magpa'in we' la'i si siye Niyawa Tuhanin. Subey dahu' pandogahanbi me' panolo'den supaya kata'uhanbi bang bennal la'i si siye Niyawa Tuhanin atawa ga'. Pegge' ekka ne me' a'a paguwa' si me' kalahat-lahatan tu'u si dunya magmā-mā nabi siye. 2 Kuwe' inin pangilalehanbi me' a'a pala'ihan Niyawa Tuhanin: sasuku magpa'in we' Isa Almasi bakas pitu si dunya magbaran manusiya', a'a miya'an pala'ihan Niyawa Tuhanin.
3 Saguwa' sasuku magpa'in we' ga' Almasihin bakas pitu magbaran manusiya', ga' la'i si a'a miya'an Niyawa Tuhanin. Saguwa' takite si iye we' tuhutne pikilan Kuntara Almasihin. Bakas ta'aka ne hep si ka'am we' pitu du Kuntara Almasi inin duk kuwe'itu ekka ne me' a'a si dunyahin nuhut pikilan Kuntara Almasihin.
4 Saguwa', me' anak-ampuku, ka'am iyan suku' si Tuhanin hep. Da'ag we' bi me' a'a magmā-mā nabi siye sabab ga'i du ka'am tabo'ode nuhut me' tolo'den. Da'ag siye we' bi pegge' Niyawa Tuhan dem ateybin balakatan amban niyawa mala'i si me' a'a

mangga'i manuhut Tuhanin. 5 Me' a'a magmā-mā nabi inin suku' si dunya hep hadja
hangkan panolo'den sabab me' bayu'-bayu'an si dunya. Duk pinakale siye we' me' a'a
suku' si dunyahin, me' mangga'i manuhut Tuhanin. 6 Saguwa' kite bi inin suku' si Tuhan.
Sasuku mangata'uhan Tuhanin pakale si kite bi. Sasuku duma'in suku' si Tuhanin ga'i
pakale si kite bi. Kuwe' inin pangata'uten bang tolo'in amban Niyawa Tuhanin atawa
ga'i.

Tuhanin malasa te'ed

7 Me' bagayku kinalasahankun, subey kite bi maglasa-ilasa pegge' lasahin amban
Tuhan. Sasuku asal mamalasahin, anak Tuhanin iye duk kata'uhanne Tuhanin.
8 Mangga'i mamalasahin ga'i kata'uhanne Tuhanin pegge' Tuhanin malasa hep te'ed.
9 Kuwe' inin pamakite Tuhan lasane si kitehin: pinapitu we' ne si dunya Anakne
dambuwa'-buwa'in supaya kite bi taga umul ga' tamanan si surga' sabab Anaknen.
10 Lasa mabennalin duma'in lasate si Tuhanin, saguwa' lasa Tuhan si kitehin. Duk
hawal lasane si kitehin pinapitu we' ne Anaknen si dunya supaya ta'ampun duseten
bi sabab iye.

11 Me' bagayku kinalasahankun, bang kuwe' inin hadje lasa Tuhan si kitehin bi, na,
kite bi isab subey maglasa-ilasa. 12 Ga' niya' a'a bakas ngite Tuhanin. Saguwa' bang kite
bi maglasa-ilasa, tu'u Tuhanin dem ateyte bi. Magkasōng isab lasate bi si Tuhanin duk
ujud jukup bang kite bi tattap maglasa-ilasa.

13 Kabugtu'ante bi we' magdambuwa' kite bi duk Tuhanin duk teteg isab Tuhanin si
kite bi pegge' pinangurung we' Tuhanin Niyawanen si kite bi. 14 Duk bakas takite kami
duk naksi' isab kami we' bakas pinapitu we' Tuhanin Anaknen si dunya nimbul me'
manusiya'in kēmon. 15 Sasuku magbennal si me' a'a we' si Isa Anak Tuhanin, teteg iye si
Tuhan duk teteg Tuhanin si iye. 16 Kata'uhante bi ne duk ngandel kite bi we' kalasahan
Tuhanin kite bi.

Tuhanin malasa te'ed, duk sasuku matuyu' malasa si Tuhanin duk si pagkasine, teteg
iye si Tuhan duk teteg isab Tuhanin si iye. 17 Pinajukup lasate bi si Tuhanin, supaya
kite bi ga'i tinalew si ellew pangahukumne me' manusiya'in kēmon, pegge' kata'uhante
bi we' addatte bi tu'u si dunyahin kuwe' du addat si Isahin. 18 Lasa mabennalin ga'i
sagetan talew pegge' bang asal bennal kite malasa si Tuhan, lanyap talewten. Sasuku
tinalew ga'i pe jukup lasanen pegge' talew iye kaw iye ilegga we' Tuhanin.

19 Malasa kite bi pegge' Tuhanin dehellu mamalasa si kitehin bi. 20 Bang niya'
magpa'in we' malasa iye si Tuhan bu kabunsihanne du pagkasinen, magdusta' iye.
Pegge' bang ga'i iye malasa si pagkasine takitenen, inumey pangalasane Tuhan
mangga'i takitenen? 21 Iye inin da'akan pinangurung Almasi si kitehin bi we' sasuku
mamalasa si Tuhanin, subey isab malasa si pagkasinen.

5

Da'ag me' sassat si dunyahin

1 Sasuku kahagad we' si Isa, Almasihin ne, iye tapene' Tuhan magbaya'in, anak
Tuhanin ne iye. Upama, bang kalasahante a'ahin, kalasahante du isab me' anaknen.
2 Hangkan bang malasa kite bi si Tuhan duk tuhutte me' panganda'akannen, malasa
du isab kite bi si me' pagkasite bi anak Tuhanin. 3 Hāti mamalasa si Tuhanin, subey
tuhutte me' panganda'akannen. Duk ga'i du hunit tinuhut me' panganda'akannen,
4 pegge' sasuku me' anak Tuhanin, da'ag we' de bayu'-bayu'an sassat dem dunyahin.
Iye panganda'agte bi me' sassat dem dunyahin, sandelte bi pu si Isa Almasihin. 5 Sine
makada'ag me' sassat dem dunyahin? Sasuku hadja makahagadin we' si Isa Anak
Tuhanin.

Panaksi' sabab si Isa Almasihin

6 Si Isa Almasi Anak Tuhanin. Kata'uhante iyan pegge' pagtu'u iye si dunya, pinandi
iye duk bohe' duk bu'us laha'nen pagmatey iye. Kata'uhante we' iye Anak Tuhanin
sabab bohe' pamandinen duk laha' mabu'usin, duma'in hadja sabab bohe'in. Duk
naksi' isab Niyawa Tuhanin we' to'o du inin, pegge' kēmon pina'in Niyawa Tuhanin
asal bennal. 7 Manjari, tellu manaksi'in: 8 Niyawa Tuhanin, bohe'in duk laha'in, tellu
inin sali' panaksi'den. 9 Kahagadte bi panaksi' manusiya'in. Pasōng basag panaksi'
Tuhanin duk iye inin panaksi' Tuhan sabab Anaknen. 10 Sasuku sandel si Anak Tuhanin
kata'uhanne dem ateyne we' si Isa asal Anak Tuhanin. Saguwa' mangga'i makahagad
si Tuhanin kuwe' pa'inne we' magdusta' Tuhanin pegge' ga'i kahagadne panaksi' Tuhan
sabab Anaknen. 11 Iye hep inin panaksi' Tuhanin we' ka'urunganne kite bi umul ga'
tamanan, duk umul salama-lama inin ka'urungan kite sabab Anaknen. 12 Hangkan
sasuku pala'ihan Anak Tuhanin taga umul inin. Saguwa' sasuku ga'i pala'ihan Anak
Tuhanin, ga' niya' umulne salama-lama.

Umul salama-lamahin

13 Sulatante ka'am inin supaya kabugtu'anbi we' taga umul du ka'am salama-lama.
Sulat inin para si ka'am me' masandel si Anak Tuhanin. 14 Ga'i kite tinalew patapit si
Tuhan, pegge' kabugtu'ante we' ine-ine pākute si iye asal pakalene kite basta pinākuten
patuhut du si kinabaya'annen. 15 Duk pegge' kata'uhante we' takalene du pamākute si
iyehin, kata'uhante du isab we' pangurungne ne kite me' pinākute si iyehin.
16 Bang niya' a'a ngite pagkasine masandel pu si Isahin magduse bu dusenen duma'in
du katekkahan mulka' Tuhanin, subey pāku-pākuhanne ampun pagkasine miya'an si
Tuhan. Duk urungan Tuhanin du iye umul basta ga' du iye kapagduse duse katekkahan
mulka' Tuhanin. Niya' hep duse katekkahan mulka' Tuhanin duk ga'i ka'am pa'inanku
we' subey ka'am māku-māku si Tuhan para si a'a makapagduse inin. 17 Kēmon hinangan
la'at duse du, saguwa' niya' duse katekkahan mulka' Tuhanin.
18 Kata'uhante bi we' bang a'ahin anak Tuhanin, ga'i ne iye magduse pegge' inipat iye
we' Anak Tuhanin duk ga'i iye tabo'o we' nakura' seyitanin.
19 Kata'uhante bi we' kite bi suku' si Tuhan, saguwa' kēmon me' sinduwe si dunyahin
si antanan nakura' seyitanin.
20 Kata'uhante bi we' bakas tapitu Anak Tuhanin duk ka'urunganne kite bi kata'u
hangkan kata'uhante bi ne Tuhan mabennalin. Duk kite bi asal magdambuwa' ne duk
Tuhan mabennalin pegge' magdambuwa' ne kite duk Anaknen, Isa Almasi. Iye ne
Tuhan mabennalin duk iye mangurung umul salama-lamahin.
21 Me' anak-ampuku, da'a ka'am magtuhan si me' seddili amban Tuhan mabennalin.
Wassalam

Kaduwe sulat amban Yahiyahin

1 Sulat inin amban aku, Bahi' me' masandel pu si Isa Almasihin. Pasampayku inin
pī si dende tapene' we' Tuhanin duk si me' anaknen. Bennal kalasahante ka'am. Duk
duma'in hadja aku saguwa' kēmon isab mangata'uhan tolo' mabennal amban Tuhanin
malasa si ka'am,2 pegge' teteg tolo' mabennalin dem ateyte bi duk pateteg du si kite bi
salama-lama.
3 Karayaw inipat kite bi duk ka'ase'an kite bi we' Samaten bi Tuhanin duk we' Isa
Almasi, Anaknen duk karayaw pasanyangde dem ateyten bi. Kēmon inin si kite bi me'
manuhut mabennalin duk me' maglasa-ilasahin.
4 Kēgan ku te'ed pagkaleku we' me' anaknu sinduwehin nuhut du tolo' mabennalin
kuwe' panganda'akan kite we' Samate bi Tuhanin.5 Na, kuwe'itu niya' pākuku si ka'am,
Dende: subey kite bi maglasa-ilasa. Panganda'akan inin duma'in ne ba'ahu saguwa'
andang ne inin tu'u si kite bi kemuwe tagna' sandel kite bi pu si Isa Almasi.6 Bang
malasa kite si Tuhan duk si pagkasiten subey tuhutte me' panganda'akan Tuhanin.
Duk kemuwebi sandel pu si Isa, iye inin panganda'akan ka'amin we' subey ka'am teteg
maglasa-ilasa.
7 Ekka ne me' a'a magtolo' mangga'i mabennalin si me' kalahat-lahatan tu'u si dunya.
Me' a'a inin ga'i kahagad we' si Isa Almasi bakas pitu si dunya magbaran manusiya'. Me'
a'a inin pangakkal te'ed. Siye ne me' kuntara Almasihin.8 Hangkan papateng-pateng
ka'am supaya ga'i du lepas kēmon bakas paglu'uganten bi, saguwa' supaya jukup du
tasangkabi panumbas Tuhan si ka'amin.
9 Sasuku ga'i pateteg si me' tolo' Almasihin saguwa' palabi iye, ga' la'i si iye
Tuhanin. Sasuku pateteg si me' tolo' Almasihin, la'i si iye kaduwangan Samahin
duk Anakin.10 Hangkan bang niya' a'a piyu si ka'am bu seddili me' panolo'nen, da'a
tayima'un bi dem luma'bi. Da'a bisan saginahun bi.11 Pegge' sine-sine nagina iye, kuwe'
ne iye matuk si me' hinanganne mala'atin.
12 Ekka pe batang pa'inku si ka'am saguwa' ga'i ne sulatku. Ngase-ngase du ku
we' tapiyu ku nindew ka'am duk kite bi kapagtampak magbissā supaya jukup kēgten
bi.13 Me' anak pungtina'inun mabo'o bissā we' essebde ka'am. *Wassalam*

Katellu sulat amban Yahiyahin

1 Sulat inin amban aku, Bahi' me' masandel pu si Isa Almasihin. Pasampayku inin si
ka'u, Gayus, bagayku kinalasahankun.
2 Bagayku kinalasahankun, pāku-pākuku si Tuhan, karayaw we' hāp du matekka si
ka'uhin duk karayaw biskey du barannun pegge' kata'uhanku we' basag du sandelnun.
3 Kēgan ku te'ed pagtekka tu'u me' kapungtina'ihante sinduwehin duk inakahan ku we'
de we' matuyu' du kew nuhut tolo' mabennalin. Asal kemuwe matu'uhin teteg kew si
tolo' mabennalin. 4 Ga' niya' makakēg ateykun seddili amban bang takaleku we' teteg
du me' ka'anakankun si tolo' mabennalin.
5 Bagayku kinalasahankun, asal matuyu' kew te'ed ngahatul me' kapungtina'ihante
bi masandel pu si Isa Almasihin bisan ka'am ga'i magkinata'u. 6 Bakas magaka-aka
siye tu'u si pagtipunan me' masandel pu si Isa Almasihin sabab lasanu si siyehin. Bang
palabey siye balik, tabangun ko' siye duk siye lumanjal si palengngananden. Iye iyan
makasulut Tuhanin. 7 Pegge' lumengngan siye inin magmahalayak tolo' Almasihin duk
ga' siye nayima' tabang ine-ine amban me' mangga'i masandel pu si Isa Almasihin.
8 Hangkan kite bi me' tindeg si Isahin, subey siye tabangante bi supaya kite bi sumakup
si hinangde magusihat tolo' mabennalin.
9 Bakas ku mabo'o sulat piyu si me' masandel pu si Isa Almasihin, saguwa' si
Diyotrepes, a'a mabaya' magnakura' si siyehin, ga'i bisan asipne me' pina'inku dem su-
latkun. 10 Hangkan bang ku piyu, paguwa'ku du kēmon me' hinangannen, me' pina'inne
pangalimut-limutne kamihin duk me' dusta'nen. Saguwa' ga'i pe iye kaduhulan si
me' hinanganne miya'an. Tinambahan pe we' ne. Ga'i ko' isab pagaddatanne me'
kapungtina'ihante masandel pu si Isa Almasihin bang siye tekka lu'u, duk sagga'ne ko'
me' mabaya' mangaddatan siyehin duk patahala'ne ko' siye amban langgal.
11 Bagayku kinalasahankun, da'a batukanun addat mala'atin saguwa' iye batukanun
addat mahāpin. Sasuku maghinangan mahāpin, suku' si Tuhan iye. Sasuku maghinan-
gan mala'atin, ga' kata'uhanne Tuhanin.
12 Kēmon a'ahin hāp bissāden sabab Demetiri. Duk sabab me' hinanganne mahāpin
takite isab we' tolo' mabennalin tinuhutnen. Padūsku naksi'an iye duk kata'uhannu du
we' bennal panaksi'kun.
13 Ekka pe batang pa'inku si ka'u saguwa' ga'i ne sulatku. 14 Ngase-ngase ku magkite
du kite mura-mura duk kapagtampak du kite magbissā.
15 Karayaw sanyang dem ateynun.
Kēmon me' bagaynun mabo'o bissā we' essebde kew. Akahanun aku bagayten bi
dangan-dangan we' essebku siye. *Wassalam*

Sulat amban si Judasin
Pahāti sabab sulat amban si Judasin

Si Judas inin sali si Isa amban sa'i. Magpungtina'i si Judas inin duk si Yakub, nakura' me' masandel pu si Isa Almasi mala'i si Awrusalamin.

Pinasampay we' si Judas sulatne inin pī si kēmon me' masandel pu si Isa Almasi si me' kalahat-lahatanin. Sinessa'an siye we' ne dina'ak te'ed hinalli'an me' guru magtolo' mangga'i mabennalin. Me' guru miya'an magmā-mā sandel siye pu si Isa Almasi saguwa' ekka me' hinangande la'at. Ba'isan siye duk abbuhan. Duk me' tindeg si Isa makahagad si tolo'den patuhut ne si siye maghinangan la'at. Tinolo'an we' si Judas me' a'a tabo'o we' me' guru miya'an supaya siye balik si tolo' mabennal bakas pamanolo' si siye tagna'in.

1 Sulat inin amban aku si Judas, dambuwa' dara'akan Isa Almasi duk pungtina'i si Yakub. Pasampayku sulat inin piyu si ka'am me' tapene' Tuhanin. Kinalasahan ka'am we' Samate bi Tuhanin duk inipat ka'am we' Isa Almasi. 2 Pāku-pākuku si Tuhan karayaw magkasōng ase'ne duk lasane si ka'amin duk pasōng pasanyangne dem ateybin.

3 Me' bagayku kinalasahankun, baya' te'ed ka'am sulatanku sabab katimbulanten bi sali'-sali', saguwa' niya' seddili subey akaku si ka'am kuwe'itu. Subey dahu' ka'am sulatanku nessa'an ka'am, amey-amey tenggehanun bi te'ed tolo' mabennal kinahagadbin. Me' tolo' inin pinakata'u we' Tuhanin si kite bi me' a'anen duk ganap ne me' tolo' inin, ga' niya' kulangne. 4 Hangkan ka'am sessa'anku pegge' niya' me' a'a ga'i talew si Tuhan iyu' ne palagumey si ka'am bu ga' kata'uhanbi. Me' a'a inin pinindahan we' de tolo' sabab lasa duk ase' Tuhanten bi duk siye tapaghinangan la'at. Me' a'a inin ga'i kahagad pu si Isa Almasi, Amute duk Panuhutante bi dambuwa'-buwa'in. Tasulat hep dem kitab awwalley we' ilegga du me' a'a kuwe' siye inin.

5 Bisan du inin kata'uhanbi ne, batang hadja ka'am pa'essebanku sabab me' bangsa Isra'ilin masade tabanyaga' si lahat Misil. Pinaluwas siye we' Tuhanin amban lahat Misil saguwa' puwas miya'an pinapatey du we' ne me' mangga' makahagad si iyehin. 6 Duk essebun bi isab me' mala'ikat mangalebbahan kapatut pinasuku' Tuhan si siyehin duk mangambanan lugal pamatenna'an Tuhan siyehin. Kinarena siye salama-lama duk kinalabusu siye we' Tuhanin dem lindem bitu-bituhan sampay ta'abut ellew mahadje pangahukum Tuhan siyehin. 7 Essebun bi isab me' a'a mala'i si Sodom duk si Gomorahin duk si me' puweblo mapaliputin. Kuwe' siye me' mala'ikat miya'an pegge' ga'i patut hinanganden. Duma'in hadja me' dende sawe'de magkahinanganin saguwa' bisan duk pagkaside lellahin maghinangan siye me' kasabulan. Pinatekkahan siye ebbut ga' niya' kapalemne pangalegga siye supaya niya' pamintangan me' manusiya'in kēmon.

8 Na, damikkiyan isab me' a'a pina'inku mapalagumey si ka'amin. Niya' ko' taginepde bu pegge' tinuhut we' de, inūtan we' de napsu baranden. Ga'i siye ngatu pagbaya'an we' Tuhanin. Bissāhande sampay me' mala'ikat si surga'in. 9 Bisan du hati' si Mika'il, mala'ikat nakura'in, ga' inin bakas tahinangne. Masa pagsasa'de duk nakura' seyitanin, sakali' siye magsuweyan bang sine subey mangeddo' bangkey si Musahin, ga' du iye makatawakkal missā-missāhan nakura' seyitanin. Pa'inne hadja, "Baya'-baya' Tuhanin." 10 Saguwa' me' a'a pina'inku inin, bissā-bissāhande mangga'i tahātiden. Kuwe' siye me' hayep, ga'i ta'u mikil saguwa' hinangde hadja sasuku kinabaya'an baranden duk inin makapagka'at siyehin. 11 Asal maka'ase'-ase' siye. Binatukan we' de me' addat si Kabilin, anak Apu' Adamin. Tinuhut isab we' de hinangan si Bala'amin. Hawal napsune si sīnin ngatu iye mo'o me' a'ahin pasape' amban Tuhan basta tinangdanan hadja iye.

Duk kuwe' si Kora manungka'an si Musa awwalley, sinungka'an isab we' de Tuhanin
duk ujud magmula du siye kuwe' si Korahin. 12 Me' a'a inin magsabul si me' pagjamu-
jamuhan hinangbi tanda' we' magdambuwa' atey ne ka'am. Ga'i siye iya' pasawu si
ka'am bu la'at me' hinanganden. Iye hadja tapikilden nganduhulan diden. Kuwe' siye
gabun tabo'o baliyu ga' bisan da pettak ulan labo' we' de. Kuwe' isab siye kayu ga'i buwa'
bisan musim pagbuwa'ne. Bu duma'in hadja ga'i buwa' saguwa' matey ne te'ed duk
bineddutan sampay gamutnen. 13 Kuwe' isab siye me' goyak si tahikin bang lahat-lahat
duk me' hinangande maka'iya'-iya'in pasti' takite kuwe' bukal tahikin. Kuwe' isab siye
me' pote'an magpinda-pinda pala'ihanden, ga'i ne tapamandogahan. Niya' ne andang
panyap Tuhanin patenna'an me' a'a inin dem lindem bitu-bituhan duk la'i siye salama-
lama.
14 Si Nabi Idris ley, kapitu' pangkat tubu' si Apu' Adamin, magpa'al awwalley
sabab me' a'a kuwe' inin du isab. Pa'inne, "Pakale ka'am! Pitu du iyan Panuhutan-
ten bi magtuhut duk ibu-ibuhan me' mala'ikatnen 15 ngahukum kēmon me' a'ahin.
Labo'anne hukuman kēmon mangga'i matalew si Tuhanin pegge' bakas maghinan-
gan siye me' hinangan kabunsihan Tuhanin duk pegge' luwal bakas bissā-bissāhande
pangkal Tuhanin."
16 Me' a'a tina'atku inin luwal sāk si Tuhan duk luwal siye nusunan sawe'den. Tagam
ne siye nganduhulan bisan ine-ine napsu baranden. Magabbu te'ed siye sabab diden
duk pandey siye nanglitan sawe'den supaya tatuhut kinabaya'anden.
17 Saguwa' me' bagayku, esseb-essebun bi te'ed bakas inaka si ka'am we' me' a'a
kawakilan Panuhutanten bi Isa Almasi. 18 Pa'inde hep si ka'am, "Bang sōng kiyamat
ne, niya' iyan me' a'a piyu si ka'am, me' a'a luwal ngūtan napsuden. Hinangde ka'am
iyan dagey." 19 Me' a'a inin pagpa'ilde me' tindeg si Isahin. Iye tinuhutden napsu
baranden. Ga' la'i si siye Niyawa Tuhanin. 20 Saguwa' ka'am, me' bagayku, magasig-
inasig ka'am supaya ngabasag sandelbi si Tuhanin duk pateteg ka'am si me' tolo' Tuhan
kinahagadbin. Bang ka'am ngampun si Tuhan tuhutun bi pamanolo' Niyawa Sutsi si
ka'amin. 21 Pateteg ka'am si lasa Tuhanin sābubi mangagad-ngagad Panuhutanten bi
Isa Almasi ngurungan ka'am umul ga' tamananne pegge' ma'ase' iye si ka'am.
22 Niya' lu'u me' a'a nuhut Almasi saguwa' duwe-duwehan pikilanden. Pakitehanun
bi ase'bin si siye. 23 Me' sinduwehin isab, me' sōng tabo'o si kala'atanin, tabangun bi
siye amban dem kasiya-siyahanden kuwe' a'a tinabangan amban dem luma' eggas. Me'
a'a sinduwehin isab, subey ka'am ma'ase' si siye saguwa' subey ka'am pahatul-hatul
kaw ka'am kaleggeyan we' de. Ma'ase' ka'am si siye saguwa' subey kabunsihanbi me'
hinangande mala'atin.
24 Tuhanin, ta'ipatne kite supaya kite ga'i tabo'o magduse. Iye hadja maka'ānan
duseten supaya ga' niya' takitene dusete bang ne kite bino'o si pana'ananne. Asal
magkēg te'ed kite bi la'i si pana'ananne masahayahin. 25 Iye Tuhan dambuwa'-buwa'in
duk tinimbul kite bi we' ne. Pudjite bi Tuhanin palabey amban Isa Almasi, Panuhutan-
ten bi. Pudjite bi Tuhanin, iye tamanan mabangsahanin duk mabalakatanin duk
iye magbaya'in amban awwal tagna' sampay ma'in duk sampay salama-lama. Amin.
Wassalam

Me' pinakita'u pu si Yahiyahin
Pahāti sabab me' pinakita'u pu si Yahiyahin

Panulat si Yahiya sulatne inin, bahi' ne te'ed iye. La'i iye miya'an patenna' si pū' diki'-diki' inēnan Patmos. Pu'unne tapī la'i pegge' ka'astelan iye we' me' nakura' si gubelno Romahin sabab pagusihatne sabab si Isa Almasihin. Hangkan pinatahala' iye we' de amban lahatne duk pinatenna' iye la'i si pū' miya'an. Kuwe' du iye kinalabusu. Panulat si Yahiya inin, sōng ne ta'abut kamateynen.

Sinulat we' Yahiya inin pangasigne atey me' masandel pu si Isahin. Masa miya'an niya' da'akan amban Sultan Nakura' si lahat Romahin we' sasuku kahagad pu si Isa Almasi subey bininasa. Duk ekka ne siye matey sabab paminasa siyehin.

Inaka we' Yahiya tu'u me' bayu'-bayu'an pinakita'u si iye we' Tuhanin pasal me' ma'umantag tu'u si dunyahin bang sōng balik ne si Isa duk bang kiyamat ne dunyahin. Ekka me' maka'ulali' pinakitehan si iye bu kēmon miya'an lalem hātinen. Si Isa tu'u dem libru inin inēnan "Bili-bilihin" pegge' kamateyne matu'uhin kuwe' iye dalil bili-bili pagkuluban pamuwas duse manusiya'in kēmon. Pasti' te'ed tu'u we' nakura' seyitanin da'ag du we' Isa Almasi duk iye du magbaya' si kēmon-kēmonin.

1 Sulat inin sabab me' pinakita'u we' Isa Almasihin. Pinaginta'u inin we' Tuhanin pu si Isa Almasi supaya tapakitene si me' dara'akan Tuhanin bang ine sōng ma'umantag si pasōnganin. Pinaginta'u inin we' Almasi si dara'akannen, Yahiya. Dina'ak we' ne mala'ikatnen pī pu Yahiya ngakahan iye sabab me' inin. 2 Manjari sinulat isab we' Yahiya kēmon bakas takitenen. Inaka we' ne dem sulat inin me' lapal Tuhanin duk tolo' mabennal bakas pinakita'u we' Isa Almasi si iyehin. 3 Manjari, sine-sine matsa sulat inin kēgan du duk kēgan du isab sine-sine mapakale si me' pa'alan inin duk manuhut me' dem sulat inin. Pegge' tapit ne ka'umantagne inin kēmon.

Tagna' sinulat Yahiya si me' pitu' pagtipunanin

4 Sulat inin amban aku, Yahiya. Pasampayku sulat inin pī si me' pitu' pagtipunan me' a'a suku' si Tuhan mala'i si lahat Asiyahin. Karayaw ka'am ipat Tuhanin duk karayaw pasanyangne dem ateybin. Iye Tuhan mangga'i mapinda kemuwe tagna' awwalley sampay kuwe'itu duk sampay salama-lama. Karayaw isab ka'am ipat Niyawa Tuhanin duk karayaw pasanyangne dem ateybin. Niyawa Tuhanin la'i si harapan paningkolo'an Tuhanin. 5 Karayaw isab ka'am ipat Isa Almasi duk karayaw pasanyangne dem ateybin. Isa Almasi kapangandelan te'ed me' bissānen. Iye dehellu-dehellu pinakellum balik amban me' pateyin. Duk iye isab magbaya' si kēmon taga kapatut dem dunya inin.

Malasa te'ed iye si kite bi. Matey iye supaya tapuwasanne me' duseten bi. 6 Hininang kite bi we' ne bangsa sultan duk me' imam supaya kite bi maghinang si Samanen, Tuhanin. Hangkan subey pudjite bi Isa Almasi duk karayaw magbaya' iye salama-lama. Amin.

7 Pakale ka'am. Pitu du Isa Almasi patuhutan inalak. Kēmon a'ahin takitede du iye sampay me' a'a mamapatey iyehin. Kēmon a'a amban me' kabangsa-bangsahan si dunyahin magdukka du sabab hukuman sōng pinatekkahin. Awe', to'o du te'ed inin. Amin.

8 Missā Tuhanin, iye Panuhutan Mabalakatanin, "Aku tagna'an kēmon-kēmonin duk aku panambusannen," pa'in Tuhanin, iye mangga'i mapinda kemuwe tagna' awwalley sampay kuwe'itu duk sampay salama-lama.

Pabagala Isa Almasi

9 Aku inin Yahiya, pungtina'ibi pegge' sali' kite bi sandel pu si Isa. Sali' isab kite bi
magsandal kabinasahan matekka si me' masumakup dem pagbaya'an Tuhanin. Bakas
pinatahala' ku dina'ak pī si pū' inēnan Patmos, pegge' bakas magusihat ku lapal Tuhanin
duk tolo' mabennal pinakita'u we' si Isahin. 10 Manjari, dambuwa' ellew, ellew pamudji
Panuhutanin, pagbaya'an ku we' Niyawa Tuhanin. Makakale ku suwala basag kuwe'
hellingan tabuli' amban bukutanku. 11 Pa'in suwalahin, "Sulatun kēmon takitenun bu
pabo'ohanun pī si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin si me' pitu' puweblo inin: si
Epesus, si Ismirna, si Pergamo, si Tatira, si Sardis, si Piladelpi duk la'i si Laodikea."
12 Manjari paharap ku pī mayam bang sine mamissā si aku miya'an. Niya' kiteku
la'i pitu' tengenan payita'an bulawan. 13 Duk la'i si tengnga'-tengnga' me' tengenan
payita'an miya'an, niya' dangan nengge-nengge kuwe' bantuk manusiya'. Jubanen
umabut si bettisne duk niya' pekkes dākannen bulawan. 14 Kōknen pote' kuwe' gapas duk
matanen kuwe' kayat ebbut. 15 Bettisnen ngillap kuwe' tumbaga bakas pinadem ebbut
bu ilanu'an. Suwalanen kuwe' begeddu bessey bohe' hadje. 16 Si tanganne kanawanin
niya' antananne pitu' pote'an duk niya' paluwas amban behene bessi, talem matanen
kaduwembiya'. Luwenen sahaya kuwe' silak ellewin bang lettu ne. 17 Pagkiteku iye,
magtawus ku hebba' si antag bettisne. Kuwe' ku a'a matey. Saguwa' binettad we'
ne tanganne kanawanin si aku duk pa'inne, "Da'a kew talew. Aku tagna'an kēmon-
kēmonin duk aku panambusannen. 18 Aku ma'ellumin. Bakas ku matey saguwa' ellum
ne ku salama-lama. Aku taga kapatut magbaya' si me' mamateyin duk bang tungan
siye papīku si ahilat. 19 Sulatun," pa'inne, "kēmon me' takitenun, me' ma'umantag
kuwe'ituhin duk me' pina'antag si sinōngin. 20 Akaku ne kuwe'itu bang ine hāti me'
pitu' pote'an si tanganku kanawanin duk hāti tengenan payita'an bulawan pitu'in, ga'
kinata'uhan matu'uhin. Iye inin hātinen: pitu' pote'anin, siye mangantanan me' pitu'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin. Duk pitu' tengenan payita'anin siye me' pitu'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

2

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Epesusin

1 Pa'inne pe, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat
Epesusin. Duk inin sulatun:
"Lapal inin amban aku, iye taga pote'an pitu' si tanganne kanawanin duk malu-
mengngan si tengnga' me' pitu' tengenan payita'an bulawanin. 2 Kata'uhanku du me'
hinangbin. Kata'uhanku we' lubagan ka'am maghinang duk matuyu' ka'am magsandal
bisan ine-ine kasigpitanbin. Kata'uhanku isab we' ga'i ka'am kasulutan si me' hinangan
me' a'a mala'at iyan duk bakas ne tapaliksa' we' bi me' a'a malu'u magmā-mā kawakilan
siye duk kata'uhanbi ne we' dusta'an siye. 3 Asal matuyu' ka'am magsandal kasigpitan
sababku duk teteg te'ed sandelbin si aku. 4 Saguwa' niya' panalla'anku ka'am: ga'i
ne ka'am malasa si aku kuwe' tagna'in. 5 Hangkan hep esseb-essebun bi lasabi si aku
tagna'in duk pagsusunanun bi duk lebbahanun bi ne dusebin. Bu hinangun bi ne me'
hinangan mahāp hininangbi tagna'in pegge' bang ga'i lebbahanbi dusebin, piyu ku
duk ānanku du tengenan payita'anbin amban lugalnen. 6 Saguwa' kahāpan ku isab si
ka'am pegge' kabunsihan we' bi hinangan me' a'a manuhut Nikolaihin, sali' du isab duk
bunsiku si me' hinanganden.
7 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."
Pa'inne pe, "Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin urunganku iye kapatut mangan
buwa' kayu amban po'on kayu mangurung umul mala'i si pala'ihan Tuhanin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Ismirnahin

8 Manjari missā iye si aku balik, pa'inne, “Nulat kew si mangantanan si pagtipunan
me' a'a suku' si aku si lahat Ismirnahin, duk inin sulatun:
“Lapal inin amban aku. Aku tagna'in duk aku isab tamanannen; aku bakas ma-
mateyin bu ellum ku balik. 9 Kata'uhanku du me' kasusehanbin; kata'uhanku we'
miskin ka'am saguwa' iye mato'ohin dayahan du ka'am si surga'. Kata'uhanku isab we'
binissā-bissāhan la'at ka'am we' me' a'a magmā-mā Yahudi siye, me' a'a suku' si Tuhanin,
bu ga'i iyan to'o. Me' tindeg seyitanin siye. 10 Da'a ka'am tinalew ine-ine kabinasahan
tekka si ka'am. Pakale ka'am! Sōng suleyan seyitanin du ka'am iyan; niya' ka'am iyan
inisi dem kalabusu duk bininasa ka'am dem sampū' bahangi. Saguwa' pateteg ka'am si
aku bisan ka'am pinapatey duk tumbasanku du ka'am umul ga' tamananne.
11 “Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin.”
Pa'inne pe, “Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin ga'i iye pinapeddi'an si narka', iye
pina'in kamatey kaminduwenen.”

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Pergamohin

12 Manjari missā ne isab iye si aku, pa'inne, “Nulat kew si mangantanan si pagtipunan
suku' si aku si lahat Pergamohin duk inin sulatun:
“Lapal inin amban aku, iye taga bessi matalem matane kaduwembiya'in.
13 Kata'uhanku du bang antag patenna'anbin. Lu'u ka'am si lahat mabantu
pagsumbahan nakura' seyitanin. Saguwa' teteg du ka'am nuhut aku duk ga' du
lebbahanbi sandelbi si akuhin bisan masa pamapatey pu Antipasin. Matuyu' hep iye
magmahalayak lapalkun hangkan iye pinapatey lu'u si lahat seyitan iyan. 14 Saguwa'
niya' panalla'anku ka'am: niya' ka'am lu'u nuhut tolo' si Bala'amin. Masa awwalley
tinolo'an hep we' si Bala'am si Balak bang inumey duk tabo'one magduse me' a'a
Isra'ilin. Tabo'o siye we' ne magduse sakali' ne siye mangan kinakan sinōngan si me'
tuhan-tuhanin duk magjina ne siye. 15 Damikkiyan, niya' du isab lu'u si ka'am nuhut
tolo' si Nikolaihin. 16 Hangkan hep, pagsusunanun bi ne me' dusebin duk lebbahanun
bi ne. Pegge' bang ga'i, piyu ku si ka'am mura duk atuhanku siye. Iye pangatukun bessi
mapaluwas amban dem behekun.
17 “Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin.”
Pa'inne pe, “Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin urunganku iye kinakan amban dem
surga' inēnan manna. Urunganku isab siye dangan-dangan batu pote' duk la'i tasulat
ēnde ba'ahuhin. Ga' niya' ngata'uhan ēn miya'an luwal hadja pangurungan iyehin.”

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Tatirahin

18 Manjari pa'inne pe si aku, “Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku'
si aku si lahat Tatirahin duk inin sulatun:
“Lapal inin amban aku, Anak Tuhanin. Matakun kuwe' bantuk kayat ebbut duk
bettiskun ngillap kuwe' tumbaga bakas ilanu'an. 19 Kata'uhanku du me' hinangbin.
Kata'uhanku we' hadje lasabin duk basag isab sandelbin. Matuyu' ka'am nabangan
sawe'bi duk matuyu' ka'am magsandal kasigpitan. Kata'uhanku mas hāp hinanganbin
kuwe'itu amban tagna'in. 20 Saguwa' niya' panalla'anku ka'am: niya' lu'u dende si
ka'am inēnan Jesebel magmā-mā we' iye dambuwa' nabi magpalata' lapal Tuhanin.
Pasagadanbi hadja iye magtolo' si me' dara'akankun bu sabab pagtolo'nen tapadupang
ne siye hangkan tabo'o ne siye magjina duk mangan me' kinakan bakas sinōngan si
me' tuhan-tuhan. 21 Bakas ne iye sessa'anku dina'ak magsusun ne duk ilebbahan ne
dusene magjinahin, saguwa' ga'i iye ngatu. 22 Pakale ka'am, patekkahanku du iye saki

bo'one pabāk. Kēmon isab sawe'ne bakas magjinahin pahunitanku te'ed. Bang ga'i pagsusunande duk lebbahande hinangande duk dende iyan, asal patekkaku inin si siye mura. 23 Duk papateyku kēmon manuhut tolo' dende iyan supaya kata'uhan me' masandel si aku si me' pagtipunanin kēmon, we' aku mangata'uhan bang ine diyalem atey duk diyalem pikilan manusiya'in. Duk tumbasanku me' hinangbin dangan-dangan mapata' si ka'amin.

24 "Saguwa' niya' ka'am lu'u si Tatira, ga' du tuhutbi tolo' mala'at inin. Ga' ta'ayabi iye inēnande tolo' malalem amban seyitanin. Na, ga' niya' seddili panessa'ku si ka'am amban inin: 25 kimmatanun bi te'ed ine-ine bakas pinasuku' si ka'amin samanta'an ga'i pe ku tabalik piyu. 26-28 Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin duk matuyu' nuhut me' panganda'akankun sampay si kamateyde, urunganku siye kapatut sali' kuwe' pinangurung Samaku akuhin. Urunganku siye kapatut magbaya' si me' kabangsa-bangsahanin. Basag pagbaya'den kuwe' dalil basi' ga'i polong, duk bantaden kuwe' paliyuk pessa'. Pangurungku isab si siye māgahin.

29 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

3

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Sardisin

1 Missā pe iye namba si aku, pa'inne, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Sardisin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, iye mangantanan Niyawa Tuhanin duk pote'an pitu'in. Kata'uhanku du bang ine hininangbin. Kata'uhanku isab we' ekka magpa'in we' nuhut ko' te'ed ka'am kinabaya'ankun, saguwa' ga'i du iyan to'o. Ga'i du ka'am nuhut te'ed. 2 Papateng ka'am. Papagenun bi sandelbi si akuhin pādpād niya' pe talebbi sandelbi duk du ga'i tahala' kēmon. Pegge' paglilingku me' hinanganbin, ga'i pe tewwa' si matahan Tuhankun. 3 Hangkan pikil-pikilun bi me' tolo' mabennal bakas takalebi duk kinahagadbi tagna'in. Tuhutun bi te'ed me' tolo' miya'an duk pagsusunanun bi me' dusebin duk lebbahanun bi ne. Bang ga'i ka'am papateng, bessuwang ku hadja iyan tekka piyu si ka'am kuwe' a'a panangkew. Ga'i iyan bisan kata'uhanbi bang waktu ine papiyukun. 4 Saguwa' niya' pe ka'am lu'u si Sardis, ga' legebi me' semmekbin, hātinen ga' ka'am bakas nuhut maghinangan la'at. Nuhut du ka'am iyan aku lumengngan magsemmek pote' pegge' pata' ka'am nuhut aku. 5 Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin pinasemmekan du siye pote' kuwe' miya'an duk ga'i du pasewanku ēnden amban dem libru panulatan ēn me' a'a taga umul ga' tamanannen. Duk pabawagku la'i si pana'anan Samakun duk me' mala'ikatnen we' siye inin suku' si aku.

6 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Piladelpihin

7 Duk pa'inne ne isab, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Piladelpihin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, iye masutsi duk mabennalin. Aku mangantan kunsi' Sultan Da'udin. Bang lukaku, ga' niya' makatambelne. Bang tambelku isab, ga' niya' makalukane. 8 Kata'uhanku du bang ine hinangbin. Kata'uhanku ga'i du ka'am basag. Saguwa' matuyu' du ka'am nuhut me' tolo'kun duk teteg du ka'am si aku. Niya' gawang lukaku si ka'am, ga' niya' makatambelne. 9 Pakale ka'am. Me' a'a malu'u magmā-mā me' Yahudi siye, me' a'a suku' si Tuhanin, magdusta' hadja siye. Iye mato'ohin, suku' si nakura' seyitanin siye. Da'akku du siye iyan piyu pasujud si

ka'am duk kata'uhande du iyan we' ka'am kinalasahankun. 10 Matuyu' du ka'am nuhut
panganda'akankun we' subey ka'am magsandal. Hangkan ipatte du ka'am isab supaya
ga' niya' baya-bayabi bang tekka kasigpitanin si tibu'ukan dunya panuleyan kēmon
me' a'a si dunyahin. 11 Mura du ku piyu balik si dunya. Tentemanun bi te'ed kēmon
pinasuku' si ka'amin supaya ga' niya' maka'agew pahala'bin. 12 Sasuku mangga'i tabo'o
we' sassatin, pahadjeku iye si pana'anan Tuhankun. Pateteg iye la'i duk ga'i ne te'ed iye
tahala' salama-lama. Sulatku la'i si baranne ēn Tuhankun duk ēn puweblo Tuhanin, iye
inēnan Awrusalam ba'ahuhin. Iye inin puweblo duwa'i du iyan amban surga', amban
Tuhankun. Sulatku isab la'i si baranne ēnku ba'ahuhin.
13 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Laodikeahin

14 Duk pa'inne pe, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si
lahat Laodikeahin duk inin sulatun:
"Lapal inin amban aku. Aku inin inēnan si Amin. Kapangandelan ku duk kēmon
bissākun bennal. Aku po'on kēmon pinapanjari we' Tuhanin. 15 Kata'uhanku du me'
hinanganbin we' si ellet nuhut ka'am duk ga'i. Dalilnen kuwe' ka'am bohe' ga'i panas,
ga'i isab haggut. Kabaya'ankun bang nuhut ka'am aku, nuhut ne te'ed ka'am, bang ga'i,
na, ga'i ne te'ed. 16 Saguwa' pegge' magduwe-duwe pikilanbin sabab aku, kuwe' dalil
bohe' si ellet panas duk haggut, hangkan luwa'ante du ka'am iyan amban dem beheku.
17 Pa'inbi we' dayahan ka'am duk hāp ka'ellumanbin. Pa'inbi we' ga' ne niya' sukalbi.
Saguwa' iye mato'ohin, kuwe' ka'am pessek, ga'i kata'uhanbi bang sa'ingge te'ed ka'am.
Ka'ase'-ase' ka'am pegge' miskin ka'am, hātinen kulang sandelbin. Kuwe' isab ka'am
me' a'a ga' niya' semmekne. 18 Hangkan sessa'ante ka'am, subey ka'am melli amban
aku bulawan lunglun duk ka'am ngadayahan te'ed. Subey isab ka'am melli amban
aku semmek pote' panemmekbi dibin duk katampengan baranbin duk ka'am ga'i iya'.
Duk subey isab ka'am melli tambal amban aku panambalbi matabin duk ne ka'am
ngite. 19 Sasuku kinalasahankun bi'atanku duk leggaku duk siye ngapetten. Hangkan
matuyu' ka'am si hinangan hāp, pagsusunanun bi ne me' dusebin duk lebbahanun bi
ne. 20 Pakale ka'am, iyu' ku kuwe' dalil a'a nengge si gawangbi nuttuk makiluka. Bang
niya' a'a makakale suwalakun bu lukane gawangin, padiyalem ku duk magtuhut kami
mangan. 21 Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin urunganku siye kapatut ningkolo' si
bihingku diyata' paningkolo'ankun duk nuhut siye aku magbaya'. Kuwe' du akuhin,
tada'ag we' ku nakura' seyitanin duk ningkolo' ne ku si bihing Samaku Tuhanin si
paningkolo'annen.
22 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

4

Pinabagala surga'in

1 Puwas miya'an niya' ne isab pabagala si aku. Niya' takiteku gawang luka la'i si surga'.
Duk takaleku ne isab suwala kuwe' hellingan tabuli' bakas mamissā si aku tagna'in.
Pa'in suwalahin, "Padiyata' kew pitu duk pakitehanku si ka'u bang ine-ine matekka si
sinōngin." 2 Magtawus ku pagbaya'an we' Niyawa Tuhanin duk niya' takiteku si surga'
kursi, hātinen paningkolo'an bangsahan, duk niya' dangan ningkolo' la'i diyata'ne.
3 Luwenen tinglak kuwe' me' palmata mahalga' inēnan jasper duk palmata peyat.
Paliput si kursi miya'an niya' birarali bantuknen kuwe' palmata gaddung. 4 Paliput si

kursi miya'an niya' duwempuk-ampat kursi seddili duk niya' ningkolo' la'i duwempuk-ampat me' bahi' magsemmek pote' duk taga korona bulawan diyata' kōkde dangan-dangan. 5 Duk amban kursi si tengnga' miya'an paguwa' lalatin duk lette'in duk lugungin. Niya' isab pitu' sulariyan kayat la'i si harapan kursi miya'an. Bang hināti, me' pitu' sulariyan miya'an Niyawa Tuhanin. 6 La'i isab si harapan kursi miya'an, niya' kuwe' bantuk tahik tilag kuwe' sāmin.

Duk niya' ampat mala'ikat sakabayu' si higad kursi miya'an paliput. Me' mala'ikat miya'an lapat we' mata baranden si harapande duk si bukutde. 7 Dambuwa' mala'ikat miya'an bantuknen kuwe' luwe lima'ung. Dambuwa'in isab kuwe' luwe sapi'. Katel-lunen luwenen kuwe' manusiya'. Ka'ampatnen kuwe' mana'ul palayang. 8 Kaniya-kaniya siye ennem peppikden duk lapat siye we' mata amban diyalem duk amban bukut. Ga' niya' halihande magkalang ellew-sangem. Iye inin kalanganden, pa'inde:

"Sutsi iye. Sutsi iye. Asal sutsi Tuhan Mabalakatanin. Tuhan iye ga'i pinda kemuwe awwal tagna'ley sampay kuwe'itu duk sampay salama-lama."

9 Magkalang me' ampat mala'ikat miya'an mudji Tuhan ma'ellum salama-lamahin. Pinahadje iye we' de duk magsukul siye si iye. Kahaba' siye magkalang, 10 pasujud duwempuk-ampat me' bahi'in paharap pī si Tuhan maningkolo' si kursihin duk pinudji we' de Tuhan ma'ellum salama-lamahin. Duk binettad we' de korona bulawan diyata' kōkden pī si harapan kursihin duk pa'inde,

11 "Ka'u Panuhutan kamihin duk Tuhan kamihin. Pata' kew pinudji duk pinahadje pegge' balakatan kew te'ed.
Ka'u mamapanjari kēmon-kēmonin.
Amban baya'nu hangkan siye pinapanjari duk hangkan siye ellum."

5

Katas ilikidin duk bili-bilihin

1 Manjari takiteku we' maningkolo' si kursi miya'an niya' antananne katas ilikid si tanganne kanawanin. Katas ilikid miya'an tasulatan diyalem-bukut duk ilekket sīngnen mimpitu' supaya ga'i taluka. 2 Duk niya' takiteku mala'ikat basag manamal missā papales, pa'inne, "Niya' ke tu'u pata' ngānan me' lekket katas ilikid inin bu ngalukane?" 3 Saguwa' ga' niya' takasuwa' diyata' langit atawa si dunya atawa si ahilat taga kapatut ngaluka katas ilikid miya'an bu matsa bang ine bakas sinulat diyalemnen. 4 Magtangis ku te'ed pegge' ga' niya' takasuwa' bisan dangan pata' ngaluka katas ilikid miya'an duk matsane. 5 Manjari dangan me' bahi'in missā si aku, pa'inne, "Da'a kew magtangis. Payamanun. Tada'ag ne nakura' seyitanin we' Isa Almasi, iye inēnan Lima'ung amban bangsa Yudahin; tubu' Sultan Da'ud iye duk bangsahan iye. Hangkan pata' iye ngānan pitu' lekketin duk ngaluka katas ilikidin."

6 Manjari niya' takiteku kuwe' Bili-bili nengge la'i si antag kursihin, si tengnga' me' ampat mala'ikat sakabayu'in duk me' duwempuk-ampat bahi'in. Niya' takiteku si baran Bili-bilihin tanda' we' bakas pinapatey iye. Niya' pitu' tandukne duk pitu' isab matanen. Me' pitu' matane miya'an tanda' Niyawa Tuhan pinapitune si tibu'ukan dunyahin. 7 Manjari pasōng Bili-bili miya'an pī si maningkolo' si kursihin bu ineddo' we' ne katas ilikidin amban tanganne kanawanin. 8 Sakali' miya'an eddo'ne, magtawus pasujud si iye ampat mala'ikat sakabayu'in duk duwempuk-ampat me' bahi'in, bahasa mudji iye. Dangan-dangan me' bahi'in niya' antanande alpa duk tugtugan bulawan penno' we' kamanyan. Pegge' bengngi kamanyan miya'an tanda' me' pangampun me' a'a suku' si Tuhanin. 9 Duk magkalang siye kalangan ba'ahu, pa'inde,

"Ka'u hadja dendangan taga kapatut ngeddo' katas ilikid iyan duk ngānan lekketnen.

Taga kapatut kew pegge' bakas kew pinapatey, duk laha'nu mabu'usin iye mangalekkat
me' a'ahin supaya siye manjari me' a'a suku' si Tuhanin.
Me' a'a inin amban kēmon kabangsa-bangsahan, amban kēmon bissāhan, amban kēmon
kalahat-lahatan duk amban kēmon pagsultanan.
10 Hininang siye we' nu bangsa sultan duk me' imam supaya siye maghinang si Tuhan.
Duk magbaya' siye si dunya si pasōngan."
11 Manjari mayam ku balik duk makakale ku suwala me' mala'ikat ibu-ibuhan.
Nengge siye ngaliput kursihin duk ampat mala'ikat sakabayu'in duk duwempuk-ampat
me' bahi'in. 12 Magkalang siye pinapales, pa'inde,
"Bili-bili bakas pinapateyin pata' pinudji.
Hadje te'ed kapatutnen.
Lalem te'ed kata'unen.
Basagan iye manamal duk dayahan te'ed iye.
Addatante bi iye.
Pahadjete bi iye.
Pudjite bi iye."
13 Manjari takaleku isab magkalang kēmon bakas pinapanjari we' Tuhan diyata' langitin
duk si bulakin duk si ahilatin duk dem tahikin. Awe', kēmon-kēmonin bakas pinapanjari
dem alamin magkalang siye, pa'inde,
"Pudjite bi maningkolo' si kursihin.
Pudjite bi Bili-bilihin.
Pagaddatante bi duk pahadjete bi iye salama-lama,
pegge' iye mabalakatanin."
14 Ampat mala'ikat sakabayu'in nambag, pa'inde, "Amin." Ubus duwempuk-ampat me'
bahi'in pasujud duk mudji.

6

Me' lekketin

1 Manjari sābuku mamayamin, inānan we' Bili-bilihin tagna' lekket si katas ilikidin.
Duk takaleku dambuwa' amban ampat mala'ikat sakabayu'in ngalingan. Suwalanen
kuwe' lugung. Pa'in mala'ikatin, "Pī ne kew palanjal." 2 Manjari ngite ku kura' pote'
paguwa'. Mangura'in ngantan pana'. Duk niya' pī mettad korona bulawan diyata'
kōkne. Manjari palanjal ne iye pī magbono' duk luwal iye nganda'ag kemuwe matu'uhin
sampay kuwe'itu.
3 Manjari inānan ne isab we' Bili-bilihin kaduwe lekket si katas ilikidin. Duk takaleku
kaduwe mala'ikat sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew." 4 Magtawus
niya' kura' seddili paguwa', peyat manamal. Mangura'in inurungan bessi taha' duk
inurungan iye kapatut ngānan kasanyangan amban dem dunya duk nasew me' a'ahin
duk siye magbono'-binono'.
5 Manjari inānan we' Bili-bilihin katellu lekket si katas ilikidin duk takaleku katellu
mala'ikat sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew." Pagpayamku niya'
takiteku kura' ittem paguwa'. Mangura'in niya' antananne timbangan. 6 Manjari niya'
kuwe' suwala takaleku paguwa' amban dem tengnga' ampat mala'ikat sakabayu'in,
pa'inne, "Da ubag hadja buwas tirigu atawa tellu ubag dawa' tabelli si tangdan hinang
da ellew. Saguwa' isellanin duk bohe' ubas ininumin ga'i subey pinaka'atan."
7 Manjari inānan we' Bili-bilihin ka'ampat lekketin, duk takaleku ka'ampat mala'ikat
sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew." 8 Pagpayamku niya' takiteku kura'
pusiyat manamal. Mangura'in ēnnen Kamatey duk niya' paturul amban dambulihanne
inēnan Ahilat. Inurungan siye kapatut mapatey da bahagi' me' a'a si dunyahin, tellu

bahagi'in ga'. Bono', unus, saki, duk hayep talun iye makajari pamapatey we' duwangan miya'an.
9 Manjari inānan we' Bili-bilihin kalime lekketnen. Na, ngite ku pagkulubanan duk
diyawa' pagkulubanan miya'an, la'i niyawa me' a'a bakas pinapateyin pegge' magma-
halayak siye lapal Tuhanin duk pegge' matuyu' siye magaka-aka sabab Isa Almasi.
10 Ngalingan me' niyawa miya'an si Tuhan pinapales, pa'inde, "O Tuhan, Panuhutan
kamihin, ka'u mabalakatanin. Sutsi kew duk kapangandelan kew. Sa'ingge tiggelannen
meke hukumnu me' a'a si dunyahin duk legganu siye pasal pamapateyde kamihin?"
11 Manjari inurungan siye dangan-dangan juba pote' duk dina'ak dahu' siye pahali-hali
namba sampay jukup ne ekkahan pagkaside maghinang si Tuhanin tapapatey du isab
kuwe' siyehin.
12 Manjari takiteku inānan we' Bili-bilihin ka'ennem lekketin. Magtawus linug mana-
mal dunyahin. Mata ellewin nga'ittem kuwe' semmek naynay duk bulanin ngapeyat
kuwe' laha'. 13 Me' pote'anin kapagpag-pagpagan pī si dunya kuwe' me' buwa' kayu
pagpag bang jedjeg kayuhin we' baliyu basag. 14 Langitin lanyap kuwe' katas bakas
ilikid duk kēmon punuhin duk me' kapū'-pū'anin pinda ne amban pabettadanden.
15 Kēmon me' a'a si dunyahin hewuhala' bu ne me' kasultanan si dunyahin, me' a'a
taga kapatut magbaya'in duk me' nakura' me' sundaluhin, duk me' a'a madayahan duk
mabasaganin, duk kēmon me' a'a sinduwehin, banyaga' ke atawa duma'in, kēmon siye
katapuk-tapukan dem me' lingab duk si me' kabatuhan diyata' punu. 16 Ngalingan
siye pī si me' punuhin duk si me' batuhin, pa'inde, "Labo' ka'am bu debbunanun
kami supaya kami ga'i takite we' maningkolo' si kursihin duk supaya isab kami ga'i
kamulka'an we' Bili-bilihin. 17 Pegge' ta'abut ne ellew pamatekka mulka' Tuhan duk
Bili-bilihin si manusiya'in. Bu ga' niya' makasandal mulka' inin bisan sine."

7

Da hatus duk ampatpuk-ampat ngibu me' a'a Isra'ilin

1 Puwas miya'an, ngite ku ampat mala'ikat nengge si ampat pidjū alamin nagang
baliyuhin supaya ga'i nihup pī si dunya duk si tahik atawa bisan si dam po'on kayu.
2 Duk niya' takiteku mala'ikat seddili paguwa' amban silangan mo'o-mo'o pagmalka-
han Tuhanin, iye ma'ellum ga' tamanannen. Ngalingan iye papales pī si ampat
mala'ikat bakas ka'urungan kapatut we' Tuhanin maka'atan dunya duk tahikin. 3 Pa'in
mala'ikatin si siye, "Da'a dahu' paka'atanun bi dunyahin duk tahikin duk me' kakayu-
kayuhanin samanta'an ga' pe kamalkahan me' dara'akan Tuhanten bi diyata' lendo'de."
4 Manjari inakahan ku bang piyangan minalkahan si lendo'den. Ekkahanden ko' da
hatus duk ampatpuk-ampat ngibu amban kēmon kabangsahan tubu' si Isra'ilin.
5 Amban tubu' si Yuda
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Ruben
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Gad
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
6 Amban tubu' si Aser
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Naptali
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Manasse
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
7 Amban tubu' si Simiyun
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

Amban tubu' si Libi
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Issakal
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
8 Amban tubu' si Sebulun
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Yusup
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
Amban tubu' si Benjamin
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

Banes manamal a'a

9 Puwas miya'an, ngite ku panenan a'a, banes manamal, ga'i ta'itung. Me' a'a miya'an amban kēmon pagsultanan si dunya, amban kēmon kabangsa-bangsahan, amban kēmon kalahat-lahatan, duk amban kēmon bayu'-bayu'an bissāhan. La'i siye nengge paharap si kursihin duk si inēnan Bili-bilihin. Magjuba pote' siye duk magbo'o siye dangan-dangan kuwe' bantuk tuggu dawen lahing. 10 Missā siye pinapales, pa'inde, "Pudjite bi Tuhanten bi, iye maningkolo' si kursihin duk pudjite bi isab inēnan Bili-bilihin pegge' siye manimbul kitehin bi amban hukuman duseten bi." 11 Kēmon mala'ikatin magtengge ngaliput kursihin duk ngaliput me' bahi'in duk ampat mala'ikat sakabayu'in. Manjari pasujud siye paharap tudju kursihin duk pinudji we' de Tuhanin. 12 Pa'inde, "Amin. Pudjite bi Tuhanten bi. Pahadjete bi iye. Addatante bi iye, pegge' lalem te'ed kata'unen, hadje te'ed kapatutnen duk balakatnen. Magsukul kite bi si iye sampay salama-lama. Amin."

13 Manjari dangan me' bahi'in nilew aku, pa'inne, "Kata'uhannu ke bang sine me' a'a magjuba pote' iyan duk bang amban siye?" 14 "Ga'i kata'uhanku, Tuwan. Ka'u iye mangata'uhan iyehin," iye miya'an sambungkun. Pa'inne si aku, "Siye miya'an me' a'a bakas makalabey kabinasahan mahadjehin. Bakas dekdakande ne semmekden dem laha' Bili-bilihin duk pote' ne, hātinen ka'ānan ne duseden. 15 Iye iyan jānnen hangkan siye lu'u nengge si harapan kursi Tuhanin. Maghinang siye si Tuhan ellew-sangem si pana'ananne. Inipat du siye we' maningkolo' si kursihin pegge' la'i iye si siye. 16 Ga'i ne te'ed siye inusan atawa lekkakan. Ga'i ne siye panasan we' ellew atawa ine-ine panas. 17 Pegge' inēnan Bili-bilihin, iye mala'i si kursi Tuhanin, ipatne du siye duk bo'one siye pī si me' buwal bohe' ga'i teggang. Duk punasan Tuhanin du kēmon bohe' mataden."

8

Lekket kapitu'nen

1 Manjari inānan we' Bili-bilihin kapitu' lekket si katas ilikidin. Bessuwang hinek manamal dem surga'in dem tenga' ora. 2 Manjari takiteku pitu' mala'ikat manengge si harapan Tuhanin. Inurungan siye kuwe' tabuli' tadambuwa'.

3 Manjari niya' mala'ikat seddili magbo'o tugtugan bulawan. Hap pī iye nengge si antag pagkulubananin. Ekka kamanyan pangurung si iye supaya magsaget ne bengngi kamanyanin duk pangampun kēmon me' a'a suku' si Tuhanin, sābune manugtug kamanyanin la'i si lamisahan bulawan si harapan kursihin. 4 Umbu kamanyan ineggas we' mala'ikatin magtuhut duk pangampun me' a'a suku' si Tuhanin padiyata' la'i si harapan Tuhanin. 5 Manjari ineddo' we' mala'ikatin tugtuganin bu pinenno'an we' ne duk bale ebbut amban diyata' lamisahan miya'an, ubus bu ilakasan we' ne pī si dunya. Magtawus maglette' duk maglugung duk maglalat duk linug dem dunyahin.

Pinahelling ampat kuwe' tabuli'in

6 Manjari mala'ikat pitu'in magmemes ne sōng nihup dangan-dangan kuwe' tabuli' pinangurung si siyehin.
7 Manjari tinihup we' dambuwa' mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus banes ayis duk ebbut labo' pī si dunya magsaget duk laha'. Da bahagi' dunyahin eggas we' ebbut miya'an sampay da bahagi' me' kakayuhanin duk me' sabetin eggas. Duwe bahagi'in ga' eggas.
8 Manjari tinihup isab we' mala'ikat mapasunu'in kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus niya' kuwe' bantuk punu hadje eggas ilakasan pī dem tahik. Manjari da bahagi' tahikin manjari laha' ne. Duwe bahagi'in ga'. 9 Magtawus isab matey da bahagi' sasuku ma'ellum dem tahikin. Duwe bahagi'in ga' matey. Duk da bahagi' isab me' kappalin magka'at. Duwe bahagi'in ga'.
10 Manjari tinihup we' katellu mala'ikatin kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus niya' pote'an hadje kuwe' bantuk la'al kayat labo' amban diyata' langit pī si da bahagi' me' bohe' duk me' buwal bohe' si dunyahin. Duwe bahagi'in ga' kalabo'an. 11 Inēnan pote'an miya'an "Pa'it" pegge' da bahagi' me' bohe'in ngapa'it duk ekka a'a matey sakali' inumde bohe' miya'an pegge' ngapa'it manamal.
12 Manjari tinihup we' ka'ampat mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus ngalindem da bahagi' mata ellewin duk bulanin duk me' pote'anin. Duwe bahagi'in ga'. Hangkan dem da ellewin ampat ora lindem si dunya duk kellawanin isab ampat ora ga'i ngurung danta' bulanin duk me' pote'anin.
13 Sābuku mamayamin, niya' takiteku mana'ul maglayangan langkew diyata' mahawan. Takaleku suwalanen pales, pa'inne, "Allo! Allo! Asal makatalew-talew te'ed bala' matekka si kēmon me' a'a si dunyahin bang ne tihup tellu mala'ikat dambulihin me' kuwe' tabuli' pinangurung si siyehin."

9

1 Manjari tinihup we' kalime mala'ikatin kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin. Pagtihupne, niya' takiteku pote'an, iye miya'an bakas labo' amban diyata' langit pī si dunya. Pinangurung si pote'an miya'an kunsi' pangaluka tambel lowang ga'i tatekkadin. 2 Pagtaluka ne we' inēnan pote'an miya'an lowangin, magtawus paguwa' umbuhin amban dem lowangin kuwe' umbu amban eggas luha manamal. Hangkan ngalindem lahatin pegge' katampengan danta' ellewin hawal subuk umbu mapaguwa' amban dem lowangin. 3 Amban dem umbuhin niya' paguwa' me' dulu labo' pī si dunya. Pinabisa te'ed bang siye ngekkeb kuwe' bisahan sipitkā' bang ngekkeb. 4 Bakas kasessa'an siye ga'i dina'ak pinaka'atan si siye me' sabetin atawa me' kayuhin atawa sasuku me' jambangan si dunyahin. Iye subey inusa'den me' manusiya'in, sasuku ga' niya' malka Tuhanin diyata' lendo'de. 5 Ga'i siye dina'ak mapatey me' a'a miya'an saguwa' papeddi'ande dem limem bulan. Duk peddi'nen kuwe' siye takekkeb sipitkā'. 6 Dem limem bulan miya'an, me' a'a takekkebin iye inangutden matey saguwa' ga'i du siye matey. Mabaya' ne te'ed siye matey saguwa' ga'i siye dinuhulan.
7 Me' dulu miya'an bantukden kuwe' me' kura' pinanyapan sōng bino'o si pagbono'an. Niya' kuwe' korona bulawan diyata' kōkde duk luweden kuwe' luwe manusiya'. 8 Kōkden taha' kuwe' kōk dende. Impenden basag kuwe' impen lima'ung. 9 Dākanden lapat we' sisik kuwe' basi' nampengan dākanden. Bang pakiyab-kiyabde peppikden takale begeddunen, kuwe' begeddu kura' ekka manamal magparagan magbo'o kalesade hap pagbono'an. 10 Engkoden kuwe' engko sipitkā' taga dalum si tuggune duk iye miya'an pamapeddi'de me' a'ahin dem limem bulan. 11 Niya' sultan magbaya' si siye. Iye dambuwa' seyitan mangantanan lowang mangga'i tatekkad miya'an. Ēnnen bang si

bissāhan bangsa Hibrani si Abaddon. Bang si bissāhan bangsa Girik, ēnnen si Apolyon, hātinen pamaka'atin.

12 Na, iye miya'an tamanan bala' makatalew-talew tagna' matekka si me' a'a si
dunyahin. Ubus miya'an, niya' pe duwe bala' makatalew sōng tekka.

13 Manjari tinihup we' ka'ennem mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si
iyehin. Pagtihupne, niya' takaleku suwala amban ampat pidjū lamisahan bulawan pag-
tugtugan kamanyanin la'i si harapan Tuhanin. 14 Pa'in suwalahin si ka'ennem mala'ikat
bakas manihup kuwe' tabuli'in, "Lekkahanun ne ampat seyitan bakas iningketan la'i
si higad bohe' hadje inēnan Alpuratiley." 15 Manjari ilekkahan ne ampat seyitanin.
Andang ne siye memes duk dina'ak si siye inagad-agad waktu inin, ellew inin, bulan
inin duk tahun inin duk kuwe'itu ta'abut ne. Subey ne papateyde da bahagi' me' a'a
dem dunyahin. Duwe bahagi'in ga'i pinapatey. 16 Takaleku bang piye ekkahan me'
sundalu mangura'in, me' tindeg me' ampat seyitanin. Ekkahanden duwempū' ngibu
pinaminsampū' ngibu. 17 Kuwe' inin bantuk me' kura' duk me' mangura' mapabagala si
akuhin. Niya' tampeng dākanden basi' kuwe' peyat ebbut duk bilu langga' duk binaning
kuwe' meylang. Kōk me' kura'in kuwe' bantuk kōk lima'ung. Duk niya' paguwa' amban
dem behe me' kura'in ebbut duk umbu duk kayat meylang. 18 Da bahagi' me' a'a si
dunyahin matey. Duwe bahagi'in ga'. Matey me' a'ahin we' ebbutin, umbuhin, duk
kayat meylangin, iye tellu bayu' mapaguwa' amban behe me' kura'in. 19 Saguwa' me'
kura' miya'an niya' duwe bayu'an pamapateyde me' a'ahin, ka'issa' mapaguwa' amban
dem beheden, kaduwe iye ne si engkoden. Pegge' engkoden kuwe' sawe, niya' kōkde
panigtuk me' a'ahin.

20 Saguwa' me' a'a matalebbihin, me' a'a mangga' mamatey we' me' bala' miya'an,
ga' du pagsusunande duk lebbahande panumbade me' tuhan-tuhan hininangden.
Masi pe siye numba si me' seyitan duk si me' tuhan-tuhan hininang duk bulawan,
pilak, tumbaga, batu, duk kayu, bu ga'i du makakite, ga'i du makakale, duk ga'i du
kapalumengngan. 21 Ga' du dehengande me' hinangande mala'atin. Masi du siye
mapatey duk ga' du halin pangahinang-ngahinangde sawe'den. Masi du siye magjina
duk nangkew.

10

Mala'ikatin duk likidan katas madiki'in

1 Manjari ngite ne ku isab dambuwa' mala'ikat basag duwa'i amban surga' putus we'
inalak duk niya' birarali paliput si kōkne. Luwenen sinag kuwe' ellew duk me' pa'anen
kuwe' bantuk olom kayat. 2 Niya' antananne likidan katas diki' bakas iluka ne. Padi'ikne
bettisne kanawanin diyata' tahik duk bettisne bibangin diyata' bulak. 3 Manjari ngalin-
gan iye pinapales duk suwalanen kuwe' helling lima'ung pales. Pagubus iye ngalingan,
sinambag iye we' lugung pitu'in pinapales. 4 Pagubus maglugung, sōng sulatku ne
pina'in lugungin. Saguwa' niya' suwala takaleku amban surga'. Pa'in suwalahin si aku,
"Enna'un hadja dem ateynu bakas pina'in me' lugungin. Da'a sulatun."

5 Manjari mala'ikat takiteku mangandi'ik diyata' tahik duk diyata' bulakin,
pinatengge we' ne tanganne kanawanin tudju langit, bahasa panapane. 6 Duk napa iye
si Tuhan ma'ellum salama-lamahin, iye mamapanjari langitin duk bulakin duk tahikin
duk kēmon bayu'-bayu'an diyalemden. Napa mala'ikatin, pa'inne, "Iyu' Tuhanin pakale-
kale, asal ga'i ne te'ed katangguhan. 7 Saguwa' bang tihup kapitu' mala'ikatin iye kuwe'
tabuli' inantanannen, magtawus ne tumanan Tuhanin gara'ne sipukin bakas pinalata'
hadja we' ne si me' dara'akannen, hātinen si me' kanabihanin."

8 Manjari takaleku ne isab suwala bakas mamissā si aku amban surga'in. Pa'in
suwalahin si aku, “Pī kew, eddo'un likidan katas maluka si tangan mala'ikat manengge
diyata' tahik duk diyata' bulakin.”
9 Na, hap pī ne ku si mala'ikatin bu pināku we' ku likidan katas madiki'in amban iye.
Pa'inne si aku, “Eddo'un ne bu kakanun. Mamis iyan kuwe' gula' buwani dem behenu
saguwa' lessem bang dem bettengnu.”
10 Na, ineddo' ne we' ku likidan katas madiki'in amban tangan mala'ikatin bu kinakan
we' ku. Mamis kuwe' gula' buwani dem beheku. Saguwa' pagtatellenku ne, ngalessem
dem bettengku. 11 Manjari niya' missā si aku, pa'inne, “Subey palata'nu balik lapal
Tuhanin pasal sōng pinatekkane si me' a'a amban magseddili-seddili lahat, duk bangsa
duk bissāhan duk sampay si me' kasultanan.”

11

Duwangan saksi'in

1 Manjari inurungan ku kayu-kayu panukudan duk pa'inne, “Pī kew, sukudun langgal
Tuhanin duk pagkulubananin. Duk itungun bang piye me' a'a magsambahayang
mala'ihin. 2 Saguwa' da'a ne sakupun sinukud lame langgalin. Da'a sukudun pegge'
antag miya'an pamasuku' ne si me' a'a mangga'i suku' si Tuhanin. Paglabba'ande
du dem ampatpuk-duwe bulan puweblo masutsihin, iye puweblo suku' si Tuhanin.
3 Da'akku du pī duwe saksi'kun. Magsemmek siye karut, duk magpalata' siye lapal
Tuhanin dem da ngibu duk duwe hatus duk ennempū' ellew miya'an.”
4 Duwe saksi' miya'an, inēnan siye duwem po'on kayu jaitun duk duwe payita'an
binettad si harapan Tuhanin, iye magbaya' si dunyahin. 5 Bang niya' magdahulaka'
si siye, niya' ebbut paguwa' amban dem behede magmula sasuku manguntarahan
siyehin. Hangkan sine-sine maghinang la'at si siye bugtu' matey hadja. 6 Taga kapatut
siye nambelan langitin supaya ga'i ulan tiggelande magpalata' lapal Tuhanin. Taga
kapatut isab siye pinamanjari laha' me' tuburan bohe'in duk taga kapatut siye mabo'o
bayu'-bayu'an bala' pitu si dunya sumiyan-sumiyan kabaya'ande.
7 Manjari, bang ne siye ubus magpalata' lapal Tuhanin, niya' iyan sattuwa makatalew-
talew paguwa' amban dem lowang mangga'i tatekkadin duk magbono' siye. Tada'ag
iyan we' ne duwanganin duk tapapateyne. 8 Bangkeyden pinasagadan hadja la'i
si kalsara si puweblo mabantuhin, iye puweblo bakas pamapateyan Panuhutanden
ilansang diyata' olom. Pangēn puweblo miya'an Sodom duk Misil saguwa' duma'in
inin ēnne te'edin, ēn dalilan hadja. 9 Ekka a'a amban kēmon kalahat-lahatan duk
kabangsa-bangsahan duk bayu'-bayu'an bissāhan duk pagsultanan hap pī la'i mayaman
bangkeyden dem tellu ellew duk tenga' duk ga'i da'akde kinubul. 10 Kēgan me' a'a
si tibu'ukan dunyahin; maglami-lami siye duk magurung-inurung lasa-lasahan siye
pegge' matey ne duwangan nabi miya'an. Pegge' siye miya'an bakas mo'o kabinasahan
si me' a'a si dunyahin. 11 Saguwa' paglabey tellu ellew duk tenga', pinakellum siye balik
we' Tuhanin duk nengge siye. Kēmon makakite siyehin kadahitan manamal. 12 Manjari
makakale duwangan nabi miya'an suwala pales amban surga' magpa'in si siye, “Dayi'
ka'am pitu padiyata'.” Na, magtawus siye tabo'o we' inalak pī si surga' sābu la'i
mayam-mayam me' bantaden. 13 Sābu miya'an isab, bessuwang linug basag manamal.
Da bahagi' puweblohin magka'at, siyam bahagi'in ga' du. Niya' pitu' ngibu me' a'a
mamateyin, sabab linug miya'an. Me' a'a matalebbihin, me' mangga' mamateyin,
kadahitan manamal, hangkan pinudji we' de Tuhan mala'i si surga'in.
14 Puwas ne kaduwe bala' makatalewin saguwa' katellunen sōng tekka ne.

Pinahelling kapitu' kuwe' tabuli'in

15 Manjari tinihup ne we' kapitu' mala'ikatin kuwe' tabuli' inantanannen. Pagti-
hupne, magtawus ku makakale me' suwala pales amban surga'. Magdūs siye, pa'inde,
"Ga' niya' seddili magbaya' si dunyahin kuwe'itu. Luwal Panuhutanten bi, Tuhanin duk
tapene'nen, Almasi. Duk magbaya' iye salama-lama." 16 Manjari duwempuk-ampat me'
bahi'in, siye maningkolo' si kurside si pana'anan Tuhanin, pasujud siye mudji Tuhanin
17 duk pa'inde,
"O, Tuhan, Panuhutan kamihin.
Balakatan kew te'ed.
Ga'i kew pinda kemuwe awwal tagna' sampay kuwe'itu.
Magsukul te'ed kami si ka'u pegge' tapakitehannu ne balakatnu mahadjehin duk
tinagna'an ne we' nu pagbaya'nu si dunyahin.
18 Me' a'a mangga'i makahagad si ka'uhin astel manamal,
pegge' ta'abut ne waktu pagmulka'nu si siyehin,
duk waktu pangahukumnu me' pateyin.
Ta'abut ne waktu panumbasnu me' dara'akannun,
me' kanabihanin,
duk kēmon me' a'a suku' si ka'uhin,
kēmon magaddatan ka'uhin,
hadje-diki' sali'-sali'.
Inin ne waktu pamaka'at sasuku mamaka'atan dem dunyahin."
19 Manjari luka langgal Tuhan si surga'in duk takite la'i diyalem ba'ul pangisihan sulat
pagjanji'an Tuhan duk me' a'anen. Pagluka langgalin, magtawus maglalat duk niya'
lette' duk maglugung. Linug isab duk ekka ayis labo' kuwe' hadje batu amban diyata'
langit.

12

Dendehin duk nagahin

1 Manjari inin, niya' takiteku tanda' maka'ulali' te'ed paguwa' diyata' langit. Ngite ku
dende magsemmek kuwe' sahaya ellewin. Panenggehannen diyata' bulan duk niya'
sampuk-duwe pote'an kuwe' korona diyata' kōkne. 2 Dende miya'an sōng nganak duk
peddi'an iye hangkan magkilahap.
3 Manjari niya' ne isab tanda' maka'ulali' te'ed paguwa' diyata' langit. Ngite ku naga
peyat hadje manamal. Pitu' kōknen duk sampū' tanduknen. Kōknen kapitu' taga korona.
4 Ilatip we' nagahin duk engkone da bahagi' me' pote'an diyata' langitin, duk ilakasan
we' ne pī si dunya. Duwe bahagi'in ga' lapey. Manjari nengge iye paharap si dende
sōng manganakin supaya pagluwas nakanakin magtawus takakanne. 5 Manjari nganak
dendehin lella saguwa' ga' du takakan we' nagahin pegge' magtawus ta'agew duk tabo'o
pī si Tuhan la'i si kursi Tuhanin. Iye pangaral nakanak lella miya'an, magbaya' iye si
kēmon kabangsahanin si pasōngan duk basag pagbaya'nen kuwe' basi' ga'i polong. 6 Na,
dendehin pagubus iye nganak lahi pī si lahat makagindew-gindew bakas pinanyap we'
Tuhanin para si iye. La'i iye pinatenna' duk inipat dem da ngibu duk duwe hatus duk
ennempū' ellew.
7 Manjari inin, magbono' ne la'i si surga'. Disi Mika'il duk me' tindegne mala'ikatin
magbono' duk nagahin duk ngatu te'ed nagahin duk me' tindegnen. 8 Saguwa' tada'ag
nagahin duk me' tindegnen. Duk ga'i ne siye makajari patenna' la'i si surga'. 9 Naga
mahadje miya'an ilakasan ne amban surga'. Iye ne hep inēnan sawe awwalley. Niya' pe
pangēn iye seddili, hibilis atawa nakura' seyitanin. Iye mangakkalan me' manusiya'in
kēmon. Ilakasan iye pī si dunya magtuhut duk me' tindegnen kēmon.

10 Manjari niya' takaleku suwala pales la'i si surga' magpa'in, “Ta'abut ne waktu
panimbul Tuhan me' manusiya'in. Pinakitehan ne we' Tuhanin basagnen magbaya'.
Pinakitehan isab we' Almasi kapatutnen magbaya'. Pegge' ubus ne ilakasan amban
surga' nakura' seyitanin, iye luwal manuksa' me' kapungtina'ihanten bi. Ellew-sangem
ga'i iye pahali nuksa' siye si pana'anan Tuhanin. 11 Saguwa' tada'ag du iye we' me'
kapungtina'ihanten bi. Ga'i ne siye katama'an tinuksa' sabab laha' si Isa, iye inēnan
Bili-bilihin, laha'ne bakas mabu'usin pamuwas duseden. Tada'ag isab seyitanin sabab
tolo' mabennal bakas pinalata'den. Duk paglilla'de umulden bisan siye pinapatey.
12 Hangkan magkēg ka'am sasuku maglahat tu'u si surga'in. Saguwa' maka'ase'-ase'
te'ed ka'am me' malu'u si dunyahin duk si tahikin pegge' iyu' ne duwa'i piyu si ka'am
nakura' me' seyitanin. Astel te'ed iye manamal pegge' kata'uhanne we' sōng ta'abut ne
ganta'annen.”

13 Na manjari, sakali' kata'uhan nagahin we' ī' iye ilakasan si dunya, palupug iye
pī si dende bakas manganak lella miya'an. 14 Saguwa' inurungan dendehin we'
Tuhanin duwe peppik mana'ul hadje supaya iye lumayang pī si lugal pinanyap para
si iyehin la'i si lahat makagindew-gindew. Duk inipat iye la'i tellun tahun duk tenga'
duk iye ga'i ta'abut we' sawehin, hātinen nagahin. 15 Manjari sinepput we' nagahin
dendehin duk bohe' ekka te'ed amban dem behene supaya tabo'o dendehin we' bohe'in.
16 Saguwa' tinabangan dendehin we' bulakin. Muwekka' paluka bulakin bu pabu'us pī
diyalem bulak bohe' amban dem behe nagahin. 17 Astel manamal nagahin si dendehin.
Hangkan bino'o we' ne magbono' me' anak-ampu dendehin. Siye ne me' manuhut
panganda'akan Tuhanin duk matuyu' te'ed nuhut tolo' mabennal panolo' si Isahin.
18 La'i nagahin nengge si higad tahik.

13

Duwe sattuwahin

1 Manjari, niya' takiteku kuwe' sattuwa paguwa' amban dem tahik. Pitu' kōknen duk
sampū' tanduknen. Me' tanduknen pinapīhan korona duk me' lendo'nen sinulatan ēn
la'at bang si Tuhan. 2 Sattuwa takiteku inin kuwe' luwe katuli' duk hadje manamal.
Me' bettisnen bantuk bettis hayep banuwang, talem kukkunen duk hadje, duk behenen
kuwe' behe lima'ung. Pinangurung we' nagahin si sattuwa inin balakatnen duk
inurungan iye kapatut magbaya' si dunya. 3 Dambuwa' kōk sattuwa inin bakas bakat
duk makamatey iye si', saguwa' kawuli'an du bakatne miya'an. Hangkan me' a'a si
dunyahin ulali' manamal duk nuhut ne siye si sattuwa miya'an. 4 Kēmon me' a'ahin
sinumba we' de nagahin pegge' inurungan we' ne kapatut sattuwahin. Sinumba isab
we' de sattuwahin. Pa'inde, “Ga' niya' balakatan kuwe' sattuwa iyan. Ga' niya' maka'atu
si iye.”

5 Pinasagadan sattuwa inin magbaya' si dunya dem ampatpuk-duwe bulan.
Pinasagadan isab iye magabbu duk bisan bissā-bissāhanne Tuhanin pinasagadan hadja
iye. 6 La'at hadja binissānen sabab Tuhanin duk sabab ēnnen duk patenna'annen, hātinen
surga'in duk sabab kēmon mapatenna' si surga'in. 7 Pinasagadan isab sattuwahin
magbono' duk me' a'a Tuhanin sampay tada'ag siye we' ne. Duk inurungan iye kapatut
magbaya' si kēmon a'a amban kēmon kabangsa-bangsahan duk kalahat-lahatan duk
amban kēmon bayu'-bayu'an bissāhan duk kēmon pagsultanan. 8 Sattuwa inin sinumba
du we' kēmon a'a si dunyahin, sasuku ga' tasulat ēnden dem libru suku' si inēnan Bili-
bilihin, iye bakas pinapateyin. Ga' pe dunyahin pinapanjari, andang ne tasulat dem
libru inin ēn me' a'a taga umul salama-lamahin.

9 Na, pakale te'ed ka'am, bang niya' du tayingebi. 10 Bang pangaral Tuhan ka'amin
siniggew ka'am, asal siniggew du ka'am. Bang pangaral Tuhan ka'amin matey pined-
dang ka'am, asal matey pineddang du ka'am. Hangkan ka'am me' suku' si Tuhanin,
subey ka'am magsandal hadja duk subey pabasagbi sandelbin.
11 Manjari niya' ne isab takiteku sattuwa paguwa' amban dem bulak, niya' duwe
tandukne diki'-diki' kuwe' tanduk bili-bili saguwa' suwalanen kuwe' suwala naga.
12 Ginuna we' ne kapatut pinangurung si iye we' sattuwa bakas kawuli'an bakatnen.
Ginagahan we' ne kēmon me' a'a si dunyahin dina'ak sinumba si siye sattuwa dehellu
miya'an. 13 Sattuwa mapasunu' inin makahinang hinangan maka'ulali'; tada'akne
ebbutin labo' amban langit pitu si dunya si pagmatahan me' a'ahin kēmon. 14 Ekka
a'a ka'akkalan we' ne duk tabo'o-bo'o sabab hinangan maka'ulali' hininangnen we'
balakat amban sattuwa dehelluhin. Dina'ak we' sattuwa dambulihin me' a'ahin
ngahinang limbagan pamahadje sattuwa bakas mabakat we' bessihin bu kawuli'an ne.
15 Inurungan balakat isab sattuwa mapasunu' miya'an makellum limbagan sattuwa
dehelluhin, hangkan makabissā ne; duk maguldin limbagan miya'an dina'ak pinapatey
sasuku mangga'i manumba si iyehin. 16 Ginagahan we' ne kēmon a'ahin, langkew
ke paga'anen atawa diyawa', dayahan ke atawa miskin, banyaga' ke atawa duma'in.
Ginagahan siye kēmon subey minalkahan diyata' tangande kanawanin atawa diyata'
lendo'de. 17 Ga' niya' a'a makajari melli atawa magpabelli ine-ine bang ga' iye bakas
kamalkahan. Malka miya'an ēn sattuwa dehelluhin atawa lumero ganti' ēnnen.
18 Hunit lumero inin piniha hātinen. Saguwa' sine-sine niya' kata'une, tatali'ne du
bang ine hāti lumero sattuwa inin. Pegge' ēn a'a du iyan. Lumero inin ennem hatus
duk ennempuk-ennem.

14

Bili-bilihin duk me' a'anen

1 Manjari mayam ne ku isab balik. Takiteku iye inēnan Bili-bilihin la'i nengge
diyata' punu Siyon. Duk banes a'a la'i nuhut iye, dahatus duk ampatpuk-ampat ngibu
ekkahanden. Me' a'a miya'an tasulat diyata' lendo'de ēn Bili-bilihin duk ēn Samane
Tuhanin. 2 Duk makakale ku suwala amban surga' kuwe' begeddu bessey bohe' hadje
duk kuwe' palesan lugung. Suwala takaleku miya'an lu'uy isab kuwe' helling bang
a'ahin magalpa. 3 Me' a'a dahatus duk ampatpuk-ampat ngibu miya'an la'i nengge
paharap si kursi Tuhanin duk si ampat mala'ikat sakabayu'in duk si me' bahi'in.
Magkalangan siye kalangan ba'ahu duk ga' niya' maka'aya kalangan miya'an luwal
siye me' dahatus duk ampatpuk-ampat ngibuhin, pegge' siye me' bakas ilekkat amban
antanan nakura' seyitanin pala'ide pe si dunyahin. 4 Siye inin me' a'a ga' niya' tamak-
tamak ateyden. Kuwe' dalil subul siye, ga' bakas magkahinangan duk dende. Patuhut-
tuhut siye si inēnan Bili-bilihin tungan-tunganne. Bakas siye ilekkat amban antanan
nakura' seyitanin pala'ide pe si dunyahin duk siye inin dehellu-dehellu pinaseddili para
si Tuhanin duk para si Bili-bilihin. 5 Ga' siye bakas takale magdusta'. Ga' niya' duse-
dusede.

Tellu mala'ikatin

6 Manjari inin, niya' takiteku mala'ikat seddili maglayangan la'i diyata' mahawan
langkew te'ed. Bino'o we' ne aka-aka mahāp ga' niya' kapindane salama-lamahin.
Pinasaplag inin we' ne si kēmon a'a si dunya amban kēmon pagsultanan, duk kabangsa-
bangsahan, duk bayu'-bayu'an bissāhan, duk kalahat-lahatan. 7 Ngalingan iye papales,
pa'inne, "Subey ka'am talew si Tuhan. Pudjihun bi iye. Pegge' ta'abut ne waktu
pangahukumne me' manusiya'in kēmon. Pudjihun bi iye, iye mamapanjari langitin duk
bulakin duk tahikin duk me' tuburan bohe'in."

8 Manjari niya' mala'ikat seddili pasunu' si dehelluhin missā, pa'inne, “Magka'at ne,
asal magka'at ne te'ed puweblo Babilon mabantuhin. Kuwe' iye dalil dende dupang.
Pina'inum we' ne kēmon me' a'ahin bohe' ubas bisa duk siye tabo'one magduse.”
9 Manjari niya' ne isab mala'ikat seddili pasunu' si duwehin missā papales, pa'inne,
“Sasuku numba si sattuwahin duk si limbagannen, duk tamalkahan diyata' lendo'nen
atawa diyata' tangannen, 10 pagmulka'an te'ed siye we' Tuhanin. Mulka' Tuhanin
kuwe' dalil bohe' ubas ga' niya' lamud-lamudne tinowangan we' ne pī dem sawan
inēnan Sawan Mulka' Tuhanin bu pina'inum siye. Awe', sine-sine mudji sattuwahin
pinapeddi'an te'ed dem ebbut duk dem kayat meylang si pagmatahan me' mala'ikat
masutsihin duk iye inēnan Bili-bilihin. 11 Duk ngumbu ga' tamanan ebbut pangaleg-
gahan siyehin. Ga' niya' halihan pagsandalden ellew-sangem, me' bakas manumba
sattuwahin duk limbagannen, duk kamalkahan siye ēn sattuwahin.”
12 Hangkan hep ka'am me' a'a Tuhanin, me' manuhut panganda'akannen duk
masandel pu si Isahin, subey te'ed sandalanbi.
13 Manjari niya' takaleku suwala amban surga' magpa'in, “Sulatun inin: Tinagna'an
kuwe'itu, sasuku matey bu sandel siye pu si Isa Almasi, asal kēgan te'ed siye.” Manjari
padūs Niyawa Sutsihin, pa'inne, “Bennal iyan. Asal kēgan te'ed siye. Humali ne siye
amban paglubagden pegge' ka'ujudan hinangande mahāpin tabo'o we' de hap ahilat.”

Dalil pinagani dunyahin

14 Manjari inin, mayam ne ku isab balik. Niya' takiteku inalak duk niya' kuwe' bantuk
manusiya' ningkolo' diyata' inalak miya'an. Taga korona bulawan iye diyata' kōkne duk
niya' sanggut talem si tanganne. 15 Manjari niya' takiteku mala'ikat seddili paguwa'
amban dem langgal bu ngalingan papales pī si maningkolo' diyata' inalakin. Pa'inne,
“Gunahun sanggutnun duk magani ne kew pegge' ta'abut ne musim pagpagani dem
dunyahin. Pegge' dunyahin kuwe' dalil tana' lugta' ne.” 16 Manjari iye maningkolo'
diyata' inalakin, ilabadan we' ne sanggutnen dem dunya bu pinagani ne we' ne kēmon.
17 Manjari niya' isab takiteku mala'ikat seddili paguwa' amban langgal si surga'in duk
niya' isab sanggut talem bo'one.
18 Manjari, niya' pe mala'ikat seddili paguwa' amban atag lamisahan pagtugtugan
kamanyan la'i dem langgalin. Iye miya'an mala'ikat manunggu'an ebbutin. Ngalingan
iye papales pī si mala'ikat magbo'o sanggut matalemin, pa'inne, “Gunahun sanggutnun
duk kehetun ne me' pungut ubasin amban me' bāhan ubas si dunyahin pegge' tahak
ne kēmon.” 19 Manjari ilabadan ne we' mala'ikatin sanggutnen pī dem dunya bu
kinehet we' ne me' pungut ubasin amban bāhanne, ubus bu ilakasan we' ne pī dem
pagpegga'an hadje. Hāti dalilan inin, ilegga te'ed me' a'a pinagmulka'an we' Tuhanin.
20 Na, me' ubasin pinegga' la'i si pagpegga'an si luwasan puweblo. Mapaguwa' amban
pagpegga'anin laha' kuwe' dunuk palasey, niya' me' tellu hatus kilometro talahannen
duk lalemnen taman kakkang kura'.

15

Me' mala'ikat magbo'o bala'in

1 Manjari inin, niya' ne isab takiteku tanda' seddili diyata' langit asal maka'ulali' duk
makatalew te'ed. Niya' pitu' mala'ikat magbo'o pitu' bayu'an bala'. Me' bala' miya'an,
iye ne tamanan me' bala'in pegge' ubus miya'an puwas ne astel Tuhanin. 2 Manjari
niya' takiteku kuwe' bantuk tahik tinglak kuwe' sāmin duk kuwe' sagetan ebbut isab.
Takiteku isab me' a'a mangga' tada'ag we' sattuwahin. Ga' siye numba sattuwahin duk
limbagannen, duk ga' siye kamalkahan lumero tanda' ēn sattuwahin. La'i siye nengge-
nengge si higad kuwe' tahikin duk kēmon siye niya' alpa antanande bakas pangurung

Tuhanin si siye. 3 Magkalangan siye kalangan si Musa ley, iye dara'akan Tuhanin, duk
kalangan Bili-bilihin. Iye inin kalanganden,
"O Tuhan, ka'u Tuhan Mabalakatanin.
Balakatan me' hinangannun duk maka'ulali' te'ed.
Ka'u Sultan me' kabangsa-bangsahanin.
Bentel kēmon hinangannun duk bennal.
4 Sine mangga'i matalew si ka'uhin, Tuhan?
Sine mangga'i mamahadje ka'uhin?
Ka'u hadja dambuwa'-buwa' masutsihin.
Kēmon kabangsahanin magtipun du iyan mudji ka'u pegge' me' hinangannu mabentelin
mattan si me' a'ahin kēmon."
5 Ubus miya'an, takiteku langgal si surga'in luka duk takiteku la'i inēnan Bilik
Tamanan Masutsihin. 6 Manjari paguwa' pitu' mala'ikat magbo'o pitu' bayu'an bala'in
amban langgal. Semmekden ga' niya' lege-legene, makasilew pote'nen, duk pinekkes
dākanden duk bulawan. 7 Manjari inurungan me' mala'ikat pitu' miya'an dangan-
dangan pinggan bulawan we' dangan me' mala'ikat sakabayu'in. Me' pinggan miya'an
penno' we' mulka' Tuhanin, iye Tuhan ma'ellum ga' tamanannen. 8 Manjari, langgal
miya'an penno' we' umbu, tanda' sahaya duk balakat Tuhanin. Ga' niya' kapadiyalem
pī dem langgal tiggelan ga'i pe puwas pitu' bala' bino'o we' pitu' mala'ikatin.

16

Me' pinggan isihan bala'in

1 Manjari inin, niya' takaleku suwala amban dem langgalin missā papales si pitu'
mala'ikatin. Pa'inne, "Pī ka'am, bu'usanun bi pī si dunya isi pinggan pitu' penno' we'
mulka' Tuhan iyan."
2 Manjari hap pī ne dambuwa' mala'ikatin mu'usan bala' dem pinggannen pī si dunya.
Sakali' bu'usanne, magtawus tomo'an dugsal me' a'a taga malka sattuwahin duk bakas
manumba limbagannen. La'at te'ed dugsalden duk peddi' manamal.
3 Manjari binu'usan isab we' mala'ikat mapasunu'in bala' dem pinggannen pī dem
tahik. Magtawus tahikin manjari kuwe' laha' a'a matey duk kēmon ma'ellum dem
tahikin matey.
4 Manjari binu'usan isab we' katellu mala'ikatin bala' dem pinggannen si me' bohe'
duk si me' tuburan bohe'. Magtawus bohe'in manjari laha'. 5 Takaleku mala'ikat mag-
baya' si me' bohe'in missā, pa'inne, "O, Tuhan, ka'u masutsihin. Ga'i kew pinda kemuwe
amban awwal tagna' sampay ma'in. Bentel hadja hukumannun. 6 Pegge' pinapatey we'
me' a'a si dunyahin me' a'anun duk me' a'a mamo'o lapalnun duk bu'us we' de laha'den,
hangkan kuwe'itu inurungan siye we' nu laha' inumde. Iye miya'an matalep panumbas
siyehin." 7 Manjari niya' ne isab takaleku suwala amban lugal pagkulubananin. Pa'in
suwalahin, "O, Tuhan, ka'u Tuhan Mabalakatanin. Hukumannun asal bentel duk
bennal."
8 Manjari inin, binu'usan we' ka'ampat mala'ikatin bala' dem pinggannen pī diyata'
mata ellew. Magtawus ngapanas manamal ellewin hangkan eggas me' manusiya'in.
9 Eggas me' manusiya'in pegge' panas manamal ellewin. Hangkan binissā-bissāhan we'
de Tuhanin pegge' iye mamabo'o me' bala' miya'an. Saguwa' ga' du pagsusunande duk
lebbahande me' duseden duk ga' isab pudjide Tuhanin.
10 Manjari inin, binu'usan ne we' kalime mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si pan-
ingkolo'an sattuwa bakas mapaguwa' amban dem tahikin. Magtawus ngalindem te'ed
dem pagbaya'annen. Kinekkeb we' me' a'ahin me' della'den hawal peddi' talessaden.

11 Duk binissā-bissāhan we' de Tuhan si surga'in sabab peddi'den duk me' dugsalden.
Saguwa' ga' du pagsusunande duk lebbahande me' hinangande mala'atin.
12 Manjari inin, binu'usan ne we' ka'ennem mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si
bohe' hadje inēnan Alpurati. Magtawus teggang bohe' miya'an, tahinang lān pinanyap
para si me' sultan amban me' kalahatan si tampal silanganin. 13 Manjari niya' takiteku
tellu umagad kuwe' bantuk me' bekbak paguwa' amban dem behe nagahin duk amban
behe sattuwahin duk amban behe nabi mangga'i mabennalin. 14 Umagad miya'an
seyitan du; maghinang siye me' hinangan maka'ulali'. Pī siye inin si me' kasultanan
si tibu'ukan dunyahin, nganda'ak siye magtipun supaya siye magbono' si ellew bakas
ginanta' we' Tuhan Mabalakatanin, iye ellew makatalew-talewin.
15 Manjari missā Isa Almasi, pa'inne, "Pakale ka'am. Bessuwang ku hadja iyan tekka
kuwe' a'a panangkew pa'asek dem luma'bi waktu ga'i ase-asebi. Asal kēgan te'ed me'
a'ahin bang tekka ku ngape pe siye ngagadan aku duk andang ne siye magsemmek. Ga'i
du siye magkuwantang duk ga' du niya' ka'iya'ande bisan siye pī paluwas si ka'ekkahan
a'a."
16 Manjari bino'o we' tellu seyitanin me' kasultananin pinagtipun la'i si lahat inēnan
Amageddon bang si bissāhan Hibrani.
17 Manjari inin, binu'usan we' kapitu' mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si ma-
hawan. Magtawus niya' suwala pales paguwa' amban kursi dem langgalin. Pa'in
suwalahin, "Ubus ne." 18 Magtawus maglalat duk maglette' duk maglugung duk linug
te'ed manamal. Ga' bakas linug kuwe' miya'an kemuwe tagna' manusiya'in pinapanjari.
Asal iye miya'an linug tamanan mabasag te'edin. 19 Na, magtawus kepak puweblo
mabantuhin patellu bahagi' duk kēmon puweblo si me' kalahat-lahatanin magka'at.
Manjari ta'esseb we' Tuhanin me' duse dem puweblo mabantu inēnan Babilonin. Dalil
pina'inum we' Tuhanin me' a'a mala'ihin bohe' ubas dem sawannen, hātinen pinalessa
we' ne si siye mulka'nen. 20 Manjari lanyap kēmon kapū'-pū'anin duk lanyap isab
sampay kēmon kapunu-punuhanin. 21 Kalabo'-labo'an isab me' ayisin kuwe' batu hadje
amban diyata' langit pī si me' manusiya'in. Bohatan dambuwa' ayisin niya' limempū'
kilu. Hangkan me' a'ahin binissā-bissāhan we' de Tuhanin pegge' lumandu' paminasa si
siyehin sabab bala' pinatekka Tuhan si siye miya'an.

17

Dende dupang mabantuhin

1 Manjari inin, dangan amban me' pitu' mala'ikat magbo'o pingganin pitu si aku.
Pa'inne si aku, "Dayi' kew, pakitehante kew bang sa'ingge pangalegga inēnan dende
dupang mabantuhin, hātinen iye puweblo bantu mala'i si bihing me' bohe'in. 2 Me'
kanakura'an si dunyahin bakas magjina duk dende dupang mabantu inin. Duk kēmon
a'a si dunyahin tabo'o-bo'o du isab we' hinangannen, kuwe' dalil a'a pinalango we' bohe'
ubas, ga'i ne siye iya' maghinangan la'at."
3 Manjari inin, pa'asekan ku we' Niyawa Tuhanin duk bino'o ku we' mala'ikatin pī si
lahat makagindew-gindew. Manjari niya' takiteku la'i dende pasakey diyata' sattuwa
peyat. Sattuwa miya'an pitu' kōknen duk sampū' tanduknen. Lapat barannen sinulatan
me' ēn la'at bang si Tuhan. 4 Dende miya'an magsemmek taluk duk peyat, pupus
we' pamulawan, me' palmata mahalga' duk me' mutsa'. Niya' bo'one tikung bulawan
penno' we' kasammalan duk kasabulan pagjinanen. 5 Diyata' lendo'ne niya' tasulat ēn,
tinapukan hātinen. Iye inin tasulat diyata' lendo'nen, "Puweblo Babilon mabantuhin.
Po'on me' dende dupangin duk tagna'an kēmon masammal dem dunyahin." 6 Duk
takiteku isab we' dende miya'an lango we' laha' bakas ta'inumnen, laha' me' a'a suku'
si Tuhanin, me' bakas pinapateyin pegge' ga'i siye palekkat amban si Isa.

Pagkiteku dende miya'an, ulali' ku manamal. 7 "We'ey kew ulali'?" pa'in mala'ikatin.
"Akahante kew kuwe'itu bang ine hāti dende miya'an duk hāti sattuwa pasakeyannen,
iye taga kōk pitu'in duk sampū' tandukin. 8 Sattuwa takitenu miya'an bakas ellum
matu'uhin saguwa' kuwe'itu ubus ne matey. Saguwa' ga'i tiggel paguwa' du iye balik
amban lowang ga'i tatekkadin. Bang ne iye paguwa', patudju ne iye si tamanannen
pegge' magka'at ne te'ed iye. Manjari, bengngangan te'ed me' a'a si dunyahin, sasuku ga'
tasulat ēnden dem libru panulatan ēn me' a'a ma'ellum salama-lamahin, sinulat masa ga'
pe dunyahin pinapanjari. Bengngangan siye kēmon pagkitede sattuwa miya'an pegge'
bakas iye ellum matu'uhin, bu matey ne, ubus bu paguwa' du balik."
9 Pa'in mala'ikatin pe, "Me' pinahātiku kuwe'itu inin tahāti du we' a'a malalem
tali'annen. Hāti pitu' kōk sattuwa miya'an, pitu' kūd, iye paningkolo'an dende dupang
miya'an. Hātinen isab pitu' sultan. 10 Lime me' sultan miya'an ga' ne. Dambuwa'in
magsultan pe sampay kuwe'itu duk kapitu'nen ga' pe magsultan. Saguwa' bang iye
magsultan si pasōngan, daddali' du hadja pagsultannen. 11 Duk sattuwa bakas ma'ellum
matu'uhin bu ubus ne matey, iye miya'an kawalu' sultanin. Dangan iye amban me' pitu'
sultan miya'an duk patudju ne iye si tamanannen.
12 "Sampū' tanduk takitenun, hātinen sampū' sultan ga' pe kapagsultan. Duk sampū'
sultan inin inurungan du kapatut magsultan magsumbaya' duk sattuwahin. Saguwa'
daddali' du hadja pagsultanden. 13 Me' sampū' sultan inin, magdambuwa' isun siye
we' pangurungde basagden duk kapatutden si sattuwahin. 14 Atuhande inēnan Bili-
bilihin saguwa' tada'ag du siye we' Bili-bilihin duk me' tindegnen, me' a'a tapene'nen
duk tinawagnen duk mapateteg si iyehin. Hangkan nganda'ag Bili-bilihin pegge' iye
Panuhutan me' panuhutanin kēmon duk iye Sultan me' kasultananin kēmon."
15 Pa'in mala'ikatin pe si aku, "Bohe' takitenu lugal paningkolo'an dende dupan-
gin, hātine miya'an me' a'a amban me' kabangsa-bangsahan duk kalahat-lahatan duk
pagsultanan duk amban bayu'-bayu'an bissāhan. 16 Duk sampū' tanduk takitenun,
hātinen sampū' sultanin; bunsi du siye duk sattuwahin si dende dupang miya'an.
Eddo'de du kēmon pangalata'nen duk tantangande iye. Kakande sampay isinen duk
eggasde iye. 17 Hangkan inin hinangde pegge' pinapikilan siye we' Tuhanin ngahinang
kinabaya'annen. Amban baya' Tuhan du hangkan siye magdambuwa' isun we' pangu-
rungde kapatutden si sattuwahin sampay tuman kēmon bakas pina'in Tuhanin.
18 "Dende takitenun, hātine miya'an puweblo mabantu magbaya' si kēmon kasultanan
si dunyahin."

18

Magka'at puweblo Babilonin

1 Pagubus miya'an, ngite ne ku isab mala'ikat seddili duwa'i amban surga'. Hadje
kapatutnen duk hawal sahayanen, ngadanta' tibu'ukan dunyahin. 2 Ngalingan iye
papales, pa'inne, "Magka'at ne, asal magka'at ne te'ed puweblo Babilon mabantuhin.
Kuwe'itu paglahatan me' hibilis ne duk me' seyitan. Duk iye isab pala'ihan sasuku me'
manuk-manuk sammal duk haram. 3 Pegge' Babilon inin kuwe' dalil dende dupang
mo'o-mo'o kēmon me' bangsahin maginum bohe' ubas makalango, hātinen tabo'o-bo'o
we' ne siye maghinang la'at. Me' kasultanan si dunyahin bakas nuhut iye maghinang
la'at, duk me' magdagang si tibu'ukan dunyahin ngandaya ne te'ed sabab napsuhan
dendehin manamal."
4 Manjari inin, niya' takaleku suwala seddili amban surga', pa'inne,
"Ka'am me' suku'kun, paluwas ka'am. Tahala' ka'am amban dende iyan. Da'a ka'am
nuhut iye magduse duk ka'am ga'i tumuhut si iye ilegga. 5 Pegge' teppukan
dusenen umabut ne si langit. Ga' takayipat Tuhanin kēmon me' hinanganne

mala'atin. 6 Hinangun bi si iye kuwe' bakas hininangne si me' a'ahin. Me' paminasane si me' a'ahin balesanun bi pinaminduwe ekkahannen. Tabo'one me' a'ahin nginaman hinanganne mala'atin, subey isab iye pinalessahan mulka' Tuhanin minduwe basagnen. 7 Lumandu' pagabbunen duk panganduhulne bayu'-bayu'an pagnapsuhannen hangkan subey pinalandu' isab kabinasahan duk dukka pinatekka si iyehin. Pegge' luwal iye magabbu si dine, pa'inne, 'Aku inin sultan magbaya'in. Duma'in ku inin balu. Ga'i ku te'ed makalabey magsugul.' 8 Sabab pagabbune inin, hangkan bessuwang tekka si iye me' bala'in. Dem da ellew hadja magsumbaya' iyan tekka si iye sakihin duk dukkahin duk unusin. Duk ineggas du iye dem ebbut pegge' balakatan du Panuhutanin, iye Tuhan mangalabo'an iye hukumanin."

9 Manjari me' kasultanan si dunya bakas magkahinangan nganduhulan napsuden duk dende miya'an, magtangis siye iyan duk magmatey pagkitede umbu mapaguwa' amban puweblo ma'eggas miya'an. 10 La'i siye nengge mayam-mayam amban katalahan pegge' tinalew siye kaw siye talapey ilegga. Magmatey siye, pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Asal kayiman pahāp puweblo Babilon mabantu duk mabasaganin. Dem da ora hadja tewwa' hukuman Tuhanin ne kew."

11 Me' a'a magdagang si dunyahin magmatey du isab duk magsugul pegge' ga' ne niya' melli me' daganganden. 12 Ga' ne niya' melli amban siye bulawan, pilak, palmata mahalga', duk me' mutsa'. Ga' ne niya' melli me' semmek mamahalga'in, me' semmek taluk, duk semmek peyat, duk sutla'. Ga' ne niya' melli me' bayu'-bayu'an kayu mahunit takasuwa'in, duk me' bayu'-bayu'an panyap hininangin garing, duk kayu mahalga', duk tumbaga, duk basi', duk batu inēnan malbol. 13 Duk ga' ne niya' melli sinduwe me' daganganden kuwe' me' pā-pā, laksi', kamanyan, me' bayu'an isellan bengngi, atawa bohe' ubas duk isellan pagbella, duk tirigu, duk buwasnen. Ga' ne niya' melli me' sapi' duk me' bili-bili, me' kura', duk me' pasakeyan kuwe' kalesa, duk me' a'a hinang banyaga'. 14 Pa'in me' magdagangin si puweblo miya'an, "Kēmon me' alata' pagnapsuhannun ga' ne, kēmon alata'nun duk me' bayu'an pagabbunun lanyap ne duk ga'i ne kasuwa'nu balik." 15 Duk me' magdagang miya'an, iye mangandaya sabab pagdagangde si puweblo miya'an, nengge siye mayam-mayam amban katalahan pegge' talew siye kaw siye talapey ilegga. Magtangis siye duk magmatey. 16 Pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Kayiman te'ed. Puweblo mabantu miya'an kuwe' dalil dende bakas magsemmek mahalga', semmek taluk duk peyat, duk pupus barannen we' pamulawan duk me' palmata mahalga' duk me' mutsa'. 17 Bu dem da ora hadja lanyap ne kēmon alata'ne miya'an."

Manjari kēmon nakura' si me' kappalin duk me' pasaherohin, me' maghinang si kappalin, duk sasuku magusaha si diya'utin, la'i siye nengge mayam-mayam amban katalahan, 18 duk magmatey siye sakali' takitede umbu amban eggas miya'an. Pa'inde, "Ga' te'ed niya' puweblo bantu manamal kuwe' puweblo miya'an." 19 Duk pinapīhan bagumbun kōkden, tanda' we' dukka te'ed siye. Magtangis siye duk magmatey. Pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Kayiman te'ed puweblo mabantu miya'an. Kēmon dapu' me' kappalin ngandayahan sabab alata' puweblo miya'an. Bu kuwe'itu dem da ora hadja lanyap kēmon diyalemnen."

20 Manjari, magkēg ka'am me' malu'u si surga'in pegge' magka'at ne puweblo miya'an. Magkēg ka'am me' a'a Tuhanin duk me' a'a kawakilannen duk me' nabi magpalata' lapal Tuhanin, pegge' pinatekkahan hukuman ne we' Tuhanin puweblo miya'an sabab me' la'at hininangne si ka'amin.

21 Manjari inin, niya' dambuwa' mala'ikat basag manamal muwa' batu landu' te'ed hadjenen kuwe' batu gilingan, bu ilakasan we' ne pī dem tahik. Pa'inne, "Kuwe'

miya'an du isab basagan pangalubu si puweblo Babilon mabantuhin duk ga'i ne te'ed takite balik sumiyan-sumiyan. 22 Ka'u puweblo Babilon, ga' ne te'ed niya' takale lu'u diyalemnu magalpa duk magkalangan. Ga' ne niya' takale lu'u magsuling duk magtihup iye kuwe' tabuli'in. Damikkiyan ga' ne te'ed niya' takasuwa' lu'u me' a'a maghinang ine-ine kapandeyanden. Duk ga'i ne te'ed takale lu'u hellingan me' gilinganin. 23 Ga' ne te'ed niya' takite lu'u danta' payita'an. Ga' ne te'ed niya' takale lu'u paglami-lami me' a'a si pagkawinanin. Me' a'a magdagang malu'uhin, siye bakas tamanan mabasagan si tibu'ukan dunyahin. Duk kēmon a'a si dunyahin ka'akkalan we' me' mangahinang-ngahinang sawe'de malu'uhin.

24 "Pinatekkahan hukuman puweblo Babilonin pegge' la'i pinapatey me' nabi mag-palata' lapal Tuhanin duk me' a'a Tuhanin. Duk kēmon a'a binono' si tibu'ukan dunyahin, pu'unde binono' sabab puweblo miya'an."

19

1 Pagubus miya'an, niya' takaleku kuwe' suwala me' a'a banes manamal magbissā papales la'i si surga'. Pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Iye hadja dendangan mapata' pinudjihin. Balakatan iye duk iye maluwas kitehin bi amban duseten bi. 2 Bentel kēmon hukumannen duk bennal. Ilabo'an we' ne hukuman dende dupang mabantuhin, sabab tabo'o-bo'one me' a'a si dunyahin magduse. Ilegga iye we' Tuhanin pegge' pinapatey we' ne me' dara'akan Tuhanin." 3 Manjari missā ne isab siye balik pinapales, pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Puweblo mabantu ma'eggas miya'an, ga'i te'ed padeheng pangumbunen sampay salama-lama." 4 Manjari duwempuk-ampat me' bahi'in duk ampat mala'ikat sakabayu'in pasujud duk pinudji we' de Tuhanin, iye maningkolo' si kursihin. Duk pa'inde, "Amin. Pudjite bi Tuhanin."

5 Manjari niya' suwala missā amban bihing kursihin. Pa'inne, "Pudjihun bi Tuhanten bi. Kēmon ka'am me' dara'akannen, sasuku matalew si iyehin, langkew ke paga'abin atawa diyawa', pudjihun bi Tuhanin." 6 Manjari niya' takaleku kuwe' suwala me' a'a banes manamal magbissā duk kuwe' begedduhan bessey bohe' hadje duk kuwe' hellingan lugung pales te'ed. Takaleku pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Pudjite bi Panuhutanten bi, Tuhan Mabalakatanin, pegge' iye ne magbaya'in. 7 Subey kite bi magkēg duk subey kite bi sinna te'edan. Subey pudjite bi Tuhanin sabab balakatne mahadjehin pegge' tekka ne ellew pangawin si inēnan Bili-bilihin. Duk pangantin dendehin, hātinen me' a'a suku' pu si Isahin, ubus ne magsemmek duk ubus ne pinahāpan. 8 Bakas inurungan ne pangantin dendehin semmek pote' manamal, ngillap duk ga' niya' tamak-tamakne." Hāti semmek inin, me' hinangan mabentel hininang we' me' a'a Tuhanin.

9 Manjari pa'in mala'ikatin si aku, "Sulatun inin: Sinna me' bakas tabatik si pagkaw-inan inēnan Bili-bilihin." Duk pa'inne pe si aku, "Bennal me' lapal inin amban Tuhan."

10 Manjari pasujud ku la'i si antag bettisne mudji iye, saguwa' pa'inne si aku, "Da'a kew pasujud si aku. Aku inin dara'akan Tuhan du hadja kuwe' ka'uhin duk kuwe' me' kapungtina'ihannu makahagad si tolo' mabennal pinakita'u si Isahin. Tuhanin dambuwa'-buwa' subey pinudjinun."

Me' tolo' mabennal pinakita'u we' Isa Almasihin, iye du isab miya'an pinakita'u si me' kanabi-nabihan magpalata' lapal Tuhanin.

Mapasakey si kura' pote'in

11 Manjari inin, takiteku surga'in luka duk niya' la'i kura' pote'. Mangura'an iyehin, ēnnen si Kapangandelan duk si Bennal. Bentel hukumannen duk bentel isab pamono'ne me' bantanen. 12 Matanen kuwe' kayat ebbut duk ekka korona pinabettad diyata' kōkne. Niya' ēn tasulat diyata'ne saguwa' ga' niya' ngata'uhan ma'ana ēn miya'an luwal iye

dendangan. 13 Jubanen lapat we' laha'. Duk ēn pangēn si iyehin "Lapal Tuhanin."
14 Banes me' sundalu amban surga'in paturul-turul si dambulihanne. Me' sundalu inin
ngura' si me' kura' pote' duk me' semmekden pote' ga' niya' tamak-tamakne. 15 Niya'
bessi talem paguwa' amban dem behene duk gunane inin pangatune si me' kabangsa-
bangsahanin duk tada'ag siye we' ne. Basag pagbaya'ne si siyehin kuwe' dalil basi' ga'i
polong. Bang niya' ngatuhan iye, hinangne siye kuwe' dalil buwa' ubasin bang pinegga'
hinang ininum; pakinamne si siye mulka' Tuhanin, Tuhan Mabalakatanin. 16 Tasulat
diyata' jubane duk diyata' pa'ane ēn inin, "Sultan me' kasultananin duk Panuhutan me'
panuhutanin."
17 Manjari niya' takiteku mala'ikat nengge diyata' langit dem sahaya ellewin. Ngalin-
gan iye papales si me' manuk-manuk maglayangan diyata' mahawanin. Pa'inne, "Pitu
ka'am. Patipun ka'am pitu si pagjamu-jamuhan Tuhan mahadjehin. 18 Pitu ka'am
mangan isi me' a'a mamateyin, isi baran me' sultan duk me' jeneral duk me' sundalu, isi
baran me' kura' duk me' mangura'an siyehin. Kakanun bi isi me' a'a mamateyin kēmon,
banyaga' duk duma'in banyaga', malangkew paga'anen duk madiyawa' paga'anen."
19 Manjari takiteku sattuwahin duk me' kasultanan si dunyahin duk me' sundaluden
magtipun kēmon ngatuhan mapasakey si kura' pote'in duk me' sundalune amban
surga'in. 20 Tasiggew sattuwahin duk nabi mangga'i mabennalin, iye bakas maghinang
me' hinangan maka'ulali'in we' kapatut pinangurung sattuwa si iyehin. Sabab me'
hinangan maka'ulali' tahinangnen, ka'akkalanne hep me' bakas kamalkahan malka
sattuwahin duk me' manumba si limbagan sattuwahin. Sattuwahin duk nabi mangga'i
mabennalin ilakasan ellum pe, pī dem ebbut meylang, kuwe' luhahan lamew ebbutin.
21 Duk me' sundaluden matey we' bessi mapaguwa' amban behe dangan mapasakey
si kura' pote'in. Duk isi baranden kinakan we' me' manuk-manukin kēmon tamanan
takole'de kinakanin.

20

Da ngibu tahunin

1 Manjari inin, niya' ne isab takiteku mala'ikat duwa'i amban surga' magbo'o kunsi'
tambel lowang mangga'i tatekkadin duk magbo'o karena bohat. 2 Siniggew we' ne
nagahin, iye sawe amban tagna' awwalley. Iye miya'an hibilis atawa nakura' seyitanin.
Duk kinarena iye dem da ngibu tahun. 3 Ubus bu ilakasan iye we' mala'ikatin pī
dem lowang mangga'i tatekkadin duk kinunsi' we' ne tambelnen duk pinapīhan indan
duk ga'i taluka. Kinalabusu seyitanin supaya ga'i ne ka'akkalanne me' kabangsa-
bangsahanin tiggelan ga'i puwas da ngibu tahunin. Pagpuwas da ngibu tahun miya'an
pinaleppa du iye daddali'.
4 Manjari ngite ku me' kursi. Me' maningkolo' diyata' me' kursi miya'an, ka'urungan
siye kapatut ngahukum. Damikkiyan kiteku isab niyawa me' a'a bakas pinapatey sabab
pagmahalayakde tolo' mabennal pinakita'u we' Isa Almasihin duk pagmahalayakde
lapal Tuhanin. Ga' bakas sumbade sattuwahin atawa limbagannen. Duk ga' isab siye
kamalkahan malka sattuwahin si lendo'de atawa si tangande. Me' a'a inin ellum balik
duk tumuhut siye pu si Isa Almasi magbaya' dem da ngibu tahun. 5 Iye miya'an tagna'an
pagpakellum balik me' pateyin. Sinduwe me' pateyin ga' ellum balik tiggelan ga' pe
puwas da ngibu tahun miya'an. 6 Me' matumuhut pinakellum tagna' pagpakellum balik
me' patey inin, kēgan te'ed duk iledjiki'an siye. Ga'i siye makalabey katiksa'an salama-
lamahin, iye pina'in kamatey kaduwenen. Hininang siye bangsa imam maghinang si
Tuhan duk pu Almasi, duk tumuhut siye pu si Almasi magbaya' dem da ngibu tahun.

Tada'ag seyitanin

7 Pagpuwas ne da ngibu tahun, pinaleppa du nakura' seyitanin amban dem lowang
pangalabusuhan iyehin. 8 Duk paguwa' iye iyan pī ngakkalan me' kabangsa-bangsahan
makanat si ampat pidjū alamin. Inēnan siye Gog duk Magog, hātinen banta Tuhanin.
Pagtipun nakura' seyitanin kēmon me' a'a miya'an supaya siye magbono'. Banes te'ed
me' a'ahin kuwe' me' umus si higad tahik. 9 Palanjal ne siye ngalatag tibu'ukan lahatin
duk iliput we' de kampu me' a'a suku' si Tuhanin duk puweblo inelleg we' Tuhanin.
Saguwa' niya' ebbut labo' amban diyata' langit duk kakan ebbutin siye kēmon. 10 Ubus
miya'an, siniggew ne nakura' seyitanin, iye mangakkalan me' a'a si me' kabangsahanin
duk ilakasan iye pī dem ebbut meylang, kuwe' luhahan lamew ebbutin. Sattuwahin
duk nabi mangga'i mabennalin bakas ilakasan ne la'i. Duk bininasa siye la'i dem ebbut
miya'an ellew-sangem sampay salama-lama.

Hukuman si panambusannen

11 Manjari inin, niya' takiteku kursi pote' duk hadje. Takiteku isab maningkolo'
mala'ihin. Sābu miya'an, bessuwang dunyahin duk langitin lanyap amban pana'anan
Tuhanin duk ga' ne siye takite balik. 12 Manjari takiteku kēmon me' pateyin, mākanak-a'a
bahi', langkew paga'anen atawa diyawa', nengge la'i paharap si kursi miya'an. Ubus
bu iluka ne me' libruhin sampay libru bakas panulatan ēn me' a'a ka'urungan umul
ga' tamanannen. Manjari kēmon me' pateyin hinukum ne dangan-dangan sabab bakas
tahinangde ka'ellumden pegge' la'i kēmon tasulat dem me' libruhin. 13 Kēmon me'
patey dem tahikin paguwa' duk paharap si Tuhan. Damikkiyan isab kēmon me' patey
dem kubulin, dem ahilatin, kēmon siye paguwa' duk paharap si Tuhan. Duk hinukum
siye dangan-dangan sabab bakas tahinangde ka'ellumden. 14 Manjari kamateyin
duk pahalihan me' pateyin ilakasan dem ebbut meylang kuwe' luha lamew. Ebbut
meylang inin pina'in kamatey kaduwenen. 15 Manjari sasuku ga' talista ēnnen dem
libru panulatan ēn me' a'a taga umul ga' tamanannen, ilakasan isab dem ebbut meylang
kuwe' luha lamewin.

21

Langit ba'ahuhin duk dunya ba'ahuhin

1 Manjari inin, niya' takiteku langit ba'ahu duk dunya ba'ahu. Langit tagna'in
duk dunya tagna'in duk sampay tahikin ubus ne lanyap. 2 Duk takiteku isab puwe-
blo masutsihin, iye Awrusalam Ba'ahuhin, duwa'i amban diyalem surga', amban
pana'anan Tuhanin. Minemes puweblo miya'an kuwe' dalil pangantin dende bakas
pinasemmekan duk pinahāpan duk tahan kinawin ne duk pangantin lellahin. 3 Manjari
makakale ku suwala basag missā amban kursihin. Pa'in suwalahin, "Na, kuwe'itu
magdambuwa' patenna'an ne Tuhanin duk me' manusiya'in. La'i ne Tuhanin patenna'
si siye duk siye ne me' a'anen. La'i ne te'ed Tuhanin patenna' si siye duk iye ne
Tuhanden. 4 Punasanne du kēmon bohe' mataden. Ga'i ne a'ahin matey-matey. Ga'
ne niya' magdukka duk magtangis duk ga' ne niya' peddi'an. Kēmon kahalan si dunya
tagna'in lanyap ne."

5 Manjari missā maningkolo' si kursihin, pa'inne, "Na, kuwe'itu paba'ahuku ne kēmon-
kēmonin." Pa'inne isab si aku, "Sulatun inin, pegge' me' bissā inin bennal duk kapan-
gandelan." 6 Duk pa'inne, "Tuman ne kēmon. Aku dehelluhin duk aku dambulihin,
aku tagna'in duk aku panambusanin. Sine-sine lekkakan pa'inumku iye libri amban
tuburan bohe' mangurung umul ga' tamanannen. 7 Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin,
pusaka'anku si siye sa miya'an hāpnen. Duk aku ne Tuhanden duk siye hinangku ne me'
anakku. 8 Saguwa' me' manayikutan akuhin hawal talewde bininasahin, duk me' man-
galebbahan sandelde si akuhin, ilakasan du siye pī dem ebbut meylang. Damikkiyan

isab sasuku maghinangan la'at, duk mono', duk magjina, duk ngahinang-ngahinang sawe'ne, duk numba si me' tuhan-tuhan, duk kēmon magdusta'in, iye suku'den pinapī siye dem ebbut meylang kuwe' luha lamewin. Iye inin pina'in kamatey kaduwenen."

Awrusalam ba'ahuhin

9 Manjari inin, pī si aku dangan amban pitu' mala'ikat bakas mamo'o pitu' pinggan penno' we' bala' dambulihin. Pa'in mala'ikatin, "Dayi' kew, pakitehanku si ka'u pangantin dendehin, sōng kinawin duk inēnan Bili-bilihin." 10 Manjari pagbaya'an ku we' Niyawa Tuhanin duk bino'o ku we' mala'ikatin pī diyata' punu langkew manamal. Pinakitehan we' ne si aku puweblo Awrusalamin, iye puweblo masutsihin, duwa'i amban diyalem surga', amban pana'anan Tuhanin. 11 Puweblo miya'an sinag we' sahaya Tuhanin, ngillap kuwe' palmata mahalga' inēnan jasper, tilag kuwe' sāmin. 12 Niya' dindingne paliput subuk duk langkew. Sampuk-duwe gawangnen duk kaniya-kaniya gawang miya'an niya' mala'ikat nunggu'anne. Me' gawang miya'an bakas sinulatan ēn sampuk-duwe bangsa me' a'a Isra'ilin. 13 Niya' tellu gawang si dinding tampal silangan, tellu tampal seddepan duk amban pamābag lahat kaduwe dambiya' tellu-tellu gawang isab. 14 Pabettadan dinding si puweblo miya'an sampuk-duwe batu. Me' batu miya'an bakas sinulatan ēn me' sampuk-duwe a'a bakas kawakilan we' si Isa, iye inēnan Bili-bilihin.

15 Mala'ikat mamissā si akuhin niya' bo'o-bo'one sukudan bulawan panukudne puweblo miya'an, duk me' gawangnen, duk dindingnen. 16 Puweblo miya'an pasagi', sali' taha'annen duk luhahannen. Sinukud we' mala'ikatin puweblohin duk sukudannen; niya' duwe ngibu duk ampat hatus kilometro taha'annen. Sali' du isab luhahannen duk langkewannen. 17 Sinukud isab we' mala'ikatin dindingin. Langkewannen ampatpū' deppe si deppehante pegge' sukudan manusiya' panukudnen. 18 Dinding miya'an hininangin palmata jasper. Puweblo miya'an hininangin bulawan ga' niya' saget-sagetne, saguwa' tilag kuwe' sāmin. 19 Me' batu pabettadan dinding puweblo miya'an pinalmatahan duk kēmon bayu'-bayu'an palmata mahalga'. Dambuwa' batuhin palmata jasper, kaduwenen palmata bilu, katellunen palmata inēnan kalkidun, ka'ampatnen palmata gaddung, 20 kalimenen palmata kunit, ka'ennemnen palmata peyat, kapitu'nen palmata binaning, kawalu'nen palmata gaddung magbettik-bettik, kasiyamnen palmata binaning langga', kasampū'nen palmata binaning lahi-lahi gaddung, kasampuk-dambuwa'nen palmata bilu langga' duk kasampuk-duwenen palmata taluk te'ed. 21 Duk hinang tambelan sampuk-duwe gawangin sampuk-duwe mutsa'. Dambuwa' gawang dambuwa' isab mutsa' hinang tambelnen. Duk me' lān si puweblo miya'an bulawan ga' niya' saget-sagetne, tilag kuwe' sāmin.

22 Ga' ku ngite langgal dem puweblo miya'an pegge' ī' ne la'i Tuhanin, Panuhutan Mabalakatanin duk Bili-bilihin. Hangkan ga' ne niya' kagunahan langgalin la'i. 23 Duk la'i si puweblo miya'an ga' niya' kagunahande si danta' ellewin atawa bulanin pegge' sahaya Tuhanin mangurung danta' si siyehin duk payita'anden Bili-bilihin. 24 Kadanta'an we' sahaya si puweblo miya'an kēmon me' a'a maglengngan si dunyahin, duk kēmon me' kasultanan si dunyahin bo'ode du me' alata'den pī dem puweblo miya'an. 25 Me' gawang si puweblo miya'an luka kēmon ellew. Ga'i ne tinambel-tambel pegge' ga' ne niya' sangem la'i. 26 Kēmon kabantuhan me' kabangsahanin duk me' alata'den bino'o du pī dem puweblo miya'an. 27 Saguwa' ga' niya' sammal umasek pī dem puweblo miya'an. Ga' niya' me' a'a maghinangan maka'iya'-iya' atawa magdusta' umasek pī. Luwal hadja siye ma'umasek pī dem puweblo miya'an bang ēnden tasulat dem libru suku' si Bili-bilihin, iye libru pangalistahan ēn me' a'a taga umul ga' tamanannen.

22

1 Pinakitehan isab si aku we' mala'ikatin bohe' mangurung umul ga' tamanannen.
Bohe' inin tilag kuwe' sāmin duk paselluy amban kursi Tuhanin duk Bili-bilihin, 2 duk
nelluy si mata lān puweblo miya'an. Kaduwembiya' higad bohe' miya'an niya' kayu,
iye kayu mangurung umulin. Dem dan tahun kayu inin buwa' minsampuk-duwe,
mintedde kahaba' bulan. Duk dawen kayu inin pamakawuli' me' kabangsa-bangsahan
si dunyahin. 3 Ga' niya' takasuwa' la'i dem puweblo miya'an ine-ine kamulka'an
Tuhanin.
La'i kursi Tuhanin duk Bili-bilihin duk la'i me' dara'akannen mudji iye. 4 Takitede du
luwe Tuhanin duk tasulat ēn Tuhanin diyata' me' lendo'de. 5 Ga' ne niya' sangem la'i duk
ga'i ne siye nangguna payita'an atawa danta' ellewin pegge' Tuhanin, Panuhutanin, iye
ne danta'den. Duk magsultan siye salama-lama.

Pabalik si Isahin

6 Manjari pa'in mala'ikatin si aku, "Me' lapal inin bennal duk kapangandelan.
Tuhanin Panuhutanin, iye mangurung Niyawanen pī si me' kanabi-nabihanin, dina'ak
we' ne mala'ikatnen magaka si me' dara'akannen pasal me' subey ma'umantag si
pasōnganin. Ga'i ne tiggel umantag du inin."
7 "Pakale ka'am," pa'in si Isa. "Tapit ne papiyukun. Kēgan du me' a'a makahagad si me'
pina'al dem libru inin."
8 Aku inin si Yahiya. Takaleku duk takiteku kēmon tasulat dem libru inin. Pagubus
takaleku duk takiteku kēmon inin, pasujud ku si antag bettis mala'ikat bakas ma-
makitehan aku kēmon inin, bahasa sōng mudji iye. 9 Saguwa' pa'inne si aku, "Da'a
kew pasujud si aku, pegge' dara'akan Tuhanin du kite sali'-sali', kuwe' du isab me'
kapungtina'ihannun, me' kanabihanin, duk kēmon makahagad si me' bissā dem libru
inin. Tuhanin dambuwa'-buwa' subey pudjinu." 10 Duk pa'inne si aku, "Da'a tapukanun
me' pina'al dem libru inin pegge' tapit ne waktu ka'umantagne inin kēmon. 11 Sine-
sine maghinangan la'at duk haram, ambat ne pasōngde me' hinangande mala'at duk
maharamin. Damikkiyan isab sine-sine maghinangan hāp duk sutsi, ambat ne pasōngde
me' hinangande mahāp duk masutsihin."
12 "Pakale ka'am," pa'in si Isa. "Tapit ne papiyukun duk tumbasante ka'am dangan-
dangan mapata' si hinanganbin. 13 Aku dehelluhin duk aku dambulihin. Aku tagna'in
duk aku panambusanin."
14 Kēgan du me' a'a mangoso'an semmekden duk gī manamal, hātinen sutsi ne
ateyden. Pegge' inurungan du siye inin kapatut padiyalem amban me' gawangin pī dem
puweblo miya'an. Duk inurungan isab siye kapatut mangan buwa' kayu mangurung
umulin. 15 Saguwa' si luwasan puweblo miya'an, ī' la'i me' maghinangan mala'atin duk
me' a'a mangahinang-ngahinang sawe'den, me' magjinahin duk me' mamono'in, me'
manumba si me' tuhan-tuhanin duk me' magdusta'in duk me' pangakkalin.
16 "Aku inin si Isa. Dina'ak we' ku mala'ikatkun magpalata' me' inin si ka'am si me'
pagtipunan me' a'a suku' si akuhin. Aku inin tubu' si Da'ud. Aku inin inēnan Māga,
pote'an masahayahin."
17 Nambag Niyawa Tuhanin duk pangantin dendehin, hātinen me' a'a suku' pu si
Isahin, pa'inde, "Pitu kew." Sine-sine makakale bissā inin subey isab magpa'in, "Pitu
kew."
Pitu ka'am sine-sine ka'am lekkakan. Nginum ka'am bohe' mangurung umulin
pangurung libri pu sine-sine mabaya' nginumne.

Bissā si panambusan

18 Aku inin si Yahiya. Sessa'ante ka'am, sasuku ka'am makakale me' pa'alan dem
libru inin: da'a te'ed tambahanun bi me' lapal dem libru inin. Bang niya' nambahanne,

patamba Tuhanin isab si iye me' bala' inaka dem libru inin. 19 Bang niya' ngānan
sinduwe me' pa'alan dem libru inin, ānan Tuhanin isab amban iye bahagi' si iye buwa'
kayu mangurung umulin duk bahagi' si iye puweblo masutsi inaka dem libru inin.
20 Inin ne bissā manaksi' si kēmon pinakita'u dem libru inin, pa'inne, "Bugtu' te'ed. Asal
tapit ne papiyukun."

Na, karayaw du. Pitu kew, Isa, Panuhutan kamihin.

21 Karayaw ka'am kēmon ipat si Isa, Panuhutanten bi.